

فهرست الجلد الاول من اقصى الارب ترجمة مقدمة الادب من علم اللغة

٤	الباب الاول في اسماء الزمان واجزائها وما يناسبها
١٢	الباب الثاني في السماء واجزائها وما يناسبها
١٩	الباب الثالث في الارض واجزائها
٢٢	الباب الرابع في المعادن وما يناسبها
٢٥	الباب الخامس في الطريق وما يناسبه
٢٧	الباب السادس في الماء وما يناسبه
٢٩	فصل في المياه من الانهار والوادي وما يناسبه
٣١	الباب السابع في النباتات وما يناسبه
٣٢	فصل في البصل وما يناسبه
٣٣	فصل في القطن وما يناسبه
٣٣	الباب الثامن في البستان وما يناسبه
٣٤	فصل في الاعشاب وما يناسبه
٣٥	فصل في الكلاء والحشيش وما يناسبه
٣٦	فصل في الاشجار وانواعها
٣٧	باب التاسع في العقار وما يناسبه
٣٩	الباب العاشر في الحديقة والاشجار
٤٢	الباب الحادي عشر في البقعة والبناء والبلد وما يناسبه
٤٦	الباب الثاني عشر في وكور الطير وما يناسبها من امكنة الوحوش
٣٧	الباب الثالث عشر في الخط والبناء والدكان
٥١	الباب الرابع عشر في اثاث البيت وما يناسبه
٥٧	فصل في الصندوق والظرف والخيمة
٥٨	فصل في الاوعية كالاناء والجوالت وما يناسبها
٦٠	الباب الخامس عشر في اسماء الله تعالى والملائكة واسماء الانس والجن والاحياء والاموات
٦٢	فصل في الاجنة والسياطين
٦٣	فصل في اجزاء الانسان وهيئته واحواله وموته وحياته
٦٣	فصل في الصور والهيئات واجزاء الادميين وما يناسبه
٦٥	فصل في اعضاء الانسان من رأسه الى قدمه
٦٨	فصل الاتق * فصل الشفة
٧٦	فصل في صفات الانسان

- ٨٠ فصل في الجنين والطفل وغيرهما من الانسان
 ٨١ فصل في طبائع الانسان
 ٨٢ فصل فيما يتعلق بالنساء كالكر واليب وسائر احوالهن
 ٨٤ الباب السادس عشر في الاقرباء وما يناسبها
 ٨٦ فصل في الحبيب والصديق وما يناسبه
 ٨٨ فصل في الاستاد والاجير وما يناسبه
 ٨٨ الباب السابع عشر في السلطان وما يناسبه
 ٩٢ فصل في العبد والامة
 ٩٣ الباب الثامن عشر في الدين والملة
 ٩٤ فصل في القرآن وما يتعلق به
 ٩٦ فصل في الادب والخط والقرطاس والقلم والدوات
 ١٠٠ فصل في الجنة وما يناسبها وما فيها
 ١٠١ فصل في الزنديق واصحاب الملل وكتابهم ورؤسهم
 ١٠٢ فصل في جهنم والسعير وما يناسبه
 ١٠٣ فصل في الآلات واللبن والاجر
 ١٠٣ فصل في الخذاء وآلاته وما يناسبه
 ١٠٥ فصل في السقاء وآلاته
 ١٠٥ فصل في الفراء وانواع القرو وما يناسبها
 ١٠٦ فصل في الخف وآلة الجلاح
 ١٠٧ فصل في الملاح والسفينة وما يناسبها
 ١٠٧ فصل في الحداد وما يناسبه
 ١٠٨ فصل في الصياد وآلاته وما يناسبه
 ١٠٩ فصل في المطرب وآلاته وما يتعلق به
 ١١٠ فصل في اللعب واللعب وما يناسبه
 ١١١ فصل في الميسر والشطرنج
 ١١٢ فصل في العطار والعطر
 ١١٣ فصل في الاشربة واوانها واسماء الخمر
 ١١٤ فصل في آلات شرب الخمر مثل الصراحية والنقل
 ١١٤ فصل في القصار والآلات
 ١١٥ فصل في النجار وآلاته

- ١١٥ فصل في البيطار وآلاته
 ١١٥ فصل في القصاب ولوازمه
 ١١٦ فصل في الحجام والقصاد والحلاق
 ١١٦ فصل في الدهن وما يتعلق به
 ١١٧ فصل في الابار والابرة وما يناسبها
 ١١٨ فصل في المغزل والمغزلي وما يناسبه
 ١١٨ فصل في الخلاج وآلاته
 ١١٨ فصل في الصيد لاني والادوية
 ١١٩ فصل في الدواء والمرض واسماء نوعه
 ١٢١ فصل في البياع والسكر والعسل وما يناسبه
 ١٢٣ فصل في المأدبة والضيافات والمأكولات
 ١٢٤ فصل في المطعومات كالكتاب والشواء واللوان المطعومات
 ١٢٧ فصل في الخبز وسائر ما يتخذ من الدقيق واصناف اللبن وما يتخذ منه
 ١٢٩ فصل في الثوب والقماش وما يناسبه وانواع الملابس
 ١٣٤ فصل في اثاث البيت وما يفرش كالكساء والخدر والستر والبساط
 ١٣٦ الباب التاسع عشر في العدد
 ١٣٩ فصل في كسور العدد وما يناسبها
 ١٤٠ فصل في الوزن كالدرهم والقيراط وغيرهما
 ١٤٣ فصل فيما يوزن ويكال به
 ١٤٤ فصل في الفرس واصنافه وما يناسبه
 ١٤٨ فصل في علامات الفرس
 ١٥١ فصل في الضمار وافراس الرهان
 ١٥٢ فصل في آلات الفرس كاللجام والسرجه
 ١٥٤ فصل في المعركة والعسكر وما يناسبها
 ١٥٥ فصل في الطبل والعلم والمتجنيق وامثالها
 ١٥٦ فصل في اسامي الرجال الذين لهم سلاح
 ١٥٦ فصل في آلات تستعمل في الحرب كالطبل والعلم والسيوف وامثاله
 ١٥٧ فصل في الرمح واقسامه
 ١٥٨ فصل في القوس وما يتعلق به
 ١٥٩ فصل في السهم واجزائه وظروفه

- ١٦٠ فصل في السكك والسكن
١٦٠ فصل في بعض آلات الحرب كالديوس
١٦١ فصل في الزراد والدرع والمقفر وما يناسبه
١٦١ فصل في التراس وفي الترس
١٦٢ الباب العشرون في البهائم من الابل وامثاله
١٦٦ فصل في اسامي اعضاء الابل كالمشفر وامثاله
١٦٦ فصل في مهمات الابل كالمران وغيره
١٦٨ فصل في سائر الدواب كالبعل والحمار
١٦٨ فصل في مهمات الدواب كالمعلق وغيره
١٦٩ فصل في البقر والجاموس
١٧٠ فصل في الغنم والمز
١٧٢ فصل في اوصاف الغنم
١٧٣ فصل في الصوف والوبر والشعر
١٧٣ فصل في الخلف والضرع
١٧٤ فصل في الحيوانات الوحشية والسباع
١٧٧ باب الحادى والعشرين في الدواب الصغار كالضب والحية
١٨٠ فصل في حشرات الارض
١٨٢ الباب الثانى والعشرين في الطير وانواعه
١٨٣ فصل في الطيور الصغار والكبار
١٨٨ الثالث والعشرين في الالوان واصنافها
١٨٩ الباب الرابع والعشرين في الاشياء المتفرقة
١٩٢ الباب الخامس والعشرين المضمرة وبيان اقسامها الخمسة
١٩٤ فصل في الظروف
١٩٥ فصل في اسماء الاشارات
١٩٥ فصل في الموصولات
١٩٥ فصل في الاستفهام
١٩٦ فصل في لفظ ذو
١٩٦ فصل في أى
١٩٦ فصل في اسماء الافعال

الجلد الاول من اقصى الارب ترجمة مقدمة الادب لجار الله
العلامة الز محمدي

Süleyman U. Kültür Bakanlığı	Hasan Hüseyin P.
Yeni	
Eski Kayıt No	1106

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الحمد لله) سپاس بر خدا را (الذی) آن خدا را که (فضل) افزون کرد
(علی جمیع الالسنه) بر همه زبانها (لسان العرب) زبان عرب را (کما) چنانکه
(فضل الکتاب) افزون کرد این کتاب (المنزل) فرود آورده را (به) ای بدان
زبان (علی سائر) برباقی (الکتب) کتابها (والصلاة) و درود باز (علی النبی) بر پیغمبر
(الامی) ناویسنده (العربی) عربی (وعلی آله) و بر خویشان او (اشرف العرب) بهترین
عرب (بعد النبی) پس از پیغمبر (ولجلالة) ای الحمد لله لجلالة ای از بهر بزرگواری
(هذااللسان) این زبان (وماجعل الله) و آنچه فرمود کرد خدای (له) این زبان را
(من نباهة) از نباهت داری (الشان) کار (وان الحاجة الیه سانحة) و بدرستی که
حاجت بوی پیش آمده است و ناپوشیده (فی الملة الاسلامیة) در دین مسلمانی (فی انواع
علومها) در کونهای دانشهای او (وفنون آدابها) و کونهای ادبها (کان المتعاطون) فزار
کنندگان (لاتقانه) بر محکم ساختنش را (والتبحر) و برای دانشمند شدن (فیه)
درین زبان (معدودین) شمرندگان (فی علماء) در دانشمندان (هذه الامة) این امت
(المذکورین) یاد کردگان (فی طبقات الائمة) در گروههای امامان (ومن صنع الله)
واز کرد کار نیکو خدای (لهذه الطبقة) برین گروه را (ان الملوك) بدرستی که پادشاهان
(لم تظفر) نبارید (سحابهم) ابرهای ایشان (ولافاضت) و نه ریخته شد (عطیاتهم)
عطاهای ایشان (ومواهبهم) و بخششهای ایشان (علی احد فیضها) بر کس چون
فروز بخشی آن (علی هؤلاء) برایشان (من ادبائهم) از ادیبان ایشان (وخطبائهم)
و خطیبان ایشان (و مترسلیم) و دبیران ایشان (وشعرائهم) و شاعران ایشان

(ولم یخل) و خالی نکرد خدای (بعد انقضاء دولة العرب) پس از گذشتن دولة
عرب (عصرا) روز کاری (من الاعصار) از روز کارها (من ملك فاضل)
از پادشاهی فاضل (جوادیرغب) جوآنمرد که رغبت می کند (فیهم) در ایشان
(ویصطفیهم) و برگزیند ایشانرا (ویکفلهم) و پذیرفتاری می کند ایشانرا (ویکفیم)
و کفایت می کند ایشانرا (ویتعصب) خصومت می کند (لصنائعهم) بر پیشه ایشانرا
(و یحرص) و حریص می کند (علی تنفیق) بر روان کردن (بضاعتهم)
بضاعت ایشانرا (وان الذی اصطفاه) و آنکس که برگزید او را (الله تعالی) خدای
(فی زمانها) در روز کارها (لنصرة الادب) بریاری کردن ادب را (وقذف) انداخت
(فی قلبه) در دلش (الرغبة) رغبت را (فی کلام العرب) اندر گفتار عرب (الامیر
الاجل الاسفهم سالار) بزرگوار سپاه سالار (بهاء الدین) بلندی (علاء الدولة والدین)
بر دولة (ابوالمظفر) کینه خداوند نصرت (ائسز بن خوارزم شاه) ائسز پسر خوارزم
شاه (ادام الله) همیشه دارد خدای (علاه) بلندی او را (ونصر لواء) و یاری دهد
علم او را (فغایة لذته) پس غایة مزه او (فی مجالسة الافاضل) در همنشی فاضلانست
(وقصاری) و نهایت و سرانجام (لهو) بازی او (فی منادمة) در ندیم (الامثال)
مهرتار نیست (ولا یزال ظل کرمه) و همیشه زائل نکرد باد سایه کرم او (الواسع)
فراخ (علیهم) برایشان (ممدودا) کشیده (وجنابهم) و کردا کرد ایشان
(بانعامه) بنعمت هاوی (الفاضل) ریزان (علیهم) برایشان (مجودا) نیک باریده
(وصلاحه) و عطاهاوی او (وخلعه) و خلعت های او (مترادفة) پیای آئنده (عندهم)
پیش ایشان (متوالیه) پیوسته (رایحة) شبانگاه آئنده (الیهم) بسوی ایشان
(غادیه) بامداد آئنده (علیهم) برایشان (وقدرسم لی) و بدرستی که نشان داد
(امره العالی) فرمان بلند او (زیدعلوا) افزون باذبلندی (بتحریر نسخه) بنیشتن
نسخه او (من کتاب مقدمة الادب) از کتاب مقدمة ادب (لخزانة کتبه) مر
خزینة کتابهای او را (المعمورة) آبادان کرده (فعملت) پس کار کردم (علی
امثال) بر فرمان برداری (رسمه) نشان او (وجعلت) و بکردم (الکتاب) کتاب را
(موسوما) نشان کرده (باسمه) بنام او (لان) زیرا که (هذا الکتاب) این
کتاب (قد اصاب) بدرستی که یافت (قبولا) پذیرفتن (من القلوب) از دلها (وهب)
وزید (فی البلاد) در شهرها (مهبط الصبا) همچو صبا ای باده شرق (والجنوب)
باد قبله (فأردت) پس خواستم (ان لا یزال) که همیشه باشد (مذکورا) یاد کرده
(فی کل زمان) در هر روز کاری (ومکان) در هر جای (ویکون) و باشد (اسمه) نام او

پوشیده اولیه که فارسیده کاه و هنگام میانه فرق بود که لفظ کاه مطلقا وقت معنای در و مقدمه ثانیه ده سبق ابتدای کاه لفظی زمان و مکان میانه مشترک نظر در و هنگام وقت معین محدوده (۴) دلالت ایدر مثلا وقت چهار محدود اوافله هنگام بهار

(العزيز) ارجند (جاریا) رونده (على كل لسان) بر همه زبان (والله) و خدای (موفق) توفیق دهنده (لما) بر آن را که (يرفع) بلند می کند (الذكر الجليل) یاد کرد خوب را (ويكسب الثواب) و بدست آرد ثواب (الجزيل) بزرگ را (انه خير موفق) بدرستی که وی بهترین توفیق دهنده است (ومعین) و یاری دهنده (وهو) و آن کتاب (على خمسة اقسام) بر پنج بهره است (القسم الاول في الاسماء) بهره نخستین در نامها (والقسم الثاني في الافعال) بهره دوم در فعلها (والقسم الثالث في الحروف) بهره سیوم در حروفها (والقسم الرابع في تصرف الاسماء) بهره چهارم در گردانیدن نامها (والقسم الخامس في تصرف الافعال) بهره پنجم در تصرف الافعال (القسم الاول) بهره نخستین (وهو قسم الاسماء) و آن بهره نامهاست و دخی معلوم اوله که نجم الدین زاهدی دیدی که مفردات لغات تعلیم ایدن آدابیه لازمدر که مفردات مذکوره نك أو اخری سکون اوزره تلقین ایدلهر مثلا وقت اوقات و حین احیان دیرلر زیرا مفردات مزبوره عد قیلندند و مقام عدده اظهار اعراب جائز دکلدر و سرزوقی دیدی که ابتداء لغات وضع اولند قدده اول زمانه واجزاء زمانه و حر و برد و تبدلات فصوله نظر ایله وضع اولنوب و سائرلری آنردن تشعب ایشدر پس علامه زحشری بوکتابنده نکته مذکوره به رعایت ایدوب الفاظ از منه ایله ابتدا ابتدای و لهذا قال بسم الله الرحمن الرحيم

الباب الاول في اسماء الزمان واجزائها وما يناسبها

(وقت) و موقت (هنگام) و اکثر یا بر علمه مضاف استعمال اولنور وقت الصلاة کبی و بر علم ایچون تعیین اولنن و قته میقات دیرلر و بحاجتک خاصه حج و عمره ایچون احرام کیه جکلری موضعه دخی میقات دیرلر (جمع اوقات حین مثله) ۷ و بر نسنه نك وقتی قریب اولسه حان حینه دیرلر قریب و قته معنایه و وقت مخصوصه طعام اکل اتمکه حینه دیرلر حاء مهمله نك قمع و کسری لغت در قال الشاعر ولا عیب فیکم غیران ضیوفکم و حان و حین الضیف احدی العظام یقال احان الضیف اذا اعطاه الطعام فی وقت مخصوص و کاهی اولنه تا ادخال ایدوب تحین دیرلر (جمع احیان اجل) جیمک قحیله (مثله) و جیمک سکونی ایله تصدیق اداتی در نعم کبی و تصدیق مقامنده نعم و استفهامه اجل مستحسن در و لفظ اجل بر شیک مدیدن عبارتدر یقال ابن آدم قصیر الاجل یؤثر العاجل و یذیر الاجل کذا فی الاساس (آجال ج أو ان م اونه ج) زمان از منه کبی فلان فعل کذا اونه دیرلر بر کسته بر علی کاهی اشیلوب کاهی ترک ایله (ابان مثله) همزه نك کسری و بانك تشدید ایله و بر شیک اولنه دخی دیرلر

کاهی آتی آتی کاهی ایکی و کاهی هر صباح و مساویوم القیامه و کاهی مدته معنایه استعمال اولنور (منه) (جمع)

دیرلر و بر نسنه وقتنده
یتشه بهنگام رسید
دیرلر و وقت معینده
اولان جمعیه هنگامه
دید کلری بومعنا به
مبی در و آخرنده اولان
هاهاه نقلدر و لفظ
بام وقت صحیح معنایه در
وسلاطین دیوانلرین
وقت صحیده اتمه لریله
اکا بام داد دیدیلر
اضافت ایله چون
صبحه علم ایدیلر علی
اشعار ایچون ترکیبی
تغییر ایدوب جمعی
ساکتی ایدیلر (منه)
۷ ابن الانباری
زاهوره دیدی که حین
زمان غیر محدود
عبارتدر و کاهی زمان
محدود معنایه
استعمال اولنور قال
الله سبحانه توفی اکاه
کل حین و قال لیجینه
حتی حین و قال فتول
عنهم حتی حین یعنی الی یوم
القیامه و قال هل اتی
علی الانسان حین
من الدهر یعنی اریمین
سنه قریب حقی سحانه
و تعالی حضرت آدمی
خلق ایدوب ترقی سنه
نقح روح ایدوب پس
شی مذکور فیلندن
اولدی و قال فتموا
حتی حین یعنی ثلاثه
ایام اشیلی و فیرو آبادی
دیدی که حین دهر
معنایه در یا خود
وقت مبهمدن
عبارتدر که جمع
زمانه صالح اولنور خواه
طویل خواه قصیر سنه اولنور دخی زیاد اولنور قرق سنه کاهی یدی سنه کاهی ایکی سنه (جمع)

۷ و فی الاساس اقام عندنا بریه بریه یعنی ابراهیم (۵) بزم عندم دره بر آزه حق زمان اقامت ایدوبی فرا دیدی که بریه ابراهیمک توخیم

(جمع ابانین دهر مثله) و نزول معنایه دخی کلور و زمان شدید دهر دهار بر و دهر داهر دیرلر و (جمع دهور) حرس سبت سبات مسند دخی دهر معنایه الا زلم الجذع و عوض نامیست روز کار را فیروز آبادی دیدی که اول دهر شدید که کثیر البالا و اهل کالازلم الجذع دیرلر و عوض عینک حرکاتی ایله ابد معنایه مینی و تفسیه مخصوصدر لا فاعله عوض العائضین ای ابد و مضاف اولد قدده معرب اولور و دهره عوض تسمیه اولندینی دهرک بر جزوی کچده کده اکاجز و آخر عوض اولدینی ایچوندر و فی الاساس لا فاعله عوض العائضین ای دهر الداهرین (حقب) حاو قافک ضمه لریله (مثله) و قافک سکونیه سکسان ییل و بعضیلر دخی زیادیه اطلاق اولنور دیرلر (جمع احقاب) و حقه مثله جمع حقب (برهه) بانك ضمی و قحی ایله (مثله) و زماندن بر قطعه دخی دیرلر (سنبه مثله) و آخرینه تا الحاق ایدوب سنبه دخی دیرلر یقال سنبه من الدهر یاره از روز کار کذا فی الصراخ سامی ده دیدی که سبه و سنبه و سنبه پاره از زمان (منون) میمک قحی ایله (مثله) و موت معنایه دخی کلور زیرامن دن مأخوذ در قطع معنایه موت دخی قطع مدد و نقص عدد ایدرو و ایدیک احسانه چوق منت ایدن کمسنیه منون دیرلر مؤنث در و واحد و جمی بر در (عصر) عینک قحی و صادك سکونی و عینک ضمی و صادك سکونی و عین و صادك ضمه لریله (مثله) و کچده و کوندزه و اخشام و صباحه عصران دیرلر (جمع اعصار و اعصر و عصوره زمن مثله جمع ازمان زمان مثله جمع ازمان ازمنه) و ازمن دخی کلور ۹ و زمن و زمان لغتاری وقتک قلیل و کثیرینه اطلاق اولنور (صرف) کردش روز کار زمانك تقلبات و حوادثی و شب و روزه صرفان دیرلر و منع و توبه و حیل معنایه دخی کلور (جمع صرف و رب مثله) و حاجت و شبهه معنایه دخی کلور و حوادث روز کاره دخی رب المنون دخی دیرلر جمع ربوب (فترة) در نك در میان دو پیغمبر ایکی پیغمبر مابیننده اولان زمان که آنده پیغمبر موجود اولیه جمع فترات (قرن) قافک قحیله (هشتاد سال و کویندسی سال) سکسان ییل و بعضیلر اوتوز ییل دیرلر و قافک کسر یله همسن و شباعتده مساوی اولان کسنده لره اطلاق اولنور و همسن اولان بجاعته اقران دیرلر و اهل زمان واحد دخی اقران دیرلر (جمع قرون سنه سال) ییل اصلنده قحط و قحط واقع اولان ییله وضع اولنوب صکره هر ییله اطلاق ایدیلر و پیغمبر یا غدیغندن اوت بتمین سنه سنه السنه الشهباء دیرلر و دخی لفظ سنه ذکر ایدوب قحط مراد ایدرلر و سنه اصلنده سنه یاسنوه در تصغیر نده سنیه و سنیه دخی دیرلر (جمع سنون) و سنوات و سنهات دخی کلور (حول مثله) و طفلك برایشه کیومسنه دخی دیرلر و قوت و حیل و رجوع معنایه دخی کلور (جمع احوال حجه مثله)

و تصغیردر (منه)
۹ جوهری دیدی که
فعل و زنی افعلا و زره
جمع من الا و ج کله که
زمن و ازمن و جبل
واجبل و عصا و اوص
(منه)
و عن علی رضی الله عنه
الناس بزمانهم اشیبه
منهم یا بانهم ترجمه
خلق رانیست سیوت
بدران همه بر سیوت
زمانه رو نند و سندن انکه
را زمانه نواحت دشمنند
انکه را زمانه فکند و قال
الآخر سریر خلق
جهان مانند دور نمای
پسر نیستند از صدیکی
مانده جد و پدر
(منه)
۷ سنه جالقه و جالیفه
سالی که مال هلاک کند
(منه)
سنه جاد سالی که دروی
هچ چیز نیارد نافته
جاد دیرلر و دی اولسه
رجل جامد الکف
و مجد الکف ای بخیل
وله عین جود قلیل
الدع و بخیله بد دعا
مقامنده جادله دیرلر
یعنی مقبض الحل
اولسون و جادله ۹
ایله خیر دعا مقامنده
استعمال اولنور
و یچون ده واقع اولدیکه
بیت جاد اها جاد
ولا تقولوا لها اذا
ذکرت جاده که خیر
مؤنث خیره راجه در که
مراد خیره بد دعا و بد
دعا دن نهی در (منه)

حول كريت و محرم تمام شده و فی الأساس اوقت عندهم شهر اگر بتای تمام و مرت عیذمانه كريت ای نامة و تحرم امام و الشنا و الصیف
ای تصرف و جرمانه ای قطمانه و انحراف و تحرم من السنون مضت (٦) و تحرم من الیلة ذهبت سنة حادسالی که در وی هیچ چیزی

نبار دو مائة چار دیر لر
سودی اولمه و در جل
چاند الکف و مجد الکف
ای بخیل و له عین جود
قلیل الدمع (منه)
٧ و اکثر کتب لعنده
القبالة لیلة المقابلة به
تفسیر اولندی (منه)
ابن بیهانك سكر آبلق
بر غفلی و فانی ابد و
مرتب شده دیدی که
ایار احلا غنی و کانت به
مخایل الفضل مرجوة
لم تکمل حول او و رثی
منه فلاحول و لا قوة
بیتین مذکورین حسنه
بی ملدر (منه)
٣ فار سیده برادر زبان
دیر لر (منه)
وارل و قنده یغان
یغموره دخی دیر لر
(منه)
و قال فی ذم لیم کنت
له ضیفا فظن بانی کنت
له ضیفا فقام الی السیف
فقلت له خیر اظن بانی
ذ کرت له خیرا فانی
من الخوف (منه)
صباوة الشنا و صنا بره
و غیرتد حتی مرماه
زمتان صبر مادمه منده
شده ما خو ذ
اولله داهییه ام
صبور و ام صبار دیر لر
(منه)
بحاق و قلیخی غلافدن
چیقار مغه دخی دیر لر
شهر السیف ای مله
(منه)
فرادیدی که اسماء

و بر کره حج اتمه نك اسمی در لکن شواذ دندر قیاس حانك قمیدر (جمعه حججه عام) اصلنده
عوم در (مثله) و بر یلق قور و مش اوتنه نیت عامی دیر لر (جمعه اعوام العام * امسال) بویل
(عام اول * پار سال) کچن ییل لفظ عامك استعمالی کثیر اولمغه لفظ اول ایله توصیفه مخصوص
قیندی لهذا شهر اول حول اول سنة اولی دیر لر (القابل * سال آینه) کله جک ییل
و کله جک کچمیه لیلة قابله دیر لر ٧ قاب او چنجی سند قیاقب در دنجی سند مققب بشنجی سنه
قال الجوهری القیاقب العام الذی بعد العام المقبل تقول لا آتیک العام ولا قابل ولا قیاقب
(فصل * یك فصل از فصول چار کانه) فصول اربعه دن بر فصل آیر مق و قطع و بیان معناسنه
دخی کلور (جمعه فصول ربیع * بهار) عند العرب ربیع ایکی در ربیع الاول اول و قندر که
آنده مانتار بت و شکوفه لر آچیلور و ربیع ثانی اول و قندر که میوه لر رسیده اولور
و اکثر عرب سنه بی التي حصه اعتبار ایتدیلر ایکی آی ربیع الاول و ایکی آی صیف و ایکی
آی قیظ و ایکی آی ربیع الثانی و ربیع جی اربعه واربعه کلور نصیب انصبا و انصبه کبی
و بهار و قنده یاغان یغموره دخی ربیع دیر لر و ربیعک نسبتی ربی کلور (صیف * تابستان)
یای کونی و ایام صیفده یاغان یغموره دخی دیر لر و زیاده اسی اولان ایام صیفه صیف صایف
و یبرلک و قنده وجوده کلن ولده صیفی دیر لر ٣ (خریف * تیر ماه) کوز فصلی فار سیده
یایز دخی دیر لر خرفدن مأخوذ در میوه جمع اتمک معناسنه فصل مزبور میوه جمع
ایده جک وقت اولمغه خریف تسمیه ایتدیلر و کاه اولور که خریف دیر لر و بتون سنه بی
مراد ایدر لر (شتا * زمستان) قیش فصلی مبرد دیدی که شتاشتونک جمیدر و شتاتک
جعی اشیة و نسبتی شتوی کلور (شتوه مثله مشتامله شهر یك ماه) بر آی (جمعه شهر
و اشهر * اشهر معلومات * میان دو عید) ایکی بیرام اراسی اشهر حرم رجب و ذی القعدة
و ذی الحجة و محرم آیلر دیر (غره * اول ماه) هر آیک ابتدای و هر شینک اولنه و ایوسنه
دخی دیر لر و آیک اولندن اوچ کچمیه غره لیل و پشانده در همدن بویو جک بیاض
اولان فرسه اغر دیر لر و دینه جینه غره اطلاق اولندی آدیده اول واجب اولان دیت
اولدینی ایچوندر (جمعه غره * منتصف الشهر * نیمه ماه) آی اورته سی (حاق * آخر ماه)
آیک آخری که اوچ کوندر محق دن مأخوذ در تنقیص و ازاله معناسنه (سرار) سینک قبح
و کسری ایله (مثله) و بعض نسخه ده شب بیست و نهم ایله تفسیر اولندی یعنی آیک یکر می
طقوزنجی کچمسی (سلخ * آخر روز از ماه) آیک آخر کونی سحت الشهر دیر لر بر کسنه
آی باشنه چیقسه و حیوانک در یسنی یوزوب چیقار مغه دخی دیر لر و مارسیه بهر سنه
بر کره در یسنی چیقار دینی ایچون قریالنه سالخ دیر لر (المحرم * ماه محرم) جمعه محرمات
و یقال له شهر الله المحرم و لرجب شهر الله الاصم و لرمضان شهر الله المبارك و شهر الله

شهر جله مذکور در الاجادی و کاهی شهر اعتبار ایله مذکور ایدر لر (منه) (الاعظم)

الاعظم و محرم آی شهر عربیه نك ابتدای سیدر اکثریا الفلام ایله استعمال اولور
هر سنه نك اولی همیشه بو آی اولد یقنه اشارت ایچون پس الفلام عهد خارجی ایچون
اولور (صفر) جمعه اصفار (شهر ربیع الاول) و جمعه اربعه اربعه (شهر ربیع الآخره
جادی الاولی) جمعه جادیات (جادی الآخره رجب) جمعه ارجاب (شعبان) جمعه شعبانات
و شعبانین (شهر رمضان) جمعه رمضانات و ارمضاء (شوال) جمعه شواویل (ذی القعدة)
جمعه ذوات القعدة (ذی الحجة) جمعه ذوات الحجة معلوم اوله که عرب اسماء شهر یی لغت
قدیمه دن نقل و هر برینه بر اسم وضع ایتدکلری و قنده هر شهرک بولندیغی زمانه قیاس
ایله اعتبار ایتدیلر و ربیع الاول و ربیع الآخر و رمضان اولرینه لفظ شهر کتوروب
سائر لر نده ترک اولندیغی شهر ثلاثه مذکور ده التباسی دفع ایچوندر زیر اربعه فصول
اربعه دن بر فصله دخی اطلاق اولور و لفظ رمضان حرارتدن قیزمش طاشه دخی
دیر لر (جدیدان * شب و روز) کچمه و کوندوز که همیشه تجدیده در (ملوان مثله) همیشه
حوادث ایله ملو اولد کلری ایچون ملوان تسمیه اولندی (داثبان مثله) دأ بدن مأخوذ در
لیل و نهارک تعاقب عادتاری اولمغه داثبان تسمیه اولندی (لیلة * یك شب) بر کچمه (جمعه لیل
و لیالی * قطعه * پار * از شب) کچمه دن بر حصه حنج * جرش * جوش : سهوان * هداء *
هجمه دخی بو معنایه در و هر نسنه دن بر پاره یه دخی دیر لر (جمعه قطع) قافک کسری
و طانک قحیله و طانک سکونیه کچمه آخرنده اولان ظلمته دیر لر (زلفه مثله) اصلنده
لیلدن اولکی حصه در (جمعه زائف) زلفات دخی کلور (هزیع مثله طائفه مثله)
(وهن * ٧ نیم شب * موهن مثله) و اساس البلاغه آیته و هنأ و موهناً بعد ساعة
من اللیل دیدی (بهره مثله جمعه بهر * سحر * سحرگاه) سحر و قی یعنی وقت صبحدن
اول اولان وقت لقیته سحر دیر لر بو سحر ملاقی اولدم معناسنه تنوین داخل اولمز زیر اغیر
منصرف در السحر دن معدول و معرفه اولدینی ایچون (جمعه اسمحاره اللیلة * امشب) بو کچمه
(لیلة غد * فرداشب) یارین کچمه (البارحة * دوش) کچمین کچمه بر حدن مأخوذ در زوال
و انتقال معناسنه بر ح اصلنده صیدک صاغ طرفدن چیقوب صول طرفه کچمه سنه دیر لر و سنج
آنک مقابلی در عرب سانخ ایله تقال و بارح ایله تشأم ایدر لر و صیده آند کلری اوق اصابت
ایدرا یسه مرضی اصابت ایتزایسه مرضی دیر لر (البارحة الاولی * پرن دوش) کچمین کچمه دن
اول کچن کچمه (لیلة السدق * شب سده) شب یلدا در که بهمن ماهک اوننجی کچمه سیدر
کفار اول کچمیه تعظیم ایدوب عظیم آتشر یا قار لر لیلة الوقود دخی دیر لر (لیلة القدر *
شب بیست و هفتم از رمضان) رمضان شریفک یکر می یدنجی کچمه سی (لیلة القضاء * شب
حکم) برات کچمه سی (یوم * روز) کون و کاهی یوم دیوب شده مراد ایدر لر ایام العرب

مطرزی مقامات
حریری شرحنده نقل
ایتدی که حزه اصفهانی
دیدی ملوان و قتیان
و جدیدان واجدان
و صرغان و عصران
و متباریان ایل و نهارک
اسمیدر لکن سیراق
قتیان غداة و عشی در
(منه)
قال بعض الحكماء لایله
اجعل نظرك فی العلم
لیلالان القلب فی النهار
کالطار و هو فی اللیل
ساکن فالقیة فیهم من
شوه و عا (منه)
٧ قریب من نصف
اللیل ایله تفسیر ایتدیلر
و وهن ست اولقی
و ست اتمکه معناسنه
لازم و متعدی کلور
قال المصنف یقال انا
بن لیلها و ابن لیلنها
لصاحب الامر الکبیر
(منه)

الليالي المحمقات شبهاى كه ماه در ميغ تايد اول ليالى بيض كه قمر سحابه اولفله نظر ايدن كسنه صباح اولدى ظن ايدر كويا اول كسنه في حقه نسبت ايدر ليل التمام در از ترين شبها در سال (منه) كافر شب (۸) تاريك يقال كفر الليل بظلامه و ليل كافر (منه)

دير لر وقايع عرب معنائه (جمعه ايام) اصلنده ايوام ايندى ريشى دير ايندى كه هر چن بر غم مبتلا اولسم ابو العاهيه نك شويته تكرر ايدرم غم بندين زائل اولور (نظم) هي الايام والغير وامر الله ينظر آتاس ان برى فرجا فابن الرب والقدر (نهار مثله) وفي السامى النهار روشنى روز طوى قوشينك يا ورسنه دخى نهار دير لر كاقيل رايته نهارا في الليل و معلوم اوله كه لفظ نهار عذاب و سراب كى جمع لغز بلكه جمع قلت ايله جعلنسه انهر و جمع كثر ايله جعلنسه نهر كلور كاقال (جمعه نهر - نحر النهار) اول روز (كوندوزك ابتدائى نحر اصلنده موضع القلاده به اطلاق اولنور و موضع قلاده سائر اعضايه نسبت مقدم اولفله اول روز اطلاق ايديلر ابو الغوث ديدى كه هر آيك آخر كونه نحيه دير لر كله جك آيك نخرنده واقع اولدني ايجون (صدر النهار مثله و وجد النهار مثله سراق النهار) بلندي روز و صحوه روزي ميغ) بولتسز كون (يوم دنى) روز كرم) اسى كون (يوم قمر) روز سرد) صووق كون (يوم معتدل) روز ميانه) نه زياده صووق و نه زياده اسى كون (يوم عصيب) روز سخت) زجتلوشديد كون و يوم عصبص دخى بو معنائه در يوم مصرح بو تو تسز كون معنائه وفي الاساس يوم مصبح و هذا يوم صحوة و صرح النهار ذهب سحابه و اضاءت شمس (اخچيان) روشن صفوان (روز صافى و سرد) وفي الصحاح يوم صفوان اذا كان صافى الشمس شديد البرد (مدجن) تاريك از ميغ) و دجنه ظلمت معنائه در وفي الاساس تقول جعل الدجنة جنة و هي الظلمة ابو زيد ديدى كه دجنة غيم مطبق معنائه در يوم دجن و يوم دجنة دير لر وصف و اضافه ايله كذلك ليل ده دخى استعمال اولنور قاتم كرفته مكرر زيرا قاتم توز معنائه در غايم ميغ ناك راح باوناك ريح خوش جوهرى ديدى كه يوم راح دير لر شديد الريح معنائه و اگر طية الريح اولور سه يوم ريح دير لر وفي الاساس يوم راح و ليلة راحة و تقول هذه ليلة راحة للمكروب فيها راحة مطير بارنده خدر نمكين رطوبتى كه چيللك تعبير اولنور جوهرى خدر مطر معنائه يوم خدر اى ندى و ليلة خدره ديدى اساسه ديدى كه ليل خدر و خدارى مظلم و خدر النهار اذا لم يتحرك فيه ريح ولم يوجد فيه روح (طلق) نه گرم و نه سرد) صحاحه يوم طلق و ليلة طلق دير لر صووق و سائر ايداء ايدر سنه اولسه ديدى قاموسه يوم طلق عبارتى لاحر و لا قرايله تفسير ايدى و ليلة طلق و طلقه دخى دير لر (ايام معتدلات و محتمات) روزهاى سخت گرم) و يوم محتم شديد الحر يقال احتدمت النار اليه (يوم جريد و اجرد) روز تمام) وفي الاساس مضى عليه عام اجرد و جريد و سنة جرداء كاملة متجردة من النقصان و ما رايته منذ اجردان و جريدان اى نهاران كاملان يوم محتم و حجة و ايت و ايت

ليل الليل و ليل و ليلة ليل ليل و ليل و كويند مضى تاريك (منه) وفي المثل رماه الله بليته لا اخت لها كه مراد ليله موند (منه) ليل اقص شى كه روز ندارد بود يقال ليل اقص كانه لا يبرح طول ليل الليل دخى طولدن كناية ايدر لر اى مات و لا يبرح (منه) ليلة غنى شى كه ماه شوان ديد از ميغ با از كوديقال غم عليه الهلال و هي ليلة النقي (منه) خرج في جمعة الايل و هي قريبت من المحر وفي الصحاح الجمرة اول ماخير الليل دلج باره نخستين از شب دلجه باره و ابيى از شب (منه) برامخت شب از زمانه جوهرى ديدى كه قراول كچه ده شمدن تبوى ايدى ايجون بواسم ايله تسميه اولدى به خيلر ايك اخر ليجه سيدر ديديلر وفي الاساس تقول اسعد الناس البراء كما ان اسعد الليالى البراء و هي آخر ليلة من الشهر قال ان سعيد الا يكون غسا كما البراء لا يكون نكسا و النفس الكيم شهر رمضان قال بن الروي في مجوبه شهر الصيام ان عظم حرمته شهر طويل بطى السير و الحر كه عشى رويدا اما حين يطلبنا فلا السليك يدابنه و السلكه و هما معروفا فالبرعه (و ايت) السير ببقان الفرس في عدوه و ياخذ الطبا و سرعت سير ايله مشهور اولنور دن برى حذيفة بن بدر در ميرد ديدى كه حذيفة بر قبيله في غارت ايدوب بر كچه ده سكر مر حدمزل قطع ايدى (منه) وفي الاساس ومن المجاز جاء في نحر النهار و نحر الشهر (منه)

(اتقى) (۲) (ل)

و ايت سخت گرم (يوم عسير) روز دشوار) مشقتلو كون (يوم عبوس) روز ناخوش) شده لو كون قطر بر مثله ليل دامس (شب تاريك) مظلم كچه دايج دخى بو معنائه در وفي الاساس ليل دايج دامس ملتف الظلام قد ديج بعضه في بعض اى ادخل و يقال ليل دامس و نهار سامس (دجوى مثله ليل ضارب و غاض) سخت تاريك ليل اسحم (شب سياه) قاره كچه (ليل مقرر) شب ماهنك) وفي المثل الليل طويل و انت مقرر تانى ايله امر و قتنده ضرب اولنور (كافر) شب تاريك) يقال كفر الليل بظلامه و ليل كافر ليل اغضف شى چند دوشب از درازى وفي كتب المبسوطة اغضف الليل اظلم و اسود ليل الليل و ليل و ليلة ليل شب تاريك كويند سخت تاريك ليل اقص شى كه روز ندانده بود يقال ليل اقص كانه لا يبرح طول ليل الليل دخى ديوب طولدن كناية ايدر لر ليلة غنى شى كه ماه نتوان ديد از ميغ ياز كرد. يقال غم عليهم الهلال و هي ليلة الغما (الليالى المحمقات) شبهاى كه ماه در ميغ تايد اول ليالى بيض كه قمر سحابه اولفله نظر ايدن كسنه صباح اولدى ظن ايدر كويا اول كسنه في حقه نسبت ايدر ليل التمام در از ترين شبها در سال) و يقال احيى ليل التمام و التمام بالكسر و القح (يوم يوم هر روز) هر كون (اليوم) امروز) بو كون الف لام عهد خارجى ايجوندر (امس) دى) دونكى كون ۹ اجتماع ساكنين دفع ايجون آخرى مكسور قلندى و اوزرينه الف لام داخل اولدقه يا خود نكره قلندقه يا خود مضاف اولدقه بالاتفاق معرب اولور مضى الامس المبارك و كل غد صاير امسا و مضى امسا كى لكن اكثر عرب معرفه اولدقه مبنى و بعض عرب معرب ايدر لر و دخى معلوم اوله كه امس و غد و بارحة و كيف و اين و متى و اى و ما و عند لفظلرينك كذلك اسماء شهورك و اسماء ايام اسبوعك تصغير لرى اولماز الالفظ جمعه (اول من امس) پرير) دونكى كوندن مقدم اولان كون (غد) فردا) يارنكى كون (بعد غد) پس فردا) يارندن صكره اولان كون (تباشير الصبح) آغاز سپيده دم) صباح يرينك اول ايدن لنى و هر شينك اولنه دخى دير لر اصلنده بشر لفظنك مصدرى اولان تبشيردن مأخوذ در زير اهر شينك اولى اول شى ايله تبشير حكمنده در (عود الفجر) روشناي سپيده دم) صبح صادق وفي الحديث وقت الفجر اذا انشق عود الصبح (بلجه مثله فلق) بامداد) صباح بكره و شميظ دخى بو معنائه در وفي الاساس ومن المجاز طلع الشميظ اى الصبح (صبح و صباح مثله فجر و غدوه و غداة مثله الغداة) امروز بامداد) بو كونك صباحى (غداة غد) فردا بامداد) يارنكى كونك صباحى (ضحى) قصر ايله چاشتگاه قوشلق و قى (ضحوة مثله) معلوم اوله كه لفظ ضحى ضحوة لفظنك جميدر ديوب بعضيلر مؤنث و بعضيلر وقت مذكورك اسميدر ديوب مذكور در ديديلر و اگر معين بو كونك قوشلنى مراد اولنسه تنوينى ضحى

معلوم اوله كه عرب آخر نهارى شو و جهله تقسيم ايدوب هر بر جزئه بر اسم ايله تسميه ايديلر در ور بزوخ ضحى غزاله هاجره زوال دلوك عصر اصيل صوب حدود غروب و بعضيلر شو و جهله تسميه ايديلر كه بكور شروق اشراق راد ضحى هاجره اصيل عصر طفل غروب (منه) بر كسنة آنا فانا كب كالد ترقى به سى ايدوب بر حال اوزره اولسه ديبه جك برده لا يكن يومك كاسك ولا يدرك كشمك دير لر يعنى بو كونكى حالك دو نكى و كچه اولان حالك كوندزده اولان حالك كى اولسون (منه) ۹ امس معلوم اوله كه علماء ادب ميسانده اصطلاح در كه امس ديوب مكسور مراد ايدر لر مثلايد امس دير لر مكسور معنائه زير لفظ امس اكثريا كسر اوزرينه مبنى اولور و كيف ديوب مفتوح مراد ايدر لر مثلايك كيف دير لر مفتوح معنائه و حيث ديوب مضوم مراد مراد ايدر لر زير لفظ حيث قبل و بعد كى ضم اوزرينه مبنى اولور و زيرا الذى كى صله به محتاج اولفله حرفه مشابه اولوب مبنى قلندى (منه)

دیرلر و ضحاه مدایله ارتفاع نهار و قته دیرلر و وقت مذکورده اکل اولنان طعامه ضحی دیرلر
«رونق الضحی» روشنی چاشتگاه «راد الضحی» و در الضحی بلندی او «و فی الاساس لقیته
راد الضحی» و هو وقت ارتفاع الشمس عند الخمس الاول من النهار و انبساط ضوءها و ذلك
شباب النهار (ظهر) وقت نماز پیشین (اولیله نمازینک و قتی که زوالک عقیبی در (ظهیره مثله)
اصلنده هاجره یعنی حرارتک اشتدادی و قته دیرلر اظهر نادرلر سر نافی وقت الظهر معنانه
(جمعه ظهیر) قائله مثله (رواح) پس از نماز پیشین (اولیله نماز ندن صکره اولان وقت (عصر)
وقت نماز دیگر (ایکندی نمازینک و قتی (مغرب) وقت نماز شام (اخشام نمازینک و قتی (مسا
شبانگاه) کیچد و قتی مسی امسیه دخی مسامعنه در (اصیل) پس از نماز دیگر (ایکندی
نماز ندن صکره و فارسیده آفتاب زرد دخی دیرلر یعنی کون صاراردینی وقت محکم الرأی
و رجل حسیب معنانه دخی کلور جمعه آصال و اصل و اصایل و اصلان طفل مثله (عشا
وقت نماز خفتن) یا قسوا نمازینک و قتی عشیة و عشیة مثله جمعه عشیات و عشیای فحمة المشاء
«نحی تاریکی شب یقال رأیت قبل فحمة المشاء ای ظلمة (عتمه) وقت نماز خفتن) یا قسوا نمازینک
و قتی که شفق غائب اولد قدن صکره داخل اولور (معلوم اوله که یومک اولنه فجر بعده صباح
بعده غداة بعده بکره بعده ضحی بعده ضحوة بعده هجیره بعده ظهر بعده رواح بعده مسابعه
عصر بعده اصیل بعده عشاء اول بعده عشاء اخیر که شفق غیبوی و قتی در اطلاق ایدرلر (یوم
السبت) روز شنبه یوم الاحد روز یکشنبه یوم الاثنين روز دوشنبه یوم الثلاثاء روز سه
شنبه (جی ثلاثا و ات کلور (یوم الاربعاء چهارشنبه (جی اربعا و ات کلور (یوم الخمیس روز
پنجشنبه (جی اخسه کلور (یوم الجمعة) روز آذینه (جی جمعات کلور (اسبوع) یک هفته)
بر هفته که متوالیه دیدی کونن عبارتدر جی اسابع در هفتق اسبوع معنانه هفته دن معربدر
کذا فی القاموس (یوم عاشوراء) روز دهم از محرم) شهر محرمک اونجی کونی عشوراء
دخی دیرلر (نیز روز) روز نخستین از بهار (ایام بهارک اولکی کونی که آفتاب اول جمله تحویل
ایتدیکی کوندر نوروز مثله (مهر جان) (مهر کان) مهر ماهک اون تنجی کونی فرس عادی
اوزره اول کون عید ایدرلر و فریدون ضحاک اول کونده غالب اولمشدر (عید جشن)
بیرام در مطلقا لکن عید لفظی اطلاق اولند قدن مسلمانلر بیرامی مراد اولور و عوددن
مأخوذ اولغله هر مکرر شیئ اطلاق اولنور جمعه اعیاد (عید الفطر) عید روزه
کشادن (اورج آچه جق بیرام) (عید الاضحی) (عید قربان) (قربان بیرامی «اضحید»
یوم اضحی ده ذبح اولنان شانه دیرلر اصمعی دیدیکی آنده درت لغت وارد اضحیه
اضحیه جملری اضاحی کلور ضحیه جمی ضحایا کلور اضحاه جمی اضحاک کلور که یوم
اضحیه بو اسم ایله تسمیه اولندی فرا دیدیکی که اضحی مؤنث در مذکر در دینلر یوم

(اعتباریله)

زمان جاهلیته ایام
اسبوعک اسمایی هو
وجهله بیان اولندی که
شواهل ان اعیش
وان یوی باول و باهون
او خیاره و التالی دبار
او یوی «مونس او
عروبه او شیاره که اول
یکشنبه دن عبارتدر
(منه)
عروبه یوم الجمعة
معنانه در مرزوقی
دیدیکی که لفظ عروبه
یوم جمعه به علم اولغله
الف لام داخل اولور
و اول کونده بر نوم
حضر دن بادی به نقل
ابدوب آنده اقامت
ایتد کلری ایچون
عربه دن تسمیه اولندی
یعنی یوم تمر بو فیه
و تمر بادی به نزول
معنانه در و شریعی
دیدیکی که یوم جمعه به
عروبه تسمیه اولندی
یوم حسن اولدوغی
ایچوندر زیرا اول
کون عربک موسمی در
یقال جاریه عرب
ای حسنا لفظ عروبه به
کاهی الف لام داخل
اولور (منه)

اعتباریله در دیرلر ضحی بکیش دیرلر یوم اضحی ده وقت ضحی ده ذبح ایله صکره
استعمالی کثیر اولوب مطلقا اول کونده ذبح ایله دخی ضحی بکیش دیدیلر آخر
نهارده ذبح اولنور ایسه دخی (یوم النحر مثله) شهر معلومات (میان دو عید)
ایکی بیرام اراسی (یوم التروبه) روز هشتم از ماه ذی الحجه (ذی الحجه اینک سکرنجی
کونی (یوم عرفه) روز نهم از ماه ذی الحجه (ذی الحجه اینک طقوزنجی کونی
(الایام المعلومات ده روز از ماه ذی الحجه) (ذی الحجه ایندن عشر اول عشر ذوالحجه
مثله (الایام المعدودات) روزهای تکبیر) تکبیر کونلری که عید اضحیدن صکره اوج کوندر
(ایام التشریق مثله ۷ مده یاره از روز کار) زماندن بر حصه جمعه مدد (ساعة) یک ساعت)
بر ساعت (جمعه ساعات آتی مثله جمعه آناه) اخفش دیدیکی که آناه لفظنک مفردی اتی در
معا و امعاء کبی و بعضیلر مفردی اتی و یا انودر مضی انسان من اللیل و اتوان دیرلر
دیدیلر ابو عبیده مفردی اتی در نحی کبی دیدیکی آتیه مثله جمعه او اتی فینه مثله جمعه
فینات (فواق) فانک قحی و ضحی ایله (مقدار میان دودوشیدن) ایکی ساغم اراسی
مقداری زمان ناکه نک سودینی صاغوب فصیلنی امررلر که ناکه سودین ویرسون
ایچون برایکی مصه دن صکره فصیلی آروب ینه صاغرلر بو ایکی صاغق میانده مرور
ایدن مدته فواق دیرلر و فی الحدیث العیاده قدر فواق ناکه و مدت مزبوره ده مده
جمع اولان سوده فیه دیرلر اصلی فوقه در (امد) پایان کار) برایشک نهایتی (جمعه
آمادمی و غایه و نهایته مثله ابد) همیشه جمیع زمان) ابد الدهر بد الدهر و جد الدهر
دخی بو معنایه در (الساعة) اکنون) شمیدی (الآن مثله آنفا) یشتراک از اکنون) شمیدین
مقدحجه (متی کی) یقین ایان مثله (مذ) ازان وقت باز) او وقتدن برو (متذ مثله اذ در زمان
گذشته) یکن زمانده (اذا) در زمان آینده) کله جک زمانده (دفعه) یکبار) بر کره جمعه
دفعات) مره مثله جمعه مرات و مراره کره مثله جمعه کرار و کرات تارة مثله جمعه تارات
طوره مثله جمعه اطواره ذات مره درباری بر کره ده ذات سنه در سالی بر سیده ذات
شهر در ماهی بر آی ده ذات لیل در شبی بر کیچده ذات یوم در روزی بر کونده
ذات غداة در بامدادی بر صباحده ذات عشاء در شبانگاه بر کیچده وقتنده (حینثند) در
آنکاه اول وقتده (عامثند) در آن سال اول سیده (غداثند) در آن بامداد اول صباحده
(عشیتند) در آن شبانگاه اول کیچده (ساعتثند) در آن ساعت اول ساعتده (لیلتند) در آن شب
اول کیچده ده (یومثند) در آن روز اول کونده (الساعة) رستخیز قیامت کونی یوم مزبوره
ساعة تسمیه اولندی بقیة واقع اولدینی ایچوندر یا خود آنده اولان حساب بغایت سریع
اولدینی ایچون یا خود دنیا ساعتلرینک آخر ساعتده واقع اولدینی ایچوندر (یوم القیامة

۷ تشریقات نور فقه
دیرلر ایام مزبوره
دخی عربک عادیات
فورقی اولغله بو اسم
ایله تسمیه اولندی
(منه)

یقال رزقک الله همرا
طویل الابد بعد الاماد
و قول لا امله ابد
الاباد و ابد الابد
و ابد الابدین (منه)

مفردی شرط در آنکه قتیله شرطه دخی کلور علامت معنای در (منه) ثعلبی دیدی که دنیا کتیه می ام دفر در
قال ابن الرومی فی ابی الصقر ایظم الدنیا بام دفر وانت ذها (۱۲) من دلات الامر که ام دفر اصلنده داهیه در وام خنور

دخی در لکه اصلنده
ضبع کتیه سیدر
دنای افساد و فساد
جهتدن ضبعه تشبیه
ایدوب بو کتیه ایل
تکنیه ایتدیلر (منه)
۷ کتیه سی ام النجوم در
قاله المیدانی فی السامی
لکن مصنف اساسده
ام النجوم بجزه کت
کتیه سیدر کوا کبی
جوق اولدنی ایچون
دید (منه)
وکاهی جری نجومه
تشبیه ایدرلر قال
الکوکس فی رجل کریم
اصابه الجرب حافا
لدانک یامن کله کرم من
ان یقال علیل یشتکی
الجرباء بل ووضه ایتت
ارجاؤ هازهر اوحیت
بقطار وودعت محبا
بل تاج خرعی وجهه
در ابل کاس فضل
دهاق اظهارت حیا
خذهما ثلاثا وان
احبت رابعة قلنا سماء
معال اطمت شهبا (منه)
مشرقان دیوب مشرق
صیف وشتامر ایدرلر
(منه)
اصح اقوال بودر که
فارسیده خاور و باخر
لفظاری علی طریق
لاشتراک هر بری مشرقه
ومغربه اطلاق اولنور
دواوین فارسیه مطالمه
ایدن احبابه معنی دکدر
(منه)
ولفظ الحدیث تقد

الباب الثاني فی السماء واجزائها وما يناسبها

(سماء آسمان) ۷ تذکیر و تانیث جائز در سمودن مأخوذ در ارتفاع معنای و هر عالی اولوب
سایه دار اولان شیئه دخی اطلاق اولنور (جمعه سموات) واسمیه دخی کلور (خضراء مثله)
خضرتدن مأخوذ در یثللک معنای اگر چه افلاک هرگز بر لولته متلون دکدر لکن
کوه نازک دختاندن نمایان اولان خضرت فلکک لونی اولمق ملاحظه سیله بواسم ایل
تسمیه اولنور (جرباء مثله) اجرک مؤثیدر که جرب اصابت ایدن کسنیه دیرلر فلک
دخی سختنده مرکوز اولان کوا کب سببی ایل جرب اصابت ایدن کسنیه تشبیه اولندی
(رقیع آسمان نخستین) اولکی فلک وسائر افلاک دخی اطلاق اولنور و فی الحدیث من
فوق سبعة اربعة مذکر صیفه سیله تعبیر اولندی سقف اعتبار ایل در (برقم) قافک
کسر ایل (آسمان هفتم) بدیجی قات فلک (عرش تخت) اصلنده سریر الملک معنای در
لسان حکماء فلک اعظمه اطلاق اولنور (جمعه عروش افق کناره آسمان) فلکک کناری
(جمعه آفاق مشرق) جای بر آمدن آفتاب) کون طلوع ایلده جک یر جمعه مشارق (شرق
مثله) اصلنده قرص شمس معنای ایدی طلع الشرق والشارق دیرلر صکره مطلع شمسده
شایع اولدی (مغرب) جای فرو شدن آفتاب) کون غروب ایلده جک یر (جمعه مغارب
غرب مثله) شرق مقابلی در آفتاب وسائر کوا کبک باتمسنه غروب دیرلر (خافقان
دو کناره آسمان) فلکک ایکی کناری یعنی مشرق ومغرب خفوقدن مأخوذ در غروب
معنای کواکب خافق ای غارب پس مغربه خافق اطلاق حالک اسمی محله تسمیه
ومشرقه خافق اطلاق تغلیب قیلندندر (کبد السماء میان آسمان) فلکک اورته سی که
خط نصف النهار فرض اولنان موضعیدر تکبدت الشمس دیرلر نصف النهار کله

حکمت بحکم الله تعالى فوق سبع رافعة وفي الاساس لان كل طبق رفيع للاخر (منه) حریری بکری بدیجی مقامه ده دیدی که (حیکه)
مغرب لفظنک تصغیری مغربان کلور علی غیر القیاس والاقیاس مغرب در پس آخرینه الف ونون الحاق شد و ادر (منه)

(حیکه) راه آسمان) فلکده یول کبی کورینن بیاض وطریق النجم (جمعه حبک حیاک مثله)
جمعه حبایک عوهق (رنک آسمان) فلکک لونی (بطن السماء آنچه بسوی ماست) فلکک
بزم طرفه اولان سطح مقعری (ظهر السماء آنچه بسوی آسمان) فلکک سطح محدبی
(اعنان السماء دوسوی آسمان) فلکک سطح محدبی و سطح مقعری مطرزی عنان السماء
بالفتح ماعلامنها وارفع دیدی جوهری اعنان السماء صفایحها دیدی (قوس قزح)
کان رستم) رستم یابی که ترکیده الیم صاغد دیرلر قزح دن مأخوذ در که حیره و خضرة
وصفرت ایل متلون اولان یوله دیرلر بعضیلر قزح دن مأخوذ در ارتفاع معنای در
بعضیلر قزح سحاب اوزرینه مؤکل اولان ملکک اسمی و بعضیلر ملوک عجمدن بر پادشاهک
اسمی در دیدیلر فارسیده کان رستم تعبیری معنای آخره مناسبدر و فارسیده قاقوز
دخی دیرلر آزنداک فارسیده قوس قزح معنای اولدیفته اسدینک شویقی شاهددر
کان از فنداک شد زاله تیر کل غنچه پیکان زره آبکیر (بحره راه حاجیان) حاجیلر
یولی ترکیده صمان اوغریسی و فارسیده راه کهکشان دخی دیرلر (فلک سپهر) مدار
النجوم ایلده تفسیر اولندی (جمعه افلاک) و فلک دخی کلور فالو ملک ضمه لریله (قطب)
نقطه که مدار فلک بروی است) بر نقطه در که فلکک دوری آنک اوزرینه در (برج)
خانه ستاره) کوکب خانه سی اصلنده حصن معنای در (جمعه بروج و ابراج) معلوم
اوله که حکماء منجمین فلکده کوا کبدن قرق سکز صورت تصویر ایتدیلر که اون ایکی
صورت منطقه بروجک اوزرنده در (حل) برج بره) که ایکی بوشوزلی قیون
صورتنده در که اوکی مغربه آردی مشرقه آرقه سی شماله ایاقلری جنوبه اغزی ایلده صیرتن
قاهر (نور) برج کاو) اوکوز صورتنده در کوپکندن کلمش و باشین اوکنه صالمش
(جوزا) برج کوزا) ایکی عریان صبی صورتنده در که بری برینه صالمش و باشلری شمال
ومشرقه ایاقلری جنوب ومغرب (سرطان) برج خرچنک) لنج صورتنده در اوکی
مشرق وشماله آردی مغرب وجنوبه (اسد) برج شیر) ارسلان صورتنده یوزی مغربه
ارقاسی شماله (سنبله) برج خوشه) بر جاریه صورتنده در که قتادلری واردر اتکلرین
صالمش باشی مغرب وشماله ایاقلری مشرق وجنوبه صول النی یانده صالوب صاغ
الین قالدروب بر قبضه بغدادی سنبله سی طومش (میزان) برج ترازو) ترازو صورتنده
در که کفهلری مغربه وعمودی مشرقه (عقرب) برج کژدم) عقرب صورتنده در باشی
شمال ومغربه قوروغی جنوب ومشرقه (قوس) برج کان) ایاغندن بوغازینه دک فرس
صورتنده و بوغازندن یوقار و انسان صورتنده و باشنده دستاری واردر والنده اولان
یایه اوق وضع ایدوب ومغرب جانبده طوتوب بویینی اوزاتمش و یایی چکوب

۷ وعن النبي صلى الله عليه
وسلم انه قال لا تقولوا
قوس قزح لكن قولوا
قوس الله لان قزح من
اسماء الشيطان سيف
الدولة قوس السحاب
وبعضيل قوس السماء
دیرلر ایدی و قلیل الملک
اولوب دائم اولیان
کسنیه قوس قزح دیو
ضرب مثل ایدرلر
(منه)
که کش لفظنک جمیدر
صمان چکبی معنای در
وصف ترکی در بحره
کواکب صفاردن مرکب
اولمغه صمان چکیلان
موضعه تشبیه اولندی
ومغربه موضع الخیر
معنای در (منه)
میدانی عیار تندن
مستفاد اولان بودر که
فلکک حرما اطلاق
کواکب موجود ایکن
اوله کواکب مرئی
اولدنده اسمته خلفه
دیرلر دیدی بقال خضرة
خلفاء ای ملاء (منه)
کال الدین دهیری
دیدی که سرطان تسمیه
اولان حیوانه عقرب
الماء دخی دیرلر کتیه سی
ابو محمد در و بخور و برده
تعیش ایدر ارسطا
طاليس نعت ده
دیدی که شوبله زعم
ایتدیلر که مرهانی اشجار
مغربه تعلیق ایتدیلر
میوه سی جوق اولور
و یاغنی میوه سی اولان
اغاجه تعلیق ایتدیلر حله
میوه سی دو کیلور (منه)

شرق دخی شمس معنانه کاور لکن طلوع الشمس غاب الشرق دیمز لبراح دخی شمس معنانه در (منه) شمس کینه می ام شمله در
هیداتی کینه می ابو قاسم در دیدی (منه) معلوم اوله که عند سرده (۱۱) موجود اولان کتب گفتک تفسیر لری
اضطرار این خانی دکانر

طول در مش (جدی * برج بزغاله) نصفی او غلاغک کو بکندن یوقاروسنه مشابه ایکی
بونیوزی وارد و کو بکندن اشانی بالفک اورتی سندن قویروغنه وارنجیه بکر
ایکی ایانی مغربه و صیرتی شماله (دلو * برج دلو) ایاغ اوزرنده طور مش آدم صورتند
باشی شماله ایاقلری جنوبه یوزی مشرقه والیرین اوزاتمش و برانده برداق که
ترس چوپروب صوبی ایانی التته تو کیلوب حوتک آغزینه آفتش (حوت * برج ماهی)
ایکی بالی صورتند در که برینک قویروغنی آخرک قویروغنه کوا کبدن ایپایله
بالغاش اولکی بالفک باشی مغربه صکره کی بالفک باشی شماله قویروغنی جنوبه که
حکک بونیوزلرینک یاتنه وارمشر (شارق * آفتاب جمعه شوراق شمس مثله
جمعه شمس) کویا هر جزوئی شمس اعتبار ایدوب جعنه شمس دیدیلر مفرق لفظنک
جعنه مفارق و سرباله جعنه سربال کبی (لاهه و الالهه و ذکاء و یوح و بیضاء و غزاله
مثله قرص الشمس * کرد آفتاب) کون چوره کی که جرم شمسدن عبارتند و دور اولمغه
قرصه تشبیه اولندی (عین الشمس * چشمه آفتاب) شعاع شمس (حاجب الشمس * آنچه اول
پیدا میشود از آفتاب در وقت طلوع) شمس طلوع ایندکه اول ظهور ایدن جزوئی (قرن
الشمس مثله) حاجب ترکیه قاش و قرن بونیوز دیمکدر حاجب و قرن اکثر اعضا به
نسبت مقدم اولمغه استعاره اولندی (لعاب الشمس * و خیط باطل و مخاط الشیطان * آنچه در
کر مکاه بروی هوا چون فرت عنکبوت) اساسه هوا دق من خیط باطل مثلند دیدی که
مراد اول هباء منبث در که شمسک پرتونده نمایان اولور بعضیلر لعاب الشمس و بعضیلر
عنکبوتک آغزندن چیقان خیط در دیدیلر که اول خیطه مخاط الشیطان دیرلر (داره * خرمن
آفتاب) کون آغلی که شمسک اطرافند و محاب رقیقدن خلقه کی کورینور (جمعه دارات
طفاوه مثله جمعه طفاوات * قر * ماه) آی اول شهر دن اوج کون صکره آخر شهره وارنجیه
سراج الیل دیرلر جمعه امار (زبرقان مثله هاله * خرمن ماه) آی اغلی که قرک اطرافند
خلقه کی کورینور عاداتا نموره دلالت ایدر (جمعه حالات هلال * ماه نو) یکی آی
اولکی کیجه و ایکنجی کیجه و اوچنجی کیجه هلال بعده آخر شهره وارنجیه قراطلاق
اولنور (جمعه اهله * بدر * ماه شب چهاردهم) اون در دنجی کیجه نک آی بادر دخی
دیرلر (جمعه بدور * فخت * ماهتاب) آی آیدنی قراء و سمر مثله (نیران * آفتاب و ماه
قران مثله) تغلیب قیلندندر (نجم * ستاره) بیلدوز جمعه نجوم و انجم کوکب مثله جمعه
کواکب * دری * ستاره تابان) نورانی کوکب اصلند دره نسبت در جمعه دراری
(طارق * ستاره بامداد) صباح بیلدیزی (شهاب * ستاره دیوانداز) شیطان
آیلان بیلدوز جمعه شهاب (زحل * کیوان) فلک سابعده در زاحل لفظندن معدولدر

التهب الد راری دیدی (منه) خلیفه زحل دیوب و جل قیلدن کنایه ایدرلر (منه) سبعة - سیاره نک (زفر)
هر برینک وجه تسمیه می محقق طومی نک می فصل شرحندن مأخوذ در و من اراد التفصیل فلیراجع الیه (منه)

قاموسه داره فی هاله
القمر الیه تفسیر ایددی
جوهری کلای دخی
بو وجه اوزره در
دستورده خلاصه کتاب
وماه دیدی و ماه موده
طفاوه دارة القمرین
دیدی دستورده
طفاوه خلقه آفتاب
دیدی کتب حکمتده
کائنات جو بحثند
مسطور اولان بومعنا به
مواقد در (منه)
فارسیده شاپور و شاه
ورد آی اغلی معنانه
لطیف هاله قریا نموره
دلالت ایدن بکنه تلج
ایدوب دیدی که بیت
دل کشته از غلامت
خفت امیدوار چون
بزرگ که میشود از شاد
ورد شاد معلوم اوله که
کلام عربده فاه
العین و عین الفی
حرف واحد در کله
بوقدر مکر مبانرند
فاصله اوله کوکب
و قیقب کی الادرا که
خلیل د راه لفظی
حکایه صوت اهو
و لعب در دیدی مرزوق
ددن لفظی زیاده
ایدی که جوهری
لعب و لهو معنانه در
دیدی (منه)
میدانی شهاب سبعة
سیاره به دخی اطلاق
اولنور دیدی قاموسه
التهب الد راری دیدی

و فی الصراح تحیر بین روز از ماه و باز بین شب از وی (منه) (۱۰) بقال معنانه النهار معنی طول النهار اصلند غم اولان نهار ایچون ایددی

زفروز افرکی زحلدن مأخوذ در تخی و تأخر معنانه (مشتری * برج جیس) فلک
سادسده در حسن و بها و سعادت کند و ایچون اشترا و اختیار ایددی ایچون مشتری تسمیه
اولندی (صریح) میمک کسریله (بهرام) فلک خامسده در صریح اصلند فارسیده تیر پر تابی
دیدکری آندقلری اوزون او قه دیرلر کوکب مزبور دخی سیرند سریع اولمغه بواسطه
تسمیه اولندی بعضیلر لوننده حرة و صفرة اولمغه صریح لوننده مشابه اولدینی ایچون تسمیه
اولندی دیدلر که صریح سرده استیج در (شمس * آفتاب) فلک رابعده در شمس القلاده در
مأخوذ در که فارسیده میانکیر دیرلر قلاده نک سائر جواهرندن بویوک و نفیس و قیقلو
اولور شمس کواکب سیاره نک میاننده واقع اولمغه بواسطه تسمیه اولندی (زهره)
زانک ضمی و هانک قحیله و سکونی دخی جائزدر (ناهید) فلک ثالثده در سائر متحیره نسبت
نورانی و متلا لاء اولمغه بواسطه تسمیه اولندی (عطارد * تیر) فلک ثانی ده در حرکتی
سریع اولمغه بواسطه تسمیه قلندی (قر * ماه) فلک اولده در لونی صارویه مایل بیاض اولمغه
قراطلاق اولندی (سهیل * ستاره یمنی) یمن دیارنده کور نمکده سهیل یمنی دیدیلر
(شعری * ستاره که بنی خزاعه اورا پرستیدند) بر کوکبدر که عربدن بنی خزاعه اول کوکبه
طاییدلر معلوم اوله که جوزا دن صکره ایکی بویوک روشن کوکب طلوع ایدر حجرة نک ایکی
طرفند که ماینلری ایکی نیزه مقداری در یری جنوبه و یری شماله مائل در جنوبه مائل
اولان بویوک و روشن شماله مائل اولان کوچک و سرخ رنگدر جنوبه مائل اولان کوکبه
شعرا یغانی و عبور دیرلر که کلب اکبر صورتک آغزنده در و شماله مائل اولان کوکبه
شعرا ی شامی و غمیضادیرلر کلب اصغر صورتک کواکبندندر (النجم * پروین) او اگر
بربرده مجتمع دیدی کوکبدر که ثور صورتک کوهاننده در (ثریا مثله) ثروتدن مأخوذ در
وسعه عیش و رفاهیت معنانه کواکب کثیر اولمغه یا خود ثریا طلوع ایندکه حبوبانک
کثرتی اولمغه بواسطه تسمیه ایدیلر (بنات النعش * هفتور نک) هفت برادران دخی
دیرلر که ترکیده دیدیلر دیرلر جدی طرفند دیدی کوکب دور در دینه نعش دیرلر مربع
الشکل اولمغه و اوزرنده اولان اوج کوکبه بنات دیرلر مفردی ابن النعش در لهذا
اشعارده بنو النعش واقع اولدی (سها * کوکب خرد پیش بنات النعش) بنات النعشک اولکی
کوکبه قریب بر کوچک کوکبدر که آنکله حدت بصرا امتحان ایدرلر (فرقدان * دو
برادران) ایکی قرن داش که قطبه قریب ایکی کوکب مشهور در (عیوق * ستاره روشن
نزدیک ثریا) ثریا به قریب بر نورانی کوکبدر که ثریا یله مابینی ایکی نیزه مقدار ایدر قدر
اولدن روشن و سرخ رنگدر رقیب الثریا دخی دیرلر (شفق * روشنایی پس از آفتاب
فروشدن) آفتاب غروب ایندکه صکره ظاهر اولان آیدنلق فی الحقیقه شفق ایی در

صکره مطلقا نهارده
استعمال اولندی کذا
فی الايضاح مرزوق
دیدی که معنانه سحاب
دن مأخوذ در بقال سحاب
یحب اذا مد و يوم
طوبله يوم محراب
دیدکری بولوتی کون
خلقک کوزینه اوزون
کور ندیکی ایچوندر
(منه)
فیروز آبادی دیدی که
واضح نهار و وضع
بیاض صبح معنانه در
قال الحریری فی المقامة
الخصرمة فلما اسفر
الفاضح ولم یبق الا وضع
اکثر شراح دیدیلر که
فاضح عاء مسجدندر
لیلده مستور اولان
اشیای بر سوای و اظهار
ایدیکی ایچون بواسطه
ایله تسمیه اولندی
و واضح ظاهر و بین
معنانه در فخر دیدی
دیدی که واضح صباح
بلدیزی تعبیر اولنان
کوکبدر زهره دن
عبادتدر ابن سیده
دیدی که خسه معنانه دن
بر کوکب که منازل
قردن بر کوکب مضیعه
مقارن اوله کا واضح
دیرلر (منه)
عنی ابویه بنات النعش
ایکی در یری صغری
و یری اکبری و هر یری
دیدی کوکبدر فرقدان که
فارسیده دو برادران دیرلر بنات النعش کواکبندن ایکی اولکی کوکبلر در وجودی آنلردن آخرده اولان کوکبدر (منه)

اول نهادن آخر نهاده دك واقع اولان سایه ظل دور اصل معنای ستر دیکدرونی اصلنده رجوع معنایند در بعد از اول سایه برچاییدن برچایه رجوع بخاکه فی دور (منه) ودخی این لایق دیوب قدر و این لایق دیوب هلال مراد ایدر لر (منه) ساهور غلاف ماه وقر منکشف اولسه عرب دخل القمر فی الساهور (۱۶) ومجلی ولدقه خرج الامر عن الساهور دیرلر (منه)

بری شفق اجر که آفتاب غروبش عقبنده ظاهر اولور وبری ایض که شفق اجر که عقبنده ظاهر اولور (ضوء وروشنایی) آیدنلق (جمعه اضواء ضیا و سنا) قصر ایله و سناء مدایله رفت معنایند در (مثله شعاع و برتو آفتاب جمعه اشعه نور و روشنایی) آیدنلق و اکثریاضیا شمس و نور قره نسبت اولنور (جمعه انوار ظلمة) لامک سکونیه و ضمی دخی لغتدر (تاریکی) قرا کولق (جمعه ظلمات ظلم و ظلمات دخی کلور) ظلام و دجیه مثله جمعه دجی و دجنه جی دجن و دجنات کلور و (جیح) جیمک کسرو ضمی لغتدر اصلنده میل معنایند در (و غیب و خندس مثله غیش و تاریکی آخر شب) کیمجه آخرینک قرا کولق غیس اصلنده خاکستر نک یعنی کل رنگی معنایند در و غیس مثله غسق و تاریکی اول شب) کیمجه اولنک قرا کولق (مشرقه) رانک قحی و کسری و ضمی جا زدر (آفتاب کاه) شمسک پرتوی دوشن موضع که ترکیده چو غاج دیرلر که قیش کونلر نده آنده اوتور لر و اول وقتده شمسه فارسیده آفتاب یتیم کش دیرلر مشراق دخی بو معنایند در (ظل سایه) کولکه (جمعه ظلال) فی سایه پس از زوال) زوالدن صکره اولان کولکه (جمعه افیاء ظل ظلیل و سایه تمام) قویو کولکه آنده اوتوران کرکی کبی حرارت شمسدن مستخرج اولور (ظل مدود سایه همیشه) دائمی کولکه که پرتو آفتاب دوشن (برق درخش) بولوتدن ظاهر اولان آتش که ترکیده شمسک تغییر اولنور جمعه بروق (برق خلب و درخش بی باران) یا غوری اولیان برق خلف اولنان وعده دن دخی کنایه ایدر لر (صاعقه آتش آسمان) ییلدریم صغقه دن مأخوذ در ناکهانی صدا معنایند و عذاب مهالک معنایند دخی کلور (جمعه صواعق صاعقه مثله جمعه صواعق رعد و تندر) کولک کورلک (جمعه عوده عارض و ابر) بولوت (جمعه عوارض) اکثریاضیه عریض اولان بولوتده استعمال اولنور (غیم مثله جمعه غیوم) غامت السماء و غامت و غیمت و غیمت جمله سی بر معنایند در «زبرج» اول سحاب رقیق در که قرمنی اوله و رقیق اولوب ایچنده یا غور اولسه اکا جلب و جلب و صراد دیرلر «ملع السراب» اصلی اولیان شینه اطلاق اولنور و عد کاذب کبی قال المأمون (نظم) یقع بالوعده باب نائلها حق بری الوصل ثم یطبق و عد کلمع السراب تحسب منک قریبا و دونه شفق (سحابه) بلوت معنایند (جمعه سحاب و سحاب و سحاب مثله جمعه غمام و غمام) غم اصلنده ستر معنایند در سحابه غمام تسخیم اولندی فی وجه سمایی ستر ایتدیکی ایچوندر و قلبده حاصل اولان هم و غصه دخی غم اطلاق اولندی فی قلبی ستر و احاطه ایتدیکی ایچوندر «صیر» دخی بو معنایند در (منزله ابر سید) بیاض بلوت و یا غوره دخی اطلاق ایدر لر و «برد» یعنی طولویه حب المزن دیرلر (جمعه مزن بحلج ابر بار رعد) رعدی اولان بولوت جمله دن

شعراى عرب نشبه هلاله تصرفات کثیره ابداع بدیل و فرآین عظیمه و عرجونه نشبه اولندی و صارت تشبهات دخی اچ لایقان اولنور صلاح صفدی غیث الادب نام آینه شو وجهه تعداد ایتدی که ببار نه ذکر اولنور صاحب نوبی شنب قلامه الظهور ضلع مفات بالغلالت صدق فی الزجاج زورق حر و نون صیره السکین نوی سرج مخف تاب الفیل خلل و وارد مل طوق لغروس و نف من عج قوس ملینه منقبه از الظهور فی لفظ حق قرافه دینار فتح خیل زنا عقر من فضة مقصدا سرطان من ذهب را کج معنی خشکنا نجه کما قال الطغریانی نظم نوموالی لدنکم یا یام و نهوا لعدو و صفا المدام هذا هلال لظفر ند جانا نجل بخصه شهر الصیام و قال ابن المعتز نظم نظری حسن هلال بدایه نک من انواره الخندس که نجل قد صیغ من عجمد بخصه من زهر لدی زجسا و طرف الصدع مکرک قال ابن النفیس نظم اعلمت فکری فی السماء

وقد بدا فیها هلال جسمه منور و کاهه شقه مدوده و کانه من فوفها مکرک شقه الکاس کما قال حسین الجزران هلال (مأخوذ) العطر لایدا مستحق فی عین الناس و وودت ان لیه عند ما راح بحاک شقه لکاس و وجهه مسافر رفیع لعمامة عن جبینة جانب مرات انکشف عنه الغلاف اکلیل ملک انار کافر و نعل الحافر عذار شایب سنان منعطف عطفه اللام صولجان طیلان مقور و قال ابو بکر الخوارزمی فی لیدر نظم رأیتک ان ايسرت خیمت عندنا لزاما و ان اعسرت زرت للامانة انت ان الیدران قل ضوه ماغب وان زاد الضیاء اقاما (منه)

مأخوذ در که رعدك آوازیند دیرلر (جهام ابر بی باران) یا غور سز بولوت جهامه دن مأخوذ در عبوس اولق معنایند جهو مدخی بو معنایند در (کسفة باره ابر) بولوت پاره سی و هر شینک پاره سنه دخی دیرلر و کاسف عبوس آدمه اطلاق اولنور و برکسنده هم عبوس هم بخیل اولسه اکسافا و امسا کادیو ضرب ایدر لر جمعه کسف (غیابة تاریغ) طومان فارسیده پژم دخی دیرلر (جمعه ضباب) بنات بخربنات مخرمیغهای تابستانی (مطر) طانک قحیله (باران) یا غور و مطر طانک سکونیه یا غور یا غمی معنایند در (جمعه امطار حیا) قصر ایله (مثله) مطره حیاتسمیه اولندی فی ارضی احیا ایتدیکی ایچوندر و اوجوز لقی معنایند دخی کاور (غیث و باران در وقت حاجت) حاجت و قتده یا غان یا غور و یا غدر مق معنایند دخی کلور جمعه (غیوث رجوع و ودق مثله) ودق یا غدر مق و قریب اولق معنایند دخی کلور (عهده باران از پس باران) یا غور دن صکره یا غان یا غور یقال ارض معبوده اذا وقع فیها مطر بعد مطر جمعه عهاد و عهد عهود دخی کلور (وسمی و باران نخستین در بهار) بهار و قتده اول یغان یا غور (ولی) لامک کسری و یانک تشدید و لامک سکونی و یانک تخفیف ایله (باران دومین) فصل بهارده و سمیدن صکره یا غان ایکنجی یا غور (طل - باران خرد قطره) اوافق قطره لویغان یا غور (جمعه طلال) رهمده رانک کسریله مثله جمعه رهم و رهام در ذاذه زانک ضمیله مثله (وابل و باران بزرگ قطره) بولک قطره لو یا غور (جمعه و بیل) و اولک ضمی و یانک تشدید ایله و بیل یا غور شده ایله یا غمه دیرلر (جود و باران نیک) ابو و نافع یا غور و یا غور جوق یا غمی معنایند دخی کلور (دیدم و باران شبان روز) کیمجه و کوندوز پاپای یا غان یا غور و بعضیایر دیدی که اول یا غور در که رعد و بر قسز اوج کون اوج کیمجه یا غوب منقطع اولیده اصلنده دومه ایدی جمعه دیم (قطره و یک قطره) بر قطره جمعه قطره و قطرات و اقطر شؤ بوب باران باشتاب سرعت ایله یا غان سفانقلی یا غور ج شایب (غیر و آب باران جمع شده) بریده جمع اولمش یا غور صوی و یا غور صوی جمع اولان موضعه دخی دیرلر بعض نسخه ده آب کیرایله تفسیر بو معنایی تأیید ایدر و دستورده کرد آب ایله تفسیر ایتدی (جمعه غدران) غدر دخی کلور «نهی» نونک کسرو قحی جا زدر مثله جمعه نهاء (تلی برف) قار (جمعه تلوج) مشجه برفدان قارلق «جمعه» یخ «جمعه» مخشف یخدان (برد و تکرک) طولو فارسیده یخجه و سنکجه دخی دیرلر جمعه برو و دمق دمه دیی معربدر (جلید و پژم) قیراغو که قیش کیمجه لرنده یا غار (صقیع و صعیط و صقیع و ضریب مثله نداه و شبنم چه) جمعه انداء سدی مثله (برد سرما) صووق (هوایان آسمان وزمین) کولک ایله یاراسی (جمعه اهوویه جو مثله جمعه اجواء لوح مثله) حر کرما (امی و هجیر و کرمی میان روز) نصف النهار ده اولان اسی (هاجره مثله جمعه هواجر) فورة الحر و سختی کرما (اسینک شدتی) ریح و باد (یل) جمعه ارواح و اریاح

ابو ریح تعالی حکایت ایتدی که مدینه شخص در بیرون کعبه نک اوزرنده نحاسدن مصنوع اولمش بر آتلو کشته صورتی نصب اولمش که بر دموردن عمو او زرنه وضع ایشلدر صاغ الینی اوزا تمش و بار مقارن ضم ایدوب لاسیابه سنی اوزاعش که ادنی ریح هبوب ایتسه سیابه سی ایله هم یی ریح اشارت ایدر یعنی اول ستمه سیابه سنی طوتار اهل خصه مهیبر ریح مشته اولسه انکله استدلال ایدر لر لهذا ابو ریح دیو تسخیم ایتدی لر واکا تشبیه ایدوب بریده قرار ایتوب خفت اوزره اولانه ابو ریح دیو ضرب مثل ایدر (منه) بردالنجو ز آخر شاده واقع اولان صو و غک اسیمدر و و وجه تسخیم مشهور در لکن و بختری ریح الاراده بردالنجو دیکت کرکمر دیکدی آخر (ابو ریح معنایند ایدر)

وریا (قبول باد مشرق) مشرق طرفندن هبوب ایدن ریح دبوره مقابل اولدینی ایچون یاخود هر کس عندنده مدوح و مقبول اولدینی ایچون بواسم ایله تسمیه اولندی (صبا مثله) و تحقیق بودر که صبا اول ریح در که ثریانک مطلع ایله نبات النعش مطلعنک مایبندن هبوب ایدر تنیه سی صبا و صبیان و جی صبا و اصاب کاور (دبور باد مغرب) مغرب طرفندن هبوب ایدن ریح در که صبا مقابله (جنوب باد قبله) قبله جانبندن هبوب ایدن ریح فی الحقیقه شمک مطلع ایله ثریانک مطلعی مایبندن هبوب ایدن ریح در (شمال) شینک قحی و کسری دخی جائز در باد شمال قطب شمالی طرفندن مطلع شمس ایله مطلع نبات النعش مایبندن یاخود مطلع نبات النعش ایله نسر طائرک مسقطی مایبندن هبوب ایدن ریح در بونده بش لغت وارد در شمل شمال شمال شمال و کاهی لامک تشدید ایله شمال دیر لر (نکباء باد کبی) اکری بل که منحرف اولور ایکی ریحک مایبنته واقع اولور معلوم اوله که نکباء درت نوعدرا کر صبا ایله جنوب مایبنته واقع اولور سه «ازیب» دیر لر صبا ایله شمال مایبنته واقع اولور سه «صایه و نکباء» دیر لر شمال ایله دبور مایبنته واقع اولور سه «جریا و قر» دیر لر جنوب ایله دبور مایبنته واقع «هیف» دیر لر و نکب اصلنده معوج و اکری دیمکدر ریح مؤنث اولغله نکباء دیدیلر (نسیم باد خوش) نرم و خوش و مطبوع اولان ریح (رخاء باد نرم) آهسته و لین اوزره هبوب ایدن ریح (عقیم باد بی منفعت) نفی اولیوب بیاصل اولان ریح عتمدن مأخوذ در ولدی اولماق معنایه رجل عقیم و امرأة عقیم روز قیامت عقیم دید کبری اندن صکره کون اولدینی ایچون در دیر لر (عقام مثله) جمعه عقم و عقم کلور (لاقح باد بی که درخت ار میوه دار کند) اغاچلرک میوه دار اولسنه سبب اولان ریح جمعه لواقح (حرور باد کرم روز) کوندوز اسن اسی بیل (سموم باد کرم بشب) کیمه اسن اسی بیل جوهری حروری کیمه و سمومی کوندوزه تخصیص ایتدی و ابو عیبه دیدی که سموم کوندوز و کاهی کیمه اسر حرور کیمه و کاهی کوندوز اسر مرزوق خلیلدن روایت ایتدی که سموم مطلقا ریح حاره در کیمه هبوب ایتسون کوندوز هبوب ایتسون حرور شمیدن حاصل اولان حرارتدر (صرصر باد سرد و سخت) صووق و شدید ریح (صر مثله) کذا فی الدیوان بعضیلر صرصر صرک صوتی و بریدر دیدیلر و بعض نسخده آواز باد سرد واقع اولدینی بو معنای تأیید ایدر صاحب صراح صر بالکسر سر ما که کشت و نبات را بسوزد دیدیکی مصنف کلامنه مناسب در (اعصار کرد باد) قاصر غده جمعه اعاصیر (زوبعه مثله دفعاء خاك نرم) یومشق طوپراق (رغام) رانک قحیله در (خاک ریک آمیز) قوم ایله قارشمش طوپراق (کشکث) بالفحین و الکسرتین (خاک و سنک ریزه) طوپراق و اوراق طاش (سباطه خا کروب) سوپر ندیلک و سوپر ندی (کناسه مثله) غبار کرد (نوز) هوا و هبوه و حجاج و تقم و غیره و قتره و ققام

(و قنار)

وفی المثل. و سم من عرض الارض غرب و اشرق منک عربی ذکری ایدوب (۱۹۱) طول عرض مراد ایدر لوقال الله تعالی و جنة

و قنار مثله (قسطل و قصطل کرد لشکر) عسکر یورود کده قنار تونز (عشار و عثیر و ریح مثله) معلوم اوله که لفظ عثیر عینک کسری و ثانک سکونی و یانک قحی ایله در عینک قحی جائز دکدر زیرالسان عربده فانک قحیله فعیل و زنی یوقدر والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

الباب الثالث فی الارض و اجزائها

(تراب خاک) طوپراق (نوراب و تورب و تیرب و ترب و تر بة و تر باء مثله) بری خاک (روی زمین) بریوزینک طوپراق (ثری خاک زیر زمین) بیرالتک طوپراق و اکثر کتب لغته بری مطلقا طوپراق و ثری نمناک طوپراق اولمق اوزره تصریح اولندی (ارض زمین) بیر (جمعه ارضون) رانک قحیله و سکونی دخی جائزدر (وارض و اراضی غبراء مثله) بساط (زمین فراخ) واسع بیر بسیطه مثله جمعه بسایط (غضراء کل شیخ) اوزلو وایو بالحق شیخ فارسیده ساقز لشمش بالحق معنایه در (طین کل) مطلقا بالحق (جمعه اطیان و حل) حانک قحی و سکونی ایله (کل کوی) محله بالحق یعنی زوقا قلدردن یا غمور یا غمقندن اولان رقیق و وصولو بالحق جمعه و حول و احوال (ورطه کل) کلکی که ستور در روی افتد) اول چامور که حیوانات آنده دوشر هلاک معنایه دخی کلور ابو عیبه دیدی که ورطه اول چقور موضعدر که آنک بولی اولیده مصنف کلامنه مناسبدر (ردغه) دالک قحی و سکونی جائزدر (کل تنک) یوقدر چامور یعنی وصولو و سیویق چامور و حل شدید معنایه دخی کلور جمعه در دغ و در داغ دخی کلور (حأة) میمق قحی و سکونی جائزدر (کل سیاه) قره چامور و قوقش چامور دخی دیر لر جمعه جأ و کتب لغتک اکثر ندیه حأة و حأ مرادف اولمق اوزره مسطوردر (مغره) غینک قحی و سکونی جائزدر (کل سرخ) قرمنی چامور (جمعه مغرات) صلصال (کل خشک) قور عیش بالحق و قوم ایله قارشمش بالحق که آتشده طبع اولنسه فحار دیر لر (فحار سفار) صاقسی و عربیده خذف دخی دیر لر (سلاله کل ویزه یا کل که از میان انکشتان بیرون آید) صاف و خالص چامور یاخود اول بالحق که صیقده پاره مقلدن طشره چیقده (صعید روی زمین) ارضک سطح ظاهری فرامطلقا تراب معنایه در دیدی (ساهره و جدد و غفره مثله) و جدد ارض مستویه معنایه و فی المثل من سلك الجدد امن من النار (اقلیم کشور) قلدن مأخوذ در قطع معنایه اقلیم معموره دن بر حصه مقطوعه محدوده در جمعه اقالیم (سجته) بانک کسریله (شوره زار) چور اقلو بیر که آنده اوت تجز و بانک سکونی ایله چوراق معنایه در که جی سباح کلور جمعه سبجات (ارض بیاب زمین ویران) ارض خراب (ریف زمین آبادان) ارض معموره که آنده رزع و خصب اوله رانک کسریله در زیر اقمی ایله ارض مذکورده حیوانات او تلامق معنایه در جمعه اریاف (جرز زمین بی باران) غمور اصابت ایتمین یروا و تسوز و اوتونی حیوانات اکل ایدن

نیه سنی مراد ایدر لر و قال بعضهم فی ذم نقیل مشی فشیکی من نقیل الحوت ربه و قال الهی زادب الارض نامنه و قال بعضهم لانش فوق الارض الانواضدا فکم یختر اقوم و هم منک ارفع (منه)

عرضها السموات والارض وقال اصحاب لوقطعت فی شکر ایا دبه عرض الارض لم اود بعض الفرض و فی مثل آخر امن من الارض زیرا ارضه هر نه که امانت وضع اولنه تمام صاحبته رد ایدر لهذا جاحظ کتاب و صفحه دیدی که امن من الارض و اکتم للمر من صاحب السرو فی مثل اخر اکتم من الارض قال ابن المعتز فی الفصول القصیر لاتذ کر الیت بسوء فیکون الارض اکتم علیه ملک و فی مثل اخر اکتم من نبات الارض قال ابن المعتز کنت فی مفارقة کنبات الماء فصب عنها القدر و نبات الارض الخطاء النوء الطیر و حی ابو هریرة روایت ایتدی که برکون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و سلم اصحاب عندنده حاضر اولوب ماتا رجدری رض در دو سو بک لر ایدی رسول اکرم بیوردیلر که الکماء من المان و ماؤها شفاء لاهلین و دخی عرب بعل الارض دیوب رجل صعب و سنام الارض دیوب طاع

زمیند دخی دیر لر آندۀ درت لغت وارد جر جر جر جر (سهل زمین نرم)
یو مناق یرو دوزیر که جبل مقابلدر جمعه سهول (خزن زمین درشت) یک بر جمعه
خزون (مین زمین بی یک و نرم) یو مشق و قومسیر جمعی میث کلور (اخذود شکاف
زمین) یو یارینی که خندق تعبیر اولنور جمعه اخادید (سراب کور آب) و غایش آب
دخی دیر لر وقت ظهره شمس ضوۀ نندن محرابه صوکی کورینور (آل مثله قاع هامون)
صحر او کذا الخب والجدد جمعه اقواع قیعه مثله جمعه قیعان براح مثله (صفصف زمین هموار)
دوزیر که آندۀ حائل اولیه صحیح و صحیحان مثله (صحرا زمین بی پوشش)
آحیق یو جمعه صحاری (براز و فضا و عراء) مدايله (مثله جمعی اعریه) کلور صاحب دیوان
دیدنی که عرا اول صحرا در که آندۀ صاقلانق ممکن اولیه (مقارۀ بیابان) یابان
و چول فوزدن مأخوذ در نجاة معنسانده و هلاک معنسانده دخی کاور لکن مهلکدیه مقارۀ
اطلاقی تقال قصدی ایله در و معنای ثانی به نظر ایله حقیقی اوزره در (جمعه مقارور
و مقازات مرما و بریه مثله جمعه براری و قلاۀ جمعه فلا و فلوات و سبب جمعه سباسب
و عیب و نیها جمعه انیاه و جمع جمعه آتاوید و مهمه و تبهور و فدفد جمعه فداقد مثله (بیدا
بیابان هلاک کنندۀ) هلاک اید یچی چول بیددن مأخوذ در هلاک معنسانده و کذا الیود جمعه
بید (معلم) میم و لامک قیحه لریله (بیابان با نشان) نشانلو چول لکن اکثر کتب لغتده نفس
علامتدیر لر دیو تصریح اولندی جمعه معالم (بجمل جای بی نشان) علامتسر موضع هو جل
دخی بو معنایه در جمعه مجاهل غفل مثله (رملۀ ریک) قوم جمعه رمل ورمال (کتیب توده
ریک) قوم مجتمع اولمقله حاصل اولان تپه جمع کنیان و کتب تقام جمعه انقا (خقف ریک کوی)
آگری قوم دپدیسی زیر الحقیقاف اعوجاج معنسانده در جمعه احقاف (نجد جای بلند) مرتفع
یرو بلا عربدن نجد غور مقابلدر که غور تهاد در و تهاددن ارض عراقه وارنجه
مرتفع اولان ارضه نجد دیر لر جمعه نجد و انجاد و نجد یقاع مثله (وهده جای نشیب)
ایش ییر (جمعه وهده و وهاد و غور و حدور و هبوط و عقوه مثله) صوب صوب حدر
دخی بو معنایه در (تل توده) تپه که یغین تعبیر اولنور و فی السامی التل بالا کد سرش پس
فراخ نباشد جمعه تلال (ربوه) رانک حرکاتی جائز در (توده بلند) یو کسک تپه (جمعه ربی
راسیه مثله جمعه ربوی اکتۀ مثله جمعه اکم و اکام و اکام و اکم) معلوم اوله که اکام
اکتۀ تک جمعی دکلدر بلکه اکتۀ جمعی اولان اکم لفظنک جمعی در جبل و جبال کی
واکم دخی اکام لفظنک جمعی در کتاب و کتب کی پس اکتۀ تک جمعی فقط اکم و اکام
کلور نجوه ایضاً مثله (نجوة فراخی میان دو کوه) یکی طاغ مایستده اولان میدان (جبل
کوه) طاغ جمعه جبال و اجبال (طود کوه بزرک) بویوک طاغ جمعه اطواد اخشب مثله
جمعه اخشب (شب کوه برفناک) فارلو طاغ (شاهق کوه بلند) یو کسک طاغ شهوقدن

(مأخوذ)

ارض طلب رزق
ایچون زمینده سیر
و بیاحت خصوصتی
خلق چوق استمال
ایتدیلر قال منصورین
باذانه بیت فسر فی بلاد
الله و التمس الغنی فا
الکرج فی الدنیا
ولا الناس قاسم کرج
مولدی منصور و قاسم
مخدودی در و مصراع
ثانی مثل اولفہ صالح
اولدینی ظاهراً در
قال النجری بیت شرق
و غرب نجد من صاحب
عوضاً فالارض من
توبه و الناس من رحل
ارض زکام معنسانده
دخی کلور و الماروض
المزکوم (منه)
جوهری آل سراب
دکلدر بلکه آل اول
نهار یا آخر نهارده
ظاهر اولور که ایچنده
اولان شیبای اوزون
و مرتفع کوسر دیو
تصریح ایتدی مصنف
کلامندۀ آله مثله عبارتی
اگر چه ذکر اولفان
معنایه مخالفدر لکن
شرح مطالبده سید
شریف کلامتمه مو اقدرد
(منه)

مأخوذ در ارتناع معنسانده شواحق علم مثله جمعه اعلام شامخ مثله (هضبه کوه نشیب)
الحاق طاغ و عند البعض یو کسک تپه که اوتسر اوله جمعه هضبات و هضاب (قنه سر کوه)
طاغ تپه سی تقول الانوق تبیض فی قنۀ الجبل و قلت جمعه قن قلاۀ مثله جمعه قلل (نیق بلندی
سر کوه) طاغ تپه سنک یو کسک کی (ذروه) ذالک کسر و قحی جائز در مثله جمعه ذری (سفع
دامن کوه) طاغ اتکی جمعه سفوح (حضیض بن کوه) طاغ دیو و ییر الجاغند دخی دیر لر
(مغارۀ سور اخ کوه) طاغده اولان دلوک جمعه مغارات غار مثله جمعه غیران (کهنه شکاف
در کوه) طاغده اولان یاروق جمعه کپوف (بطن الوادی اندرون رود) دره نک صواقن
چوقور ییری بعض نسخده ناواه یله تفسیر اولندی که ایچی اویولش نسنه یه دیر لر جمعه بطون
(شعب در غاله) طاغده اولان یول جمعه شعاب (ثیدۀ راه دشوار در کوه) یوقوش
طاغده اولان صارپ یول جمعه ثنات و ثنایاء عقبه مثله جمعه عقبات و عقاب (صعود) صادق
قحیله (کوه دشوار) صارپ طاغ کورور عن جمعه رعان مثله یقال عقبه صعود شاقۀ المصعد
(جر سنک) طاش جمعه اجار و حجارۀ اجرد دخی کلور جرل و جرؤل و جندله دخی حجاره
معنسانده در جمعه جر اول و جدل جر ولده اولان و او جمعه یه الحاق ایچوندر (جلد سنک کرد)
یو مری طاش صراخده خر سنک ایله تفسیر اندی که اول چاقیل طاشیدر که آندۀ اشک یورو
مکه قادر اولیه و اکثر کتبده صحرا ایله تفسیر اولندی و بعض نسخده سنک بزرک واقع اولدی
جمعه جلامد جلود مثله جمعه جلامید جندل مثله جمعه جنادل (فهر) فانک کسریله (سنک
درزی) دسته سنک دیدکلری طاش که آنکله برنسنه سحوق ایدر لر و آوجه صیغه حق
و جوز قیره حق طاشه دخی دیر لر جمعه فهور (صفوان سنک لغزان) طاشنق دوز
طاش که ایاق طو تیبوب قایار (صخره سنک سخت و بزرک) قاتی و بیوک طاش جمعه صخر
و صخور (صلد سنک سخت) قاتی طاش و اکثر کتب لغاتدن مستفاد اولان بودر که صفوان
یو مشاق و دوز طاشنق طاش و صلد قاتی و دوز طاشنق طاش اوله (مغناطیس سنک
آهن ربا) دمور قاپوچی طاش (حصیا سنک ریزه) اوفاق طاش جمعه حصیات و حصاة
مثله جمعه حصی (رمضا سنک گرم) قیزمش طاش حجاره صفقی اولمقله مؤنث صیغه سیله
تعبیر اولندی رمضدن مأخوذ در که شمک تاثیرندن حاصل اولان حرارتۀ دیر لر
(جرۀ سنکی که حاجیان اندازد) حاجیلرک آندیفی طاش جمعه حجار و حجر و جرات
(مروه سنک سپید تابان) بیاض و براق طاش اصمعی دیدی که آندن آتش چاقار لر که
ترکیده چاقاق طاشی دیر لر جمعه مرو (رخام سنک سپید نرم) یو مشاق بیاض طاش
و بعضیلر مرمر ایله تفسیر ایدیلر بعض نسخده سنک سست واقع اولدی یعنی کوشک
طاش و لفظ رخامده لین معتبر اولمقله رجة و رجة متقاربلر در دیدیلر یقال وقعت
علیه رجة و رجة ای لینۀ (مدرۀ کلوخ) کسک که طو پراقدن بر قطعه در و قریه یه دخی

ابن الطود و ابن الجبل
دیوب صدرا مراد
ایدر لر و بر کسته سریع
الجواب اولان کسنه یه
کانه ابن الطود و ابن
الجبل دیر لر و فی المثل
اسرع من رجم الصدی
(منه)

دیر لر اهل اهل حضره اهل مدره دیر لر اهل بادیه به اهل و بر دینگری کی هلاک این عامر
ابن صمصمه دن بر مرد بخیله مادر دینگری ناهقه سی حوضدن اسقا ایدکده بر از صو
حوضنده قالس حیوانات آئی ایچمسون دیو زیاده بخلندن مدرایله ستر اندیکی ایچوندر
لهذا انخل من مادر مثلی مشهور اولدی جمعه مدر (قلاعه * کلوخ بزرک) بویوک کسک
مصنف اساسده تخفیف و تقبلی جائز در دیدی وارضدن قلع اولنوب رمی اولنان صخره به
و حجر و مدره دخی قلاعه دیر لر و بعضی نسخه ده سنک فلاخن یعنی صیان طاشی ایله
تعبیر اولدینی بو معنایه مناسبدر (سندقه سنک کان کره) کان کره دینگری آله وضع و رمی
ایندکگری یو وارلاق طاش جمعه بندق و بنادق

باب الرابع فی المعادن و مایناسبها

(معدن) میمک قحی و دالک کسریله (کان) جوف ارضه حاصل اولان التون و کوش کی
جواهر ک مکانی در عدندن مأخوذ در اقامت معناسند و جواهر مذکور به معدندن تفحص
ایدن کسندیه معدن دیر لر جمعه معدن (فلز * جوهری که از کان خیزد) معدنده حاصل
اولان جوهر جمعه فلزات (صفر) صادک ضمیمه (روی) توج و نحاسدن بر نوعه و التونه دخی
دیر لر صاحب دیوان نحاس جیدایله تفسیر اندی (صفر * روی گر) صانع الصفر یعنی
تو جیحی و توج باقر ایله بر نچدن حاصل اولور و اکثر یا صفر ذکرا و انس اوانی یاندق قری
نحاس جید مراد اولور پس صفر باقر جی معناسنده شایع در (شبه) برنج و نحاسدن بر نوع
اولمق اوزره صاحب قاموس تصریح اندی (نحاس * مس) باقر (قطر * مس کداخته)
اریمش باقر (مهل مثله در یق قطران و زیت پوساسند دخی دیر لر (لحام) لامک کسرو ضمیمه
(کفشیر) عامه تحریف ایدوب لهیم دیر لر (آنک) مد و ضم نون ایله (سرب) مطلقا قور شون
و بیاض و سیاه و خالص قور شونه دخی دیر لر معلوم اوله که جمع صورتده افعل و زنده مفرد
لسان عربده آنک و آشد لفظ لر ندن غیر یو قدر (اسرف مثله) معرب در (علا ب * ارز یز
سپید) بیاض قالای قالایچی به علا بی دیر لر لکن کتب معتبره ده علا بی یانک تشدید یله رصاص
معناسند دیو مصر ح در رصاص و قلعی مثله قلع بر مشهور معدنک اسمیدر که ایو قالای کانست
ایدر لر و خر کیده قالای لفظی قلعی لفظندن محرف اولمق ملاحظه اولور فیروز آبادی دیدی که
رصاص ایکی نوعدر بر نوعی سیاهدر که اکاسرب و بری بیاضدر که اکالعی و قصیدر
دیر لر واکر بر یاره قالای طنجریه القاتسلر ایچنده اولان لحم ابدا بشمز واکر خلتال
یا یوب میوه اغاجنه طوق ایتدلر هر کز میوه سی دو کله (فضه * سیم) کوموش صریف
لجین مثله (نضر * زر) آتون نضار و ذهب و عین و عجمدوز خرف مثله (عقین زر رسته) اول
آتون که بیردن اوت کی بر حجر دن حاصل اولمصر احدیه زر خالص ایله تعبیر اولندی پس
بعضی نسخ کتابده زر رسته واقع اولدی که صیرمد و قیلا بدان معناسند در (تبر * زر خالص)

(وصاف)

وصاف بعضی نسخه ده زر سا واقع اولدی که صیانت او اولنماش آتون خرده لری معناسند
و کومش خرده لرینه دخی دیر لر و التون و کوش صیانت اولندقدن صکره ذهب و فضه دیر لر
جوهری سکله نمش التونه تبر و سکله لندکدن صکره عین دیر لر و التوندن غیر یه تبر
دینر لر اگر چه بعضیلر کوشده دخی اطلاق ایتدیلر دیدی و بعضیلر سکله نمش التونه تبر و سکله
لندکدن صکره دینار اطلاق اولنور دیدیلر (شدره زر ریزه) اول التون که خرده طارو
دانه سی کی معدندن جمع ایدر لر اهنا فارسیده کاور سه دخی دیر لر جمعه شدر و شدر
(کویت * کو کرد نوره) آهک (الچی طاشی که کوکب الارض دخی دیر لر (کلسه
ساروج) آلچی و خام کرج ساروج صادایله عربی در فارسیده کج خام دیر لر صاحب
صراح دیدی که ساروج کول یاغیری شی ایله قارشمش آلچی در فارسیدن معرب در
و هر کله که آنده صاد و جیم جمع اوله البته غیر ی لساندن تعریب اولمشدر زیرا لسان
عربده صاد و جیم جمع اولمش کله یو قدر (جص * کج) مطلقا کرج قاعده مذکور به
بناء لفظ جص لفظ کجندن معرب اولدینی متعین اولور (ائمه سنک توتیا) توتیا
طاشی که کحل اصفهانی دیر لر (زیبق * سیماب) جیوه زواق مثله (مرک) میمک
حرکاتی جائزدر (مرداسنک) عامه تحریف ایدوب مرده سنک دیر لر (زر نغ سنک
زرد) سارو طاش که معروفدر (زاج زاک) که مرکب اجزا سندن معروفدر (نقط)
نونک قلع و کسریله لکن کسری افصحدر دهن الارض دخی دیر لر که معروفدر (لک)
قرمزی بو یا که آنکله صغیر و غیر ی در یسی بویار لر (قطران) قافک قحی و طانک
کسریله معروفدر (قیز زفت قار مثله) مصنف رحمه الله نوابغ نام تألیفنده لن یسود النصار
ما اسود القار دیدی (ملاحه * نمک زار) طوز حاصل اولان موضع که طوزله دیر لر جمعه
ملاحات (ملح * نمک) طوز (ملاح * نمک فروش) طوز صایمچی و نوقی یعنی کیمی بد دخی
دیر لر ملاح کتاب کی سفینه بی اجرا ایدن ریخدر (مینا * کوهر آبکینه) شیشه نک جوهری
واصلی که جوهر الزجاج دخی دیر لر (حلیه پیرایه) بزرک که مطلقا معاندندن صوغ و تیزین
اولنان نسنده در جمعی حلی حانک ضمی و لامک قحیله (جلی) حانک قحی و لامک سکونیه
(پیرایه زنان) خاتونلر بزرکی جمعه حلی حانک ضمی و لامک کسری و یانک تشدید ایله
(خرزه * مهره) بونجوق جمعه خرز و خرزات دخی کلور (خرزی * مهره فروش)
بونجوق صایمچی و خرزات الملك پادشاهلرک تاجلرنده اولان جواهره دیر لر که
زمان ماضیده بر کسند پادشاه اولدقه قاج سنه پادشاه اولدینی معلوم اولسون ایچون
هر سنه تاجنه بر جوهر زیاده ایدر ایدی و بر کسند پادشاه اولدی دیه جک مقامده اوقی
خرزات الملك دیر لر (سجده * مهره سیاه) سیاه بونجوق جمعه سیم (جزعه * مهره

سرا الزجاجة مستور
اولیان مرده استعمال
اولنور بر کسند بر صدیقته
سرق امانت ایدوب
و صدیق اول سری قاش
یتدکه تحریروار حال
ایتدی که: لسانک
السیف لا یخفی له اثر
وانت کالقتل لاتیق
ولا تذر سری ادبک
کاسرار الزجاجة لا
یخفی علی امین منها
الضوء والکدر منه

یعنی بونجق که الاجه اولور ایشاعرا دیدنی جزعیده تشبیه ایدر لر ج جزع
 (ودعه) دالک سکون و قحی جائز در (کوش ماهی) بالق قولانی که در یادن حیقار
 بیاض بونجوق در که جاروبغل یولارینه و یاردمند تیکر لر جمعه و دع و دعوات (بلور)
 بانک کسری و لام مشدده نک فحیله در صاحب توضیح بانک و لام مشدده نک ضمیمه در
 دیدی و لسان عوامده مشهور اولان بودر (جوهره) کوهری بر جوهر ج جواهر
 (جوهری کوه فروش) و کوه شناس جوهر صایجی و جواهر احوالند مطلع اولان
 کسند جوهره جوهر تسمیه اولندی امری واضح و شانی ظاهر و هر کس عندنده اعتباری
 متعین اولدی بی ایچوندر جهردن مأخوذ در خفی مقابلی (یاقوت) معروف در جمعه یواقیت
 فیروز آبادی دیدی که یاقوتک مقبولی رمانی قیر منری اولان در ایچسهر و سوسه و خفقان
 و ضعف قلبه نافعدر (عقیق) مجدالدین دیدی که عقیق بر قیر منری بونجوقدر که ینده و بحر
 رومیه کنارنده اولور بر جنسی وارد در که رنکی طوز لوات پاره سی کی در و انجند خطلری
 وارد بر کسند آنی حین مخاصمه خاتم اسد خونی زائل اولور و عقیق اتوا عنک خاصد سی
 بودر که براده ایدوب دیشد سورسلر چرکنی ازاله ایدر (بدخشانی) بدخشاندن
 چیقان لعل (فیروزج پیروزه) معروفدر (زمره) معروفدر (زبرجد جانه مهره
 سمین) کوشدن یا بلش بونجق که انجوکبی یا پارلر و مدور انجوبه و ذی قیمت جواهره
 و کوشلو بونجقدخی دیر لر جمعه جهان (مرجان) مروارید خرد) اوقاق انجوجمعه
 مرجان (بسمه سرخ) قیر منری بونجق مرجان کونکه دخی دیر لر (قهریان کهریا
 بجاده بیجاده) بعض لغاتده آله جه بونجق در دیدی و بعض مهره سرخ در دیدی و لغات
 فارسیده بیجاده بی کهریا ایله تفسیر ایتدیلر بحیثی مثله (سمط) رشه مروارید)
 انجیو دوزلمش ایپلک و انجیو دوزلمزدن مقدم اول ایپلکده سلک دیر لر جمعه
 سموط (رسوه) دستینه) قول باغی که خاتونلر انجیودن و بونجقدن دوزوب
 قوللرینه باغلار لر بعض نسخ کتابده دستینه آهنین واقع اولدی که دمور بلانک دیمکدر
 جمعه رساء (سوار) دست ابرنجین) بلانک جمعه اسوره و اساور بعض کتب لغتده
 دیدی که سوارک جی اسوره و اساور اسوره نک جمع الجمی در کاه اولور که یادن
 عوض آخرینه قالحاق ایدوب اسوره دیر لر و کاهی یایی بلاعوض حذف ایدوب
 اساور دیر لر (دملج) بازوبند) تعویذ ایچون قوله باغلادقلری نسد دملوج دخی
 بو معنایدر جمعه دمالج و دمالج (یارق) یاره یسی بلانک جباره و جیره دخی بو معنایدر
 (قلاده کردن بند) بویون باغی جمعه قلایدنخاب اول کردن بنددر که مسک و مسکدن
 خوش رایجده لو نسنه لردن یا یوب بوینه باغلار لر که آند جواهر اولید حبله

(طاقه قلری)

و فی السای المطهره کردن
 بند پهن فیروز آبادی
 دیدی که غلطه قلاده
 و خاتونلر زینت ایچون
 یوزلرینه چکد کبری
 سیاه معنایده (مه)

قلاده به طافدقلری جواهر مقوله سی (عقد) قلاده معنایده ایپلکه دوزلمش انجوبه دخی
 مجازا عقد دیر لر زیر حقیقه عقد انجیو دوزلمش ایپلکدر (جمعه عقود طوق مثله جمعه
 اطواق مخفقه) کردن بند پهن) خاتونلر بویونلرینه طاقدی بی صی قلاده کی ترکیده بو غلق
 تعبیر ایدر لر (جمعه مخانق: تقصار) تانک کسریله تقصارة کذلک مثله جمی تقاصیر
 کلور (وشاح) میان بند زنان) قوشاق کتب افتده مسطور اولدی بی و جدا وزره و شاح
 اول عریض دری یا خود یزددر که جواهر ایله ترصیع ایدوب خاتونلر حایلی طاقنور لر
 و کاهی واودن بدل الف و یروب اشاح دیر لر جمعه اوشمده (قرمول) کیسوبند)
 صایج باغی جمعه قرامیل (واسطه) میانه) اول ذی قیمت جوهردر که قلاده و مقول
 اور تاسند طاقار لر شمس القلاده و واسطه القلاده دیر لر بعض نسخده میان کردن بند
 واقع اولدی جمعه واسطه (عوزه تعویذ) اصابت عنیدن امین اولمغیچون کونور دکلری
 هیکل تمیه مثله جمعه تمام (سجده مهره تسبیح) تسبیح بونجوغی که طقسان طقوز عدد اولور
 جمعه سج (اکلیل) سربند) باش باغی و جواهر ایله مزین تقیه و دستار و تاج جمعه
 اکلیل (عصابه پیشانی بند) آئینه باغلادقلری بیز جمعه عصاب (تاج) معروف جمعه
 تیجان (خاتم) تانک قمع و کسری لغت در ۲ (انکشتین) فسی اولان یوزک جمعه
 خواتیم خواتم دخی کلور خاتم و ختام مثله خلق ملوکک طاقندقلری خاتم معنایده
 قاموسده فسی اولمیان کوش خاتم معنایده دخی کلور دیدی (قنچه انکشتین) نکین)
 فسی اولمیان حلقه که اکثر یا عرب خاتونلری ایاق پارماغه طاقار لر جمی قنچ و قنجات
 کلور (فص نکین) یوزک قاشی جمعه فصصوص (خلخال پای برنجین) ایاق بلانکی
 خلخال دخی بو معنایدر جمعه خلخال (شف) نونک سکونیه (زرکوش طرف بالا)
 اتون کوبه که قولاقدن یوقار و آصار لر که صالقم کوبه تعبیر اولنور جمعه شنوف (قرط
 کوشواره زین) آشاغی یعنی شحمه الاذنه طاقه قلری کوبه که شنف مقابلی در جمعه قرطه

الباب الخامس فی الطريق و مایناسبه

طریق راه) یول جمعه طرق (مذهب مثله جمعه مذاهب) صراط سراط و زراط دخی
 بو معنایدر (سبیل) ۹ مثله جمعه سبیل فح مثله جمعه فجاج) جوهری ایکی طاعا راستده
 اولان طریق واسع ایله تفسیر اتدی سرب و مشعب مثله (نجد) راه راست بر بالا)
 مرتفع یرده اولان طوغری یول جمعه انجده (سنن) راه راست) طوغری یول سمت مثله
 (نهج) هانک سکون و قحی جائز در (راه پیدا) طریق واضح مناج مثله (منهج) راه فراخ)
 واسع یول مرصد و مرصاد دخی بو معنایدر جمعه مناهج (جده) خطه یایی که چون راه
 باشد در کوه) اول خطلر که طاعده یول کی کورینور جمعه جدد (جاده) راه راست)

(اقصى) (۴) (ل)

تعالی دیدی که خاتم الله
 لفظی خواص ایکی
 معنایده استمال ایدر لر
 اولادراهم و دیناره
 خاتم الله اطلاق ایدر لر
 تانیسا یا کوه قزلرک
 بکارته خاتم الله دیر لر
 ۲ و عوام و عجم صومه
 خاتم الله دیر لر ایشدا
 صائم و لان کسند عین
 ایشد که لاوالدی
 حاتم علی فی دیو خلق
 ایدر لر (منه)
 ۹ تذکیر و تانیقی
 جائز در و بعضی
 دیدیلر که اگر چه
 سبیل طریق معنایده در
 لکن طریق سبیلدن
 عامدر که سلوک اولنان
 یوله مطلقا طریق دیر لر
 یعنی خلقک اندر ایاب
 و ذهای اولسون
 اولسون و سبیل معنایده
 نولانه حد و صدر
 (منه)

طوغری یول حجه مثله (شارع شاه راه) پادشاه یولی که اولویول و تخت یولی ایله تعبیر اولنور جمعه شوارع (قارعة الطريق) راه کوفته (چیکه نك یول اکثر کتب لغته اعلی الطريق ایله تفسیر اولندی بعض نسخ کتابده سر راه واقع اولدینی بومعنایه مناسبدر لکن شویله ملاحظه اولنور که مراد درت یول آغزی تعبیر اندکری اوله که آئنده ورونده چوق یا عمل اندکریندن کوفته یعنی دوکلیش کی اولور بعض نسخهده چارسوی راه واقع اولدینی بومعنایه مؤیددر شرعاً الاسلام نام کتابده ولا علی قارعة الطريق کلامنک شرحنده ذکر اولسان معنی دخی بوملاحظه بی ترجیح ایدر (منارة نشان راه) یول اوزرینه نصب اندکری علامت (جمعه منار اماره) مثله جمعه امارات عم مثله جمعه علامات و اعلام اثری) انزکه اثر القدم دخی دیرلر جمعه آثار (مرصاد راهی که درونکیمان باشد) اول یول که آئده کوزجی و بکجی اوله (فرسخ فرسنگ) اون ایکی بیک آدم که اوتوز الی بیک قدمه اولور جمعه فراسخ (میل نیم فرسنگ یا سیک فرسنگ) نصف فرسخ یا خود ثلث فرسخ مشهور اولان قول ثانی در ابن سکیت منتهی مدالبصر ایله تفسیر آندی جمعه امیال (غلوه) یک بانک زمین) صدا استماع اولنه جق مقداری بر یعنی بر آدم شده صوت ایله چاغرسه آنک آوازی منتهی اوله جق قدیر کتب معتبره ده قدر ریه السهم ایله تفسیر اولندی بعضیلر او حیوز ذراعدن درت یوز ذراعه و ارنجه غلوه اطلاق اولنور دیدیلر جمعه غلوات و فی المثل جر المذکبات غلوات (برید) دوانزده میل) اون ایکی میل که قرق سکزیبک آدیعدر (دلیل راهبر) قولاغور هادی مثله (خریت) راه بر استاد) استاد قولاغور خرات کلور (فرائق) راهبر لشکر) عسکر قولاغوزی (مسافه دوری میان دو چیز) ایکی نسنه نك ماییننک اوزاقلنی معلوم اوله که مسافه سوف دن مأخوذ اسم مکاندر و سوف شم یعنی قوقق معناسنه در وجه تسمیه بودر که مسافه ده قولاغوز اولان کسنه یولده اشتباه آتسه زمیندن بر آوج طپراق آلوب قوقا کر دوه نجاستی رایحه سی حس ایدر ایسه بیلور که طوغری یولنده در و مسافه مطلقا بعدده استعمال اولنور جمعه مسافات (شق) شینک ضمی و کسری لغتدر (سفر دور و دشوار) اول سفر که اوزاق وزجتلو اوله (مرحله منزلگاه) قوناق بری جمعه مراحل منزل مثله جمعه منازل (سابله) راه گذریان) یولچیلر که کیمی اوتد و کیمی بروکلور اوله وایشلک یوله سیل سابل دیرلر (ابن السیل) ره گذری) یولچی جمعه ابناء السیل (رفقه همراهان) سفر یولداشلری جمعه رفاق (سیاره) کاروان رونده) یورچی کاروان جمعه سیارات (قافله) کاروان حاجیان) حاجیلر کاروانی قفولدن مأخوذدر رجوع

(معناسنه)

معلوم اوله که مسافره ابن السیل دیرلر ابن الطريق دیرلر ابن الطريق ولد الزنا معناسنه اولدینی دره فاخره تعالی ده مصر حددر (منه)

معناسنه و حجاج اکثر یازارت کعبه مکرمه دن صکره و طنلرینه رجعت اندکری ایچون لفظ قافله حجاج کارباننه اطلاق اولندی لکن مکه معظمه دن رجعتدن صکره قافله اطلاق حقیقه در وطنلرندن چیقوب مکه جانبدن توجه اندکری و قسده قافله اطلاق اولدینی تفهلاً یا خود مال اعتباریه در جمعه قوافل (عیر) کاربان غله) نخل کاروانی جمعه اعیار (لطیمه کاروان بوی) عطر کاربانی عطارلر چارشوسنه دخی دیرلر جمعه لطیم و لطایم (ثقل) ۹ نانک کسریله (بار) مطلقا یوک (ثقل) ناو قافک قفقه لریله (رخت مسافر و خدمتکاران او) مسافرک متاعی و خدمتکارلری جمعه اثقال جل مثله جمعه احوال و قر مثله جمعه اوقار جوهری دیدی که اکثریا و قرقاطر واشک یوکنده و وسق دوه یوکنده استعمال اولنور و بعض نسخ کتابده لفظ و قرق تفسیرنده بارکران واقع اولدی یعنی آغز یوک والله اعلم بالصواب والید المرجم والمآب

﴿ الباب السادس فی الماء و مایناسیه ﴾

(ماء آب) صو جمعه مایه و امواه (ثمد) میم قتمی و سکونی لغتدر (آب اندک) آز صو جمعه ثمد و شل مثله ۷ جمعه اوشال (ماء سبک) آب ریزان همیشه) دائماً وجه ارض اوزره آقن صو که عمل ایله آقیمه مسکوب مثله (سحن) آب کرم) اسی صو مسخن و حیم مثله (غدق) آب بسیار یا سودمند) چوق صو یا خود نافع صو غمره مثله جمعه غمر و غمار (ضمضاح) آب تابشتانک) اول صو که آز اولدیغندن آنجق طوبوغد چیقده ماء قریب القعر کی جمعه ضحاً ضح (حبابه) قبالک بر سر آب) صواوزرنده اولان یعنی قبار جق جمعه حباب و حب (جرعه) یک شربت آب) بر ایچم صو جمعه جرعه (صبابه) باقی آب در مشک) صو طولونک دینده قلان صو (شفافه) باقی آب در خنور) قاب قحاقده قلان صو (فراش) آب خوش) ابو و طتلو صو عذب مثله (شم) ضخم وزننده صفت مشبهدر شیم دن مأخوذدر صووق اولق معناسنه پس آب خنک صووق صو معناسنه اولور (زال) آب صافی که بکلو خوش فرو رود) اول صاف صو که بوغازدن سهوات ایله کیده (غیره) آب کوارنده) هضم اولیجی صو طاتلو اولسون آجی اولسون (جاری آب روان) آقار صو سیح مثله (راکده) آب ایستاده) طور مش آقار صو (آجن آب طعم گردیده) طعمی متغیر اولمش صو آسن مثله (ماء غور) آب پنهان در زیر زمین) بیر آلتنده کیزلی صو (ازرق آب صافی) صافی و طور و صو (رنق) رانک قتم و کسری لغتدر (نیره) بولانق صو کدر مثله (معین) آب روان بر زمین) بیر اوزرنده آقار صو (ملح آب شور) طوزلوصو ملح الماء ملوحاً و ملح ملو حه فهو ماء ملح دیرلر ماء ملح لغتدر دیه در (احاج) آب تلخ) آجی صو (طرق آب ستور در رفت و یزک کرده) اول صو که ایچنه

۱۹ کثر معبراته صیره و باشه وضع اولنان یوک معناسنه در لهذا صاحب صراح بار پشت ایله تفسیر ایتدی و بعضنده بار ایله تفسیر اولندی (منه)

۷ اسامده صغره دن ترشح ایدن صودر دیدی که فلان ما اصاب من الدنيا الا و شلا دیرلر فقیر در معناسنه (منه)

حيوانات كيروب تبول اتمش اوله (قراح آب خالص) اول خالص صوکه ايچنه برشي
 قاتلش اوليه (جد) ميک سکونی ايله مصدر ايله تسميه اولندی (يخ) بوز (جمده بخندان)
 بوز قودقلى قاب (مثلجه بردان) قار قودقلى قاب (بره دشت) صحرابهض نسخه ده
 خشک واقع اولدی يعنى قورى برکه درياقه ايلدر (بحر دريا) جمده بحور و البحر و بحار
 و بحر جاف مثله و يم و طم و مقام مثله (لجه) میان دريا) دريا نك اور تاسى و بحر عريق معناسنه
 کلور جمده لچ (موج آهنگ دريا) دريا چاغلدیسی که ترکیده قوم دیر لر فارسیده خیز آب
 دخی دیر لر جمده امواج (تيار) تانك قحی و يانك تشديدى ايله (گرد آب) کتب معتبره ده
 موج معناسنه در دیدی مصنف اساس البلاغه ده بحر متلاطم التیار و هو الموج دیدی
 در دور مثله (زبد کفک) کوپوک جمده از باد (طوفان) بارانی که بممه جابر سد) اول
 یغور در که هر ییره یتشه و هر نسنده که هر موضعه یتشوب احاطه ایده صو و توز کبی اکا
 طوفان دیر لر لهذا ظلمه ليله دخی طوفان دیر لر (جزیره) خشکی میان دريا) دريا
 اور ته سنده اولان قوری برکه احاطه تعبیر اولور جمده جزایر (صدف غلاف مروارید)
 اینجو قابی جمده اصداق (دره) مروارید بزرک) ایری اینجو جمده در و درر (اولو
 مروارید خرد) اوراق اینجو جمده لالی (تمساح نهنگ) نیلده اولور بر مشهور بالقدر
 (سقنقور) ایکی نوع در هندی و مصری بحر قلزمده یعنی فرعونک غرق اولدی یی
 دریاده حاصل اولور و دریاده غداسی بالیق و حمراده قطا دیدکاری قوش در که آنی
 بلع ایدر و کرمی مورطه وضع ایدوب قوم ایچنه دفن ایدر که آندن یاوری چیقار
 سقنقورک عجایب احوالندن در که اگر برکسنه یی ایصیرسه و اول کسنه سقنقور دن
 اول واروب صوده غسل ایلسه سقنقور اول ساعت هلاک اولور اگر سقنقور
 اول کسنه دن اول صویه و اصل اولور سه اول کسنه هلاک اولور ۷ (سمکه ماهی)
 مطلقا بالیق جمده سمک (سمک) ماهی فروش) بالیق صایمچی (حوت ماهی بزرک)
 بیوک بالیق (جمده حیثان) نون مثله جمده نینان کمنده خار ماهی) بالیق قیلجی جمده کناعد
 (بنیه ماهی کول) کولده حاصل اولان بالیق که سازان بالیق تعبیر اولور (زجر) ماهی
 شیم) ایت بالیق که آق آق نقطه لری اولور (شبوط) نوعیست از ماهی خوش مزه)
 بالقدر لذیذ بر نوع در که بزم اصطلاحزده قلقان بالیق دیر لر بعض نسخه ده ماهی
 کر دینی دکر می بالیق واقع اولدی یی بغایت مناسب در (بیاخه) بانک کسری و یانک
 تخفیف و یانک قحی و یانک تشدیدى ايله لغتدر (ماهی خرد) اوراق بالیق جمده بیاخ
 (ریشماهی ریزه) اوراق بالیق (حساسه) ماهی خشک شور) قوری طوزلو بالیق که
 اوراق بالقدر ایدر لر جمده حساس و حساسات دخی کلور (جری) مار ماهی) بیان

اولان طوز دخی بحرک باه در کیفاتی (منه)

(بالینی)

بالینی (جمده جراری جریت مثله حرشف) پشیز ماهی) بالیق پولی (صقده) جفز) قور بقا
 جمده صقده (علجوم جفزر) ارکک قور بقا (دعوص جلا هه آب) بعض کتب
 معتبره ده صوده اولور صویه طالبو حقیق مناسبتیله صو چوله سی تسمیه ایتدی لر بر بوجکدر
 دیدی و بعضنده ایت بالینی در دیدی و بعض نسخه کتابده کفجلیزک واقع اولدی کذلک
 صراحده بولفظ ايله تفسیر ایتدی جمع الفرس نام لغتده کفجلیز ترجمه سنده بر سیاه
 جانور در که صوده اولور باشی کچه باشی و قور یی کچه قور یی کبی اولور که عربیده
 دعوص دیر لر دیدی جمده دعامیص (سرطان خرچنک) لنکج

(فصل فی المياه من الانهار والوادی و ما یناسبه)

وادی رود) چای و دره جمده اودیة (خلیج) شاخی از رود) دره دن بر بوداق جمده خلجان
 شرم مثله فیروز آبادی لجة البحر معناسنه در دیدی (نهر) هانک قحی و سکونی لغت در
 (جوی بزرک) بیوک و واسع ایرماق نهر اصلنده اتساع معناسنه در انهر ته دیر لر وسعت معناسه
 جمده انهار (فوهة النهر) سر جوی) ایرماغک باشی (فم النهر مثله) که صواول چیقن موضع
 (ذنابه پایان جوی) ایرماغک ایاغی که صو تمام اولان موضعدر (جمده ذناب ذنبه مثله
 جمده ذنابی) قاصیه مثله) و نهر صغیر معناسنه دخی کلور جمده قواصی (ساقیه جوی خرد)
 کوچک ایرماق و صود و لابنه دخی دیر لر (جدول) جویچه) خرق تعبیر اولور کوچک
 ایرماق جمده جداول (نؤی جوی کردا کرد خیمه) چادر اطرافنه یاغور یاغده صو
 کیر مسون ایچون قاز دقلى خرق جمده نؤی (ترعه ره کذر آب) صو کچه جک موضع
 جمده ترع (تلعه ره کذر آب از بالا بسوی نشیب) یو کسکن آلفه صو کچه جک
 موضع که طاعدن دریه صود و کوچک یردر جمده تلغ و تلاع (سیل ره کذر سیل)
 سیل آقوب کچه جک یول جمده مسائل (ابطح) رود فراخ که دروسنک ریزه باشد)
 اول واسع چای که آنده اوراق طاشلر اوله و اکثر کتب لغتده قوملو و طاشلور در دیدی
 (جمده اباطح بطحامثله جمده بطاح بطیحه مثله جمده بطایح) بقی بند کشاده) آحیق صو
 بندی جمده بثوق (سکر) سینک قحی ايله (بند آب بسته) قاپالو صو بندی بعضیر
 صونک بندی قیامق و سکر سینک کسریله صو بندی در دیدی (سیل هین) سیل صوی
 جمده سیول (دفعة آب تیزو) سریع الجریان اولان صو قطعه من المطر معناسنه دخی
 کلور جمده دفع (نز) نونک قح و کسری لغتدر (زهاب) یردن صیزوب چیقان صوکه
 صیزنو تعبیر اولور (جه) حانک قحی و میمک تشدیدى ايله (چشمه آب کرم) اسی صو
 چیقان بیکار (عین چشمه ج عیون بنوع م ج ینابع) منهل آبگاه) حیوانات صیوار
 دقلى یرکه سیوات تعبیر اولور ج مناهل (ورد و مورد مثله) بترچاه) قوی جمده
 آبار جبادخی بو معنایه در قوی قاز دقلى موضع دخی دیر لر (حریم البئر) کردا کرد

یشوی القراح برکسته
 زیاده قارنی آج اولغه
 بر طعام طبعی اتمک مراد
 ایتدی لکن خانه سنده
 ما قراحدن غیری
 نسنه یوق ایدی طبعیه
 صو قوبوب قایتندی
 و بخارینه آغزینی
 طوتدی برکسته آندن
 مؤال ایتدی که نه
 ایشلرک دیو جواب
 و یردی آب صافی بریان
 ایدرم مالی فانی اولوب
 سی انخال و قیرو اولان
 کمنده ضرب اولور
 (منه)

۷ صاحب مفرد دیدی
 که حالا بز مصرده
 سقنقور بیلرز الا
 فیومده که مصره آندن
 کلور که فیش اولدقده
 دریادن طشره چیقار
 اول وقتده صید ایدر
 لر مدینی قاموس
 الاطباء دیدی که
 سقنقوری فیومده صید
 ایدوب قارنی یار لر
 و ایچنده اولان یاغدن
 و یو کره کندن و مورطه
 سندن غیری اولان
 فضلاتی انازلر و طوز
 ايله طوزدروب
 باشی اشاغی کولکجه
 اصارلار و قوریدر لر
 صیر نهنگی و کوبکی
 و یو کر کینک یاغی
 بغایت نهج ایدر یی
 خصیة التلبدر شیخ
 قانونده دیدی که
 سقنقورک تارنه وضع

چاه) قویونك چوره سنده و اطرافند اولان مواضع (رکیه چاه نابر آورده) آغزی
یا پلمش کوچك قیوچا هجده دخی دیر لر تصغیر صیفه سیله جعه رکایا (قلیب چاه کهنه)
اسکی قویونکه کور قوی تغییر اولنور (جعه قلب جب چاه نابر آورده) آغزی یا پلمش قوی که
بیونک اولسون کوچك اولسون (قمر بن چاه) قویونك دیبی (جعه قمر غیابه مثله جعه غیابات
شفیر لب چاه) قیونك آغزی (بکرة چرخ چاه) قوی چرخ جعه بکرات (دلودول) قوغا
جعه دلاء (سچل دول پر آب) صوابله طلو قوغا (جعه سچال * ذنوب) ذالك قحیله مثله
(غرب دلو بزرک) بیونك قوغا جعه غروب (رشا) رانك قح و کسری لغتدر (رسن
چاه) قوی ایی جعه ارشیه تبطیل و شطن دخی بو معنایه در یقال انه لشیطان فی اشطان
(دالیه چرخ آبی که بدست کشند) اول صو چرخ که ال ایله چکر لر جعه دوالی (دولاب
چرخ آبی که بستور کشند) اول صو چرخ که حیوان ایله چکر لر باغچه دولابی کبی ج
دوالیب (عصور کوزه دولاب) صو چقار مغیون دولاب و وضع ایندکری باردق
جعه عصامیر ناعور مثله جعه نواعیر (راقود موری) صو کونکی جعه رواقید (حوض
آبدان) معروفدر جعه حیاض (مفری حوض بزرک) بیونك حوض جعه مقاری (مصنعه)
میک قح و ضمی لغتدر (آبگاه) یغور صوی جمع اولق ایچون یا بدقلری حوض بعض
نسخه ده حوض بزرک که بسنک ساخته اند یعنی اول بیونك حوض که طاشله یا پلمش اوله
اکثر کتب لغت معنای اوله مناسب تفسیر ایندیلر جعه مصانع (طحلب جفزل اووه) صو
اوزرنده اولان قوربا یو صونی جفزل اووه پزغنه و سبزه جوی دخی دیر لر و عربی ده
عرمص و علقق دخی دیر لر مصنف مستقضى ده یضرب الثور اذا عاف البقر مثلنده
ثور الماء قوربا یو صونه دیر لر دیدی جعه طحالب (غشاء خاشاک بر سر آب) صو اوزرنده
اولان چور چوب (جفاء رود آورد) سیل صوی سوروب کتور دوکی خس
و خاشاک بعض نسخه ده خاشاک برکناره آب واقع اولدی (مسنات بند آب) صو
بندی که مراد دره نك ایکی جانبی در ککه اولسه صودره دن طشره طاغلور اکثر
نسخه ده بند آب از چن واقع اولدی و کتب معتبره ده عرم ایله تفسیر اولندی که دره
کناری و صویه یا بدقلری سد و بعض نسخه ده سد آب واقع اولدی معنای اخیری تأیید
ایدر عرم مثله (شط * لب جوی) ایرماق کناری جعه شطوط (شاطی لب رود)
دره کناری (جعه شواطی * عدوه مثله * ساحل لب دریا) دریا کناری جعه سواحل
(جرف) جیم و رانك ضمیمه آب کنده صوقاز دینی بیرکه ترکیده یا رایله تعبیر ایندیلر
(فرزند کشتی کاه) کی باغلادقلری لیان بعض نسخه ده کدر کاه آب واقع اولدی یعنی
صودن کچه جک موضع که کچت تعبیر اولنور (جسر پل خرد) کوچك کوپری جعه

(رافود) صراحده
دیدی که پتانه دن بر
نوع در وقت صیوانش
کوب و موری (منه)
(مفری) صراحده
دیدی که مفره بیونك
کاسه و یغور صوی
جمع اوله جق موضع
(منه)

(جسور)

جسور (قنطره * بل بزرک) بیونك کوپری جعه قناطر

الباب السابع في النباتات وما يناسبها

(نبت کیه) مطلقا اوت که یردن نابت اوله و اوت بمکه دخی دیر لر جعه نبت کتب
معتبره ده لفظ نبت نابت ایله تفسیر اولندی مرادف اوله لرین اقتضایا در خصوصه صنف
اساسده ظهر النبت والنبات فی الارض دیدی (عشب کیه تر) یاش اوت جعه اعشاب
(زرع کشت) اکین جعه زروع (مزرعه * کشت زار) اکین موضعی جعه مزارع
(عصفه برک کشت) اکین یا پراغی جعه عصف و عصفوف (جبه یاک دانه) جعه
حبوب (بذرتخم غله) تخل تخومی جعه بذور (بزر تخم تره) اوت تخمی خاصه
جعه بزور (قصبه نایزه کندم) بغدادی لوله سی که بغدادی صابی تعبیر اولنور جعه
قصبات (سنبله خوشه کندم) بغدادی سنبله سی جعه سنبل و سنابل (حنطه کندم)
بغدادی قوم و قح و بر مثله حنط کندم فروش (بغدادی صاتیجی) شعیر جو
آریه (قصیل خویلد) عامه تحریف ایدوب حصل دیر لر که یاش ارپیده مخصوص
در اکثر نسخه ده جو تر واقع اولدی بو خصوصی تأیید ایندیلر (سفاخار خوشه کندم)
بغدادی سنبله سنده اولان قیلجق (جل) جیجک کسر و قحیله (مانده از ساق کندم
پس از در ویدن) بغدادی بچیلد کدنصکره یرده قلاق صاپ که اگیز تعبیر اولنور
فارسیده سبای دیر لر (محله سبای زار اگیز اولان موضع (ارزن کاورس) طارودخن
وذره مثله (جاورس نوعی از ارزن) طارودن بر نوعدر که اکا صورت طاروسی
دیر لر (سلت پوست جو) چاودار (فول باقله) که معروفدر تحریف ایدوب بقلا
دیر لر (باقلی) لامک تشدید و قصری ایله (و باقلاء) لامک تخفیف و مدایله (مثله خص نخود)
که معروفدر (عدس نرسک) نون و راء مهمله نك قحی و سینک سکونی ایله مرجک
فارسیده نك دخی دیر لر و منجو دخی بو معنایه در بلس مثله (ارز پرنج) که معروفدر
(ماش مشنک) مردمک میچ ماشدن معربدر مثله (شاماخ کاورس برنج) برنج طاروسی
(لوبیا) معروفدر فارسیده دخی لوبیادیر لر بو کور و لجه ملک کلول (بور جاق جلبان مثله
(قنب کنب) کندیر دیدکلی اوت که قابو غندن اورغان و تخمندن بنکیلیک ایندیلر
(شهداچ کنب دانه) کندیر تخمی که بزر بنج دخی دیر لر (کون زیره) عام تحریف
ایدوب کیون دیر لر (سسم کنجد) تحریف ایدوب سوسام دیر لر (بزر قطنونا تخم اسپنول)
بغا پراغی دیدکلی اوت نك تخمی (عصف کازیره) کاف عربی و ژاء عجمی ایله آصپور
دیدکلی اوت در (قرطه تخم کازیره) آصپور تخمی (کتان زعیر) عین مهمله و مجمده ایله
روایت اولندی معروفدر (کا کنج تخم قنبیل) قنبیل تخمی فارسیده عروسک دخی

ذرع ذال معجمه ایله
فارسیده اکین کنارینه
دیر لر عربیده زرع
معجمه ایله اکین
معنایه اولدی قی
رودکی کوید بیت
ذرع و زرع ازهار شد
چو بهشت زرع کشتست
و ذرع گوشه کشت
(منه)

دیرلر (خفت آغوش دسته کلاه) بر قوجاق اوت دسته سی که قوری و یا شدن جمع ایدرلر
 ججه اصفاک (نبن کاه) صمان ججه اتیان (متنبه کاهدان) صمانلق (کمبره کفه) ججوبانک
 قابونگی و کسموک دیدکلی بغدادی سنبله سی ججه کماره (زوان سیاهچند کندی) اول
 سیاه دانه در که بغدادی ایچنده اولور حال ترکیده قارامیق و سرمه دخی دیرلر (بیدر
 خرمنکاه) خرمن بری ابن الاعرابی دیدی که شعله و عرمه دخی بو معنایه در ججه بیادر
 (کدس خرمن نا کوفته) دو کلمش خرمن (ججه ا کداس عرمه خرمن کوفته) دو کلمش
 خرمن (ججه عرمه صبره چاش) بغدادی چچی (طابع) بانک کسرو قحی لغندر و خاتم و خاتام
 و خیتام و روسم (مهر خرمن) خرمن مهری که اول یازیلی تحت پاره سیدر که انکله بغدادی
 واریه چاچلرین مهرلر (مبطخه پالیزار) قانون و قارپوزا کدکلی موضع ججه
 مباطخه فالیز مثله ججه فالیز رکیب پشته یالیز بوستان آرغی مصنف اساسده و سحر کرب
 کرمک و مبطختک دیدی (فالیزی و فالیز یالیزان) بوستانجی (مخدار هر اسد) بوستان
 اوپونگی حیوانات قور قوتاق ایچون نصب ایدرلر ضعیظری و خیال دخی بو معنایه در فارسیده
 افچه دخی دیرلر (فزاعده هر اسد که در صورت آدمی باشد) آدم صورتده یایدقاری
 اوپوق بیوج ولعین مثله (بطیخه خرزیه) قانون ججه بطیخ و بطاطیخ طبعی مثله فح
 و علیج فانک کسریله (خرزیه) قارپوز بطرقه م ج بطارق حبیب و خافوق و جاثوث
 هندوانه شامی قارپوز (حد جده سفیحه) دولک که کرکی یشمامش قانون و فارسیده کالک
 دخی دیرلر عبدالله انصاری رجه الله علیه حضرتلری بیوردیلر که هر سر که دران
 سجودی نیست سفیحه به از آن و هر دست که در وجودی نیست کفچه به از آن (شریده پهلوی
 خرزیه) قانون دلی شطبه دخی بو معنایه در قواره البطیخ سکل خرزیه کسلیش قانوندن
 بر باره که شریده به قریبدر (قشر پوست خرزیه) قانون قابونگی (ججه قشور ققاء)
 مطلقا خیار ج ققاء ضقبوس مثله (قنده بادر مک) شینخار که خرده اولور ججه قند
 (قرعه کدو) قباق (ججه قرع) دباء کدوی دراز) اوزون قباق بعضیلر کدوی گرد
 ایله یعنی مدور قباق ایله تفسیر ایتدی ججه دباء (یقطن درخت کدو) قباق کوکنی
 و هراوت که ارض اوزره منبسط اوله اکا دخی یقطن دیرلر (بازنجانه پاتنکان) عامه
 غلط ایدوب باذنجان دیرلر ججه باذنجان والله تعالی اعلم

فصل فی البصل و مایناسبه

(بصله پیاز) صوغان ججه بصل (بصل حریف پیاز نیز) زیاده آجی صوغان عنصل
 پیاز دشتی (یابان صوغانی که اطه صوغانی تعبیر اولنور (ثوم سیر) سرمساق ججه
 ثوم (ثوم عنیف سیر نیز) زیاده آجی سرمساق (نخل ترب) و فی الحدیث من اکل

(من نخل)

من نخل ارض لم یضره ماؤها (جزر کرز) هاووج (شلم شلم) معروفدر شرح مثله (لفت
 شلم گرد) مدور شلم (سلق چقدر) تحریف ایدوب چکندر دیرلر (قندیط کرب)
 لحینه و کلم دخی دیرلر کرب مثله

فصل فی القطن و مایناسبه

(مقطنه پنبه زار) پنبه ا کدیکلی موضع (قطن پنبه) معروف در (قطن : پنبه
 فروش) پنبه صابجی (خیس فوج دانه پنبه) پنبه چکر دیک حب القطن مثله (جوز قد
 غوزه پنبه) پنبه قوزاغی مطلقا ججه جوزق (جوزق غوزه فروش) قوزاق صابجی
 (بیل غوزه ناشکافته) یارلماش قوزاق (غفازه غوزه شکافته) یارلش قوزاق
 (منفتقه غوزه کشاده دهن) آغزی آچلش قوزاق

باب الثامن فی البستان و مایناسبه

(بستان باغچه) معروفدر ججه بساتین (جته : بوستانی که درودرخت بسیار باشد)
 اول بوستاندر که آند جوق اغاج اوله ججه جنات و جنان (روضه مرغزار یا سبز
 زار) خوش آواز قوشلری جوق اولان باغ ویشلکی جوق اولان موضع ججه
 روض و روضات و ریاض (روضه انق مرغزار تازه) اول تازه مرغزار که اکا
 حیوانات کیرمش اوله (ورده کل) ججه ورد و برعونه کل غلافی وکل غنچه سی
 (الورد المضاعف کل صبرک) العبال کل کوهی (حوجه کل سرخ) قیرمزی
 کل ج حوجم (وتیره کل سپید) بیاض کل ج وتیر (وعاطه کل زرد) صاری کل
 ججه وعاط (بهار کل زرد که در اول ربیع بروید) اول صاری کل که اول بهارده بر
 و فارسیده اکا کلو چشم دیرلر (نوره شکوفه درخت) اغاج چچی ججه نور و انوار
 (زهره) زانک قحیله (شکوفه کشاده) آچلش چچیک ججه زهار و زهار و ازاهیر (ققاح
 شکوفه هر چه باشد) هراوتک چچی (کم غلاف شکوفه) چچیک قاقی که چچیک انک ایچنده
 حاصل اولور ج اکام (اقوان کل پاپونه) پاپاتیه چچی ج اقاچی (نرجس) جچیک
 کسرو قحی لغندر نرکس معروفدر عبر مثله (شقایق النعمان لاله کوهی) طاع لاله سی
 صاحب دیوان دیدی که شکوفه مزبوری نعمان بن المنذر برادر لرینه محبت ایدرکی
 محبت ایدر ایدی لهذا نعمانه مضاف قلندی و شقایق شقیق لفظنک ججه عیدر تعالی دیدی که
 نعمان بن منذر ایام بهارده نتره ایچون حیره اطرافنی سیر ایدر ایکن لاله زاره مصادف اولوب
 حسندن تعجب اتمکله جی ایلیدر دیو فرمان ایش ایدی لهذا شقایق نعمانه مضاف ایتدیلر
 و بعض اهل لغت دیدیلر که نعمان اسماء ندندر پس شقایق کالنعمان تقدیر نده اولور قال : کان
 شقایق النعمان فیها : ثیاب قدر وین من دماء (بنفسج بنفشه) که معروفدر (ریحان شاه سپر

(افصی) (ع) (ل)

بستان لفظ عربی
 و بوستان فارسیدر
 اصل معنای فوقوس
 اولان موضعدر
 (منه)
 ابو بکر انجاری دیدی که
 روض اول موضعدر
 که آند اوت وصو
 اوله اگر صوبی و اغاجی
 اولور سه اکا حدیقه
 دیور (منه)
 غنق اولیه که مضاعف
 لفظ افحونی کل پاپونه
 ایله تفسیری اکثر
 کتب معتبره تفسیرینه
 مخالفدر که افحوانه
 اوتک اسمی و قراض
 شکوفه سنک اسمی
 اولق اوزره تفسیر
 اولمشدر جوهری
 قعاماده سنده دیدی که
 افحوان پاپونج در که
 طیب الرايحه بر اوند که
 اطرافنده بیاض
 ورق اولور که ایچی
 صار اولور و قرص
 ماده سنده دیدی که
 قراض پاپونجدر که
 افحوانک چچی در
 (منه)

غم) پس لکان ج ریاحین (ضمیران بستان افروز) بیک بورکی دیرلر برقرمزی چیچکدر کل یوسفی دخی دیرلر (خیری کل خیری) کوزل رایحه لوصاروکل (آس مورد) مرسین (خطمی) خانک کسرو قحی لغندر (خیرو) شمس فخری خیری در دیدی و اختیار آنده خبازی اجم کوچی در دیدی

فصل فی الاعشاب والبقول وانواعها

(مبقله: تره زار) تره بین موضع جمعه باقل (بقل تره) کرده تعبیر اولنور برما کول آجی اوت در لهذا تره تیرک دخی دیرلر ومطلقا سبزه به دخی دیرلر جمعه بقول (بقال: تره فروش) تره صابجی (حش: کیه ترش) طعمی اکشی اولان اوت (خله: کیه شیرین) دادلو اولان اوت عرب دیرلر که خله دوه نک اتمکی حش فاکه سیدر (باقه: دسته تره) تره طوطای جمعه باقات (کراث: کندنا) پیراسه (کرفس: کرسب) تحریف ایدوب کره ویز دیرلر (راسن و قلوخ و قنس) معروفدر که آندیز دیدکلی اوت در زنجیل شامی دخی دیرلر (بصیلا: پیاز دشتی) بیان صوغانی فارسیده پیازه دخی دیرلر (جر جیر: بندو) صورته سی که فارسیده فیجوک دخی دیرلر (نعنع پوزینه) یارپوز جمعه نعانع (سذاب: سذاب) تحریف ایدوب سدق دیرلر فیجین مثله (طرخون غرمانوس) معروفدر (خس) کولک مارول که فارسیده کاهو دخی دیرلر (حندقوق سیست دشتی) بیان یونجه سی که طرفیل دیرلر (سرمق: سرم) قیچی دیدکلی اوت (حوک بادرو) ریحان کی براوت در که فارسیده بادرونه وبادرنجبویه دخی دیرلر بعض نسخده بادروج واقع اولدی که تره خراسانی در مجمع الفرس بستان افروز در دیدی (کزبره کشنیز تر) یاش کشیم که قوقولو بر تخمدر که اکثریا بغدادی ایچنده بتر (جلجلان کشنیز خشک) قوری کشیم (اسفناخ: سپاناخ) معروفدر (شبت: شوید) طوراق اوتی (هندبا: کاسنی) تحریف ایدوب قاسنی دیرلر فارسیده کسنی دخی دیرلر (عنب الثعلب سنکور) ایت اوزومی (بعضید تلخید) یابان مارولی که هندباء بری دخی دیرلر بعض نسخده کاهوی تلخ واقع اولدی (البقلة الحلقا: خرفه) سموز اوت حقا تسمیه اولندی مجاری سیول وافواه وادیده بتدیکی ایچوندر رجله مثله (فرغ تخم خرفه) سموز اوت تخمی (حلبه شنبلید) بوی تخمی (الحبه الخضراء: سبزدانه) یشل تخم که شجر البطمک میوه سیدر (صاب تلخه) خنظل بعضیلر قوزی قولاغیدر دیدی واکثر کتبده بر آجی آغاجک عصاره سیدر دیو واقع اولدی مرار مثله (عذامه اشتراپی) دوه طابانی دیدکلی اوت که کوکی شلغم کی اولور خیاری بری دخی دیرلر (جمعه عذام غنظوانه مثله: کاه) وقعده وفطرونات او بر سماروع (مانتار معناسنه جمعه کاه) حرمل

(سپندان)

سپندان) اوزرلک تخمی (حرف سپندان تر) یاش اوزرلک (حب الرشاد دانه سپندان) اوزرلک (سعترا کاکوتی) تحریف ایدوب کویکو اوتی دیرلر جوهری دیدی که کتب طیبده صادله یازارلر شعیره ملتبس اولسون ایچون (قت سپست خشک) قوری یونجه (رطبه سپست تر) یاش یونجه قضب مثله (فصفه کیه آبی) صوابله پرورده اولان اوت کتب معتبرده یاش یونجه معناسنه دیدی ففسه دخی یونجه در (خروغ بید انجیر) کنه اوتی (خشخاش کوکنار) معروفدر (بزر الخشخاش تخم کوکنار) خشخاش تخمی

فصل فی الکلا والحشیش وماناسبه

(کلاه کیه تر) یاش اوت (خشیش: کیه خشک) قوری اوت (مرعی چرا کاه) اوتلاق جمعه مراعی آب و مسربه مثله جمعه مسارب مرج (مرغزار) جمعه مروج (ایکده نستان) قامشلق جمعه آیک (اجه بیشه میشه) اورمانی جمعه اجم و آجام غیل مثله جمعه اغیال و غابه مثله جمعه غاب و غیضه مثله جمعه غیض و غیاض و شری و عرین و غیضل مثله جمعه غیاضل (علقمه: درخت خرزهره) آغوا غاجی که عربیده دفلی دخی دیرلر جمعه علاقم (نیل فریز) آریق دیدکلی اوت (اذخر فریز بویا) رایحه لو آریق که مکده آریق تعبیر اولنور (کشوت کشوشا) علیق (علیق: سرند) سرماشق نوغندندر که کوکی ویراغی اولماز تخمی اولور اغاجه صابلوب قوریدر عشقه دخی دیرلر (قلام) کا کل اشنان کی براوت در که انی دوه اکل ایدر قافلی دخی دیرلر (شکاعی چرخه) ضعیف و ساقی ایچمه براوتدر لهذا محدول اولان کسینی ا کاتشییه ایدوب کانه عود الشکاعی دیرلر مفردی یوقدر بعضیلر شکاعات در دیدی فارسیده چرخله دیرلر اکثر کتب ترکیده قنقال دیکنی دیرلر که فارسیده کافلو دیرلر (خنظله: خرزهره) قرغه دوکلکی ابو جهل قریوزی دخی دیرلر فارسیده کبسته و کوسته و کبست دخی دیرلر جمعه خنظل و خناظل (شیخ درمنه) یاوشان (لباب بیچه) صارماشق فارسیده کیه بیچک و کیه بر بیچان دخی دیرلر (ریباس ریواج) اشخون ریباس مثله (حلفاء غیثه) قندره دیدکلی اوت بعض نسخده دوح لفظیله تفسیر اولندی که قوغه و حصیر اوتی معناسنده (بردی دوح تر) یاش قوغه و یاش حصیر اوتی (حفاء بیخ دوح) قصبه (نی) قاموش جمعه قصب (براعه نی کلان) یوغون قامش که قارغودیرلر بعض نسخده کلک ایله تفسیر اولندی که قلم در و قلم قامیشی جمعه براع (سوس) معروفدر قاموسده بر معروف شجردر که کوکنده حلاوت و بوداقلزندن مرارت واردر دیدی بویان دیدکلی اوت در که بالنی اطبا استعمال ایدرلر (خراطه: سردوخ) ساز و قامش و حصیر اوتنک باشند اولان توزاق فوف مثله (مسد: لیف خرما) خرما لینی آندن ایپ ایدرلر

وفي مختصر الابنية
للمعرفندي ان الخروج
شجر تحمل حبا كبيض
العصافير تسمى السم
الهندي وكل نبت
ضعيف متن والواو
فيه زائدة لان الواو
وقعت في غير اول
لانهم من الحرج بالتحريك
وهو الرخادة وخرج
من باب علم (منه)
حكايت اولندی که
بعض رؤسا جال الدین
مطروحه دیدی که
انت غندنا مثل لاب
وبانی مشدد قیله رق
جال الدین دیدی که
لاجرم انکم تا کونی
واب تشدید ایله مرعی
معناسنده در (منه)

(کولان * کلاه مسجد) مسجد دوشمک ایچون یابدقلری حصیراوتی و بوریا قاشی
فارسیده سواره دخی دیرلر (شوکه خار) دیکن ججه شول (قناده خار میلان) میلان دیکن
ججه قناد (حاجه خار سپید) آق دیکن ججه حاج عوسجه مثله ججه عوسج (حکده *
خار سه سو) اوچ گوشه لی دیکن که دمور دیکنی تعبیر اولور ججه حسک (عرقه
خار زرد) صاری دیکن ججه عر فنج و عرافنج والله تعالی اعلم

فصل فی الاشجار و انواعها

(نبعه درخت کمان) یای یابدقلری اغاج فیروز آبادی دیدی که شجر مزبور طاع تپه سنده
بترسه نبع طاع اتکنده بترسه شریان چوقور برده بترسه شوخط دیرلر ججه نبع معلوم
اوله که نبعه لفظ خدنک ایله تفسیر اولندی که قاین اغاجی دیکلری آغاجدر که آندن
اوق ویای یاپارلر و آندن یابدقلری اوقد تیر خدنک دیرلر لکن کثرت استعمال ایله
مضانی حذف ایدوب خدنک دیدیلر و اوق مراد ایدرلر و فارسیده قاین آغاجنه
غوش دخی دیرلر عامه تحریف ایدوب قوغوش اوقی دیرلر (غفار بید سرخ) قزیل
قزیل سوکوت (صفصاف بید سپید) آق سوکوت مشکلات سامی ده دیدی که صفصاف
و خلاف بیدر که ترکیده سوکوت دیرلر و مقدمه الادبه صفصاف بید سپید ایله
و قانونه بید سرخ ایله تفسیر اولندی دیدی (مرخ * بید مرغزاری) بستانلرده و باغلرده
اولان سوکوت معلوم اوله که دیار عربده شجر الغفار دیرلر بر شجر اخضر واردر
و مرخ دیرلر بر آغاج دخی واردر که غفاری مرخه سورلر بر صوچیقار و اول صودن
آتش حاصل اولور غفار چقماق طاشی و مرخ چقماق و چقان صوخن منزله سنده در
فسجان القادر الحکیم (عزب پنه) آقچه قواق فارسیده سپیدار دخی دیرلر عیشام
دخی بو معنایه در بیت کرسایه سکون تو بر باد اوفتد * بیرون بروز دست سپیدار
ارتعاش (استن بیخ درخت پوشیده) چورعش آغاج کوکی مفردی اسنه درواستن اول
آغاج در که منبتده پریشان اولغله بیددن نظرایدن کسند آتی انسان ظن ایدر (بان شوع
درخت بان (رمت) رانک کسریله (شوره گز) آجی ییلقون آغاجی ججه ارمات
(جذل کنده هیزم) بردن قومش اوطون که کوتوک و او بجه تعبیر اولور و آغاج
کوکی دخی دیرلر هیزم ستر ایله دخی تفسیر اولندی یعنی قالین اوطون که
طومروق تعبیر اولور ججه جدول واجذال جذم مثله ججه جذوم واجذام
عجز مثله ج اعجاز اروم و جرتوم دخی آغاج کوکی معناسنده در (ارطی * شور تاغ سپید)
آجی آق غضا (غضا تاغ) بر آغاج در که آشی چوق مدت سوخن فارسیده تاخ و سکوک
دخی دیرلر (حطب هیزم) اوطون ججه احطاب (حطاب هیزم فروش) اوطون صاتیجی

(حطابده)

(حطابه هیزم فرو آرندکان) اوطون جمع ایدن کسندلر جاعتی (مکان حطیب جای بسیار
هیزم) اوطونی چوق اولان موضع (شذب خشک مازه) اول اغاج بداغی که قوری
اولغله کسرلر و یقارلر کاشانی خشک بازه تصحیح ایدوب باء عربی ایله اغاج قابوغی
معناسنده دخی کور دیدی که فیروز آبادی کلامنه موافق در (کسار: هیزم شکن) اوطون
یارن کسند (الوقص و الکسار هیزم ریزه) اوطون پاره لری که آتسه القایدلر کذا
فی السامی و القاموس (المحطب هیزم دان) اوطونلق (جزل * هیزم ستر) قالین اوطون که
طومروق تعبیر اولور ججه اجزال (طرفا کز) ییلقون اغاجی مرزوقی دیدی که اصمعیدن
روایت اولندی که طرفا ججه در مفردی طرفه در قبضة و قبضا کبی (خرمه بند هیزم)
و غیره بریزه جمع ایدوب اور تاسندن ایپ ایله باغلادقلری اوطون و غیره نسنه ججه
خرم (ابالهند کلان) بویوک و چوق باغلانمش اوطون و غیره نسنه (طن * پشت واره)
آرقه یوکی اوطون و غیره ججه اطنان والله سبحانه اعلم واحکم

باب التاسع فی العقار و مایناسبه

(ضیعه: زمین کشت) اکین که جک بر ججه ضیاع (عقار باغ وزمین و سرائی) باغ معروف
ججه بیغان (کرده یک گرد زمین) برایشلفش یعنی بر سورلمش تارلا ججه کرد (جدم
مثله ججه جدام و مشاره مثله (دبره * یکپاره از زمین) بیدن بر قطعه که اولک تعبیر
اولور ترکز خردایله دخی تفسیر اولندی ججه دبار (جریب کری) بردونم بیر که طولاً
و عرضاً التمش ذراعدر که فارسیده یکجفت دخی دیرلر بعضیلر یوز بطنان تخم استیعاب
ایده جک مقداری تارلا در دیدی ججه اجر به (قراغ و عذآ از زمین شور) اول مزرعه
که خاکی منبت اولوب چوراقی اولیه بعضیلر اول مزرعه در که آندنه بنا و اغاج اولیه
دیدی بعض نسخه ده زمین خالص ایله تفسیر اولندی (حراث و حارث و فلاح و خیر
وزارع و کافر بزکر) اکنجی ججه حرثه (اکار مثله) ججه اکرة (قطعه: پاره زمین)
بیدن بر حصه ججه قطع (فدان جفت کاو) زراعت اندکلری بر جفت اوکوز ججه
فدادین (سکه و سنه آهن امد) صابان دموری که بو معناده اختلاف یوقدر بخلاف الفدان
(هادی کاواندرونی که در خرمن بسته باشند) خرمن دوکک ایچون بری برینه
باغلادقلری اوکوزلرک ایچنده اولان اوکوز که آتک دورایده جک بری جله دن آزا اولور
(راکس کاویرونی) مزبور اوکوزلرک جله دن طشرده اولان اوکوز معلوم اوله که
بعض برلرده عادت بودر که خرمن سورده که خرمنک حاق و سطنه بر اغاج تکوب
اکابر اوکوز باغلارلر و خرمنک نهایته دک برقاج اوکوز دخی دوزوب جله اوکوزلری
سورلر اول اغاج قطب منزله سنده و هادی دائرة صغیره و راکس دائرة عظیمه رسم

عقی اولیه که مصنفک
هادی و راکس
لفظی تفسیری اکثر
کتب لغت تفسیرلرینه
غالب قدر صاحب
مصرحه هادی بیرونی
و راکس درونی ایله
تفسیر ایددی فیروز
آبادی دیدی که راکس
الثور الذی یکون فی
وسط البیدر حیث یداس
و الثیران حوله و هادی
تفسیرنده الهادی
النصل و الرکس و الالسد
دیدی (منه)

طائف مثله (مکرب : شیار) یعنی آماج مزرعه سوره جک آلت که صبان تعبیر اول نور معلوم
اوله که شیار فارسیده نطس اولش یرده دیدنکرندن مصنف آماج ایله تفسیر اتدی
و آماج ایکی معنایه کلور بری اول خاکدر که بیغوب اوزرینه اوق آتقی ایچون نشان
تیکرلر و بری دخی نطس ایده جک آلت که صباندر جمعه مکارب (ویج چوب شیار)
صابان اغاجی که صبان اوقی تعبیر اول نور (عظم ریخیز) صبان اککی که صبان دمورینی
اکاچوردرلر (هیس ولومه : جمله آلات ایله) صبان دمورینه متعلق اولان
آلات (سمیق : سیم) زیوله که فارسیده سمه دخی دیرلر و بویند ریغک هر طرفنده
اولان ایکی زیوله اغاجلرینه سمیقان دیرلر (سند آهن شیار) صبان دموری جمعه سنن
(مقوم دسته شیار) صابانک اول پاشه جق بیری که صابان قولو دیرلر جمعه
مقاوم (نیریوغ) جع و چود دخی دیرلر بو یوند روق جمعه نیورق اینار ملسه
و مقلقه و مسلفه و ماسد و مقنعه و مالمق بز ماله) یعنی جاروب زمینی هموار اتمک
ایچون اغاجدن بر آلت در که سورکو تعبیر اول نور (مجر * خاک کش) طوپراق
چکه جک آلت که کورک تعبیر اول نور (مجر فیل چوبین) اغاجدن یابدققری بیل اصلنده
آلت جرف دیمکدر و جرف طوپراق و جاموری بیردن قالد رفق معناسنه در جمعه
مجارف (سرکنندر) قازمه و کلنک و دمور بیل معناسنه دخی اطلاق اول نور جمعه مرور
(منجون چرخ غله) بغدادی عربیه سی بعضی نسخده چرخ خرمن کوب واقع اولدی
که دوکن تعبیر اول نور خرمن دو که جک تعبیر اول نور آلت در (جر جر و نورج مثله ارزبه
و مرزبه کلوخ کوب) یعنی اغاج که انکله کسکی دو کوب از لرلر (رفش * واروب)
خرمن صاورد ققری اغاج کورک که فارسیده پارو و بیله دخی دیرلر جمعه رفوش (مذری
* پنج انگشت) بش پارماق که خرمنجیلر اکا یا به دیرلر فارسیده سد شاخه و شانده و هید
دخی دیرلر جمعه مذاری (منقل زنبدر) بالچق و طوپراق طاشیه جق تکنه جمعه مناقل
(مسحاة * بیل آهنین) دمور بیل جمعه مساحی (الوذوذ داموز) اول بیوک سپدکه
ایکی قولنه ایکی اغاج کچروب آنکله کوبره طاشلرلر (منجل * داس) اوراق جمعه مناجل
محصد مثله (منخل * داسکاله) اوت بیجه جک کوچک اوراق داستکاله دخی دیرلر
اکثر نسخده داس بی دندان یعنی دیشسز اوراق واقع اولدی (محشده داس کلاه) اوت
اوراغی (مشده مثله عجله کردون) مطلقا عرابه قاکلی دخی دیرلر جمعه عجالات (عجال
کردون کر) عرابه جی (دواره : چرخ کردون) عربیه تکرله لی مدوره مثله (نجاس *
چوب خانیده که در چرخ کردون اندرکنند تاسوراخ تنک شود) اول اکری اغاج
در که عرابه نک تکرلکنه صوقارلر دلوکی طارا ولسون ایچون اکثر کتب معتبره ده دیدی

(که)

ماله مالیدن دن مأخوذ
در سورنک معناسنه
جاروب و وصف ترکیبی
در سوره جک آلت
معناسنه اکثر بامزبور
سورک سپورکه کی
اولفله ماله بی انک
تفسیری ابتدی (منه)

که نجاس اول اغاج در که عرابه نک ایکی حرکت ایستد که تکرلک دلوکی
آشیندروب ککش اولور اول دلوکه صوقارلر طارا ولسون ایچون چنبر کردون ایله
دخی تفسیر اولندی (قبتیر کردون) عرابه اوقی که ایک تعبیر اول نور جمعه قیوب
(زازه میخ تیر کردون) عرابه اوقینه کچوردکاری چیوی جمعه زازات (بسریشة
خرد) کوچک چکوک و کسرکه عربیه جیلر استعمال ایدرلر (مدهن روغن دان
کردون) عرابه به سورمک ایچون اولان یاغک قابی والله اعلم

الباب العاشر فی الحدیقة و الاشجار و الاثمار

(حدیقه : بستان باد یوار) اطراف نه دیوار چکلمش بستان جمعه حدایق (شجره درخت
تر) یاش اغاج جمعه شجر و اشجار (شجره * درختان) اغاجلو بیر مشجره و حرجه
مثله (قطل : درخت بریده) قطل الشجر دیرلر قطعه معناسنه و نخله قطل دیرلر
کوکندن قطع اولنسه (الفاف شجره فنواء : درخت بسیار شاخ) بداغی چوق اغاج (خشبد
چوپ خشک) قوری اغاج جمعه خشب و خشب (خشاب : چوپ فروش) اغاج
صاتیجی (عود شاخ خشک) قوری بداق جمعه اعواد و عیدان عرق (وشجه بیخ
درخت) اغاج کوکی جمعه عروق و عراق و شاج (ساق تنه درخت) اغاجک دی ایله بوداقری
مایندده اولان خالی موضع که اغاج کوده سی تعبیر اول نور فارسیده پوزه دخی دیرلر جمعه
سوق (غصن شاخ تر درخت) اغاجک یاش بوداغی جمعه اغصان و غصون (عسلوج شاخ تر)
و نازک جمعه عسلج علی مثله (قضیب شاخ باریک) اینجه بوداق شاخ راست ایله دخی تفسیر
اولندی یعنی طوغری بوداق جمعه قضبان خوط و خوص مثله (تغاریردال خال) خرما
اغاجدن وغیری آغاجدن شاخ آلوب آخر موضع دیکرلر و یا خود آشی اتمک ایچون آلورلر
بزم اصطلاحزده آشی قلی و قاکیر تاج تعبیر اول نور دار خال دخی بو معنایه در (فرع شاخ هر
چیزی) هر سنه نک بوداغی جمعه فروع شعبه مثله جمعه شعب فنن مثله جمعه افنان (صنو *
شاخی که از بن جهد) اول بوداق که آغاجک کوکندن ظهور ایدر جمعه صنوان (ورقه
برک) یاپراق جمعه ورق و اوراق (ثمره میوه) عیش جمعه ثمر و ثمار و ثمرات (ثمار میوه
فروش) میوه صاتیجی (فاکهد میوه تر) یاش عیش جمعه فواکه (فاکهدانی فاکهد فروش)
یاش عیش صاتیجی (جنابار درخت) آغاج میوه سی اکل و قطف خزفه مثله جمعه قظوف
حل مثله (لحایوست درخت) آغاج قبوغی (غرس نهال) تازه فدان که غرس ایدرلر جمعه
اغراس (دلیه چنار) جمعه دلب (مدلیه چنارستان) چنارلق (خلاف بیدسیاه) قراسو کود
(صفصاف بیدزرد) صاری سو کود (مخلقه بیدستان) سو کودلک (ساسم : آبئوس : ضرو
درخت بانفش) منوش آغاجی که عصافیر دیدنکری دارو آنک میوه سیدر و عربیه مکام

دخی دیرلر (ازده نوژ) چام آغاجی نازدخی دیرلر مؤید الفضالده دیدی که صنوبر کی بر آغاجدر که ورقی مشتبک اولور و همیشه دو کولمز صنوبر چام آغاجنک میوه سیدر صنوبری الشکل کانسیبت در (دو حه نارون) قرا آغاج نوعندن زیاده بیوک آغاج و کتب لغتده مطلقاً بیوک آغاجه دو حه دیرلر دیدی صراحده درخت تنه دیدی یعنی قوی بیوک آغاج بعضی نسخهده درخت بزرگ ایله تفسیر اولندی جمعه دوح (دومه) درخت مقل (ابو چهل قریوزینک آغاجی جمعه دوم (عمری) درخت سرو) جبل طاع سرو آغاجی (سرو) معروفدر (دردار) دخی سرو دن بر نوعدر معلوم اوله که سرو اوج نوعدر بر نوعی سرو در که شاخی هر طرفه تمایل ایله اکاسرو نازدیرلر و بر نوعی اول سرو در که فقط یکپاره بر شاخ طوغری چیمش اوله اکاسرو آزاد دیرلر و بر نوعی اول سرو در که ایکی شاخ طوغری چیمش اوله که اکاسرو سهی دیرلر (صنوبر : ناز) چام آغاجی نوژ و کژ دخی بو معنیه در (خط) درخت اراک (اراک آغاجی که مساواک آغاجی تغییر اولنور (اثل) شوره کز) آجی سیلفون آغاجی مصنف فایقده دیدی که اثل طرفایه مشابه بر آغاجدر لکنه آندن بیوک اولور و آندن قدح پیرلر (سدر) درخت کنار) بر آغاجدر که میوه سنده بق دیرلر و ورقین غسول دیرلر (زیتون) معروفدر (هشیه) درخت خشک شده (قوریمش آغاج جمعه هشیم (میس درخت چار مغز) قوز آغاجی (جیس) درختی که ازو پالان کنند) بر آغاجدر که آندن پالان ایدرلر (زعرور) آج) معروفدر صاحب مصرحه از دفایله تفسیر ایتدی قزلق دیدکلری میوه در صاحب دستور سرخ ایله تفسیر ایتدی که بو معنای تأیید ایدر (برود درخت چاکشو) قره چالی دیدکلری آغاج و چاکشو آنک میوه سیدر که مدور و سیاه دانه لردر چشمدزن دیمکله مشهور در کافور ایله خلط ایدوب کوزه چکله لر عظیم نافه در مصنف اساسده بردعینی بالبرود وهو الدواء الذی یرد العین دیدیکی کلامدن فهم اولنور که لفظ برود دانه نک اسمی اوله و صاحب مصرحه درخت تولی ایله تفسیری ایتدی (توت) معروفدر و فارسی و عربی و ترکیده مشترک در (فرصاد خرتوت) فرائوت و بو کورتلن یمشه دخی دیرلر (شمش) زردالو (صار واریک که مطلقدر (مشلوز زردالوی شیرین استه) چکر دکی طائلو اولان زردالو (ادریک آلوی سیاه) قره اریک بعضی نسخهده آلوی کوهی ایله تفسیر ایتدی و بعضنده ناک ایله تفسیر اولندی که طاع اریکی و قوری اریک معنانه در و بعضیلر کوکم دیدکلری میوه در دیدی (نبق) میوه درخت کنار (سدر) آغاجنک میوه سی (خوخه) شفتالوی باموی (توکوشفتالو جمعه خوخ (فرسک) شفتالوی بی موی (توکسز شفتالو (اجاص آلوی سیاه) قره اریک فیروز

اعظم برکه من غله
مریم ابن مکه دیدی
که نخله مریم عیوه
یعنی مدوح اولان
نمره و بر ایدی
و مسالک له لان صاحبی
دیدی که بیت المقدسه
ایکی یک ییل مقدم
غرس اوغش خرما
آغاجی ایدی که منعی
اولمش ایدی (منه)

آبادی دیدی که کر کی کبی اولمش یاش انجیر فاکه لولک اجودی در و کثیر الغدادر و نقخی آزد در جاذب و محلل و کبد و طحال سده لربن تقطیع ایدر ملین در لکن جوق اکل اتمک بیت احداث ایدر (تین انجیر) رمان انار (سفرجل) آبی (ایوا فارسیده به دخی دیرلر جمعه سفارج (اترج) ترنج (نارنج نارنگ) هندوستانده اولور بر آغاجدر که ترنج کی میوه سی اولور اول میوه به دیرلر معربدر (نخله) درخت خرما (خرما آغاجی جمعه نخل و نخیل (خوص برک درخت خرما) خرما آغاجنک پیراخی (جذع النخل) تنه درخت خرما (خرما آغاجنک کوده سی (عرجون چوب خوشه خرما) خرما صالقمینک چوبی جمعه عراجین اهان مثله (قنوخوشه خرما) خرما صالقمی جمعه قنوان (عذوق مثله) جمعه اعذاق و کبسه مثله جمعه کبسات و عثکال و عثکول مثله (رطبه) خرما می تر) یاش خرما جمعه رطب (تمره) خرما می خشک (قوری خرما جمعه تمر و تمرات (بسر) خرما می خام) خام و نارسیده خرما (فسیله) نهال خرما) خرما فدانی جمعه فسیل و فسلان (لینه) خرما می نیک (ایو خرما جمه لین (خشک خرما می بد) کوتی خرما «اخشفا» و سوء کیله» یعنی خرما می بد هم کیله سی اکسک ایکی سوء خلقی جمع ایدن کسینه حقننده ضرب ایدرلر قسب و دقل مثله (فستق پسته) معروفدر (لوزه بادام) معروفدر (جوز کوز) معروفدر (جلوز جلقوزه) چام قوزاخی و هندوستان جوزینه دخی دیر (فندق) معروفدر (عنا ب سنجد چیلان) عنا ب ایکده سی فارسیده لفظ سنجد ایکده معنانه در و چیلان دخی عنا ب دیمکدر سائر ایکده لردن تمیز ایچون سنجد چیلان دیرلر و بعضی نسخهده چیلانی واقع اولدی یعنی کیلان ایکده سی (غیرا) سنجد) ایکده مطلقاً (مقلق امرود خشک) قوری امرود که امرود قاقی تعبیر اولنور (تفاحه سیب) الما جمعه تفاح (کثری امرود) معروفدر (کرم) (وز) اوزوم آسمه سی جمعه کرم (کرام رزبان) آسمه بکجیسی که باغ بکجیسی تعبیر اولنور (ناطور و ناظر مثله) مصنف اساسده طاء مهمله ده ایراد ایدوب ابن درید معجمه ایله نظر دن مأخوذ در دیدی دیور وایت فز عوامهم فزع العصافیر من ایدی النواطیر مثلی ایراد ایتدی و لفظ ناطور دشتوان ایله دخی تفسیر اولندی که مطلقاً قوریجی معنانه در (کر) (تاکرز) آسمه دده کی (حصرمه غوره نارسیده) اوزوم که قورق تعبیر اولنور جمعه حصرم (کب مثله) مفردی کحیه (عنا ب انکور) اوزوم جمعه عنا ب (با کوره نوباره) طرفنده میوه نامیده میانی تاکرز در دیدی فیروز آبادی اوزرنده صالقمی اولان تاکدر دیدی (اساریع آنکه از ستانه بیرون آید) ستانه آسمه کوزیدر (قصابه جمله ازغ و ازوغ) آسمه بی کسد که بره دوشن جیق (دماغ آب که از زفر و چکد پس از بریدن) آسمه

خصاصه فحای انکور
باغ بو زلد قد نصکوه
برنده فالان اوزوم
صالقمی که باشاق
تعبیر اولنور (منه)

کند که آفتن صو (عکس فرجام) اول آسمه چو غی که زمین وضع و ستر ایدوب
کولشد که نکره قطع ایدر لکه بزم لسانخه طالدومه تعبیر اول نور (عقود و عقاد خوشه
انکور اوزوم صالقمی جمعه عناقند (مواق خوشه آویخته) آسماش اوزوم صالقمی فارسیده
آنک دخی دیر لر جمعه معالیق (شمارخ خوشه خرما) خرما صالقمی جمعه شمارخ
(شقوق: چوپ خوشه انکور) اوزوم صالقمی چوپ و خرما صالقمی چوپند دخی
دیر لر جمعه شمارخ (عجم) عجم و جیمک قند لرله (نکسک) اوزوم چکرده کی (نواة دانه خرما)
خرما چکرده کی صراحده عجم تفسیرند نکسک انکور و دانه خرما دیدی جمعه نوی
(نقییر جویک دانه خرما) خرما چکرده کنگ اوزرنده اولان اوفاق چزیکلر و اوفاق
چوقور لریند دخی دیر لر (فیل: رشته جویک دانه خرما) خرما چکرده کنگ اوزرنده
اولان اوفاق چزیکلر ایچنده اولان ایملک (قطیر: پوست دانه خرما) خرما چکرده
کنک اوزرنده اولان یوقه قابوق (موز: انکور شای) شام اوزومی (طائی نوعی از انکور)
اوزومدن برنوعدر (ملاحی انکور سپید) آق اوزوم که داندسی اوزونجه اولور
(وین: انکور سیاه) قرا اوزوم (وهطی انکور خرد) اوفاق اوزوم که کشمش تعبیر
اولور (یا قوقی انکور سرخ) قزیر اوزوم (دعامه: ستون رز) آسمه دیره کی که هرک
تعبیر اولور جمعه دایم (قاعه پایه رز) آسمایه وورد قلی طایق وهر نسنک طایاغنه
دخی دیر لر پاینده کی جمعه قوایم (وئله وارغ) خرما لیفسدن اور دکلی ایپ
واروغ دخی دیر لر جمعه وئیل (حایط جدیر دیوار باغ) باغ دیواری چار دیوار
دخی بو معنایه در جمعه حیطان (خص دیوار ازنی) قیشدن چور دکلی دیوار
کتب معتبرده قایمشدن یابد قلی خانه فارسیده ینین دخی دیر لر واکثر نسخده
خانه ازنی ایله تفسیر اولندی جمعه خصوص (سیاح: دیوار خارین) دیکندن چور
دکلی دیوار (عربش: جفته رز) آسمایه چار طایغی فارسیده وایج ووارج دخی دیر لر
(شریحد در باغ بافته) چیقندن واوندن اورلمش باغ قیوسی (عالمه سایه بان) کولک لک و الله اعلم

الباب الحادی عشر فی البقعة والبناء والبلد وما یناسبها

(بقعه یاره از زمین) یوردن ریاره جمعه بقاع (مکان جای) معروف جمعه امکنه واما کن
موضع مثله جمعه مواضع (کورده: شهر بزرگ) بویوک شهر جمعه کور (بلده: شهر
خرد) کولک شهر جمعه بلد و بلاد و بلدان (مدینه شهر بزرگ) بویوک شهر جمعه مداین
ومدن (مصر مثله) جمعه امصار (قریه: ده) کوی عطلقا جمعه قری (دسکرة کلاته)
کولک کوی قاهه الکاشانی صاحب جامع دیدی که کلاته بازاری اولان کوی بضمیلر
شهر دن شهر اولان اولور در سواد معنایه حریری وحرز و قی مقامه کر جیه شر حنده

(بغداد)

شرح فصیح ده دیدی که
عنب ملاخی دیر لر
لامک تحقیق ایله اول
بیاض اوزومدر که
جبه لرند طول
و قشرند خشونت
وارد و ملحده دن
ماخود در بیاض معنایه
وفی الحدیث ان الی
علیه السلام عقی الحسن
والحسین بکشتین المبین
ای ایضین (منه)

باقعه و اعیه معنایه در
بعضیلر ارض طواف
ایدوب خیر و شری
طوف و تجربه ایدن
کشته دیر دیدی
(منه)
نمکندن مآخود در
پس بم اصله در کد
فی الکافی (منه)

صدرا الفضل مقامات
حریری شرحیده
دیدی که لفظ قریه ک
جی قری کلک قیاسه
مخالف در زمره قریه
وزنات جی مدینه
کلور کوه و رکاب کی
اعتسایل قریه قریه
کریه لفظ قریه در
جی قریه کوه و رکاب
و قریه کی دیدی
(منه)

بغداد و حوان میانه در شهر در دیدی وفی التماموس الدسکرة القریة والصومعة
والارض المنوبة و بیوت الاعاجم یكون فیها الشراب والمالهی و بناء القلعة حول بیوت
وجوه دسا کر (از کون القریه وزعمها: مهمه دیه: شجر کردا کردید) کویک اطراف
(ام القری مکه) رسول اکرم حضر تلریند امی اطلاق اولندی نه بروجه مکده تولد
ایتدی که ایچوندر (بکه اندرون مکه) مکه نک ایچی بطن مکه مثله (ریض: دیوار کردا
کرد شهر) شهرک چورده سندن دائر امدار یابد قلی دیوار (سواد: آبادانی بیرون
شهر) شهرک طشره سندن واطر افنده اولان قریه لر (رستاق روستا) بویوک کوی
معریدر جمعه رستاق (رزداق مثله) جمعه رزادیق (حصن: پناه کاه) صیفند جق قلعه
(صیصه اشارستان) تحصن ایله جک ییر میرزا ابراهیم صفاهانی دیدی که شار
یوکسک بناو شهر معنایه در و کتب لغات عربیده صیصه دخی حصن ار ایله تفسیر
ایتدی لر جمعه صیصی (قلعه دز) معروف در جمعه قلاع (سور بارو) جمعه اسوار و سیران
(مقل جای پناه) صیفند جق موضع جمعه معال اجم واطم دخی بو معنایه در قاموسده
اطم طاشدن بنا اولمش حصن در دیدی (وزر: پناه کاه) صیفند جق ییر وزر اصطنده
طاغ معنایه در جمعه اوزار حرز مثله (شر سرحد) جمعه نفور (ناحیه: سوی
طرف) جمعه نواحی (جانب مثله) جمعه جوانب جناب و (جنبه مثله) جمعه جنبات (جنب
وصقع و شطرونحو سوی) جانب و جهه مثله جمعه وجوه و او جهه (وجهه و جهه مثله) جمعه
جبهات (قطر: مثله) جمعه اقطار (رجا) مقصور در تنیه سی رجوان کلور (کرانه) کنار
جمعه ار جاء (عرض: مثله) جمعه اعراض (شفا و طرف) مثله جمعه اطراف (حافه مثله)
جمعه حافات (کنف: پناه) و پوشش خانه (حفظ و خانه ناکار و توسی جمعه اکناف
(ذری: پوشش پیش سرای) او او کنه ایتدکلی پرده و سقف و پناه معنایه دخی
کلور اتافی ذراه دیر لر فی کنفه معنایه جمعه ازراء (وسط: میانه) اورده جمعه
اواسط و اواسط (سور باره) شهری احاطه ایدن دیوار فارسیده بارود دخی دیر لر جمعه
اسوار و سیران (برج کوشک) معروف در جمعه ابراج (درب دروازه) قلعه قیوسی و بیع
و شر اولسان چار سوید دخی دروازه دیر لر جمعه دروب (درب دروازه بان) قیو جی
(خندق کنده) قازلمش ییر که تحریف ایدوب هندک دیر لر جمعه خنادق (ظاهر البلاد: شهر
بیرون شهر) شهرک طشره سی خارج البلاد مثله (باطن البلاد اندرون شهر) شهرک
ایچی داخل البلاد مثله (قصبه میان شهر) شهر اورده سی جمعه قصبات (سوق بازار)
معروف در جمعه اسواق (موسم بازار عرب) عرب بازاری بازار حاجیان ایله دخی
تفسیر اولندی موسم اصلنده جمعه اولند جق موضع دیکدر صراحده جای کرد آمدن

معنی فایده دیدی
که صیصه اصلنده
او کوز بویوزینه دیور
او کوز بویوزی ایله
نحسن ایتدی کی ایچون
قلعه دخی صیصه
طلاق ایتدی لر تحصن
اولنه جق شیا حاصنه
دیر لر (منه)
قلعه لامک فیه و سکونی
اعتد طایع سندن
اولان حصن معنایه
کذا فی دیوان (منه)

و هنگام حج دیدی جمعه مواسم (محله کوی) معروف در که بریره جمع اولمش اولردن عبارت در جمعه محال و محلات (حمام * کرمابه) معروف در که اصلنده اسی صواولان موضع معناسند در جمعه حمامات (دیگاس مثله) جمعه دما میس و دیامیس (حمامی کرمابه بان) حاجی (اتون * کلخن) معروف در تانک تشدید ایلده در و نامده تحریف ایدوب تخفیف ایدر لر و فارسیده تون دخی دیر لر (جمعه) علی غیر القیاس اتانین (مسلخ جامه کن) معروف در (حانوت * خرابات و دکان) شراب بیع اولنان موضع و مطلقا دکان جمعه حیوانیت (مستحم انجا که آب فروزیند) قورنه باشی (صهریح آخر) صومخزنی (مبرل نایزه) قورنه صدو آقدجق اوله (طوطی نایزه) لوله بی طبقه به جق پند لکن اکا مخصوص دکلدر بلکه مطلقا پند دیر لر (سطل قدس) حمام طاسی (فندق کاربان سرای سیل) که غریب آینه و رورونده مفت بخانا قور لر (جوبه کاربان سرای خرد) خانه * دکان می فروش (میخانه جمعه خانوات (بیت اللطف و ماخور مثله) و ماخور فاحشه لر مسکنده دخی دیر لر (خان * تیم کاربان سرای) جمعه خانوات (محاکه دکان چولا هه) چولخه دکانی (مصطبه * جای غریبان) غریب لر منزلی جمعه مصاطب (مشرق * نمازگاه عید) بیرام نمازی قیله جق موضع مصلی مثله (جبانه * نمازگاه مرده کان) میت نمازی قیله جق موضع (مسجد * مزکت) معروف در جمعه مساجد (جامع مزکت آذینه) جمعه نمازی قیله جق مسجد جمعه جوامع (محراب) معروف در جمعه محراب (قیله) معروف در (مقصوره * جای نشستن حافظان) جامع ایچنده حافظلر او توره جق موضع که محفل دیر لر (منبر) معروف در جمعه منابر (قندیل) قافک کسریله معروف در جمعه قنادیل (کعبه) معروف در بنده مثله (سادن * خدمتکار کعبه) کعبه نك خدمتکاری جمعه سندنه (صومعه حجره و عبادتگاه ترسایان) حجره و نصارانك عبادت ایتدکلری موضع (طریال صومعه بزرك) جمعه طراییل (دیر * کنشت ترسایان) نصارانك کلیسای میدانی سامی ده دیرو صومعه و قوس زاهد لر منزلی معناسنه در دیدی (مناره) معروف در (مأذنه جای اذان خواندن مثله) مؤذن خانه ایله تفسیر اولندی جمعه مأذن (مدرسه جای نما خواندن) علم او قویده جق یور جمعه مدارس (مکتب * دبیرستان) یازیچی بری جمعه مکاتب لکن او قویوب و یازه جق موضع عربیده مکتب و فارسیده دبستان و دبیرستان غایت شایع در (کاتب * نویسنده) یازیچی جمعه کتاب (مارستان بیمارستان) خستد لر منزلی (دارالمرضى و دار الشفا مثله) کنیسه کلیسا (جمعه کنایس) صلوة کنشت جهودان) یهودی لر کلیسای جمعه صلوات (یعه کنشت ترسایان) نصارا کلیسای جمعه بیع صوم مثله (دار الضرب * خانه درم زدن) آنچه کسه جک او که

(عرب)

ضرب خانه تعبیر اولنور ضرب ایده جک سککه و قازلمش دموره فارسیده میخ پر پر دیر لر (دیوان) معروف در دالك کسری و قحی لقتدر اصلنده دووان ایدی و اوی یایده قلب ایتدیلر مسائل و اسامی یازیلان جریده یه دیر لر فلان من اهل الدیوان دیر لر اسمی جریده مذکورده ثبت اولنش اولسه صکره ابواب ملوکده اسم صاحب لر نك جمع اولسنده اطلاق ایتدیلر جمعه دووان (مجلس انجمن کاه) جمعیت بری جمعه مجالس (محفل انجمن کاه مردان) رجال جمعیت ایده جک بیر جمعه محافل بیج مثله جمعه مجامع (ماتم * انجمن زنان برای سوک) یاس ایتک ایچون بریره جمعیت ایدن خاتونلر جماعتی جوهری دیدی که ماتم اول خاتونلر در که خیر و شر و فرح و حزن ایچون بر موضع جمع اوله لر لکن مصنف اساسده دیدی که اصلنده ماتم مطلقا نسوان جمعیتنه دیر لر ایدی صکره مصیبت ایچون جمعیت ایدن نسا جماعتنه اطلاق شایع اولدی جمعه ماتم و مصیبت ایچون نسوانك جمع اوله جقلری موضعده مناحه دیر لر (سککه کوی محله) و زقاق دخی دیر لر فیروز آبادی طریق مستوی ایله تفسیر ایتدی جمعه سکک (زقاق کویچد) طار زقاق جمعه ازقه (میدان) میک قحی و کسری ایله لقتدر معروف در فارسیده (سپرس) دیر لر جمعه میسایین (میطمان مثله) جمعه میاطین (مئوار بازار ستور) چار پاسع و شرا اولنان موضع (معرض * نحاس خانه) اسیرجی دکانی و اسیر بازاری جمعه معارض (مرقب * جای دیده بان) کوزجی و بکجی بری جمعه مراقب (عین * دیده بان) کوزجی جمعه عیون دیده بان مثله معربدر (مجن زندان) جمعه سمجون (سمجان * زندان بان) دهق شکنجده (اشکنجه) قید بند (باغ که بوقاغو تعبیر اولنور جمعه قیود (غل) غینک ضعی و لامک تشدید یله (بند کردن) اول بیون باغی که اسیر لرک و محرم لارک بویونلرینه طغر لر که لاله تعبیر اولنور جمعه اغلال (مقطره کند) طومر و ق که مجر ملرک ایاغنه کچور لر (جذع) جیمک کسری و قحی ایله لقتدر (دار) آدم صلب ایتدکلری اغاج (مقبره کورستان) مزارلق جمعه مقابر (قبر کور) مزار جمعه قبور (جدث مثله) جمعه اجداث (جندف مثله) جمعه اجداف (ضریح کوربی لحد) لحد سز اولان قبر (حفره سوراخ کور) مزارک دلوکی که قازلمش یوردر که چوقور تعبیر اولنور جمعه حفر (لحد) معروف در که قبری شق ایتد کد نصکره بر طرفین حفر ایدوب میتی اول طرفدو وضع ایدر لر جمعه لحد (نابوت) معروف در که جمعه توایت (تخت * تخت مرده شوی) میت غسل ایتدکلری تختیه ته شوی تعبیر اولنور تحریف ایدوب ته شیر دیر لر جمعه نخوت (نعش * جنازه برداشته) میتی اوستننه وضع ایدوب کتور دکلری سریر (جنازه مثله) میت کتور دکلری سریرک اوزرنده میت اولدقده

مزبور تمام اوراق ملاحظه سیله بنه واردیلر مذکور یه یور بولدر دیر لر که ماتم یعنی تمام ایدی (منه)

جلال الدین سیوطی
کتاب الوسائل الی
معرفة الاوائل نام
تألیفنده دیدی که محمد
ابن یزید الالی کتاب
الرهبانده خالد بن
اعیندن این سما کردن
تخریج ایتدی که بعض
رهباندن سؤال ایتدم
که سبب ندر که
مصیبت وقتنده جمعیت
ایتمکه ماتم تسخیه ایتدیلر
رهبان مزبور بکا
ایتدی دیدی که اول
یواسمی اطلاق ایدن
کیمر بیلور میسین
بن دیدمکه کیمر
رهبان دیدی که داود
علیه السلام زمانده
برکشته وار ایدی
حوص یعنی خرما
یور اغندن حصیر مثلاً
نسنه طوفور ایدی
بنی اسرائیل ایدن رجا
ایتدیلر که نماز قیلد فلر نده
حرارت شمندن بوده
ایتمک ایچون بر حوص
طوقیه اول کسنه
اوغلار یله اکاشروع
ایتدی بنی اسرائیل
زیاده حرصلرندن
هر کوب واروب تمام
اولدی دیوسه مال
یدر لر دیدی ول کسنه
ماتم معنی یعنی دیور
تمام اولدی زور ایدی
بحال اوزر لر ایکن
ول کسنه و وفات ایتدی
بنی اسرائیل حوص

نمش و جنازه و میت اولمده سریر دیرلر (رسم * خاک کور) قبر طوپراغی (کفن)
معروفه در که (جر * سوراخ) دلوک جمعه جمره

باب الثاني عشر في زكوة الطير وما يناسبها من امكنة الو حوش

(افصوص آشیانه سنك خواره) باغ تلاق قوشنك يوه سی جمعه افاحیص (عش
* آشیانه مرغ بردخت) انجا اوزرنده اولان قوش یوواسی جمعه اعشاش و عشاش
(ادحی * آشیانه شتر مرغ) دوه قوشی یوواسی دحودن مأخوذ در زمینی اول یاغی ایله
هموار ایدر صکره بیضه سین وضع ایدر جمعه اداحی (وکر * آشیانه مرغ در دیوار)
دیوارده اولان قوش یوواسی جمعه اوکار و وکور * معلوم اوله که اکثر ارباب لغت
مابیننده مشهور اولان بودر که عش قوشك اغاجده یاپدینی یووه و وکر طاعنه یاخود
دیوارده یاپدینی یووه که وکن دخی دیرلر افصوص و ادحی بیرده یاپدینی یووه در
(عربین آرامگاه شیر) ارسلان قرار ایتدیک یاتاق (وچار) واول قمع و کسری ایله لغتدر
(آرامگاه کرک و کفتار) قورت و صیرتالان یاغی (کناس جایگاه آهو) آهو یاغی جمعه
کنس (قریه * آرامگاه مور) قارنجد یوواسی جمعه علی غیر القیاس قری (خطیره *
جای خفتن کوسپندان) قویونلر او یویه جق موضع که آغیل تعبیر اولنور و دوه یتاجق
موضع دخی دیرلر که چالی و قشیدن چویر برلر جمعه خطایر (زرب مثله) جمعه زروب (زربده
مثله) جمعه زرایب (زبل * سرکین) حیوانات ترسی و سرچین و سرقین مثله جمعه
سراقین سرچین و سرقین لفظاری خاک سرکین آمیز ایله تفسیر اولندی یعنی حیوانات
ترسیله قارشمش طوپراق و قوریمش حیوانات ترسنه دخی دیرلر فارسیده : خشکی
و عامد تحریف ایدوب فشی دیرلر (سماد نیرو) منروعات و باغه قوت و یرمک ایچون
تو کدکلی فشی مطرزی السباد بالقمع و ما یصلح به الزرع من تراب و سرقین دیدی
(نجو * پلید آدمی) آدم نجی عذره م ج اعذار و غائط مثله (دمنه سرکین سار) فیشقلق
وا کتر کتب لغته سرقین ایله تفسیر اولندی جمعه دمن یور دیرینده دمنه اطلاق اولندی
فیشقلق اولندی ایچوندر (منزله مثله) جمعه مزایل (مرید * جایگاه شتر) دوه یتاجق
بیر جمعه مرابد (عطن * شترگاه در پیش آب) صواطر افنده دوه یا تاجق بیر جمعه اعطان
(معطن مثله) جمعه معاطن متعطف اساسده دیدی که صوکتارنده دوه یا تاجق بیر
عطن و غیره یرده یا تاجق موضع مزاج و مأوی دیرلر (مطموره * چاه غله) تخیل
قیوسی انبار و کیلاره دخی دیرلر جمعه مطامیر (منبره * انجا که کره خاک افکندر در
سرای) او قیوسنده سوپروندی دو کدکلی موضع و کتب معتبره ده جمله محله لیک
سوپروندی دو کدکلی موضع و میدان دیو کتب معتبره ده مسطور اولمشدر جمعه مناهر

(حاره)

(حاره سرایکاه) اویری (عرصد مثله) جمعه عرصات و عراض (عامر جای آبادان)
معمور بر (عامر جای ویرانه) خراب یر بعضیلر دیدی که عامر اول موضعدر که صو
بصق ممکن اولوب زراعت اولنماش اوله و معمور معنایدر سرکاتم و ماء دافق کبی
و موات ارضدن صوبالغ اولمدا کاغامردیمزلر (بلقع مثله) جمعه بالقع (خریده مثله) جمعه
خرایب (طلل * نشان دیوار) دیوار علامتی که تمل تعبیر اولنور جمعه اطلال و طلول
(رسم نشان سرای) او علامتی حاصلی خراب اولان دیوارک بقیه سنه طلل و خراب
اولان خانه بقیه سنه رسم دیرلر جمعه رسوم (ارفد و تخم حد) سینور که ایکی موضع
میانده وضع اولنان علامت و خط کبی (عقر * بنیاد سرای رسم الدار اثره) والله اعلم

باب الثالث عشر في الخط والبناء والبيت والدكان

(خطه جای فرا گرفته) اول موضع که افراز ایدوب خطه چکه لر که آخر کمسنه مداخله
ایتمه دیو جمعه خطط (بنایر آورده) یا بلش یایی جمعه ابنیه و بنیان (بناینا گر) یا پوجی
(رخص آخیز مهره دیوار) رهاص آخیز گر مهره (دیوار یاپان کسنه و بنانک اشاغی
صیره سنه دخی رخص دیرلر که تمل تعبیر اولنور بعض نسخده رهاص تفسیرینده آخیز کر
عبارتند نصکره یعنی بنیاد کر دیو یاز اولندی بی بو معنایی تأیید ایدر (اس بنیاد دیوار)
دیوار تملی جمعه اساس اساس مثله جمعه اساس (اسس) قحتمین ایله (مثله جمعه اساس) مداایله
قاعده مثله جمعه قواعد (عرق) قحتمین ایله (مثله رسته بنا) یا یونک سیره سی فارسیده باخته
دخی دیرلر (ساف مثله جدار دیوار) جمعه جدر و جدران جدر و حائط دخی جدار
معنایدر لکن اساسده جدر اصل جدار معنایدر دیدی (عرض الحائط روی
دیوار) ملاط * کل میان دو خشت) ایکی کریم اراسنه قویدقاری چامور (ازج
کرا) کافک قحی و میمک سکونی و آخرنده الف ایله اوطاقی تحریف ایدوب کرا و
دیرلر و برنوع اوه دیرلر که اوزون یا بلش اوله و چار طاق دخی دیرلر جمعه ازاج
(ایوان کوشک و چار طاق) معروفدر اصلنده اووان ایدنی زیر جمعی اووان کلور
(دار سرای) او جمعه دیار دور (داری مقیم سرای) اوده ساکن اولان دیار مثله (مغنی جای
اقامت) طوره جق بر جمعه مغانی مباءه مباءه مباءه مئوی منزل منزله مقام محل محله حله
دخی نزول ایدنه جک موضع معنایدر * و لفظ حله نزول ایدن بجاعته دخی
اطلاق اولنور مکان معان مرکز جایگاه (موطن جای باش) اوله جق و طوره جق
بیر جمعه موطن و وطن مثله جمعه اوطان (ربع منزل جمعه) ربوع و رباع (مسکن مثله)
جمعه مساکن (بیت خانه) او جمعه بیوت (مربع و مربع جای بهاری) بهار و قنده
اوتوره جق موضع (مصیف جای تابستانی) صیف و قنده اوتوره جق موضع (مشق

معلوم اوله که استعمال
فارسی شناسان شو
وجهله جاریدره طلقا
ساکن اوله جق منزلدن
خانه ایله و بیوک اودن
سرای ایله تعبیر اولنور
(منه)

میدانی ایوان سده
معنایدر در دیوب
درگاه ایله تفسیر ایتدی
که قایو اوکی معنایدر
قاموسده دیدی که
پس همزه نیک کسریه
بیون صغه معنایدر
ارج کی (منه)

جای زمستانی قیش وقتند او توره جق موضع (قصر مجدل فدن برج) مطلقا کوشک
جمعه قصور جوسق مثله (صرح کوشک بلند) یوکسک کوشک که مکان بیددن کورینه
بیوک و مرتفع اولدینی ایچون جمعه صروح (سده پوشش در سرای) سرای قپوسی
یاغوردن امین اولدینی اوزرینه اورتدکلی اورتی جمعه سده (دکه) دکانچه پیش
در سرای) سرای قپوسنک اوکند یاپدقلر کوچک دکان اوزرنده اوتورمق ایچون
صفه و سکی تعمیر اولنور جمعه دکک (دکان صفه) مطلقا اوتورمق ایچون یاپدقلری سکی
صکره چار سولرده بیع و شرا ایچون یاپدقلری صفه ده استعمالی شایع اولدی جمعه دکا کین
(سفل الدار زیر خانه) اوک اشاغیسی (علو الداره زور خانه) اوک یوقاریسی (اسفل)
مطلقا (زیر) اشاغی (اعلی) مطلقا (زور) یوقارو (رکن) کناره دیوار سنکین (طاش
دیوار کناری سائر کتیده جانب اقوی ایله تفسیر اولندی جمعه ارکان (ساباط) پوشش
در میان دو دیوار) ایکی دیوار میانده اولان اورتی که الی یول اوله (سقیفه صفه پوشیده
بر در سرای) او قپوسنک اوکنده اوستی اورتولو صفه صراحده تخته و صفه پوشیده
ایله و دستورده و سایی ده دهلز بیرونی ایله مصر حده صفه پیش خانه ایله تفسیر اولندی
(روشن) سرپالار از دیوار بر آمده (اوارتدکلی اغاجک باشی که دیوار دن
طشره چیمش اوله زیر پالار حط و مرتک دیدکلی اغاجدر بعض خانه لرده اشیا
قومق ایچون اول اغاجک باشی کیمز لرورف و مصندره کی استعمال ایدر لر و اکثر
نسخ کتابده و اکثر کتب لغتده روشن لفظی بجه و پنجه ایله تفسیر ایتدیلر لکن مغربده
رف کی (جنبه) کنبه (قبه) که طاش و طولده دن یاپار لر جمعه جنابند (طارمه) تارم
اغاجدن و کجده دن اولان اوکه اوبه تعمیر اولنور و دریم اوی دیدکلی تارمدن غلط
در جمعه طوارم قبه معروف در که جمعه قباب (شرقه) کنکره (تحریر ایدوب
شرقه دیر لر و قلعه بدنی و مناره شرفه سی یوکسک اولوب جهات اربعه کورنمکله
منظره دخی دیر لر و یوکسک یره اشرافی وار دیدکلی اطراف آندن کورندیکی
ایچوندر جمعه شرف (فتا: پیرامن سرای) سرایک چوره سی یعنی اوکنده اولان میدان
که حولی تعمیر اولنور جمعه افیه (ساحه مثله) جمعه ساحات (باحه مثله) جمعه باحات
عقوه و رجده و وسیده مثله (رواق) معروف در که او اوکنده اوکی آچیق یوکسک بیر که
صوندر مد تعمیر اولنور جمعه اروق (صفه) معروف در جمعه صنف (بهوه) سرای حرم
حرم اوی بعض نسخه ده صفه زنان حرمده خاتونلر اوتوره جق صفه ایله تفسیر
اولندی و اساسده اولرک اوکنده باشقده بیر اویله تفسیر ایتدی (صحن) میان سرای)
اوک اورتی یری جمعه صحن (سرداب سردابه) بیرالتنده عوصو واره جق موضع
جمعه سرادیب (سرب خانه زیر زمین بی منفذ) بیرالتنده اولان اوکه غیری موضعه

بیهقی دیدی که دکان
دکن دن مأخوذ در
برای اوزرینه وضع
معنا منه بعضی را که
دکاه دن مأخوذ در
دیدنی منبسط معنا منه که
نون مزیده اولور
(منه)

و بعضی شروح مقامات
حریری ده واقع اولدی
که ساحه لداره بوج
تسمیه و لندیقی ساحه
دار ظاهر اولوب
آنی و شی ستر قدیمی
ایچون و بوج ظهور
معنا منه در و ذکره
بوج دیدکلی اصلا ب
رجالده اولان لفظه بی
اظهار ایتدیکی ایچوندر
مرزوقی کلامیدخی
بو قوله و اقتدر (منه)

کیچدجک یری اولیه جمعه اسراب (نفق بامنفذ) بیرالتنده اولان اوکه غیری موضعه
کیچدجک یری اوله جمعه اتفاق و نفوق (قروص سمج) بیرالتنده قازدقلری لغ
بعض نسخه ده خانه صیاد ایله تفسیر اولندی که صیادک صید ایچون کیردیکی چقور
مراد در جمعه قرامیص (صدرالیت) پیشگاه خانه) اوک یوقاری باشی که صدر دیر لر
(کسرالیت) یکسوی خانه) اوک بر طرفی (مقدم الیت) پایگاه خانه) اوک پاپوش
چیقاره جق یری که کفشگاه دخی دیر لر (ساجه چوپ کرد) اگر د آتشدان)
او جاک اطرافنه چور دکلری اغاج (رصف) خره) بری برینک اوزرینه بیغیلان شیلر
طاش و کریم کی خره خشت و خره سنک دیر لر (نجیره دار قرین) رانک قحی و فانک
سکونی وزاء مجمه ایله ایله اغاجدن یاپدقلری صفه لده مصنف یعنی صفه چوپین دیو
تفسیر ایتدی کاه فادن بدل باکتور و ب دار بزین و کاه الف زیاده ایدوب دار افزین
و دار افزین دیر لر لسان عوامده در ایزن بوندن غلط اولمق ملاحظه اولنور صاحب
جمع اوتورمق ایچون قاپو اوکنده یاپدقلری صفه در دیو نقل ایتدی که مراد اوتوراق
تخته سیدر که موقف تعمیر اولنور (زاویه پیغوله) کوشه جمعه زوایا (قیطون آفشته)
کیلار که آنده زخایر حفظ اولنور که نهانخانه دخی دیر لر اکثر نسخه ده مهمانجه ایله تفسیر
اولندی ناسخ قلندن تحریف ملاحظه اولنور صراحده لسان اهل مصرده خزینه
معنا منه در دیدیکی معنای اولی تأیید ایدر جمعه قیاطین (طرز خانه دراز) اوزون
او معربدر (مخدع) میم قحی و کسریله لغتدر (کنجینه) خزینده وضع ایتدکلی موضع
که اکاخزانه دیر لر معلوم اوله که کنج مخزون اولان التون و کوشه کنجینه اول
التون و کوشی حفظ ایده جک موضعه دیر لر و علی هذا القیاس خزینه و خزانه (افریز
طاق خانه) اوک کری که مصندریه دخی دیر لر (رف) معروف در تحریر ایدوب ایراف
دیر لر جوهری رف طاق کی نسته در دیدی و صاحب مشکلات رف آنچه در دیوار سازند
برای کفش یعنی پاپوش قوماق ایچون دیوارده ایتدکلی نسته در دیدی جمعه رفوف
(مخبا) نهانخانه) متاع و قاش صاقلامق ایچون یاپدقلری موضع کیلار دخی دیر لر جمعه
مخانی (مخزن نور خانه) ایتمک بشره جک نور اوی و فرون جمعه مخازن (مطبخ جای طعام
پختن) طعام بشره جک موضع که جمعه مطابخ (مطبخ هیزم خانه) اوطون قویه جق موضع
جمعه مطابخ (انبار جای غله) نخل قویه جق موضع که جمعه انبار (انباری انباران) انبار جی
(اصطبل سئورکاه) حیوانات طورن موضع که آخور دیر لر جمعه اصطاب (مربط مثله)
جمعه مرابط (متبینه کاهدان) صمان قویه جق موضع که صمانلق تعمیر اولنور (خلا آب خانه)
صوتو که جک یر که ایاق یولی تعمیر اولنور اصلنده مکاه خالی معنا منه در (مذهب مثله) جمعه

این الانباری زاویه
زاویه تسمیه اولدینی
تقبض و اجتهای
و دیوارک وضعتدن
تحرافی اولدینی ایچوندر
دیدنی انزوی القوم
بعضه الی بعض دیر لر
موضعه جمع اولوب
برای پشته منضم اوله
لر و انزوت الجمله فی
النار دیر لر دری
آتشده جمع و متقبض
اوله که ترکیده
بوروشوب طور طوب
اولدی تعمیر اولنور
پس انزوا اجتماع
و تقبض بجموعندن
عبارت اولور و فی
الحديث زوبت لی
الارض و اربیت
مشارقها و مغاربها
و سیبلغ ملک امتی
مازوی لی نها (منه)

مذاهب (مخرج مثله کینف مثله) جمعه کنوف و کنایف (حش بیت الفراغ مثله مستراح
مثله) عربی ده نمشی و متوضاً فارسیده آب ریزه دخی دیر لر (کریاس آب خانه بر بام)
طام اوزرینه اولان ایاق یولی که کونک ایله زمینه اولاشمش اوله کرناس دخی بومعنايه
درجی کرایس و کرایس کلور (بالوعده تن شوی) مفسلده اولان قوی وایاق یولی
قویوسنه دخی دیر لر بلوعه مثله (دهایز بالان اندرونی) اولک ایچنده اولان دهلیز که او
قیوسی ایله اولک ایچروسی مابینی که قیوارامی تعبیر اولور جمعه دهالیز (سقف آسمانه
خانه) اولک اورتوسی جمعه سقف سما وعرش دخی بومعنايه در (سمک) میک سکونی ایله
مثله (جائز نیر خانه) اول بیوک اغاجدر که آتی سقفک التندوضع ایدوب سائر اغاجلری
انک اوزرینه وضع ایدر لر و فارسیده تزه دخی دیر لر جمعه جواز (سهم بالار) او
اورتدکلی خرد اغاجدر که دانه و حطل کی جمعه سهام جذع مثله (عارض فرسب) اول
اغاجدر که آقوری جائز دیدکلی اغاجی انک اوزرینه وضع ایدر لر جمعه عوارض (ساریه
ستون) دیر ک جمعه سواری اسطوانه مثله جمعه اساطین و اسطونات (عماد) و آسید جمعه
عمد (سطح بام) طام اوستی جمعه سطوح (محوط دیوار دراز کشیده) حجره معروفدر که
ناحیه داره کوجک اودر جمعه حجر و حجرات حیثک ضم و سکونی جائز در (غرفه حجره
بر بام) طام اوستنده اولان حجره که فارسیده بر باره و وراره دیر لر که چارطاق تعبیر
اولور جمعه غرف (علیه) عینک ضعی و کسری لغتدر مثله جمعه عالی (کوه روزن) بجاکه
دیوار لره قودقلمی دلوک در جمعه کوی جوهری دیدی که کوه کافک قحی ایله جچی
کواه کلور مدیله و کوی دخی کلور قصر ایله و کافک ضمیمه کوه دخی لغتدر جچی کوی
کلور (سراقات نردبان از خشب) اغاجدر نردبان جمعه مراقی (رتبه یک پایه) نردبانک
برایاغی جمعه رتب (در جمعه مثله) جمعه درج (سلم نردبان درونی) نردبان درونی ایچرودن
وضع اولنان نردبان جمعه سلایم (مطب نار دان) اولوق ثبیدن مأخوذ در صو آفاق
و آفتابی معناسنه دکرمن اولوغنده استعمالی شایعدر جمعه مئاعب (میزاب مثله) جمعه
موازیب و میازیب (باب در) قیو جمعه ابواب (بواب دربان) قیو جچی (خوخه در یچه)
آیدنلق ایچون اولان باجد وایکی اودن بری برینه کجه جک دلوک صاحب مصرحه
در یچه در میان در بزرک ایله تفسیر ایتدی یعنی بیوک قیونک اورته سنده اولان دلوک
و کوجک قیو تفسیر مذکور مصنفک اساسده الباب الصغیر علی باب الکبیر دیوایتدیکی
تفسیره مناسب در (مصرع یک نیمه در) قیونک بر قنادی جمعه مصاریع (رتاج در بزرک)
بیوک قیو (صفحه تخت در) قیو تختی جمعه صفای (عضاد دپلوی در) قیونک یاقی که
قیوسو که سی تعبیر اولور باروی در دخی دیر لر جمعه عضادات (اسکفه آستانه زین)

عارض بعض نهضده
فر در ایله تفسیر
اولندی که قیو متدالی
معناسنه در فر در و
فر دند دخی دیر لر
دستورده بومعنايه
عارضه تفسیر کتور و ب
الخشب الممسکه فی العضا
دین دیدی (منه)

(قیونک)

قیونک آلت اشکی عتبة الباب کی (فایز آستانه زورین) قیونک اوست اشکی (فرصة الباب
سوراخ پاشته در) قیو او کجه سی که طوره جق دلوک قیونک زیوانه سی کیره جک دلوک
(جاروره مثله) جمعه جارور نجوان مثله (رجل الباب پاشته در) قیو او کجه سی
که قیونک اشاغی طرفنده دموردن یا اغاجدرن یا بدقلمی سیوری نسنه که
قیونک اوزرینه دور ایدر قلابسز قیولرده اولور که زیوانه تعبیر اولور کیشنه
دخی بومعنايه در که فارسیده قول دمورینه و صندوق مثلو شیلرک استحکامی
ایچون ایتدکلی دموره بش ویش دیر لر باء عربیه و فارسیده نک قحی (ضبه آهن در)
قیو دموری که یصود مورد در که قیونک آردینه ایدر لر قول دموری تعبیر اولور بعض
نسخه ده بنددر واقع اولدی جمعه ضبار (سلسله زنجیر) قیو ایتدکلی زنجیره سلسله
الباب دیر لر جمعه سلاسل (حلقه) معروفدر جله حلق (عتاج در آهنینک) کوجک دمور
قیو (مفلاق کلید دان) مفتاح قانی کی بزم اصطلاحزده قیو کلید لکلی کلید در
فی الحقیقه کلید قوغانی تعبیر اولور جمعه مغالیق (اقلید کلید) که مفتاح دیر لر جمعه مقالید
(مزلاج کلید دان که بدست بکشایند) مفتاحسز آل ایله آچیلان کلید (سن دندان او)
مفتاح دیشی جمعه اسنان (قفل) معروفدر که کلید تعبیر اولور جمعه اقفال (فراشه پرّه
او) کلید پری که دماق تعبیر اولور جمعه فراش و فرایش (قفال کلید کر) کلید یایان
کسنه (مفتاح کلید) قیو آچه جق انختار جمعه مفاتیح واللہ اعلم

الباب الرابع عشر فی اثاث الیث و مایناسبه

(اثاث الیث قاش خانه) اومتاعی که اومتاعی در (ماعون آنچه بعاریت دهند)
عاریت ویردکلی نسنه (رحا: آسیا) دکرمن جمعه ارحا (مرحی آسیا خانه) دکرمن
اولان موضع که دکرمن طامی تعبیر اولور جمعه مراچی (نقار آسیان) دکرمن
طاشی اصلاح ایدیمچی (منقار خایسک او) آنک چکوحی که دموردن بر آلتدر (حزی)
حانک ضم و کسری ایله لغتدر (سوراخ آسیا) دکرمن طاشنک داوکی (قطب میخ
آسیا) دکرمنک صوقدقلمی اوزون دمور (لهوه خورش او) دکرمنک یدکی یعنی
او کوندوکی حبوبات صراحده ال دکرمننه آوچ ایله توکدکلی دانه معناسنه در
دیدی جمعه لهی (جاحله: چرخ آسیا) دکرمن چرخ جمعه جواحل (طاحونه
آسیا که بآب گردد) اول دکرمن که صوایله دوزر آسیاب آب دخی دیر لر جمعه
طواحین (قفسری دسته دستاس) ال دکرمننه ال ایله طوتمق ایچون یکور دکلی
اغاج که دکرمن الی تعبیر اولور راید مثله (مچشه) میک کسریله (دستاس بلغور)
بلغور او کوندکلی ال دکرمنی (مهراس جواز) اغاج دیک و سرمساق دو که جک

جوهری دیدی که
غلق لامک فحیله مفلاق
یعنی قیو کلید لیه جک
نسنه در مفلق دخی
میگ ضمیمه بومعنايه در
ابو عمرو بن العلابدی
که باب غلق دیولر
مفلق معناسنه (منه)

هاوون دخی دیرلر سیرکوبه کی بعض نسخه ده واقع اولان هاوون چوپین بو معناله
مناسبدر وطاش دیکه دخی دینور بعض نسخه ده یعنی هاوون سنکین تعیری معنای
اخیری بیان ایچوندر صراحده مهراس بالکسر جواز که کندم دروی کوبندی یعنی اول
دیک که آنده بصدای دو کرلر دیدیکی دخی بو معنایه مناسبدر (مقبض * دستاو)
اغاج هاوونک دسته سی هاوون الی تعیر اولنور وطاش دیکک طوقاخی که صوقوت تعیر
اولنور (هاوون) معروفدر که تحریف ایدوب هوان دیرلر جمعه هاوون (منجاز دسته
او) هاوون الی اکثر کتب لفته منجاز هاوون معنایه اولمق اوزره مصر حدر نخزدن
مأخوذدر دق معنایه (مارن) که مرندن مأخوذدر برشیی نرم اتمک معنایه و مار دک
مرددن مأخوذدر لین معنایه و مدقه که مدقندن مأخوذدر دوکک معنایه مثله جمعه
مدق (غریبال) معروفدر که تحریف ایدوب قلوبور دیرلر جمعه غریبال (اطار چنبر او)
غریبالک اطر افنده اولان اغاج که قصناق تعیر اولنور لهذا یعنی چوب کردا کردا دیو
بیان ابتدی جمعه اطر (اطار چنبر کر) چنبر بیان کسنه (کر بال غریبال فراخ چشم) کوزی ککش
قلبور که کوزر دیرلر جمعه کر ایل (هلهال پیکن فراخ چشم) کوزی ککش اون الکی که
قیل الک تعیر اولنور جمعه هلاهل (منسف پیکن بیله) وآله دن یایدق قری ایچده الک جمعه
مناسف (منخل پرویزن) مطلقا الک جمعه مناخل (تنور) معروفدر جمعه تنایر (مسر
تنور آشوب) اول اغاج که آنکله یاغش تنور قارشدر لر که کوسا کو تعیر اولنور جمعه
مساعر (محراث مثله) جمعه محاریث (محور چوپه) اتمک تحت سی که اوزرینه خیر وضع ایدرلر
تنوره و فروند قومق ایچون بیت و کورک کی جمعه محاور (مراقق تیر نان تنک) اوقلاغو که
یوفقه آچارلر رقیق اولسون ایچون جمعه مراقیق (شوبق تفروج) براغاجدر که آنکله
خیری یصی ایدرلر که مراد اوقلاغودر (سویج) مثله (سقیه خوانه) یوفقه یایدق قری تحت
یاصدیفاج تعیر اولنور و مطلقا اتمک تحت سنده دخی دیرلر (منسعه پر نان) اول قوش
قنادیدر که اتمک جیلر آنکله اتمکک توزینی سیلرلر وسیله کلری بزبار سنده و کلیجه
اوزرینه نقش ایدمک اغاج و دموره دخی دیرلر (مرقم مثله) معنای اخیره نظرایله
مرادف اولمق ملاحظه اولنور (نقیره * ناوه نان) اتمک تکنده سی و فارسیده نکاد
دخی دیرلر (غطاء: سرپوش) طنجره و صحن قباغی جمعه غطیه (غشاوه مثله) جمعه غشاء
(کرآمد * سرپوش خم) کوپ قباغی بعض نسخه ده نهمین ایله تفسیر اولندی که تنور
قباغی در تهنین و نهنین دخی بو معنایه در و کوپ قباغنه دخی اطلاق اولنور (قدر: دیک)
چوملک جمعه قدور (سخام * سیاهی دیک) چوملک قره سی (قدوری * دیک
فروش) چوملک صایجی (برمه * دیک سنکین) طویراق چوملک جمعه برم و برام

(معرس * دیکدان) طنجره و چوملک قوبه جک موضع که اغاجدن چنبر کی یایوب
اوزرینه وضع ایدرلر و بعض نسخه ده آتشدان واقع اولدی کتب لفته خالفدر (طنجره
پاتله) تابه که تحریف ایدوب طنجره دیرلر جمعه طناجیر (هیطله مثله) جمعه هیاطل (مخبطه
کفچه حلوا) حلوا قارشدره جق کچیه لکن خیسده لسان عوامده غازیلر حلواسی
دیدکلری در جمعه غایص (طیجن تابدروغن جوشی) یاغ قایناداجق تابه جمعه طیاجن
(طاجن مثله) جمعه طواجن (مقلا تابه) اکثر یا کوجک تابه ده استعمال اولنور که
ال تابه سی تعیر اولنور جمعه مقالی (مرجل لوید) باقیر یویوک طنجره که قزغان و تحریف
ایدوب قازان دیرلر جمعه مراجل (شکیده کوشه لوید) قزغان قولی جمعه شکایم (اثقید *
دیک پایه سنکین) طاشدن یایدق قری ساج یاغی که ایکی طاش وضع ایدوب طنجره نک
برطرفین یوکسک یره قورلر که اول یوکسک یره ثالثه الاثافی دیرلر و برکسنه هر ظهور
ایدن قنده بولنوب تهیج قنده آنسزین اولیه اول کسنده یه هونالته الاثافی دیو ضرب
مثل ایدرلر جمعه اثافی (منصب * سد پایه آهنین) دمور ساج یاغی جمعه مناصب (سفود
* سیخ مرغ آهنین) دمور دن قوش کباب ایدمک شیش که فارسیده بابزن دخی
دیرلر جمعه سفایف (وطیس * تنور آهنین) دمور دن یایدق قری تنور بریان گر
دخی دیرلر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری یوم حنینده جنک قیزشدی
دیه جک محله لقدحی الوطیس دیو یویدلر و فتنه غلبه ایدمک که ضرب اولنور جمعه
وطس (کانون * آتشدان) اوچاق جمعه کوانین (نار آتش) جمعه نیران * معلوم اوله که
عرب عندنده نار اون درت در * نار مز دلفه * عرفاندن رجوع ایدنلر کورسونلر ایچون
نار عظیمه ایقاد ایدرلر ایدی. بوناری اول ایقاد ایدن قصی بن کلابدر * نار استسقاء * که
زمان جاهلیته مطر نزول ایتیموب قحط متمادی اولسه قادر اولدق قری مرتبه صغیرلر جمع
ایدوب و صغیریک سکرلرینه عشر و سلع دیدکلری اغاجدن باغلا یوب صغیرلری بو طاغ
جانبه سوروب اول اغاجلره آتش ایدرلر و کندولری فریاد و فغان ایله دعا واستقطار
ایدرلر بامر الله تعالی مطر نازل اولوردی * نار التحالف * که عرب بری بریله عهد
و پیمان ایتدکلرینه آتش یا قوب تحالف ایدرلر اول ناره نار تهویل دخی دیرلر و * نار
القدر * که برکسنه برکسنه غدر و حیفا ایله موسم جمعه منی ده نار عظیمه ایقاد ایدوب
هنه غدره فلان دیوب آواز بلند ایله ندا ایدرلر ایدی و * نار السلامة * برکسنه سفردن
عودت ایتدک نار عظیمه ایقاد ایدرلر ایدی و * نار الزایر و المسافر * که زائر و مسافر
کیتدک نصره آردنجه آتش یا قارلر ایدی که بردخی دونوب کلیه بعده الله واستحققه
دیوب دعا ایدرلر ایدی و * نار الحرب * که برسته سفر مراد ایتسه لر قریب و بعید اولانلر

ابو خاتم دیمی که لفظه
تنور عربی صحیح دکلر
و عرب بواسطه غیری
استی بیلده مدکلرندن
نظم کریمه بواسطه
مذکور اولدی مصنف
فائده ابو الفتح همدا
ن روایت ایدی که
تنور اصلنده نور ایدی
ایکی واو وضع و تشدید
جمع اولمق اشتغال
ایدوب واو اولایی
تقدیم ایتدیلر که نور
اولدی پس واوی
تابه تبدیل ایدوب
تنور اولدی دوخ
تولج دیدکلری کی
(منه)

حرری دره الفواصده
دیدکی که عامه هاوون
دیرلر غلطدر زیر کلام
عربیه فاعل وزنی
یوقدر بلکه هاوون
در فاعول وزنده
(منه)

آگاه اولوب کلسونلر ایچون مرتفع موضعله آتشلر ایقدا ایدرلر و اول ناره نار
الاهیه دیرلر ایدی لکن تعالی دره فاخره ده نار الحرب حقیقت دکدر بلکه استعاره
طریق ایلده در قال الله تعالی کما اوقدوا نار الحرب نار الصید که کجده وقتی آهوسیدی
ایچون ایقدا ایدرلر ایدی و نار الاسد که اسده ملاقی اولدقلرنده آتش یاقوب تعرضدن
سالم اولورلر ایدی زیرارسلان آتشی کوردکده کوزلر بی آتسه نیکوب مشغول اولور
خلق آندن سالم اولورلر ایدی و نار السليم که سیلان صوقان و مجروح اولان و قوطوز
کوبک ایصیران کسنه او یومسونلر ایچون ایقدا ایدرلر و نار الفداء که ملوک عرب
برقیله بی سی ایدوب فدا مراد ایتسه لر نسوانی نههارا کسنه کور مسون ایچون کجه
وقتی نار عظیمه ایقدا ایدوب اول نارک شعاعنده نسوانی اخراج وفدا ایدرلر ایدی و نار
الوسم که ملوک عرب دوه لرینه تغا و ور مق ایچون ایقدا ایدرلر ایدی که اول تغاسبی
ایله ملوک دوه سی اولدینی معلوم اولوب صوبه وار داولدقلرنده کسنه مانع اولید و نار
الخرتین که خالد بن سنان عسبی زمانده بر آتش ظهور ایتش ایدی که کجه وقتی برقاج
فرسخ موضعده ضیاسی ظاهر اولور دی خالد مذکور مبعوث اولوب برقیو حفر ایدوب
نار منبوره بی اول قیویه دفن ایتدی و نار القری که کد اشهر نیراندر اسخیا عرب مکان
مرتفعده ایقدا ایدر ایدی تا که آینه و رونده و مسافرن آتی کوروب اول جانبیه
توجه ایدرلر و دخی معلوم اوله که ارباب ادب میانده ضرب مثل اولسان نار بونلردر
ذکر اولنور نار الله نار ابراهیم نار موسی نار القربان نار الخرتین نار الشجر : نار القری
نار الحرب نار الخلف نار القدر نار المسافر نار المجوس نار الاصطلاء نار الانذار نار
الاستکثار نار الاستطار نار التویل نار الصید نار الرجفتین نار الفضاء نار الخلفاء
نار الحباحب نار البرق نار المعدة نار الحی نار الشوق نار الشر نار الحیوة نار الشباب نار
الشراب نار الکی نار الذیاله تفصیلی دره فاخره تعالی ده مذکور و مقیددر (شواطر زبانه
آتش) توتونلر آتش علوی (لهب و مارج و ضرام مثله) شرره خدره) آتش قیغلمی که
ستاره چه آتش دخی دیرلر جمده شرر و شراره مثله جمده شرار (دخان دود) آتش
توتونی جمده دواخین و ادخنه (محموم دود کرم سیاه) اسی سیاه توتون (جره: اخکر)
آتش کوزی مصنفک یعنی خشه آتش دیدیکی مناسب دکدر زیرامیرزا ابراهیم خشه
لفظی شعله آتش ایلده تفسیر ایتدی و اکثر نسخده بیان مذکور یوقدر جمده جرجار
(مله خا کستر کرم) اسی کول و قیزمش قومه و اسی کولده و اسی قومه بيشر دکری
بو ناچده ملیله دیرلر (رماد خا کستر) مطلقا کول (شهاب) پاره آتش افروخته بزرک
یا تمش بیوک آتشدن بر قطعه جمده شهب (قبس و مقبس مثله) جمده مقابس (مقباس مثله) جمده

(مقایس)

مقایس (شعله آتش افروخته) علونمش آتش جمده شعل (جذوه) جمده حرکات
ثلاثه جائزدر (نیم سوخته) آریانمش آتش (قداح: سنک آتش زنه) آتش چاقه قلمری
چخماق طاشی جمده قداح مقدحه مثله (زند آتش زنه) چخماق دموری و چخماق طاشنه
دخی دیرلر جمده زناد سابقابیان اولدینی اوزره زند عفار دیدکری اغاجه دیرلر (مرخ)
مقابلدر که بویکی اغاجدن آتش چیقار پس شجر مرخه زند و شجر عفار زنده دیرلر
(سقط) سینده حرکات ثلاثه جائزدر (آتش چخماق) چخماقندن چیقان آتش
(حراق) حانک ضمیله (خف) تحریف ایدوب قاو دیرلر فارسیده سوخته دخی
بو معنایه در صاحب جمع خف لفظی بزبانه سندن یایدقلمری قاوه تخصیص ایتدی (جمال:
رکوبی دیک) طجیره و چوملکه یا بشق ایچون ایتدکری بزبانه سی که پچاور و طو تبحاق
تعبیر اولنور (اسطام کچه آتش) اود کوره کی دیدکری دمور کورک (مغرفه) کفلیز
کجه که آنکله ات کفی آلورلر کفلیز و کفجیلر و کفکیز دخی دیرلر جمده مغارف (ملقه
کجه دارو) ادویه قاشینی و برشینیی یا لامق ایچون استعمال ایتدکری آتله ملقه دیرلر
لقدن مأخوذ یا لامق معنایه جمده ملاعق (راووق پالونه) برشینیی سوزوب صاف
ایده جک آت که سوزک تعبیر اولنور و شراب سوزه کنده استعمالی شایعدر (مصفاة
و مبزل مثله) جمده مبازل (غضاره کاسه سفالین) بالچقدن یایدقلمری چناق جمده غضایر
(قصعه مثله) جمده قصاع (صحفه) کاسه بزرک (بیوک کاسه جمده صحاف (سکر جده سکره)
بیر نوع چناق در که اسکره دیرلر فیحه و وثقوه مثله (جفته) کاسه بزرک چوپین)
اغاجدن یا بلش بیوک چناق (جمده جفان) کسائی دیدی که چناقلرک زیاده بیوک جفته
آندن صکره قصعه که ایچنده اولان طعام اون آدمه کفایت ایده آندن صکره صحفه که
بش آدمی طویورر آندن صکره میکه که ایکی آدمی طویورر فقط (غلبه کاودوشه)
صغیر سودی صاغد جق قاب چوملک و کوکلک کی و مطلقا سود صاغد جق قابه دخی
دیرلر بعض نسخده جرمن لفظی زیاده قیلندی که اول قاب دریدن اوله (محب مثله) جمده
محالب (وطب مشک شیر) سود طولوی جمده وطاب (نخی) مشک روغن و غیره (مطلقا
طلوم یاغ طولوی اولسون غیرشی طولوی اولسون تغار دیدکری چاموردن یایدقلمری
ظرفه دخی دیرلر (فخاره تغاره) کوبه جک که ایچنده ریحال کی نسنه قورلر تقور
و سفالیند) دخی دیرلر جمده فخار (بستوقه) خنبره (خنبره دن محرف در کوب
قوزیسی معنایه لهذا کوبه چکه اطلاق ایدرلر و عواملک قبه دیدکری نه
دخی دیرلر و خمیجه دخی بو معنایه در جمده بساتیق (برینه خنبره بزرک)
بیوک کوبه جک بعضیلر دیدی که مطلقا بالچقدن یایدقلمری قاب چقاق بعضیلر
شیشهدن و بعضیلری دموردن یایدقلمری خنبره در دیدی جمده برانی (ساطور کارد

لکن صکره مطلقا قاشقده
استعمالی شایع اولدی
طعام اکل ایتدکری
قاشق بدعت اولغله
کویانک ایچون فظ
مخدوص وضع اولغدی
(منه)

قصاب (که معروف در (معلق) گوشت آویز) ات آصدقلری چنکال جمعه معاللق (مانده
 خوان آراسته) دوزلمش یعنی اوزرنده طعام اولان سفره جمعه مواند (سماط) براق مانده بی
 برینی برینه متصل دوشبوب خلق قارشو قارشو او توروب طعام ایتدکلی سفره لر در
 (خوان خوان نا آراسته) اوزرنده طعام اولیان سفره جمعه خون (سفره) معروف در
 اصلنده مسافر ایچون احضار اولنان طعام دیر لر ایدی صکره اکل طعام ایچون احضار
 ایتدکلی بزودری به اطلاق ایتدیلر جمعه سفر (سبزه سیدنان) ایتدک سیدی قاموسده
 دیدی که مکمل یعنی بیوک زنبیل کی در وعیری ده سین و ذال اگر چه جمع اولنر لکن سب
 لفظندن تعریب ایتدکده پای تعریب ودالی تنقیط ایتدیلر ج سبذ (منذیل الغمر دستار خوان)
 طعام اکل اولندقدن استعمال ایتدکلی پیشکیر (غیر) غینک کسرو قحیله ات و باق
 قوقوسنه دیر لر جمعه منادیل مشوش مثله (مدقاق سیر کوبه) سرماسق دو که جک
 هاوون جمعه مداق (ملحد: نمکدان) طوز قویه جق قاب جمعه مالح نوقله مثله (دقه نمک
 کوفته) دوککش طوز و مطلقا سحی اولنش شیده دخی استعمال اولنور (طبق) معروف در
 جمعه اطباق (قناع طبق میوه) مهدی طبق هدیه (ایچنه هدیه قویوب اهدا ایتدکلی
 طبق (فانور طبق سینین) کوشدن طبق و بعضیلر کوشدن والتون دن اولان طبقه دیر لر
 دیدی (قدح) معروف در جمعه اقداح (قعب) قدح خرد (کوچک قدح) که یک مردی
 یعنی بر آدمی سیراب ایده جک قدر کاسه صراحده اغاج چناقدر دیدی جمعه قعاب
 (مشربه) خنور آب خوردنی) ایچد جک صوقودقلری قاب جمعه مشارب (صاخره
 سفر اق) سینک قحی وغین مجمه نمک سکونی ایله لوله لی برداق و کاسه به دخی دیر لر بعض
 نسخده شاعر ایله تفسیر اولندی که طوپراقدن یاپدقلری بر نوع کاسه در که اسکره کی
 اولور جمعه صواخر (کوز کوزه) برداق جمعه کیزان (براده کوزه آویز) صوبی صوغوسین
 ایچون برداق آصدقلری چنکال و صوغوغوده جق قابه دخی دینور که بودیار لره دارلق
 تعیر اولنور (بلبله) کوزه بانایزه) لوله لی بارداق آمزیکلی تعیر اولنور و شراب
 ایچدکلی ظرفده استعمالی شایع در جمعه بلابل (جره: سبو) دستی که طوپراقدن
 یاپار لر جمعه جرار (قله سبوی بزرک) بیوک دستی (حب خنب) کوپ که فارسیده
 خم دیر لر جمعه حباب (کوب) عربی و ترکیده مشترکدر که قولی اولیان دستی به
 دیر لر جمعه اکواب (خابیه مثله) جمعه خوابی (مسطح کشف کرتی باشدین) بر طرفی
 یصی قابلو بغاصور تنده بر برداقدن که بوغازی اینجدا اولور (اصیص نیم خم که درو شاهسپر
 کارند) یعنی پسکان صاقسیسی (حنقه سبوی سبز) یشیل صیرلو کوبه جک جمعی حتم و حناتم
 (دن خمی) شراب کوبی جمعه دنان (خزف سفال) صاقسی (خزاف) سفال فروش (

مرزوقی مقامه صوره
 شرحده دیدی که
 سماط خوان کیر
 معنایه در خوانه
 سماط نسیم اولندی
 اوزرنده سماط اولندی
 ایچوندر که سماط محیط
 لفظنک جمعه دریمی
 ایله بریان اولنش تیر
 معنایه در (منه)

صاقسی صاتیجی (زجاجه) زاده حرکات ثلاثه جائزدر (آبکینه) سیرچه جمعه زجاج
 (زجاج) آبکینه کر (سیرچه یا یجی) (تفسره آبکیر) اول قاروره که اطباء خستندک
 مزاجنه استدلال ایچون بولینی قور لر آبکینه دلیل و آبکینه بیمار دخی دیر لر (قاروره
 شیشه) سیرچه دن یاپدقلری شیشه جمعه قواریر (نقم آفتابه) باقیر ابریق جمعه قاقم
 (محج: آفتابه آتش) صوقودیره جق کوکوم (طست طشت) لکن ج طساس (طساس طشت
 فروش) لکن صاتیجی (دیسق طشت خوان) اوزرنده طعام اکل اولنان تیبسی و سینی
 (مشعل) معروف در جمعه مشاعل (سعط دارودان) مطلقا دارو قودقلری ظرف
 لکن بورون اوقی قویه جق ظرفده استعمالی شایعدر (لکن تغار) دغار دیدکلی قاب
 (لقن مثله) جمعه القان (مرکن نیم لکن) کوچک تغار صراحده اثواب غسل ایده جک
 تغار در دیدی کاف یجی ایله لکن معنایه اولنر ملاحظه اولنور جمعه مراکن
 (مخضب تابئر نک) بویه قودقلری ظرف و سمد دان ایله دخی تفسیر اولندی جمعه
 مخاضب (محرضه اشنان دان) چوغان قودقلری قاب جمعه محارض (غسل) هر چه
 بدان دست شوند) هر نسنه که آنکلهال بور لر صابون کی (ابریق) کوزه باکوشه
 قوللی ابریق (آب دستان) ایله دخی تفسیر اولندی یعنی آب دست ابریق جمعه اباریق
 (کوب کوزه بی کوشه) قولسز برداق جمعه اکواب (اجانه) همزه نک کسری و قحی لغت
 در (پنکان) صوايچد جک طاس جمعه اجاجین (سطل) طاس جام) جام طاسی بعض
 نسخده طاسه ایله تفسیر اولندی کتب معتبره ده قوللو طاس اولنر اوزره تصریح
 اولندی جمعه سطل (مناره: چراغ پایه) اوزرینه چراغ وضع ایتدکلی نسنه جمعه منار
 و مناور (مائله مثله) مسرجه چراغدان) چراغ یاقدقلری ظرف جمعه مسارج (مشکات
 چراغ خانه) ایچنه چراغ وضع ایتدک ایچون دیوارده اولان دلوک جمعه مشاکی
 (مصباح: چراغ فروخته) یاغش چراغ جمعه مصابیح (سراج مثله) جمعه سراج و سرج
 (قتیله پلینه) که تحریف ایدوب قتیله در لر جمعه قتیله (ذباله پلینه فروخته) ج ذبال (جعبوب
 سر پلینه) قتیله اوجی جمعه جعابیب (شعیله مثله) جمعه شعایل یاغش قتیله (دبه کوزه
 روغن از پوست) دریدن یاپدقلر یاغ قویه جق قاب مطهره به دخی دیر لر جمعه دباب
 (شمعه) شمعدان جمعه مشامع (شمع) معروف در که بال موی دیر لر (مجر) عودسوز)
 عود یاقدجق آلت بخوردان دیر لر جمعه مجامر

فصل فی الصندوق والظرف والخیمه

(صندوق) معروف در که جمعه صنادیق (تخت) تخت جامه اوزرینه اثواب وضع ایتدک
 ایچون یاپدقلری کیره و ت (صوان) صادق کسری و ضمیله (جامه دان) ملیوسات

داشت و ابرق مر جفان
 دیر لر زیرالکن و ابریق
 اخذ اولندقدن بری
 برینه طوق و قوب صوت
 حاصل اولور که اول
 صوت اطعمه نک تمام
 اولدینده دلالت ایدر
 ابو بکر صفار حکایت
 ایتدی که کوفه ده
 بر محنون طعمه حاضر
 اولشیدی اکل ائکه
 مشغول ایکن غلام
 لکن و ابریق تصوت
 ایتدر دی بجنون
 دیدی که من هذا الذی
 بر جف بنا قبل القضا
 علمنا (منه)
 مطرزی ایضاحده
 دیدی که ابریق لفظنک
 جی ابارقه در که اصلنده
 اباریق ایدی یا حذف
 اولنوب آخرینه
 ناعوض ویرلدی
 زنادقه و فزانه کی
 کاهی ضرورت شعر
 ایچون یایی حذف
 ایدر لر و عوض
 ورمیوب اباریق دیر لر
 (منه)
 تحت معنایه دخی
 کلور لکن صودن
 مأخوذ اولنله مطلقا
 حفظ ایده جک ظرفده
 استعمال اولنسه
 معنایه در (منه)

حفظی ایچون یایدقاری ظرف جعه اصونه (مشجب سد پایه) تحریف ایدوب سییا
دیرلر اول اوج آتقاول آغاجدرکه اوزرلریند اثواب اصارلر خصوصاً سفرلرده جعه
مشاجب (مهد کهواره) بشیک جعه مهور (قاط * سینه بند کودکان در کهواره)
بشکده معصوملرک کوکسین باغلا دقاری نسنده که باغیردق تعبیر اولنور (معوز *
رکوبی که بجه بدان بچند) اول بزپاره سی که معصومی آنکله صارلر قوندق تعبیر
اولنور و بشکک سائر مهمانده دخی دیرلر بعض نسخهده رکوبی کهواره واقع اولدینی
معنای اخیره مناسبدر جعه معاوز (هودج * کرابه) محفده که خاتونلر سفره کیتدکه
ایچنده اوتورلر کجاوه و عماری دخی دیرلر (حدج مثله) جعه حدوج واحداج (محفده)
معروفدرکه تحریف ایدوب محفده دیرلر (کله: پشه خانه) سیوری سینک کیرمسون
ایچون بزدن یایدقاری پرده موچک دان دخی دیرلر جینک تعبیر اولنور جعه کلل
(خیمه چادر) معروفدر ججه خیم و خیم و خیم (خیمه دوز) چادر دیکچی (عمودستون)
دیرک ججه عمد (طناب: رسن خیمه) چادر ای که تحریف ایدوب تنف دیرلر ججه
طنب و اطاب (وند) تانک ققم و کسری لغتدر (میخ خیمه) چادر قازینی ججه اوتاد (میثده
میخ کوب) چادر قازینک طوقاغی (خباء: خیمه بشمین) یو کدن یایدقاری چادر گوچر
اولیلر قورارلر فارسیده آله چوب دیرلر ججه اخید (طراف: خیمه ادم) سختاندن
یایدقاری چادر (شق پاره از خیمه) چادر دن برپاره مثلاً چادر اتکی کبی بعض نسخهده
دامن خیمه ایله تفسیر اولندی و دخی سایانه شقه اطلاق اولنور ججه شقاق (سرداق
سرا پرده) اوه چکه کلری پرده ججه سرادقات (قسطاط خیمه بزرک) بیوک چادر
خرقاهده (خرگاه) قیلدن یایدقاری قاره او و بادشاه اوتاغنه دخی دیرلر (سریر
تخت) ججه سرر (اریکه تحت آراسته) مزین سریر ججه آرایک (کرسی) کافک
کسری دخی لغتدر معروفدر که ججه کراسی (مقصوره: پرده فرو کذاشته) اتکی
صالیورلش پرده بعض نسخهده پرده زنان ایله تفسیر اولنمیشدر والله اعلم

فصل فی الاوعیه کالاناء والجوالق و مایناسبا

(وعا باردان) اشیا قویوب حفظ ایدم جک قاب ججه اوعیه (ظرف مثله) ججه ظروف
(اناء خنوز) اوده استعمال اولنان قاب قاجاق ججه آید و اوانی (غزازه) و لیج و طینه
قداره (خروار) یعنی چوال کلانده بیوک چوال و حل که تحریف ایدوب خروار دیرلر
(کرزه چوال خرد) کوچک چوال طغار ججه و تور بهیه دخی اطلاق اولنور
(جوالق چوال) که معروفدر معلوم اوله که جیم و قاف لغت عربیده برکلهده جمع
اولزلر مکرکه معرب اوله ججه که جوالق و جوالیق بعضلر جوالقات دخی کلور

(دبیلر)

معلوم اوله که سید
شریف قدس سره
حاشیه شرح مطالعده
دیدنی که سرادق مرا
پرده دن معروفدر
جوهری المرادق
التي تعد فوق صحن الدار
فیروز آبادی التي تعد
فوق صحن البيت دیدنی
بعض محققین سرادق
دن معروفدر دیدنی که
اصلنده طاق سرادر
(منه)

دیدیلر لکن سیویه انکار ایدی (خرج مخرجین) هکجه جچی خرج کلور (عدل
تنک بار) یوکلر بر طرفی که تحریف ایدوب دنک دیرلر اصلنده مثل معناسندهدر ججه
اعدال (مکتل زنبیل) زنبیل م لفظ زنبیل زانک کسریله قراءت اولنسه یایی مشدد
یاخود زنبیل دنک کرک زرا لسان عربیده فعلیل وزنی یوقدر ججه زنبیل و محفده: عرق
دخی بومعایه در فیروز آبادی دیدنی که محفده و مهند دایدیه علف ویره جک برشی در
(ججهید و حفص زنبیل چرمین: شلاق) اول تو بره درکه سائللر ایچنه آتمک قیزی قورلر
شریشی جامه مرقع معناسنده عربی دکلدر دیدنی (قفه: کاله دان زنان) خاتونلر
متاعلرین حفظ آندکلری ظرف صراحده ایچی بوش قوری قباق که خاتونلر ایچنه
ایکلیرن قورلر دیدنی و مطلقاً سپیده استعمالی شایعدر ججه قفف (طریان تریان) چیت
غربال و چپو قدن اور دکلری طبله کبی نسنه کلاتیر تعبیر اولنور کاشانی دیدنی که تریان مرجان
وزنده سوکود چپو غندن اور دکلری طبق کبی نسنه در تریان دخی بومعایه در کذلک
تریان کریمان وزنده سپه عریض معناسنده در (قرطاله آنچه میوه در وی چینند) میوه
دوشیره جک قاب (دوخله: تنک خرما ی تر) یاش خرما تنکی بعض نسخهده کواره
ایله تفسیر اولندی مطلقاً میوه قودقاری سپدر (جله تنک خرما ی خشک) قوری
خرما دنکی (قوصره تنک شکر) شکر دنی معلوم اوله که بومقامده ذکر اولنان تنک لفظلر ندن
مراد سپد وزنبیل مثلوشیلر در تنک تعبیر اولندی عادتاً ایکی سپد و ایکی زنبیل بر یوک
اولدیفند بناءدر والافی الحقیقه بر دنک اولمق لازم دکلدر مثلاً تنک شکر کله شکر قودقاری
کلاهنده دیرلر (جراب انبان) طغار جق ججه اجر بدو جرب سلف انبان بزرک بیوک طغار جق
ججه سلوف (مزود توشه دان) زاد و ذخیره وضع اولنه جق ظرف ججه مزاد (مکنسه
چاروب) سپور که ججه مکانس (مخوقه و مقمده و محه) مثله (فاس تبر) بالظه ججه فاؤس (خرت
سوراخ تبر) بالتد نک عاب صوقه جق دلوکی ایکنه و قولاق دلوکنه دخی دیرلر ججه
اخرات و خروت (بدالفاس دستة تبر) بالتد صابی (لبس تیشد) کسر دیدکلری کوچک بالتد
ججه لبسور (حداة تبر دوسر) ایکی یوزلو بالتد ججه حداء (معول کلنک باریک) سیوری
کلنک ججه معاوول (مسله چوال دوز) که معروفدر ججه مسال (مقص ناخن چین) ۹
طیرناق مقصی لکن مطلقاً کسه جک آتده استعمالی شایعدر مقراض کبی ججه مقاص
(مقبص مثله) ججه مقابص متاج و منقاش موی چینده قیل یوله جق آلت که جنبش تعبیر
اولنور خار چین ایله دخی تفسیر اولندی که اعضادن برعضوه تیکن باتد قده اول تیکنی
چیقاره جق آلت در (متاش: و مناص مثله) مکمله (میک ضمی و کافک سکونی
وحالک ضمی و لامک قحی ایله (سرمه دان) معروفدر ججه مکاحل (میل) معروفدر که

معلوم اوله که مقص
و مقراض و جمل معنی
جهتندن مقارب در
که قطع ایدم جک ایکی
دمور دن مرکب
آلتدن عبارتدر لهندا
الفاظ مذکور اکثراً
تشبیه صیغه سیه ذکر
اولنوب مثلاً جملان
دیرلر ابو محمد حریری
دره الفواصده دیدنی
قرضته بالمقراض
و قصصته بالمقص
دیدکاری و هم در
صواب اولان مقراضان
و مقصان و جملان دیکدر
زیرا ایکی دمور دن
مرکب در انتهی (منه)
مقاص نمصدن ماخوذر
قیل تو بر منی معناسنه
و خاتونلرک یوزندن
و آلتندن قبل بولوب
ترین ایدن جانونه
نامصه دیرلر (منه)

انسان بشر معنایه رجل و مرأیه اطلاق اولنور و مؤنثه انسانه دیدن قاری عوام کلامی در این باب دیدی که انسان اسمیه
و لفظی حضرت الله اولان معنی فرموش استکاری (۱۰۰) اینوند فرادیدی که انسانه ایکی وجه وارد اول

بود که کسی پستی دن
افغان و زنده انسانه
لهذا انصفیرنده انسان
دیرلر جوهری دیدی
که استعمالی کثیر اولغه
یابی حذف ایدوب
تصغیرنده اعاده ایتدیلر
وجه تاتی بود که انسان
افغان مأخوذ فعلاندن
جوهری دیدی که
بوتقدیرده تصغیرنده
بازبانده و اندی رجل
لفظنک جمعنده روچیل
دیوب و او زیاده
ایتدکلری کبی این
الانباری رویت ایتدی
که بعضیلر انسان
اصلنده ایمان بدی
یابی نونه تبدیل ایتدیلر
حتی حسندن اما فطیناک
الکون فرائی
مرویدر (منه)
فائده ایلا الاخیار
بالنساء لاسرار نام کتابده
دیدی که میان عربده
ضرب مثل اولنان
نساء بشدر (زرقا بامه)
که بنی نمردن برخاتوندن
که بر مرتبه حدت
بصری و ارادی بیاض
سوداچنده بیاض فیلی
واو کوچ ناک بولدن
آتلوی کورر ایدی
رعسری مافقه بعیده
دن کوروب قومی
آکاد ایدر ایدی ایند
آنک قومه بردشمن فقر
بوله مدی زبردشمن
کلزدن اول خبردار
اولوب مهیا اولورلر
ایدی لکن آخر الامر

سرمه چکد کلری میل که فارسیده سرمه کش دیرلر (سرود مثله) جمع سراود (ملول مثله)
مکحل و مکحال دخی بو معنایه در (محراف میل جراحی) یاره نلک غورینی ییلک ایچون
صوقد کلری میل (مسبار پلیته جراحی) یاره یه صوقد کلری قنیل (خلال دندان پاک کن)
دیش تمیز لیدجک آلت که معروفدر (مرآت آینه) جمع مرائی (سحججل - آینه)
چینی (چینی آینه که پولاددن یا پالرلر و میدن معروفدر (صیقل : آینه زدای) آینه ده
اولان پاسی ازاله ایدن نسنده جمع صیقل (مشط : شانه) طاراق جمع امشاط (مشاط
شانه تراش) طاراجچی (مروحه - بادبزن) یلپازه جمع سراوح (ربعه آینه دان)
آینه نلک ظرفی (عتیده مثله) بو ایکی لفظ عطر قویه جق ظرف دخی اطلاق اولورلر (جهین
چرک آینه) آینه نلک کوف و پاسی (درج صندوقه) کوچک صندوق که ایچنده جواهر
قورلر (سغط کاله دان) جامه دان تعبیر اولورسله دخی دیرلر جمع اسفاط (جونه بوی
دان) عطر قویه جق حقه عطارلر طبله سنه دخی دیرلر جمع جون (حقه) معروفدر که جمع
حق و حقاق (حقاق حقه کر) حقه یا بوجی (خراط مثله) مطلقا طوغره مجیده دخی دیرلر
(عاج استخوان پیل) فیل کوکی (ساج) مطلقا آنوس (ساسم - آنوس سیاه) قره آنوس
(ملع آنوس پسه) اله چه آنوس والله اعلم

الباب الخامس عشر فی اسماء الله والملائكة واسماء الانس والجن والاحیاء والاموات

(الله : بار خدا) جل شانہ (رب پروردگار) تربت صاحبی یعنی موجوداتی کتم عدمدن
صحرای وجوده کتوروب مستعد اولد کلری غایتہ بالغ ایدیحی (سلام : بی عیب) عییدن
منزه (بریده : آفریده) یارادلمش جمع برایا (خلیقه مثله) جمع خلایق (خلق مثله) جمع
اخلاق (وری و بشر و انام و حیله مثله) (عالم - جزا پروردگار) حضرت اللهدن غیری
جمع عالمون و عوالم (ملک فرشته) جمع ملائکه (جبریل - فرشته وحی) وحی ملکی
یعنی طرف باریدن انبیایه وحی کتورن ملک جبرئیل و جبرین و روح القدس و روح
الامین و الناموس الاکبر مثله (میکائیل فرشته روزی) رزق ملکی که حضرت
قیاض رزاق آتی روی زمینده اولان حیواناتک رزقنک اسبابی تحصیله مؤکل ایتمش
والافی الحقیقه روزی رسان حضرت الله در میکائیل و میکیل و میکائیل و میکال مثله
(اسرافیل فرشته صور) صور ملکی یعنی امانه احیاء و احیاء موتی ایچون صور
اوفورجک ملک (عزرائیل - فرشته مرگ) اولوم ملکی یعنی قبض ارواحه توکیل
اولنان ملک (ملک الموت مثله) (رضوان - خازن بهشت) جنت خزینده داری (مالک -
خازن دوزخ) جهنم خزینده داری (زبیده : فرشته عذاب) عذابه مؤکل اولان ملک
جمع زبانیه (نبی - پیغمبر) الله تعالی طرفندن مکلفیند خبر ویریحی جمع انبیاء و نبیون

دقتلری برحیله اختراع ایدوب اغاجلر قطع بدوب عسکر کفد امانه الاری ایل طو توب عسکر پرده ایله توجه ایتدیلر زرقا معهوده (نبوة)
قومه خبر ویدی که مسافه بعیده دن اغاجلر یوروب بوجانبه توجه ایتدیلر قوی آتی تحقیق ایتدیلر اغاج یوریمز نلک بصرک محفل

اولش دیوجنک مهماتی کورمدیلرنا کاه عسکر

(نبوة پیغمبری) پیغمبرک (آدم پدر آدمیان) انسان باباسی که معروفدر (آدمی مردم) آدم
اوغلی جمع آدمیون (حواء : مادر آدمیان) انسان اناسی (انسان - مردم) که آدم تعبیر اولور
ناس مثله جمع اناس (انسی یک مردم) جمع اناسی (مرء مردم) ارکشی امرأ مثله (مرءة زن)
خاتون کشتی (امرءة مثله) جمع نساء و نسوة و نسوان (رجل مرد) ارکشی جمع رجال (قوم
کروه مردمان) آدمیلر کروهی جمع اقوام (عربی نازی زبان) عرب تکلم ایدن کسند جمع
عرب (اعرابی - بدوی) بادیه نشین اولان عربدن برکسند جمع اعراب و اعراب
معلوم اوله که اعرابی لفظی اعراب لفظندن نسبتدر که اعراب عربدن سکان بادیه دن
عبارتدر پس نسبت جمع اولور مفردده اولمش اولمز زیرا اعراب قبیله مجرا سندن جاری
اولمشدر لفظ انمارکی که برقبیله نلک اسمی در بعضیلر دیدیلر که جمع نسبت اولنموب
مفردده نسبت اولونسه عربی اولوب معنی مشتبه اولور زیرا عرب اولاد اسماعیله اطلاق
اولور خواه بادیه نشین خواه قریه نشین و بعضیلر دخی دیدیلر که لفظ اعرابی مفرددر
جمع دکلدر پس نسبت مفردده اولمش اولور زیرا اعراب عربک جمعی اولسه محالی مستلزم
اولور زیرا اعراب عربدن طائفه مخصوصه در که اهل بادیه اولانارد و مفردی فرض
اولنسان عرب عجم مقابلی اولمغله بادیه و شهر و قریه نشین اولان طوائف متعدده یه
شاملدر پس لازمکلور که مفرد جمعندن اعم اوله و هو محال (عجمی هر که عرب نبوده باشد)
هر کسند که عرب اولمش اولمیه جمع عجم و عجم (عجمی مثله) جمع اعاجم (حبشی) معروفدر
جمعی حبش کلور (زنجی زنگی) زنگبار و لایتند منسوب کسند در جمعه زنج و زنج
هندی هندوهندستانه منسوب کسند در جمعه هندهنود (رومی) معروفدر که روم مملکتده
منسوب کسند در (جمعه روم) روم بن عیصو اولاندن اولان قومدر (فارسی پارسی) پارس
مملکتده منسوب کسند در جمعه فارس و فرس (دیتی) معروفدر جمعه دیل (ترکی) معروفدر
جمعه ترک و اتراک (کردی) معروفدر جمعه کرد و اکراد (شمل - کروه مردم) آدم جماعتی
(جماعه مثله) جمعه جماعات ملا و حوزة و فریق و فرقه جمع فرق جیل جمعه اجیال
جیل و طائفه و امه جمع امم زمره معشر مثله جمع معاشر (عصبه مثله) جمع عصب
(عصابه مثله) جمع عصاب (رهط و طبقه و قرن و جیل و وفده و ورد و وفده و ولیده و خلقه
مثله) جمع خلق (قبیل و شرذمه و بیضه و فقه و غزاة) مثله جمع عزون (ثبه مثله)
جمع ثبات و ثبون (حزب مثله) جمع احزاب (فوج مثله) جمع افواج (نله مثله) جمع
ثلل (نفرو قده مثله) جمع قدود (شیعه مثله) جمع شیع (عنق ذرف م جمع ذرافده
حریشد حرفه فیام دخی جماعت مردمان معناسند در (بضع از سه تاده) اوچدن
اونده و ارنجه اولان کروه (نفر - کم ازده) اوندن آزا اولان کروه (عشیره خویشا
وندان) اول کروه که بری بریلد خصم و اقرباء اولدر جمعه عشایر (قبیله فرزندان یک

مربور کلوب نوی
غارت و زرقانی قتل
و کوزلرین چقار دیرلر
که کوزلری اغد ایله
اکتخال ایتدیکندن
انعامیه آلوده اولمش
وفی المثل ابصر من زرقا
الیمامة (بدوس حرب
البسوسه) باعنه اولان
خاتوندن که بکرو ققلب
قبیله لرینک فرق پیل
متوالیا محاربه سنه
و کلیب بن وائلک قطنه
سبب اولمشدر که
تقدیلی جمع الامثال
میدانی ده بیان اولمشدر
وفی المثل اشام من
البوس (دغه) بنی
مجلدن برخاتوندن که
بنی عبیدن برکسندی
زوج ایتشدی بفاية
حق ایله معروفه اولدینی
انثاده ترجمه بیان
اولمغین بوقمامده
ذکر اولغدی وفی المثل
احق من دغه (ظله)
هنر یلدن برخاتوندن که
فرق پیل زنا و فرق
پیل خوادلق ایتدی
زنا و قیادتدن عاجز
اولدقده برتیس و و غز
بیدا ایدوب افراک
سفا دندن متلذذ
اولورددی وفی المثل
ازنی من ظله (ام قرقه)
مالک بن حذیفه بن
البدر الفزازی نلک
زوجه سی ایدی که
خانه سنده الی سیف

جمع اولمشیدی که هر سیف انک عمر ملرندن برینک ایدی وفی المثل امتع من ام قرقه انتی (منه) رجة الله تعالی علیه

پدر (بر بابانك اوغللى يعنى جماعت كه جمله نك نسبي بر كنسند منتهى اوله جمعه قبایل
(حی مثله) جمعه احیاء (عتره و فسیله واسره و آل و اهل مثله) نفیر گروهی كه بر خیزند از برای
کاری (رشته: لبده گروهی كه بجای مقام كنند) وفد: گروهی كه از جای آیند) جمعه وفود
و اوفا (بطن گروهی از قبيله) قبيله دن از جماعت جمعه بطون (شعبه قبيله بزرگ)
بیوك قبيله كه آند بر قاج قبيله اوله جمعه شعوب صاحب اقناع دیدی كه شعبه جوق
قبيله در قبيله آندن آذر در عماره آندن آذر در فخذ آندن آذر در (جان پدر پریان) جنیلر
باباسی كه انسانه نسبت آدم علیه السلام منزله سنده در

فصل فی الاجتهاد و الشیاطین

(جنی پری) بر جن جمعه جن و جنه جنندن: مأخوذ در ستر معناسند و استار معناسند جن
دخی آندن مستر اولفله بواسم ایله تسمیه اولندی ابن فارس فقه اللغة ده دیدی كه جن
لفظی اجناندن مأخوذ در استار معناسند و جیم و نون ماده می ستره دلالت ایدر عرب
در عده جنه دیر لر (ثقلان پری و آدمی) جن و انس (شیطان دیو) معروف در شیطان
مأخوذ در هلاك معناسند و زنی فعالان در یعنی حضرت اللهك رجندن بعید اولفله همیشه
هالك یا خود شطندن مأخوذ در بعد معناسند و زنی فعالان در یعنی حضرت اللهك رجندن بعید
جمعه شیاطین (ابلیس پدر شیاطین) شیطانك باباسی ابلاسدن مأخوذ در یأس معناسند
حضرت اللهك رجندن مأیوس اولدی یعنی ایچون بواسم ایله تسمیه اولندی جمعه ابلیس
و ابالس (ابو مره كینه ابلیس) دارالندویه قریشی رسول اکرم اوزرینه سیف واحد اولق
اوزره تعلیم ایچون شیطان كلكده شیخ نجدی صورته تمل اتمش ایدی كه اول شیخك
كنیه سی ابو مره ایدی (عفریت: دیو ستنه) قوی ویرا من شیطان ابو عیید دیدی كه
عفریت هر شینك قویسنه دیر لر یقال فلان عفریت تقریت جمعه عفرایت عفرایه دخی
كلور (ضبطی) اول نسنه در كه معصوملری آنكله تخویف ایدر لر كه بزم دیار اصطلاحنده
اوج ایله تخویف ایدر لر فارسیده دخی كخ دیر لر: كاشانی دیدی كه كخ اول زشت
صورته در كه اطفالی تخویف ایچون بیار لر (كابوس: سكاچه) اویقو وقتنده آدمك
اوزرینه دوشن آغیرلق (چانوم و نیدلان مثله) سلم دخی غول معناسند در میدان دیدی كه
غول اول جنی در كه بیابانده هر كنسند بی اسمی ایله چاغر هلاك اتمك ایچون (غول دیو
بیابانی) بیابانده اولان شیطان كه اشكال مختلفه ایله متشكل اولور و خلق یولدن آذر در
جسمه اغوال و غیلان (سعاله غول ماده) مؤنث اولان غول مصنف فایده جنك ساحری
در دیدی و اخبث شیاطین اولان شیطانه دیر لر جمعه سعالی (مارده دیو زشت) چیرکین
و کثیر الفساد اولان شیطان (مرید مثله)

ابلیس مصنف ابلیس
لفظی پدر شیطان ایله
تفسیر ابتد زوا
ابلیسك اولادی
وارد و اکثر مفسرین
كلام قدیمه اقتضایه
و وزنه اولیا تغییرنده
دیدیلر كه ابلیسك
یش اوغل و اردر
زوج و زوجی تقریق
و رجه عیالنه عیونی
كو سترمه مشغول
اولان اوغلنك اسمی
زلبوردر دیدیلر
(منه)

معلوم اوله كه غول
عقین غندند: عترعات
و همدند رانكه تخویف
ایدر لر كن وجودی
یوقدر قل الشاعر المجد
و النول و العنقاء
ثالثه: اسماء اشیاء لم
توجد ولم تكن لهذا
غوله خیتور دخی
دیر لر حالة واحدة
اوزره ثابت اولوب
مراب کی مضحل
اولان نسنه در عبارتدر
(منه)

فصل فی اجزاء الانسان و هیئت و احواله و موده و حیاته

(صدا آواز كوه) طاعندن منعكس اولان سس جمعه اصداء (ذكر نر) و آلت تناسله فارسیده
نر: کیردخی دیر لر جمعه ذكور و ذكران (انثی ماده) مؤنث جمعه اناث (دابه جنیده)
حرکت ایدیحی دبیدن مأخوذ در پیرا و زرنده یوريك معناسند پس بواعتبار ایله من
یمشی علی الارضه اطلاق اولنور لکن عرف عام چار پایه تخصیص ایدی جمعه دواب
(حیوان: جانور) جانلو (موتان: بی جان) جانسز خواه جانلو ایکن جانسز اولان
خواه اصلندن جانسز اولان اشتراک موتان و لا اشتراک حیوان کلامی بومعنائی مؤیددر
یعنی پیرا و صاتون آل غلام و دابه مثللو جانلو نسنه آله (اجل مرک) اولوم جمعه آجال
(جام) حانك کسرو قحی لقتدر و (حتف مثله) جمعه حتوف (حتم و منیه مثله) جمعه منایا (منون
مثله) شعوب دخی موت معناسند در و اکادات تعریف داخل اولمز دجله و عرفه کبی
(واعیه: بانك بر مرده) میت اوزرینه فریاد اتمك خاطر فائره شوو جهله خطور
ایندی كه واعیه لفظی صفة صیغه سی اولفله و عی یعنی صوت و جلبه ایدن خاتون
معناسند اوله حتی کتب معتبره نك اکثرنده واعییدی صارخه ایله تفسیر ایتدکری
منظور نظر کلیل اولمش ایدی آخر الامر مصنف اساس البلاغه ده و عی الجیش جلبته
دیدکد نصرکه ارتفعت الواعیه الصراخ علی الميت کلامی نوع مائسلی بخش درون علیل
اولدی (عویل مثله) نحیب بر مرده کریستن) میت اوزرینه اغلامق (نزع: جان کنندن)
جان قویق یعنی روح بدنندن خروج اتمك (غمره الموت دشواری مرک) اولوم شدتی
جمعه غمرات (سکره الموت مثله) جمعه سكرات حفظنا الله عنها (میت مرده) اولمش
(مرک موت) اولوم جمعه اموات و موتی (میتة بی خارجه) امتلادن هلاك اولان کسنه
حقنده ضرب اولنور مثلدر بر اعرابی استار کعبیده تعلق ایدوب شوو جهله دعا ایدر
ایندی كه اللهم میتة کلمات ابو خارجه کیفیت موتندن سؤال ایتدیلر دیدی كه اكل
بذخا و شرب مسعلا و نام شامسا فاتته منیه شعبان ریان دفان یعنی بر قوزی بی بوتون
اكل ایدی و بر بیوك کاسه نیندی شرب و شمشه قارشو یاتدی او یودی موتی کلدی بن
بو کیفیت ایله اولان موتی نیچون استه م كه طوق اولوب قازنی صودن قانوب بدنی
حرارت شمسدن حار اولدی فی حالده هلاك اولدی (میتة مرده بی بسمل) بوغاز لنه دن
اولمش (جیفه مثله) و فارسیده لاشه و مردار دخی دیر لر جمعه جیف و الله اعلم بالصواب

فصل فی الصور و الهیئات و اجزاء الادمین و مایناسبه

(صورة پیکر) قالب بدن جمعه صور (دمیه صورت انگیخته) اول مجسم صورت که مر مردن
و غیری شیدن یا پوب یونار لر لهدا پرستش ایتدکری صمغه دخی دمییه دیر لر جمعه دمی و اکثر

صاحب مصرحه بازی
بجکان ایله تفسیر ایدی
یعنی معصوم مرک
یاد قاری بیك (منه)

نسخه دمه تندیس ایله تفسیر اولدی شرح سامی ده تندیس مائرا و تحسبه صورت آدمی و لیس شینا دیو بیان ایندی و لغات فارسیده تندیس بی او یوق دیدکری شی ایله که عربیده محذر دیر لر و دمیله امراء حسنائی دخی کاتشیه ایدر لر و عربیده عارت بود که بر معشوقه عاشق اولدقده آنک صورتده مردن بر صورت یابوب بعیرینه رکوب ایتدکده اول صورتی پیشکاهنه وضع ایدوب آنکله مکالمه ایتکله متلی اولور ایدی شرح مقامه رملیهده شریشدن مذکور در (تمثال صورت نقش کرده) اول صورت که کاغده یادواره نقش اولمش اوله صراحده بیکر و صفت مرد ایله تفسیر ایدی جمعه تمایل (حلیه: نشان روی) یوز علامتی که مراد اسلوب و هیئت در زیر هر کسک حال و شاننه چهره سیله استدلال اولنور بعض نسخهده چهره و بعضنده رنگ روی واقع اولدی جمعه حلی (زی و هیئت مثله) زی اصلنده زوی در بقال زوی اذاجع لهذا لفلان زی حسن دیمزلر مادام لبسه حسنه و هیئت مستحسنه بی جامع اولدقجه (شاره بیکر نیک) کوزل صورت لکن مطلقا صورت و هیئت معناسنه اولمق صواب ملاحظه اولنور حسن البشاره حلو الاشارة دیر لر (سخنه هیئت) جمعه سخنات (رونق: تازه کی روی) یوزک کوزلکی که بشاشت و طلاقت وجه مراد در آب روی و رنگ رویله دخی تفسیر اولندی (عرض آب روی) یوز صوبی که وقار و نیک نفسلکدن کنایه در جمعه اعراض (سرب و عربته و جسد تن) معروفدر جمعه اجساد (جثمان و جرش و نسیم مثله) جمعه نسیم حواء و نفس مثله قرون و قرونه و قرین و قرینه مثله جمعه نفسک جمعی نفس و نفوس و نفس (جرم مثله) جمعه اجرام (بدن مثله) جمعه ابدان (شخص کالبد تن) قالب بدن جمعه اشخاص و شخوص (شیخ مثله) جمعه اشباح (جته بالای مردم خفته پانسته) انسانک فامتی و شخصی خواه او بوسون و خواه او بوسون جمعه جثث (خیال: آنچه در خواب بینند) اول نسنه که او بقوده کور لر قاموسده خیال خیاله حال یقظهده و حال نومده سنک ایچون بکزه و بلان نسنه در دیدی (طیف مثله: قد بالای مردم) انسانک بوی جمعه قدود (قامه مثله) جمعه قامات و قوام (نفس: دم) صولوق جمعه انقاس (روح جان) معروفدر جمعه ارواح (مهمجد مثله) مهمجد روح حیوانیدن عبارتدر که آندن دم القلب ایله تعبیر اولنور دفع الله مهمجتک دیر لر اهلک معناسنه و لفظ روح روح حیوانی مذکور و روح انسان بی اطلاق اولنور لکن لفظ روح ذکر اولنسه متبادر اولان معنای اولدر (حشاشه باقی روح) حین مویته بدننه فالان جان که اولدخی خروج ایتدکده بدننه جانندن اثر قالمز باقی منه الاحشاشه دیر لر موتی زیاده قریب اولدقده جمعه حشاش (رق و ذمء مثله)

(خون) قان جمعه دماء (تجیع: خون تازه) تازه قان صراحده خون که بسیار زیاده سیاهه مائل اولان قاندر دیدی اسمعی دم جو فون غیری به اطلاق اولنور دیدی (قصد: خون بکارت) بکارت از اله اولدقده قان قان (مرده کش زرد) صفرا (منده مثله) بعض نسخهده بوجه اوزره واقع اولدی لکن منه لفظ مرده مرادف اولدوغی مرده قوت معناسنه اولدوغنه نظر ایلدر یقال مالمقلبته منته ای قوه (بلغم) معروفدر (علقه: خون بستد) طوکش قان جمعه علق (منفعد: گوشت پاره) ات پاره سی گوشت خاییده یعنی بر چکنم ات دخی دیر لر (غضروف چرندو) کورتله یک که یومشاق کوکدر فارسیده چرندو و کر کره دخی دیر لر (غضروف مثله) عظم: استخوان) کوک تقو و قصب ایلکلی کوک جمعه عظام (وصل بند) باغ یعنی اول سکر لر که شیرنده اولور جمعه اوصال (مفصل پیوندگاه) اک بری جمعه مفصل (مخفف: استخوان) کوک ایچنده اولان ایلک و بی بی یخ الدماغ دیر لر جمعه مخخ (نقی مثله) جمعه انقا (لحم گوشت) ات جمعه لحوم (لحم: گوشت فروش) ات صایچی (غده غدو) بز که یومشاق بر لرده غلیظ خلطدن حاصل اولور جمعه غدده (صدید زرد آب) اول صار و صوکه جراحتدن چیقار (قیح ریم صاف) صافی ایرن که ایچنده قان اولمیه (مده: خونه آبه) قانلو صوکه یارده دن آقر جمعه مدد (عصبه پی) سکر که رباط مفصل دیر لر فارسیده پی زددخی دیر لر جمعه عصب و اعصاب (عقبه: پی سپید) بیاض سکر که اندن کریش و ایپ یاپار لر جمعه عقب (عرق رک) طمار جمعه اعراق و عروق (عضواندام) معروفدر که عینک ضم و کسری لغتدر جمعه اعضاء (جار حد مثله) جمعه جوارح لکن جارحه عضودن خاص در زیر اعضاء مطلقا بدنن بر جزؤه و جار حد اول جزؤه اطلاق اولنور که آنکله کسب اولنه ال وایان کی (شلو مثله) جمعه اشلا (جلد پوست) دری جمعه جلود (مسک مثله) دباغت اولنماش دری ایله دخی تفسیر اولندی جمعه مسوک (بشره بیرون پوست) درینک طشره سی ادمه (اندورن پوست) درینک ایچ یوزی جمعه آدم و الله اعلم و احکم

فصل فی اعضاء الانسان من رأسه الى قدمه ٩

(رأس: سر) باش جمعه رؤس و وارؤس (دماغ: مغز سر) باشده اولان بی بی جمعه ادمغه (شواة پوست سر) باشک دریسی جمعه شوی (فروه مثله) جمعه کاسد سر) باشک کاسد سی یعنی اول کاسد کی کوک که دماغی مشتمل اوله جمعه جاجم (شان بند سر) اول سکر لر که باشک کوکلرین بری برینه بنداید و اکثر کتیده کوزه باشند یاش نزول ایدنه جک طبرکا کاعرق الدم دیر لر و اول ایکی سکر که مقدم دماغدن خروج ایدوب بری برینه ملاقی اولدقده نصکره بری صاع کوزه و بری صول کوزه منتهی اولور و اول

٩ معلوم اولد که اعضاء آدمی ده اول عدد عضو واردر که جمله سنک اسملرینک اولی کافدر کافات شتا کی کف کوع کروع کنف کاهل کبد کید کمره کعب حکایت اولندی بعض مشایخ لغتدن اسماء مذکور: سؤال اولدقده کمره دن غیریسی ذکر ایدوب آق اسخضار ایدمه مدی تشار ایچون میشی به واردهنده کراستی زیر اکثره سنی رای لعین کوردی که کمره رأس الذکر معناسنه در (منه)

ملتی به جمع النورین دیو واقع اولدی جمعه شون (قفا: پس کردن) بویون آرادی که
اگه تعبیر اولور فارسیده حیرت دیر لر جمعه اقفا (قذالان: دوموی قفا) قفانک ایکی
جانبی و قفاجقور نندن قولاغده وارنجده قذل دیر لر جمعه قذول و اقذلة (افودیکسوی سر)
باشک برجانبی (مفرق میان سر) باشک اورتدسی که صاچ ایکی طرفه اول موضعده
متفرق اولور جمعه مفارق (غرق مثله) هامتارک سر) باشک تپه سی جمعه هام و هامات
(یا فوخ فراز سر) باشک یوقاروسی یعنی اول موضع که اطفالک باشند یومشق و متحرک
اولور که بنقلیده یق تعبیر اولور و فارسیده روزن سردخی دیر لر جمعه یوافخ (قد سر
چکاو) باشک اعلامی جمعه قم (قحف آهیا ندر) دماغک اوزرنده اولان کموک
اساسده جمعه ایلله تفسیر ایتدی جمعه اقحاف (حزاز سبوسد سر) باشده اولان کپک
جمعه حزاز (شعره موی) قیل جمعه شعور و شعور (فرع: موی دراز) اوزون صاچ که تمام
و قرار اوزرینه اوله جمعه فروغ (فاحم موی سیاه) اول سیاه صاچ که کومور کی اوله
(جفاله موی انبوه) کور و صیق قیل و طاقنق قیله دخی دیر لر جمعه جفال (خلیس
موی سیاه و سپید) قره لی آقی قیل (ذؤابه کیسوی مرد) ارلرده اولان زلف که اکثریا
علویلر و قلندر دیر لر جمعه ذؤایب (غذیره کیسوی زنان) خاتونلرده اولان زلف
صرا حده کیسوی تاقیده یعنی اورلش زلفه تعبیر اولندی ج غدار (صفیره مثله) جمعه صفیر
(صدغ زلف) اصلنده قولاق ایلله کوز قور و غنک یاننده اولان زلفه صدغ مقرب
دیر لر جمعه اصداغ (شاهد مثله) جمعه شواهد (طره پیچده) بورچک جمعه طرر (ناصیه
موی پیشانی) آئنده اولان صاچ جمعه نواصی کتب معتبرده طره و ناصیه یی آئنده اولان
صاچ ایلله تفسیر ایتدی لر صاحب اقناع بعضیلردن شو و جله روایت ایتدی که طره اول
صاچدر که ناصیه دنه آییروب آلتک و سطنده کتور لر (جمه موی ناکوش)
قولاغده برابر نازل اولان صاچ جمعه جم (لمه موی تادوش) اوموز باشده نازل اولان صاچ
جمعه لم (قصاص الشعر: رستگاه موی سر) باش قیلیمیکه باشلیدی موضع که آندن
اشاغی قیلیمز (زغب موی مادر زاد) معصوم والده سندن طوغدقه باشنده اولان
صاچ زکیروسکیر مثله (حلسه اندام دانا) حس و ادراک ایدنجی اولان اعضا که ظاهره
و باطنده شاملدر جمعه حواس (اذن کوش) قولاق جمعه آذان (صماخ: سوراخ
او) قولاغک دلوکی (شحمه الاذن نمه کوشده) قولاق یومشاغی (صملاخ: ریم کوش)
قولاق چرکی (ذفری: بنا کوش) قولاق دیبی که قولاق توزی تعبیر اولور (وطفه
موی کوش) قولاق ایچنده بتن قیل و قاش و کپک قللری چوق اولغه دخی دیر لر
(وجده روی) یوز جمعه اوجه و وجوه (طلعه و محیا مثله) عارض یکسوی روی) یوزک

قاموسده وصل قیابل
الراس کلای بومنه
قریدر (منه)

برک: برکمه به غلبه
انته: برک یافوخ فزین
دیر لر و کجه ناک اول
و قنده بوریه ضرب
یافوخ لیل دیر لر کذا
فی الأساس (منه)

مکبره: برکمه به واقع
اولان لحنه: متعدیه
ده سین: مهمله یله واقع
اولدی صواب اولان
شین: معجمه ایلله در
(منه)

بیرجانبی (صفحه الوجه: پوست روی) یوزک در یسنگ طشره سی (شامه خال
کوشتن) بدنده آندن اولان بیک که وشی ایلله اولانده شامه دیر لر جمعه شام و شامات
(جبهه پیشانی) آلتین جمعه جباه (جبین یکسوی پیشانی) آلتینک بر طرفی (جبینان
دوسوی پیشانی) آلتینک ایکی طرفی (غضن انجوع پیشانی) آلتین چاتوغی که جبین پیشانی
تعبیر اولور جمعه غضون (سر خط پیشانی) آلتین اوزرنده اولان شکندر و کفده اولان
خطره دخی سردیر لر کویامز بور خطره بعضی رموزه اشارت اوله و علم کفده کتب
و رسائل تألیف اولمشدر و جمله سی امور ظنیه در جمعه اسرة و اسرار و اسراریر (وجده
رخسار) یناق که حقیقه و جهدن مرتفع اولمشدر جمعه وجنات (خد: رخ) یناق و یوزه
دخی دیر لر جمعه خدود (خال) معروفدر که اول نقطه سیاه که بدنده اولور پس شامهات
بکی تعبیر اولساندن و خال سیاه بکدن عبارت اولور جمعه خیالان (حاجب ابرو) قاش
اصلنده مانع معناسنده در قاش دخی کوزه بعضی توز او چوپ دوشمکه مانع اولغله بواسم
ایلله تسمیه اولندی فسیحان القادر الحکیم جمعه حواجب (حجاج استخوان ابرو) قاش
آلتک اوزرنده بتدیکی کموک (عین: چشم) کوز جمعه عین و عیون (طرف مثله) (محجره
چشم خانه) ایچنده کوز اولان موضع جمعه محاجر (جفن بیک چشم) کوز قیاقی ج
اجفان و جفون (شفره جایگاه مژه) کیر بیک بتن موضع ج اشفار (هدب مژه) کیر بیک
جمعه اهداب (مقدم العین کوشه چشم ازسوی بینی) کوزک بورون طرفندن اولان
کوشده سی که کوز بیکاری تعبیر اولور (موق و مؤق و ماق مثله) مؤخر العین: کوشه
چشم ازسوی کوش) کوزک قولاق طرفندن اولان کوشده سی که کوز قور و غی تعبیر
اولور (حلاق: کردا کرد اندرون چشم) کوز ایچنک چوره سی که سر مه چککده که
آنی سیاه ایدر و برکسده کوزین زیاده قنچ ایدوب نظر شدیدی ایلله نظر ایتسه حلق الرجل
دیر لر جمعه حالق و حالق (مقله سیدی و سیاهی چشم) کوزک آق و قره سنی جامع
بیر شحمه در نظر معناسنه دخی کلور جمعه مقل (حدقه سیاهی چشم) کوزک بویوک
قراسی تحدیق شده نظر دن کنایه در جمعه حدق و احداق (ناظر مردمک چشم)
کوز بیک جمعه نواظر (انسان العین مثله) جمعه اناسی العیون (لعبه العین مثله) لعبه اصلنده
اطفالک بزدن آدم صورتنده یا یوب اویناد قلری شینه دیر لر که آندن بیک ایلله تعبیر
اولور فارسیده مردمک تسمیه سی دخی بومعنایه بناء شعرای عجم لعبتک دیر لر
و محبوب مراد ایدر لر (بصر: بینایی چشم) کوزک کوز و جلیکی جمعه ابصار
(کوکب: نقطه سپید که بر سیاهی چشم افتد) اول بیاض نقطه که کوزک قره سی
اوزره دوشر جمعه کواکب (قذاة خاشاک چشم) کوزه دوشن خوب جمعه قذی

فانده: شخ: پاه الدین آملی
کشکول ده دیدی که
اعلائی انقده بغایت اینجه
ایکی منفذ و اردر که
کوزلرک بیکارلوی
طرفنه منتهی اولور لر که
اول منفذلردن کوزلر
رایحه و اصل اولور
بوسیدندر که کوزل
بد رایحه دن متأذی
اولور لر و صوغان
استشمام اولندقد
کوزلردن یاش
کلور و کوزلرده اولان
بعضی رطوبات غلیظه
اول منفذلردن بورونه
کلوب بوروندن
طشره یی سیلان ایدر لر
وا کر اول منفذ
اسپیدن بر سبب ایلله
منسدا و لسه کورلرده
اولان طشره: حقیقوب
کوز آغریلری حادث
اولور ته کیم عریده
اولور اتی و سبب
السداد: مهذا کثریا
فاسد بخارلر استشمامی در
مثلا مصرده بول جار
سبی ایلله بخار فاسد
چوق اولغله اهل
مصرک کوزلری غلیل
اولور و الله اعلم (منه)
لفظ کوکب بیاض
مریور و طلاق اولندی
کوکب السمان استعاره
طریقله اتی ملاحظه
اولور لکن موسده
الکوب النجم و بیاض
فی العین کلای حقیقه
اولسین اشعار ایدر
(منه)

(دمعه اشك) كوزیاشی جمعه دمعه و دمعه وادمع (عبره مثله) جمعه عبرات (مدمع . جای اشك در چشم) كوزده كوزیاشی جمع اوله جق موضع كه كوزك ایکی طرفیدر جمعه مدامع

فصل الانف

انف بینی) بورون جمعه انوف و اناف (خرطوم بینی کلان) بویوك بورون وفیل بورنده استعمال شایعدر جمعه خراطیم (غصص) كوزده اولان قوری چپاق كه خوابدن بیدار اولدقده كوز لوده اولور (رمص) كوزده اولان یاش چپاق كه فارسیده چپاغده ژفك تغییر ایدرلر (عربین بن بینی) بورونك دیی كه ایکی قاش بریره جمع اولدینی موضعك التنده بوروندن قوه شامه اولان موضعدر جمعه عربانین (قصبد استخوان بینی) بورون كوكی نای بینی دخی دیرلر جمعه قصب و قصبیات (ارنبه سر بینی) بورون اوجی جمعه ارانب (مارن نرمه بینی) بورونك یومشق یری (منخر) میك قنچی و خانك كسری و میم و خانك كسری لغندر (سوراخ بینی) بورون دلوکی جمعه مناخر (وتره دیوارك بینی) بورون دیواری كه تحریف ایدوب بورون دیره کی دیرلر (خیشومه اندرون بینی) بورون ایچی كه مقدم دماغده حس مشترك اولان موضعه متصل اولان موضع كه ككیز تغییر اولنور جمعه خیاشم (مخاط آب بینی) بورون صونی كه سوموك تغییر اولنور فارسیده خلم دیرلر جمعه انحطه

فصل الشفة

(شفة لب) دوداق جمعه شفاه (فم دهان) آغیز (فوه مثله) جمعه افواه (نكهة بوی دهن) آغیز قوقوسی (حنك كام) طمقی جمعه احناك (لخی استخوان زنج) چكه كوكی كه صقال بتن موضعدر جمعه لخی (فك مثله) شدق كوشه دهان) آغیز بوجاغی كه آوورد تغییر اولنور جمعه اشداق (لعاب آب دهان) آغیزدن آقان صو (بزاغ خیو) تو كروك (بصاق وریق ورضاب مثله) (فلق الفم شكاف دهن) آغزك طولاً و عرضاً شقی (سن دندان) دیش مطلقا جمعه اسنان (ضرس مثله) جمعه اضراس (تغر دندان پیشین) اولك دیش كه دورت اولور جمعه ثغور (راضع دندان پیشین) دورت اول دیشك بری جمعه ثنایا (رباعید یكی از چهار دندان كه پس از ثنایا بود) ثنایادن صكره اولان دورت دیشك بریدر جمعه رباعیات (ناب یكی از چهار دندان پشتی) نیشتر دینككری دورت دیشك بری جمعه انیاب (عارض مثله) جمعه عوارض (ضاحكه دندان خنده) كوكك وقتنده ظاهر اولان دورت دیشك بری كه اضراس ایله انیاب میاننده در جمعه ضواحك (طاحنه دندان آسیا) دكرمن كبی طعام ازه جك اون ایکی دیشك بری كه دندان خاینده دیرلر ضاحكه كنك آردنده هر طرفه اوج دیشك كه آلتیسی آلتنده و آلتیسی اوستنده اولور جمعه طواحن

(رحا)

دورت میووری دیشدر
ایکیسی بوقاروده
وایکیسی اشاغیده
اولور كه تركیده كوكك
دیشی دیرلر (منه)

(رحا مثله) جمعه از حاء (ناجذ یكی از چهار دندان كه پس از طواحن بود) طواحن دندان صكره اولان دورت دیشك بری دیشك نهایتنده ایکیسی آلتنده هر طرفه بررو ایکیسی اوستنده هر طرفه برر و بودیش سن حلم و سن عقل دیرلر كه یكری یاشندن صكره بتر جمعه نواجذ (لثه كوشت بن دندان) دیش دیننده اولان ات كه دیش اتی تغییر اولنور جمعه لثات (لسان: زبان) دیل جمعه السنه والسن (مقول مثله) جمعه مقاول (لهجه جای سخن از زبان) لسانده حروف ادا اولنان موضع زبان و كناره زبان ایله دخی تفسیر اولندی جمعه لهجات (عذبه سر زبان) دیلیك اوجی جمعه عذبات (اسله مثله) جمعه اسالات (عكده بن زبان) دیلك دیی جمعه عكدات (عكره مثله) جمعه عكرات (حلق كلو) بوغاز جمعه حلق (حنجره: نای كلو) بوغاز دلوکی جمعه حناجر (حلقوم مثله) جمعه حلاقم (بلعوم رهگذر طعام و شراب) طعام و شراب مرور ایدن موضع كه فارسیده كلوی سرخ دیرلر جمعه بلاغم و بلاغم (مری مثله) غلصمه سر نای كلو) بوغاز دلوكنك باشی (لهاهه ملازه) بوغازك نهایتنده اولان ات پاره سی كوكك دل تغییر اولنور جمعه لهاو لهوات (ذقن زنج) اكك جمعه اذقان (نونه كوزنج) اكك چوقوری كه چاه زنجندان دخی دیرلر (عنققره ریش یچه) الت طوداغیله ذقن مابیننده بتن قلیچنزلر عنقق اصلنده برنسنه كنك خفتنده و آزلقنه دیرلر (لحیه ریش) صقال جمعه لخی (شارب بروت) بیق جمعه شوارب (سبله سر بروت) بیق اوجی كه قولاقلر جانبته تمتد اولمشدر جمعه سبال (عشون سر ریش) صقال باشی كه سینده جانبته نازل اولمشدر جمعه عشانین (عنق كردن) بوغاز جمعی اغساق (رقبه كردن) بویون جمعه رقاب و رقبات (نقرة القفا گو قفا) اكسه چقوری (اخذعرك كردن) بویون طمری (جبل الورید مثله) (طلیه پیش كردن) بویونك اوکی كه صدر جانبی در آردینه قفادیرلر جمعه طلی (ودجان دورك بود درسوی ورید) ورید دینككری طمارك ایکی جانبته واقع ایکی طمردر بعضیلر وریددر دیدیلر كه شاه طمار دیرلر (بجید كردن) بیون جمعه احیاد (مقلد جای كردن بند) قلاذه طاقده قلمری موضع (منكب دوش) اوموز جمعه مناكب (عطف نیمه تن) بدنك یاریسی یعنی انسانك بر جای جوهری دیدیكه عطف انسانك باشندن وركنه وارنجه اولان عضوك برجانی در بعض نسخنده کیسوی آدمی ایله تفسیر اولندی و بعضنده دوسوی كردن واقع اولدی جمعه اعطاف (عائق میان دوش و كردن) اوموز باشیله بویون میاننده اولان عضله جمعه عواتق (كاهل میان دوشانده) ظهر جانبته ایکی كوركك مابینی كه میان دوش ایله دخی تفسیر اولندی صاحب دیوان مقدم الظهر الی العنق ایله تفسیر ایتدی جمعه كواهل (غارب مثله) اصلنده دوه كنك ستامیله عنق مابینده دیرلر صكره مطلقا موضع

صوت مصصافی آواز
سخت شدید اولان
آواز طرزی ایضاح
ده دیدی كه مصصافی
لفظی صلق دن مأخوذ
در صوت شدید
معاسنه وصلدن
مأخوذ اولقی دخی
محمدر كه اكاصاد
وقاف الحاق ایتدی
زیاده لك معناسی افاده
ایچون مرزوق دیدی
كه مصصافی عجوز
ضجابه یعنی شدید الصوت
اولان پیره زر معناسته
و ضرب مصصافی دیرلر
شدید معناسته قیروز
آبادی دیدی كه صلق
ای صات صواتا شدیدا
كأصلق و خاتوق و حج
ولادت اخذ ایتككه
فریاد ایتدی دبه جك
یده فصلقت المرأة
دیرلر (منه)
بركسته هلاكه فوب
اولمش ایكن خداه بولسه
اقلت بحریرة الذقن
دیرلر و جریعا الذقن
یعنی خلاص بولدی
خسی موضع ذقنه
ایكن (منه)
حبلك علی غارك
استدینكك برده كز
دیده جك برده ضرب
اولنور (منه)

مذکوره اطلاق ابتدای جمع غوارب (ترقوء * چتر گردن) بویون حلقه سنک
کوکی جمع تراقی (بدنه دست) ال جمعه ایدی و (عین * دست راست) صاغال (یعنی مثله)
(مینده سوی راست) صاغل طرف (شمال دست چپ) صولال (یسری و یسار مثله)
(میسره سوی چپ) صول طرف (مشمه مثله) (کتف شانه) کورک که اوموز باشک
آردنده بر عریض کوکدر جمعه اکتاف (ابط بقل) قولتوق جمعه آباط (صنان کند
بقل) قولتوق بدر ایچمه سی میت کندیده بقل نعوذ بالله * مردار با قتاب مرداد
(ثمره موی بقل) قولتوقه بتن قیل (عضد بازو) درسکدن کتفه وارنجده اولان عضو
جمعه اعضاء (ضیع میان بازو) بازونک اورتیه سی مطرزی دیدیکه ضیع بانک سکونیه
عضددر بعضیلر بازونک وسطی و بعضیلر بازونک ایچ طرفیدر دیرلر جمعه اعضاء
(فریصه گوشت میان شانه و تپه کاه که در ترسیدن لر زد از همدستوران) اولات که
کورک ایلله بوش بوکور میانده اولور هر حیوانده و خوف و قتنده اولات تیرتر
جمعه فرائص (عضله : گوشت بازو) بیلک اتی که بالق اتی و سیکرلوات تعبیر اولنور
جمعه عضل و عضلات (مرفق آرنج) بیلک ایلله قول کوکری قاووشدینی موضع که
دیرسک تعبیر اولنور فارسیده آرنج و وارن دخی دیرلر و درسکله انکا اولنه حق
یصدیفه مرفقه دیرلر جمعه مرافق (ساعد رش) دیرسک ایلله کف مایینده اولان
اولان کوک که قول تعبیر اولنور جمعه سواعد (ذراع از آرنج تا سرانکشتان) دیرسکدن
پارمقلرک اوجنه وارنجده اولان عضو که فارسیده گز دیرلر جمعه اذرع (باع باز)
قولاج جمعه ابواع (معصم جای دست ابرنجن) ال بیلازیکی طاقدقلری موضع جمعه
معاصم (رسغ خرده دست) بیلک جمعه ارساغ (اکحل دک تن) بدن طمری قولده اولان
اوج طمرک اوردده واقع اولان طمردر که اکاعرق الحیوة دیرلر عرق اکحل دیک
جائز دکدر شینک نفسنه اضافتی قیلندن اولور (قیفال رکسر) باش طمری که ذکر
اولان اوج طمرک اولکی طمریدر معربدر (باسلیق رکزیرین) اوج طمرک جمله دن
اشاغی اولان طمرک رکشش دخی دیرلر (کف پنجه) باش پارمقی مشتل اولان ال آیدسی
جمعه اکف (جمع الکف مشت) یومروق که پارمقلری کف ایچنه جمع وضع ایتمکدن
عبارتدر جمعه اجماع (راحه اندرون پنجه) ال آیدسی که پنجه ناک ایچ طرفیدر جمعه
راح (سرخ خط پنجه) اوج ایچنده طولاً و عرضاً چکیلن خطرلر جهده اولان خطرله
دخی اطلاق اولندینی بوندن اقدم مرور اتدی جمعه اسرار (اصبع انکشت) پارمق
جمعه اصابع (ابهام انکشت بزرک) باش پارمق انکشت نر دخی دیرلر جمعه اباهیم
(سبابه انکشت شهادت) شهادت پرمقی انکشت دشنام دخی دیرلر (سباحه و مسجد و دعاء

(مثله)

منوم اوله که بدلفظتک
جوی ایدی و ایدی
لفظتک جوی ایدی
کلور و لفظ ید الد
حقیقه و نعمته مجازا
استعمال اولنور
و علامه تقنازاتی علم
بیانده لفظ بدچاره
و نعمه چننده مشترک
اولق اوزره نعمه معنانه
اولورسه جوی ایدی
کلور مخفی اولیه که بد
لفظتک اصلی بدی در
و فعل صیغه سی افاعل
اوزره جمعلر ابو عمرو
العلل دیدی که ایدی
نعمته و ایدی اعضاده
استعمال اولنور لکن
انفخش عکس دخی
اولور دیدی و مید
شریف شرح مفتاحه
دیدی که ایدی نمده
حقیقه عرفیه در اگر چه
اصلده ایده استعمالی
مجازدر (منه)
خرده حیواناتک
طراغندن بو قارو
شکال یعنی دوشاق
وضع ابتدای کوری
موضع دیرلر الد
بیلک مغزله سنده در
(منه)
لفظ اصبع داون لفة
وارد در حمزه ده حرکات
ثلاثه و هر حرکت ایلله
یده دخی حرکات
ثلاثه لفة اولفله مقوز
اولور ارنجیسی
اصبوع در (منه)

مثله (وسطی * انکشت میانکی) اورتیه پارمق (نصر * انکشت چهارم) دردنجی
پارمق (خنصر کالوج) جمله پرمقلردن کچوک پارمق فارسیده کابلیج دخی دیرلر
وایاق پرمقلرک کوچکنه دخی دیرلر جمعه خناصر (برجمه بند انکشت) پارمق
بوغونی عقده الاصابع صکی جمعه براجم (سلامی * استخوان انکشت) پارمق کوکی
و حدیث شریفده واقع اولدی که علی کل سلامی من احدکم صدقه و یجزی من ذلک رکعتان
یصلیهما من الضحی مصنف فائده دیدی که زجاج دیدی که سلامیات اصابع انساندن
ایکی مفصل مایینده اولان کوکدر ابن الانباری دیدی که سلامی اوفاق کوکدردن
مخوف اولان کوکدر جمعه سلامیات (انمله سرانکشت) پارمق اوجی جمعه انامل (شانه
مثله) جمعه بنان (ظفر ناخن) طیرناق (فوقه نقطه سیدناخن) طیرناق اوزرنده اولان
بیاض نقطه که صبیانک طیرناغنده حادث اولور جمعه فوق (تف * شوخ ناخن)
طیرناق چرکی که طیرناق ایلله ات ارسنده اولور ریم ناخن دخی دیرلر جمعه اتفاف
(شیر بدست) قاریش جمعه اشبار (فتره نیم بدست) یاریم قاریش جمعه افتار معلوم
اوله که شیرباش پارمقلرک باشیله خنصرک باشی مایینی در و قترباش پارمقلرک باشیله مشیره
یعنی سبابه باشی مایینی در (ظهر * پشت) ارقه جمعه ظهور و اظهار (قرامثله) جمعه اقرا
(ازر مثله) جمعه ازور (مطا) قمع و قصر ایلله (مثله) جمعه امطا (صلب استخوان
پشت) ارقه کوکی فارسیده پشمازه دخی دیرلر جمعه اصلاب (کند) کورک ایلله آرقد میانی
(ربوع) ذنوب ارقد اتی (قوت) ایکی پارمق میانده اولان فرجه (متن یکسوی پشت) ارقد نک
برجانی جمعه متون (نیم * میان پشت) ارقه اور تاسی که ایکی کورک اراسی تعبیر اولنور
جمعه اثباح (نخاع * مغز پشت) اوکورغه کوکنک ایچنده اولان ایلک که براوجی
دماغه و براوجی آرقد نک نهایتنه منتهی اولور که قوقار ایلک تعبیر اولنور فارسیده حرام
مغز دیرلر (حیط الرقبه مثله) فقره مهره پشت) ایکی جانبیدن کلن اوکورغه کوکری نک
بری برینه متصل اولدینی موضعده اولان یومری کوک جمعه فقر (فقاره مثله) جمعه فقار
سیف ذوالفقاره ذوالفقار تسمیه اولندینی اوزرنده فقرات ظهر کبی خطوط اولدینی
ایچوندنر (محجمه حجامتگاه) باشده حجامت اولنه حق موضع جمعه محاجم (جنب پهلویان
که ایکی کوکری اولان طرفده قولتوق التندن بل کوکنه وارنجده اولان عضو
صکره هر شینک جانبده اطلاق ابتدای جمعه جنوب (دف مثله جمعه) دفوف (شق مثله)
(ضلع استخوان پهلوی) اید کوکوکی که قابورغه تعبیر اولنور جمعه اضلاع و اضلع (شرسوف
نوک استخوان پهلوی سوی شکم) قبورغه کوکنک قارین طرفده اولان اوجی جمعه
شراسیف (سنسن نوک استخوان پهلوی سوی پشت) قبورغه کوکنک آرقد طرفده اولان

در ویش اولان
کسته به فقیر تسمیه
اولندینی احتیاج
فقرات ظهر بی
کمر ایستدیکه ایچوندنر
فقیر بهی منوردر
(منه)

اوچی جمعه سنان (طغفنه) طانك فتح و كسری لغتدر (كوشه پهلوی) ایه كو كوكرينك
اوزرنده اولان ات جمعه طفاط (كشم تپكاه) بوش بو كور جمعه كشوح (خاصره
مثله) جمعه خواصر (خضر مثله) جمعه خصور (حشا) قصرايله (اندرون تپكاه) بوش
بو كورك ايج طرفی كه الات شك ايله دخی تفسیر اولنور یعنی قارن ديدكلى موضعی
مهمانی صراحتده اندرون بدن واقع اولدی جمعه احشا (نحر سر سینه) سینه نك مقدی
كه بو غازه طاقه قلی قلاده اول موضعی اوزرینه واقع اولور و سینه یه دخی دیرلر
جمعه نخور (صدر سینه) كوكس جمعه صدور (تلكل مثله) جمعه كلاكل (حیروم) كركدا
كرد سینه) كوكسك جیع جوانی و میان سینه ايله دخی تفسیر اولندی ج حیا زیم
(لبه میان سینه) كوكس اورتی سی کتب معتبره ده منحر و موضع قلاده ايله تفسیر اولندی
بعض نسخه ده واقع اولان سر سینه تفسیری بو معنایه مناسبدر جمعه لبات (تریده استخوان
سینه) كوكس كوكی كه كوكس تحتدی تعبیر اولنور كه ترقوه ايله تندوه مایینی در جمعه
ترایب (نقره گوسینه) كوكس چقوری كه بویون خلقدی كوككرينك اور تاسنده
در جمعه نقر (جانحد پهلوی سینه) كوكسك التنده اولان ایکی طرفدن كوچك قبور غه
كوكی كه كرك تعبیر اولنور جمعه جوانی (ندی پستان زن) خاتونلر مده سی جمعه ندی
(شده) همزه ايله اولور سه ناك ضمی همزه سر اولور سه ناك قحی ايله در (پستان
مرد) ارلر مده سی جمعه نادی (حمله سر پستان) مده نك باشی جمعه حملات (احلیل سوراخ
پستان) مده نك سود حقیقه جق دلوکی جمعه احلیل (قلب دل) یورك كه روح حیوانیک
منبعی در جمعه قلوب (جنان مثله) جمعه اجنه (روح و خلد و بال و ضمیر مثله) جمعه
ضمائر (فؤاد مثله) جمعه افئدة (حبة القلب دانه دل) یوركده اولان سیاه نقطه کی اولان
قان ثمره القلب دخی دیرلر (سویدا مثله) میان دل ايله دخی تفسیر اولندی جمعه سواید (مجمعه
خون دل) یورك قانی و مطلقا قانده دخی اطلاق اولنور جمعه مهج (شفاف پوشش دل)
یورك پردی كه اوزرینی احاطه ایتشد (وتین رك دل) یورك طمری كه منقطع
اولد صاحبی هلاک اولور (نیاط آویزه دل) اول قالین طمر در كه یورك آنكله و تینه
آصلش در نوطدن مأخوذ در آصاق معنایه و فؤاد ايله دخی تفسیر اولندی (بطن
شکم) قارن جمعه بطون (جوف اندرون شکم) قارینك ايجی جمعه اجواف (حشوه
هر چه اندرون شکم بود) هر نه كه قارینك ایچنده اوله (قبه هزار خانه) قرق بابیر
دیدكلى كه شكنه نك باشند اولور بعضی شیردان تعبیر ایلدیلر (خفت و خفت مثله)
(عقج روده کان فراخ) واسع باغرسق كه كودن باغرسخی تعبیر اولنور جمعه اعقاج
(سره ناف) كوكب معلوم اوله كه سره وسط بطنده اولان چوقور موضع در

(و معصوملارك)

زدر سینه نك بوقارو
طرفی كه فرسده ضیق
مدد و حدر و لبانی
واسع اوراق مدد و
اولد بقی کی و لبانی
فیروز آبادی دیدی
اوزره صدر یا وسط
صدر مابین لشدین
ذوات حاضر ك
صدوی در (منه)
میدانی لفظ شدی
رجل و مرأه مده
اطلاق اولنور و تندوه
معنایه اولان موضع در
دیدی جوهری
و صاحب جامع کلامه
موافقدر لکن فیروز
آبادی ندی اسرایه
مخصوص یا خود
رجل و مرأه عامدر
(منه)
بو كسینه امید اولنه جق
كسینه دن امید وار
اوله عاطف من غیر ابوط
دیر ب مثل اولنور
(منه)

و معصوملارك كو بكندن قابله نك قطع ایتدی كسید سردیرلر سره دیرلر براسره قطع
اولنور عرفت ذلك قبل ان یقطع سر ك دیمك كرك سر ك غلطدر جمعه سرر (عكنه
شكن شكم) زیاده سموز لكندن قارینك در بسته حادث اولان شكن جمعه عكن (كبد
جكر) كه معروفدر جمعه اكباد (طحال سپرز) طلاق جمعه طحل و طلاق مرصنه دخی
طحال دیرلر یقال به طحال ای داء الطحال (رته شش) آق جكر كه اویكن تعبیر اولنور
(معه) میك قحی و عینك سكونی ايله (جایگاه طعام) انسانده طعام طوره جق موضع
كه قورسق تعبیر اولنور و سائر حیواناتك قورسقند كرش دیرلر لکن اول قوزی
واو غلاق كه اوت اوتلامغه باشلامزدن مقدم قورسقلرینه انقحه دیرلر (كلیه كرده)
بو كرك جمعه کلی (ترب: غلاف كرده) اول یاغ كه بو كركلری احاطه ایتشد (معنا: روده)
باغیر ساق جمعه امعاء (مصیر مثله) جمعه مصران و جمع الجمی مصارین كلور (حویه: چرب
روده) باغیر ساق اوزرنده اولان یاغ و یاغلو بغیر ساغه دیرلر جمعه حوا یا (شحم تپه) ايج یاغی
جمعه شحموم (مراره زهره) اود (مثله: جایگاه بول) بول طوره جق ظرف كه قاووق
تعبیر اولنور فارسیده شاشه دان و كیزدان دخی دیرلر (بول شاشه) معروف در كیز دخی دیرلر
جمه ابوال (منی) تشدید ايله در تخفیفی جائز دكلدر (آب مردی) رجولیت صوبی كه
معروفدر (منی) تخفیف و تشدید لغتدر لکن تخفیف اكثر در (آب نشاط) شوق
صوبی كه توقان و ملاعبه خوانین وقتنده ذكردن سیلان ایدن ماء رقیق در یقال كل
ذكری مندی و كل اشئ تقدی (ودی) تخفیف ايله دراموی دیدی كه الفاظ ثلاثه مذكوره
جمله سی مشدددر (آب مردی كه پس از شاشه آید) رجلك ذكردن بولدن صكره
سیلان ایدر (نطفه قطره آب پشت) منیدن بر قطره و مطلقا منی معنایه دخی كلور
جمعه نطف (رحم زه دان) اول جلد رقیق كه جنین آنك ایچنده تكون ایدر فارسیده
یچد دان دخی دیرلر جمعه ارحام (سلا) قمع و قصرايله (مثله) واكثر كتب لغتده سلا اول
جلد رقیق در كه ولد و والده سندن تولد ایتد كده اكثر یا آنكله چیقار و انسانده اولان
جلد رقیقه مشیم و سائر حیواناتده اولان جلد رقیقه سلا دیرلر دیو واقع اولدی جمعه
اسلاء (ورك: سرون) اویلق دیدكلى عضوك نهایتنده اولان یومروكوك كه اوجه
تعبیر اولنور جمعه اوراك (عوره اندام نهان) رجل و مرأه دن ستی واجب اولان
اعضا كه لسان شرعه بین ماتحت السرة و الركبة تعبیر اولنور فارسیده شرم مردم دیرلر
جمعه عورات (سوء مثله) جمعه سوآت (فرج اندام پیشین مردوزن) رجل و مرأه نك
او كنده اولان موضع معهود (قبل مثله) دیر اندام پیشین مردوزن) رجل و مرأه نك
آردنده اولان موضع معهود كه فارسیده كون دیرلر (مقعد نشستگاه) اوتوراق بری

(اقصى) (۱۰) (ل)

فیروز آباری دیدی كه
مهل نزل و زننده و
یا قصای رحیم یار جمعه
مسلك ذكری یا رحیم
یار جدن موضع ولددر
(منه)
فرج اصلنده شق معنایه
در صكره عورتدن
كنایه اواندی (منه)

صراحده نعت شمرته ای شهر عاتقه کلامی بود: فی المثل ابره اغول من ابر حوث شفی اویسه که طول ابر کثرت اولاد دین کبابه در اصغر دین که حوث مد که رک ۷۸۱ یکی بود که اولاده وارنده و حثات در

دیدن کبری عضو جمعه مقاعد (کفل کونسته) یکی اوجه کوکک آرقه طرفنده اولان مابینی که حیوانانده صاغری تعمیر اولور جمعه کفال (عجزه کونسته زن) خانولرک یکی اوجه کوکک مابینی و هر شیک صوکنه و دیند دخی دیرلر جمعه اعجاز (ردف میان دوسرون) کفل مراد فیدر جمعه ارداف (است سوراخ کون) دیرک دلوکی که فارسیده بن دخی دیرلر جمعه استاه (ققعه حلقه کون) دیرک دلوکی اطرافنی احاطه ایدن حلقه جمعه فقاح (سرم اندرون کون) دیرک ایچ طرفی که مجری الروث دیرلر جمعه اسرام (عانه زهار) قاسیق (شعره موی زهار) قاسیقده بن قیل صراحده خانولرک قاسیقده مخصوص در دیدی فیروز آبادی کلامندن اطلاق فهم اولور (ابر اندام مرد) رجک آله تناسلی که کیروزه دخی دیرلر جمعه ایور (سه مثله) کتب لغته مسطور اولان بودر که ستادست و عجز و حلقه در معنایند در کاهی تایی حذف ایدوب سه دیرلر و فی الحدیث الدین و کاه السه و لفظ است سته دن مأخوذ اولمق ملاحظه اولور زیر اجمعه استاه دیرلر (ذکر مثله) جمعه مذا کیر معلوم اوله که لفظ ذکر یکی معنایه اطلاق اولور اولافعل یعنی از کک معنایند که اتقی مقابلدر جی ذکر و ذکران و ذکره کلور نایا عوف یعنی عضو معهود معنایند جی مذا کیر کلور علی غیر القیاس کویا فحل و عوف مابینی فرق ایچون بوجه اوزره جهلند دیرلر اخفش دیدی که مذا کیر بر جمعه در که مفردی یوقدر عبادید و ابایل کبی (زب : نره کودک) اطفالک ذکرری و مطلقا ذکر معنایند استعمالی شایعدر جمعه زبیه و زباب (احلیل : سوراخ نره) ذکرک دلوکی که مخرج بولدر فارسیده نای نره دخی دیرلر جمعه احلیل (کره : شر نره) ذکرک باشی که فارسیده ختنه کاه یعنی سنت موضعی دیرلر جمعه کرات (خشفه مثله) جمعه خشب و خشفات (فیثه مثله) جمعه فیاشل (اقلف بی ختنه) سنتیز کسنه جمعه قلف (اغلف مثله) جمعه غلف اغرل جمعه غرل (قلفه و غلفه پوست ختنه) سنت وقتنده قطع اولسان دری (خصیه خایه) معروف در که خایه نک برینه اطلاق اولور جمعه خصی (خسیان هر دو خایه) خایه نک ایکسی معا (خصی خایه کشیده) خایه سی چکوب چیشرش که خادم تعمیر اولور جمعه خسیان و خصیه (بیضه : تخم خایه) خایه نک یغور طوسی جمعه بیض (صفن : پوست خایه) خایه نک درسی یعنی ظرفی اولان جلد جمعه اصقان (محبوب همدر بریده) جمله ذکر و خایه سی کسپش کسنه جئیدن مأخوذ در قطع معنایند (خنث : بی رشک) عارسز و غیرتسز کسنه انخناندن مأخوذ در بو کولوب ایکی قات اولمق معنایند خنث اوغلانده خنث تبسمه اولندیفی بوجه تندندر فارسیده پشی و نیز دخی دیرلر هاء هوزایله لکن حیز حاخطی ایله غلط

رضی الله عنہم
روایت اولسان من
یطل ابرایه تطقی به
مثلی دخی بومعنا به
مینی در یعنی اول
کسنه که انک قد اشتری
چوق اوله آنلر ایله
قوت بولور نطق
سبی ایله ظهر قوت
بولدیفی کبی (منه)
ابن خطکان روایت
ابتدی که سلیمان بن عبد
المالک مدینه منوره ده
اولان عامله نجر بر
ابتدی که اخضر الحشین
یعنی مدینه ده قاج خنث
و ارایه تعداد و احصا
ایله قضایا احصا لفظند
اولان حرف حاک
اوزریت رنقطه واقع
اولدی که معنای
مدینه ده اولان خنث رک
خایه و ذکرلر قطع
ایله دیک اوور عامل
مذکور جله خنثی جمع
ایدوب اخضا ابتدی
خنث بو خصوصدن
ممنون اولوب
بعضیلری ما کان
اغنانا عن صلاح لا یتقاتل
دیدی و طویس
دیدی که اف لکم
ماسبقونی الامیزاب
بولی انهمی و طویس
مزبور شوملق ایله
معروف اولمق اشام
من طویس مثلی مشهور
او شهر مدینه منوره ده
اولا سبی طایوس بدی
خنث و لندند و طویس
تبسمه بدینر و عبد
العبید بن القی در
و کندی و ختنه دیدی که
قطر انی عبد النعمان طایوس الجمیم و انما اشام من یعنی علی شهر الطیم و انما کلام ثم فاف حشومیم (منه) (مشهور)
خنث ندن بر مشهور بخشدو سلیمان بن عبد الملك خلافتند مدینه و ایلی اولان ابن حزم الانصاری انی اخضا انخنندر (منه)

مشهور در هندو شاه تخرجوانی دیدی هیزاصلنده جامده استعمال اولان طاس معنایند در طاس مذکور جامه کیرن کسنه لردن دریغ اولنمیب استعمالی مبذول اولمق علی طریق الاستعاره خنث اوغلانده اطلاق اولندی و بر اوغلان زیاده صفة مذمومه خنثات ایله موصوف اولسه اخنث من دلال دیو ضرب ایدرلر (خنث : آنکه هر دو آلت دارد) اول کسنه که هم ذکرری هم فرجی اوله جمعه خنثی (عنین : آنکه کان نتوان کرد) اول کسنه که جماع ایتکه قادر اولمیه (رکب : زهار زن) خانولک قاسنی که آند قیل بر و بعضیلر رجل و مرأه نک قاسغه شاملدر دیدی جمعه ارکاب (حره کس) خانولک فرجی اصلنده حرح در هاء ثانیه حذف اولنوب تشدید و تخفیف جائزدر جمعه احراج (اسکه کناره کس) فرجک کناری (بظر : خروست کس) فرجک میانندن طشره چیقان اوزونجه ات پاره سی که دیلاق تعمیر اولور (بطراء : زن ختنه نا گرفته) سنت اولنمش خاتون و معهود ات پاره سی حد اعتدال دن اوزون اولان خاتونه دخی دیرلر (عجمان میان پس پیش زن) خانولک در و فرجی میاننده اولان موضع (رفع نیدن دوران) ایکی بودک آراسی ایکی بودنیک مابینی واسع اولان خاتونه رفعا در جمعه ارفاع (فخران) بود جمعه افتخار (نسأ : رک ران) بودلر ده ایکی طردر تا اوچکله و ارنجه عتدا و لور عرق النسا دیدن کبری غلط در زیر انسا اول عرق اسکیدروا کل دخی دیرلر جمعه انسا (رکبه زانو) دیر جمعه رکب (رصفه : کردنای زانو) دیر آغرشنی جمعه رصف (مابض کوزیر زانو) دیرک آلتنده اولان چقور جمعه مابض (ساق بوزه) بالدر و بجا دخی دیرلر فارسیده شتالک دخی دیرلر جمعه سوق و سقیان (طنبوب : استخوان ساق) ساقک کوکی قروا نیجیک تعمیر اولور جمعه ظنایب (وظیف : جای پای برنجین) ایاق بلار کی طاق قلمری موضع که فارسیده نک دیرلر جمعه اوظفه صاحب مصر حد استخوان باریک در ساق و صاحب صراح باریکی ساق صاحب دستور زیر رسغ ایله تفسیر ایتدیلر که ذراعک اینجه اولان موضعیدر (مجذم جای پای برنجین) بلار یکی طاق قلمری موضع که معروفدر (مخجل مثله) کعب : شتالک (طوبوق که ساق ایله قدم ملاقی اولدیفی موضعده اولان یومرو کوکدر جمعه کعب (عرقوب : پی پاشنه) اوچکدا و زرنده اولان غلیظ سکیر جمعه عراقیب (رجل پای) ایاق جمعه ار جل (قدم : کف پای) ایاق آیدسی پیش پای ایله دخی تفسیر اولندی جمعه اقدام (چاره پشت پای) ایاعک اوستی (احص زبر پای که بر زمین برسد) ایاعک التنده اولان چقور که بره با صدقه طوق نماز اقوم الوسائل فی ترجمه الشامل نام تألیف نموده خص الاخصین شرحنده کرکی کبی بیان ایتمشز در جمعه اخاهص (انسی سوی اندرون پای) ایاعک ایچ طرفی (وحشی سوی بیرون پای) ایاعک طشره طرفی (عقب

رجالده اولان ادره
یعنی دپلیک کبی فرجده
حاصل اولان زیاده
لکه قرن عقل عقله
دخی دیور و اول
خاتونه قرنا و عقلاء
تبسمه اولور (منه)
میدانی کلامندن منفهم
اولور که قور و انجیک
نمیر اولنان موضع
ایس دیور جی ایاس
کلور (منه)

باشند) اوچکه جمعه اعقاب والله اعلم بالصواب

فصل فی صفات الانسان

(ارأس . بزرگ سر) باشی بویک کسسه قنوار و کروس و کباس مثله (صل و اصغر اصل . خرد سر) باشی کوچک کسسه (افزع : دراز موی) صاچی اوزون (اصمخ خرد گوش) قولانغی کوچک (ازهر . سرخ و سپید روی) یوزی قیرمزیلی و آقلی کسسه (اغره . سپید روی) یوزی آق و براق کسسه (اشوه . زشت روی) چیرکین یوزلو (وقاح خیره روی) یوزی پک یعنی بی حیا که بی شرم و سخت روی دخی دیرلر (مخروط الوجه . دراز روی) اوزون یوزلو مخروط الوجه و مخروط الحیة اوزون یوزلو و اوزون صقالو که عرضی اولیه (کلثوم . کرد روی) مدور یوزلو که یکاقلرینک و یوزینک اتی مجتمع اولمق معنانه (مکلم الوجه و مستدیر الوجه مثله) (اخیل . باخال) بکلوکسسه (اشیم . باخال کوشتن) اتدن بکلوکسسه شامه دن مأخوذ در خال معنانه جعی شیم کلور مؤتئنه شیما دیرلر (احل . سیاه چشم) سیاه کوزلو کسسه که کوزینک اطرافه سیاه غالب اولمغه سرمه چکماش ایکن سرمه چکش کبی سیاه کورینور که اتدن خدای سرمه لو تعمیر اولنور (اصل . بریده گوش) قولانغی کسلش و بورنی و قولانغی کسلش کسسه به دخی اصل دیرلر جوهری عبارتندن منقهم اولان بودر که ایکی قولانغی معا کسلش اولان کسسه به اطلاق اولنور (اجدع . بریده بینی) بورنی کسلش کسسه جعدن مأخوذ در بورون و قولاق وال و طوداق کسک معنانه و کسد کد نصرکه برنده باقی قلانه جعد دیرلر (اهدل . آویخته لب) طوطانغی صارقیک کسسه آلت طوداق صارقیق اولد قده آصیلش کبی کور نمکله آویخته تعمیر اولندی (العس سید لب) طودانغی قره لعدن مأخوذ در سیاهه مائل اولمق معنانه محبوبلرک طودانغی نوع ماسیاهه مائل اولمق عند العرب مدود حدر دوه آویخته لب اولمق مدود اولدینی کبی (احوی و المی مثله) مؤتی ملیادر (احور . سید چشم) کوزی قرا کسسه اکل معنانه و کوزینک بکی زیاده سیاه و بیاضی زیاده بیاض اولان کسسه و مؤتی حوراء در (اشتر . دریده چشم) کوزینک قباغی یرتق کسسه که یرتلاز تعمیر اولنور (اعمش آب ریز چشم) اول کسسه که کوزینک همیشه یاشی آقرکه اتدن شرفلی تعمیر اولنور (اعشی شب کور) کیجه کوزی کورمین (اجهر . روز کور) کوندوز کوزی کور میان یقال رجل اجهر و امرأة جهراء یقال تسدر عینهما فی الشمس (انجل . فراخ چشم) کوزینک دائره سی بویک و واسع اولان کسسه (اشهل . میش چشم) قیون کوزلو که صاری الا کوز (احول . کز چشم) اکری کوزلو کسسه که اکثر یبری ایکی کورر بیت شهرا دست تصرف نیست اندر و حدتش کی تواند دیدة احول دودیدن روزرا (اشکل

(سرخ)

الطخ . مقطع . مصفح .
مفطح . بن سربنی باشی
یصی کسسه (منه)

وفی المثل هو ازرق
العین فلان کسسه ده
عداوت علامتی وارد
دیجک برده ضرب
اولنور اسود الکبد
و سودالا کباد و صهب
البال دخی بمقامده
ضرب اولنور اصمعی
دیدنی که جمله سی اعدا
صفی در (منه)

(سرخ چشم) کوزینک بیاضنده قیرمزیلیق اولان کسسه شکله دن مأخوذ در که مذکور اولان قیرمزیلیق معنانه شهله کوزوک قرا سنده اولان قیر من یلقد در (ازرق . کبود چشم) کوزک کوزلو کسسه که فارسیده گربه چشم دیرلر (اخفش . تنک چشم) کوزی کوچک و طار اولان کسسه (اقبل . آن که یکچشمش در پیش کرد) کوزینک بری پیکاری طرفه مائل اولان کسسه که شاشی تعمیر اولنور جوهری دیدنی که قبل عین اولدر که کوزک قره سی بورون طرفه مائل اوله (اعور یک چشم) بر کوزلو (اخیف آنکه یک چشم کبود و یکی سیاه) بر کوزی کوزلو و بر کوزی قره اولان که فارسیده زاغ چشم و ترکیده چاقیر دیرلر (متع مثله) صاحب مصرحه کز چشم ایله تفسیر ایتدی (اعبی نابینا) کوزی کور میان کسسه (اکه . نابینای مادر زاد) اتدن کوز سر طوغان کسسه (ضریر مثله) (اشوش . آنکه بکوشد چشم نکرد) تکبرندن ناشی کوز قویر و غیله بقان کسسه (اشم بلند بینی) بورنی بویک یعنی بورناز (اسن . زبان آور) فصیح (السن مثله) مصقع فصیح معلق سلاق سلاق کلامی قوی اولان کسسه (لقاعه) حاضر جواب اولان کسسه (مفوه فیه) زیاد فصیح (ساکوت سکیت) همیشه خاموش اولان کسسه (مکثار مسهب) چوق سوبلیان کسسه (هذار و هذارمه . یهوده سوبلیان کسسه) (اخرس بی زبان) دلسر (جبهوری . بلند آواز) سسی زیاده بویک اولان کسسه (رخیم . نرم آواز) سسی یومشق و آلچق اولان کسسه (افلج لب زبرین شکافته) آلت طوطانغی یاریق کسسه (اعلم . لب زبرین شکافته) اوست طودانغی یاریق کسسه (افوه . فراخ دهن) آغزی بویک و واسع اولان کسسه (افنج فراخ کام) طمانغی واسع کسسه (اخرق . شکافته گوش) قولانغی یرتق (افطس . پن بینی) بورنی یاصی (اذاف مثله) (اصلع . موی پیشانی رفته) باشنک اوکنده قبل اولمیان کسسه و باشنک اکثر اجزاسنده قبل اولمیان کسسه ده استعمالی شایع در فارسیده کچل و ترکیده کل دیرلر (احنس . آنکه سربینی اوجسته باشد) بورنک اوجی سیوری واورته سی چوکوک اولان کسسه (احنس کز بینی) بورنی اکری (اصبغ کز دهن) آغزی اکری اساسده آغزی و بورنی اکری اولاندر دیدنی (اکس . کوتاه دندان) دیشلری قیصه اولان (اروق دراز دندان) دیشلری اوزون اولان کسسه اساسده دیدنی که روق اولدر که اوست دیش ایکی آلت دیش اوزرینه کلوب و اوزون اوله (مفلج الاسنان . کشاده دندان) دیشلرینک آراسی آچیق یعنی سکرک اولان کسسه جوهری دیدنی که فلج شایا ایله رباعیات مابینی اوزاق اولمقدور و رجالدن ایکی معدنک مابینی متباعد اولد قده رجل افلج دیرلر و اوک دیشلر سیرک اولسه مفلج الثیادیرلر (اقلم زرد دندان) دیشلری صار و کسسه

اوقص اول کسسه در که
بوینی قصیر اولمغه کویا
بوینی قیریلوب بر طرفه
مائل اولش و قص
قیرمق معنانه در
وقص فلان دیرلر
دابه دن دوشوب بیوی
منکر اولسه کده
فی الزاهر (منه)

(اورد پوسیده دندان) دیشلری چوروش کسنه فیروز آبادی در دلفظی ذهاب السن ایله
تفسیر ایندی جوهری رجل اور دلیس فی فہسن دیدی مصنف اساسده دیشلرک کوکی بری
برینه سور تلک دیدی (ایچ کر قته آواز) سسی طوئلش کسنه که بو غوق سسی تعبیر اولنور
(النع شکسته زبان) دلی دوز اولیان کسنه که حرف رای حرف یا تلفظ ایدہ که پلنک
تعبیر اولنور (الکن کر قته زبان) دلی طوئلش یعنی اسانده لکنت و آغیر لقی اولان کسنه
که حرفی ادا ده زجت چکر (ابکم کنک) اناسندن دلسر طوغان کسنه که فارسیده
لان دخی دیر لر (مکثاره بسیار سخن) چوق سوز لو کسنه (مهدار پیو ده سخن)
عبث و مالا یعنی سویلن کسنه (عی . آنکه سخن نتوان گفتن) سوز سوط که قادر
اولیان کسنه که بر حرفی ادا ایتکی چون عظیم مضطرب اولور (سناط . کوسه)
معروفدر که اصلا یوز ندہ قیلدن اثر اولمز (اٹط و کوسج مثله) اعسر (چپه) هر شیی صول
الیله طوئن کسنه (اعسریر . مرد چپ و راست) هم صاغ الین و هم صول الین استعمال
ایدن کسنه اعسریر دیک جائز دکلدر (اضبط مثله) (اقطع بریده دست) الی کسلش
کسنه (اٹل مثله) صراحده شلل لفظی تباہ شدن دست دیو تفسیر ایندی یعنی ال فائده یه
یاره محق نه وجهله اولور سه اولسون (مقدوده در از بالا) اوزون بویلی کسنه (ربعه
میان بالا) اور نه بویلو (مربع مثله) مبطن بزرک شکم) بیوک قارنلی کسنه (مہفہفہ
زن باریک میان) اینجه بویلو خاتون (منہوم . آنکه سیر نشود) اول طعامه حریر ص
کسنه که هر تقدیر اکل اتسه طومعه (عتل . درشت کار) هر علی غلظت اوزرینه
اولان کسنه مثلاً تکلم اتسه آدمک یوزینه بدید چاغیر بر و بدید سویلر (علج . درشت
خوی) بدخوی کسنه که شدید اولمغه هرگز بر کسند ایله اختلاط ایتمز و بر طائفه که
کفاردن اصلا بر دین ایله متدین اولماش لدر آنره علج دیر لر جمعه علوج (جلف
ناکس و بی ادب) اصل زاده وحسب ونسب اولیوب و ادب سز کسنه غلیظ الطبع
اولان کسندیه جلف دیر لر جمعه جلاظ (اجلی کل چکاذا) باشنک اور ته سنک قیلی
دوگلش کسنه و باشنک ایکی طرفندن ویا اوکی طرفندن قیلی دوکولن
کسندیه دخی دیر لر (اجلی . پیش سر کشاده) باشنک اوکنک قیلی دوکولش آچیق
قالش (اصلع . بی موی) باشنک قیلی دوگلش کسنه صراحده صلح لفظی بالتحریک موی
رفتگی پیش سر دیو تفسیر ایندی صاحب مصرحه لفظ دغ ایله تفسیر ایندی که فارسیده
باش چکل اولمغه جمله قیلی دوکولمکه دیر لر (انزع ریخته موی) باشنک قیلی دوکولش
کسنه خواه کل اولمقدن و خواه غیری سبیدن (شائب . سید موی) قوجالقدن صاجی
و منقلی آغار مش کسنه (فاجم . سیاه موی) صاجی و منقلی کومور کی سیاه اولان کسنه

(مقتضای)

معاظر و ایت ایندی که
ایکی کسنه و ایددی
بری این و بری ایسر
یعنی بری صاغ و بری
صولاق صاغ اولان
همیشه صولاق اوزرینه
تفاخر ایدر ایدی
مزبور لری سرقه دن
اخذ ایدوب شرعاً صاغ
الربنی قطع ایتدیلر
صولاق اولان صاغ
اولانه تفاخر ایتکه
باصلادی صاغ دیدی که
ماعت للاعمر فضیله
الان یسرق فبؤخذ
یمنه (منه)
درب بد زبان حدید
اللسان اولان کسنه
درا بدن مأخوذ در
زهر معانسه ستان
مذرب دیر لر زهراب
ایله سیوارلش و له
وجه مناسبت ظاهر در
(منه)

مقتضای قاعده بودر که شائب بیاض اولان قیله واشیب بیاض قیل صاحبند كذلك
فاجم سیاه قیله و اجم سیاه قیل صاحبنه اطلاق اولنه شویله ملاحظه اولنور که اصل
نسخه ده موی سپید و موی سیاه اولوب نساخ تقدیم و تأخیر اتمش اوله لر والله
اعلم (کث . انبوهی موی) صاج و صقال کور و چوق صیق اولمق و قبا صقالی آمده
رجل کث اللحیه (جمعه . پشک) قیور جیق صاج (قطط مثله) لکن قططه زیاده
مجدد کث معتبر در لهذا صاحب بجه پشکی پشک ایله تفسیر ایندی که پیچایم کی در
(سبط) بانک تحریکله (موی فرو هشته) اشاغی صارقش صاج و سبط بانک سکونیه
و سبط کسریله نعت در یعنی صارقش صاج صاحبی اکثر نسخه ده فرو هشته موی واقع
اولدینی تعجیم ثانی به نظراً اولمق ملاحظه اولنور غفلت اولنیمه (احطل . دراز
کوش) اوزون قوئلکی کسنه اوزون واشاغی صارقش قولاغده اذن خطلاء دیر لر
(مقرون الحاجبین . پیوسته ابرو) چاتیق قاشلی کسنه (اقرن . ثله) (اصم کر) صاغر که
قولاغی آواز ایشتمز خواه آزو خواه چوق (اطروش سخت کر) زیاده صاغر که اصلا
اشتمز کتب مطوله معتبره ده شو وجهله بیان اولندی که طرش صمدن آذر در مصنف
اساسده طرش صم ایله تفسیر ایندی فیروز آبادی صم تفسیرنده انسداد الاذن
و ثقل السمع دیدی بوندن منظم اولور که صم طرشدن زیاده اوله علی خلاف ما
فی نسخ الکتاب (حسن . خوب) کوزل (قیح . زشت) چرکین (طلیق کشاده روی)
یوزی آچیق که کولر یوز لو تعبیر اولنور (وضی روشن روی) یوزی نورانی و پاک کسنه
نظیف الوجد کی (عبوس ترش روی) اکشی یوز لو که اکری یوز لو تعبیر اولنور
(جهم مثله) وجه جهیم دیر لر غایظ و اتی چوق اولسه (کالح مثله) کالح اول کسند در که زیاده
تعبسندن و غایت یوزین اکدی کندن ناشی دیشلری کورینه (باسر مثله) (اسمر کندم کون)
بغدادی رنکلو که قره یاغز تعبیر اولنور (اسوده سیاه) قره (ایض . سپید) آق
(ایله کشاده ابرو) ایکی قاشنک اراسی آچیق اولان کسنه و کریم النفس اولان کسندیه
ایله دیر لر اقرن دخی اولور سه (ابله مثله) (ازب . بزرک ابرو) قالین و بیوک قاشلو کسنه
اساسده قاشلرینک و قوللرینک و سائر جسدینک قیلی چوق اولان کسندیه دیر لر دیدی
و توکی چوق اولان دوه به بعیر ازب دیر لر کل ازب نفوذ مثلی مشهور در زیر اتو کلی
دوه نک کوزلرینک اطراف دخی قیلی اولمغه اول قیللری آدم ظن ایدوب کندوی
طوغنه کلور فہم ایدوب فرار ایدر (اجید دراز کردن) اوزون بیو نلو کسنه (اغلب
سطر کردن) بوینی بوغون کسنه (اقمس . سینہ بیرون آمده) کوکی طشره چیمش
کسند (احدب . کوز پشت) صیوقی طشره چیمش کسند لکن اساسده احدب و احدل

عند مرده اولان
نسخه لردہ پشک مو واقع
اولدی لکن غلط
و تقدیم و تأخیر اولمق
ملاحظه اولنور زیرا
پشک بانک کسریله
قیور جق صاج
مقتضای در (منه)

مائل الشق معنائه یعنی آموزینك بری او بیروموزندن یو كسك اولان كسند دریدی
(ضخم . سطر) قالین جمعه ضخم (غث . لاغر) آریق جمعه غثا (ازل لاغر سرون)
صاغریسی آریق كسند مؤتی زلاء كلور (اعجف مثله) سمین فرید) سموز جمعه سمین شحیم دخی
بومعنایه در (قصیر كوتاه) قیصه جمعه قصار (عیدیمار از عشق) مرض عشقه مبتلا
اولمغه خسته اولان كسند ع عشق بریو كدر كه خم اولمش آنك آلتند قاف * و بو
مقوله خسته غایت ضعفندن اطرافنه یصدقلر وضع اولمغه قجه اوتور مغه
قادر اولمغه بواسم ایله تسمیه اولندی (مقعد * برجای مانده) اول خسته كه
یرندن قالقوب حر كنه قادر اولمیه (زمن مثله) مضطره بی چاره) مدد سز وعلاج سز
ضردن مأخوذ در هزال وسوء حال معنائه (مهفهف * مر دیاریك میان)
بیلی اینجه رجل (حیاتی . ریش آور) قبه صقالی كسند (طویل دراز) اوزون جمعه
طوال (كبیره بزرگ) بیوك جمعه كبار وكبار (جیم تناور) بیوك كوده لی كسند عظیم
الجنة معنائه جمعه جسام (اعرج . لك) آغساق * فرومایه صدر نشین اعتبار اولسه
جمل الاعور الاعرج دیو ضرب ایدر لر یعنی غراب كك اولدی معلوم اوله كه عرج
یا عارضیدر یا خلقی و مادر زاد در عارضی اولورسه ماضیسنده عرج دیرلر رانك قحیله
خلق اولورسه عرج دیرلر رانك كسریله وكفتاره ضیع عرجاه تسمیه ایندك لری صیادی
كور دكده طوبال طوبال مشی ایندك یچوندر كه كویا طوبال اولمغه صیاد آنك صیدینه نزل
ایتمیه (نیسب . مرد بانسب) نسلو كسند كه كشی زاده تعبیر اولنور (جلیس همنشین)
مصاحب مطلقا (ندیم همشراب) شراب مجلسنده مصاحب اولوب بیله شرب
ایدن جمعه ندماء و ندمان و ندامی و ندامی والله سبحانه اعلم

فصل فی الجنین والطفل وغیرهما من الانسان

(جنین . كودك اندر شكیم) والده سی قرننده یعنی رجنده اولان چو چق جمعه اجنه
(طفل كودك خرد) كوچك چو چق كه والده سی قرنندن طشره چیققد قد نصكره بلوغ
مرتبسنده وار مدجه كا طفل دیرلر كه فارسیده كودك تعبیر اولنور مذكرو مؤتی ومفرد
وتنید وجبی مساویدر اگر چه بعضیلر طفله دیرلر انسانك ووحشی حیوانانك ولدنه
طفل اطلاق اولنور صاحب تهذیب بسیط اسمیله مسمی تفسیر حدایدن روایت
ایندی ككه عرب جاریه طفل جاریان طفل جوار طفل غلام طفل غلامان طفل
غلمان طفل دیرلر جمعه اطفال (رضیع * شیرخواره) سودامن ولد جمعه رضاء
(محول . يكساله) بریاشنده ولد (فطیمه از شیر باز كرده) ممدن كملش ولد افطم الصبی
دیرلر ممدن كملسی قریب اولسه وزیاده فقیر اولان كسندیه مایلك فطیمه دیو ضرب

(ایدرلر)

ایدرلر كه فطیمه ممدن كملش اوغلاغه دیرلر (ولد * فرزند) اوغول وقیز جمعه
اولاد (صبی * كودك نر) ارلك چو چوق ج صبیان (ولید مثله) ج ولدان (صبیده كودك
ماده) دیشی چو چوق كه فارسیده دختر ك دیرلر یعنی قیز جفز جمعه صبیات (ولیده مثله)
جمعه ولاید (سقط : از شكیم بیفتاده) وقی كلدین والده سی قارندن دوشن چو چوق كه
دوشود تعبیر اولنور (وصیفه : غلام نارسیده) یتشممش یعنی بالغ اولمامش اوغلان
جمعه و صفاء (وصیفه كینزك نارسیده) بالغ اولمامش قیز جمعه و صایف (مرهقی
نزدیک بلوغ) بالغ اولمق سنند قریب اولان اوغلان رهق دن مأخوذ در قریب معنائه
(بالغ : رسیده) سن احتلامه یتشممش اوغلان (امر د . بی ریش) صقالی كملش اوغلان كك
مذكوره رجاله مخصوص اولمغه جاریه مرءاء دیمك جائز دكلدر جمعه مرد (حدث
ع . جوان) بیکی یتشممش اوغلان و یاشی آژ دیمك مرءاء اولنسه حدیث السن دیمك
كرك جمعه احداث (شاب مثله) جمعه شبان (فتی مثله) جمعه فتیان و فتیه و فتو (فتات : زن
جوان) كنج خاتون جمعه فتیات (شباب : جوانی) یكتلك (فتوة مثله) و كرم معنائه استعمالی
كثیر در کریم اولان كسندیه فتی دیرلر خواه شیخ خواه شاب بیست ان الفتی لفتی
المكارم والعلی * لیس الفتی بمعنی الصبیان (روق الشباب : اول جوانی) یكتلك ابتدایی
(ریق الشباب : ریق الشاب : و شرخ الشباب : ریعان الشباب : و عنوان الشباب : و عنفوان
الشباب م (كهل : دو موی) صقانه آق دوشن كسند كه قیر غیل تعبیر اولنور واصلنده اوتوز
یاشنی تجاوز ایدن كسندیه دیرلر جمعه كهول (كهله . زن دو موی) صاحب آق دوشن
خاتون جمعه كهلاء (شهله . زن بزرگ) قوجه قاری واورته یاشلی عاقله خاتونه دخی شهله
دیرلر نسایه مخصوص اولان الفاظ دندر مذكر نده معنای مخصوص ایله شهل دیرلر
شیخه مثله (شیخ : مرد پیر) معروف در جمعه اشیخ و شیوخ و شیخان و مشیخت و مشایخ
و مشیوخاء (هرم . سخت پیر) زیاده پیر ۹ جمعه هرماء و هراوی و هرمون (هرم
سخت پیری) زیاده قوجه لق

فصل فی طبایع الانسان

(طبع : سرشت مردم) انسانك مجبول اولدنی طبیعت جمعه طباع (طبیعه مثله) جمعه
طبایع (غریزه مثله) جمعه غرایز (عقل : خرد) معروف در جمعه عقول (بصیره : بینایی دل)
قلب ادراکی كه قلب كوزیله كورمك ایله تعبیر اولنور بصر ظاهری اولان حاسة
رؤیت وبصر ضریر مقابلی در وبصر عالم معنائه در وعقل معنائه دخی كلور
جمعه بصائر (اب : خرد) عقل لكن هر نستهك معززه وخالصنده اطلاق اولمغه
وهم ایله معشوش اولمیان عقلده استعمال اولنور لهذا اصحاب تفاسیر اولوا الالباب

(انحصی) (۱۱) (ل)

۹ پیرلك كك نیه سی ابو
مالك در قال بیت : ابا
مالك ان الغواني
هجرنی . ابا مالك انی
افلك ذائبا : ای دافعا
غیر زائل و پیرلك
بر كسندیه حلول ایتد
كده كویا مالك اولمش
كی مفارقت اتمامك
بولفظی اطلاق ایتدیلر
و آجیلقه دخی ابو مالك
دیرلر (منه)
رجل كهل ابن الانباری
دیدى كه كهل عرب
عندنده اوتوز یاشنی
تجاوز ایدن رجل در
كهل تسمیه اولندی
كامل اولدینى یچوندر
بقال اكتهل النبات
اذاتم و حسن واستوی
ودخی نور الهموم
دیوب شب مرءاء
ایدرلر و اكثر شعرا شی
نوره نشیه ایتدیلر ابن
الروی شاب ایكن
صقالی و یاشنك قیلی
اغلان كسند حقتده
دیدى كه بیت قدیم
الفتی و لیس عجب ان
یری النور فی القاصیب
از طبع (منه)
وترو او فقیله اهل
عالیه الفتی وارك كسریله
اهل حجاز الفتی در
(منه)

هرون بها لایق
و معاویه كوسه اولمغه
حضرت حسین شو
وجهه مقابله یتدی كه
والبلد الطیب یخرج
تباته باذن ربیه والذى
خبث لا یخرج الا نكدا
جلیس قفقاع اول
كسند حقتده ضرب
اولنور كه جلیسندن
فوق المأمول منفع
اوله مرءاء اصحاب
عربندن قفقاع من شور
هذی در حكایت
اولندی كه قفقاع مذكور
معاویه مجلسنه واردی كه
كثرت ناسدن موضع
جلوسى اولمغه
تومیع ایتدیلر جلوس
ایندی معاویه بر صریه
یوزیك درهم وضع
وقفقاع عطیه ایتدی
قفقاع یاننده اولان
كسند به آن شود صری
حفظ الله دیدی اول
كسند دخی اخذ ایدوب
طشره چیققد قرننده
قفقاع اما شکی آل دیو
صره بی قفار دقه
قفقاع دخی زم عاذم
دكلدر كه بر نسته بی
بر كسندیه و یو دكدن
صكره كیویه الهوز
بنانی سكا الملق نیتله
و بر مدم دیدی (منه)
جوهری دیدی كه
الجنین الولد مادام
فی بطن امه (منه)

تر کیدی انتخاب عقول صافیه ایله تفسیر ابتدا بر جمع الباب و البوالیب دخی کلور
(نهی: منته) نهیدن مأخوذ در عقل دخی صاحبی قیچدن نهی و منع ایند بکچون بو
اسمه تسمیه اولندی جمعه نهی (ذهن مثله) جمعه اذهان بخروجی و حمله (حلیه دباری)
یا و اشراق که مشتق من حمل انکه در (شمال: خوی) خلق جمعه شمائل (خلق مثله) جمعه اخلاق
(خلق مثله) جمعه خلائق (شبهه مثله) جمعه شیم (سجده مثله) جمعه سجایا (عاده) که معروف در
جمعه عادات (سیره: روش) آیین و توره اصلنده ساریسیردن مأخوذ اولمغه یور و یوش
دیو تعبیر اولنور (وتیره: و طریقه: و شاکله: و دأب و هجیر مثله) بلبل: اندوه دل) قلبه
اولان غصه و غم جعی بلبل در (غله: سوزش دل) یورک حرارتی عطش کی جمعه
غلل (غلل مثله) صغن: کینه (برکسینه: طوندوغی کین جمعه اضغان (ضغینه مثله)
جمعه ضغاین (ذحل مثله) جمعه ذحول (تبل مثله) جمعه تبول (احنه مثله) جمعه احن (وتر
مثله) جمعه اوتار (تره مثله) جمعه ترات (غل: و غیر: و حقد مثله) جمعه حقود و احقاد (ناره مثله)

فصل فیما يتعلق بالنساء کالبکر و الشیب و سایر احوالهن

(بکر: دوشیزه) ۹ اول قیز که قزلی زائل اولمش اولمیه جمعه ابکار (عائق: دختر
نورسیده) بیکی یتشمش قیز و او چاغده باشلامش کبوتر پجه دخی دیر لر جمعه عواتق
(عذراء: دوشیزه) اصلنده صاحبه العذرة دیمکدر جمعه عذاری (عذره: دوشیزه کی) قیزلی
زائل اولماق که عذراء آنک نعتیدر (نصف * میان ساله) اورتیه یاشلی خاتون که قرق
بش یاش ایله تقدیر اولندی تصغیری نصیف کلور تامر (عوان مثله) جعی عون کلور
(عجوز: پیره زن) ۷ یاشین آلمش خاتون ابن السکیت دیدی که عجوزه عوام کلایدر جمعه
عجایز و عجزاسکی شرابه دخی عجوز دیر لر (عروس: زن آراسته) ۶ تزین اولنمش
خاتون که کلین تعبیر اولنور تحقیقی بودر که لفظ عروس بر لغتدر که رجل و سر آیه
اطلاق اولنوب کویکویه و کلینه اطلاق اولنور و عرس زوجه دیر لر فقط جمعه عرایس
(عرس) عینک ضمی و رانک سکونی و قیچتن ایله لغتدر (مهمانی عروس) کلن ضیافتی که کلین
دو کونی ضیافتی تعبیر اولنور و کلین دو کنته فارسیده زناشوی دیر لر جمعه اعراس
عرسات دخی کلور (جهاز) چیک قمع و کسری لغتدر معروفدر که عامه تحریف ایدوب
چیز دیر لر عروسک مهمات و لوازمندن عبارتدر فارسیده ساز عروس دیر لر (عروب
زن شوی دوست) زوجنه محبت ایدن خاتون جمعه عرب (فروک زن شوی دشمن)
زوجنه عداوت ایدوب سومیان خاتون فرکت المرأة زوجها و فرکها زوجها دیر لر
زوجنه زوجنه بغض و عداوت ایتسه و کله مذکوره زوج و زوجنه دخی غیر محله
استعمالی استماع اولندی جمعه فرک (عجزاء: زن کلان کون) صاغریسی بیوک خاتون

مترجم فقیر و وطن اقامتی اولان عروسه و دکانجک جار شومی بو قیلدن اولمق ملاحظه اولنور (منه) ازلا

(زلاء: زن لاغر کون) صاغریسی آریق و کوچک خاتون (مذکاره: پیوسته نر زاینده)
هر طوغور: دجه اوغلان طوغوران خاتون (میناث: همیشه ماده زاینده) دائمی
طوغورن خاتون (نرور: اندک زاینده) از طوغورن خاتون (نور: بسیار زاینده)
چوق طوغورقان خاتون قال ابن مرداس بیت بغاث الطیر اکثرها فراخا * و ام
الصقر مقالات نرور (مقالات: آنکه پچد اونزید) اول خاتون که ولدی معمر اولمیه
(معقاب آنکه نرو ماده زاید) اول خاتون که بر دفعه ده اوغلان و بر دفعه ده قیز طوغوره
(عقیم: نازاینده) طوغور میان خاتون و ولدی اولمین رجله دخی دیر لر جمعه عقم (مستام
آنکه همیشه دوزاید) همیشه کیز طوغورن خاتون (ارمله: زن بیوه) طول خاتون اول
اره و ارسون یا وار مسون بعضی اوردن آیرلمش خاتونه دیر لر دیدی و خاتونی اولمین رجله
ارمل دیر لر مؤثنده رملاء دیمز لر ابن السکیت دیدی که رجال و نسادن محتاج و مسکین
اولانه ارامل دیر لر اساسده دیدی ارملة رملدن مأخوذ در فقر معنایست ارملة المرأة
ورملت من زوجه دیر لر لکن لفظ مذکور احتیاجی اولمینه دیمز لر جمعه ارامل (ایم
زن بی شوی) ارسن خاتون شیب و ارسون بکر و ارسون زوجه سی اولمین رجله دخی ایم
دیر لر اول زوج ایتسون ایتسون (جمعه ایامی) اصلنده ایام دری قلب مکان اولندی (شیب
زن شوی دیده) ارکور مش خاتون ابن سکیت دیدی که داخل اولان رجله و مدخول
بها اولان سر آیه شیب دیر لر مذکر و مؤنثه اطلاق مساویدر اصلنده شیب در سید
لفظنک اصلی سیود اولدیفی کی ثوب دن مأخوذ در عودت معنایست برکسینه خسته لقدن
صحته رجوع ایتسه ثاب الرجل دیر لر و اکثری ایتیب دخی تزوجه عودت ایتسه کله بواسم
ایله تسمیه اولندی جمعه ثبات (خریده: زن شرمکین) اوتانجق و حیا صاحبه سی اولان
خاتون جاریه خرو دیر لر خفرة یعنی زیاده حیا صاحبه سی اولسه ابن الاعرابی دیدی که
دلنامش انجویه خریده و هر بکر اولان قیزه خریده دیر لر جمعه خراید و خرد دخی کلور
(خود: زن نیک خو) حسن خلق صاحبه سی اولان خاتون و یومشق تنلو اولان خاتونه
دخی دیر لر جمعه خود (خرعوبه مثله) و اکثر کتیده انجیه کوکلو خاتون که کنج و کوزل
اوله دیو تفسیر اولندی (غانیه: بی نیاز از پیرایه) جال مادر زادی اولمغه کندوبی تزیننه
محتاج اولمین خاتون جمعه غوانی و غانیات دخی کلور (زعبویه: زن سپید و دراز بالا)
بیاض تنلو و اوزون بویلو خاتون (خریبه زن فاجره) فاحشه خاتون که ناخرمدن پرهیزی
اولمده خردن مأخوذ در یومشلق معنایست که کوشک تعبیر اولنور فاجره دخی هر کس
اطاعتی اولمغه بواسم ایله تسمیه اولندی (قحبه: پلید کار) مردار عملو خاتون که
فارسیده بدکار و روسی دخی دیر لر قحبا دین مأخوذ در سرفه خشک یعنی قورو

وفی المثل احمر من دم
المقالات زیرا اول
خاتون همیشه عرویه
اولمغه کوزنیک یاشی
خار اولور و دم حزن
خار و دم سرور یارد
اولمغه برکسینه خبر
دعا مقامنده اقر الله
عینه دیر لر و بد دعا مقامنده
اسمعه الله عینه دیر لر
که سخن دن مأخوذ
در حرارت معنایست
بعضی دیر لر که اقر
قرار دن مأخوذ در
پس اقر الله عینه دخی
سخانه و تعالی فلان
کسینه اول سر آیه
رزق احسان اتسون که
عیرلرک مالندن
نظری قطع اتسون
معنایست اولوب حالی
اکا قناعت و برون
دیو د عادر و جاهلیته
عادت بواید که مقالات
اولان خاتون مقتول
اولان شرفک مینفی
ایا غیله بجه ولدی
معمر اولور ملاحظه
سیله بو فاعده بی اجرا
ایدر لری (منه)
صاحب عیاب دیدی که
قحبه کله موالد در
و این درید دیدی که
قحبه اول اسنه در که
مرضدن ناشی فامد
اولمش اوله صکره
فاجره اطلاق اولندی
لکن عرب بواسمی
استماع ایتدیر (منه)

و مادری دخی اول
اولور سه شوملی زیاده
اولوب انلردن تولد
ولد اوله بکرین دیر لر
کذ فی الدرہ (منه)
۷ قند فوجوز پیر معنایست
کنده پیر معنایست
معربدر (منه)
۹ و برنسته بی حسن ایله
وصف مقامنده لیله
العروس دیر لر و سودا
العروس اول سیاه
جاریه در که الاشیا
تصرف ماضی اداها
مفهوم و زره عروس
حسناک مقامنده اجلاس
ایدر لر بعضی چشم
بدن حفظ ایچون
دیدیلر و سوق العروس
بقدر اده بر چار شونک
۱۰ سمیر بغایت لطیف
و جمع الظرفه اولمغه
برنسته بی حسن ایله
مدح مقامنده احسن من
سوق العروس دیو
مثل ایدر لر و ابو بکر
خوارزمی جاریه حسنه
وصفنده کاتبا سوق
العروس و کاتبا العافیه
فی البدن و بعضی
دیدی که لفظ عروس
معانی جامع اولان
هر شینه اطلاق اولنور
مثلا تفاسیر اعتمه
و ظرفه اشیا وضع
اولنان تجارت سقیفه سته
سقیفه عروس و شیب
مرغوبه و متعده حیر
بیع اولنجان جار شویه
سوق العروس دیر لر

او کسور که بگویند از اولیه دیار عربده زانیه خاتونلر بر رجل کورسدر
او کسور و کندیك فاحشه اولدوغنی او کسور مک ايله اشعار ایتدیکی ایچون بواسطه
ایله تمییه ایتدیله و قبحه لفظی زانیه لفظندن خاصدر زیر قبحه آشکاره اجرت ايله
فحش ایدن خاتونلر و اهل بن مطلقا نسوانه قبحه دیرلر لائق بقول القبحه ولا
تقترب طول العجبة جمعه قحاب (سلیطه: زبان دراز) دلی اوزون خاتون که زوجتک
یوزینه بدید چغروب دلازارلق ایدر جمعه سلاط (سحاقه: سعتی) زیبجی تعبیر
اولان خانون که فارسیده چرمیه بنددخی دیرلر و عورت سون عورته وارلر لباسیله
کزن عورته دخی دیرلر لن الله السحاقات (غرب مجرد) ارکن که تزویج ایش اولید

الباب السادس عشر فی الاقرباء و ما یناسبها

(قرب خویشاوند) خصم و قوم جمعه اقارب و اقرباء و قریب (قرب: خویشاوندی)
خصم (قربا: مثله) (رحم: خویشاوند نزدیک) یقین خصم جمعه ارحام (رحم: دوست
خالص) کشینک مخلص دوستی اساسده هو حمیمی هی حمیتی ای و دیدی و دیدتی
دیدتی و کشفده اهل و اولاد و ذی قرابته دخی جم دیرلر دیدی جمعه احام و احاء (اجنبی
بیگانه) معروفدر که یاد تعبیر اولور جمعه اجانب (حسب: کوه مردم) انسانک
شرفی و هنر و معرفتی (حسب: کوهری) آبا و اجدادی شریف اولان کسند که کشتی
زاده تعبیر اولور جمعه احساب (نسب) معروفدر جمعه انساب (نسب: اصل زاده) نسبی
پاک اولان کسند (اصل نژاد) بر کسندک صوبی و صوبی جمعه اصول (اصل: اصل) کشتی زاده
(منصب اصل مردم) انسانک اصلی و نسبی و ترکیب ایتدیکی اجزاء عنصریه سی ج مناصب
فیروز آبادی دیدی که انصاب الاصل و المرجع کالمنصب (عنصر: مثله) ج عناصر (نحار
و نصاب و محتد و وار و مد و جر و ثومه مثله (اب: پدر) بابا اصلی ابو در جمعه آباء (والد: مثله) ام
مادر) آند جمعه امهات (والده: مثله) جمعه والدات (ابوان: پدر و مادر) بابا و انه (جد
پدر پدر) بابا بابایی و آنا باباسند دخی جدد دیرلر که دده تعبیر اولور جمعه اجداد
و جدود (جده: مادر کلان) بیوک آنا که آنا آناسی در و بابا آناسند دخی دیرلر جمعه
جدات (عم: برادر پدر) بابا قرنداشی جمعه اعمام (عمه: خواهر پدر) بابانک قزقرنداشی
جمعه عمات (خال: برادر مادر) آند قرنداشی که طائی تعبیر اولور جمعه احوال (خاله
خواهر مادر) آنا قزقرنداشی که نیکزه تعبیر اولور جمعه خالات (ابن: پسر) اوغول
جمعه انشاء و بنون ابن لفظنک نسبتند بنوی دیرلر اگر چه بعضیلر ابنی دیدیلر و ابنته
لفظنک نسبتند دخی بنوی دیرلر (ولد: مثله) جمعه اولاد (سبط: نیره) اوغول اوغلی و قیز
اوغلنه دخی دیرلر جمعه اسباط (نافه: مثله) جمعه نوافل (حافه: مثله) جمعه احفاد و حفده

(بنت)

جوهری امرأة سلیط
حجاب و رجل سلیط
فصح جدید اللسان
دیدی (منه)
قرب ملاحظه میانده
صندل دیکله مشهور
اولان کوچک سفینه در
معنی: اساسده دیدی
که سفینه بر بویه
سفینک دیدکارین
استماع ایتدم (منه)
ابن: انباری دیدی که
حسب: کوه مردم که
افعل: جله تعداد ایدر
کویا کند و و غیر یلری
اول: افعالی حساب
ایدر (منه)

(بنت دختر) قیز اولد جمعه بنات (انته: مثله) (حافه: دختر اولد) اوغول و قیز قیزی جمعه
حافدات و حوافد (ابن: رنده: حلال زاده) ابن غیه حرامزاده (ابن: زنیه: مثله) که
فارسیده زنا بچه دیرلر (دخی: پسر خوانده) اوغول او قمش کسند که اوغلق تعبیر اولور
جمعه ادعیاء (ملصق) میلک ضعی و لامک قحی و صاد مشده ده نک قحی ايله مثله و ملصق
دخی بو معنایدر و مکرم و زننده ملصق و ملصق اول کسند در که بر کسند بر قومده نسبت
اجنبی ایکن کلوب آنره قریشوب و بیله قوز و بیله کوچر بعض نسخده ده جفسیده
و بعضنده بر جفسانیده ايله تفسیر اولندیکی تصحیح ثانی به و بعضنده پسر جفسانیده ايله تفسیر
اولندیکی تصحیح اوله یعنی دخی معناسند اولمغه مناسب ملاحظه اولور کایعرف بالتأمل
(زنیه: مثله) بو کلام دخی تصحیح ثانی به مناسب در زیر زنیه اول اجنبی کسند دن عبارتدر که
بر قومده قاریشر و قومک کا قطعاً احتیاجی اولمز زنده دن مأخوذدر که قویونک و دوه نک
قولاغنی بچاق ايله برارلر و کلیت ايله کسمیوب کسدکاری پاره یی مدکی صارقیدیرلر
اول صارقان پاره یی زنده دیرلر و لفظ زنیه بر اصلیم کسند و حرام زاده معناسند دخی
کلور (حیل: بچه برداشته) قالدیش چو چوق یعنی اول چو چوق که حال صغرنده یا
والده سی قرندند بر دیاردن دیار آخره کوتورلمش اوله مطرزی اول چو چوق که
بر یاردن بر دیاره والده سیله نقل ایدسن و اول چو چوق بنم ولد مدر دیو دعوی
ایده سن اول چو چوغه حیل دیرلر دیدی صاحب قاموس دخی اوله تفسیر ایتدیکی
بو کلامه قریب در (لقیط: انداخته) بر اقلش چو چوق لقطدن مأخوذدر اخذ معناسند
اصلنده مطلقاً پیر اوزرینده هر کیم آلورسد آلون ملاحظه سیله بر اقدقاری
چو چوق و بار نسنده دیرلر ایدی صکره اصطلاح شرعه اول چو چوغه تخصیص
ایتدیله که ولسی فقیر اولمغه یا زنا تهمتندن خوفاً بیرا قیرلر و اول چو چوغه لقیط
و ملقوط و منبوذ دیرلر و بعض نسخده ده حیل لقیط مرادفی اولمق اوزره اشارت
و مصرحه ده تصریح اولمشدر امیدوارمکه بیان اولنان وجه صواب اوله و عنده ده
اولان نسخه معتمده ده حیل و لقیط تفسیرلری کتب معتبره تفسیرلرینده موافق اولمغه
سائر نسخده ده اولان تفسیرات مضطربده نک شرحه تعرض اولندی (اخ: برادر)
قرنداش جمعه اخوة اخ لفظی اصلنده اخو دیر لهذا تنبیه سنده اخوان دیرلر
اگر چه بعض عرب اخان دیدیلر که اولور که جی آخاء کلور آباء کی و لاب و ام اولان
قرداشلره بنو الاعیان و لام اولان قرداشلره بنو الاخیاف و لاب اولان قرداشلره
بنو العلات دیرلر (شقیق و صنومله) (اخته: خواهر) قیز قرنداش جمعه اخوات (ربیب
پسرزن) رجلك زوجهنک زوج اولندن اولان اوغلی که فارسیده پسراندر دیرلر

اساسده فلان ملصق
و ملصق دخی دیدیکی
دلالته ایدر که تصحیح
ثانی اوزره دخی دخی
معناسند اوله (منه)
بعض نسخده ده حرام
زاده ايله تفسیر اولندیکی
بو معنایه موافقدر
(منه)
حیل دخی دخی معناسند
کلور قاموسده حیل
ماده سنده دکامیرالندی
دیدی (منه)
صنوبر در جل صنوبر
برادر و عی بو قدر
منفرد در معناسند
و برداق مثله صو
ایچه جک ظرفک امریک
آمبر اولنان لوله سنده
دخی صنوبر دیرلر
کذا فی الايضاح (منه)

اوکی اوغلی جمعه ارباء (ربیعہ دختراندر) اوکای قزی جمعه ربایب (راب پدراندر)
 اوکی بابا که شوی مادر دخی دیرلر (رابه مادراندر) اوکی انا که زن پدر دخی دیرلر (عله
 مثله) جمعه علالت (بعل شوی زن) خاتونکاری جمعه بعل و بعلو (زوج مثله) جمعه
 ازواج (زوجه زن) زوجک خاتونی جمعه زوجات (خلیل شوی) زوج که از تعبیر
 اولنور (خلیله زن شوی) اراک خاتونی و محل واحدده اولان رجل و امرأه دخی خلیل
 و خلیله دیرلر جمعه حایل (عرس مثله) جمعه اعراس (قعیده و وظینه مثله) ظعینه اصلنده
 هودجه یعنی محفیه دیرلر ایچنده خاتون اواسون اولسون و محفه ایچنده اولمیان
 خاتونه ظعینه دیمزلر بلکه محفه ایچنده اولدقجه دیرلر مصنف فایقده دیدی که ظعینه
 هودج ایچنده اولان خاتونه دیرلر ایدی صکره هودجه و هودجی کوتورن دویه دخی
 ظعینه اطلاق ایتدیلر جمعه ظعاین (ضربه بنانج) برزوجک تحت نکاحنده اولان
 ایکی خاتون که قومه تعبیر اولنور بری برینه نسبت ضربه در و بر خاتونی و ارایکن
 بر خاتون دخی آلفه ضرر دیرلر ضادک کسریله و بر قایج خاتونی اولان کسینه مضروهر
 خاتونه مضره دیرلر جمعه ضرات و ضاریر (ختنه داماد) کوبکو عرب عندنده
 خاتون طرفنده اولان کسینه ختن در بابا و قزندان کبی لکن عامه قزینک زوجنه
 تخصیص ایتدیلر جمعه اختان (صهر پدرزن) خاتونک باباسی که قین آنه تعبیر اولنور
 و فارسیده خسردیرلر خاوسینک خمه لریله و قحده لریله خسرقاین آنه دیرلر و عندالعرب
 زوج طرفندن اولان کسینه صهر دیرلر جمعه اصهار (حمه پدر شوی) زوجنه ک باباسی
 یعنی خاتونک قین اناسی جمعه اجاء (حأة مادر شوی) زوجنک اناسی یعنی خاتونک
 قین اناسی بعض نسخده کذلک دستور و مصرحه ده حم لفظنی پدرزن و حأة لفظنی
 مادرزن ایله که فارسیده خوشه و خوشامن و خوشدامن دخی دیرلر تفسیر اولندی
 یعنی زوجک قین اناسی و زوجک قین اناسی (سلف) سینک قمع و کسری لغتدر (شوی
 خواهر زن) رجلک زوجنه سنک قیز قزندانک زوجی که بچاناق تعبیر اولنور (کنه زن
 پسر) اوغلك خاتونی که فارسیده کلین دیرلر (خنه خواهر شوی) خاتونک زوجنک قیز
 قزندان کور و بجه تعبیر اولنور

فصل فی الحیب و الصدیق و ما یناسب

(حیب دوست) جمعه احبا (خلیل مثله) جمعه اخلاء و خالان (صدیق مثله) جمعه
 اصداقاء و صدقاء دخی کلور (خلیط مثله) مخالط کبی ندیم و منادم و جلیس و مجالس کبی
 و همبازدر چراگاه ایله تفسیر اولندی یعنی اوتلاقده مشترک اولان کسینه عادت اعراب
 بودر که ایام کلا اولدقده قبایل متفرقه مجتمع اولوب حیوانلرندن کلا ده رعی ایدرلر

(ایدی)

ایدی بواشاده مایینلرنده محبت و مودت حاصل اولور ایدی صکره مطلقا دوست
 معناسنده شایع اولدی جمعه خلطاء (اخ مثله) نسبا قزندان و محب صادق دخی اطلاق
 اولنور * اخوان الوداد اقرب من اخوان الولاد * جمعه اخوان (خدن مثله) جمعه اخدان
 (حب مثله) جمعه احباب (ولی مثله) جمعه اولیاء (حلیف هم سوکند) اول کسینه که برکسینه
 ایله بر خصوص ایچون عهد لشوب هر بری اول عهددن رجوع اتمامک ایچون یمن
 ایده لر زمان جاهلیتده برکسینه برکسینه ایله شو و جهله عهد و یمن ایدرلر ایدی که بنم قائم
 سنک قانیک بنم حرب سنک حربک بنم صلح سنک صلحک و سن بکاوارث و بن سکاوارث
 بنم جنایت سنک و سنک جنایتک بنم احکام اسلامید قرار داده اولدقده نصکره رسول اکرم
 صلی الله علیه و سلم مسلم جیبر بن مطعمدن تحریم ایتدیکی * لا حلف فی الاسلام و ایما حلف کان
 فی الجاهلیة لم یزده الاسلام الا شدة حدیث شریفیله زمان جاهلیتده مصطلحتی متضمن
 اولمین عهدی ابطال و مصطلحتی متضمن اولان عهدی ابقایور دیرلر و توارث خصوصی
 منع ایتدیلر و کتب فقهیده مذکور اولان ولاء خصوصی حلف مذکور قیلندن دکدر
 جمعه حلفاء (عدوه دشمن) جمعه اعداء و اعادی و (عدی) عینک ضم و کسریله وعدات
 (لدة: همزاد) بیله طوغش که اکیزاشی تعبیر اولنور جمعه لادات و لدون دخی کلور (ترب
 همسال) یاشده آخره مساوی اولان ولده که آنره یاشتاش دیرلر و ترب لفظنک اکثر
 استعمالی مؤنثه در جمعه اتراب (توأم: همشکم) اکیزا و غلان (مثل مانند) برشینک
 مشابهی جمعه امثال (شبه مثله) جمعه اشباه (نظیر مثله) جمعه نظراء (شید و سی و شکل مثله) جمعه
 اشکال (ند مثله) جمعه انداء (کفو همتا) برابر جمعه اکفاء (شروی مثله) (تقیض ناهمتا)
 برابر اولمین نسند (ضد مثله) جمعه اضداد (سمی: همنام) اسملری برابر اولان کسینلر آداش
 تپه برابر اولنور جمعه اسمیاء (کنی: هم کنیت) کینه لری برابر اولان کسینلر جمعه اکیناء (حریف
 همیشه) صنعتلری برابر اولان کسینلر ایکی ترزی کبی جمعه حرفاء (شریک همباز) اورناق
 فارسیده انباز دخی دیرلر جمعه شرکاء (جار همسایه) قومشی اولان رجل جمعه جیران
 اصلی جوراندر (جاره زن همسایه) قومشی اولان خاتون جمعه جارات (بلدی همشهری)
 ایکسی بر شهرلو اولان کسینلر (قروی: هم دیه) ایکسی بر کویلو اولان کسینلر (صاحب
 یار و خداوند) یولداش و برشینک صاحبی جمعه اصحاب و صحب (جلیس: همنشین)
 مصاحب جمعه جلساء (ندیم همقدح) شراب مصاحبی جمعه ندماء (حرم مرد آزاد)
 غلام اولمین رجل جمعه احرار (حرم: زن آزاد) امه اولمین امرأه جمعی حرار (ضمیم
 همخواب) برکسینه ک بیله یا تدیغی کسینه (مهریه کدبانو) بر خانه ده سوز صاحبیه سی
 اولوب کشی زاده اولان خاتون جمعه مہار (اناء المہار کدبانو زاده کان) کشی زاده

خلیل خدن مآخوذ
 در محبت معانته معلوم
 اوله که ختیه ماده سی
 خانک قحیل ققرو
 خصلت معانته در
 و خانک ضعیله محبت
 معانته و خانک کسری
 ایله قلیج قینیک ایچ
 طرفی و کیسه ناک استاری
 معنا سنه درز کره
 المرزوقی فی الکام الاعلام
 و کذا فی القاموس
 زیاده علی مقاله المرزوق
 لایسمها الهامش (منه)

عرب مرأه ناک فرجه
 جار و دیرینه حاره
 الجار دیرلر و اول کسینه
 که خاتونی حایض
 اولغله فرجنی ترک
 و دیرینه ایلاج ایله
 کافلان اخذ الجار
 باخار دیرلر (منه)

خاتونه دخی زوج
 اطلاق اولنور و زوج
 کبی قال الله سبحانه
 امکن انت و زوجک
 الجنة و دخی هم ازواج
 و هم ازواج دیرلر
 (منه)
 صدقی دیدی که
 صدیق مذکره و صدیق
 مؤنثه اطلاق اولنور
 و کاهی مفرد و جمع
 و مؤنثه صدیق اطلاق
 ایدرلر و دخی دیدی که
 برکسینه بر بلایه مبتلا
 اولغله اتی صدیق
 اظهار ابتک باعث
 تحفیقه و ک و اصدقا
 اوج قسدر کما قال
 الشاعر و لا بد من شکوی
 الی ذی مروءة یواسیک
 اوبسلیک اوتوجع
 اول اول صدیق که
 سنک غمک زواله
 و حصول مراحمه
 اوله صدیق کریم صاحب
 مروءت و اول صدیق
 که سکانلیه و برمه
 قادر اوله فقط صدوق
 حکیم صاحب تجربه
 در و اول صدیق که
 توجع ایدوب مجرد
 سنک اضطرر ابدکن
 مضطرب اوله صدیق
 عاجز در اقام ثلاثه
 مذکور در خارج
 اولان صدیق و حور
 و عدی مساوی سنکه
 عدی وجودندن
 اولی در (منه)

اولان خوتونك اولادلىرى ابناء درزه مقابلى دريغى فرومايه زاده والله اعلم

فصل في الاستاد والاحير وما يناسبه

(استاد) معروف در جمعه اساتذ و اساتيد و استاذون (احير مزدور) اجرت ايله ايش ايشلين كسسته كه ارغاد تعمير اولنور جمعه اجراء (صميم القوم بهترين مردمان) قومك خالص و كزیده سی (غیر) ميمك ضمی و سكونی لغتدر (كار نا آزموده) تجربه صاحبي اولمين كسسته كه فارسیده كول ديرلر صاحب دستور نادان ايله تفسير ايتدی جمعه اغيار (مغیر مثله) ديوت بی رشك (غیر تر عربی ده) قندع دخی ديرلر زوجه سنی نا حرم ايله صحبت ايدر كن كوروب مساحه ايدن كسسته (قواد: قلیبان) محرمی نا حرم مدن قاچور مين كسسته و كتب معتبره ده ديوت و قلیبان و قرطبان بر معنایه در ديوت تصریح اولمشدر و لفظ قواد اكثر يافو احش و زواني میانه واسطه اولان كسسته ديرلر كه اندن بزونك ايله تعبیر اولنور و ديوت فارسیده كشخان ديرلر (لص: دزد) خرسز جمعه اصوص (صالح: نيكوكار) علويو اولوب شرع و عقله موافق اولان كسسته (طالح: بدكار) عملی مذموم اولان كسسته (غوغا: شرانگیزان) شروفساده باعث اولوب همیشه فتنه دن خالی اولمين كسسته لر (اوباش مثله) صاحب صراح دیدی كه بوش افطنك جعیدرا اشخاص مختلفه دن جمع اولان لوند طائفه سنده ديرلر (انوك: بی خرد) احق كسسته نوا كه دن مأخوذ در حق معناسنه

الباب السابع عشر السلطان و ما يناسبه

(سلطان) معروف در كه والی تعبیر اولنور سلاطه دن مأخوذ در قهر و غلبه معناسنه جمعه سلاطين (ملك: پادشاه) معروف در جعه ملوك (امیر: بك) اصلنده صاحب الامر معناسنه در جعه امراء (وزیر: دستور) معروف در واوك كسرو و قحيله وزارت دن مأخوذ در يوك كوتور مك معناسنه وزیر اولان كسسته مملكتك ثقلته تحمل ايتدی كيچون بواسم ايله تسميه اولندی جعه وزراء (ولی: خداوند) ملك صاحبي و هر نسنه نك صاحبه دخی ولی ديرلر جعه اولياء (مولی مثله) جعه موالی ابوبكر الانباری زاهرده دیدی كه لفظ مولی سكر معناده استعمال اولنور مولی معتق و معتق ولی قال عليه السلام ايها امرأة تزوجت بلاذن مولاها فنكاحها باطل ای بلاذن و ايها ابن الم معناسنه دخی كلور قال الله تعالى يوم لا ينفع عولی عن مولی شيئا یعنی ابن عم عن ابن عم و الموالی بنو الم و اوالی معناسنه كلور قال سبحانه النار هي مولىكم یعنی اولی بكم و حلیف و جار و صهر یعنی داماد معناسنه دخی كلور (صاحب مثله) عمیده خواجده معتمد (هر خصوصه اعتماد اولندجق اولو كسسته عمید القوم سیدهم) رئیس سزور (باش: بوغ جعه رؤساء) سید مهتر (قومك اولوسی و شریفی اصلنده سیوددر سیادتن مأخوذ صفه مشبهدر و مصدری سیدوده و سودد

(دخی)

پادشاه رسیده بر شینك
مضرت دفع انكه ديرلر
پس پادشاه اولدر كه
خلفك ضررین دفع ایدن
كسسته در پادشاه كچی
(منه)
محفی اریه كه زوجه یه
مرخه اطلاق كتیاه
طریق ایه در زبازخ
اصلنده دفع معناسنه در
زخه فی و هده دور كه
توكیده فلان كسسته فی
چقوره قاتی و بریدی
تعبیر اولنور حدیث
شریفه وافع اولدی كه
مثل اهل بی كئل
سعیه نوح من ركها
نجا من خوف عرق
وزخ فی شریس مرخه
موضع دفع الذكر
معناسنه اولور حضرت
علی رضی الله عنهن
روایت اولندی كه
طوبی لمن كان له مرخه
نیمام النخه یزخها
ای بد معها (منه)

دخی كلور جعه ساده و سادات (قرم مثله) قرم و قرم اصلنده اول بعیره ديرلر كه اكرا ام ایچون يوك يوكلرلر و بنزلر سید قومد قرم اطلاق اولندی بیعیر مذكوره تشبیها در جعه قروم (قیل مثله) جعه اقیال (حشم: خدمتكاران) حشمتدن مأخوذ در غضب معناسنه (خول: خدمتكاران خاص) تحت ملكنده اولان خاص خدمتكارلر مفرد و خائلك جعی اولمق اوزره استعمال اولنور مفرد استعمال اولندقه عبد و امید اطلاق اولنور و جمع استعمال اولندقه حشم و خدمتكاره اطلاق اولنور (خیل مثله) اصلنده آتلو عسكروه ديرلر (شرطی) شین و رانك قحله لری و ضمه لری و رانك سكونیله (امیر بازار) بازار بکی كه محتسب تعبیر اولنور و بازار باشی و عامله دخی ديرلر جعه شرط (شحنه) معروف در كه بكلك ایشه قاریشن كسسته در شهنه دن مأخوذ در عداوت معناسنه اكثر اعمال طائفسی خلقی رنجیده دن خالی اولمشله بواسم ايله تسمیه اولندی بعض نسنده كوت وال ايله تعبیر اولندی یعنی دزدار كه قلعه ضابطی در (عامل غلدار) میری خدمت طوتن كسسته و یوه ده كچی جعه عمال (عشار: ده يك كیرنده) جیوباتدن عشر یعنی اونده بر آلان كسسته (مكاس: باژبان) باجچی و عشار معناسنه دخی كلور لکن اكثر یا بو معنایه مكاس استعمال اولنور (مكس: باژ) باج و خراج و عشره دخی ديرلر مطرزی دیدی كه مكس جیایتدر كه مكاسك عملیدر و مكاس عشاردر و فی الحدیث لا یدخل الجنة صاحب مكس و صاحب تهذیب ظلم خلقك مالتی اخذ و تنقیصه مكس ديرلر دیدی (عون عوان) یاردم ایتك و ارقه اولمق و یاردم ایدیچی كسسته به دخی ديرلر جعه اعوان و اعونه (ضربید: قسمت شهر) سالیانه كه اهالی شهره تقسیم ایدرلر و كسم كه كسرلر مثلاً بدل كتابت و بدل عشر كچی جعی ضرایب (جعل: پای مزد) ایاق كراسی كه بر كسندی بریره كوندروب و مقابله سنده و پردكلی اجرت و اصطلاح شرعه عمل مقابله سنده التزام اولنان ماله ديرلر بشرط آنكه اجاره طریقيله اولیدجعه اجمال (وجعيله مثله) رشوت (معروف در فارسیده یاره و عربیده برطیل دخی ديرلر ان البراطیل بروج الا باطیل صراحده دیدی كه رشوت بالضم و الكسر یاره رشور رشوت و بر مك ارشاه رشوت آلمق استرشاحكم ایتسكیچون رشوت استمك جعه رشی (رعیه: زیر دست) فقیر الحال و محكوم اولان كسسته زیر دست مقابلیدر غالب و حاكم معناسنه جوهری دیدی كه والی (راعی: عامی) رعیتدر جعه رعایا (خراج) معروف در كه اخراجات ارض خراجیدن اخذ اولنان نسنده جعی اخرجه (خرج) مثله (جزیه: سرگزیت) معروف در كه باش خرجی تعبیر اولنور جعه جزى (مال: خواسته) معروف در كه التون و كوموش و اثواب و امتعه و لفظ خواسته خواستن

(ن)

(۱۲)

(اقصى)

مصنف اساس ده
دیدی كه برطیل اصلنده
اوزون طاش معناسنه در
رجل مبطل الرأس
دیرلر باشی اوزون
اولسه القمه البرطیل
دیدكلی یوتدن
مأخوذ در و برطیل
فلان دیرلر كارشوت
ویرلدی معناسنه
(منه)

لفظتدن مأخوذ اسم مفعولدر مطلوب معنایه و اشیاء مذکوره هر کسک مطلوبی
و مهمی اولغله خواستد اطلاق اولندی جمعه اموال (نشب: مال بزرگ) بویوک مال که
مراد عقاردر اساسده مال اصيل ايله تفسير ايتدی الخلل فی ارضنا لاصيل ديرلر یعنی
نخل بزم دیار مرزده همیشه باقیدر فنا بولمز (وفر: مال ماتم) چوق مال جمعه وفور
(علق: مال کرامتیه) عزیز و ذی قیمت اولان مال جمعه اطلاق (نفیس مثله) ذی قیمت
اولان ماله منافسه یعنی رغبت اولندی ایچون بواسطه ايله تسمیه ایتدیلر جمعه نفیس
(رغیه مثله) جوهری عطاء کثیر ايله تفسیر ایتدی مصنف اساسده انه لو هوب للراغب
وهی نفیس الاموال التي يرغب فيها دیدی جمعه راغب (رکاز کنج) تحت الارض
دفن اولسان مال بعضیلر زمان جاهلیتده مدفون اولان ماله رکاز و بطن ارضده
مخلوق اولانه معدن دیدیلر و بعضیلر رکاز عامدر دیدی و اهل حجاز رکازی مال
مدفونه تخصیص ایدیلر (کثر مثله) جمعه کنوز (بضاعة سرمایه) معروفدر (ناطق
برده و ستور) غلام و امه و حیوانات خواسته زنده ايله دخی تفسیر اولندی (صامت
زر و نقره) الثون و کوموش خواسته مرده ايله دخی تفسیر اولندی صاحب دیوان
صامت حیواناتدن غیری اولان ماله دیرلر دیدی (تالد مال کهن) اسکی و قدیم مال
مثلا برکسده نک خانه سنده طوغش حیوان مصنف فایقده دیدی کیم تالد ماولد عندک
و تاسی و اودن بدلدر (تالد و تولید مثله) (طریف مال نو) یکی و صکره دن اولان مال مثلاً
غیری برده طوغوب صکره خانیه کلن حیوان و بعضیلر تالد مال موروث و طریف مال
مکتسب در دیدی (طارف مثله) (فاقد درویشی) فقیرلق (خصاصه مثله) (شده سختی) قاتیلق
و زجت جمعه شداید (بأس دشواری) کوچک و مشقت جمعه بؤس بأساء مثله (معیشت
زندگانی) دیرلک یعنی حیات و باعث حیوة اولان نسته رزق کبی بومقامده مراد معنای
ثانی در جمعه معایش الفدن صکره یا ايله در که یایی همزه یه تبدیل ایدوب معایش دیمک جائز
دکدر زیرا اصلنده معیشت اولغله حرف یا متحرکه و اصلیده در پس همزه یه تبدیلی جائز
اولمز و اگر فرعه نظر اولنوب یا نلک سکونی معتبر اولورسه لفظ مصائب کبی همزه یه تبدیلی
جائز اولور (کفاف) کافک قحیله (بسنده کی) کفایت مقداری رزقی اولمق که آنکله
سؤالدن مستغنی اولند (بلغه مثله) (ضنک تنگی) طارلق ضیق کبی ضاق عیشه ضنک عیشه
بر معنایه در (نعمه) معروفدر نعم نعماء و نعمی مثله (الی) همزه نک قمع و کسری لغتدر جمعه
الاء (رخاء فراخی) وسعت ضنک و ضیق مقابلی در مرزیه افزونی زیاده لک و فضیلت
و بولگه دن فعل بنا اولمز جمعه مزایا (حرمدارم) اگر ارام ایتک جمعه حرم (مرتبد) معروفدر
جمعه مراتب (منزله مثله) دولة) معروفدر دالک قحیله حربانه و ضحیله ماله مستعمردر

ایکی عسکرک بری آخره غالب اولمق و مال برالندن برالغله نقل ایتک معنایه بعضیلر
احدهما آخرک مقامنده مستعمردر دیدیلر جمعه دول (غضارة العیش تازکی زنده کی)
حیاتک تازه ایکی که وسعت عیش و وفرة خیردن عبارتدر (عیش رخی عیش واسع) رخادن
مأخوذ صفة مشبهدر (لطیف) قحیتین ايله هدیه اصلنده ضم لام ايله لطفدن مأخوذ
در بر یعنی ایتک معنایه جمعه الطاف (هدیه مثله) جمعه هدایا (سیب دادنی) احسان
ایدوب برشی و بر مک بخشش دخی دیرلر (عرف نیکویی) ایتک که نکر مقابلی در شرعاً
و عقلاً مذموم معنایه (عارفده مثله) جمعه عوارف (عرض کاله) قاش و متاع سوادین
جهان ايله دخی تفسیر اولندی یعنی دنیا فائده سی مال آرزو چوقا کاعرض الدنیادر لرله دنیا
عرض حاضر یا کل منها البر و الفاجر: و عرض رانک سکونی و قحی ايله درهم و دینار دن
غیری متاع اطلاق اولنور و درهم و دیناره عین دیرلر و عروض اول متاع در که مکمل
و موزون و حیوان و عقار قیلندن اولیه (حطام مثله) و ریز بریز ايله دخی تفسیر اولندی
یعنی اوافق اوافق قیرلش نسته (متاع آخریان) قاش و لفظ آخریان مدوقصر ايله مطلقاً متاع
و اثاث بیت ده استعمال اولنور جمعه امتعة (سقط کاله فرومایه) ایواولین متاع جمعه
اسقاط (سلعة: کاله فروختی) صایلق ایچون اولان متاع جمعه سلع (قاش) معروفدر
قش دن مأخوذ در که اطرافدن شی جمع ایتک دیرلر متاع اولسون اولسون مهمات
خانه یه قاش دیرلر جمعه اقشة (ثمن بها) برشینک قحیتی جمعه ائمان (تبعه برجاش) ضمان
که اودک تعبیر اولنور (درک مثله) و فارسیده تاوان دخی دیرلر (عینه: نسته) و بره سی که نقد
مقابلی در (قیمه) معروفدر جمعه قیم (مجان رایگان) مفت (عربون ربون) اول بیع که مشتری
بایعه بیع تمام منعقد اولمز دن مقدم بر مقدار اچده و ربوب شو و وجهله شرط ایده که اگر
بیع تمام اولورسه ویردیکی اچده نسته محسوب اولوب بقیه سن دخی ادا ایده و اگر بیع
تمام اولمزسه اول اچده متاع صاحبک اوله بومقوله بیعه بیع عربون دیرلر شرعاً منهی
در بعض نسخه ده بهای پیش داده ايله تفسیر اولندی صاحب جامع ربون لسان عوامده
سفته دیدک لری در دیدی و صاحب جمع سامی فی الاسامیدن شو و وجهله نقل ایتدی که مشتری
بایع دن متاعی اشترا صد دنده آخره کوستر مک ایچون آلوب بایع غندنده بر قاج اچده بیراقور
اگر پسندیده اولورسه قیمتته محسوب اوله اولمزسه اچده کی کرواخذ ایلر ربون اربون ارمون
دخی دیرلر بعضیلر ارغادک اجرتین عملدن مقدم ویرمکه دیرلر دیدی (اغوذج چاشنی)
معروفدر که برکسده برتجان غسل یارو غن اشترا صد دنده بر درهم مقداری آلوب طادار
مرادی اوزره اولورسه اشترا و الا ترک ایدر اول بر درهم چاشنی دیرلر که نمونه دخی اطلاق
اولنور و لفظ مذکور غودک لفظندن معرب در کاهی همزه سین حذف ایدوب اغوذج دیرلر

معدن عباد و رضی الله
هنه همیشه دعا سنده
دیرلر ایدی که اللهم
ارزقنی جد و جید فانه
لا یجد الا بفضال الا
بالمال و صفیان توری
دیدی که المال سلاح
المؤمن فی هذا الزمان
قال اجمعه بن الحلاج
ای مقیم علی الزوراء
اعمرها هان الجیب
الی الاخوان ذو مال
استغن او مت ولا یفرک
ذو نسب من ابن عم
ومن عم ومن خال (منه)
برکسده بی اصلا برشینده
مالک دکدر دیرده جک
برده ماله ناطق و لا صامت
دیرلر (منه)
کمال الدین دمیری کتاب
التنویز فی اسقاط التدبیر
نام کتابدن شو و وجهله
نقل ایتدی که شیخ
تاج الدین دیدی که
حق سبحانه و تعالی
حضرت لری موجودات
میانندن فقط حیوانی
غذایه محتاج ایدوب
سائر لری محتاج اتمدینک
حکمتی بودر که حضرت
الله سبحانه بعض
حکمتدن حیواناته
برنوع تجلی ایتدی که
اگر حیوانی اکل
و شرب و لباسه محتاج
انعمه دعوی روی بیت
احتمال غالب ایدی بر
اسباب احتیاجاتی
حیوانده خلق اندی که
ناکه حیوان عجزینه
مقر اوله و قصورینه
معترف اوله (منه)

(عبد بنده) قول جمعه عبيد وعباد وعبدان عينك ضم وكسريه وعبدا مد وقصري جائز در واعبد وعبدان دالك تشديد به اخفش عبد دخي كلور سقف وسقف كي ديدى عبوديتدن مأخوذ در خضوع وذل معناسته (قن مثله) لفظ قن لفظ عبادن خاص در زير اقي اول عبده دير لر كه كند و ووالده سى دخي مملوك اوله مثلا عبد و جاريه دن تولد ايند غلام كي يا خود مالكنك خانه سنده تولد ايدوب مالكي آنى عندندن اخراج قادر اوليه مفرد و تشديد و جمعي برابر در جمعه قنان صحاح وقاموسه كاهي جمعي اقنان واقنة كلور ديدى (امة كنيزك) جاريه كه حلايق تعبير اولور جمعه اماء (جاريه مثله) جمعه جوارى (قينه: كنيزك خنياكر) مغنيه جاريه كه جنكي جاريه تعبير اولور و مطلقا جاريه دخي اطلاق اولور جمعه قيان وقينات (ظئر: دايه) معروف در عامه تحريف ايدوب طيه دير لر جمعه اظنار وظوار وظوور دخي كلور (خاصنه: پيشكاره) اول خاتون كه معصومه خدمت و تربيت ايدوب و مذكري خاضن در و پيشكاره قابله يعنى معصوم تولد آنده خدمت ايدن خاتونه دخي دير لر مامى و ابه تعبير اولور و پيشاره دخي بو معنابه در جمعه حواضن (غلام كودك) كوچك او غلان و مؤثى غلامه در يعنى كوچك قيز جمعه غلغنينك كسريه و غلمان (مملوك: بنده زرخریده) آنچه ايله صاتون آلتش قول جمعه ممالك (خادم خدمتكار) مطلقا خدمت ايدىجي غلام اولسون جاريه اولسون جمعه خدام و خدم (خول بنده گان) قول لر حشم كي خائل لفظنك جمعه در حافظ معناسته فرا ديدى كه خائل راغى معناسته در جعي خول كلور بعضيلر تخويلدن مأخوذ در تملك معناسته ديدلر و لفظ خول مفرد دخي اعتبار اولوب عبد و امديه اطلاق اولور (قائد سرهنك) چرى باشى كه عسكرك صاحب امرى سر آهنك و سر جنك دخي دير لر و چاوشه دخي سرهنك دير لر دور باش كي جمعه قوائد وقواد قواده (تليد شا كرد) معروف در جمعه تلاميذ و تلامذه (تلاذ مثله) تابع پس رو) تبعيت ايدوب آردجه كيدن كسند كه پيش رو مقابلى در (شاكرى چاكر) ابرغاد و خدمتكار جمعه شاكرية (حاجب پرده دار) پرده جى قيوجى تعبير اولور جمعه حجاب (ركابى ركابدار) معروف در كه اوزنكي طو توجى ديمكدر جمعه ركابيه (فيميك) شاطر افا جده دن مأخوذ در سكرتك و سرعت ايله يورومك معناسته پيكن معربدر جمعه فيوج (رسول پيغام رسان) خبر تشديد ريجي كه ايليجي تعبير اولور فرستاده دخي دير لر و پيغمبر دخي بو معنابه در لكن پيغامبر و پيغمبر لفظ لرى حضرت الله طرفندن اولان رسوله اطلاق اولور جمعه رسل (عاس: شب كردنده كردشهر) كيجدوقى پاسبانلق ايجون شهر

مدن العبد مدية الاله
دندن مأخوذ در خوار
وذليل اتمك معناسته
عبد و امه ي عمل
و خدمت ذليل ايتديكي
ايجون بواسم ايله تسميه
اولندلر كذا قاله
الجوهري (منه)

(اطرافنده)

اطرافنده طول ه شن كسند و في المثل كلب عاس خير من اسد رابض ضعيف و فقير اولان كسند كثر حركت و كسب ايله قوى و غنى اولور ديه جك ده غرب اولور جمعه عسس (دليل قلاوز) معروف در بدرقه دخي بو معنابه در جمعه ادلاء (مسخره) معروف در جمعه مساخر (صفهان سيلي خوار) اول كسند كه حضور ملوكده مسخره لق ايجون اكسد سندسله و طيانجه و وور لر جوهرى كلمه مولده در ديدى جمعه صفاعند و الله اعلم و احكم

الباب الثامن عشر في الدين والملة

(دين كيش) اصلنده طاعت معناسته در جمعه اديان (ملة مثله) جمعه ملل اصلنده زياده آينده و رونده سلوك ايتمكده ايشك يوله طريق عمل دير لر و ملة طريق مسلكه معناسته در شريعت و دين شاه راه مستقيم اولغله بواسم ايله تسميه اولندى (حنيف مسلمان راست) طوغرى مسلمان كه جميع اديان باطله معوجه دن عدول و جاده اسلامه دخول ايتمش اوله زير اصلنده تحنف ميل ايتمكده دير لر جمعه حنفاء (وضوء آبدست) معروف در دست و زوى شستن ايله دخي تفسير اولندى يعنى الين و يوزين يوق (غسل همدن شستن) جميع اعضاسنى يوق (لمعه آن جاى كه آب نرسد) اول عضو كه غسل ايتد كده اكا صو يتشيمه جمعه لمع (صلوة نماز) جمعه صلوات (زكوة) معروف در روح خدا ايله دخي تفسير اولندى جمعه زكوات (صدق) معروف در جمعه صدقات (فريضة فرموده خداى) حق سبحانك و تعالى حضرت ترينك امر ايتديكي اشياء فعيل بمعنى مفعولدر يعنى مفروضه كه فرضندن مأخوذ در تقدير و برشى ايجون حد و قرار و يرمكن عبارتدر حضرت اللهك ايجاب ايتديكي شيارى دخي برحد و برنشاني اولغله بواسم ايله تسميه اولندى جمعه فرائض (سنة: روش رسول) رسول اكرمك سلوك ايتديكي طريق جمعه سنن (نفل طاعت افزون) عبادت مفروضه اوزرينه زاندا اولان عبادت و اصلنده مطلقا زياده يه دير لر (نافله مثله) جمعه نوافل (سمت راه راست) طوغرى يول و اكثر كتب معتبره ده مطلق طريق ايله تفسير اولندى و اهل خيرك هيئتند دخي دير لر (ذمة زينهار) عبد و امان و اهل ذمتك و يرديكي خراج زينهاري دير لر زيرا خراج عهد و امانه مبنى در و كافر معاهده ذمى اطلاق اولندى مال و ديمى امانده و محفوظ اولدينى ايجوندر جمعه ذمم ذمام و زمار مثله (عهد پيمان) امان و عمن ايله دخي تفسير اولندى جمعه عهود (عقد مثله) جمعه عقود (ميثاق مثله) جمعه موثيق (موثق مثله) جمعه موثيق (وثيقه مثله) جمعه و بايق امانه معروف در جمعه امانات (معروف كار نيك) ابو عمل شرعاً و عقلاً حسنى معلوم اوله (منكر كاربد) بد عمل كه شرعاً و عقلاً قبيح اولغله هر كس آنى انكار و آنندن اعراض ايدر (نكير مثله) و منكر اولان شى تغيير ايتمكده انكار دير لر (باطل) معروف در كه حقت ضد ايدر

حيونى و يصلح على هذا معاني: پس احمد و زبور استخوان ايدوب يوز دينار عطيه ايتدى (منه)

حكايت اولندى كه احمد
بن المدير مرجع شعرا
و مؤل ادبا ايدى هر
شاعرك كه شعري
يستدايله فوق المخطوط
احسان ايدرايدى
ويستد كده علامه
تبيه ايدرايدى كه
بوشاعرى معجده
كتوروب بوزركت
نماز قلدقجه يانندن
منفك اوله بده تحليه
سبيل ايله اهنا شعرا
شعر لر بن اكاعرض
اتمكدر خوف ايدر لر
ايدى لكن حسين بن
عبد الرحمن البصرى كه
چل ديمكده معروف
استيدان ايدوب احمد
مزبورك بجلسته و اصل
اولوب شعر انشاد ايتكده
استيدان ايتد كده احمد
ديدى كه شرطمن و عاديمن
مماومك اولق كرك
حل ديدى كه نم معلوم
در پس انشاد ايتدى
كه: اردناني اى حسن
مدبعا: كبا لمدح تجميع
الولاف: فقلنا اكرم
الغليل طرا: ومن كنهه
دجلة والقراة فقالوا
تقبل المدحات لكن
جوازه على المدح
لصلاة: فقلت له: ما نفى
صلاى و عافنى الهموم
الشاقات فيأمرى
بكمر الصاد منها: الهى
ان تشرطنى العسلات
فتصلح لى على هذا

عبارتند لفظ نیک
ذکری پاداش مطلقا
عوضده استعماله
مبنی در (منه)
وفی ائیل مالی ذنب
الاذنب صحر ثمالی دره
ده و میدانی بجم ده
مورد مثل مذکور
شو و جهله ایراد
ایتدیلر که بر کون اتمان
ابن عادیر ادری لقمه ایله
غارت ایچون طشره
کندیلر لقمه بر از جزور
غارت و بر ادری لقمه اندن
مقدم خانه به مراجعت
ایتدی صحر که لقمه انک
قز بدردیری لقمه اته
اکرام و خانه به عودت
ایتد که اطعام ملاحظه
سیله عییمی یعنی لقیق
کتوردیکی جزوری
برینی ذع و لحنندن
طعام مهیا ایتدی چون
لتمان خانه به عودت
ایتدی صحر دخی مهیا
ایتدی لقم جزوری
هزار ازار ایله لقمه انک
پشکانه احتضار
ایتدی چون که اتمان لقیق
کندودن اول سوق
جزور ایتدیکندن لقمه
غضب بلکه حسدی
اولمغه صحر که احتضار
ایتدیکی طعام لقیق
جزورندن اولدیفته
واقف اولدغه قزی
صحره بر لطمه عنیفه ایله
لطمه اندی که صحر هلاک
اولدی که برکنه مک

اصلا ذی و صنی یوق ایکن معاتب یا معاتب اولسه و دخی اول که که احسان مقابله سنده اسادت اولنه (مذکور)
انک حسنه ضرب اولور (منه)

مذکور دخی اول قرآن اولمغه بواسم ایله تسمیه اولندی (سوره) معروفدر که قرآن دن
بر طائفیه دیر لر که اقلی اوچ آیت در معلوم اوله که لفظ سوره نک و اوی اصلیه و همزه دن
منقلبه اوله سنده اختلاف ایتدیلر اصلیه اولدینی صورتده سور بلدن مأخوذ در که
شهری احاطه ایدن دیواره دیر لر سور قرآینه علوم و معارفی محیط اولمغه شهری احاطه
ایدن سوره تشبیه و استعاره اولندی بعضیلر مرتبه معناسنه اولان سور دن مأخوذ در
دیدیلر زیر سور قرآینه منازل و مراتب کی در که تلاوت قرآن ایدن کسسه آنره
مترقی اولور یا خود طول و قصر جهتدن مراتبی و فضل و ثواب اعتبار ایله منزلی اولمغه
بواسم ایله تسمیه اولندی و همزه دن منقلبه اولدینی صورتده بقیه و قطعه معناسنه
اولان سؤردن مأخوذ در که سور قرآینه دخی قطعه قطعه اولمغه بواسم ایله تسمیه
اولندی جمعه سور (آیه) معروفدر که اصلنده نشان و علامت معناسنه در لسان شرعده
علمیقین افاده ایدن شیشه دیر لر جمعه آیات (فواتح السوره اولهای سوره ها) هر سوره نک
اولی (خواتم السوره آخرهای سوره ها) هر سوره نک آخری (حجه) معروفدر که دلیل
دیگر حج لفظندن مأخوذ در که غلبه معناسنه حاجه فحجه دیر لر ایکی کسسه منازعه
ایدوب بیریری دلیل ایراد ایله غالب اولسه و فی المثل لج فحج برکنه برشیی طبلده مجد
و ساعی اولوب آخر الامر مطلوبنه ظفر بولسد ضرب اولور بعضیلر برکنه لج و نزاع
صددنده ایکن شانندن اولیان بر شیشه نائل اولسه آنده ضرب اولور دیدیلر جمعه
جمع (برهان مثله) يقال ابرهاتی بالبرهان و الجائب و غلب الناس (مصادق مثله) عنده
مصادق ذلك دیر لر دعواسنی تصدیق و مدعاسنی تحقیق ایدر دلیل اولسه جمعه
مصادق (ینته مثله) جمعه بینات (حکمة سخن راست) طوغری سوز که اصلنده اشیایی
نفس الامرده اولدینی وجه اوزره بیلکدن عبارتدر واجب الوجود قدیم العالم حادث
الانسان حیوان ناطق دیوبیلک کی جمعه حکم (مثل داستان) حکایه مثل اصلنده
نظیر معناسنه در مثل و مثل دخی لغت در شبه شبهه کی صکره مضربی موردینه
مائل اولان قوله اطلاق ایتدیلر و غرابی اولان شیده ذکر اولور لهذا مثل واقع
اولان الفاظک محافظه سنده اهتمام ایدوب تغییر و تحریفدن احتراز ایدر لر صکره
هر حال یا قصه یا صفة که آنک شان و غرابی اوله کامثل دیر لر و اکثر حکایات
غرابندن خالی اولما مغه حکایه لره مثل دیر لر (خبر) معروفدر جمعه اخبار (نبأ مثله) بعض
نسخه ده آگاهی ایله تفسیر ایتدی یعنی خبردار اولمق جمعه انباء (أثر کفنه صحابه) صحابه
کرامک سوز لر ی و مطلقا نقل اولنان خبره دخی دیر لر جمعه آثار (حدیث: کفنه رسول)
رسول اکرمک سوز لیدی سوز و مطلقا خبر معناسنه دخی کلور جمعه احادیث جمعه مذکور

موردی بودر که برکنه
دایتلرندن فرار ایدوب
غیبت طوبله ایله اهل
و عیالندن غائب اولمق
انساننده کعبه به
ولر و ب حج ایتدی
(منه)

فصل فی القرآن و ما یعلق به

(قرآن: نبی) فرقان مثله فرق دن مأخوذ در بیان معناسنه قال الله تعالی و قرآنا
فرقناه ای بیناء و هر نسنه که آنکله حق باطلدن متمیز اوله ا کا دخی فرقان
اطلاق اولور (مفصل سور های کوتاه) قیسه سور لر که سور لم یکن
دن آخر قرآن عظیمه و ارنجه سور مذکور نک مابینی بسمله ایله چوق چوق
فصل اولمغه بواسم ایله تسمیه اولندی و بعضیلر مفصل سور قحندن آخر قرآنه
وارنجه در دیدیلر و اکثر کتب فقهیده شو و جهله مسطوردر که سور جراتدن سور
بر وجه و ارنجه طوال و آندن سور لم یکنه و ارنجه اوساط و آندن آخر قرآنه و ارنجه
قصار دیر لر (ام الکتاب سور فاتحه) ام ولدینه نسبت اصل اولوب سور مذکور
دخی قرآن عظیمک مفتحی و اولی اولمغه کویا قرآنک اسل و منشأی در لهذا اساس
دخی دیر لر و دخی ام ولدینی مشتمل اولوب سور مزبوره دخی حضرت حق جل
شانه نک شناسنی و امر و نبی ایله تبدی و بیان وعد و وعیدی مشتمل اولمغه اسم مذکور
ایله تسمیه اولندی (فاتحه الکتاب: مثله) زیرا فاتحه شینک اولنه اطلاق اولور سور

خلاف قیاس در حق فرادیدی که ظن بود که احادیث احد و نه نك جمعی اوله و عامه حدیثك جمعیدر دیدیلر (معنی: کراسه) معنیك دفعه لری مایندده اولان جزو لری میك ضم و کسری لغت در فرادیدی که عرب حرف میده ضمی استتقال ایدوب معنی دیدیلر مع هذا لفظ معنیك احصیه دن مأخوذ در صحیفه لر جمع اولندی معنایه جمعه مصاحف

فصل فی الادب و الخط و القلم و الدوات

(ادب: فرهنگ) معروف در که هر کس عندنده مطبوع و مقبول اولان وجه اوزره حرکتدن عبارتدر صاحب توضیح دیدی که ادب بر خصلتدر که صاحبی مکارمه دعوت ایتدیکی ایچون بواسطه ایتدی اولندی ادب دن مأخوذ در ضیافت دعوت معنایه و ضیافت مادیه دیرلر الادب مادیه مالا حدیها ماریه جمعه آداب (لغت زبان هر قومی) هر قومك استعمال ایتدیکی لسان اصلی لغویانی در و او و یادن بدل تاویر دیر لغت بکذا دیرلر بر کلامی تلفظ و تکلم ایتسلر جمعه لغات (نحو: علم عرب و ترازوی سخن) عربك علمی و کلامك میزانی که علم نحو الفاظ عربیه نك صحیح و سقیم و معرب و مبینی بلنك ایچون وضع اولنقله تفسیر مذکور ایلر تفسیر اولندی بعض نسخده نوعی از علوم واقع اولدی (منقبه: هنر) صفات حیده که مثله مقابلی در که صفات ذمیه و عیوبه دیرلر نقب دن مأخوذ در تیریزی دیدی که مناقب مکارم معنایه مفردی منقبه در اخلاق حیده صخره صمدان سخت اولان قلب حسوده تأثیر اتمکله یا خود هنر بر حالت مرغوبه و کیفیت ستوده در که البته کندوی نقب و کشف ایدر لهذا بواسطه ایلر تسمیه اولندی کاقال الجاهی قدس سره السامی بیت نکور و تاب مستوری ندارد چو درستی سراز روزن بر آردع که عشق و مشک را نتوان نهفتن جمعه مناقب (مأثره کذلک تجربه) فائده دیدی که مأثره اول مکرمه در که روایت اولنور زمان جاهلیته حسب و نسب ایلر تفاخر ایتدکری مکارم کبی جمعه مأثر (کتاب: نوشته) یازلمش که بریره جمع اولمش اوله مجله اولسون اولسون و نامه دخی کتاب دیرلر کتبدن مأخوذ در جمع معنایه جمعه کتب ناک ضم و سکونی جائزدر (دقتره نوشته و جلد کرده) یازلمش و مجلد اولمش کتاب قاموسه الدقتر جماعه الصحف المضمومة کلامی بومعنایه قریب در جمعه دقتر (سفر: نامه) معروفدر فیروز آبادی کتاب کیر ایلر تفسیر ایتدی جمعه اسفار (صحیفه) معروفدر که دریدن یا کاغذدن بر قطعه در که اکایازی یازلر و کتاب معنایه دخی کلور جمعه صحائف و صحف حانك سکونی ایلر و ضمیمه نادر در زیر افعیله فعل اوزرینه جمعه (صحیفه مثله) جمعه عفا (جم الکتاب: پری کتاب) کتابک جمیع اجزای یعنی جسد و مصدری که کتابك قائلنی تعبیر اولنور لهذا بعض نسخده سطربری کتاب واقع

معنی اولیه که بومقامده
ادب دن مراد لسان خلقده
مذکور اولان ادب
دکدر بلکه علم ادب
در لغت و نحوی ذکر
ایتدیکی قرینه فائده در
و علم ادب بر علمدر که
لفظا و کلام عرب
خللدن حفظه سبب
اولور مقدمات علم
ادب بودر که ذکر
اولنور علم مخارج علم
لغت علم وضع علم اشتقاق
علم صرف علم نحو علم
معانی علم بیان علم بدیع
علم عروض علم قافیه
علم قرض الشعر علم
مبادی الشعر علم الانشاء
علم الامثال علم محاضره
علم دواوین علم کتابت
(منه)
هر عربی اولان
شیک بوزینه صحیفه
دیرلر دخی صحیفه قطعه
قرطاس و صحیفه نحاس
و برنج و سایر اشیا
مستعملدر که فی شروح
بیت رب الطوسی
(منه)

اولدی (قط: نامه نبشته) یازلمش نامه که مراد قاضیلرک صکی در و کاغذ و کتاب معنایه دخی کلور و جائزه ایچون یازیلان تذکره دخی دیرلر کاغذ رسیده کاغذ در دیرلر جمعی قطوط و فی الاساس اخذوا القطوط ای خطوط الجواز (ورقه: یک ورق) بر ورق جمعه اوراق ورق (وراق: کراسه فروش یا نویسنده اجزا) کتاب صاتیجی که صحاف دیرلر و یازیلجی (مجله: جلد کر) کتابه جلد یا بیجی (صحیفه: یک روی ورق) کاغذک بر یوزی جمعه صفحات (فصل جدایی میان دو سخن) ایکی کلام آره سنده واقع اولان فاصله اصلنده ایکی شیئی بری برندن آیرمغه دیرلر و اول عقد که هر ایکی انجوما بیتنه بر یونجوق وضع اولندا کاغذ مفصل دیرلر و اصطلاح فقهاه مسائلدن بر طائفدن عبارتدر که ماقبلنده مذکور اولان مسائله نوع ماناسبیدن خالی اولیده و لفظ فصل اکراما بعدینه وصل اولنور سه منون وصل اولنما سه ساکن ذکر اولنور فصل فی الاذان فصل ینزع ماء البئر کبی جمعه فصول (ورد: وظیفه هر روزینه) هر کون قرائنی التزام ایتدکری کلمات معینه مثلاً نظم کریدن هر صباح سوره یس یا خود هر کون قرآن کریدن بر جزء قراءت ایتک کبی جوهری دیدی که الورد الجزء یتال قراءت وردی مجدالین جزو من القرآن دیدی جمعه اوراد (وظیفه مثله) اصلنده انسان ایچون هر کون تعیین اولنان طعام و رزق و غیره نستیده دیرلر جمعه وظائف (حاشیه: کناره کتاب) کتاب کناری اصلنده جانب معنایه در جمعه حواشی (هامش: حاشیه الکتاب) مولد (کله یک سخن) بر سوز جمه کلمات و کلم معلوم اوله که لفظ کلمده اوج لغت وارد در که اهل حجاز لغتی که کافک قحقی و لامک کسریله جمی کلم کلور کافک قحقی و لامک کسریله و بر یبعده لغتی که کافک قحقی و لامک سکونیه جمی کلم کلور کافک قحقی و لامک سکونیه و بنی تمیم لغتی که کافک کسری و لامک سکونیه جمی کلم کلور کافک کسری و لامک قحقیله و لفظ کلام اسم جنس در قلیل و کثیره اطلاق اولنور (حرف: یک حرف) بر حرف اصلنده طرف معنایه در اسم و فعلدن بر طرفده واقع اولنقله بواسطه ایلر تسمیه اولندی جمعه حروف و احرف (قباله: نامه قاضی) قاضینک و یردی صک که حجت تعبیر اولنور جمعه قبالات (صک مثله) جمعه صکوک صکاک دخی کلور (ورقه: نامه خرد) یازلمش کاغذ پاره سی و یامد تعبیر اولنان بز پارچه سنده دخی دیرلر یقال المصاحب کالرقعه فی الوب فاطلبه مشاکلا یعنی کشینک مصاحبی ائوابده اولان یاهه کبی در پس مناسب طلب ایلر جمعه قاع (جریده: دفتر حساب) حساب دقتری جمعه جرائد و ائمه قراء و محدثینک آلدق لری وظیفه خریطه شهر دیوب ضرب مثل ایدرلر که شهر بن خوشب که جله محدثین دن ایدی بر کون بیت الماله داخل اولوب بر خریطه طبع و اخذ ایتدی که

معلوم اوله که اول شاعر که بهایت وضع بلیغ اوله کاو خدیو دیو (۹۸) ندن دون اولور سه شاعر اندن مکره شویعیر آندن

ایچنده برایی درهم واریندی قال الشاعر بیت لقد باع شهر دینه بخریطة فن
یا من القراء بعدک یا شهر (خریطة: کیسه) اکثریا کاتلرک سختیاندن کاغذ قومق ایچون
یابدقلمری کیسه ده مستعمل در که جزو دان تعبیر اولنور و جزو کش دخی دیرلر و مطلقا
توبره معناسنه دخی کلور که فارسیده خلیته دیرلر جمعه خرایط (رق کاغذ پوستین)
یا زویازمق ایچون یوقه دریدن یابدقلمری کاغذ جلد رقیق معناسنه جمعه رفاق (قرطاس)
قافک کسرو ضمی لغندر کاغذ ابو زید نوادر نه دیدی که قرطس دخی بو معنایه در جمعه
قرطیس (طرس مثله) بعضیلر دیدی که طرس اول کاغذ در که سیلنوب صکره یازیله
و طلس دخی بو معنایه در جمعه اطراس (طومار) معروف در که قاموسده طامور و طومار
حقیقه در دیدی سامیده نامه طراز پیچیده دیو تفسیر ایتدی جمعه طوامیر (اضباره
توده کاغذ) بریره جم اولمش کاغذ که دسته و اوزیه تعبیر اولنور صراحده پشتواره
کتاب و کاغذ دیدی یعنی از قدیمی اوله حق قدر با غلغله کتاب و کاغذ ضباره و ضباره
دخی لغندر صاحب دستور اضباره و اضباره دسته نامه دیدی جمعه اضاییر (اضامه مثله)
صاحب دیوان اضباره بی اضامه ایله تفسیر ایتدی جمعه اضامیم (قصیده) معروف در
شاعری نظم ایتدیکی ابیاتک بیت اولی مصرع یعنی قافیه دار اولوب و اول ابیات
منظومه بر مطلب تحصیلتی متضمن و یکریمی بیتی منجواز اوله اصطلاح شعرا ده اکا قصیده
دیرلر جمعه قصائد (شعر) معروف در و شو و جملله تعریف ایتدی که کلام موزون مقفی
مرتب متساوی الاواخر شعور دن مأخوذ در علم معناسنه اما قاسم بن سلام بغدادی که
علماء نحو و لغت و تاریخک سرآمد لر نندندر شویله روایت ایتدی که یعرب بن قطان که
لغت عرب آلک زمانده انتشار کلی و اشهار مالا کلام بولمشدر اسجاع و قراینه عظیم
رغبتی اولوب اساجع عربدن اتفاق بر مصرع موزون استماع ایتسه قوت فطنت و ذکا
قریحتی سببی ایله آتی ادراک و موزون و غیر موزونی بری برندن فرق ایدر ایدی ارتجالا
برکون لسانده شویت جاری اولدی که بیت ما الخلق الالاب و ام * خذابن جهل
او خذابن علم * پس بو بیتی میان اکابر و اعیان قبیله سنده قراءت ایدوب آنلر دیدیلر که ما هذا
الترتیل الذی ما کنا شعر نابلک قبل یومنا هذا یعرب دخی دیدی که وانا ایضا ما شعرت من
نفسی قبل هذا چون یعرب تعلیم و تعلیم و اصلا تصور و شعور سر صنعت مرغوبه شعره موفق
اولدی نظم شعرو ناظمه شاعر اطلاق ایتدیله و الله اعلم جمعه اشعار (بیت) معروف در که
ایکی مصرعی متضمن کلامدن عبارتندر بعضی نه فغده دوباره سخن ایله تفسیر اولندی
وحید الدین تبریزی دیدی که بیت شعری بیت شعره تشبیه ایتدیله که حیرانشین اولان
اعرابک خانه سیدر که آنک ریسمان و میخی و اوزرینه اورتدکری پلاسی اولد قیچدوزمین

(وسقف)

صکره شعر آیدن صکره
منشاعر دیرلر کذا فی
القاموس (منه)
و مدح و ستایش شعر
حقننه وارد اولان
کلمات منظومه و منشوره
کنجایش لیل و قهار
اولدینی اربابنه ظاهر
و پدیدار در حکایت
اولندی که بر شاعر
حقن آرادن سوال
ایتدیله که رسول اکرم
و نهی محرم صلی الله
علیه و سلم حضرت لری
جمع کالاتی جامع بذات
متوده صفتدرفی الحقیقه
اکر صناعه شعر کمال
اولیدی وجود مودود
آنکه موصوف اولوب
وما هو بشاعر قول
کریمه مظهر اولمز ایدی
اول کسنه شو و جملله
جواب و یردی که شعر
برزور در اما بکی
ناقصه اول که کاملدر
آتی محتاج زبور قشامش
و بود فیه به قریبدر که
برعاندن سوال ایتدیله
که خاتمی صول الله
اولان اصبعه کچور مک
سنت اولدوغنه نه
سبیدر دیو اول عالم
دیدی که صاغل حد
ذاتنه قوی اولقله
کاملدر و زیننه محتاج
دکدر و وصول ایدی
الحقیقه ضعیف اولقله
ناقص در خاتم آن کمیل
ایدن (منه)

حکایت سید الدوله هر کیچه عالمی جمعی ایدوب صحبت ایدر ایدی بر کیچه متفی و ابن خالویه نحوی مجلس مذکورده بر خصوص
ایچون محامده ایتدیله ابن خالویه غنیه کلام (۹۹) برندن قالدی و میاند اولار مفتاح اللمنه تک باشتی و ورب یاردی

و سقف و حدود اربعه سی بولند قیچه قائم اولمز و هرگز بر صورت بولمز کذلک بیت
شعرک زمینی وارد در که قافیه سیدر و سقفی وارد در که مقصود اولان معنی در و حدودی
اربعه سی وارد در که ایکی مصرعه اولان ارکان اربعه در که صدر و عروض و ابتدا
و ضرب در و بیت شعرک اسباب و اوتاد و فواصل بیت شعرک رسیان و یلاس و میخی
منزله سنده در و بیت شعرده اولان نقوش و آرایش هر نه قدر که حسن و زیور ابراث
ایدر سه بیت شعرده اولان صنایع و محسنات شعریه دخی مطلعندن دخول اولنور
والله اعلم جمعه ابیات (مصرع: نیم بیت) بیتک نصفی (قافیه: آخر بیت) بیتک آخری
و لفظ قافیه قفودن مأخوذ در بر کسنه نک آردینه اویق معناسنه و شعرا اصطلاحده
ابیاتک و اخرتند رعایتی واجب اولان حروف و حرکات مجموعندن عبارتندر و بعضیلر
بیتک آخر کله سنه و بعضیلر حرف رویه قافیه اطلاق ایدرلر مذهب اکثر بودر که
بیتک آخرنده واقع اولان مستقل کله یه ردیف دیرلر و هر بیت مقفی اولمق واجب در
و مردف اولمق لازم دکدر جمعه قوافی (مقله: قلدان) قلم قویه حق ظرف جمعه مقالم
(مزبور و قلم مثله) خامه) معروف در که یونولمشنه اطلاق اولنور یونولما مشنه یراعه دیرلر
جمعه اقلام (جلفه: تراشه قلم) قلم یونولد قده بیره دوشن پارچه لر که قلم یونقه سی تعبیر
اولنور بر ایدوب زاء مثله (سن: نوک قلم) قلمک اوجی که کاغذ طوقونان موضعیدر جمعه
اسنان (میره قلم تراش) بری دن مأخوذ اسم آلت در قطع معناسنه ورنده به دخی دیرلر
جمعه مباری (محراک دویت آشوب) دوات قرشدره حق آله (مقط قلم زن) اوزرنده
قلم کسدکری نسنه صاحب دیوان دیدی که برکو کدر که کاتلر اوزرنده قلم کسر لر یعنی
نوک قلمی آلک اوزرنده قطع ایدرلر اصلنده مقططه قط دن مأخوذ در عرضنه قطع
معناسنه و قد دال ایله طولنه شق و قطعه دیرلر فارسیده قلم بر دخی دیرلر جمعه مقاط (دوات)
دالک فتح و کسری ایله معروف در فارسیده آمه و خوانستان و خوانسته جمعه دوی دوی
(فرضه: سوراخ دویت) دویدک دلوکی که آغزی در که اندن سیاه آب قورلر بعضیلر
مرکب طوران موضعدر دیدی و قاموسده محل النفس تفسیری بو معنایه قریب در (لیقه
صوف دویت) دواته قودقلمری یوک که بزم دیار مزده ابرشیم استعمال اولنور (وفعه
غلاف دویت) دوات غلافی بعضیلر دواتک آغزینی قاپادقلمری بزپاره سیدر دیدیلر (وفیه
کوی قلم) قلم سیله جک اسکی بز که دویت مفرمه سی تعبیر اولنور بعضیلر وفیه و وفعه
غلاف دوات و وفیه قلم پاک کن ایله تفسیر ایتدی (مداد: سیاه آب) قره صوکه مرکب دیرلر
(نقص مثله) جمعه انقاس (نقص مثله) جمعه انقاص (حبر) حانک قلم و کسری لغت در (مثله)
(حبره حبردان) دویت جمعه حابر (صمام سر بند دویت) دوات قیچی و شیشه آغزینه وضع

و سقف و حدود اربعه سی بولند قیچه قائم اولمز و هرگز بر صورت بولمز کذلک بیت
شعرک زمینی وارد در که قافیه سیدر و سقفی وارد در که مقصود اولان معنی در و حدودی
اربعه سی وارد در که ایکی مصرعه اولان ارکان اربعه در که صدر و عروض و ابتدا
و ضرب در و بیت شعرک اسباب و اوتاد و فواصل بیت شعرک رسیان و یلاس و میخی
منزله سنده در و بیت شعرده اولان نقوش و آرایش هر نه قدر که حسن و زیور ابراث
ایدر سه بیت شعرده اولان صنایع و محسنات شعریه دخی مطلعندن دخول اولنور
والله اعلم جمعه ابیات (مصرع: نیم بیت) بیتک نصفی (قافیه: آخر بیت) بیتک آخری
و لفظ قافیه قفودن مأخوذ در بر کسنه نک آردینه اویق معناسنه و شعرا اصطلاحده
ابیاتک و اخرتند رعایتی واجب اولان حروف و حرکات مجموعندن عبارتندر و بعضیلر
بیتک آخر کله سنه و بعضیلر حرف رویه قافیه اطلاق ایدرلر مذهب اکثر بودر که
بیتک آخرنده واقع اولان مستقل کله یه ردیف دیرلر و هر بیت مقفی اولمق واجب در
و مردف اولمق لازم دکدر جمعه قوافی (مقله: قلدان) قلم قویه حق ظرف جمعه مقالم
(مزبور و قلم مثله) خامه) معروف در که یونولمشنه اطلاق اولنور یونولما مشنه یراعه دیرلر
جمعه اقلام (جلفه: تراشه قلم) قلم یونولد قده بیره دوشن پارچه لر که قلم یونقه سی تعبیر
اولنور بر ایدوب زاء مثله (سن: نوک قلم) قلمک اوجی که کاغذ طوقونان موضعیدر جمعه
اسنان (میره قلم تراش) بری دن مأخوذ اسم آلت در قطع معناسنه ورنده به دخی دیرلر
جمعه مباری (محراک دویت آشوب) دوات قرشدره حق آله (مقط قلم زن) اوزرنده
قلم کسدکری نسنه صاحب دیوان دیدی که برکو کدر که کاتلر اوزرنده قلم کسر لر یعنی
نوک قلمی آلک اوزرنده قطع ایدرلر اصلنده مقططه قط دن مأخوذ در عرضنه قطع
معناسنه و قد دال ایله طولنه شق و قطعه دیرلر فارسیده قلم بر دخی دیرلر جمعه مقاط (دوات)
دالک فتح و کسری ایله معروف در فارسیده آمه و خوانستان و خوانسته جمعه دوی دوی
(فرضه: سوراخ دویت) دویدک دلوکی که آغزی در که اندن سیاه آب قورلر بعضیلر
مرکب طوران موضعدر دیدی و قاموسده محل النفس تفسیری بو معنایه قریب در (لیقه
صوف دویت) دواته قودقلمری یوک که بزم دیار مزده ابرشیم استعمال اولنور (وفعه
غلاف دویت) دوات غلافی بعضیلر دواتک آغزینی قاپادقلمری بزپاره سیدر دیدیلر (وفیه
کوی قلم) قلم سیله جک اسکی بز که دویت مفرمه سی تعبیر اولنور بعضیلر وفیه و وفعه
غلاف دوات و وفیه قلم پاک کن ایله تفسیر ایتدی (مداد: سیاه آب) قره صوکه مرکب دیرلر
(نقص مثله) جمعه انقاس (نقص مثله) جمعه انقاص (حبر) حانک قلم و کسری لغت در (مثله)
(حبره حبردان) دویت جمعه حابر (صمام سر بند دویت) دوات قیچی و شیشه آغزینه وضع
ایدرلر متنبی غلامک بو کلامنی استماع ایتدکده بینه جنکه شروع ایدوب بالاخره مفتول اولدی حاصلی بیت مذکور قتلنه باعث اولدی (منه)

ایدرلر متنبی غلامک بو کلامنی استماع ایتدکده بینه جنکه شروع ایدوب بالاخره مفتول اولدی حاصلی بیت مذکور قتلنه باعث اولدی (منه)

ایتد کیری نسته که طیقاج تعبیر اولور (سدام مثله) وهر نسته که انکله برشی سداولنه که سداد دیر لر و بر فقیرک احتیاجی دفع ایلده جک شیده فیه سداد من عوزه دیر لر (لوح تخته وهر نسته که یضی اوله اکالوح دیر لر تخته اولون غیری اولسون واکثریا مکتبه معصومه تعلیم ایچون یازد قیری تحمده استعمال اولور مولانا جامی فرزند دلپسندینه نصیحت نامده سنده بیوردیلر که بیست لوح خود آن دم که نبی بر کنار * چون الف انکشت از و بر مدار * جمده الواح (طالسه دویت پاک کن) دوات پاکیه جک بز و تخته پاک ایلده جک بز دخی دیر لر

فصل فی الجنة و مائنا سبها و ما فیها

(جنة بهشت) جمده جنات و جنات جنت اصلنده بستان معنسانده در و عرب نخلستانه جنت دیر لر (فردوس) مثله جوهری جتده بر باغچه در دیدی و انواع نباتاتی متضمن اولان وادی به دخی دیر لر بعضیلر عربیه و بعضیلر رومیه و بعضیلر سریانیه در دیدی (دارالسلام مثله) وجد تسمیه جتده هر آفة و بلیه دن سالم اولد قیری در بعضیلر بعض اهل جنت بعضنه نیت ایتد که سلام ایلد دی قال الله سبحانه و تعالی تحیتهم فیها سلام بعضیلر هلائکه آنلر سلام ایلده نیت ایتد کیری ایچوندر و بعضیلر لفظ سلام اسماء الهیه دندر و اصناف تشریف ایچوندر دیدی بیت الله ناقة الله کبی (ماوی مثله) اصلنده مطلقا مکانه دیر لر (عدن مثله) اصلنده اقامت معنسانده در جنات عدن جنات اقامه ایلده تفسیر اولندی (عرش) معروف در اصطلاح حکماء فلك ثامن عرش و فلك تاسعه کرسی دیر لر و عرش اصلنده ملوکک تحت و سقف بته و سایانه دیر لر سماواتده اولان عرشه عرش اطلاق معانی مذکوره به مناسبدر (بطنان الجنة: میان بهشت) جنتک اورته سی (محبوحه الجنة مثله) حظیره القدس: بهترین جایها اندر بهشت) جتده اولان منازل اعلاسی و ایوسی حظیره اصلنده برد و ریجدن امین اولمق ایچون دوهیه یابد قیری آغیل معنسانده در فیروز آبادی مطلق جنت ایلده تعبیر ایتدی (کوثر: جویسیت در بهشت) جتده بر ایر مقدر که جمیع انهار جنت آندن منشعب اولور کثیر الخیر اولان سیده کوثر دیر لر کثرتدن مأخوذ در قلت مقابلی و او مزیده در جعفر لفظنه الحاق ایچون واکثر نسخ کتابده حوض بزرگ در بهشت ایلده تفسیر اولندی (تسنیم: آبست در بهشت) جتده آقار بریکار در تسنیم بر شیک اوزرینه چیقماغه دیر لر ماء مذکوره تسنیم تسمیه اولندی جتده اولان غر فدرک و قصر لک اوزرندن جریان ایتدیکی ایچوندر (سلسیل چشمه آبست در بهشت) جتده بر چشمه در قال الله تعالی عینا فیها تسبی سلسیلا اخفش دیدی که لفظ سلسیل معروفه ایکن آخرینه الب الحاق اولندی فی فاصله به

(رعایت)

رعایت ایچوندر (زنجبیل: آمیزش شراب در بهشت) جتده شرابه قارشد بر دقیری نسته که زنجبیل دید کیری کوك طعمنده در و عربک عادتی شرابه زنجبیل قاتوب ایچر لرایدی (رفرفه: پستریهای بهشت) جتده فرش اولنان بساط (سدره المنتهی درختیت در آسمان هفتم) سماء سابعده براغاحدر و جتده بر مقامک اسمیدر (علیون دیوان نیکهادر آسمان هفتم) فلك سابعده ایونزلرد در جات بهشت ایلده دخی تفسیر اولندی

فصل فی الزندیق و احباب الملل و کتابهم و رئیسهم

(زندیق بی دین) دینی اولمین کسند که شویه دندر بعضیلر یزدان و اهرمن دیوب نور و ظلمت قائل اولان کسند و بعضیلر آخرت منکر اولان کسند بعضیلر ابطان کفر و اظهار اسلام ایدن کسند در دیدیلر و بعضیلر زن دیندن معرب در ناقصات العقول اولان نساء مذهبلو معنسانده دیدیلر مصدیری زندقه در کتب عقائده تفصیل و آتک تحقیقی ایچون رسائل تألیف اولمغله لفظ مذکورک تفسیرنده محمد الدین فیروز آبادی قولیه بو مقامده اکتفاء اولندی جمعه زندقوز نادیق (نصرانی: ترسا) حضرت عیسی علیه السلام امتی جمعه نصاری مفردی نصرانه دخی کاور و نصرانه شامه قریب برقریه نك اسمی در که نصرانی آ که منسوب در (قس) قافک قحی ایلده (دانشمند ترسایان) ترسالك عالمی و رئیس جمعه قسوس (قسیس) مثله جمعه قسیسون قساوسه دخی کلور که اصلی قساوسه ایدی سینلرک کثرتن استقلال ایدوب و اوه تبدیل ایتدیلر (جائلیق مهتر ترسایان) ترسالك اولوسی و قاضیسی و حاکمی (راهب: زاهد ترسایان) ترسالك زهد صاحبی اولان کسند لری رهبدن مأخوذ در خوف معنسانده یقال رهبوت خیر من رجوت یعنی دولتند اولوب سندن خوف ایتد کیری اولی در فقیر و ضعیف اولوب محل مرحمت اولمقدن جمعه رهبان (اسقف قاضی: ترسایان) سقف دن مأخوذ در اوزون و منحنی اولمق معنسانده ابن السکیت دیدی که اسقف النصاری دخی بوندن مأخوذ در زیر انصارانک سقف لری متخاشع یعنی خشوع و تواضع ایتد که معناد اولور لر جمعه اساقف (صلیب: چلیا) خاج مطرزی دیدی که صلیب اول شیء مثلث الشکل در اکانصاری عبادت ایدر لر حضرت عائشه دن حدیثه واقع اولدی که فان اذارأی النصلیب فی ثوب قضبه یعنی رسول اکرم حضرت لری ثوب اوزرنده خاج صورتی کورسه البته قطع ایدر ایدی و نصاری زعم فاسد لر نجبه عیسی علیه السلام صلب اولندی فی اغاجک شکلی صلیب شکنده اولمق اعتقاد ایلده کاتعظیم و پرستش ایدر ج صلبان (زار) معروفدر که نصاری نك راهبری قوشانور لر برنوع قوشا قدر که میان بند ترسایان دیر لر (غیار: نشان جهودان) یهودیلر نشانی کده نصاری نك زاری منزله سنده در قاموسده علامت اهل الذمه دیدی که

صاحب انوار دیدی که سلسیل اصلنده خوش کوار اولان شرابه دیر لر عین مذکوره دخی و غازدن سهولت ایلده کچوب خوشکوار و سهل المخرج اولمغله بوام ایلده تعبیه اولندی و بعضیلر باز ایدر در دیدیلر اصلنده سلسیل ایدی تا بط شرابی عین مذکوره به اطلاق اولندی زیرا اول صودن ایچر الا کا عمل صالح ایلده سلسیل استین ایچر (منه) حکایت اولندی قاضی عبدالوهاب مالکی بغداددن داکیر اولوب مصره توجه ایتد که جم غفیر علماء و فضلا واد بادن آتی تشیع ایتدیلر هشکام و داعده دیدی که ای زمرة احباب شویه معلوم و له که اگر صبح و مسادن بغدادده ایکی رغیف تحصیلی ممکن اولیدی آتی - سدر مق ایدوب سزدن مفارقت ایچر ایدم والا (نظم) بغداد در لاهل اهل طیبه و اولیای اهل دار الضنك و الصنیق: ایت فیها مضاعفین ساکنها کاشی محف فی بین زندیق (منه)

انجيل بعض اهل لغة ديدلر كه انجيل اصل دستور معناه در كه نازل اولدني قوم الك مضمونه عامل او اوب حلال و حرام خصوصاً كامراحت ايدرلر و در نه ايوه كرم ان ديرلر و لاده معنائه (۱۰۲) و لمن الله ناحله دوب اسوام مراد ايدرلر

و بعضيلر ديدلر كه انجيل نسيه اولنديقي حضرت الله اني اظهار ايتديكي ايجوندر كه حق بالكلية مندرس اولمش ايكن اني خلفه حق بيان ايجون اظهار ايتدي قول العرب تجلت التي اذا اظهره واستخرج ابو عمرو ديدلر كه تاجل تازع معنائه در (منه) تورية فرا ديدلر كه تورية ضيا و نور معنائه در عرب و ريت به زما دي در لاضاءت معنائه و اصل تورية در انك ما قبل مفتوح اولفته الله قلب اولندي يا خود توريوت در انك كسريه پس رانك كره سني فخر به تبديل ايدوب ياني الله تلب ايتديلر جاريه در جارات ناصيه ده ناصيه باقيه ده باقات ديدكاري كي بصريون ديدلر كه تورا لفظك و زني فو عه در دو حقه كي كه اصل و و راده كه و او اولي يايه تبديل ايتديلر و و ل و ل و ل ديدكاري كي منه زبور كلام عريده كتاب معنائه در زورت الكتاب ازيره و ازيره ديرلر كشته معنائه اصمعي ديدلر كه زير الكتاب ديرلر كشته ياقراه معنائه (منه)

فصل في جهنم والسعير وما يناسبه

(جهنم دوزخ) جهنم من مأخوذ در بر بعبدة الغور معنائه حق سبحانه و تعالى عبادني يوم جزاءه تعذيب ايتديكي نارك علي اولفته تائيد و عيت ايجون غير منصرف در بعضيلر فارسي دن معرب در ديدلر اعاد الله منها (جحيم مثله) و هر حقور برده اولان نار عظيميه به جحيم ديرلر (سعر مثله) سقر مثله اصلنده شمك حرارتك شده و اذاسنه سقر ديرلر و حيواناتي داغله دقاري دموره ساكور اطلاق اولنور و لفظ سقر دخي و وث و علمدر نه كيم لاتبقي و لاتندر قول شريف مؤنث اولدوغنه دلالات ايدر (حطمة مثله) حطمه دن مأخوذ در قيرمق معنائه جهنم دخي القاء اولسان كسندلري قيروب افتنا ايتديكي ايجون بواسم ايله تسميه اولندي و نار شديد دخي حطمة ديرلر (هاويه مثله) معرفه اولفته الف لام داخل اولمز هو دن مأخوذ در عميق اولان چوقور معنائه (درك بن دوزخ) جهنمك ديبني جلله موضع نرندن اشاغي اولان موضع منازل ناره در كات و منازل جنته در جات

ابن الابرار زاهر ديمالي في هذا الامر در كعبه ايتديكي معنائه ديدلر كه يني اولان كسندلريم ايجون به جالب منعت و نه دفع (ديرلر) حضرت و ار در فراه ديدلر كه در اول ايجو ايدرلر كه داو كقور يني به باعلا يوب و طرفي رشانيير اولنور قالين ايبه باعلا رركه رشايوبه طوفوب چور و موسون ايجون بعضيلر درك نردبان معنائه در ديدلر (منه)

ديرلر اظلي مثله (جحيم: آب سخت كرم) زياده اسي صو كه اهل جهنم صواستد كجه اندن و يرلر لهذا بعض نسخده شراب دوز خيان ايله تفسير اولندي (غساق: ريم دوز خيان) اهل جهنمك بدنلرندن چيقان قان و ايرين سينك تخفيف و تشديدي جا نرد (غسلين: زرد آب دوز خيان) اهل جهنمك بدنلرندن چيقان صاري صو (مقمع دوس آهني) دمور دن چوماق كه اهل جهنم اورورلر قعدن مأخوذ در قهر و اذلال معنائه جعه مقامع (عذاب) معروف در كه فارسيد شكنجه ديرلر (رجز و عقوبت و نكال و مثله) ميك قحيله اهل حجاز و ضيميله بني نمي لقتيدر (مثله) جعه مثلات مصنف فائقده ديدلر كه رجز و رجس عذاب معنائه در و ابوتراب شو و جهله نقل ايتدي كه رجز و رجس ناسه نازل اولان امر شديد معنائه در و بعضيلر ديدلر كه نكال اول عذاب در كه مجرمة ترتيب ايدرلر تا كه غيرلر آندن عبرت آلر

فصل في الآلات والابن والآجر

(ادات: دست افراز) ال آلفي كتابت ايجون قلم و خياطت ايجون سوزن كي جعه ادوات (فرجار: پركار) معروف در پركار دن معرب در عوام غلط ايدوب پر كل ديرلر (دواره مثله) (مطمر و مطمار رشته درو زكر) دولكرلر كي ابي كه آنكله برشي تقدير ايدوب اولچرلر كه چيربي ابي تعبير اولنور بعض نسخده رشته بنايان واقع اولدي كه اكثر كتب لفته مناسب اولان بودر (تره مثله) مسعه: ماله) چامور صيويه جق آلت كه بنا لرمصري ديرلر و چاموري صيوه دقد نصكره سورندكاري آلت اطلاق اولنق ماله لفظنه مناسبدر (ساع كاه كل) صمان ايله مخلوط اولان چامور (ملين خشت زن) كريبج كسجي كسسه (ملين: كالبه خشت) كريبج قالي (لبند: خشت خام) چيك كريبج جمعه ابن (آجره خشت نخته) شمش كريبج جمعه آجر (قرميد خشت نخته بزرگ) بيوك شمش كريبج عامه تحريف ايدوب كرميد ديرلر و فارسيد تابه ديدكاري ظرفه دخي ديرلر جوهری قرميد لفظين آجر ايله تفسير ايتدي جمعه قراميد (نقير: ناوه كل) چامور تكنه سي و خير تكنه سي معنائه دخي كلور نقر دن مأخوذ در منقور معنائه در كه نقر بر آغا جاك ايجني اويوب چيقار مغه ديرلر

فصل في الحذاء والاته و ما يناسبه

(حذاء: نعلين كر) پاپوشجي نسبت صيغه سيدر عطار و يقال كي حذا نعلين پاپوش حذا پاپوش معنائه حذون مأخوذ در برابر و مساوي اولمق معنائه چونكه نعل بري آخره مساوي اولمق لازم اولفته بواسم ايله تسميه اولندي جمعه احذية (نعل مثله) جمعه نعل (اشقي: درفش) پاپوشجي ييزي جمعه اشاخ (ازميل: تشروده) پاپوشجي ايجوني جمعه

والفظ لطيف آتش زبانه زنده عيار تيله دخي تفسير اولندي جوهری مطلقا نار ايله تفسير ايتدي (منه) فارسيد ما كار زه و زه ديرلر كه اصلنده خانه لرد ائواب سرمك ايجون كردكاري سجين معنائه در و مزبور ايه رزه بناء ديرلر (منه)

معلوم اولد كه مطرزي و جوهری و فيروز آبادي ملين مطبوخ معنائه اولان آجر لفظي معربدر ديدلر صاحب كشاف سورة قصص تفسيرنده ديدلر كه فرعون وزيري اولان هامانه افار قدلي ياهامان علي الطين اديب فاطملي الاجر ديدلر زيرا اول وقت دك آجربوق ايدلر بلكه فرعون صنعت آخر تعليم ايدوب اندنسكر آجر شايع اولدي حتى حضرت عمر رضي الله عنه شامه كلكده آجر ايله بنا اولنان سربلر كوروب ماعلت ابن احدي بني بالا جر غير فرعون ديدلر (منه)

عذر مرده اولان کتب لغته لفظ صندل کفش مناسبت مصادف اوله مدم فقط دستورده جدر لفظيله تقصیر اولندی که فارسیده
 جدر وار و جدر سر موزه دینی ادیک اوزرینه کیدکری نمنه دیرلر (۱۰۰) صاحب مجله دینی که عربی ده حرموق دیرلر
 حاصلی مترجم فقیرک
 خاطرینه خطورایدنکه
 لفظ صندل مندل دن
 کتب تحریفی اوله و مندل
 دن مصحف اولی
 دخی محققان سایی ده
 مدلس و متقل پای افراز
 دینی (منه)
 صاحب سایی حرموق
 لغتی خرنکش لفظيله
 تفسیر دینی کاشانی
 دینی که خرنکش کاشانی
 ضمیمه و حرنکش عربی ده
 حرموق معنایه در
 و صاحب جامع دینی که
 خرنکش برنوع ادیک
 درکه نزدیکه صوفای
 دیرلر و بعضی محققین
 دیرلر که لفظ موق
 سر موزه دن معربدر
 و لفظ جر موق
 سر موزه دن معربدر که
 موزه موزه اوزرینه
 کیلور چابور دن
 و تحسین محافظه بچون
 جوهری موق
 و حرموق میانی فرق
 انجوب الموق مایلیس
 فوق الحنف الجر موق
 الذی یلبس فوق الحنف
 دینی و بعبد فقیر کتب
 لغات و فقهی ممکن مرتبه
 تابعه ذکره و و جده
 اوزرینه مایلیس فرق
 ذهاب و ایدم که خن
 مور یعنی ادیک و موق
 خن اوزرینه کیدکری
 خن آخر و حرموق
 سر موزه حنی چابور
 مثلاً و نسته دن محافظه بچون کیدکری جز موه مثلاً و نسته اوله والله الموفق (منه) ۹ پیشین میش قبون (ادم)
 مناسبت و آخر نه اولان یازون قواعد فارسیه اوزرینه نسبت ایچوندر کاشه زربن کبی (منه)

ادم (حیره بوستکاله) سیان دیک دری که اول بیاض تا صمد در که آنکله اکرک قالغانی محکم
 ایدرلر (اشکر : براندای) آق تصمه تفسیر مذکور جوهری کلامنه موافق در که حیره بی
 اشکره ایله تفسیر ایدوب ذکر اولنسان تا صمد ایله بیان ایتدی بعضی نسخده آستر موزه
 ایله تفسیر اولندی یعنی ادیک ایچنه دیکدکری آستار که مشین دن اولور صاحب سایی
 مصرحه اشکر لفظنی براندای و آن دوالی باشد سید و آستر موزه دیو تفسیر ایتدی
 (قالب : کالبد) عامه تحریف ایدوب قالب دیرلر جمعه قوالب

فصل فی السقاء و آلاته

(سقاء آب کش) صوطا شیخی کسینه که معروف در سقی دن مأخوذ در اصلنده صواریجی معنایه
 (سقا : مشک آب) صوطلومی جمعه اسقیه (قریبه : مشک خرد) کوچک طولوم جمعه
 قرب (عزلاء : دهن مشک) طولومک آغزی معلوم اوله سقا طولوملرینک اکثریایکی
 آغزی اولور بیری یوقار و سنده که اندن طولومه صوطلور و بری اشاغی سنده که
 آندن صوی دو کر جوهری و مطرزی کلاملر نین منفهم اولان بودر که آشاغیده اولان
 آغزینده دیرلر حیث قالا العزلاء خم المزاده الاسفل جمعه عزالی لامک کسری و قعی
 جائزدر (شن : مشک کهنه خشک) اسکی و قورومش صوطلومی (وکاء : بند مشک)
 طولومک آغزینی باغلیه جق ایپ و سکوت ایله امر مقامنده اولک علی فک دیرلر جمعه اوکیه
 (رکوه : خیک خرد) کوچک طولوم و صوقود قلی ابریقده دخی دیرلر و اکثر نسخده
 خاشاک دان ایله تفسیر ایتدی یعنی آب ریزه که عامه تحریف ایدوب هاویریز دیرلر جمعه
 رکاء (زکره : مثله) فیروز آبادی شراب و سرکه قود قلی کوچک طولومدر دینی (مزاده
 مشک کلان) بویوک طولوم بعضی نسخده توشه دان ایله تفسیر اولندی یعنی زخیره
 قود قلی طغارجق (مطهره : ابریق چرمین) کوندن یاید قلی ابریق که فارسی
 و ترکیده متار دیرلر (اداهه : مثله) جمعه ادای (راویه : خیک آب) صوطلومی و مجازاً
 صوطلومی کتورن دویه دخی راویه دیرلر کا حقیق فی علم المعانی

فصل فی الفراء و انواع القرو و مایناسبها

(فراء : پوستین دوز) کورک دیکچی که کورکچی تعبیر اولور (فرو : پوستین) کورک جمعه فراء
 (سنجاب) معروف در فاره کبی قوبر و قسز حیواندر که در یسنه دخی سنجاب دیرلر (فنک
 فند) قارساق دیکدکری جانور شغال کبی حیوان جلیدنه دخی قارساق دیرلر (قائم
 آس) معروفدر (سمور : کیش) معروفدر (دلخ : دله) سکسار (ثعلب : روباه) تیلکو
 جمعه ثعالب (قضاعه : قندز) فارسیده سک آب دخی دیرلر (ابن آوی شغال) چقال
 جمعه بنات آوی (خز : جامه ابریشم) ایکندن اولان ثوب

مرزوق دینی که قالب
 لامک فخیله اول آندر که
 انکاه برنسته نک عوج
 واستقامتی تجربه ایدرلر
 و مستقیم اولسون
 ایچون خن و مکعب
 مثلاً و نسته و وضع
 ایدرلر و ایکی نسته
 بری برینه برابردر
 دبه جک رده هذاهلی
 قالب هذادیرلر (منه)
 و کاهی لامک کسری
 اشباع ایله قوالب
 دیرلر دانق و دوانق
 و دوانق کبی (منه)

پوستین پوست دری
 یاونون نسبت ایچوندر
 (منه)

(حف) حانك قمی و فانك تشدیدیه (بفتی) صاحب مجمع دیدی بفتی بریضی
 اغاجدر که دیشری وارد در چون جلاح آرغاجی آنه کند و جانبیه چکر تا که بز محکم
 اوله و کفتی دخی دیر لر بعض نسخه ده چوپ خاره باف واقع اولدی یعنی بز طوق و یجنگ
 آغاجی جوهری دیدی که حفه منوال در یعنی اول اغاج در که جلاح بزى اکا صارر
 و حف منسج در ابو سعید دیدی که مذکور اغاجه حف دیغزلر بلکه حف منسج در و منسج
 لفظنی طوق و مق ایچون اوزرینه بز اوزاد دقلری اغاجدر دیو تفسیر ایتدی و مصنف
 (منسج: شانه کر باس) دیدی یعنی بز طراغی و بعضیلر بومقامه شویله تحریر
 ایتدی که حف دیدکلی اغاج طراق منزله سنه در صاحب مصرحه ایپ بو کدکلی
 اغاج در دیدی (حانك چولاه) باف کار) معروف در تحریف ایدوب چولحه دیر لر
 حو کدن مأخوذ در طوق و مق معناسنه (شهرق: چرخ کلابه) کلابه چقیر یعنی
 (منوال: نوره) اول اغاج که جلاح بزى طوق و دجه اکا صار لر ترکیده نوره دیر لر
 نول دخی بومعنايه در (مرشه: غرواشه) اول سپور که کبی لیف در جلاح لر آبی بزه
 سور لر و پاوشیچیلر دخی سختیانه سور لر جمعه مرشاش ۷ نسخه ماله) بزه حشل
 سوره جك آلت بعض نسخه ده مرشه و نسخه مرادف اولمق اوزره اشارت اولندی
 (نجیر: آهار) جشل که جلاح بز سوره لر بولاماج کبی برنسنه در لهذا بولاماج آشنه
 عربیده نجیره دیر لر (بت مثله) و شیعه: غرو) اول قالین قامش که جلاح لر آنک اوزرینه
 ایپک صار لر لر چوزمک ایچون بعض نسخه ده ماسوره بار یسمان ایله و بعضنده کلابه ایله
 تفسیر اولندی (استیم: ماسوره) معروف در که اول اینجه قامش که اکا ایپک صاروب
 مکیک اینجه قور لر قاموسده الذی یلف علیه الغزل بالا صابع لینسج دیدی (فلهم مکیک)
 جلاح مکوی (سدا: تار) ایش جمعه اسداء (حایل مثله) (لحه پود) ارغاج (نابل مثله) برکسنه
 ایشی معکوس ایشلسد حول حابله علی نابله دیو ضرب اولنور یعنی ایشنک التی اوستنه
 کتوروب قارش مورش ایتدی (مجاجه: آنچه از دهن اندازند) اول ایپک پاره سی
 که جلاح اغزینه آلوب توکورر جمعه مجاج مجدن مأخوذ در اغزندن برشی آتقی
 معناسنه اغزینک سالیاری آقن کسنه به احق ماج دیر لر و بزاقه دخی مجاجه و مجاج
 دیر لر (غزل ریسمان) ایپک مغزول معناسنه در زیر اغزل اصلنده ایپک اگر مکده دیر لر
 (غزال: ریسمان فروش) ایپک صایچی (ابریشم) معروف در (ابریشمی ابریشم فروش)
 صایچی کسنه (فیلق: پیله) کوکول قوزاغی (دمقس: ابریشم سفید) بیاض ابریشم
 قاموسده الدقس کتمطر الا بریشم کالمقدس دیدی (نقایه پیله سره) ایو پیله نقادن

(مأخوذ)

کلابه و کلابه جلاح لر
 ایپک صار دینی چقیرق
 و اول ایپک کلب و کلابه
 دخی دیر لر (منه)

۷ وفی السامی نسخه
 و المسوحه سمه شرح
 سامی ده دیدی که سمه
 بر قاریش مقداری
 براغاجدر که اوجی
 یصی اولور که بزى
 نوره صار دقه اول
 اغاج ایله سور لر
 (منه)

مأخوذ در پاک و کزیده معناسنه نقاده دخی بومعنايه در (نقایه پیله بد) کوتی پیله نفی دن
 مأخوذ در رد و طرد معناسنه کویار داء تندن ناشی هر کس عندنده مردود و مطروح
 در مخفی اولیه که فعاله صیغده سی اکثریا برشینک فضله سندن ساقط اولان نسنده
 استعمال اولنور پس لفظ نقایه قاف ایله لفظ نقایه فاء ایله جلا بو وزن اوزره جاری
 قلندی (نیر علم جامه) جامه نك تمغاسی جمعه انیار (علم مثله) جمعه اعلام (طراز مثله)
 فارسی معربدر و طراز هیئت معناسنه دخی کلور کذا فی الصحاح (مطرز علم کر) تمغاجی

فصل فی الملاح و السفینه و مایناسبها

(ملاح: کشتی بان) کیمچی (نوق: مهتر کشتیان) کیمچینک اولوسی که کی رئیس تعبیر
 اولنور اکثر کتبدن مستفاد اولان بودر که ملاح و نوق صاحب سفینه معناسنه اولوب
 نوق صاحب سفینه معناسنه اولدینی اهل شام اصطلاحی اولمق اوزره در جمعه نواتی
 (سفن: کشتی کر) کی یا یچی که مرآتقوس تعبیر اولنور (سفینه: کشتی) کی جمعه سفاین
 و سفن جوهری سفینه نك جچی سفین دخی کلور سافنه معناسنه کویا کی دریایی سفن
 ایدر یعنی قابو غین صویار تقول سفنت الثی سفنا قشرته (جاریه: کشتی روان) یورو بوجی
 کی بعض نسخه ده کشتی بزرک واقع اولدی جمعه جواری (فلک کشتی دریا) دریاده اولان
 کی نهر لر ده اولان سفینه یه فلک دیغزلر مفرد و جمع و مذکر و مؤنث استعمال اولنور جمعه
 فلک سیویه دیدی که جمع اولان فلک مفرد اولان فلک تکسیریدر (زورق: کشتی خرد)
 کوچک کی که قایق تعبیر اولنور (معب کشتی کدر) بیوک صولردن کچک جک کی که کجیت
 کیمسی تعبیر اولنور عبور دن مأخوذ در کچمک معناسنه جمعه معابر (شرع: باذبان) یلکن
 (قلس: رسن کشتی) کی ایی که بالامیر تعبیر اولنور لیفدن و خرماور قندن و کندر دن
 پیار لر قالین ایپ در جمعه قلوب (دقل تیر کشتی) کی دیره کی (مردی: خله کشتی) کی
 گوندری که اول اوزون اغاجدر که کی آنکله کنار دن دفع ایدر لر (مجداف: بیل کشتی)
 کی کوره کی ابن درید دیدی که دال و ذال ایله لفت فصیح در جمعه مجاذیف (مرساة
 لنکر کشتی) کی لنکری که معروف در جمعه مراسی (انجر مثله) (سکان: دنبال کشتی)
 کی قویروغی که دومن تعبیر اولنور (رمت) راومیک قهملر ایله (عمد که) صال که
 برقاج اغاجی بری برینه باغلیوب دریاده اوزرینه بزلر و قامشدن دخی ایدر لر جمعه
 ارماث (رماث عمد کر) صال یا پوجی وصال سور یچی

فصل فی الحداد و مایناسبه

(حداد: آهنکر) دمور جی (قین مثله) جمعه اقیان (حدید: آهن) دمور (ذکر پولاد) قتی تیمور
 که چلیک تعبیر اولنور (غولاد مثله) پولاد دن معرب در فالود دخی بومعنايه در (انیث

پیله پیله ایپک فور دینه
 و ایپکه دخی دیر لر
 صحیح اولان سامی فی
 الاسامی ده بیان ایتدی
 اوزره ایپک قور دینک
 کندی اطرافنه یا بدینی
 قوزیدر (منه)

صاحب تهاذب
 و جوهری صاحب
 السفینه ایله تفسیر ایتدی
 و قاموسده ملاح و نوق
 بر معنايه اولمق فهم
 اولنور (منه)

و کذا المجدف دال
 معمله و معجمه ایله لغتدر
 بمجداف الطائر قوش
 قنا دی معناسنه در
 پس بمجداف السفینه
 تشبیه طریق ایله در
 کانی دیدی که مجداف
 الطائر دیر لر قوش
 چناحلی قیر قیلش
 اولدینی حالد اوجه
 شووجه اوزره که کویا
 چناحلی خفته رد
 ایدر اصمعی دیدی که
 بمجداف السفینه
 بومعنادن مأخوذ در
 (منه)

نرم آهن) یومشق تیمور (زبره: پاره آهن) دمور پارچه سی جمعه زبربانك قمع وضعی
جائزدر (خبت الحیدیه ریم آهن) تیمور چرکی (علاء سندان) اورس جی علا کور سندان
سینك قحیله مثله (قرزوم: چوپ سندان) اورس اغاجی یعنی اوتوردقلری اغاج
وباپوشجیلرک سختیان کسدکلری اغاجه دخی دیرلر (مطرقه خایسك) مطلقا جکوج
طرق دن مأخوذ در ضرب معناسنه جمعه مطارق (مدوس: ماله آهنکر) تیمور جینك
تیمورك پاستی سیله جك آتی که مصقله دیرلر دوسدن مأخوذ در صیقل معناسنه
(مقرض: کاز) تیمور کسه جك مقص که صندی تعبیر اولنور جمعه مقارض و مقراض
و مقطع مثله (ماس: الماس) مجدالدین فیروز آبادی دیدی که الماس بر محکم طاشدر که
معروف در غایه بیوکی جوز قدر آنجق اولور آغزه قوسه لر دیشلری چور و در آتش و تیمور
تأثیر اتمز و اشیاء دلك ایچون استعمال اولنور و رصاصدن غیرى معدن که تأثیر اتمز
و ماس دیمك كرك الماس خندر (فطیس تيك) بیوك چكوج (کلبتان انبور) اول قیصاج
که دمور جی انکله قیزمش دموره یا بشور (کلب: مثله) و کتب معتبره ده کلوب و کلاب
مهمازه دیرلر که اول دمور در که جزمه یه حیوانی دور تمك ایچون قاقارلر که فارسیده
مهمیز و عامه غلط ایدوب ماهیمز دیرلر و عربی ده منشال و مهماز دیرلر و اساسده
اوگندره نك اوچنه قاقدرلری سوری دمور در دیدی (مبرد سوهان) اکه که آنکله
دهور اکه لرلر (براده: سونش آهن) اکتی که دموری اكد لدکه دوکلن
خرده اجزادر (کیرانسان آهنکر) دمور جی کوروکی که دریدن یاپارلر طفارجیق کبی
ابو عمرو دیدی که کیرالحداد طلومدن و غلیظ قالین دریدن یاپارلر (کور: تنور آهنکر)
دمور جینك آتش یا قیق ایچون چامور دن یاپدینی اوجاق آتشدان دخی دیرلر (منفاخ: دمه)
آتش اوفوره جك آلت دریدن و قامشدن اولانه شاملدر (منفخ مثله) بعضیلر کور
دمور جی کوروکی و منفاخ قیوچی کوروکی اولمق اوزره فرق ایتدیلر اساسده منفاخ
لفظی کیرایله تفسیر ایتدی مطرزی دیدی که نفخ فی النار بالمنفخ و المنفاخ و هو شیء طویل
من حديد (نخم: انکشت) کومور فارسیده ذکال دخی دیرلر جمعه فحوم (فحام: انکشت
فروش) کومور صایجی و کومور یاپان کسنده دخی دیرلر بعض نسخهده انکشت کر
واقع اولدینی معنای اخیر مناسبدر (جمه: انکشت ریزه) کومورك قیرغی و اوافاغی
جمعه جم

فصل فی الصیاد و آلاته و مایناسبه

(صیاد: شکار کیر) آویجی تخمیر کیر دخی دیرلر (صید شکار) آوحق و عدله تابع اول که
مرادیکه نائل اوله سن دیه جك مقامده اقتصد تصدیرلر (قنص و قنص مثله)

(ساع)

قال صدر الافاضل
فی التوضیح فی شرح
المقامه الکرجیه البرد
اصله من برد الحیدید
بالمبرد لانه یسلب
الاشجار و رتها
والارض نباتها فکانه
یبردها (منه)

قنص آویجی معناسنه
یقل جاء القنص
بالقنص ای الصائد
بالصید کذا فی الاساس
شویه ملاحظه اولنور که
فعل یعنی فاعل اولور سه
صائد یعنی مفعول
اولور سه صید معناسنه
اولور (منه)

(ساع: شکاری که از جانب راست آید) اول آوکه صاغ طرفدن کلوب صول طرفه
کجه (بارج: شکاری که از جانب چپ آید) اول آوکه صول طرفدن کلوب صاغ طرفه
کجه زمان جاهلیتده بارج ایله تطیر و ساع ایله تقال ایدرلر ایدی رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم لاطیره حدیثی ایله آتی منع و ابطال ایتدی (قنص: شکاری که از جانب پس
آید) اول آوکه آرد طرفدن کلوب اوک طرفه کجه (ناطخ: شکاری که از جانب پیش آید)
اول آوکه اوک طرفدن کلوب آرد طرفه کجه (عمرکی: صیاد ماهی) بالیق آویجی جی
عمرک کور عربی و عرب کبی و کیمجیلره عمرک تسمیه اولندی اکیثریا بالیق اولادقلری
ایچوندر (شکه: دام) آغ شابك آغ ایله بالیق اولیان کسنه تقول رأیت علی الماء الشباك ای
الذی یصیدون السمك بالشباك جمعه شبك و شبك و شبك (شرکه دام) دوزاق آهو مثل و حیوانه
و قوشه قورارلر جمعه شرك و اشراك (حباله: پادام) حیوانات یاغندن طو توملق ایچون
قور دقلری دوزاق بعض نسخهده دام آهو ایله تفسیر اولندی جوهری الی تصاد بها
دیدی جمعه حبال (کفه: خلقه دام) دوزاق خلقه سی که اکه صیدك ایاغی یا باشی
کچوب اخذا و لنور جمعه کقف (ملواح: خورش دام) آغده وضع ایتدکلری مأ کول
نسنه مثلاً سرچه یه آرپا یا بغدادی و وحشی حیواناته ات پاره سی کبی فارسیده خروحه
و نشان دخی دیرلر و اکثر لسان ترکیده بک دیدلر (فخ: دام خرد) کوچك دوزاق که
عامه تحریف ایدوب فق دیرلر فارسیده تله دخی دیرلر بعض نسخهده دام کنجشك واقع
اولدی یعنی سرچه دوزاغی جمعه فنخاخ و فنخوخ (قتره: خانه صیاد) آویجینك خس
و خاشا کدن یاپدینی اوکه آویجی کومه سی تعبیر اولنور عربده ناموس دخی دیرلر

فصل فی المطرب و آلاته و مایناسبه

(مطرب: خنیا کر) تقنی ایدیمی تطرب صوت آوازی مد و تحسینه دیرلر و طرب
بر حالتدن عبارتدر که شده سرور دن یا خود شده حزندق انسانه عارض اولور محفل
در که مطرب بو معنای اعتباریله طرب دن مأخوذ اوله زبر تقنی کاهی سرور و کاهی
حزن ایراث ایتدیکی ظاهر در (عواد: بربط زن) قوپوز دیدکلری ساز چالیمی کسنه
(بربط) جعفر کبی (عود) قوپوز فارسیدن معرب در فارسیده بربط قاز کوکی دیمکدر
ساز مزبور قاز کوکسنه مشابه در و فارسیده ششتا و ششتار دخی دیرلر (مزه مثله) جمعه
مزاهر (وتر: روده بربط) عودك کریشی یعنی تارلری که قیل و تل تعبیر اولنور رود
تعبیر اولندی تارلر کیریشن و کیریش باغرسقندن اولدینی ایچوندر جمعه اوتار (زیر
تیز روده) آوازی اینجه اولان تار (هم: سطر بر روده) آوازی قالین اولان تار و جرمی اینجه
اولان تار زیر و قالین اولان تار دخی هم دیرلر بعض نسخهده اولان روده باریک و روده

(شص: صدر الافاضل
توضیح ده دیدی که
شینك قمع و کسریله
بالیق صید ایدمك
اکری دمور در که
ترکیده اولنه دیرلر
و مطرزی ابضا حده
اولی لص که کوردیکی
نسنه تعرض ایله
اکادخی دیرلر دیدی
(منه)

سطر تفسیری بو معنایه مناسبدر (مضرب زجه) معروفدر (مضربه مثله) جمعه مضارب
(صناع: جنک زن) چنک دیدکری ساز چالچی کسنه (صنج چنک) جمعه صنوج (صغانه چغانه
(ریاب کانه) طنبور) معروفدر فارسیدن معرب در که اصلنده دنبه بره یعنی قوزی قوروغی
آله معهوده آکاشیید اولمشدر جمعه طنابیر (مزماری) معروفدر که دودک تعبیر اولنور
زمندن مأخوذدر قامشده تفتی معنایه جمعه مزامیر (یراعه نی کلان) قالین قامیش که
فارسیده غرودیر لر عامه تحریف ایدوب قارغو دیر لر عربی ده قصب دخی دیر لر صاحب
مصرحه یونلقد قلم و صراحده اول غرودر که آندن اوق و قلم ایدر لر دیدی بعض
نسخه ده سردم ایله تفسیر اولندی یعنی او فوره جک قامش جمعه یراع (دف) دالک قمع و ضعی
اقتدر معروفدر جمعه دفوف (دقاف: دف زن) دف چالچی (جلجل: ژنک دف) دف
پولی سنج دخی دیر لر جمعه جلاجل (کوبه: طبلك) کوچک طبلك و دملک
دیدکری نه شاملدر (غناء) غنیک کسریله سرور و تفتی ایتک که ایر و تعبیر اولنور جمعه اغانی
واغینه (غناء سرود کوی) تفتی ایدیمی کسنه (مغنی مثله)

فصل فی اللعب واللعب و ما یناسبه

(لعب: بازی کر) اویونچی (لعبه: دخترک بازی کر) اویونچاق اویونچینک قیز
صورتنده یابدینی نسنه که معصوم قیزلری اوب اویونارلر و کندی اصطلاحلرنده بیک
دیر لر فارسیده بازی چه دخی دیر لر قاموسده مثال و شطرنج و نرده دخی دیر لر دیدی جمعه
لعب (لعب مثله: بنت مثله جمعه بنات) دمیه بازی بچه کان (معصوملر اویونچاغی و اکثریا
فیل کوکندن یابدقاری صورته دیر لر (قله: دودله) چلیک اویونی که مشهوردر جمعه
قلون (کره: کوی) طوب مراد بو مقامده چوکان ایله اوینادقاری طوبدر جمعه کرات
وا کر صولجان جوکان معروفدر عربیده محجن دخی دیر لر جمعی صوالج (ارجوچه
نرموره) صالینچاق که ایدن قورر لر زبان هر وی ده کار کرمانی ده کواچواصفهائی ده
چنچولی دیر لر و دخی یادیم و بازی و واز نیچ دخی دیر لر جمعی اراجیع (دریه: خلقه نیره
باختن) مزراق اوینایه جق خلقه که نیره بازلر تعلیم ایتدکده نیره نک اوجونی اول
خلقده دن چکورر لر (قدافه فلاخن) صاپان که آنکله طاش آت لر فلاخان دخی
بو معنایه در قدفدن مأخوذ رمی معنایه جمعی قدافات (دوامه: کردنای) فیله صاحب
سامی شوو جهله تصویر ایتدی کیم بیر مدور تحت پاره سنک بیر یوزینه سیوری بر آغاج
یاد مور چکوروب که بیر پارچه ایپ صاری لر ویر اوزرینه اول تحتی القایتدکده
معهود سیوری بیر اوزرینه کلور اول ایپ شدت ایله کندو جانبیه چکر لر اول تحت
پارسی بیر اوزرنده وافر زمان دور ایدر اول دور ایدن تحتیه دوامه دیر لر (مکس تازیانه

(کرد)

وقی الاساس وقع
الحریق فی الیراع و نفع
الیراع فی الیراع و کتب
الکتاب بالیراعه بو
کلامدن منعم بودر که
یراع مطلقا قمش
و عوبانلرک قوال
دیدکری دودک و قلم
معنایه اوله (منه)
بدیع مزبده برامب
در که صورتی بودر که
ذکر اولنور ایکی کسنه
یوز یوزه و یاش باشه
و یوب ایاق اوزره
طودر لر و طک و یسی
برایت اوجنی الیله
طوتار و اخر کسنه اول
ایک اخر اوجنی
طوتوب اول یکی کسنه
نک اطرافنده دور
ایدوب مزبور لرک
صرتنه نک مراد
ایدنلری ایک قامتی
مقداری موضعدن
ایاغی ایله ضرب ایتک
ایچون طواف ایدر
ورکوب ایتک مراد
ایدنلرک برینی ایاغی
ایله ضرب ایدر سهانی
کندو موضعه قویوب
ایک اوجنی نک الینه
ویر و علی هذا القیاس
ولعب مزبوره فارسیده
مزاد و خرو خربنده
و خربازان و خیزوبکی
و کزیده دخی دیر لر
(منه)

کردنای) فیر لایه باغلا دقاری ایپ که فیله نک قاجسی منزله سنده در کسع دن
مأخوذدر بر کسنه نک قفاسنده سله و ورق معنایه خاقانی مناجاتنده دیدی که بیت
* پاکمزها تو نهادی بأمر خویش * در کردنای چرخ سکون و بقای خاک (خذروف
بادفره) چاقلداق که قوشن اور کتمکچون بوستانلر قورار لر روز کار ایله دونرو آوازی
چیقیر فارسیده بادفره و فریره و ترکیده پیر لاغاج دیر لر و برنوعی دخی اولدر که اطفال
اللیله چور لر لر آوازی چیقیر و کندی اصطلاحلرنده اکه تیر تیو دیر لر صراحده فریره
لفظی جنبانیدن ایله تفسیر ایتدی محملدر که فریره دن معرب اوله (صفاره سر نای
مسین) باقردن و پرنجیدن یابدقاری بوری که بورغو دخی دیر لر فارسیده بوق دیر لر
بعض نسخه ده آواز دهنده ایله تفسیر اولندی صغیردن مأخوذ اولمق ملاحظه اولنور
(غراق شمشیر چوبین) اغاجدن قلیج و بزدن بوکوب دور دکری طوره که فارسیده
دره دیر لر (جلاهیق کان کروهه) معروفدر عامه تحریف ایدوب کان کره دیر لر که
بندقه آندقاری یای در (بندقه: کروهه بندق) که مذکور یای ایله آتار لر جمعی بنادق و بندق
کلور عامه تحریف ایدوب فندق دیر لر (سبطانه توپک) بندقه آندقاری توفنک قاموسده
قناة جوفاء یرمی به الطیر دیدی یعنی ایچی بوش اوزون نسنه که آنکله قوشه آتار لر
و فارسیده زبطانه و دور انداز دخی دیر لر (حذف: سنک ریزه انداختن بآنکشتان)
پارماق لر ایله اوافق طاش آتمق که فسکه طاشی آتمق ایله تعبیر اولنور

فصل فی المیسر و الشطرنج

(میسر: قار) معروفدر (خطر: کروبستن) رهنه باغلامق که اوج قومق تعبیر اولنور
وا کثریا و کدول دخی دیر لر که عربی ده سبق و ندب دخی دیر لر (شطرنج) شین مکسوره
مجمعه کذلک مهمله ایله دخی لغت در معروفدر (نرد) معروفدر نرد شیردن معربدر
ملوک ساسانیه نک اولی اولان شاپور بن اردشیر وضع ایتمشدر شیخ کمال الدین دیدی که
شاپور مزبور آلات نردی شوو جهله وضع ایتدی که رقه سنی وجهه ارض منزله سنه
تزیل ایدوب تقسیم رباعی فی فصول اربعه دن مثال ایتدی اوتوز پول اوتوز کون سواد
ویاضی لیل و نهار اون ایکی خانه سنه نک اون ایکی آی و کعبتین اقصیه سماویه که انسانک
نفع و ضربه مؤدی در و بند ایتدکری گرو انسانک سعی ایتدی غرض منزله سنده در
(بندق پیاده) شطرنجک بیدق اصلنده اهل سفرک یایاند و سفر لر ده اولان قولاووزه
دیر لر جمعی بیاذق (فیل: پیل) جمعی افسال و فیول کلور (شاه) معروفدر (فرزان
فرزین) شطرنج فرزی معربدر جمعی فرازین و فرازنته (رخ) معروفدر جمعی رخاخ
ور خخته (رقعه: بساط شطرنج) شطرنج نری جمعی رقاع (قدح تیر قار) جمعی قداح و اقداح

خصل دخی بو معنایه در
و جوهری کلامندن
منعم اولان بودر که
بودر که مناصله یعنی
اوق تفتی خصوصنده
اندکاری خطر اوله
و شیخ کمال الدین نرد
او تفتی خصوصنده
اولنه حصل اطلاق
ایتدی (منه)

(زلم مثله) جی ازلان (آبد چستان) لغز که بلیه جه تعبیر اولور اکثری لغز فارسید ناک
ایتداری لفظ چیست اولغله بواسم ایله تسمیه ایتدیلر اوددن مأخوذ در وحشیک
وغرابت معناسند واشعارده واقع اولان قوافی غریبه ایله اوبد دیرلر جی اوبد
(اسطوره: افسانه) غریب مثل وحکایه لغزه دخی دیرلر (اجوة مثل: اجمیة) مثله جی
احاجی (ادعوة مثله) ادعیه جی اداعی (خسام زکا: طاقت یا حفت) چفتی تکمی
دیدکری اویون که اطفال مابنده مشهور در

فصل فی العطار والعطر

(عطار: بوی فروش) قوقی صاتیجی یعنی خوش رایحه لوشی صانان کسند (عطر بوی
خوش) ایورایحه (فوه مثله) جی افواه و طیب اصلاح ایتدکری نسنده دخی افواه دیرلر
طعام اصلاح ایتدکری نسنده توالیل دیدکری کبی (واقویه: نشر مثله) جی نشور (ریا
وعرق مثله) رایحه بوی) مطلقا قوقی ایواولسون اولسون ولهذا صاحب مجله بوی
خوش و ناخوش ایله تفسیر ایتدی جی رواج (رج مثله) (بخور) بانک قحیله (بوی
سوختی) آتشد یا قق ایله حاصل اولان قوقی عود و عنبر رایحه سی کبی که توتسی تعبیر
اولور (فاره نافقه مشک) مسک کوبکی که معروف در فوراة المسک دخی بو معنایه در (ناجده
مثله) (مسک مشک) معروف در فور دخی مشک معناسند در مخفی اولیه که فاره ماده سی
موش معناسند اولدقه مهموز اولوب جی فیران کلور تقول نزمزلت فی دار قلیلة خیر
الجیران کثیرة شر الفیران مسک کوبکی معناسند اولدقه مهموز اولماز (عنبر) معروف در
زعفران دخی دیرلر (عبر مثله) قال مولانا عبد الرحمن الجامی بیت خوش بور خوش
بوهر صورت که باشد چون غیر کر تصحیفش کی خواند و کویده عنبر است (کافور)
معروف در بحر هندو صین اطرافنده آغا جلردن حاصل اولور بفایت بیوک آغا جدر
ویومشقدر یاروب ایچندن کافور چیقار برلر اصلنده رنکی قیرمزی در تصعید ایله
بیاض اولور (زعفران) معروف در حساد و حسود مثله بعض نسنده زعفران
نا کوفته ایله تفسیر اولندی یعنی دو کلمش زعفران (حادی و کر کم مثله) (خلجده معجون
عطر) بیر قاج نوع عطری بیری بیرینه خلط و معجون ایتدکری عطر لوخ دن مأخوذ در
خلط معناسند (فهر: سنک زیرین عطر) عطر از دکری طاشلرک اوست طاشی وهوان
دسته سنه دخی دیرلر (مداک) میک ققم و کسری لغتدر (سنک زیرین عطر) عطر
از دکری طاشلرک آلت طاشی که هموار ویضی طاشدر مدوک و صلیة مثله صلیة
همزه ایله مثله قاموسده مدق الطیب ایله تفسیر اولندی و جوهری کلانندن صلیه
وینة فهر معناسند اولق فیه اولور والله اعلم

پیدا ایدوب برینک
اوزرینه امری ربی
ورینک اوزرینه نهانی
ربی یازوب برینی عقل
یعنی خالی ترک ایدوب
اقداح ثلاثه بی ضرب
ایدر کر امری ربی
یازیلان قدح چیقار
ایسه حضور قلب ایله
سفره عازم اولور ایدی
نهانی ربی چیقار ایسه
اعاده ایدر ایدی و بعضیلر
ایکی قدح پیدا ایدوب
برینک اوزرینه اقل
ورینک اوزرینه لاتقل
یازوب ضرب ایدر ایدی
اقل چیقار ایسه عازم
لاتقل چیقار ایسه
تارک اولور ایدی
بعضیلر اوج کره اقل
چیقار قجه تارک اولور
ایدی اکر بر کره اقل
و بر کره لاتقل چیقار
ایسه متردین الخوف
والرجا عزت ایدر
ایدی لهذا بر کسند
بر خصوصه تودد
اولور ایسه اکا
کالضارب بین القد
حین دیو ضرب مثل
ایدرلر (منه)
عرب زعفرانه غیر
دیرلر ابو عبیده قوی
بودرو اکثر اهل لفة
دیدیلر که انواع طیب
مخلوطه دن برنوعدر
و حدیث شریفه ایچین
احد یکنان اتخذنومین
فخطه ما بعبیر و زعفران
واقع ولدی تومة کوش
والتونن جبه در
(منه)

فصل فی الاشربة واوانیها واسماء الخمر

(فقاعی) فانک ضمی و قافک تشدید ایله (فقاع فروش) فقاع صاتیجی معروف در که عامه
تحریف ایدوب فقه دیرلر که صو و شربت ایجه جک بیر قابدیر (شرابی: شربت فروش)
شربت صاتیجی و اکثر نسنده شرابدار ایله تفسیر اولندی یعنی شراب حفظنه موکل
اولان کسند (شراب) معروف در بیر کسند بیر کسند به برشی ایله افترا ایتسه افترا اولنان کسند
اشربتی مالم اشرب دیو ضرب ایدر یعنی ایشله مدیکم نسنه بی نیم اوزریمه ادعایتدک
(جلاب) معروف در وکل صوبی و ماء الورد معناسند کلابدن مریدر (سکنجین: سکنکین)
سکنکین) معروف در ولفظ سکنکین اصلنده سک انکین در یعنی سرکه و غسل
مجموعی و سر ککین دخی دیرلر مولانای رومی مشوی ده دیدی که بیت از قضا سر ککین
صفرا فزود * روغن بادام خشکی میمود * ولفظ سک کسر سین ایله سرکه معناسند
اولدینی مجزی ناک بو بیتندن منضم اولور بیت چوبانکین سک بو حداث نشست *
ره کثرت خیل صفرا بست (جلجین کلنکین) کل ایله مخلوط غسل لفظین مذکورین
مریدر (خار: می فروش) شراب صاتیجی (خر) شراب (سیبه مثله) جوهری دیدی سیبه
برشهر دن برشهره کو تورد کلری شرابدر و ایچمک ایچون اشترا اولنان شرابه
سیبه دیرلر همزه ایله (راح و ریاح و قهوة مثله) (چای مثله) و اکثر کتب لغتده شرابک سورتی
و شدتی معناسند اولق اوزره مذکور در محملدر که جوهر دن مأخوذ اوله سورت
معناسند دستورده سنجی شراب مصر حده قوت شراب ایله تفسیر اولندی (عقار مثله)
عقلی عقر مختل ایتدکله بواسم ایله تسمیه اولندی ابو نصر دیدی که لزوم معناسند اولان
عقر دن مأخوذ در کوبه ملازم اولغله عقار تسمیه اولور (سلافه و سلاف مثله) جی
سلافات (رحیق مثله) اصلنده خالص شرابه دیرلر (مدامه و مدام مثله) شراب ایام کثیره
شرب اولور سائر شرابه به مداومت اولمز ولهذا بواسم ایله تسمیه اولندی (جریال مثله)
سلافه دن الحاق شرابه دیرلر زیر سلافه زیاده اعلی اولان شرابدر و شرابک لونه دخی
دیرلر قال الاعشی سلبها جریالها یعنی قرمزی ایچدیم و بیاض تبول ایتدم (معتقه: می کهنه)
اسکی ویله مش شراب واکعاتق دخی دیرلر (وقراقف و قرقوف مثله) مطلقا شرابه اطلاق
شایع در قرقفه دن مأخوذ در تترمک معناسند خر دخی شراب ایچن کسند ناک
وجودینه رعه ایتدکله بواسم ایله تسمیه اولندی (خندریس: می کهنه) معتقه کبی حنطة
خندریس دیرلر بغدادی برار زمان طورسه بعضیلر لسان رومیدن مریدر دیدی (شول
می) شراب و طعمی صووق اولان خیره مشغوله دیرلر کویا باد شمال طوقوغله برودت کب
ایتدی (بنت الکرم مثله) فارسیده دختر زرد دیرلر (صهباء: می سرخ) قیرمزی رنگلو شراب

شراب کنبه می ابو
المهناوند بک کنبه می
ابو الکمال در (منه)
نمرة البستان نام کتاب
در روایت ایتدی که
مفلیندن بر کسند دن
سؤال ایتدیلر که
سکنجین تسمیه سکن
وجهی نه در دیو جواب
و بر دی که من شرب
منه سکن و جمع جینه
یعنی لفظ مذکور ایکی
جزء دن مرکبدر بر جزو
سکن و بر جزوی جین
یعنی کیم که انی ایجه
پیشانده اولان و جمع
ساکن اولور (منه)
سلافه شرابک خالص
وافضلی و شرابک
زیاده خالصی بودر که
صیقه دن تقاطر ایدر
لهذا میدانی دیدی که
السلاف و السلافه
آنکه دست و بابوی
نرسیده باشد (منه)

اصهب لفظنك مؤثني در صهب شقرة يعنى بياضه مائل قير مزيلق معناسنه در (كيت مثله)
 سياهه مائل قير مزى اولان شرابه ديرلر (صراح : مى بى آب) صوبى اوليان خالص شراب
 وهر شينك خالصه صرح ديرلر رانك قحيله و شرابك كوپوكنى ازاله ايتكمكه تصریح
 ديرلر (نبيذ : مى خرما) خرماندن يابدقلى شراب جى انبذة كلور (غيرا : شراب
 كاورس) طارودن يابدقلى شراب كه بوزه تعبير اولنور (سكر : مست كاره) هر
 سرخوش ايديجى نسنه هر نه دن اولورسه اولسون واكثريا خرماندن اولان شرابه
 استعمال اولنور نبيذ كى

﴿ فصل فى آلات شرب الخمر مثل الصراحية والنقل ﴾

(صراحية : قدح شراب) شراب قودقلى اوزون بوزغالى ظرفه صراحى ديرلر كه
 صراحه نسبت در (قنينة صراحى بزرگ) بويوك شراب ظرفى جى قناني كلور (نقل
 ميوه شراب) شراب ايجر كن تناول اولنان ميوه كه مزه تعبير اولنور (باطيه) بويوك قدح كه باده
 تعبير اولنور صاحب صراح پالنه دن مر بدر ديدى (قاقوزه پياله نهى از شراب) ايجنده شراب
 اولين قدح جى قاقوز (قاقوزه مثله) جعه قازوز بعض نسخه ده لفظين مذكوريندن هر
 برى كوزه آورده بله تفسير اولندى كه ياتيق ديدكلى شراب ظرفيدر (ناطل : پيانه
 شراب) شراب اولچدكلى ظرف جى نواطل وجوهى نياطل كلور ديدى (جام پياله
 آيكينه) شيشه دن اولان قدح (طاس) معروفدر (كاس : جام پررى) شراب ايله طلوجام
 بوش اولدقه جام ديرلر بعضيلر عكس اعتبار ايتديلر ابن الاعرابى كلامى قول اوله موافق
 در جى كؤس (ناجود : كلاجود) شراب قويه جق بويوك قاب بعض نسخه ده پياله بزرگ
 ايله تفسير اولندى صاحب جامع كلاجود لفظنى طيوس صغرغى كه فاسقلر آكه دوه طبانى
 ديرلر تفسير ايدى (مزغله : جرعه دان) شراب جرعه سنى دوكدكلى قاب كه قدحك
 دينده قلان شراب چندان خالص اولمغله آنى ايجميوب بر ظرفه دوكرلر زغلدن
 مأخوذ در صوبى ياغيرى نسنه يى دفعه دفعه صب ايتكم معناسنه (زق : خينك مى) شراب
 طولوى جى زقاق (عصير : آب انكور) اوزوم صوبى

﴿ فصل فى القصار والآله ﴾

(قصار : كازر) بنو آغار ديجى كه كرزجى تعبير اولنور (ميقة : چوپى كه جامه بروى كويند)
 اول آغاج كه كازرلر آنك اوزرنده بز دوكرلر (بيزر : كوكبك كازر) كازر طوقاغى فارسيدنه
 كزينه و كزين و كوين دخی ديرلر جى بياز (ميجنده مثله) وچن دن مأخوذ در دق يعنى
 دوكم معناسنه اوزيدمده ايله تفسير ايدى جى مواجن (مصقله : مهره كازر) كازرلر
 صيقلد ينى مهره (كاره : پشت واره) بيزر قديوكى بز كه بونجه به باغليوب صيرته بوكنورلر

(بعض)

ظرفادن بر كسنه بر
 دوستك چهره سنده
 اتجراحت كوروب
 سبندن سوال ابتدكه
 جمع بى الكيمت ورماني
 يعنى كيت سر كشلك
 ايدوب بى زمينه
 دوشوردى كه مرادى
 صاد قير مزى شراب
 ايجكمكه دوشدم
 ديمكدر و ظرف مزبور
 ديدى كه لوقرت به
 الاشهب لاصح بك يعنى
 شرابه براز صوفائش
 اولك شركلك انمردى
 (منه)

اول كسنه كه منفن
 العيش اوله اكاجار
 القصار ديومثل ايدرلر
 يقال يوم فلان كيوم جار
 القصار ان جاع شرب
 وان عطش شرب
 (ج)

بعض نسخه ده بونجه كازر واقع اولد ينى بومعنائى تأييد ايدى (رزمه : پرفنده) بزيوكى
 و بزقودقلى بونجه فارسيدنه پرونده دخی ديرلر بعض نسخه ده بندجامه واقع اولدى جى رزم

﴿ فصل فى النجار والآله ﴾

(نجار : درودكر) معروف عامه تحريف ايدوب دولكر ديرلر مجردن مأخوذ در آغاج
 بونق معناسنه (قدوم : نيشه) دولكر آلتندن كسر ديدكلى كوچك پالنه جى قدم
 قديم دخی كلور (منحة : نيشه بزرگ) بويوك كسر كه باله تعبير اولنور نختدن مأخوذ در
 آغاج بونق معناسنه يعنى آلت نخت (منحت مثله) منشار : اره) بويوك بچق جى مناشير (ميشار
 مثله) ثقاف شكنجه) چنده كه اول آغاجه ديرلر كه آنكله كرى شيلر طوغر و لدرلر (مثقب :
 پر ماهه) بورغوكه آنكله پر شى دلرلر پر ماهه و پر مده دخی بومعنايه در ثقب دن مأخوذ در
 دلك معناسنه (عتله : اسكنه بزرگ) بويوك ويصى ايه دمورى كه آنكله آغاج دلرلر (بيرم
 اسكنه خرد) كوچك ايه دمورى اسكنه شكنه سكنه بير معنايه در وكنده كردخى
 ديرلر كه نجارلر آغاج اوزرينه نقش ايديه جك آلتريدر

﴿ فصل فى البيطار والآله ﴾

(بيطار : بزشك ستوران) حيواناته علاج ايدن كسنه (زيار : لويشه) ياواشه كه بيطارلر
 آنكله حيوانك بورتنى صيقارلر حين معالجه ده سر كشلك ايتسون ايجون (مبضع نيش
 بيطار) بيطارك حيواندن قصدايه جك نيشترى ولفظ مبضع بيطار نيشترينه مخصوص
 دكلر بلكه مطلقا طمرودرى شق ايديه جك آله ديرلر (مبزع مثله : مشرطه نيشتر)
 معناسنه در يقال بزغ الحجام والبيطار اى شرط (شكال : شكيل) كوستك كه حيوان
 اياغنه و ورورلر (شظاظ : چوب شكيل) كوستك آغاجى اصلنده چوال قولپنه
 چوردكلى آغاجه ديرلر جى اشطه

﴿ فصل فى القصاب ولوازمه ﴾

(قصاب : كوست فروش) ات صاتيبي قصبدين مأخوذ در قطع معناسنه قصب القصاب
 والشاة ديرلر قيونى پاره پاره قطع ايلسه (وضم خوان قصاب) اول آغاج كه قصاب آنك
 اوزرنده ات پاره لركه ات ياغرينى تعبير اولنور مصنف اساسده ديدى كه وضم اول
 آغاجدر كه ات زمينه طوقسون ايجون آنك آلتنه قورلر آغاج اولسون غيرى شى
 اولسون و بر كسنه زياده دليل در ديه جك مقامده و هو لم على وضم ديرلر (مديته)
 ميمك كسر وضمى لغتدر (كارد بزرگ قصاب) قصابك بويوك بيماغى وساطوره دخی
 ديرلر جى مدي (قناره) معروفدر كه قناره ديرلر فارسيدنه شاخ آيز ديرلر (قنار
 رسن قصاب) قصاب قيوونك آياقلاين باغلا ديفى ايب ذبح مراد ايندكه جمه قط

كلب القصاب اول فقير
 حقه ده ضرب اولدور كه
 برغنى لك جوارنده
 اولمده غنينك رفاهنى
 وهيشى كوروب
 كندوده اولان شده
 وفقرى ملاحظه دن
 ناشى هميشه مكدر اوله
 ومن كلات العوام
 قصابك كلبي سار كلابدن
 بكرى سنه مقدم اعنى
 اولور زبرا هر كون
 غايت آرزوسى اولان
 لخمى كوروب اكواصل
 اوله من حكما ديدلر كه
 مشتهامى اولوب
 واصل اوله مدينى
 نسته چوق نظر عى
 ايراث ايدر زبرا
 آفات عيندندر (منه)

﴿ فصل فی الحجام والفصاد والحلاق ﴾

(حجام) معروف در که باشند فان آقیدن کسکه حرفته حجامت دیرلر حانک کسریله (فصاد: رک زن) طمردن فان الان کسکه که معروف در نیشترینه مقصده دیرلر (محجمه) میک کسریله (شیشه حجام) حجام شیشه سی که بونوزدن اولانه دخی شاملدر جمعه محاجم (محجمه) میک قحی ایله (دکان او) حجام دکانی (مشرط: نیش او) حجام نیشتری جمعه مشارط (ضخاد) ضادک کسریله (رکوی جراحی) یاره اوزرینه باغلا دقلری بزازه سی (حلاق) موی تراش) قیل تراش ایدیحی کسکه که بر بر تعبیر اولنور موی ستر دخی دیرلر و تراش اولنان قبله حلاقه دیرلر و بر معصوم کثرت اکلدن تخمه اولوب ککیرسه حلقه و کبره دیرلر یعنی چوق یشه به سین که باشک تراش اولنه و بیوک اوله سن (مزین: آینه دار) باش تراش اوله قد نصرکه آینه طوتن کسکه اکثریا عادت عرب بوایدی که بر بر بر کسکه نیک باشین تراش ایتد کد نصرکه بر آدم آینه بی اول کسکه نیک پیشکانه طوتوب تا اول کسکه صقال و بیغین بر بره مرادی اوزره اصلاح ایتدیره (موسی: ستره) باش تراش ایتد کلری استره بیست حلقه حلیه موسی باسه و بیرون اذاما قلبا و استره و ستوره دخی دیرلر و لفظ استره دن موسی مراد اولد یقنه مبی در محجود اسمنه اولان معما که شرف الدین یزدی حلل مطرزی نام تألیفنده ایراد ایتشد ربابی دلاک پسر که فتنه هادر سرداشت بر خاست بیا قصد سر جا کرا داشت چون استره اش اب بلب سنک نهاد دستش ز کرم بجای سر مور داشت جمعه مواسی (مسن: سنک فسان) بیلکو طاشی که استره بی کاسور لر کسکین اولسون ایچون سن دن مأخوذ در حدید یعنی کسکین ایتک معنانه جمعه مسان (مجره شکسته بند) صنق باغلا ییحی کسکه که قیرلش کوکی صاری جبردن مأخوذ در اصلاح معنانه یقال جبرت العظم جبرای اصلحه نصر باندن لازم و متعدی استعمال اولنور (جیره: چوبی که بر شکسته بندند) اول آغاج یاره سی که قیریق اوزرینه باغلار لر (جباره مثله) جمعه جبار

﴿ فصل فی الدهن و ما یتعلق به ﴾

(دهن روغن) یاغ که اوتدن و میشدن و چچکدن و حبوباتدن استخراج اولنور جمعه دهان (دهان: روغن فروشن) یاغ صاییحی و روغن کرو دخی یاغ چیقارییحی (حل روغن کنجد) سم یاغی فارسیده شیر روغن عامه غلط ایدوب شیر لغن دیرلر و دخی شیر بخت دیرلر (شیرج م) رهش: کنجد آس کرده) دگیر منه قونش سمسم که طحین تعبیر اولنور بعض نسخه ده آرده و بعضنده کنجد آرد کرده واقع اولدی یعنی دگیر منده چکیلوب اوز اولمش سمسم که مراد طحین در (لکد مثله) کسب کنجاره (پوسه و تحریف ایدوب

(کسبه)

کسبه دیرلر فارسیده کنجاله و کنجال و شیر از یلر خره دیرلر و هر نسنه که یاغین آله لر پوسه سنه کسب دیرلر (قم) قافک قحی و کسری لغت در روغن ریز بر قاب آغزینه وضع ایدوب یاغ دو که جک آله که حونی تعبیر اولنور و یاغ مخصوص دکلدر مایعاتدن هر نه که وضع اولنوب دو که لر آنده دخی مستعملدر مثلاً بال و بکماز قویه جق حونی به دخی قم دیرلر جمعه اقاع وقع (مدهن: روغندن) یاغ قودقلری ظرف جمعه مداهن (کمدل کوپین روغن) اول نسنه که حصر اوتندن تراز و کفه سی کی اوروب یاغ خانه لرده دو کلش حبوباتی آنک ایچنه قورلر بده تنکه اوروب یاغین چیقاریلر و یاغ اولچه جک ظرفه و یاغ سوره جک آله دخی دیرلر حاصلی یاغ خانه زنبیلی اولمق اوزره مشهور ننه کیم تفصیل اولندی (قفقه مثله) صراحده زنبیل خردی کوشه یعنی قولپسر کوچک زنبیل دیدی که معنای مذکوره مناسبدر (مدهنه: کارگاه روغن کر) یاغیجی دکانی که یاغ خانه تعبیر اولنور (قسطان کیستان) یاغیجی منکنه سی که فارسیده شکنجه دخی دیرلر (جایز: تیر روغن کر) یاغیجی اوقی که بر بیوک اوزون آغج در و اول انچه تره و تره دیرلر سامی فی الاسامیده تره عربی ده جائز دیند کلریدر دیدی جمعه جوایز (ملطاط: آسیاب کنجد) شیر روغن چیقار دقلری دکر من

﴿ فصل فی الابر و الابر و ما یناسبها ﴾

(ابر: سوزن کر) ایکنه یا ییحی کسکه (ابر: سوزن) اینه که ایلیکی اولسون اولسون جمعه ابر (خیط: سوزن) خیاط مثله جمعه خیوط (سم: سوراخ سوزن) ایکنه نیک دلوکی که ایکنه یوردوسی تعبیر اولنور فارسیده سوفار دخی دیرلر جمعه سموم مصنف فائقه سمم الابر خرتها دیدی یعنی لفظ سمم ایکنه نیک دلکیدر لکن لفظ خرت ایکنه به مخصوص دکلدر بلکه پالنه و قولاق و اینجو دلوکیه دخی دیرلر (منصع) مثله نصع دن مأخوذ در اثواب دیکم معنانه و درزی به ناصع و ایلیکنه نصاح دیرلر اساس البلاغه ده دیدی که ناصع اول درزی در که ثوبی ابودیکوب اصلا خلل وفق قومیه (عطل سوزن بی رشته) ایلیکسر بوش و معطل ایکنه عطل اصلنده خاتونلرک بویونلری حلی دن بوش و خالی اولمغه و اول خاتونه عطل دیرلر ایدی صکره هر بوش و خالی اولان نسنه ده عطلک اطلاق شایع اولدی رجل عطل من المال و الادب دیرلر مالدن و ادبدن خالی اولسه (ذیاله: سوزن بارشته) ایلیکلی ایکنه ذیال اصلنده اوزون قویرقلی آله دیرلر یقال فرس ذیال ای طویل الذنب کویا ابره مذکوره فرس مزبوره تشبیه اولنوب ابره مؤنث اولمغه مؤنث ایله توصیف اولنمق ملاحظه اولنور (کنف: تلی درزی) درزی توپره سی صاحب سامی دیدی که تلی تانک قحی و لامک کسریله اول کسبه در که درز یلر

حجام مذکور بر کسکه ایدی که همیشه مداین شهر نیک جارسوسنده کزوب سرور ایدن عسکردن و یزه سی به عودت ایتد که اجرتی و بر عک اوزره حجامت ایدر ایدی و بر ایکی هفته بکرایدی اصلایانه کسکه او غرامز ایدی کندینک حجام اولد یغنی خلقه اعلام ایچون والده سی بازاره چیقاروب خلق رغبت ایلر دیرلر دیواندن حجامت ایدر ایدی آخر الامر والده سنک قانی قالیوب هلاک اولدی شاعر بر کسکه نیک حقیق و بختی بیان و مذمت ایدوب دبدی که مطبخه قفر و طباخه افزع من حجام ساباط بر کسکه بوش و ایشز کزوب یور و سه بومثلی ضرب ایدرلر حکایت اولندی که کسری پروزدن و رفقه ده بحب الانتضا حجام مزبور حجامت ایدوب اول مرتبه احسانه نائل اولدی که اندن صکره عادت معهوده سی ترک ایتدی (منه) قالی مقصوده ده دیدی لسان عربده فعلی وزنی یوقدر مضوم و منون الاموسی لفظی ابو خاتم دخی منوندر دیدی (منه)

ا کا ایکنه وایک ویکو کور لر صاحب مصرحه تله درزی ایله تفسیر ایتدی و بعض نسخه ده دخی بووجه اوزره واقع اولدی که تله تو بره معناسنه در جوهری شوبان تو بره سیدر تصغیری کنیف کلور دیدی جمه اکناف (خلیه مثله) میر: سوزندان) ایکنه قودقلری ظرف که ایکنه لک تمیر اولتور (خیاط: درزی) معروف در درزه نسبتدر که تیکش یوی دیکدر (خیط: رشته) ایپاک جمه خیوط (که: کروهه ریمان) ایپاک یوماغی (جروهق مثله) کروهه دن معربدر (مقراض: دوکارد) مقص که صندی تمیر اولتور قرضدن مأخوذدر قطع معناسنه فارسیده دوکارد تسمیه اولندی فی ایکی جانبک هر بری بچاق کبی اولدنی ایچوندر کاز دخی دیر لر صاحب جمع دیدی که دوکارد اول نسنه در که ناخن پیرا کبی درزیر آنکله اثواب کسر لر و عرییده جلان و هر جانبته جلد دیر لر جمه مقاریض

فصل فی المغزل و المغزلی و مایناسبه

(مغزلی: دوک تراش) ایکی یونوجی کسنه که ایکی تمیر اولتور (مغزل: دوک) ایک که آنکله ایپاک اگر لر لر غزلدن مأخوذدر ایپاک کیرمک معناسنه یعنی آلت غزل وایپاکه دخی غزل دیر لر غزلی یعنی مغزول معناسنه و بیر کسنه غیر یله نصیحت ایدوب و کند و اول نصیحت ایله عامل اولیه کا اصل من ساق المغزل دیو ضرب ایدر لر ساق مغزل ضلالتی بودر که غیر یله ثوب کیدر لر مع هذا کندی عریاندر جمه مغازل (طریده: ناوک دوک تراش) ایکی یاپان کسنه نک ایک پرداخت ایتدیکی اولوق کبی آلت که قودوش تمیر اولتور (مناره: سردوک) ایپاک باشی و دمورایکه دخی دیر لر و چنار آغاجنه دخی دیر لر معربدر (فلکه: بادریسه) ایپاک آغری شاغی استاده سی اولغله بواسم ایله تسمیه اولندی (فلاک: بادریسه کر) آغری شاق یاپان کسنه (خفش: دوک دان) ایپاک قودقلری کیسه جمه اخفاش

فصل فی الحلاج و آتانه

(نداف: پنبه زن) پنبه آتیمی که مندفه ایله پنبه دوکن کسنه (مندفه: کان او) ندافک یایی منفجه مثله (وتر: زه کان او) ندافک یاینک کیریشی (مقبض: دسته او) نداف یاینک قبضه سی یعنی ال یا پشه جی پیری (محبض: مشت او) ندافک طوقاغی (حلاج: پنبه فلجم) پنبه نک چکر دکن پنبه دن چیقاران کسنه فلجمیدن مشتق و عبارت مذکوره وصف ترکیبی قیلندندر فلجمیدن فرخیدن فلجمیدن فلخودن جمله سی پنبه نک چکر دکنی چیقار مغه دیر لر لکن لفظ حلاج لفظ نداف مقامنده استمالی شایع در (محلج و محلیه: نخته او) اول نخته که آنک اوزرنده حلاج پنبه اتار

فصل فی الصيدلانی و الادویه

(صيدلانی)

معلوم اوله که ایپاک یوماغنه فارسیده جمله دیر لر که جی جلها کلور صکره جلها لفظی حاله اطلاق ایتدیر هکذا استفاد من القاموس لکن صاحب جامع الفرس جلاد لفظی حاله یله تفسیر و جوله ایله تفسیر ایتدی (منه)

(صيدلانی: پیلور) چرچی فیروز آبادی دیدی که صیدلان بر بلده ویا بر موضعک اسمی در نسبتی صیدلانی و صندلانی و صندلانی کلور سیوطی لب الالباب تألیفندن دیدی که صیدلانی و صیدلانی ادویه و عقاقیر یعنی نسبت در جمه صیاده (عقار: خاشاک دارو) دارو کوکی واصلی اصول الادویه جمه عقاقیر (دواء: دارو) معروف در که درمان تمیر اولتور جمه ادویه (سعد مشک زمین) یرمشکی که توپالقی تمیر اولتور (قسط: معروف در) جوهری عقاقیر بحر ایله محمدالدین عود هندی و عربی ایله تفسیر ایتدی (صندل) معروف در که خوش رایحه لو بر آغاجدر که قیر منی و صاری اولور (اطریفیل) معروف در که مجوندر (ورد: مری: کل بشکر) کل ایله مخلوط شکر که مشهور در (مفرح القلب: داروی دلکشا) قلبه سرور و یرن دارو و بعض نسخه ده کوارش ایله تفسیر اولندی (جوارش: کوارش) معروف در معربدر (اهلیج: هلیله: بلبلج: آملج: آمله) (ایراج: یاره) (سهل: داروی شکم ران) یورک سورجی دارو (مرقد: داروی خواب) اویقو ایراث ایدن دارو قوددن مأخوذدر اویقو معناسنه مراد داروی هوش بر در که تناول ایدن کسنه ده عقل و شعور قالمیوب اویور کبی اولور (زنجبیل) معروف در آجی کوکدر (صبر: الو) صبر سقوتری که سقوت نامنده بر جز برده بر آغاجک صمغی در صاحب دیوان دیدی که صبربانک کسر یله در و ضرورت شعریه ایچون تسکین ایدر لر بر آجی آغاجک عصاره سیدر (عنزروت: کنجد) انزروت دید کلری صمغ که کوز علاجلرنندندر لهذا بعض نسخه ده داروی چشم ایله تفسیر اولندی (قنه: پیرزد) قاسنی که دنه چادر دخی دیر لر فارسیده باژنده و بارژنده دیر لر (حلیت: انگرد) قاصنی آغاجک صمغی که بدر ایجه سی وارد شیرازیلر انکشت کنده دیر لر انکدان آغاجندن حاصل اولور لهذا انکدان ژد دخی دیر لر زیرا ژد صمغ معناسنه ده نک دخی بو معنایه در (طرنجین: ترانکین) کوکدن آغاجلر اوزرینه یا غاربال کبی برشی در که بال صیره تمیر اولتور عرییده ترنجبین فارسیده کزنکین دخی دیر لر (من: مثله) (کثیرا) معروف در که تحریف ایدوب کتیره دیر لر (مقل: کندر) کونلک که توتسی ایدر لر صاحب تقویم دیدی که المقل صمغ کالکندر و شجره تسمی البش

فصل فی الداء و المرض و اسماء نوعه

(داء: درد) مرض و علت (آفة) معروف در که بلا تمیر اولتور جی آفات (عاهه: مثله) جمه عاهات (جی تب) ایسمه جمه حیات (صالب: تب کرم) قیزدر یچی ایسمه (نافض: تب لرزه) دیتره دیچی ایسمه که صالبک ضدیدر (ورد: تب: هر روز) هر کون طوتن ایسمه (غب: تب روزافکن) بر کون طوتوب بر کون طوتیمان ایسمه که کون آشیری ایسمه سی

سیوطی کتاب الوحائل ده دیدی که دنیا ده اول حادث اولان جی ارسلانک جماسیدر که حضرت نوح علیه السلام حیواناتی سفینه به تحصیل ایتدکه سکان سفینه اسدن خوف ایتدیر حضرت نوح دعا ایتدی اسد جابه مبتلا اولدی اخرجه ابن ابی خاتم عن اسم مولی عمر مرفوعا (منه)

تعبیر اول نور اصلنده دوه بی صوبه بر کون کتوروب بر کون کتور بمکه دیر لر (ربع: تب
 چهار روزه) اول ایستکه که بر کون طوتار وایکی کون طوتاز و در دنجی کون ینه طوتر
 (مطواء و مطی و عطی: یازیدن) کرنگ (ثوباء: خام یازه) استه مک ناب دن مأخوذ در
 کسل و فتور معنایست فارسیده دهان دره و آسوا پاسک و فازه دخی دیر لر قذی کبی
 (صداع: درد سر) باش آغریسی (عابر: در دچشم) کوز آغریسی و کوزه دوشن چویه
 دخی دیر لر (رمد مثله) شقیقه: در د نیم سر) یاریم باش آغریسی (دوار: گردش سر) باش
 دو غمی (ویل: وای) تهدید مقامنده استعمال اول نور (و یخ و ویس مثله) لکن کتب معتبره ده
 بویکی کله مرحت مقامنده استعمال اول نور لر دیدی (سلاق: میدیه کی زبان) دیلک شیشمه سی
 و دیلک دیننده و اصلنده چیقان قبرجی و سیویلی و آغز ایچنده چیقان سیویلی بعض
 نسخه ده برجستی زبان واقع اولدی (فواق: زغنگ) انجقریق که انسانه حین موده
 عارض و صدره ریجک انقباضدن حاصل اولور (تخمه: نا گوارد) طعام هضم
 اولمقدن و املا و املا دن بدنده حاصل اولان ثقلت (هیضه: اسهال نا گوارد) تخمه دن
 اولان اسهال دستورده شکم رفتن باقی دیو تفسیر اولندی (قولنج: بسته کی کین) باغرسقده
 نجاست محتبس اولمقدن حاصل بروجمدر (هق) معروفدر بدنده حادث اولور
 بیاضدر (جدری: آبله) قبارجی که بدنده چیقار و چیچک تعبیر اول نور (برص: بیسی) بدنده
 حاصل اولان آلا جالق (لقوة کزی دهان) آغز اگلک (سرسام) درد سر از کرمی
 اسیدن حاصل اولور باشده بر مرصدر (برسام) درد سر از سردی) برودتن
 حاصل اولور باشده بر مرصدر (نقرس: درد پای) ایاقده حاصل اولور بروجمدر که
 طوبوقلرک مفصللرنده و ایاق پار مقلرنده اولور (دمل: دبل) چییان (حین و حینه مثله)
 قاموسده دیدی که چییان کبی بر چیمه در جمه جون (جرب کز) اویوز (اجرب
 کز کین) اویوز لوکسته (عرب مثله) سعفریش کودکان) اطفالک باشنده چیقان یاره
 (ثغه مثله) (تلول آرخ) سیکل که بدن انسانده اشکال مختلفه ایله چیقار بلغمی یا سوداوی
 خلط غلیظدن حاصل اولور (قوباء: بیون) دمره کی که بدنده چیقار یالور و قابقلنور و لفظ
 قوباء قافک ضمی و واک سکونی ایله در اصلنده و او متحرک ایدی حرکتینی استتقال ایدوب
 تسکین آتدیلر زرا فعلاء لغت عربنه یوقدر (داحس: درد ناخن) طیزناق مرضی که
 قور لاغان تعبیر اول نور (حصبه: سرخره) قیرامیق که اکثر صبیانده چیقار قیر منی و اوافق
 سیویلی در صاحب دیوان صادق سکونی و کسری لغتدر دیدی (نقره: خفتن پای) ایاق
 اوکوشمک (ذبحه) ذلک ضمی و یانک سکونی و قحیله (در د کلو) بوغازده اولور بروجمدر
 و بر شیشدر که بوغازی صیقوب قله مؤدی اولور (سلعه: دامغول) اور که بدنده بز کبی

(چیقار)

قبة الحی طوطانده
 چیقان اوچوق عربی
 ده عقایل دخی دیر لر
 (منه)

طاعون اول قوم فرعون نازل اولدی که (۱۲۱) موسایه دیدیلر که ادع لئربک عاهد عندک لئن کشفتم عنا الرجن
 لئن مننک دیدیلر
 (منه)

مهرت دخی طبرزد معنایست

در یقال یشر بلبرد
 بالبرت ای الماه
 البارد بلطبرزد غنی
 اولیه که لفظ مهرت
 یرت دن اسم مفعولدر
 یقال برته ای ضربه
 بالفأس یعنی بالته ایله
 اورلش زرا برت
 فأس معنایست دخی
 کلور لهدا خاطر فاطر
 خطور ایدر که طبرزد
 تبرزد دن معربدر
 کو یا زیاده بک اولمغه
 بالته ایله نیر یلور و الله اعلم
 (منه)

حکایت اولندی که
 برکنه شیخ شهاب
 الدین مطلقای
 حضور لرینه کلوب
 دیدی که رؤیامده
 کورد مکه برکنه ندا
 ایدر که اشرب شراب
 الکهاری شیخ دیدی که
 فارنگده و جمک
 وارمیدر اول کمنه
 دیدی که نم شیخ دیدی
 که عمل معنی ایچ که
 سکا شغایره شیدن
 سوال ایدیلر که تفسیر
 مذ کوره نه جهنم
 انتقال ایدیلر کورد دیدی
 که بن کهار یه مذوب
 اصل اشربت بل و لفظ
 رؤیایه مراجعت ایدم
 شراب الکهار ی

چیقار کوچکی نخود و بیوی قریوز قدر اولور (بشریش خرد) سیویلی که بدنده
 چیقار بیوک اولسد مل دیر لر بعض نسخه ده ریش خارش واقع اولدی یعنی اویوز یاره سی
 جی شور (خراج مثله) و هر نسنده که بدنده ظهور ایدر ا کادخی خراج دیر لر (قرحه ریش)
 یاره جی قروح و قرح و قرح امری القیسه ذوالقروح تسمیه ایدیلر زرا روم ملکی
 مسموم بر قیص ارسال ایتشدی آئی امری القیس کیدکده بدنی سر ایاچیان اولوب
 آخر الامر هلاک اولدی (قیح ریم) چیانندن آقن ایرین (قرح) یاره نک و جی و یاره ملق
 و خسته ایتک معنایست دخی کلور (جرح) جیمک ضمی ایله (ریش) یاره و جیمک قحیه
 یاره ملق معنایست در (شجه: شکاف سر) باش یارینی جی شجاج (شرا: خارش هفت اندام)
 یدی عضوده یعنی جمیع اعضایه دوشن کچشمه که قورداشنی تعبیر اول نور (طاعون وبا)
 معروفدر مرض عام ایله تعبیر اولور (ندب: نشان ریش) یاره صا غالد قاده یر نهه قالان
 اثر جمعه ندوب و انداب والله اعلم

فصل فی البیاع و السكر و العسل و امثاله

(بیاع: کاله فروش) متاع صاتیعی کسنه (بیع مثله) فامی: میوه فروش) میوه صاتیعی اصلنده
 فومی در فامیه تغییر ایدیلر قوم صار مساق و بغدادی و نخود مثلاً و شیشه دیر لر (سکر شکر)
 معروفدر (طبرزد) معروف بر نوع صافی شکر در که بک اولور (نبات) معروفدر شکر
 انواعند در دوز شکر تعبیر اول نور (قند) معروف شکر در (قانیذ پانید) معروف شکر در
 که قوامه کتوروب قور و در لر حالا بزم دیار مزده عقیده دیر لر (اب: مغز) جوز و فندق
 و بادام ایچی (فرا تاق فلاته) سودایله پشرد کلری حلوا که میدیه دخی دیر لر لکن مؤید
 الفضلاده میدیه شکر ایله پشرد کلری میوه ریجالی و سامی ده پالوده در دیدی (سماق
 و سموق: تم) معروف بر میوه در طعامده اشتهای آر تیر و اسهالی قطع ایدر و صواب ایله ایصالدوب
 کوزه چکسدر کوز آغریسنه نافع در و تم تالرک ضمه لر یله و تاء ثانیه نک سکونی و تاء اولی
 نک قحی و ثانیه نک ضمی ایله دخی لغتدر (زیب: مویز) قوری اوزوم (منقا: مویز دانه پاک
 کرده) چکرده کی چیقار لش قوری اوزوم (غنجید: کشمش) معروفدر که قوش اوزومی
 تعبیر اول نور چکر د کسر اوزومدر (قشمش مثله) (طلاء شیره) اوزوم صوبی و مثله دخی
 دیر لر میختج کبی (طلاء: شیر فروش) شیر صاتیعی کسنه (دبس دوشاب) بکماز (عسل
 انکین) بال (اری مثله) لسان ترکیده بال یا پان نخله آری لفظی اری لفظندن اسم فاعل
 ملاحظه اول نور (شهد) شیک قمع و ضمی لغتدر (عسل سفید) بیاض بال (سویق: پست)
 قاووت (سلیق: غریج) آریده و بغدادی یار مدسی که ال دکر متنده چکر لر صاحب جمع یاغ ایله
 یالت ایله پشمش طارو و لفظ غریجی غینک قحی و رانک سکونی و مینک قحیه دیو تفسیر

عبارتی ملاحظه ایدم واری عمل معنایست (انصی) (ل) (۱۶۱) اولدیفنه بنه و جدمذ کور اوزر تعبیر ایدم و ابوسعید
 خدرینک کذب بطن اخیک حدیثی نه کرایدوب فارنگده و جمع وارمیدر دیدم دره (منه)

و تعجیل ابتدای (جشیش: بغور) معروفدر جش دن مأخوذدر برشی ایری او کتمک
معنانه (نشا: نشاسته) معروفدر (موم) معروفدر (شمع) میك سکون و قحی لغتدر
(چراغ از موم یا از روغن) مطلقا کجه آیدینلق ایچون یاقدقلری نسنه بال مومی اولسون
یاغ اولسون و بال مومی معنانه دخی کلور جعی شموع (شمعه) معروفدر قاموسده بال
مومندن برقطعه در دیدی (سعود: شمع افروخته) یاغش موم جعی سعو (تابل: دیک افراز)
طعام طنجره سی آتشد ایکن طعمی اصلاح ایچون قودقلری نسنه کیون و شونیز و نخود
و فلفل کی جعی توابل (ازار) همزه نک قح و کسری لغتدر (مثله) لکن مشهور اولان
بودر که ازار طعام اوزرینه اکدکلری نسنه در دو کولش فلفل و دارچین کی فارسیده
اوزار دخی بو معنایه در جعه ابا زیر (علاک: کندرو) کونلوک که بخور ایدرلر بعض
نسخهده مصطکی و بعضنده کذلک مصر حده صنفی که میخایند واقع اولدی یعنی اول
صمغ که چکنرلر که ساقیز تمیز اولنور (دبق: شلم) اغاج پوسی که بعض اشجارده قوش
نجسندن حاصل اولوریشل اوتک تخمی در آنی تربیت ایدوب صیان آنکله سرچد طوترلر
فارسیده اکودو عامه تحریف ایدوب اوکسه دیرلر (ثرت: سریش) چریش که آنکله
کاغذ یا پشدرلر و یا پو شجیلر دخی استعمال ایدرلر (لزاز: مثله) لزدن مأخوذدر یا پشدر مق
معنانه (غراء: سریشم) طوقال که بعض نسنه یا پشدرلر یلم دخی دیرلر (عفص
مازو) معروفدر که تحریف ایدوب مازی دیرلر (قرط: بزغند) باء عربی و فارسی ایله
لقدیر سلم دیدکلری اغاجلورقی که آنکله دری دباغت ایدرلر مؤیده دیدی کیم فستق
کی بر نسنه در که فستق آغاچنده حاصل اولور لکن ایچی یوقدر آنکله دری دباغت
ایدرلر (عندم سیرک) بقم دیدکلری شجر مصر حه و دستورده عندم خون سیاوشان
ایله تفسیر اولندی صاحب جامع ایکی قدداش قاننه دیرلر دیدی و صاحب جمع سیرک
تفسیرنده دیدی که بر صار و اوت در که بویا جیلر استعمال ایدرلر اسپرک و زیره دخی دیرلر
(سجرف: شنکرف) زنجفره که معروفدر ازوب قیر منی صوبین استعمال ایدرلر و نامنه
سرخ و سرخی دیرلر (سیمشجرف: سیم شنکرف) آق زنجفره بعض نسخهده شنکرف
پخته ایله تفسیر اولندی (زنجار: ژنکار) معروفدر که تحریف ایدوب چنکار دیرلر (فوه
روین) قزیل بویا و رینه ویناس و وناس دخی دیرلر (عصفور: کاژیره) آسپور که بوستانجیلر
اکرلر (قرطم تخم کاژیره) آسپور تخمی (بقم) قافک تشدید ایله (دار پر نیان) مشهوردر
بقم اغاجی دیرلر (قرقه: نار پوست) دارچین که قبوقدر و هر صوبولش اغاج قابوغند
دخی قرقه دیرلر رانک کسریله جعه قرف (کحل) سرمه معروفدر (برودچا کشو)
اول سیاه دانه لر که کافور ایله دوکوب کوزه چکرلر بزم دیار مرده چشمه زن دیرلر و خاکشو

(دخی)

دخی خاء مجمه ایله بو معنایه در بعض نسخهده کذلک صراحده داروی چشم ایله
تفسیری اولندی و لفظ برود اصلنده هر برودت ایراث ایدن نسنه دیه دیرلر ایدی صکره
کوزه بزودت و برن نسنه به تخصیص اولندی و لهذا اساسده البرود دواء بیردالعین
دیدی (حنا) معروفدر تحریف ایدوب قینه دیرلر بر بیوک اغاجلک پیراغیدر زیتون
پیراغی کی بر سنده ایکی کره پیراغی بتر و بیاض چیچک کی اولور (رقان مثله) جعه رقون
(نیل) معروفدر لفظ نیل اوج نسنه به اطلاق اولنور اولان نیا تندن براوته دیرلر که
پیراغنه و سمه دیوب آنکله صقاج وصال بویارلر نایا اندلس دیارنده اولور براوت که
اکاظم دیرلر اول دیارک بویا جیلری آنکله اثواب بویارلر ثالثا جویت که هندوستان
طرفندن کلور و بویا جیلر استعمال ایدرلر (وسمه) معروفدر که نسوان قاشلرینه
سوروب راستق تصویر ایدرلر (نوشاذر) معروفدر (اسفیداح: سپیده) تحریف ایدوب
اوستیج دیرلر اسفیداب و اسپید آب دخی دیرلر (غره غازه) خاتونلر یوزلرینه سور
دکلری که قیزجه تمیز ایدرلر و کلکونه دخی بو معنایه در (حنوط: بوی مرده کان) میتره
صاچدقلری خوشبوی شیر (ذریه: داروی خشک) قوری داروی که دوکوب
بر نسنه اوزرینه اکرلر لهذا صراحده داروی پر اکنده کی تفسیر ایدی بعض نسخهده
حنوط معنانه اولمق اوزره اشاره اولندی اساسده دیدی که ذریه قصب الطیب
دیدکلری نسنه که هنددن کلور بر قامشدر آنک قیرلشنه و اوافاغنه دیرلر (صمغ)
معروفدر که اغاج کوسبه سیدر صاقیز کی انواعی چوقدر لکن مطلق ذکر اولسه صمغ
عربی مراد اولنور که طلع اغاچنده حاصل اولور (قلی و قلو اشجار) قالیه طاشی که
کازرلر و صابونجیلر استعمال ایدرلر (اشنان) معروفدر که چوغان تمیز اولنور (حرص
مثله حرصی: اشنان فروش) چوغان صابونی کسنه (صابون) معروفدر (صابونی) صابون
فروش (صابون صابینی) (کلب: غوشنه) براوت در که آنکله ال و اثواب غسل ایدرلر
(بویون: وقعیل مثله)

فصل فی المأدبة و الضیافات و المأكولات

(مأدبة: میزبانی) اول ضیافت که مجرد اظهار محبت ایچون احبابه ایدرلر و مهمانی دخی
دیرلر ج مارب (ضیافته و دعوت مثله) زلة (زانک قحی و ضعی لغتدر معروفدر که بخشیش
و عطیه معنانه در قاموسده ضیعه ایله تفسیر اتندی که عطیه و احسان معنانه در (ولیمه
مهمانی عروس) کلین ضیافتی که تزوج وقتنده ایدرلر (عذیره مهمانی ختنه) سنت دوکننده
ایتدکلری ضیافت (و کیره مهمانی بنا) احداث بنا وقتنده ایتدکلری ضیافت (وضیمه مهمانی
تعزیت) میتک اقرباسنی تطیب ایچون ایتدکلری ضیافت صاحب دیوان دیدی که وضیمه

حنانک خواصندندر
جدری خروج ایتدکده
ایکی یا قلیرنک التنه
قالین حنایا قسه لر باذن
الله تمسالی کوزلرده
جدری چیقمر غایت
بحر بدر و بر عضو
صوق اصابت ایتسه
سرکه و پرازامی مو
ایله حنایی قارشیدر و ب
ماده حرکت ایتدکده
اول موضعه ضیاد
ایتله لر بر و الساعة در
(منه)

ومن کلامهم اکل المشا
بورث الفشایعی اخشام
طعامنی تأخیر ایتک کوز
قرارمق مرسته سبب
اولور قال این درید
واری الفشاه فی العین
اکثر مایکون من المشاه
یعنی تأخیر عشا ضعیف
بصر ایراث ایدر
(منه)

اولدركه چوق كسنة آركسنة لره نزول ايدوب قليل العدد اولان كسنة لركثير العدد اولان
 ضيفلرینه هر خصوص ايله اكرام و مراسم ميزبانی ده كركی كبی اهتمام ایدله (نقیصه مهمانی
 باز آمدن از سفر) بر كسنة به سفر دن وطنه كلدیكی ایچون خوش آمدی ضیافتی
 (عقیقه: مهمانی موی كودك ستردن) معصومك باشنی ابتدا تراش ایتدكده ایتدكلی
 ضیافت (خرس مهمانی بچه زادن) ولد تولد ایتدكده ایتدكلی ضیافت و اول طعامه
 طعام النساء دخی دیرلر (ضیف مهمان) بر كسنة نك خانه سنه نزول ایدن مسافر كه قونوق
 تعیر اولنور مفرد و جعه اطلاق اولنور قال الله سبحانه هل اتيك حديث ضيف ابراهيم
 المكرمین و كاهي ضیاف و ضیوف و ضیفان اوزره جعلنور كمال جعه ضیاف و ضیوف
 و ضیفان مؤنثی ضیفه در بر كسنة یی كندوبه نزول ایتدرسه اصفته و كندوبه بر كسنة به نزول
 ایتسه صفته دیرلر (ضیفن: مهمان ناخوانده) دعوتسز كلن ضیف (طفیلی) دخی بو معنایه در
 (لقمه: نواله) معروفدر جمعی لقم (لهنه: نهاری) علی السحرا كل اولنان طعام شویله
 ملاحظه اولنور كه نهاری لفظی ناهاری لفظندن مخفف اوله كه ناهار ناشتا كبی سحری
 واقع اولان آچلغه دیرلر پس ناهاری اول آچلق و قنده اكل اولنان طعام اولور كه كاصفرا
 كش و قهوه آتی دیرلر و بر كسنة سفر دن كلكده احبابنه ویردیكی هدیه به دخی لهنه
 دیرلر جعه لهن (سلفه مثله) غداء آش چاشتگاه (قوشلق و قنده اكل اولنان طعام) عشا
 آش شام (اخشام و قنده اكل اولنان طعام

فصل في المَطْعومات كالكباب والشواء والوان المَطْعومات

(كباب: كوشت پخته بسنج) اولات كه شیشده بشمش اوله (شواء: بریان) معروفدر كه
 تنورده بشرو بریان بشیرمكه شتی دیرلر كه اصلنده شوی در (سحقه چرپوی پشت)
 مثلاً قیونك آتی ايله درسی میاننده اولان یاغ (قدیر: كوشت پخته بدیک) قدرده یعنی
 چوملكده بشمش ات كه كووج بریانی تعیر اولنور (قدید: كوشت خشك كرده) قوریدیلش
 ات كه با صدرمه تعیر اولنور (طبا هجده خایه كینه) بمور طد دن بشر دكلی كه تحریف
 ایدوب قیقنه دیرلر (بجده مثله) صهاره: جزد دره به) ایچ یاغی قاقیر داغی (مرقد شوربا)
 معروفدر شور و او شور او ادخی دیرلر كه معناسنه اكنی آش دیمكدر زیر ابا و او آش معناسنه
 در ججه مرق (مراق شوربا پش) شوربا بشیر یچی كسنة بعض نسخه ده شوربا فروش واقع
 اولدی و چوملكه صوقیوب ایچنده ات بشد كدن صكره آتی جیقر سدر و بر دفعه دخی
 صوبه جيك ات قویوب بنه بشر سدر اول صوبه مرق مرقین دیرلر (قنار: بوی ديك)
 چوملك رایجده سی تقول لا تو ذجارك بقتار قدرك و مطلقا طعام رایجده سنه و خاصه بریان
 رایجده سنه دخی دیرلر (بخار دود ديك) طعام چوملكندن چیقان قوقویه دخی بخار

(دیرلر)

سای ده میدانی دیدی كه
 اول كسنة كه ضیافته
 دعوت ایچون اول سال
 اولنور كا بواله دبو
 كینه ایدرلر (منه)
 لم حكایت اولندی كه
 شعی اصداف سندن برینك
 خانه سنه نزول ایدوب
 بر ساعت مقداری
 صحبتدن صكره قیام
 مراد ایتدكده صدیقی
 دیدی كه لطف ایدوب
 براز طعام اكل ایدلم
 بعده فی امان الله شعی
 دیدی كه تكلف انعم
 و هر نه كه ماحضردر
 آتی احتیاط ايله صدیقی
 دیدی كه ایکی تحفه نك
 هر قنقیسی مراد ایدرلر
 آتی تدارك ایدلم یعنی
 تحفه ابراهیمی مراد
 ایدرلر یا خود سیرمی
 شعی دیدی كه تحفه
 ابراهیمی شعی خاوند
 تساول ایتدكده پس
 صدیق و طبیق خرما
 احتیاط ایتدی كه تحفه
 ابراهیم مرادی لم
 و تحفه مریدن مرادی
 و طب ایدی حیث قال الله
 تعالی فی قصة ابراهیم
 قال استأجره بعجل
 حنیذ قربة الیه (منه)

دیرلر آتشدن چیقانه دخان دیدكلی كبی فارسیده تف دخی دیرلر (اهاله: چرپوی
 ديك) چوملكك یاغی و چوملك قایندقه چیقان صدایه دخی دیرلر (ودك مثله) ات
 یاغنه دخی دیرلر و سموز خرو سه ديك و ديك دیرلر (طفاحه: كفك ديك) طعام بشیر كن
 چوملك اوزرینه لکن كف و كوپو كه دخی دیرلر (سكباچ سكبا) اول آش كه
 بلغور وات و سر كه ايله بشورلر خاقاینك بویقی ايله استشهد اولنور كه بیت
 كبر برای شوربایی بر در دونان روی * اولت سكبا دهند از چهره و آنكه شوربا
 (زیر باج: زیر با) تحریف ایدوب زیر و وزیر و ادخی دیرلر (اسفید باج سپید با)
 آق شوربا (شوربا باج: شوربای سیاه) سیاه شوربا كه اكشی آش تعیر اولنور
 (مصیره: دوغ با) یوغورت آیرانی ايله بشر دكلی آش كه تحریف ایدوب
 دودغا شوربایی دیرلر (طفشیل تفشیره) مرجك شوربایی بقله وایه دخی دیرلر
 لکن بعض نسخه ده عدس با واقع اولدیغی معنای اولی تأیید ایدر فارسیده تفشیلده دخی
 دیرلر صاحب جمع دیدی كه تفشیل اول آش دیرلر ات ویراسه ویمور طه و خاویج
 و بال ايله بشرلر (قلیه) معروفدر قلیه دیرلر اصلنده قاورلش ات و بغدادیه دیرلر جمعی
 قلا یا و فی المثل من اكل القلا یا صبر علی البلا یا (مطبخه كوشتابه) كوفته لی شوربا كوشت
 آوه دخی دیرلر (جوداب: كوداب) بریان اتنده بشمش برنج یا بغدادی آشی برنج بره دخی
 دیرلر (عصیب: جگر آكنده) جگر طوله سی كه جگری قیارلر و كندوب یاغنه طولدروب
 با غارسق ايله صاروب بریان ایدرلر پس عصیب معصوب معناسنه اولور كه عصب
 برشی صاریمق معناسنه در و جگر آكنده اضافت ايله دكلدر بلکه وصف ترکیبی در
 آكنده جگر تقدیر نده در (عصید: كوشت آكنده) ات ايله طولش منبار در و صوجوق
 كه ات ايله طولددرلر (ججید: شكنبه) واشكنبه شوربایی زیر اجمجه اشكنبه به دیرلر
 (لكابه سنخو) منبار طوله سی كه ات ویا جگر ايله طولش اوله صاحب جمع دیدی كه
 لكابه زمانه و زننده عصیب معناسنه در و سنخو تفسیر نده دیدی كه سینك ضمیمه عصیب
 با جرب روده در كه با غارسیغی برنج و دارویه و نخود ايله طولدروب بشرلر شویله
 ملاحظه اولنور كه لكابه عربی و لكابه فارسی اوله بوققیر عندنده اولان كتب لغته
 لكابه بولدم فقط قاموسده ملكه لفظی و ار كه آتی صیق دوه معناسنه مصر حة الاسماء نام
 لغته لكابه بی با ايله ایراد ایدوب سنخو ايله تفسیر ایتدی و بعض نسخ كتابده لكابه بی نون
 ايله ایراد ایدوب سفدی لفظیله تفسیر ایتدی بحر ده و جامع ده دیدی كه سفدی بر نوع
 قلیه در كه عربی ده بقیله دیرلر و صاحب مصر حه و میدانی بقیله لفظی قلیه سفدی
 ايله تفسیر ایتدی (سنخینه آردهاله) اوندن بشر دكلی بولا ماچ آر دوه دخی بو معنایه در

فائده فقیه سمرقندی
 دیدی كه سكر عدد كسنة
 وارد را كرمهان و محقر
 اولور سه كندوبی لوم
 ایلسون اولاول كسنة كه
 دعوت اولغامش ایكن
 بر مانده به حاضر اوله
 ثانی اول كسنة كه بر كسنة به
 ضیف اولوب صاحب
 البیته حاككك ایلله
 نالشا اول كسنة كه
 اعدا سندن خیر امید
 ایلله رابعا اول كسنة كه
 لثیمدن كرم امید ایلله
 عرض حاجت ایلله
 خامسا اول كسنة كه ایکی
 كسنة غنی كلام سوبلشر
 ایكن میانلرینه توسط
 ایدوب كلاملرینی استماع
 صد دنده اوله سادما
 اول كسنة سلطانی یا حاکم
 الوقتی تخفیف ایلله سابع
 اول كسنة كه مستحق
 اولدیغی موضع جلوس
 ایلله نامنا اول كسنة كه
 كلامنی استماع ایکن
 كسنة به توجیه خطاب
 ایلله (منه)

(لاخشه تماش) تماش دیدگری آش (لا کسه مثله) طردماج (ولطیظه مثله)
 (تقیرص: جوش بره) بورک که یوققه دن یا پارلر (اطریه: رشته) اریشته شوربایی
 (رشیده مثله) بعض نسخه ده اطریه لفظی رشته بشیرایله تفسیرایتدی یعنی سود ایله
 بشمش ارشته و بعض نسخه ده اگر ایله تفسیر اولندی کذلک صراحده اگر ایله تفسیر
 ایدوب و هو نوع من الطعام دیدی (بهظه: کرج باشیر) سودلو آش پرنج ایله سوددن
 پشیرلر (هرپسه) معروفدرچی هرپس و هرپس (هرپسه هرپسه پز) هرپسه پشورچی
 (عویشه ترینه) ترخانه و کشکینه دخی بو معنایه در (عبیشه مثله) جوهری اقط یعنی کش
 اولق اوزره روایت ایتدی و دیدی که یاشنی قوروسنه توکوب قارشدرلر و بعض
 نسخه ده قورعش اککدن پشوردگری اتمک آش اولق اوزره ترجمه اولندی (قریس
 ماهیانه) سرکه ایله بشمش بالق شوربایی بعض نسخه ده فسر دایله تفسیر اولندی که
 یزم دیار مزده پاچه دیرلر مصنفک اساسه اولان کلامی بو معنایی تأیید ایدرلر
 شوو جهله تفسیرایتدی که قریس اول شوربادر که صغیراتی یا خود پاچه ایله پشروب
 صوغودرلر (مصوص: مرغ سرکه پرورده) سرکه ایله پشمش پرورده اولمش قوش
 صراحده دیدی که مصوص اول طعامدر که بلیج ویا کوکر جین یاوریسی ایله ایدرلر
 (مر: آبکامه) اول طعامدر که سرکه و سذاب و طوزو بو بر و قوری ایتمکدن پشیرلر
 اطبا اصطلاحده برغیری نسنه دن عبارتدر که اربابی عندنده معلومدر (صباب: مویز
 و سپندان بهم کوفته) قوری اوزوم ایله خردل که خلط ایدوب دوکرلر و اتمک قابوخی
 ایدرلر (ریضار آچار) ریجال که تحریف ایدوب رجل دیرلر بعض نسخه ده ترشی
 پیاز واقع اولدی یعنی صوغان ترشیی جمعه رواصیر صاحب مصرحه ریجار ایله تفسیر
 ایتدی که ریجال معنانه درودخی ریضال ریضار معنانه در دیدی صاحب مجمع روایت
 ایتدی ریجار اول بکمازدر که ایچنده میوه قایناش اوله (زماورد: میسر: و نهنا: نرجس المائده
 لقمه الخلیفه: نواله بریده) کلمش نواله که ات و معدنوس و عورطه بی قاریشدر و بخیار ایچنه
 قویوب اول خیری یا صیرلر که یزم دیار مزه اکابیده دیرلر یا خود یوققه ایچنه قورلر که
 ترکیده بورک و فارسیده نواله دیرلر و فرونده پشیرلر بشمزدن اول بچاق ایله دیرلر
 یا خود بشد که نصکره اکل ایدجک و قنده بچاق ایله طوغرلر و فارسیده بزماورد دخی دیرلر
 (وسط مثله) جمعه و سابط و سبط برشی ایکی بلوک ایتکه دیرلر شویله ملاحظه اولنور که
 وسط موسوط معنانه اولوب یعنی ایکی پاره اولمش مراد اولسه وجه تسمیه اولغه نوع
 ماناسب اولور (سنوسق سنبوسه) تحریف ایدوب صمصه دیرلر (لقه مثله) جمعه لغات
 (حلوا) معروفدر جمعه حلوی (حلوشیرین) دادلو (مر: تلخ) آجی (مر: نه ترش نه شیرین نه

(اکشی)

شریشی دیدی که
 جو ذاب اول اتمکدر که
 شورک قهرینه وضع
 ایدوب شورک آغزینه
 قریب غایه یاغلی ات
 آصارلر که آتمک یاغی
 اتمک اوزرینه تقاطر
 ایدوب اجزاسنه
 مرابت ایدر که صاحب
 اتمک قاتینه محتاج
 اولم لهذا کنیه می
 ابوالفرج در لکن
 بعضیلر جو ذاب
 حلوا دن برنوعدر بو
 مرزوقی روایت ایتدی
 جوزینه دن غلط و لاق
 ملاحظه اولنور که
 قوزلی حلوا معنانه
 (منه)

اکشی نه دادلو مایه خوش تعبیر اولنور (زلابی زلابیا) برنوع حلوا در که فارسیده خلجی
 و عامه تحریف ایدوب خلجه چینی دیرلر (زلنبح: روغن جوشی) پیشی که حالا ساکن
 اولدیغمز دیارده نماز لقمه سی تعبیر ایدرلر (شفار ج پیش پاره) اول حلوا که اون و یاغ
 و بکماز دن پشیرلر که بودبارده غازیلر حلواسی و فارسیده فیشفازه دخی دیرلر
 (مازیار ج: شکر بوره) شکر بورک که غرابیه دن برنوع در عربیده مازیاری و فارسیده
 مازیاره و ترکیده کته دخی دیرلر (سکری شکر بیره) ذکر ی مرور ایدن شکر بورک
 زیر ابوره و بیره بر معنایه در (حریره: شیروا) سودایله بشر دگری بولاج (حریره سپو
 سایه) کپکدن بشر دگری بولماج (حریره: آرد هاله) ذکر ی مرور ایتدی یعنی
 بولاج لکن اوفق قیلش ات ایله اولور و اتسز اولد قده عصیده دیرلر (فالودج: پالوده)
 معروفدر فالود و فالودق و سرطاط و سرطراط مثله (خییص: افروشه) الفک مدی
 وفانک کسری و رانک ضمی و شینک قنمی ایله اون حلواسی که اول اون ایله یاغی
 قارشدر و ب قاورلر که اکا بزم اصطلاحده میانه دیرلر پس میانه بی برتبیسه
 قویوب ال ایله اولقدر او وارلر که دانه دانه اولور بعده اوزرینه بال دوکوب تابه ده
 پشیرلر و قور و مغه قریب اولد قده آتشدن اندرلر (عصیده: کاجی) بولماج که
 ایچنده اتی اولیه (جمیع خرما ی بشیر آغشته) سوده ایصالش خرما وانی
 اکل اتمک جمیع دیرلر تقول ابی ان یكون مجعاً من اطعمک مجعاً یعنی سکا جمیع ایله ضیافت
 ایدن کسنه سنی آج قومز (لوزینج: لوزینه) بادام حلواسی (جوزینج: کوزینه) قوز
 حلواسی (قطایف) معروفدر قطیفه اصلنده اول جامه در که خافلو و صاچاقلو اوله
 جمی قطایف کلور ما کولاتدن اولان قطایف کاتشییه اولوب بواسم ایله تسمیه
 اولندی (قیطاء) مخفف اولد قده ممدود و مشدد اولد قده مقصور اولور (حلوا ی
 سپید) آق حلوا که مافش حلواسی تعبیر اولنور (ناطف) معروفدر فارسیده برکنج
 و پشیمته و ترکیده پشمانی دیرلر (ناطفی برکنج فروش) پشمانی حلوا صابجی و عند مزده
 اولان لغات عربیده قیطاء و ناطف مرادف اولق اوزره تصریح و بعض نسخ
 کتابده دخی بو معنایه حرف میم ایله اشارت اولمشدر

فصل فی الخبز و سائر ما یتخذ من الدقیق و اصناف الالبان و ما یتخذ منه

(خبز نان) اتمک جمی خبز (قرص کلجه) معروفدر جمی اقراص (رغیف کرده) معروفدر
 جمی رغغان (جردقه مثله) کرده دن معروفدر جمی جرادق (رقاقه نان تک) یوققه اتمک که
 معروفدر جمی رقاق (حواری) حانک ضمی ایله و اوک تشدید و تحقیق لقندر (نان
 سپید) بیاض اتمک که اون زیاذه تطهیر اولمش اوله (فرنیه کاک) بکسماط جمی قرانی

رغیف جمعه و رغغان
 مختلف و متفاوت اولان
 اشیایه رغغان الملمدو
 ضرب مثل ایدرلر زیر
 معلم صبیانک رغغتری
 صبیانک بدرلر ینک غنا
 و ققرینه نسبت کیر
 و صغیر اولور که حالا
 بزم دیار مزده پشیمته
 لک تسمیر اولان اقچه
 متفاوت اولدنی کی
 حالت مذکور به قیاس
 ایله و زمان مسافده
 صبیان مکتبه هفته دن
 هفته به معالینه کرده
 کتورلر ایدی
 (منه)

و فرنی (فرانی: ناک فروش) بکسماط صاتیجی (طرموس: نان بزرگ) بو غاچه تعمیر اولنور
(خشکار: نان سوس آمیز) کیک ایله قارشمش اتمک که اون کی کرکی کبی النمش اوله خشک
آرددن معربدر (طهف: نان ارزن) طاروا تمکی (کک کلچیه) معروفدر کا کدن معربدر
صحاحده خیر یاس ایله تفسیر ایتدی که مراد بکسماط در (قفار: نان خشک) قوری اتمک
یعنی قاتقسز اتمک صراحده نان بی نان خورش ایله تفسیر و اساسده خیر بلا ادام
ایله تفسیر اولندی (کسر: پاره نان) اتمک پاره سی (قات نان ریزه) اتمک قیریغی
(مره تن: نان پیه آکنده) یاغلو اتمک که خیرینه یاغ قاتار لر رتدن مأخوذ در
قاریشدر مق معانسه خلط کبی (دقاق: آرد فروش) اون صاتیجی (دقیق مثله
(دقیق آرد) اون (نخاله: سوس) کیک که اون الکن کچیرد که الک اوستنده
قالور (عجین خیر) یوغرلمش اون لهذا بعض نسخه ده آرد سرشته ایله تفسیری اولندی
(خیر خیر بامایه) مایه سی اولان خیر مخور معانسه یعنی خیر قاتلمش عجین که خیره
خیر مایه سنه دیر لر (قطیر: خیر بی مایه) مایه سز اولان خیر که بو غچه دیدکری
اتمک بو خیر دن اولور (فتاق خیر مایه) خیره قاندق لری مایه خیره و خیره کبی فتقدن
مأخوذ در یار مق معانسه مایه دخی عجینی شیشروب یاردینی ایچون بو اسم ایله تسمیه
اولندی (فرزدقه زواله) خیر دن بر پاره آلوب ال ایله مدور ایتدکری خیر که یوماق
تعبیر اولنور جمعه فرزدق (ادام: نان خورش) اتمک قاتوغی جمعه ادم (زیت: روغن زیتون)
زیتون یاغی (خل سرکه) معروفدر (خل ثقیف و ثقیف سرکه: بز) زیاده کسکین سرکه ثقیفدن
مأخوذ در سرعت ایله اخذ اتمک معانسه (خلال: سرکه فروش) سرکه صاتیجی (لبن
شیر) سود جمعه البان (لبان: شیر فروش) سود صاتیجی (لبا) قصر ایله (فله) آغوز که حیوان
طوغور دقدقه ظهور ایدن سود (صقرات: جفرات) سوزلمش یوغورت و تازه پینه دخی
دیر لر (غیم و غیس و همجیه مثله) قارص جفرات ترش) اکشی یوغور د که قاتبق تعبیر
اولنور (صریح جفرات تازه) تازه یوغورت و تازه سوده دخی دیر لر (محض شیر بی آب)
صوقا لشمش سود که خالص در اساسده کوپوکی آلمش سود در دیدی (مدیق شیر با آب
آمیخته) صوایله قارشمش سود که صوی-چوق اوله یقال مدق الشراب مزجه فا کثر ماء
(رغوة: کفک شیر) سود که کوپوکی (دوایه سر شیر) سود باشی و اوستی که قیماق تعبیر اولنور
(شیر از ماست بالوده) سوزلمش یوغور د (زبده: مسکه) تره یاغی (سمن روغن کاو) صغیر یاغی
یعنی اینک سودندن حاصل اولان یاغ (جبن) جیمک ضمیله و یانک سکون و ضم و نونک
تشدید و تحقیق لغتدر پنی تحریف ایدوب پنی دیر لر (مصل: ترف سید) آق کش که
یوغورت آیراندن یا پار لر که قوروت تعبیر اولنور (رخین ترف سیاه) قره کش
و فار سیده قوروت دخی دیر لر بعضیلر یوغور تندن آقان سود در دیدلر (اقط: پنبه) کش

وسوده چالده قلری مایه (ثقل: تیره کی شیر) سود که بولانفی و چو که کی (دردی مثله) (انفحه
مایه پینر) پینر مایه سی

فصل فی الثوب و القماش و ما یناسبه و انواع الملبوسات

(ثوب جامه) معروفدر جمعه اثواب و ثیاب (جدیده نو) یکی (قشیب مثله) خلق: کهنه
اسکی جمی خلقان (سمل مثله) جمعه اسمال (هدم مثله) جمی اهدام (کسوه پوشش)
کیه جک اثواب جمعه کساء (لباس و ریش و ریاش و بزوز به مثله) (بزاز: جامه فروش)
چامه صاتیجی (کرباس جامه پنبه) پنبه دن اولان جامه جمی کرباس (کرباسی: کرباس
فروش) کرباس صاتیجی (ملحم: جامه تار ابریشم) اول جامه که لجه سی یعنی ایشی
ایک اوله (خز: جامه تار و پود ابریشم) اول جامه که ارش و ارغاجی ایک اوله
جمعه خزوز یقال خر جوا و علیهم الخروز و الیزوز و هی الثیاب الجیاد قاله فی
الاساس (خزاز: خز فروش) خز صاتیجی (قز کز) ایک جمی قزوز (قزاز: کز فروش
ایک صاتیجی (شعر) معروف بر جامه در که ایکدن اولور مصر حده جامه ابریشم
دیو تفسیر ایتدی (توزی) معروف بر جامه در که ایشی ایک و ارغاجی ایک اولور
(قصب: کتان باریک) اینجه کتاندن طوقمش ثوب صراحده کتان تنک ایله تفسیر
ایتدی یعنی یوققه کتان بز و صاحب دیوان اینجه و یومشاق کتاندن اولان ثوب
دیدی (برکان: برکانی) تشدید ایله کذلک (برنکان و برنکانی: کلیم سیاه) اول سیاه کلیم
در که بور و نور لر صراحده نوعی از جامه دیدی (سندس: دیبای تنک) اینجه یوققه
دیبا صاحب قاموس معرب اولدینی اتقاقی در دیدی (استبرق: دیبا ستر) قالین
و خشین دیبا ستر کدن معربدر (برد) معروفدر اکثر عربلر کیر لر الا جد ثوب در جمی
برود (کتان) معروفدر (خیش: کتان ستر) قالین خشین کتان جمعه خیش و اخیش
(دیبا: دیبا) معربدر جمی دیبا و دیبا جمی جمع ثانی اصلی ادغام ایله دیبا اولد یفته مینی در
دینار اصلنده دنار اولوب جمی دنایر کلدیکی کبی (دیباچی: دیبا باف) دیبا طوقویان کسنه
بعض نسخه ده دیبا فروش واقع اولدی (اطلس) معروفدر طلسدن مأخوذ در ساده شینه
و توکی توکولمش حیوانه دخی اطلس دیر لر معهود قاشک نقشی اولمغله بو اسم ایله
تسمیه اولندی و فلک تاسعه کوکب اولمغله قاش مزبوره تشبیه ایدوب فلک اطلس
دیر لر (حریر: جامه ابریشمین) ایکدن اولان ثوب و ایکه دخی حریر دیر لر (عمامه
دستار سر) باشد صار دق لری صاریق جمعه عایم (سب: مثله) و خاتونلر یاشنه اور تدیکی معجره
و اینجه کتان بزینه دخی دیر لر (مندیل: دستار خوان) طعام کل اولند قدده استعمال
اولنان پشکیرا کثر نسخ کتایده دستار یاریشه ایله تفسیر اولندی یعنی صحیقا قلو دستار

قال امری القیس
فان تک قدساتک منی
خلیقة: فتبلی ثیابی
عن ثیابک تس: لفظ
نیاده ارج قول واردر
قول اول بودر که ثیاب
بو مقامده امر و حال
و شان معانسه در
یعنی بنم اخلاقدن
بر خلقمدن آردده
اولدک ایسه امر یکی
بنم امرمدن قطع ایله
قول ثانی بودر که ثیاب
قلبدن کتایه در بزوا
عرب ثوب دیوب
نفس و قلب مراد ایدر لر
قول ثالث بودر که
عبارت مذکور کلیه
ایله قطع و فرقتدن
کتایه در (منه)
لباسه ریش اطلاق
استعاره در زراریش
زینت معانسته اولوب
قوشک توبی قوشه
زینت ویر مکه نوبه
ریش و آندن استعاره
ایدوب لباسی انسانه
ریش دیدیلر (منه)

و شاعر ك بر كسته ي هجو ايجون عقد ايديكي پت مشهور بيت خوان لم يله ضيوف
 و عرض مثل منديل الخوان * تفسيری اولی تأیید ایدرجی منادیل (نقبه: میان بند) یل
 باغی که احرام کبی بزه کند و جنسندن غیری جنسندن او چقورلق دیکوب سراسیل کبی
 باغلانورلر و سائر ازارلر کبی پاچه سی اولمز (مکبه طبق: پوش) طعام وضع اولنان طبق
 اورتوسی که سخن قیای و سرپوش دیو تعمیر اولنور طبقه مخصوص دکدر طنجره و سخن
 و تابه قیایه دخی اطلاق اولنور (کیس: کیسه) معروفدر که آنچه کیسه سی تعمیر اولنور
 صراحده کیسه سیم ایله تعمیر اولندی (فوطه) معروفدر که تحریف ایدوب فیظه دیرلر
 صاحب مصرحه ایام جاره ده بیله طو تو ندقلری بزدردیدی و فیروز آبادی دیدی که بر نوع
 ثوب در که سنددن کلور و بیله باغلادقلری الاچه بزدرازار کبی محتملدر که لغت سندیه
 اوله جمعه فوط (مکحه: دستار روی) یوز سیله جک مفرمه (مشوش: دستمال) ال سیله جک
 مفرمه که معروفدر مشدن مأخوذدرالی بر شیشه سلوب پاک اتمک معناسنه و صراحده
 دستارچه دست ایله تعمیر اولندی و طعام بشکیرینه دخی مشوش دیرلر (خبه: رک بند)
 فصد اولنان طمر او زربنه باغلادقلری بزاره سی و باشی آغریان کسنه نک باشنه باغلادی
 عصابه که فارسیده سربند دیرلر جی خبب دیر (خبیه مثله) جمعه خباب (شستجه
 دستارچه) ال یاغلی (قلنسوه: کلاه) معروفدر که باشه کیدکلی قاووق و تقیه یه شاملدر
 جمعه قلانس جوهری دیدی که لفظ قلنسوه نک قافی مفتوح ایدرسک سیننی مضموم
 و قافی مضموم ایدرسک سیننی مکسور ایدوب و اوینی یایه تبدیل ایدرسین و لفظ
 مذکورده و اوونون زائد اولمغه جمعه و اوی حذف ایدوب قلانس یاخود نونی
 حذف ایدوب قلاس دیرسن یاخود مخدوفلردن یا عوض ایدوب قلانیس و قلاسی
 دیرسن (قلاس: کلاه دوز) کلاه دیکیمی کسنه و (کلاه فروش) کلاه صایجی (برنس: کلاه
 زاهدان) زاهدلر کیدیکی قلنسوه که صدر اسلامده زاهدلر کیرلرایدی که براوزون
 کلاه در جمعه برانس قال الشاعر * رضوا بالطیلسان اذا اکتسوه * و تفخیم البرانس
 و العمامة * کداد جج البیوت لهن ریش * و لکن لا یطیر مع الحمامة * که: کلاه کرد) مدور
 کلاه کم دن مأخوذدر بورومک معناسنه و شکوفه نک غلافه کم النور دیرلر و مدور
 اولان کلاه باشی کرکی کبی ستر اتمکله بو اسم ایله تسمیه اولندی (دراعه) معروفدر
 (فرجه) تعمیر اولنور (قیص پیراهن) کوملک جمعه قص و اقصة و قصان (سربال: مثله)
 جی سربایل (غلاله: نیم پیراهن) یارم کوملک یعنی اتکی قصه کوملک که زره التنه
 کیرلر و زرخ کوملکی تعمیر ایدرلر فارسیده شاماک دیرلر سامی فی الاسامیده
 لفظ شاماک شو و جهله تعمیر اولندی که اول کوچک جامه در که ایش ایشلده کده کیرلر

مطرزی ایضا حده
 دیدی که حباک اول
 ایپ یا زادر که بیله
 باغلارلر جی حباک
 کلور و برکنه ذهاب
 ايجون یار سر شروع
 ايجون منی اولسه
 عقد فلان حباک لفظ
 دیرلر و دیدی که نطق
 خاتونلر کیدی ازار
 در که انک او چقور کبی
 باغی اولور (منه)

قب فی الصحاح ما بدخل
 فی جیب التمیم من
 الرقاع میدانی قب
 لفظی زور نیم دیو تعمیر
 ابتد کاشانی دیدی که
 زور نیم اول پاره در که
 جامه نک ارفه طرفه
 دیرلر (منه)

(وصیانه)

وصیانه کیدرلر و بزد یار مزده نیم تن دیدکلی ثوبه دخی شاماک و شامک دیرلر جمعه
 غلایل یقال الحلایل لایرزن فی الغلایل و هی شعار تلبس تحت الثوب للبدن خاصة (بقیره
 پیراهن بی آستین) یکلری اولمیان کوملک که نسوان کیرلر و عرییده اتب دخی دیرلر جمعه
 اتوب کلور (خیمل مثله) جوهری الخیمل قیص لاکی له دیو تعمیر ایند کدن صکره کبی
 لفظندن تنیه نونی ساقط اولدینی مابعده مضاف اولدینی ايجوندر زبراله لفظنده اولان
 لام جاره مقحمه کبی اولمغه بومقوله مواضعده اعتبار اولمز لا بالک ده اولان لام کبی زیر
 اصلنده لا ابالک در لکن حذف مذکور حروف جاره دن لام جاره ایله اولان الفاظه
 مخصوصدر سائر حروف جاره ده اولماز زیر سائرلر اضافت معناسنه استعمال اولمز
 (ذیل: دامن) اتک جمعه ذیول و اذیال (قامه تنه) بدنی بوتون سترایده جک قدر ثوب که بر
 طونلق بز تعمیر اولنور و بوی معناسنه دخی کلور قد و بالا کبی (جیب: کربان) یا قه جی
 جیوب (زریق زه کربان) کوملک یا قه سنک کناری که بوغازی یا بویونی احاطه ایدر فارسیده
 زیه دخی دیرلر و لفظ زریق بوندن معرب اولمق ملاحظه اولنور (زر: کوز کره) دوکه که
 قفتان یا قه سنه دکرلر و کوز کره و جوز کر اصلنده قاووق تپه سنه دیکدکلی دوکه یه
 دیرلر و قفتان یقه سنه دیکدکلی کربان و انکله و توکه دیرلر هربری آخرک
 مقامنده و مطلقا دوکه ده استعمال اولنور (عروه: گوشه او) دوکه ایلی فارسیده
 اخکوزه دخی دیرلر و دوکه یه اخکوزنی دیدکلی ایلیکه کچوریلدیکی ايجوندر جی عری
 (دحریص و تحریص: تیریز) تحریف ایدوب اتریز دیرلر که قفتانک ایکی جانبده اولور
 جی دحاریص (بنقه: خشتک) اول درت گوشه لی بزددر که قفتانک و کوملک قولتوقلرینه
 قورلر و خشته و خشته دخی دیرلر جی بنایق (لبنه مثله) جی لبنات (کم: آستین)
 بیك جی اکام (ردن: سر آستین) کوملک باشی که قولتوق طرفه کلن طرفدر اصل
 الکم معناسنه لهذا بن پیرهن ایله تعمیر اولندی (کفه و عطف: نور دجامه) جامه نک
 قیورنسی که قیوروب دکرلر (طره: کناره کرباس اذرازا) طولانی برك کناری که
 اول طرف صیاقلو اولور (حاشیه: مثله) جی حواشی کلور (صنیفه: کناره کرباس ازبهنه)
 عرض برك کناری که بر طرفک صیاقلی اولمز و بعضیلر ایکی طرفه دخی صنیف دیرلر
 دیدی (حجر) حانک کسری و قنهی لغتدر (کناره دامن) اتک کناری جی مجور (درز)
 معروفدر که بیو تعمیر اولنور جی دروز (غریزه بخیه) ترکی و فارسیده نکنده دیرلر
 و درز یلر شورال دیدکلی کربنه دخی دیرلر و بخیه دخی بو معنایه در جی غریز (حرزه مثله)
 و مطلقا تیکش معناسنه دخی کلور جی خرز (شقه پاره جامه) جامه پاره سی جی شقاق
 (جبه) معروف لباسدر جی جباب (مذرعه زراعه بشمین) یو کدن اولان فرجی که چوقه

یت
 افلاک چیست خاسته
 کرد صیاه اوست
 خورشید چیست
 آنکله بر کلاه اوست
 جوهری دیدی که
 صنیفه الازار از اریک
 صیاقلر اولان طرفی در
 بعضیلر دیدی که صنیفه
 الثوب برك طرفی که
 صیاقلی اولسون
 فیروز آبادی دیدی که
 صنیفه اولثوب صنف

الثوب برك حاشیه میدر
 مطلقا یاخود صیاقلی
 یاخود صیاقلر اولان
 حاشیه میدر میدانی
 صیاقلی اولان طرفه
 تخصیص ایتدی
 (منه)

وصوفدن اولان فرجی به شاملدرجی مدرع (بطانه: آستر) جامه نك ايج يوزنده اولان
آستر راز تاش اولان كسنديه دخی بطانه دیرلر (ظهارة: روی جامه) جامه نك
بوزی كه بطانه مقابلی در فارسیده ابره واوره دخی دیرلر (دواج) تشدید و تخفیف ايله
لكن صواب اولان تخفیفدر (جامه زورین) جمله اثوابلر اوزرینه کیلوب جمیع اجزاء
بدنی سترایدن ایدن ثوب یقال ثوب داج سابغ غطی جسده كله قال فی الاساس صاحب
دیوان فرجی ايله تفسیر ایتدی (فرجی مثله) مصر حده جامه زورین ايله تفسیر اولندی یعنی
اوستلوك شرح سامیده رانك سكونی ايله در دیدی اساس وقاموسده فروج فانك قحی
ورانك تشدیددی ايله آردي ريق قفتان ايله تفسیر اولندی (صدره لپاچه) تكله قفتان كه
جمله اثواب اوزرینه کیلر و علما لباسنددر بعض نسخهده پشتك ايله تفسیر اولندی
یعنی كوچك سجاده كه عربیده خمره دیرلر بعضیلر زیبون و بعضیلر كو كوسلك
معناسنده در دیرلر جی صدر (قبا) معروفدر كه قفتان تغییر اولنور جی اقیبه (شفقه بند
قبا) قافتان باغی كه توكه وایلك منزله سنده (شفقه مثله (بلق: یله) برنوع قفتاندر كه
فارسیده بغلقاق دخی دیرلر جی یلامق (نقرجه چاك قبا) قفتان بیترجامی جی تفارج
(قبا: طاق یكتانی) آسترسز برقات قفتان كه ساده تغییر اولنور (قبا طاقین دوتایی)
آستری ایکی قات قفتان كه قیامه تغییر اولنور (قرطق) طانك ضم و قحی لغندر و صواب
اولان ضمی در كرتة ساده تكله قفتان و قیصه كوملك صاحب تحفه نیم تنه در دیدی
شرح سامیده قفتان كی بر لباسدر لکن قفتاندر كوچك و طاردر دیدیكي قول اخیره
مناسبدر جمعی قراطق (لباده) تخفیف و تشدید جاتردر (قبا نمد) كیچه قفتان كه
چوبانلر یغورلق ایدوب كه نك تغییر اولنور (مطربارانی) یاغورده كید كلری كه
یاغورلق تغییر اولنور جی مماطر (مبدله: جامه هر روزه) هر كون معتاد اولوب
كیدیكي اثواب كه كوندی تغییر اولنور بدل دن مأخوذدر كسر ايله برنسنه یی صانوب صاققمق
معناسنده و اسكیمكه دخی دیرلر و هر كون استعمال اولنان ثوب البته مبتدل اولوب نیز
اسكیر جی مبادل (مطرف) میك كسر و ضمی و طانك سكونی و رانك قحی ايله
جامه دوغی (ایکی تمغالی ثوب جوهری دیدی كه مطرف اول رداءدر كه ایكدن
طوقیوب تمغا وورلر فراء دیدی كه مطرف لفطنك میی اصلنده مضمومدر زیر من
حیث المعنی اطرفدن مأخوذ اسم مفعولدر ایکی طرفند تمغا اورلمش معناسنده لکن
ضممی استقال ایدوب كسریه تبدیل ایتدیله جی مطارف (سراویل: شلوار)
ایاغد كید كلری طون كه عربیده ازار و تركیده طومان و تنكه دخی دیرلر (حجره: جای
شلوار بند) اوچقور كچوره جك یر كه طون اوچقور لوغی تغییر اولنور و شلوار بند

(اوچقور)

قیامه مدایله مشق
القدام لباس معروفدر
مشق اولسه قیص
دیرلر و اشعاره فارسیده
پیراهن قبا كند عبارت
كو ملكنی طولانی
شق ایدر مقامده
ذكر اولنور و قبانك
اول و اضی حضرت
سلیمان علیه السلامدر
(منه)
بر كسنه یی فقیردر
دیه جك یرده ماله سبد
ولا بد دیرلر ای شعر
ولا صوف یعنی كچی سی
وقیون و دوه سی
یوقدر (منه)
كه كند و دن اولمق
شرطیله لهذا میدانی
دیدي كه الحیزة
انجا كه وا كردداننداز
كناره ازار (منه)

اوچقور قال الشاعر فی هجو بنخل بیت اگر شلوار بند مادر تو چوبند سفره تو بسته
بودی نژادی آن جلب تو قلتانرا جهان از نك تو وارسته بودی ج جز (نیفك نیفه)
طون آغی كه ایکی پاچه سی میانده اولور (قن پاچه شلوار) طون پاچه سی و كوملك یكنه
قن القیمص و قن القیمص دیرلر مصنف اساسده شمر قن ثوبك ای كه دیدی (تبان شلوار
خدمت) خدمت وقتنده كید كلری شلوار جوهری دیدی كه تبان اول كوچك
شلواردر كه عورت غلیظدی ستر ایدر جك قدر اولور و اكثر یا آنی كیمچیلر کیلر
صاحب دستور سراویل یلبسها المشارعون ايله تفسیر ایلدی اساسده رأیت تبانا یلبس
تبانا دیدكده نصكره و هی سراویل صغیره دیدی و میم ايله تمان لفظی شلوار كشتی كیر
ایله بعض نسخ كتایده تفسیر ایتدی یعنی كولشچی شلواری كه كولشچی كسوتی تغییر
اولنور (تكه شلوار بند) اوچقور جی تكك (تكك: ازار بند فروش) اوچقور صابجی
(خرقه: ركوی) اسکی بزپاره سی جی خرق (رقعه پاره) بزپاره سی كه جامه ده دكرلر كه
یامد تغییر اولنور و یامه لی ثوبه ثوب مرقع دیرلر كه فارسیده ژنده یقال الصاحب كالرقعة
فی الثوب فاطلبه مشا كلاجی رقام (ران: رانین) اثوابی محافظه ايجون كید كلری شلوار
و بوطلوق تغییر ایتد كلری ثوب كه دیز چاغشیری تغییر اولنور وقاموسده دیدی كه
ادیكدن اوزون ادیك كی بر لباسدر لکن ادیك كی ایاق صوقه جق ظرفی یوقدر بعض
نسخهده شلوار پشمین ايله تفسیر اولندی كه صاحب مصر حده نك چاغشیر ايله تفسیری
بو معنایه مناسبدر زیرا عادتاً چاغشیر یوكدن اولور لکن فقط دیز چاغشیر ینه
اطلاق اولنمق مناسبدر فارسیده اشم و راغنین دخی دیرلر (لقافه پای تابه) ایاغه
صار دقلری نسنده كه طولا ق تغییر اولنور و تحریف ایدوب پشاهه دخی دیرلر
(جورب) معروفدر و معربدر جی جوارب و جواربه دخی كلور (ازار)
معروفدر كه شلوار و قوطه مثلثو ثوبدر ج از (میزر م) ج میازر (رداء چادر)
خاتونلر باشنه اورند كلری كه چار تغییر اولنور صراحده پوشش ايله تفسیر اولندی
یعنی باشه بوروند كلری نسنده اردیه (طیلسان رداء كلان) بویوك رداء تالشاندن معربدر
وعرب بر كسنه یی عجمی دیوشتم مقامنده یا ابن الطیلسان دیرلر جمعه طیالسه (برقع)
قافك قح و ضمی لغندر (روی پوش) یوز اورتوسی كه طوواق تغییر اولنور صاحب
دیوان دیدی كه بر قوع دخی بو معنایه در جعه برقع (نقاب روی بند) یوزه باغلا دقلری
نسنده كه یاشمق تغییر اولنور جعه نقب (وصواص: برقع خرد منظر) اوافق دلكلو
طوواق كه قیلدن اورولمش بر قعدر كه خاتونلر كوزلر نك اوزرینه باغلار لر فارسیده
چشم بند و نسوان تحریف ایدوب چشم بند دیرلر (لثام: دهن بند) خاتونلر آغیزلرینه
باغلا دقلری یاشماق (عصابه سربند) باشه باغلا دقلری بزپاره سی كه باشی آغز یان كسنده لر

واقظ طیلسانده مشهور
اولان طاولامك انجیدر
صاحب تهذیب قاضی
عیاضدن نقل ایتدی كه
لامده حرکات ثلاثه
لغندر دیدی (منه)
مطرزی دیدی كه طیلسان
عجم لباسلرندن مدور
و سیاه لباسدر (منه)
پیشانی بنه و پنجه بند
دخی دیرلر كه پنجه بانك
ضمتیله غنچه و زننده
پیشانی معناسنده در
(منه)

باغلار لر عصب دن مأخوذ در باغلامق معناسنه مصنف فائده عامه دخی عصابه دیر لر
زیر اعمامه دخی باش باغیدر دیدی جعی عصاب (غفاره سر آغوج) خاتونلر باشلرینی
بورودکلری بز که نرکب تعبیر اولور جوهری دیدی که غفاره مقنعه نك آلتنه باغلدقلری
کوچك بزپاره سی در جعی غفایر (صقاع مثله) بعض نسخه ده رکوبی که در زیر مقنعه باشد
واقع اولدی بو معنا غفارک معناسیدر نته کم جوهریدن نقل اولندی مصر حده ابروبند
ایله تفسیر اولندی جوهری دیدی که صقاع اول بزپاره سیدر که نسوان سرپوشلرینک
آلتنه قورلر سرپوشلری یاغدن محفوظ اولق ایچون (خار سرپوش) خاتونلرک باش
اورتوسی که کسای تعبیر اولور فارسیده باشامه و عرییده مجر دخی دیرلر جمعه خیر
(مقنعه مثله) بعض نسخه ده دستار سر ایله تفسیر اولندی ج مقانع (قناع مثله) لکن قناع مقنعه دن
اوسعدر (حله دو جامه) ایکی جامه معلوم اوله که حله قاموسده ذکر اولندی اوزره
بردن یاغیری ثوبدن ازارورده مجمویدر حله البته ایکی ثوبدن یا آسترلی بریزدن
اولور نووی مسلم شرحنده دیدی که حله البته ایکی ثوبدن و اکثری ازارورده اولور
ابوعبیده دن نقل اولندی که حله البته جنس واحد دن ایکی ثوبدن اولور مطرزی
دیدی که حله ازارورده اولق مختاردر جعی حل (ملحفه چادر قزاغند) یورغان
چارشافی تعبیر اولور که چادرشیدن محرفدر قزاغند و قزاغند و کزاغند و کزا کند
یورغان معناسنه در جعی ملاحف (ریظه چادر یک تخت) یکپاره بز یعنی نسج واحد
اوزره طوقنوب بر ایندن اولان بزدر که بورونورلر جعی ریظ و ریاط (ملاه چادر
دوخت) ایکی پاره بز یعنی ایکی این بز که بری برینه تیکرلر و اورتاسی تیکشلی اولور
و بورونورلر (مرط: چادر خز) اول کساء طویلدر که خزدن ایدرلر و خاتونلر اثواب
اوزرینه کیدکلری ثوبه دخی دیرلر جعی مروط (عیبه جامه دان) جامه حفظ ایده چك ظرف
جعی عیاب (حقیقه باردان) بیوک هکبه که ایچنه اثواب طولدر و روب دوه یه یوکلدلر
(شرح بند جامه دان) جامه دانک آغزینی باغلیماق نسته جمعه شروج والله اعلم

﴿ فصل فی اثاث البیت و مایفرش کالکساء و الخدر و الستر و البساط ﴾

(کساء کلیم) معروفدر جمعه اکیسه (قطیفه: کلیم بزک) بیوک کلیم و بیوک قالی که فارسیده
شادر و ان دیرلر و اول صحیقلو احرام که بورونورلر بعض نسخه ده کلیم پوشش ایله تفسیر
اولندی معنای اخیره مناسبدر و حافلو ثوبه دخی دیرلر جعی قشایف و قطف (شمله
• کلیم نك) اول یوفقه احرام که اکبوتون بدنلرین صاریلر مصنف فائده کساء
یشملی به دیو تفسیر ایدی و اکربدنلرین اولوجهله صاریسلر که اصلا آچوق موضع
قالسه اول شمله یه شمله صماء دیرلر (ستر: پرده) معروفدر ج ستور و استار و (ستاره)

م و قاپورده مننده استعمالی شایعدر ج ستایر (ستره م) ج ستر (خدر م) ج خدور
(حجاب م) ج حجب (حمله) حا و جیم و لامک قنچه لر یله (پرده عروس) کلین ایچون
قور دقلری پرده که قبه لوا اولور آئی جهاز ایله تزین ایدوب عروسی آنده اجلاس ایدرلر
ج حجاب (شف • پرده نك) بر نوع یوفقه و اینجه پرده در که اکثریایوکدن ایدرلر
شال کبی ج شفوف (بساط • کستر دنی) دوشه مک ایچون یایدقلری نسته پستر دخی
دیرلر ج بسط (نطه • نهالین) منقش پرده و نهالی دخی دیرلر بیت بتن بویا کند
کلمهای تصویر نهالی را * بیابیدار سازد خفتکان نقش قالی را * مطرزی مغربده
دیدی که نطه صوفدن بر ثوبدر که هودج اوزرینه اورترلر و سیردن شوو جهله نقل
ایتدی که انماط نط لفظنک جمیدر که نط دوشک یوزی تعبیر ایدکلری الاجه ثوبک
اسمیدر جابر حدیثنده واقع اولدی که انه قال لما تزوجت قال لی علیه السلام هل اتخذتم
انماط بعض نسخه ده غلاف پستر و صاحب ترشیع جامه افکندن ایله تفسیر ایدکلری
معنای اخیری تأیید ایدر و اسلوب و طریقت معناسنه دخی کلور ج انماط (زربیه) زانک
ضم و کسری لغتدر (شادر و ان) اول ذی قیمت قالی در که ملوک بساطند در فارسیده شش
علم دخی دیرلر بعض نسخه ده پرده تحت دیو تفسیر ایدی ج زرابی (طنفسه • قالی بزک)
بیوک قالی که صحیقلو اولور ج طنافس (محفوری م) مطرزی دیدی که محفور بحر
روم کنارنده بر قصبه در که آنده دوشمه طوقنور بساط محفوری اول قصبه یه نسبتدر (قالی)
معروفدر که تحریف ایدوب حالی دیرلر (مسح: پلاس) معروفدر که دوه توکندن
طوقورلر بر لباسدر اکثر رهبانلر کیرلر پلاس بای عربیه ایله مسح معناسنه در پس
مغرب اولدینی ظاهر در ج مسح (حلس • پلاس خانه) خانه لوده اولان پلاس که
هر زویه اولور سه دوشلر و دابه یه چل ایدرلر و حصیر کبی اکثریای بساط جیده آلتنه
قورلر و فی الحدیث کن حلسامن احلاس بیتک یعنی خانه که ملازمت ایله ج احلاس •
(عباءه پلاس ستر) قالین پلاس و بعض نسخه ده پلاس کردن ایله و بعضنده کلیم مخطط ایله
تفسیر اولندی ج عباءه (لبد نمک) کیجه ج لبود (لباد: نمک) کیجه یاییجی کسنه (نطع)
نونده حرکات ثلاثه جائزدر (پستراز ادیم) سختیاندن یایدقلری دوشک بعض نسخه ده
پستراز مشکیزه ایله تفسیر اولندی یعنی طلاطیندن یایدقلری دوشک ج نطوع و انطاع
(حصیر • بوریا) معروفدر (باری م) مشهور اولان بودر که حصیر او شدن و قدره دن
یایدقلری و باری قشیدن یایدقلرینه دیرلر جوهری دیدی که بوریا قصبیدن یایدقلریدر
اصمی دیدی که بوریا لغة فارسیده در عرییده باری و بوری دیرلر (خره: جای نماز)
کوچك سجاده جوهری خرما پیراغندن یایدقلرینه تخصیص ایدی (مسجده م)

جوهری دیدی که
شود ز ملحفه معناسنه در که
چادر دن مغربدر که
و صاحب محل صدر
چکی برنوب در که
حدیث السن اولان
نسوان کیرلر (منه)
ابن الانباری دیدی که
عیبه اول جامه داندر که
اکارجل افضل ثابتی
وانفس متاعی وضع
ایدر و فی الحدیث
الانصار کرشی و عیبتی
رسول اکرم انصاری
محرم اسرار اغخاذ
اینگله عیبه یه تشبیه
ایتدی کرشی جامتی
معناسنه در و کرش
عرب عندنده جاغندن
عبارندر اشی مصنف
اساسده دیدی که
ومن المنعار هو عیبه
فلان اذا کان موضع
سره وعن النبی علیه
السلام الانصار کر
شی و عیبتی یعنی انصار
بنیم هم سرمدرا سراریمی
آنله وضع ایدرم
(منه)
سایده قطیفه و قرطف
و منامه شب پوشدر
دیدی که یعنی کیجه وقتی
او یوه چك پس لحاف
قیلندندر (منه)

مسجد و سجاده دخی بومعنايه در (دست: چار بالش) درت گوشه لوبصدق ج دست
(وساده بالش بصدق ج وسایند (مرفقه: بالش تکیه) درسك طایانه جق بصدق (نخده بالش
سر) باش آلتنه قودقتری بصدق (مصدق بالش رخ) یوز یا صدیقی (مسوره بالش نشستن)
اوزرینه اوتوره جق کوچك مندر صاحب مصرحه بالش چرمین ایله تفسیر ایتدی
یعنی دریدن یا بدقتری بصدق و بوتفسیر فیروز آبادی کلامنه موافق درک متکامن آدم
کالمسوره دیدی (مسند بالش بستی) ارقه ایله طایانه جق بصدق (نمرقه) نونك ضمی و میك
سکونی و رانك کسره لر یله لغتدر نیم بالش یاریم بصدق یعنی کوچك بصدق که ایر
اوزرینه قوزلر و محفده طایانورلر بزم دیار مزده کرده بالین و قولتی بصدیقی تعبیر
اولنورج غارق (حشیه چبوت) جامه خواب آکنده معناسنه یعنی ایچی یوک و پنبه
ایله طولش یانه جق دوشك و اول یوک و پنبه دخی چبوت و چبوت و آکین
دخی دیرلر ج حشایا (فراش بستر) دوشك و مطلقا بطن اولنان دوشه مه ج فرش (مثال م)
ج امثلة و مثل (مضربه بستر آکنده و بنجیه کرده) پنبه ایله طولوب نیکنده لیش دوشك
(کرسف پنبه کهنه) اسکی پنبه و دیوبت لبقه سنه دخی دیرلر ج کراسف (نجاد ژنده) اسکی
جامه بعض نسخده پلاس ایله تفسیر اولندی و کتب مطوله ده دیدی که نجاد اول پرده
وساژ دوشمه در که آتلا ایله خانه بی تزیین ایدرلر و بصدق و مندره دخی دیرلر و نجاد
بصدق و دوشك اصلاح ایدن کسنه به اطلاق اولنور و مصنفك نجاد ژنده دوز
دیدیکی اگر چه نقل اولنان معنی به قریبدر لکن نجادی تفسیرینه چندان مناسب دکلدر
(لحاف کواغند) یورغان و فارسیده لحیف دخی دیرلر ج لحاف (شعار جامه اندرونی) ایچ
قفتانی (نار جامه بیرونی) اوست قفتانی که شعار اوزرینه کیرلر بعض کتب لغتده و بعض
نسخده کذلک مذکور اولان تفسیرک عکسی ایله تفسیر اولندی لکن صحیح اولان تفسیر
اول اولدیفته کتب معتبره شاهد درج دثر (مقرم چادر شب زیرینی) آلت چارشی
که جامه خواب اوزرینه دوشلرلر فارسیده بستر آهنگ دخی دیرلر ج مقارم (قرام
م) ج قرم (محبس م) ج محابس (هدب: ریشه) صیاق و پسکل دیدکری نسنه ج
اهداب (خله م رصه کلاه دستار) اول کلاه که اوزرینه صاریق صاریلر و الله اعلم

الباب التاسع عشر في العدد

(واحد یکی) بر (اثان دو) ایکی (ثلاثه سه) اوچ (اربعه چهار) درت (خسه
پنج) بش (سته شش) التی (سبعه هفت) یدی (ثمانیه هشت) سکز (تسعه نه)
طقوز (عشرده ده) اون و فی المثل ده درین سعدالقین معلوم اوله که علماء علوم ادبیه
مثل مذکور خصوصنده اقوال مختلفه ذکر ایتدیلر بعضیلر دیدیلر که طائفة اعجام

(عرب)

عرب اعتقادنده اصحاب مکر و خدیعه و ارباب کذب و حیل اولوب اکثر اوقانده
بعض اعجام صیدلانی عرب قبیله لر یله مختلط اولوب کونا کون بونجق کتوروب
خرید و فروخت ایدرلر ایدی و لسان عربیدی کرکی کبی ادایه قادر اولوب کندو
اصطلاحلری اوزره واحدهن یک اثین دن دو و عشره دن ده لفظیله تعبیر ایدرلر
ایدی برکون بر چرجی عجم احیاء عربدن بر قبیله یه بر از سیاه و بیاض بونجق کتوروب
متاعی فروخت صد دنده دوز یعنی ایکی نوع بونجقم وارد یا خود اون بونجقی
شوقدر اچقده آلام دیو کلامنی مشتبه سویلدی و مستعین واقع حالی تفحص ایتدیلر
کلامنی واقع مطابق بولمیلر و کاذب اولدو غند جزم و اتفاق ایدوب ده درین دیوب
سعدالقین لفظنی دخی یانده ضم ایتدیلر زیرا سعد حداد کندو غندلرنده کذب
ایله معروف بلکه هر دمیرجی هرگز طوغری سولنامک اوزره معتدلر ایدی لهذا
دیدیلر که اذاسعت بسری القین فاعلانده مصبح یعنی اگر حدادک کججه وقتی کتدیکنی
استماع ایدر سك معلومك اولسونکه صباح وقتی کتشدلر پس کذبدن بوا یکی لفظنی بری
برینه ضم ایله تعبیر ایتدیلر و اگر بر امر باطلاک بطالاتی اشعار مراد ایتدیلر لفظین
مذکورین ایله تعبیر ایدرلر صکره کلمه مزبورده تصرف ایدوب دهدر و دهدن
و دهدار دیوب باطل مراد ایتدیلر و لفظ دری تنید صیغه سیله ایراد ایتدیلر قین
لفظنه مزاجه ایچون بعضیلر دیدیلر که ده درایکن مثنی ایتدکری باطل معناسنه
مبالغه و بطلانک شدة و تضاعفنه تلمیح ایچوندر نهم داهید یعنی بلیه عظیمیه دال
اولان اسماء مفرد بی جمع صیغه سیله ادا ایدرلر شرک کثرة و تضاعفنه اشارت ایچون
مثلا اقور: و فتکر: و برج لفظلری داهید معناسنه مفرد ایکن معنای مذکور ملاحظه سیله
اقورین و فتکرین و برجین دیوب جمع صیغه سیله ایراد ایتدیلر و دخی الفاظ معربده
ادنی تغییر مستحسن اولغله ده لفظنک دالک فتحه سنی ضمیمه تبدیل ایدوب ده دیدیلر
حاصل کلام مذکور کذب و باطل و برکسنه صاحبی تکذیب مقامنده ضرب اولنور مثل
معروف قدر حکایت اولندی که عدی بن ارطاة الفزاری بنت اسماء بن خارجة هند نام
قزینه خطبه ایچون عمر بن عبدالعزیزه برنامه ارسال و بوخصموصی نیاز ایتدکده عمر
مذکور جوابنده شو و جهله در الفاظی کشیده سلاک تحریر ایتدی که اما بعد فان
الفزاری لاینفک و السلام چون بونوشته عدی مزبوره واصل اولدی بعد القراءه
معناسنه مطلع اولمیدن زمانک اعلی اولان ابی عیننه بن المهلب نام علامدیه ارسال
ایتدی که مرقوم مذکور دن مراد نه اولدیغنی حل و کشف ایله ابی عیننه دخی
قراءت ایدوب مرادی نه اولدیغنی شو و جهله افاده ایتدی که فقره مرقومه ابن داره نک

(۱۸۱) (اقصی) (ل)

صیغه ۱۳۶
ای و مرقومه کمر دخی
ایله تفسیر ایتدکری
مطلقا دوشمه معناسنه
اولتی اشعار ایدر
و مطولانده ضرب
من البسط تفسیری
خاص اولدیغنده
صریحدر (منه)
لهذا میدانی پلاس ایله
تفسیر ایدی (منه)
یعنی بویون شالی یعنی
الاجه کلیم (منه)
مشکزه و شکره بلغاردن
کلور خوش رایجه لو
بر دریدر ملاطین
و تلاتین (منه)
فارسیده حصیر اوتنه
دوخ دیولر (منه)
میرد کاملده دیدی هر
کله که اولی و او مکوره
اوله اول و او همزه به
تبدیل قیاسدر و شاح
و شاح و ساده اساده
کی (منه)
فارسیده بوب اول
بساطدر که خانه بی تزیین
ایچون بسط ایدرلر
ترکیده بویه دوشك
دیدکری بویینه دن
معروف اواق ملاحظه
اولنور (منه)
بعض نسخده مقوم
چارد نقش کرده ایله
تفسیر اولندی یعنی
اول منقش بزه که
نشان باشلرینه اورتلر
و دیار مزده ل مقوم سی
دیدکری منقش بزه
بارد سی دخی بوقیلدندر
(منه)

معلوم اوله که ان لاده فلاله مثل ماده سی و جوه مختلفه اوزره و ایت او لندی بعضی ان لاده فلاله عبارتله و ایت ایتدیلر یعنی ایک و بر میجه اولی هم و بر میس اول اول و دین و نانی ده دن و بر (۱۳۸) اولی ملاحظه اولور و عید دینی که فلاله

شوبته نلمج در که بیت ان الفزاری لایفک مقتلا من النواکه دهدار ایدهدار
یعنی فزاری بر قبیله در همیشه غلاماره و مأیون اولد قلرندن غیری زیاده
جاقترندن ناشی باطل سبیلله باطل سویلر (احد عشر : یازده) اون بر یازده
دخی دیرلر (اثی عشر : دو وازده) اون ایکی دو وازده دخی دیرلر (ثلاثة عشر : یازده)
اون اوچ (اربعه عشر : چهارده) اون درت چارده دخی دیرلر (خمس عشر : پانزده)
اون بش (سته عشر : شانزده) اون الی (سبعة عشر : هفده) اون یدی (ثمانیه عشر : هجده)
اون هجده (تسعة عشر : نوزده) اون طقوز نوزده دخی دیرلر (عشرون : بیست)
یکری (احد و عشرون) معلوم اوله که مرکبات عدیده ده لغت عربیده
همیشه اقل اولان عددا کثر اولان عدد اوزرینه تقدیم اولور و اون بردن یوقارو
اولان اون طقوزه و ارنجه عددین مابینده ملحوظ اولان و او عطفه لفظدن ساقط اولور
بعده اولان مرکبانه و او مذکور ملحوظ اولور و لغت فارسیده اولان اعداد
مرکبده اون بردن اون طقوزه و ارنجه اقل اولان عدد تقدیم اولوب اقل ده
نوع ماتصرف اولور مثلاً یک ده مقامنده یازده دیرلر و افعه عربیه کبی و او مذکور
مطوی اولور بعده اولان مرکبانه اکثر اقل اوزرینه تقدیم و عددین مابینده و اورسمی
توسیط اولور ماقبلک ضمه سنه دلالت ایچون و لسان ترکیده بواسطوب مرعی در که
اون بردن اون طقوزه و ارنجه اکثر اقل اوزرینه تقدیم اولور و سایر مرکبات دخی
بو وجه اوزره اولوب عددین میانده اصلا و او توسط ایچر مثلاً فارسیده بیست و یک
و ترکیده یکری بر دیرلر (اثان و عشرون : بیست و دو) یکری ایکی (ثلاثة و عشرون : بیست و سه)
یکری اوچ (اربعه و عشرون : بیست و چهار) یکری درت (خمس و عشرون : بیست و پنج)
یکری بش (سته و عشرون : بیست و شش) یکری الی (سبعة و عشرون : بیست و هفت)
یکری یدی (ثمانیه و عشرون : بیست و هشت) یکری سکر (تسعة و عشرون : بیست و نه)
یکری طقوز (ثلاثون سی) اوتوز و طقسان طقوزه و ارنجه اولان مرکبات یکری بردن یکری طقوزه و ارنجه اولان مرکبانه قیاس ایله
معلوم اولمغه مقایسه حواله ایدوب رؤس عقودک باقیسنک بیانه شروع ایدوب
دیدی که (اربعون چهل) قرق چل دخی دیرلر (خسون پنجاه) الی پنجه دخی دیرلر
(ستون شصت) التمش (سبعون هفتاد) التمش (ثمانون هشتاد) سکان (تسعون : نود)
طقسان (مائة صد) یوز (مائان دو بیست) ایکی یوز (ثلاثمائة سیصد) اوچ یوز (اربعمائة : چهار صد)
در تیوز (خمسائة پانصد) بشیوز (ستمائة شش صد) الی یوز (سبعمائة : هفت صد)
یدی یوز (ثمانمائة هشتصد) سکر یوز (تسمائة نه صد) طقوز یوز (الف : هزار)

نسته اولدی یعنی صورتده
غیری فلاله نسته فی مراد
ایدم دبه جک یوده
ضرب اولور و مستقصی
دیدی ان لاده فلاله
عبارتی دال ففتح و کسر یله
روایت او لندی که کله
فارسیه در معنای ضرب
و یکد عرب کنندی
کلاملر نده استعمال
ایتدیلر اصلی بودر که
بر کسینه ک قریبی قتل
ایدن قاتلی اول کسینه
ضرب و اخذ انتقام ایدره
دیمش ایکن یولده
مصادفه ایتد کلر نده
مسامحه ایدوب ضرب
ایعزا کلام مذکور
تکلم ایدرلر یعنی چون
بودفه قاتلی ضرب
ایتدک بعد الیوم ضرب
ایغز سنس ان لم یکن
ده فلاله کون ده تقدیر نده
اولور بر نسته ک و قتی
حلول ایدوب یا خود
فرصت اله کیرمش ایکن
فوت ایدن کسینه فی
نواج مقامنده ضرب
اولور یعنی فرصت
واقع اولمش ایکن فوت
ایدنجه معلوم اولور که
بعد الیوم اول ایش
اقدام ایغز سنس نوری
شو و جهله بیان ایتدی که
بر فارسی کسینه دو شنه
فرصت بولوب غلامنه
دده دیوب غلام دخی
خیم مزبوری قبض
و ضرب ایدر ایدی و
عرب اوزر لریته اوغرا
یوب قضیه دن آگاه اولمغه کلام مذکور ایبر ایتدی یعنی فرصت اله کیرمش ایکن همان ضرب ایله اگر بود فتنده ضرب ایچر (هزار)

ایسک صکره ضرب ایدوب پیشان اولور سن فرصتی غنیمت بیلوب فوت ایچا ک کر لایه جک یوده ضرب اولور (منه)

هزار (یک (الفان دو هزار) ایکی یک یعنی ایکی کره یک و علی هذا القیاس (ثلاثة
آلاف سه هزار) اوچ یک (اربعة آلاف چهار هزار) درت یک (خمس آلاف پنج
هزار) بش یک (سته آلاف شش هزار) الی یک (سبعة آلاف : هفت هزار)
یدی یک (ثمانیه آلاف هشت هزار) سکر یک (تسعة آلاف نه هزار) طقوز یک
(عشرة آلاف ده هزار) اون یک (احد عشر الفایزده هزار) اون بر یک یعنی اون بر کره یک
(اثنی عشر الفادو وازده هزار) اون ایکی یک (ثلاثة عشر الفاسیزده هزار) اون اوچ یک
(اربعة عشر الفا : چهارده هزار) اون درت یک (خمس عشر الفا پانزده هزار) اون بش
یک (سته عشر الفا شانزده هزار) اون الی یک (سبعة عشر الفا : هفده هزار) اون
یدی یک (ثمانیه عشر الفاهجده هزار) اون سکر یک (تسعة عشر الفا نوزده هزار) اون
طقوز یک (عشرون الفایست هزار) یکری یک (ثلاثون الفاسی هزار) اوتوز یک
(اربعون الفاجهل هزار) قرق یک (خسون الفای پنجاه هزار) الی یک (ستون الفا
شصت هزار) التمش یک (سبعون الفاهفتاد و هزار) التمش یک (ثمانون الفاهشتاد و هزار)
سکان یک (تسعون الفا نوزده هزار) طقسان یک (مائة الف : صد هزار) یوز یک
(مائة و بیست هزار) ایکی کره یوز یک (ثلاثمائة الف سیصد هزار) اوچ کره یوز یک
(اربعمائة الف چار صد هزار) درت کره یوز یک (خمسائة الف پانصد هزار) بش کره
یوز یک (ستمائة و الف شصت هزار) الی کره یوز یک (سبعائة و الف هفتصد هزار)
یدی کره یوز یک (ثمانمائة و الف هشتصد هزار) سکر کره یوز یک (تسمائة و الف نه صد
هزار) طقوز کره یوز یک (عشر مائة و الف ده صد هزار) اون کره یوز یک (الف : الف
هزار هزار) یک کره یک (وترطاق) تحریف ایدوب تک دیرلر (شفع چفت) معروفدر

فصل فی کسور العدد و مائیناسیها

(حصه : بهره) معروفدر که اولو تعیر اولور ج حصص (شقص م) ج اشخاص
(قسط م) یقال قسط علیهم المال قسمة علی القسط و السویة ج اقساط (جزؤ م) ج اجزاء
(سهم م) ج سهام و سهمان و اسهم جوهری دیدی که السهمه النصیب (نصیب م) ج انصباء
(خلاق م) (کفل م) ج کفول (حظ م) ج حظوظ (قسم م) ج اقسام (بعض لخت)
بر ازیاره فارسیده برخ دخی دیرلر ج ابعاض (نبدانک) از یحق نسته که اعتباره صالح اولیه
نبدانلنده بر نسته بی اقبوب اعتباردن اسقاط اتمکه دیرلر و قلیل اولان نسته دخی اکثر یا
مطروح اولور ج انباز (یسیر م) و فی الأساس الیسیر الحقیر القلیل (نزر و قلیل م) (نصف
نیمه) بر شینک یاروسی شق و شطر م ثلث سیک اوچده بر (ربع : چار یک) در تده بر (خمس
پنجه یک) بشده بر (سدس شش یک) الی ده بر (سبع هفت یک) یدیده بر (ثمان هشت یک) سکر ده
بر (تسع نه یک) طقوز ده بر (عشر ده یک) اونده بر (عشر م) جی اعشراء کلور نصیب و انصباء

تا یوز و ارنجه بوقاعده
جاری اولور آند نصکره
اوچ یوزدن طقوز یوز
و ارنجه اقل اکثر
اوزرینه تقدیم اولور
زیرا اندره اقل اکثر
مقدار بی بیان ایچوندر
مثلاً ثلاثه لفظنده
اولان ثلاثه فاج یوز
اولدی یعنی تعیین ایچوندر
(منه)
تا یوز و ارنجه اند نصکره
لغت عربیه کبی اقل
اوزرینه تقدیم اولور
(منه)
تا یوز و ارنجه اند نصکره
اقل تقدیم اولور عربی
و فارسی کبی زیر اندن
صکره اقل اکثر
مقدار بی ایدام ایچون
تقدیم اولور (منه)
طقوز یوز و ارنجه
و ارنجه مرکبات مقایسه
ایله معلوم اولور
(منه)

قطر دیدی مربع
ربع و معشار عشر
معشار سنه در ایدر دن
عربی استعمال اولندی
مثلاً ثلاث دیرلر
ثلث معشار سنه در (منه)

کمی معشارم (موجودیکان یکان) بربر بر مثلاً جاء فی القوم موحده بربر لرقوم بربر رکوب
یا لکوز یا لکوز کلسه لرو علی هذا القیاس احادم مثنی دوکادوکان (ایکیشرا یکیشرا ثلث
سه کان کان اوچر اوچر) مثلث م رباع چارکان چارکان) در در در در (مربع م خاس پنجکان
پنجکان) بشر بشر (مخمس م) و علی هذا الی عشر عشر من حیث الاعراب کتب نحوه
غیر منصرف بخشنده احوالری تفصیل اولثقله کیت سبک رکاب خامه اول وادیده
میدان ویرلیدی والله اعلم

فصل فی الوزن کالدرهم والقیراط وغیرهما

(عین زر) الوزن (شعیره جو) آرپه که معروفدر لکن بمقامده مراد بر آرپه آخرنجده
وزنبر (شعیرتان : دوجو) ایکی آرپه یعنی ایکی آخرنجده اولان وزن معلوم
اوله که وزنردن جله دن مقدم اعتبار اولنان وزن شعیره اولدینی مشهور
اولشددر لهذا مصنف شعیره ایله ابتداء ابتدی و شعیره نک اجزاسند تعرض اتندی
لکن ابن سینا کلامدن متفهم اولور که مقدم اوزان ذره اوله حیث قال (نظم)
جوی شش خردلست و خردلی را ده و دوفلس دان از روی تقدیر بود هر فلس
از آنها شش قتیله قتیل شش تقیرست ای جهانگیر تقیری هست قطمیرست وانگاه
ده و دوزره آمد وزن قطمیر پس شعیره آتی خردلدن مرکب اولوب اجزاسی
خردل اولور (جدم) فیروز آبادی دیدی که جبه بر در همک ثمنک سدسی مقداریدر که
بر در همک قرق سکر جزوئندن بر جزئی اولور (طسوج : تسو) مفتاح اللغة صاحبی دیدی
که تسو ربع دانکدر زیرایکری درت جبه بر دیناردر و دینارک سدسی درت جبه در
بر دانکدر و بر دانکک ربعی که بر جبه در تسو اولور که تعریب ایدوب طسوج دیرلر
انتهی و کلام مذکور بحر الغرایب کلامند موافق در و صاحب جامع بحر الغرایب کلامنی
نقل و تمریض ایدوب تسو لفظنی شو وجهله بیان ابتدی که تسو بر یچق جبه در
ویکری درت جبه بر دیناردر و دینارک ربعی که آتی جبه در بر دانکدر پس تسو دانکک
ربعی و دینارک ربعک ربعی در که دینارک یکری درت بخشندن بر یچوق بخشی اولور
فیروز آبادی طسوج ایکی جبه در دیدی ج طساج (قیراط) اصلنده قیراط ایدی
دینارک اصلی دینار اولدینی کی (نیم دانک) یاریم دانک که ایکی جبه اولور و دانکک تعریفنده
اختلاف اولدینی سبقت ابتدی که بعضیلر عندنده درت جبه و بعضیلر عندنده الی جبه
اعتبار اولثقله نصف دانک قول اوله نظرا ایکی جبه و قول ثانی به نظرا اوچ جبه
اولور و بعضیلر دیدیلر که قیراط یاریم دانک آتی چکر دکدر و دخی معلوم اوله که بر جبه
ایکی شعیره دن و دینار یکری درت جبه دن عبارت اولثقله بر دینار قرق سکر شعیره
اولور (ثمن سه تسو) اوچ جبه یعنی دینارک یکری درت جزءندن اوچ جزءنه ثمن دینار

(دیرلر)

دیرلر (سدس دانک) که دینارک یکری درت جزءندن درت جزئیدر (دانق م) نونک
فتح و کسری لغتدر و دانک دن معربدر (ربع دانک ونیم) بر یچق دانک که الی جبه که
اون ایکی شعیره در (ثلث دو دانک) ایکی دانک یعنی دینارک سکر جبه سی که اون الی شعیره در
(نصف دینار نیم دینار) یاریم دینار که اوچ دانک اون ایکی جبه و یکری شعیره در دانک
وجه و شعیره اعتباریله (ثلثان چار دانک) درت دانک زیرا بر دینار الی دانک در که
ثلثانی درت دانک اولور وجه حسابیله اون آتی جبه و شعیره حسابیله او تو زایکی شعیره
اولور (نصف و ربع : چهار دانک ونیم) درت یچق دانک زیرادینارک نصفی اوچ دانک
وربعی الی جبه که بر یچوق دانکدر مجموعی درت یچوق دانک اولور که بحساب جبه
اون سکر جبه و بحساب شعیره او تو ز الی شعیره در (ثلث و ربع نیم دینار ونیم دانک) یاریم
دینار و یاریم دانک زیرادینارک ثلثی سکر جبه در که ایکی دانکدن عبارتدر و ربعی الی جبه در
که بر یچوق دانکدن عبارتدر پس مجموعی اوچ یچق دانکدر و اوچ دانک نصف دیناردر
و بحساب جبه اون درت جبه و بحساب شعیره یکری سکر شعیره در (نصف و ثلث پنج دانک)
بش دانک دینارک نصفی اوچ دانک و ثلثی سکر جبه که ایکی دانک عبارتدر پس مجموعی بش دانک
اولور و بحساب جبه یکری جبه و بحساب شعیره قرق شعیره در (ثلثان و ربع : پنج دانک ونیم)
بش یچوق دانک زیرادینارک ثلثانی اون الی جبه در که درت دانکدن عبارتدر و ربعی الی جبه
در که بر یچوق دانکدن عبارتدر پس مجموعی بش یچق دانک اولور و بحساب جبه یکری ایکی
جبه و بحساب شعیره قرق درت شعیره در (دینارک دینار) بر دینار که تعریفی مرورایتدی که
بحساب شعیره قرق سکر شعیره و بحساب جبه یکری درت جبه و بحساب دانک الی دانک
و بحساب خردل ایکی یوز سکان سکر خردل و بحساب فلس اوچ یک در تیزو الی آتی فلس
و بحساب قتیله یکری یک یدییوز او تو ز آتی قتیله و بحساب تقیر یوز یکری درت یک درت
یوز اون آتی تقیر و بحساب قطمیر طقوز یوز طقسان بش یک اوچ یوز یکری قطمیر و بحساب
ذره یک کره یک طقوز یوز قرق اوچ کره یک طقوز یوز او تو ز الی ذره مقداریدر هذا
ما-تخر جتد فی هذا المقام والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب یوم البحث والحساب
ج دانایر (مثقال سنک دینار) دینار و زننده یعنی دینار آخر لغنده اولان سنه هر نه اولور سه
اولسون مثلاً بر مثقال کومش که بر دینار آخر لغنده اولان کومش دیمکدر تفسیر مذکور ارباب
لغته مثقال الشیء میزانه من مثله دیدیکری کلامه مبنی اولق ملاحظه اولور ج مثاقیل
صاحب سامی دیدی که مثقال درهم حسابیله بر درهم و ربع سدس درهم و اوچ شعیره
و طسوج حسابیله یکری درت طسوج در و بمقامده صاحب قاموسک مکیال و میزان
خصوصنده تخریرایتدیگی کلمات نقل و ترجمه اولق مناسب ملاحظه اولور (مل ه)
ماده سنده دیدی که مکوک ثنور و زننده بر مکیال در که بر یچق صاع آله یا خود نصف

شرح و تابه حواشیدندن
بر حاشیه متبرده دیات
بخشنده و فم اولدی که
رسول اکرم زمانده
بر دینار اون درهم
وزنده ایدی که یچوق
اون درهم بدی مثقال
اولق اوزره ویزم
دیار مزده دولت
عثمانیه راج اولان
قرق درهم مقداری
اولور و راج اولان
در همک دوردی بر
در هم شریعیدر دیدی
(منه)

رطلدن سکر اوقیه و از نجه یا خود نصف و پیه صیفه و پیه یکری یکی مد یا یکری درت
مد در رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت تلمیذ مدی ایله یا خود اوچ کله جده در و کله جده
بر من و بر منک سکر ثنی در و من یکی رطل و رطل اونی یکی اوقیه در و اوقیه بر استار
و بر استار ثلثانی در و استار درت مثقال و نصف مثقال و مثقال بر درهم و بر درهم
اوچ سبیدر و درهم التی دانک و بر دانک یکی قیراط و بر قیراط یکی طسوج و بر طسوج
ایکی جده و بر جده بر درهم ثمنک سدی یعنی بر درهم قرق سکر جزءندن
بر جزویدر (بدره: ده هزار دینار) اونی بیک دینار ج بدر بدور دخی کلور یقال فلان
ینهب البدور و یب البدور (صره: کیسه زر) آلتون کیسه سی درهم و دینار وضع
ایتد کتری کیسه پیه شاملدر ضرردن مأخوذ در برشی باغلامق معناسند و باغلامق
نسنده صراردیر لر بعضی نسخه در کوی زربستن ایله تفسیر اولندی یعنی بومعنایه مبنی اوماق
ملاحظه اولور یقال ضررت الدرهم فی الصرة ای شد دتها ج ضرر (قنطار بیک پوست
کلور زر) جوهری دیدی که قنطار معاذین جبلدن بیک ایکی یوز اوقیه اولمق اوزره
روایت اولندی بعضیلر یوز یکری رطل و بعضیلر بر صغیر درسی طولو آلتون دیدیلر
و صاحب دیوان یمش بیک دیناره دخی دیر لر دیدی ج قنطیر (ورق: سیم) کومش لکن
فضه غیر مضروبده استعمالی شایعدر فراء دیدی که ورق ده اوج لغت و اردو اوک قحی
و راتک کسری و اوک قحی و کسری و راتک سکونی (رقه م) ها و اوک عوضدر
و فی الحدیث فی الرقة ربع العشر جی رقیق کلور و یقال ان الرقیق یغطی افن الافین یعنی
دراهم کثیره احق کسندک ج قنقنی سترایدز و نعم ماقال البستی فی الامیه (نظم) الناس
اعون من و الله دولته * و هم علیه اذا عاده اعوان * سبحان بلا مال باقل حصر *
و باقل فی ثراء المال سبحان (درهم درم) معروف و معربدر و درهم التی دانیق و هر دانیق
اللی جیددر صحیح اولان بودر که ذکر می سرورایدن اوزان خصوصنده هر عصرک
و هر مملکتک بر کونه اصطلاحی وارد ج دراهم (اوقیه: چهل درم) قرق درهم ج
اواقی یا ناک تخفیف و تشدید جی طراز ج (فلس: درم مسین) باقردن یا بدقلری درهم
دن معربدر جیدونق معناسند دیدی جی طراز ج (فلس: درم مسین) باقردن یا بدقلری درهم
فارسیده پیشتر ترکیده پول دیر لر ج افلس که جی قلندر و فلوس جی کثرتدر و مقلسه
مقلس دید کتری کویادر همی فلوس و زیوف اولدی یا خود بر حاله واردی که بر فلسه
مالک دکلدر معناسند در مصنف اساسده دیدی که فلس لفظنک اسم جی مقلایس در یا خود
مقلایس مقلایس لفظنک جیددر و مقلس و مقلس اول کسنددر که قاضی انک افلاسیله حکم
ایدوب ندا ایتد مرش اوله (قراضه: پاره زر) آلتون اوقاغی قرض دن مأخوذدر قطع
معناسند قراضه الذهب آلتون قیرپندی سی دیمکدر و دله یه یعنی سکاره ابن مقرض

(دیر لر)

هون لام ایله استعمال
اولنه محبت و علی ایله
استعمال اولنه بفض
معناسند کلور (منه)

معانی اوله نظر ایله
افلس الرجل عبارتی
اخبث الرجل بر
کسندک اصحابی خبیث
اولسه قیلندن اولور
(منه)

دیر لر تقول ابن مقرض قتال للحمام اخاذ بمحلو قها ج قراضات (ضراب: درم زن) درهم
سکه ضرب ایدن کسند (سکه مخ درم) درهمه نقش معهود احداث اتمک ایچون استعمال
ایتد کتری منقوش دیمور (صیرفی صراف) معروفدر عرا حده سیم سر کسند ایله تفسیر
اولندی یعنی کوشی راج ایدنجی ابن سکیت دیدی که صریف فضه معناسند در جده
صیار فده جوهری تاء نسبت ایچوندر دیدی (سیکه: پاره سیم) کومش پاره سی که تحریف
ایدوب سو بکه دیر لر ج سبایک (معیار ترازوی زر) آلتون ترازوی سی عیاردن مأخوذ
وزن معناسند جی معیار کلور

فصل فیما یوزن و یقال به

(وزان: سنجنده) طار تیجی یعنی ترازو ایله بر شینک مقدار بند مطلع اولان کسند
(میزان: ترازو) معروفدر که آله وزن دیمکدر ج موازین (منجم: شاهین ترازو)
تراز و ناک عودلری که کفدری اکا آصار لر و تراز و ناک لسانی آنک حاق وسطنه کچور لر
(لسان المیزان: زبان ترازو) تراز و ناک دلی که عود کچور و ب حین وزنده اعتبار انک استقامت
و میلنددر (عین المیزان: چشمه ترازو) تراز و ناک ایکی جانبی مساوی اولسه مساوی
اولسون ایچون وضع ایتد کتری نسنه جوهری دیدی که وفی المیزان عین اذالم یکن
مستویا و اساسده و قاموسده و فی المیزان عین ای میل دیدکد نصکره اساسده اصلح عین
میزانک دیدی نقل اولنان کماندن منفهم اولور که چشمه تراز و ده و تراز و ده اولان عدم
مساوی اوله (عذبه: رشته ترازو) تراز و ای جوهری عذبه المیزان الخیط الذی یرفع به
یعنی اول ایپ که تراز و بی قالدرد قدده آنی ال ایله طوتار و بیوک تراز و ولرده اول ایپ ایله
تراز و بی بر شینه اصار لر (کفه: پله ترازو) تراز و کفده سی که تراز و کوزی تعبیر اولور
ج کفف (سنجه: سنک ترازو) تراز و کفده سنه موز و ناک مقدارینی بیلک ایچون
وضع ایتد کتری طاش سین ایله سنجه دخی بومعنایه در و فارسیه دن معربدر (عمود چوب
ترازو) تراز و اغاجی که قیانه اولور و قول تعبیر اولور کوچک تراز و ولرده منجم دیر لر
(قیان کپان) بیوک تراز و که آغز شینلر طار نار لر معروفدر (قسطاس م) لسان رومیدن
معربدر و قافک ضم و کسری لغتدر (رمانه سنک کپان) قیان طاشی که کوچک تراز و ولرده
سنجه منزله سنه در (قفیز پیمانه) اولچک حبوبات اولچد کتری ظرف ج قفزان واقفزه
دخی کلور (مکیال م) بر بطمان که ایکی رطلدر ج امنان (منام) ج امنان
صاحب سامی دیدی که منابحساب درهم ایکی یوزاللی بدی درهم و سبعدر درهمدر تحقیقا
(صاع: پیمانه چار منی) درت بطمان شی صیفه جق اولچک جوهری درت مددر دیدی
ج اصوع و اصوع و صیعان (صواع م) مد: پیمانه یک منی) بر بطمان شی صیفان

سراج زمینی بوس ایدوب دیدی بوعبد داعی اول ایکی یوزدر درهم عاده اوله سینی نیارایددر (منه)

رولک بر کفه ستموضع
اولنان حجم تقیل که انکله
کفه آخری به وضع
اولنان نیت یک مقداری
بیلور معلوم اوله که
عرب دراهم سنجه یوز
یوز درهمدن اصلا
نقصانی یوق معناسند
انک مقابلی عاده
لفظی در که اون عددون
ایکی عدد تا فصددر
معناسند ثلثه درهم
عاده دیه لر طقسان
سکر مراد اولور
حکایت اولندی که نصر
جای سراج و راقه
دیدی که صاحب
نهاد الدین حضرت تلمیذدن
بر فسیده ایله مدح ایتد
بر کچه بجللر نده قرات
اولنه جقدر جنابکردن
نیاز ایددر که قصیده
مزبوره حسن قویه
و مدح و ترویج یوزده
همت ایددر سزچر نکه
بجلس صاحبده نصیده
قراوت اولندی نصیده
تمام اولدقد سراج
دیدی که بیت شافعی
للنصیر شهر بدیع و الملی
فی الشعر نقد بصیر
لا سمعت باسحک میه فلت
نعم المولی و نعم النصیر
صاحب بوشهری استماع
ایتد که نصیره براز
عطیه امر ایدوب سراج
ایکی یوزدر درهم و یوزدر
دیو فرمان ایتدی
دیدی که ایکی یوزدر درهم
صنجه دن اولسون

اولچك واهل حجاز اصطلاحنده بر رطل وثلث رطل واهل عراق اصطلاحنده ايكي رطل واهل روم اصطلاحنده يكرمي كيل در ج امداد (رطل: نيم من) و تقریبا يوز اوتوز درهم و تحقیقا يوز يكرمي سكر بچق درهم و نصف سبع درهم در ج ارطل (استار: يك استير) براستر كه درهم حسابي ايله آلتی بچق درهم اصطلاحا و مثقال حسابيله درت بچق مثقال در ج استير (حفنه: يك مشت) حبوباتدن بر آویج ج حفات (كر هفصد و بیست صاع) يديوز يكرمي صاع كه بحساب درهم يديوز قرق سكر كره بيك و سكر يوز درهم قلموسده الشمس قفیز يا خود قرق اردب در ديدی واردب اهل مصر و شام اولچك لرندن بر بيوك اولچك در كه اهل عراقك استعمال ايتدكلى قفیز كبی واردب يكرمي درت صاع صيفار اولچك در (غور: دويست هشتاد و هشت من) ايكي يوز سكران سكر بظمان كه اهل خوارزم اولچك لرندن در ج اغوار معلوم اوله كه الفاظه مذكوره نك اكثري مكيل و كيله دخي اطلاق اولنور مثلا لفظ صاع درت من صيفه جق اولچك اطلاق اولنديغي كبی درت من مقداری شيئه دخي اطلاق اولنور

﴿ فصل في الفرس واصنافه و ما يناسبه ﴾

(فرس اسب) آت ج افراس (خيل اسبان) آت لوعسكر فرسان كبی و آت و آت سورينه دخي ديرلر و فرسه راكب اولان كسنيه فارس اطلاق لابن و تاملر اطلاق قيلندندر ج خيول (عرب اسب تازی) عربی آت كه طرفيني عربی اوله (كراع م) و اكثر كتب لغته مطلق خيل ايله تفسير اولندي وفي الحديث احبس الكراع في سبيل الله ای الخيل (حصان: اسب نر) ارلك آت كه آيفور تعبير اولنور حصن دن مأخوذ در حفظ معنائه اصلنده حصان اول فرس در كه مني سینی هر قصر اغد انزال اتمكدن دریغ ایدوب بلکه كريم الاصل اولان ماديانه انزاله راضی اولور لر ایدی صكره هر ارلك آت اطلاق ايتديلر يقال ركب الحصان واردف الحصان ج حصن (حجر: اسب ماده) ديشی آت كه فارسیده ماديان و تركیده قصر اق ديرلر كه دوسراخ دن معرب در جی مجور كلور مصنف اساسده شاعرك بيمت اذا خرس الفحل وسط الحجور * وصاح الكلاب وعق الولد * قولنی ایراد و جاحظدن معناسی شو و جهله بيان ايتدی كه محل معركة ده آيفور آت عسكری معاینه و شمشير لك لمعانتی مشاهده ايتدكه شدت حيرتدن قيصراقلر جانبته التفات اتمز و كلابك اصحابك هيتلری متغير اولمقله كلاب اجنبی ظن ایدوب نباح ايدرلر و والده لر مستولی اولان رعب و تحيردن ناشی اولاد لر يند باقزلر (رمكه م) ج رمك ورمالك رمكات وارمك دخي كلور (هجين: چرده) باباسی عربی و اندهسی غير عربی اولان آت و باباسی

(عربی)

عربی و والدهسی جاریه اولان ولده دخي هجين ديرلر ج هجان (طرف اسب نيك نژاد) اصلی كريم اولان آت كه طرفيني بداصل اولمقله ابو زيد لفظ طرف ارلك آت اطلاق اولنور فقط دیدی (كودن: اسب پالانی) سمر آتی و پوریشی اولمیان آت و حجازا بطی الفهم اولان كسنيه دخي اطلاق اولنور ج كوادن (برزون: اسب تركی) تركی آت كه عربی مقابلدر و اكثر يا بومقوله آت سفرو حربه صالح اولمقله سمر اورور لر لهذا بعض نسخه ده اسب پالانی ايله تفسير اولندي و جوهری و فيروز آبادی دابه ايله تفسير ايتديلر مؤننی برزونه در ج براذن (مهره كره نر) ارلك طای ج امهار و مهار و مهاره (مهره كره ماده) ديشی طای ج مهر و مهرات طای اولان قيصراغه فرس مهر ديرلر (حوی يكساله) برياشنده طای ج حوالی (جذع: دوساله) ايكي ياشنده طای ج اجذاع و جذع و جذعان (ثی: سه ساله) اوج ياشنده طای معلوم اوله كه ثنيه اولك ديشله ديرلر و صغير و آهو مثل و حمال در ناقلی كه كاظم ديرلر كذاك آت مثل و بوتون طر ناقلی كه اكاحافر ديرلر اولك ديشلری اوج ياشنده بيراقورلر و اول وقتده حيوانات مذكوره يه ثی ديرلر و طر ناخی اولمین دوه كبی كاخف ديرلر آتی ياشنده براقور و عند الفقهاء بش ياشنده دوهيه و ايكي ياشنده صغيره و برياشنده قوبونه و چكي يه و آلتی ياشنده آهويه ثی ديرلر ج ثينان و ثناء مؤننده ثنيه ديرلر كه جی ثنيات كلور (رباعي: چار ساله) درت ياشند كيرمش طای رباعيه اولك ديشلر ايله ناب مايننده اولان ديشه ديرلر و درت ياشنده رباعيه سنی بورا قديغی ايچون بو اسم ايله تسميه اولندي (قارح اسب تمام) تمام و كامل آت زیرا آتک تماما ديشلری بش ياشنده كامل اولور پس قارح بش ياشنده آت معناسند در جی قرح و قوارح (مركب: بر نشستی) اوستنده اوتوره جق آت يعنی بيند جك دابه كه بنيت تعبير اولنور ج مراكب سفينه يه دخي مركب ديرلر لکن اكثر يا بحری قیدی ايله مقيد ذكرا اولنور (جلان: اسب خلقي) خلعت آتی كه پيشكش ايچون آخره اهدا اولنان آت كه يوك كوتورمكه قابل اوله قال في الاساس اجازه بخلعة و جلان و هو فرس يحمل عليه (جنبيه) معروفدر كه فارسیده كتل و تركیده يدك تعبير اولنور جنب دن مأخوذ دريان معنائه يدك آتی اكثر يا صاحبك ياننده چككديكي ايچون بو اسم ايله تسميه اولندي (قود: فرمان بردار) اول آت كه راكبه مطيع اولوب هر نيجه مراد ايدرسه اكاكوره حرکت ايدنه و منقاد اوله (سهل و سهل م) صاحب مصر حده لفظين مذكورينی اسب فرمانی ايله تفسير ايتدی (حرون: اسب نا فرمان بردار) اول آت كه راكبه منقاد اولوب مرادی اوزره حرکت اتميه حرن اصلنده برمكانده توقف ايدوب آندن حرکت ايتماك معناسند در و حرون اول

(اقصى) (١٩) (ل)

آدن عبارتست که را کبی تحریک مراد است که هر قدر اقدام ایدر سد حرکت انحراف که
خلاف مرادی اوزره حرکت ایدر جوهری دیدی که حرون اول دابه در که شده
جری وقتند یعنی زیاده سکر دوب کیدر کن توقف ایده اساسه حرن بالمکان فلا
یرج دیدی ج حرون (شوب: اسب دونه) یو کرک آت کتب لغتدن مستفاد اولان
بودر که شوب اویناغان آت اوله شب الفرس شب و شب شباباوشیبادیر لر آت
کندولکنندن صحراسه و اویناسه و دخی اشیت الفرس دیر لر آت تحریک ایتدیقال
المرء فی شبابه کالمهر فی شبابه (صلود اسب بی خوی) در لنین آت که هر نه قدر یور یسه
وسکر تسه در لیه و اوت بتمین زمینه ارض صله و قیل اولیان باشد رأس صله و بخیل
آدمه دخی مجازا اصلید و صله دیر لر و چقماغی طاشه اوروب آتشی چیقماغه اول وقتند
چیقان صدایه صلود دیر لر (هضب: اسب بسیار خوی) جوق در لنین آت که ادنی حرکت
ایتسه در لیه هضب بری بری آردنجه یاغان بغوره دیر لر (طمر: طاو میک کسره لری و رانک
تشدیدی ایله) (اسب چهنده) صحران آت که چالیق تعبیر اولور طمر تخفیف ایله صحرانق
معناسنه در و پیره یه یعنی بر غوثه ابن طامردیر لر (اجرد: اسب خردموی) اوافق تویلی
ات که یالسی و قویروغی آزاوله ج جرد (جواد: اسب نیک رو) ابو یورو یوشلی
آت فارسیدن معربد رمنذکر و مؤنثه اطلاق اولور (هملاج: اسب رهوار) یور غه
یورو یوشلی آت فارسیدن معربدر (شموس: اسب سرکش) تحریف ایدوب جاموش دیر لر
(عقوق آستن) کیدو طوغور مده سی قریب اولان قیصر اق ج عقاق والله اعلم بالصواب
بوشیده اولیه که بوفصله فرسک اتواعنک اسامیسی لغت فارسیه ایله ترجمه اولمغله
اصطلاح اهل فارس اوزره بعض اتواعنک اسامیسی کتب معتبره ده منظور واساتید
معتدنه دن مسموع اولدینی اوزره بومقامده تحریر اولنق مناسب اولدینندن غیر
تکمیل فائده ده دخل عظیمی اولدینی جای شبه دکلدر لهذا بوعبد مترجم کتاب کیت
خامدیه ارخاء عنان ایدوب دیدی معلوم اوله که لسان فارسیده اسب فرس معناسنه
اولدینی بغایه مشهور و معروفدر (یک اسبه) بر آنلو معناسنه آخرنده اولان هایه هاء
رسمی دیر لر یعنی اول کسکه که یولده رفیق اولید نظامی بیت این کفت و از عنان
بگرداند * یک اسبد شد دواسه را راند * دواسبه مطلقا اولاق معناسنه در خواه
ایکی آتی و خواه اوچ آتی اولسون زیرا اولاقلر قدیم الایامده عجله ایله بریره
کیتد کلرنده ایکی آت ایله کتمک معاد اولمغله اولاغه دواسبه اطلاق ایتدی لر
دواسه کربخت دیر لر اولاق کبی سرعت ایله قاجدی دیه جک محله ضرب اولور
(اسبیل) آت اوغرلقدن غیر کاری اولین کسکه (فرس نهاده تست) سنک مغلوبکدر
دیکندر و دخی معلوم اوله که هیدخ و هیدب باشی قوی اولوب جنکه صالح اولان

(آت)

آت (توسن) رام اولماش اورکک آت مجازا دوهیه وانسانه دخی اطلاق اولور
(ستاغ) اول آت که اوکر نامش وصیرتده کروسر اور و لماش اوله سامی ده قصیره قصر اق
معناسنه در دیدی (چمن یور) یوزی و قارنی و درت ایاقلری بیاض اوله ابلق معناسنه (بور)
طوری آت که عربیده اشقر دیر لر و بور اصلنده فسق رنگه دیر لر و مطلقا آت دخی
بور اطلاق اولور (چرمه) دمور قیر آت که عربیده ازرق دیر لر صاحب جمع کبود ایله
تفسیر ایتدی (زرده و شیده) عار و آت (کهر) سپاهه مائل طوری آت که خرمایی طوری
تعبیر اولور (کرک) آل آت (شولک) قاره بوز آت صاحب جمع دیدی که تیز یوریشلی
یور غه آندر (هیکر) قره آت که قرمنی به مائل اوله (کران) اول آت که طوری ایله صارو
میاننده اوله کاهی الف حذف اولوب کرن دینور (یکران) دخی بو معنایه در لکن شرفنامه ده
دیدی که اول آندر که طوری و یلیسی و قویروغی بیاض اوله خاقانی بیت دواسبه در
آورکابی در آور * کز و چرمه صبح بکران نماید (رکابی) بر نوع قدحدر یعنی عجله اوزره
کل و برقدح شراب کتور که صبح ازرق آنک شعاعندن شفق کبی سرخ و کلکون اوله
وسائر کتب لغتده قوله آت اولمق اوزره در (دیزه) یاغز آت معرب دیزج در دالک قعیله
وقی القاموس الدیزج من الخیل معرب دیزه بکسر الدال تعرب اولندقدده دالی مقتوح
ایتدی لر لکن خیل مذکور نه رنگ ایله متصف اولدینی بیان اتمدی لکن چارپردی
شافید شرحنده دیدی که چارادغم اول چاردر که لسان عجمده اکادیزه دیر لر و دیزه اول
رنگدر که خضره و زرقه میاننده اوله که نه یشل و نه کوک که کویا ایکی رنگ عتیز اولدی
و صاحب جمع دیدی که سیاه رنگ اولان حیواندر و آت مخصوص دکلدر (شبدیز) قره
یاغز آت صاحب بحر قره به مائل کوک آت دیدی (شبرنگ) بوزره قره آت که عربیده
ادهم دیر لر شبدیز و شبرنگ بری برینک مقامنده استعمال اولور (سیس) چیغت رنگنده
بنک بنک اولان آت و سیس اصلنده چیغت معناسنه در یوزده سسم کبی بنک بنک چیقار
عربیده کلف دیر لر و سیس حدود شامده بر مملکتدر که آند ایا آتلا اولور دیو شروح
مشوی مسطوردر (رخش) بکلو کلکون آت صاحب اقنوم بوز آت معناسنه در دیدی
و بعضی لر ابرش والاچه بکلو بوز آت در دیدی لر و ستمک فرسنگ لقبی در (ابرش) اول آت
در که بیاض اولوب غیر لون ایله بکری اوله عربیدر (پالاد) باء عربی و فارسیله بک آتی
جنیب معناسنه پالاده و پالاد دخی دیر لر (کتل و نوبتی) دخی بو معنایه در (الاغ) اول آت
در که اولاقلر بنک ایچون احضار اولمش اوله صکره اولاقلر ککندوسنه اطلاق ایتدی لر
(اسکدار) اولاق باز کیلری حفظ اولان مقام که منزخانه تعبیر اولور (یام) اولاق بندجک آت
(نوند و نونده) یور غه آت (اکدش) اول آت در که بر طرفی عربی و بر طرفی هندی اوله

مصنف اساسده دیدی که
فرس آذر دیر لر اکر
فقط قویروغی و غنک اطراق
بیاض اولور سه واکر
بیاض فخذلرینه دک
نازل اولور سه مسرول
دیر لر اتمی یعنی منه

مخصوص دكلدر بلكه هرايكي تخمدن حاصل اولان حيوانه اطلاق اولنور باره و باره كي
و بار كي مطلقا آت در لغت دشت و قبحا قده آرغن ديرلر والله اعلم

﴿ فصل في اعضاء الفرس ﴾

(جفله: لب اسب) آتک طوطاغی ج جفاقل (قونس: میان دو گوش اسب) آتک ایکی قولاغی
میانی صاحب دیوان و جوهری دیدی که قونس آتک ایکی قولاغی میانده اولان سیوری
یککدر ج قوانس (عرف بش اسب) آتک یالیزی که گردنده اولور ج اعراف (سیب
موی بش و پیشانی و دنبال اسب) آتک یالیزی و آلتنده و قویر و غنده اولان قیل که هر
برینه اطلاق اولنور (لبان: سینۀ اسب) آتک کوکی (صهوة جای نشستن اسب) آت
بنوب او توره جق موضعی نشستگاه دخی دیرلر بعض نسخده جای زین ایله تفسیر
اولندی یعنی آتک صیرتده اکر وضع ایده جک موضعی و دوه نك سنامك آردینه صهوة
الجل دیرلر صهوة آت مخصوص دكلدر تخصیص مراد اولدقده صهوة الفرس دیک
کرك ج صهوات (ذنوب: دنبال اسب) آتک قویر و غی و قوشك قویر و غنده دخی ذنب
الطائر دیرلر لکن قوش قویر و غندن اکثریاذنابی ایله تعبیر اولنور و آت و دوه قویر و غنده
دخی ذنابی دیرلر اکثریاذنابی ایله تعبیر اولنور و قویر و غنك قیلی چوق اولان آت فرس
ذنوب و اهلب دخی دیرلر ج اذنان (هلب: موی دنبال اسب) آتک قویر و غنك قیلی
ولفظ مذکور بو مقامده مفرد در و هلبه لفظنك دخی جمیدر که هلبه خنزیر قیلی
در که آنکله بو نجق دلر لر (محزم) میك کسر و قحی و میك قحی وزانك
کسری لغتدر (جای تنك از اسب) آتک قولان وضع اولنه جق موضعی (حزام)
قولاق در (ایطل: تپی کاه اسب) آتک بوش بوکری ج ایطل (عجب: استخوان دنبال
اسب) آت قویر و غنك کوکی و قیون قویر و غنك کوکند دخی دیرلر (عسیب: جای باریک
دم) قویر و غنك اینجی دیری قویر و قوشق قویر و غنك کوکی تعبیر اولنور (جردان نرۀ اسب) آت ذکر
لکن آت مخصوص دكلدر وفي الصحاح الجردان قضیب الفرس و غیره (غرمول م) قنب
غلاف نرۀ اسب) آتک ذکرینك ظرفی (کرش) کافک قمع و کسری لغتدر (درۀ اسب)
آتک اشکنده سی ج کروش (فرث: سرکین درۀ اسب) آتک شکنده سنده اولان
نجسی (قائمه: یک پای اسب) آتک برایاغی ج قوام (شوی چهار پای اسب) آتک درت
ایاغی و انسانك ایکی الی و ایکی ایاغی و باشی (حافر سنب اسب) آتک دیرناغی ج حوافر
(سنبك پیش سنب اسب) آت طرناغنك اول طرفی ج سناك (دابره: پس سنب اسب)
آت طرناغنك آرد طرفی والله اعلم

﴿ فصل في علامات الفرس ﴾

(شینه)

(شینه: نشان اسب) آتک نشانی مراد آتک رنکته مخالف نقطه دن بیوک رنکدر اصلی
وشی در و اوحذف اولنوب آندن عوض تاویرلدی قال الله تعالی لاشیه فیها ونسبت
اولدقده و شوی دیرلر و اوحذوفه عودت ایدر سیویده دیدی که شینك قحیسی
حالی اوزرینه باقی در اخفش شینك قحی قیاسد دیدی (ارخم اسب سیدسر) باشی
آق و سائر اعضاسی سیاه اولان آت رخه کرکس کی آق قوشك اسمی در کویا باشی
اول قوشه تشبیه اولندی شاه رخاء دیرلر برقیونك باشی آق و سائر اعضاسی سیاه اوله
(اصقع: زبر سر سید) اول آت که باشك اوستی یعنی دپه سی بیاض اوله و اول بیاض اولان
موضع صوقعه و هر حیوان که فرقی آق اوله اصقع دیرلر عقاب صقعه دیرلر (اقنف: سید
قفا) اکسده سی آق اولان آت (اغر: سیدروی) یوزی آق اولان آت و اول بیاض که
آتک یوزنده در همدن بیوجك اوله کاغره دیرلر و مطلقا آق اولان شینه اغر و قومك
سیدینه و هر شیک اولنه دخی غره دیرلر (لطیم يك سوی روی سید) یوزینك بر طرفی آق
اولان آت لطم دن مأخوذ در ال آیه سیله برکسنه نك یوزینه و ورمق معنانه کویا فرس
مزبورك یوزینه سله اوروب اول سله نك اثری قلمش یا خود بر آق شی ایله فرس
مزبورك یوزینه اورمشدر ملاطمه ایکی کسنه بری برینك یوزینه اورمق دیکدر و فی المثل
من السباب بهج اللطام یعنی مشاعه ملاطمه به منجر اولور (ارثم: لب زبرین سید) اوست
طوداغی آق اولان آت و اول بیاضه رنمه دیرلر (الثم م) لثام خاتونلرک اغر لینه وضع
ایندکری یا شغه دیرلر کویا فرس معهودك جفله علیاسنده اولان بیاض یا شقم منزله
سنده در (المظ: لب زبرین سید) آت طوطاغی آق اولان آت (ارحل) حاء مهمله ایله
(سید پشت) صیرتی آق اولان آت اساسده دیدی که فرس ارحل دیرلر و مجازا
صیرتی آق فرس مراد ایدرلر زیرا ظهر موضع رحلدر جوهری دیدی که ارحل
صیرتی بیاض اولان آت و صیرتی سیاه اولان قویون ابو الفیث دن شو جهله روایت
ایتدی که رحلاء اول قویوندر که ظهیری بیاض و سائر اعضاسی سیاه و ظهیری سیاه
و سائر اعضاسی بیاض اوله و فرسده فقط ظهیری بیاض اولانه اطلاق اولنور (انبط
سید شکم) قارنی آق اولان آت و اول بیاضه نبطه دیرلر (اخصف: سید پهلوی) یانی آق
اولان آت جوهری دیدی که ایکی بوکورلری بیاض اولان فرس و غنمه دیرلر و دخی
دیدی که ایکی لون بریره جمع اولسه ا کاخصیف دیرلر خاطر فاتره خطور ایدر که
خصف اثوابه دیکدری یا مدیه دیرلر فرس مذکورك پهلوسنده اولان بیاض یا مدکی
اولغله بو اسم ایله تسمید اولمش اوله (محجل: دست و پای سید) الی و ایاغی آق اولان
آت جوهری دیدی که تحجیل قوائم فرسده اولان بیاض یعنی درت ایاغنده اولان
آق یا اوج ایاغنده یا ایکی ایاغنده خواه آزا و لسون و خواه چوق اولسون اول شرط
ایله که بیلکلرین تجاوز ایدوب دیرلینه تجاوز اتمیه زیرا جل حاء مهمله نك قمع

و کسری ایله قید یعنی بوقاغو معناسند در و ذکر اولان موضع بوقاغو موضع در پس
اگر بیاض فرسک درت ایاغنده ایسا کا محجل اربع و ایکی ایاغنده ایسه محجل الرجلین
و بر ایاغنده اولوب بیلکنی تجاوز ایش ایسه بیاض صاغ ایاغنده ایسه فقط محجل
الینی وصول ایاغنده ایسه فقط محجل الیسری دیر لر و اگر اوچنده اولوب برانده یابر
ایاغنده اولسه اکا محجل ثلث مطلق الید یا مطلق الرجل دیر لر و دخی دیدی که فقط
برالده و فقط ایکی الیه تحجیل اولمز مادامکه برال ایله بر آیق یا ایکی ال ایله ایکی ایاق بیاض
اولمه پس اگر صاغ ایله صاغ ایاغی بیاض اولورسه اکا ممسک الایامن مطلق الایسر و اگر
صول الیه صول ایاغی بیاض اولورسه اکا ممسک الایسر مطلق الایامن دیر لر و اگر صاغ
الیله صول ایاغی و یا صول الیه صاغ ایاغی بیاض اولورسه خواه آق اولسون خواه چوق
اولسون اکا مشکول دیر لر انهی ترجمه کلامه هناه سیر کیده شو وجهله بیان اولمشدر که
قبل البعثه یعنی زمان جاهلیتده اولان رجال فرس ارجل ایله تشوم و فرس ارجل ایله تفاؤل
و تبرک ایدر لر ایدی رسول اکرم صلی الله علیه و سلم مبعوث اولوب آیین جاهلیتک بعضی
نسخ و ابطال و بعضی ابقا و اجمال یورد قدده بین الرجال متعارف اولان فرس خصوصنی
ابقا و حالی اوزره مسامحه ایدوب فرس ارجل میمون و افضلدر دیو یورد دیر (محبیب پایانا
برانو سید) ایاقلری دیزینه دک آق اولان آت و اول بیاضه جبب دیر لر و جبب اولک ایاقلره
مخصوص دکلدن اگر چه زانو تعبیری آتی اقتضایدر زیر ازانو که عرییده رکه در اوک
ایاقلرده متصور در و آرد ایاقلرده عرقوب رکه منزله سنددر پس زانور که و عرقوبه
عام اولمق ملاحظه اولنور (مسرول نابران سید) ایاقلری تابوطنده وارنجه آق اولان آت
زیرا که شلوار کیش کیی اولور (اعصم: سید دست) اولک ایاغی آق اولان آت جوهری
دیدی که اگر فرسک برالی بیاض اولد اکا اعصم الینی یا اعصم الیسری دیر لر و اگر ایکی
الی آق و یوزنده دخی بران آق اولورسه اکا محجل دیر لر اعصم دیر لر و اگر برالی آق و یوزنده
دخی آق اولورسه اعصم دیر لر محجل اطلاق صحیح اولمز (ارجل سید پای) آرد ایاغی آق
اولان آت و اول آت که بر ایاغی بیاض اوله مستحسن دکلدن مکر اقرح یعنی یوزنده بران بیاض
اوله (اصبغ سید دنبال) قویروغی آق اولان آت جوهری دیدی که اصبغ اول فرس در که
آلی یا خود قویروغنک اطراف بیاض اوله و اول قوش که قویروغی بتون آق اوله اکا دخی
اصبغ دیر لر صاحب قاموس قولاقلرینک اطراف بیاض اولان آت دخی اصبغ دیر لر
دیدی (اشقریش و دنبال سرخ) یالسی و قویروغی قیرمزی اولان آت بعض نسخه ده
بورایله تفسیر اولندی که قیرمزی به مائل آت معناسنه (کیت: پیش و دنبال سیاه) یالسی
و قویروغی سیاه اولان آت سیویه دیدی که کیت نه کونه فرسدر دیو خلیلدن سؤال
ایندم جواب ویردی که تصغیر صیغه سیله استعمال اولندی سرخ و سیاه مابیننده

(متوسط)

متوسط و هر برینه قریب اولدیغی ایچوندر و کیت واشقر میاننده فرق یالی و قویروق
اعتباریله در یعنی یالسی و قویروغی قیرمزی اولسه اشقر و سیاه اولورسه کیت اطلاق
اولنور (ورده کلکون) طوری آت که قیرمزی کل رنگنده اولور جوهری و قویروغی آبادی
کیت واشقر مابیننده اولان آت در دیدی (اغبس سمند) قوله آت غبس کل رنگی کی رنگه
دیر لر که مکدر بیاضدر (احضر: دیزه) یاغیز آت و الوان خیل و ابده دهمه ایله مخلوط
غیره به حضرت دیر لر حاصلی آندن یوزایله تعبیر اولنور و لون مذکور انسانده اولسه
سمت ایله تعبیر اولنور (ادهم: سیاه) قره آت دهمه دن مأخوذدر سیاهلق معناسنه
فرس ادهم دیر لر سیاهی غالب اولوب بیاضنی غائب اولسه و اگر سیاهلنی زیاده شدید
اولسه کاجون دیر لر ادهم دیر لر (صنابی: سرخ و سپیده) اول آت که قیرمزی اولوب
بیاض ایله مخلوط اوله صناع اول بویه در که خردل ایله قوری اوزو مدن پیار لر قاموسده
صنابی کیت یا اشقر در دیدی (اشهب: خنک) اول طوری آت که قویروغی سیاه یا اول
آت که بیاضی سیاهنه غالب اوله (امغر: سرخ تیره) بولانق قیرمزی آت که اشقره
قریبدر که آل ایله تعبیر اولنور مغره آشی بویاسی دیدن کیری طویر اقدر جوهری دیدی که
امغر اول آندر که شقرتند کدرت قارشمش اوله (ابلق تپید) الاجه آت (اغری: پلنک
رنگ) قیلان رنگنده اولان آت که بقله قیری تعبیر اولنور (بهیم پلنک رنگ) بررنگه
اولان آت که آنده مخالف رنگ اولمه (نکته: نقطه) آت ده اولان یک و نشان ج
نکت والله اعلم

فصل فی الضمار و افراس الرهان

(مضمار: جای اسب ناختن) آت سکیده جک موضع و تضمیر فرس آندن عبارتدر که فرسک
غداستی هر کون معتاد اولدیغی غدا دن زیاده ایدله لر تا کرکی کی سموره بعده هر کون غداستی
تدریج ایله تنقیص ایدله لر تا معتاد اولدیغی قدیمی غدا سنده ک که بویکیت قرق کونده
وجوده کلور مدة مذکوریه کذلک تضمیر ایتدکلی موضع مضمار دیر لر کذا قاله
الجوهری و صاحب قاموس دیدی که آت سکر تدری میدانک غایتند دخی مضمار دیر لر
ضمیر آریقلق و بدنک لحمی خفیف اولمغه دیر لر (حلبه: اسبانی که فراهم آرنده از بهر
دوانیدن) اول آتدر که سکر تگ ایچون اطرافدن جمع ایدله لر که بر آخورد پرورده
اولمش اوله ج حلبات و اول آتله فرس الرهان دیر لر زیرا خطر یعنی اوکدول ایله
سکر در لر و رهان مخاطره یعنی او جشمک معناسنه (مجل: اسب نخستین در دودن)
سکر نمکده جمله آتله سبقت ایدن آت جمله دن اول کندوی کوستر دیکی ایچون بواسم ایله
تسمیه اولندی (مصلی: اسب دوم) ایکنجی آت صلا دن مأخوذدر قویروغنک صاغ

وفي المثل اشهر من
الابلق ومن فارس
الابلق و ملوک ما ضیه
سفر لرده غیر یلردن
مماز اولمق ایچون ابلق
فرسه رکوب ایدر لر
ایدی رسول اکرم
صلی الله علیه و سلم یوم
بدریده فاطر ره را کب
اولشیدی (منه)

ياصول جاني معنائه فرس مذکور مجلی نك آردنده اولوب بونك باشی آنك قوبروغنك
حلاسنده اولمغله بواسم ايله تسميه اولندی (مصلی: اسب سیوم) اوچنجی آت (تالی
اسب چارم) دردنجی آت تلودن مأخوذدر تبعیت معنائه (مرتاج: اسب پنجم)
بشنجی آت (عاطف: اسب ششم) التنجی آت (مؤمل: اسب هفتم) یدنجی آت (حظی
اسب هشتم) سکزنجی آت (لطیم: اسب نهم) طقوزنجی آت (سکیت: اسب دهم) اوننجی آت
(فسکل: واپسین همه اسبان) جله آنلردن صکره اولان آت (قاشورم) جوهری دیدی که
سکیت کافک تخفیفی ايله کیت کبی حله آنلردن جله دنصکره کلان آنذر و تشدید ايله
کیت دخی دیرلر واکا قاشور وفسکل دخی دیرلر وبوندن صکره کلان آنلره اعتبار
اولنیوب اسامی وضع اولندی وصاحب نصاب شووجهله نظم ایتدی که (نظم) ده اسبند
درناختن هریکی را * بترتیب نامیست روشن نه مشکل * مجلی مصلی مصلی و تالی *
چومرتاج وعاطف حظی ومؤمل * لطیم وسکیت ارب حاجت عرق خوی *
فؤادست قلب وجنان وخشادل * برین ده دوی دیگر الحاق میکن * یکی هست
قاشور و دیگر چه فسکل * ونظم مذکور دن مستفاد اولان بودر که قاشور وفسکل
مستقل برر آنک اسمی اولوب کیت مراد فی اولیه والله اعلم

فصل فی آلات الفرس کالجام والسرچ

(عذار افسار) یولار که آنک باشند طاقوب آنکله یدرلر وانسانده عذار موضعنده
بن قیله دخی عذار دیرلر وبرکسنه بی ادب وشر وفسادده منتهمک اولسد اول کسنده
خلیع العذار دیرلر ج عذر (لجام: لکام) اویان که آت اغزیند اورلر معربدر ج لجم
(شظاظ: چوب کوشه افسار) یولار قولپند کچرد کلری اغاج وچووال قولپنه
کچورد کلری اغاجه دخی دیرلر ج اشطه (عنان: دوال کرفتنی) دیزکین که آت بند کده
راکبک ال ايله طوته جفی قایش ج اعند (مقود: پالهنک) چلیبر که یولار صاپی تعبیر
اولنور ج مقاود (شکیمده هت لکام) اویان اغزانی که صولوق دخی دیرلر ودهانه دخی
دیرلر وزفانه لکام دخی ايله تفسیر اولندی یعنی کده اولان دلون که صولوخی آندن کچورلر
تحریرف ایدوب زوانه دیرلر ج شکیم (فأس: تبر لکام) اویان بالته سی یعنی اول چتال
دمور که آنک اغزینک ایچنه کیرتر کیده کم طماغی تعبیر اولنور (حکمه: حلقه لکام)
اول حلقه که آنک چکه لک احاطه ایدر که صولوق دیرلر صاحب دیوان دیدی که
حکمه اللجام ما احاطه بخنکبه (عقریه: زبانه لکام) کم دلی که اکثریا کله ایدرلر آت
اغزی کوپورسون ایچون (سرچ: زین) آت اکری ج سروچ (خنوچوپ زین)
اگراغاجی که فارسیده حناو غلطاق و ترکیده تحریف ایدوب قلطاق تعبیر ایدرلر ج

این درستی به شرح
فصل ده دیدی که عامه
طرسوس و قریوس
لفظی نه درایی نسکین
ایدرلر خطا در زیر
لسان عربده فاعول
وزنی بودر فاک فنجی
وعینک سکونی ايله

احناء (قریوس: پیش کوه زین) اکرک اولک قاشی (قیقب: پس کوه زین) اکرک آرد
قاشی (وکاد: دوال زین) اکر قایشی صاحب مصرحه بند زین ايله فیروز آبادی الوکاد
سیوریشد بها دیو تفسیر ایتدی ج اوکده ووکاید (دفقان: دوسوی زین) اکرک ایکی طرفی
(مثیره: بالش زین) اکر یا صدفی ج میاسر (غاشیه: زین پوش) اکر اورتوسی که
تحریرف ایدوب زلیوش دیرلر ج غواشی (لب: بر بند) آنک سینه بندی فارسیده
پیش بند دخی دیرلر (ابزیم: زبانه بر بند) سینه بندی بزم دیار مرزده اکثر علماء
اورد قلری سینه بندلره ایدرلر (نقر) نانک وفانک ققچه لریله (پاردم) تحریف ایدوب
پالدهم دیرلر ج اثفار (حزام تنک اسب) آت قولانی ج حزم (حیاصه دوال تنک)
قولان قایشی که تحریف ایدوب قیاصه دیرلر واکثر نسخده ومصر حده حلقه تنک ايله
تفسیر اولندی قاموسده الحیاصه سیریشده حزام السرج دیدیکی تفسیر اوله مناسبدر
حوص دن مأخوذدر ایکی نسنه نك مابینی تضییق معنائه (برطنج: زبرتنک) اکر
طابقوری وچنبر قولانه دخی دیرلر (رکاب) معروفدر که اوزنکو تعبیر اولنور
هر نه دن اولورسد اولسون ج رکب (غیر رکاب چوپین) اغاجدن اولان اوزنکو
ابوالفوت دیدی که غرر قایشدن اولان اوزنکو واکردمودن و اغاجدن اولورسد اکا
رکاب دیرلر (معلق: دوال رکاب) اوزنکو قایشی که انکله اوزنکوی اکره آصارلر ج
معالق (بداد بال زین) اکرک بر طرفی وایکی طرفه بدادان دیرلر صاحب قاموس
دیدی بداد السرج اول ایچی طولش نسنه در که آتی اکر بصمسن ایچون التند قورلر
ودخی دیدی که بداد اول کیمه در که دابه نك یاغیری اوزرینه باغلارلر (پون چناغ)
اکر قومی (طفه م) (جدیه آذرم) اکره دکد کلری کیمه که ایچنه ایکی طرفدن
دیگرلر وهر برینه جدیه وایکسنه جدیتان دیرلر بعض نسخده آستریزین ايله تفسیر
اولندی بو معنایه قریبدر و بودیار اصطلاحنده تحریف ایدوب اکرم دیرلر وصاحب
شامل آذرم لفظنی شووجهله تفسیر ایتدی که آذرم زین که نمد او بدو پاره شده صاحب
صراح جدیه لفظنی قوم زین ايله تفسیر ایتدی وجوهری دیدی که جدیه دالک سکونیه
اول ایچی طولش نسنه در که اکرک یا نلرینک آتته قورلر وبعض نسخده نمد زین
ایله تفسیر اولندی (مرشحه نمد زین) اکر کیمه سی که تکلی تعبیر اولنور رشع دن
مأخوذدر عرق یعنی در معنائه اسلنده درلک تعبیر ایتد کلری نسنه در که جله
اثوابلرک آتته کیرلر لهذا تکلیه در حیقمسون ایچون تکلی آتته قوید قلری کیمه
دخی دیرلر ج مراشم (جل) معروفدر که تحریف ایدوب چول دیرلر ج جلال (فرجون
شانه اسب) آت طارانی که قشاغو تعبیر اولنور ج فراجین (محمدم) حس دن مأخوذدر

آت قاشیق معناسنه ج محاس (محکه م) میسم آهن تنغا) آته تنغا وره جق دمور و سمن دن مأخوذ در علامت و نشان معناسنه اصلنده موسم در (مکوا آهن داغ) داع دموری که آته علاج ایچون اول دمور ایله طاغلار لر ج مکاوی (کی) طاغلامق معناسنه حافظ بیست بباتک بلیل و قری اگر نوشی می علاج کی گنت که آخر الدواء الکی آته مخصوص دکلدن

﴿ فصل فی المعركة والعسكر وما یناسبها ﴾

(معركة) رانك قمع و ضمی لغتدر (حربگاه) جنگ یری معرك و معترك دخی بو معنایه در فارسیده نبردگاه دخی دیر لر ج معارك (قرن همتادر جنگ) جنگده برابر و شجاعته مساوی اولان کسنه لر ج اقران ترکیده مفرد و جفته اقران دیر لر (عسکر لشکر) معروفدر ج عساکر (فارس سوار) آتلو صاحب الفرس معناسنه نسبت در لابن و نامرکی ج فوارس و فرسان (شجاع دلیر) بهادر فارسیده الب دینور دلاور دخی دیر لر ج شجیمان (بطل م) ج ابطال (کی م) ج کات (باسل م) (جند سپاه) عسکر ج جنود (جیش م) ج جیوش (کتیبه: لشکر کرد کرده) جمع اولمش عسکر کتبدن مأخوذ در جمع معناسنه اساسده کتب الکتیبه ای جمعها دیدی ج کتاب بعضی نسخهده کتیده لفظی بزرگ ایله تفسیر اولندی صاحب مجمع بزرگ قاره و ول معناسنه در دیدی حلیمی و مفتاحده یووه و او یونتی معناسنه در دیدکدن صکره کال اسمعيلک شویته استشهد ایتدیلر که بیست ای کاه تربیت صفت ذات تور حیم و ی کاه صفدری بزرگ لشکر تویم (موکب سواران که با امیر باشند) اول آتلو کسنه لر که سر عسکر و پادشاه ایله بیله اوله لر مجرد احتشام و تزیین ایچون ج مواکب (مقدمه: پیش لشکر) عسکرک اوکنجه کیدن کسنه لر که چار خاجی تعیر اولنور (ساقه: پس لشکر) عسکرک آردنده اولان کسنه لر که فارسیده دم دار و عامه تحریف ایدوب دون دادیر لر (مینه: سوی راست لشکر) عسکرک صاغ جانبی (میسره: سوی چپ لشکر) عسکرک صول جانبی (جناحان: دوسوی لشکر) عسکرک ایکی جانبی (قلب میانه لشکر) عسکرک اور تاسی و حدود خسه بی مشتمل اولان عسکره خیس اطلاق اولنور (طلیعه: تلایه) قار اوول در که دشمن عسکرینک مقدارینه مطلع اولمق ایچون کوندر لر یعنی مطلع اوله که نه قدر مکانه صیغشلا و نه مرتبه موضعی طولدر مشار زیر اطالع طلو معناسنه در طلع الشیء ملؤه (بعث: لشکر بجای فرستاده) بریره کوندر لمش عسکر کنت فی بعث فلان دیر لر سر عسکره قوشد قلمری عسکرده بولونسه اساسده سر حداره کوندر دکلمری عسکره دیر لر دیدی ج بعوث (جاسوس: خبرجوی) خبر تجسسی ایچون کوندر یلن کسنه ج جواسیس (ریشه: دیده بان لشکر) عسکرک تعیین ایتدیکی کوزجی ربوه دن

(مأخوذ)

مأخوذ اولمق کورینور مکان مرتفع معناسنه دیده بان اولان کسنه مکان مرتفعده او تور مغله بو اسم ایله تسمیه اولنش اوله ج ربایا (راجل: پیاده) یایان کسنه جی رجل کلور صاحب و صاحب کی و دخی رجالة و رجال کلور رجالات دخی راجل معناسنه در که جی رجلی و رجال کلور (خیاله: سواران) آتلو لر یعنی آت صاحب لری خیل دخی بو معنایه کلور قال الله تعالی واجلب علیهم بخیلک و رجلك ای بفرسانک و رجالتک (سریه چهارصد سوار) درت یوز آتلو شروح مصایجده واقع اولدی که سریه عسکردن بر قطعه در یقال خیر السریة اربع مائة رجل انتهى مطرزی دیدی که سریه سری دن مأخوذ در کجه و قتی یورو مک معناسنه سریه دخی خفیه یورو مکله بو اسم ایله تسمیه اولندی و محتملدر که استرادن مأخوذ اوله اختیار معناسنه زیر اسریه عسکردن مختار و منتخبدر و سریه نک تعیین و عددنده نص و ارد اولدی محدرجه الله علیه سیر کیرده دیدی که طقوز و طقوزک مافوقی سریه و اوچدن طقوزه و ارنجه طلیعه در لکن بعث رسول الله صلی الله علیه و سلم انیساسریة واحدة حدیثی بو معنایه مخالفدر و الله اعلم ج سراپا (صف: دسته مرد) آدم دوزی که معروفدر ج صفوف (سماط م) مثنی بین السماطین دیر لر ایکی صیره خرما و انسان مابیننده یوریه (عده: ساز لشکر) عسکرک مهماتی زاد و زخیره و سلاح کی ج عدد و عتادو (اهبه م) ج اهب (رزق اجرایی و جامکی) عسکره و بر دکلمری تعینات و قفان بها ج ارزاق کم رزقک فی الشهد دیر لر آیده علوفک نه قدر دیه جک مقامده رزق الامیر الجنید دیر لر امیر عسکره تعیین اولتان رزق لرن ویرسه ارتزق الجنید دیر لر عسکر تعییناتی آله و جی رزقات دخی کلور (حرب جنگ) معروفدر ج حروب (هجماء و هجمی و و غاء و کریهه و وقعه و وقیعه و قتال و بأس و لقاء م) (مازق حربگاه) جنگ موضعی لکن تنک اوله زیرا ازقدن مأخوذ در ضیق معناسنه لهذا فیروز آبادی اضیق المواضع ایله تفسیر ایتدی (ماقط م) صاحب مصرحه تنکنای رزمگاه ایله تفسیر ایتدی (سلم آشتی) صلح (نفل غنیمت) معروفدر ج انقال (فی م) ج اقیاء (غنیمت م) ج غنائم (مغنم م) ج مغنم خباسبه و غنم م

﴿ فصل فی الطبل والعلم و المتجینق و امثالها ﴾

(طبل دهل) معروفدر ج طبول (طبال دهل زن) طبلجی (مقرعه: چوکان دهل) طبل دو کدکلمری چوماق قرع دن مأخوذ در ضرب معناسنه و فی المثل ان العصا قرعت لذی حلم یعنی تحقیق عصا عاقل ایچون ضرب اولنور موردی بودر که حکام عربدن برکسنه بغایت پیرا و لمقله بعض امور حکومتده خطا اتمکدن خوف ایدوب دخترینه دیدی که وقت حکومتده وراء پرده دن بنم کلامی استماع ایله اگر حکومتده خطا

ایدرسم عصا ایلله شوقلقانی ضرب ایلله که بن آگاه اولم مضربی بودر که تنبیه ایلله متنبه اولمز الا عاقل دیه جک موضعدر ج مقارع (صنج سنج) زنج که ایکی باقردن یا بلش طبقدر که بری برینه اورر لر دیار مزده زیل وزنک دخی دیر لر ج صنوج (صناج سنج زن) زنج چالچی کسنه و صنج مذکور عرب دیارنده مشهوردر لکن عجم میاننده مشهور اولان صنج اونار ایلله در که ضرب اولنور (دیده دامامه) طبلک در که تحریف ایدوب دمبلک دیر لر ج دیادب (کوس) معروفدر (بوق) معروفدر که بوری تعبیر اولنور ج بیقان (ناقور صور) روز قیامتده حضرت اسرافیلک نفخ ایتدی کی بوری (شبور سپید مهره ترسایان) ترسالر چالار بر نوع بوری در که بودیارده تولوم شه دیر لر (علم) معروفدر که بیوک بیرا قدر ج اعلام (بند: علم بزرگ) بیوک بیراق مصنف اساسده دیدی که بندروم بیراقلر نندن در که هر بیراقلک آلتنده اون بیک آدم اولور (رایه علم خرد) کوچک بیراق ج ریاات (لواء م) ج الویة (منجیق) میمک قمع و کسری لغتدر معروف بر آلتدر که آنکله طاش آنار لر من چه نیک لفظندن مریدر یعنی بن نه ایونسنهیم (عراده: منجیق خرد) کوچک منجیق و فی القاموس عرد الحجر ای رماه بعیدا (نقاطه آنچه بدان نفت اندازند) اول آلت که آنکله دشمن طرفته نفت آنار لر فیروز آبادی باقردن یا بلش آلتدر دیدی (نقاط نفت انداز) آلت مذکور ایلله نفت آنان کسند و هق کسند معروفدر ج اوهاق

فصل فی اسامی الرجال الذین لهم سلاح

(مسلمه: مردان باسلاح) سلاح اولان کسند و هرنسند که آلت جنک اولمغه صالح اوله اکاسلاح اطلاق اولنور قاله فی الاساس و لفظ سلاح مذکر و تأنیثی جائزدر جی اسلحه کلور ج صالح (سائق: شمشیردار) قیلجلی کسند ذوسیف معناسنه (امیل بی شمشیر) قیلجلی اولمین کسند یا مزراقی اولمین کسند (نارس: سپردار) قالقانی اولان کسند تراس م (اکشف بی سپر) قالقانی اولمین کسند (راخ: نیزه دار) مزراقی اولان کسند (اجم بی نیزه) مزراقی اولمین کسند (مقنع باخود زره) کلاهی اولان کسند (حاسری خود زره) کلاهی اولمین کسند انحسار انکشاف معناسند کویا باشنده زره کلاه اولما مغه باشی آچققدرو فی الاساس رجل حاسر مکشوف الرأس جوهری دیدی که حاسر اول کسند در که مفقوددر عی اولیه (دارع: زره دار) زرهی اولان کسند (شاک تمام سلاح) جمع اسباب جنکی اولان کسند شاک اصلا ند شاک در که شوکتدن مأخوذدر قلب مکان ایلله شاک اولدی (اعزل بی سلاح) اسباب حربدن خالی اولان کسند

فصل فی آلات تستعمل فی الحرب کالطبل والعلم والسيف وامثاله

(سلاح: ساز جنک) جنک آلاتی ج اسلحه (نزه) بانک کسر و قحی لغتدر و شکدم (سيف

(شمشیر)

فارسیده منجیق منجیق معناسنه اولدی بی تعریب مذکور مؤیددر معلوم اوله که لغت عربیه ده کله واحده ده جیم و قاف جمع اولما دیقی قاعده مطروده در مکر لغت آخری اخذ و تعریب ایدله ملاقیح و جرموق وجوسق و جلاهی کی یاخود بر شینک صوتی حکایه اوله جلنلیق کی که بیوک قاپوی آچقدرو قیادقدو حاصل اولان صوتی حکایه در جوهری و فیروز آبادی من چه نیک لفظندن مریدر عربیده ما جودنی عبارتله تعبیر اولنور دید کسری چندان مستغن دکلدر لهذا ابن خلکان تاریخنده دیدی من معناسی انا چه معناسی ایش نیک معناسی جید اولمغه انا ایش جید عبارتندن معنی حاصل اولمز پس اقرب اولان اولدر که لفظ منجیق منجیکه نیک لفظندن معرب اولقدر که منجیکه مشعبد لر که حیلله معناسنه پس معناسی ابو حیلله در رمی اجار کیرده دیمک اولور (منه)

شمشیر) مطلقا قلیج ج سیف و اسیاف (منصل م) ج مناصل (حصصام: شمشیر بران) زیاده کسکین قلیج (مشرقی: شمشیر شامی) شامه منسوب قلیج ج مشارف بومقوله جمعه نسبت اولنور و مشارقی دیمزلر مشارف الشام ریف دید کسری موضع قرب بر قیاق قریه در که آند یابد قسری سیف غایه مقبولدر قال الشاعر ع ایقتلنی والمشرقی مضاجعی (مهند: شمشیر هندی هنده) منسوب قلیج (هندانی م) (حسام: شمشیر برنده) کسکین قلیج حسم دن مأخوذدر قطع معناسنه و قلیجک یوزینه حسام السیف دیر لر (مذکر کناره پولاد و میانه نرم آهن) اول قلیج که کناری چلیک و میانی قره دمور اوله (نصل السیف تیغ شمشیر) قلیجک فقط دموری قبضه و سائر اجزاسندن قطع نظر که آند قلیج دموری ایلله تعبیر اولنور ج نصال و نصول (شفره السیف کناره شمشیر) قلیجک کناری که کسکین طرفی در و آند قلیج آغزی ایلله تعبیر اولنور و لفظ شفره سیفه مضاف اولما قدغه بیوک بیجاغه و پاپوشچی بیحقوسنه دخی دیر لر و مضاف اولد قدغه نصل سیف معناسنه دخی کلور ج شقار (غرار کناره تیغ) قلیجک بر طرفی یوزی طرفی اولسون و آغزی طرفی اولسون و ایکی طرفته غراران دیر لر (حدوظبه م) اصلنده ظیور و اودن عوض ناوبرلدی ج ظبی و ظبات و ظبون دخی کلور (کل: شمشیر کنند) کسز قلیج (کهام م) سیف کهام دیر لر کلیل معناسنه (فرند کوهر شمشیر) قلیجک جوهری و صوی تبریزی دیدی که برند دخی بومعنا یدر وافرند چندان متعارف دکلدر و معرب اولمق اوزره اگر چه مشهور در لکن محتملدر که عربی اولوب نون زائد اوله و شواذ بحر اسنه جاری اوله زیرا قلیجی جودت ایلله توصیف مراد ایتسه لر سیف فرد و فرد و فرند دیر لر (مقبض: دسته شمشیر) قلیجک صابی که قبضه دخی دیر لر ج مقابض (قائه م) ج قوائم (غندنیام شمشیر) قلیج قینی غلاف و جفن و قراب م (محل) میم اولی نک قمع و کسری لغتدر (دوال شمشیر) قلیجک قایشی که قلیج باغی تعبیر اولنور ج محامل و (حاله م) ج جایل (مغول شمشیردر تازیانه) قامچی ایچنده اولان قلیج صاحب صراح سنج کار دایله تفسیر ایتدی و در میان عصا و تازیانه دارند یو بیان ایتدی که بزم دیار مزده شیش تعبیر ایدر لر (مضرب و مضربه مقدار بدستی از شمشیر) رونق آب شمشیر قلیج و ویریلان صو (خشیب تمام ناکرده) استادی انی تمام ایتماش اوله جوهری یا غنچه شروع اولمش سیف دیدی و باصلی و معیقل قلیج دخی خشیب دیر لر اضداد دنددر

فصل فی الرمح واقسامه

(رمح: نیزه) مزراق ج رماح (اسله م) و اول اغاج که اوزون دیکنی اوله اول اوزون تیکنه اسل دیر لر لهذا بعض نسخهده نیزه دراز ایلله تفسیر اولندی ج اسل و اسلات

صاحب صراح سنج کار دایله تفسیر و در میان عصا و تازیانه دیو تفسیر ایتدی بزم دیار مزده شش تعبیر اولنور (منه)

(قناة چوب نیزه) میزراقک اغاجی و بعضی نسخه‌ده نیزه بی آهن ایله تفسیر اولندی ج قنا و قنات و قنی (صعده: نیزه راست رسته) اول نیزه اغاجی که طوغرو و هموار بمش اوله که رنده به محتاج اولیه ج صعاد (ردینی نیزه ردینی سمهری نیزه سمهری) معلوم اوله که خط هجر نام موضعده سمهر نام برکسته نك ردینه نام برخاونی واریدی زوج و زوجده دن هر بری نیزه ییپارلرایدی ردینه نك یاپدینی نیزه به ردینی و سمرک یاپدینی نیزه به سمهری و مطلقا موضع مذکورده یاپیلان نیزه به خطی دیرلر م و نیزه یعنی ایله دخی تفسیر اولندی (وشیح درخت نیزه) نیزه یاپدقلمی اغاج (حر به: نیزه کوتاه) قیصه میزراق که کوندر تعبیر اولنور ج حراب (سلب نیزه دراز) اوزون میزراق (عکازه مقدار عصا (زانه م) (مطر دمک) اول قیصه میزراقدر که شکار آردنجه اتارلر (طب کزی نیزه) وفی القاموس الطنب بقمحتین اعوجاج فی الریح (نیزه: نیم نیزه) یارم نیزه نیزه که کاف تصغیر ایچوندر ج نیازک (میزراق زوین) کوچک و قیصه نیزه دیار مرزده خشت دیرلر زرق دن مأخوذدر رمی معنایه زرقه بالمیزراق دیرلر میزراق ایله آتوب اورسه (سنان آهن سر نیزه) نیزه نك باشنده اولان دمور که طنان دخی دیرلر (شباة الریح سر نیزه) نیزه نك اوجی ج شبا (کعب: بند نیزه) نیزه نك بوغونی که قارقلم میزراقدرده اولور وسائر میزراقدرده دخی تزین ایچون یاپارلر ج کعب (انبوب میان دو بند) ایکی بوغونک اراسی ج انابیب (عامل زیر نیزه) نیزه نك آلتی یعنی سنانک آت طرفی ج عوامل (مجلوز توز بر پیچیده که جالاز توز باشد) که دوه در یسندن یاپدقلمی قایش کاشانی اغاج قبوغندن دیدی (ثعلب آن قدر که پستان فرو کدرد از نیزه) خرص خلقة نیزه معنایه (زج: آهن دم نیزه) نیزه نك دیب دموری که زمینه صوقرلر کیرر وفی المثل بیت زمان صارفیه الفزدلا و صار الزج قدام السنان من غیر استحقاق متأخر مقدمی سبقت ایسه ضرب اولنور اصلنده بیت مذکور جریر کدر که مثل مزبوری تضمین ایشدرو قال غیره بیت مایستوی صدر القناة وزجها و مایستوی فی الراحتین الاصابع جعه زجاج والله اعلم

فصل فی القوس مایعلق به

(قوس کان) یای جعه قسی اصلنده قوس ابدی سینی و او اوزرینه تقدیم ایتدیلر قسو و اولدی و او یایه قلب ایدوب کلمه ده و او یایه جمع اولمغه قاعده معروفه اوزره و او یایه تبدیل و ادغام و یا جمع اولسون ایچون سینی مکسور ایدوب عصبی کلمه سنک عینی مکسور ایتدکلمی کبی قافی دخی مکسور ایدوب قسی دیرلر و لفظ قوس مذکر و مؤنث استعمال اولنور مؤنث اولدقده تصغیری قویسه مذکر اولدقده قویس کلور وفی المثل

(صار)

صار خیر قویس سهما برکسته حقیر و مهان ایکن عزیز و محترم اولسد آنک حقتده ضرب اولنور (قواس کانکر) یایچی کسنه (مقوس کاندان) یای قویه جق ظرف که قربان تعبیر اولنور (وترزه کان) یای کریشی جعه و اتار (عجس) عینده حرکات ثلاثه جائزدر (دسته کان) یای قبضه سی (کبد میان کان) یایک اورتیه یری که قبضه نك حاق وسطی در و اوق اول موضعدن چیقار قوس کبداء دیرلر یایک قبضه سی آویچی طولدر و وفی المثل صیغ السهم علی کبد القوس مأمولیکه و اصل اوله یم دیرسک سبب قوی به تشبث ایله دیه جک مقامده استعمال اولنور (سینه خم کوشه کان) یایک ایکی باشنده اولان اکری جعه سیئات (فرض رخنه کان) یایک ایکی باشنده کریش کچورمک ایچون اولان کدکرو حشی القوس پشت کان انسی القوس شکم او که روی باکشنده دارد

فصل فی السهم و اجزائه و ظروفه

(سهم: تیر) اوق جعه سهام و اسهم (سهام تیرگر) اوق یاپان کسنه (نبال تیر ناوک) عربی اوق جعه نبال (نبال تیرگر) سهم عربی یاپان کسنه (مرماه: تیر آماج) نشانه آتدقلمی اوق که خاک دخی دیرلر جعه صرامی (مریح تیر پرتاب) هوایه آتدقلمی اوق (نشابه تیر ترکان) ترکی اوق که جعه نشاب (نصل: پیکان) اوق دم رانی که عامده تحریف ایدوب تمرن دیرلر جعه نصول (نصال: پیکان کر) تمرن یاپان کسنه (مشقص: پیکان دراز) اوزون پیکان (معبله: پیکان یهن) یصی پیکان (قتر پیکان خرد) اوقاق پیکان (معراض تیر بری پر) یلکسر اوق که صیده رمی اولندقده عرصه اصابت ایدر سائر اوقلر کبی طولنه اصابت ایتمز (ریشه پرتیر) اوق که یلکی و لباس وزینت ایچون استعاره اولنور جعه ریش (قده مثله) یلکسر اوقده (اقد) و یلکلی اوقده مریش و برکسنه بی مالی و قومی یوقدر دیه جک مقامده ماله اقد و لامریش دیرلر جعه قذذ (فوق سوفاتیر) اوق کزی که ایچنه کیرش کیرر جعه افواق (نضی: میان ریشه و پیکان) اوقک یلکی ایله پیکانی مابینی ابو عمرو نصل معنایه در دیدی (ختیمه انکشتیانه) زهکیر فارسیدر و انکشتوانه دخی دیرلر اوق اتان کسنه لر باش پر مقلرینه طقارلر کوکدن و دریدن ایدرلر جوهری جلیده تفسیر ایتدیکی دریدن یاپدقلمی نه ناظر در جعه ختایع (هدف نشانه تیر) اوق آتوب و ورمق ایچون نصب ایتدکلمی نشان جعه اهداف (غرض مثله) (جعه تیردان) اوق قویه جق ظرف تیرکش دخی دیرلر ج جماب (قرن مثله) جوهری دیدی که قرن تحریک ایله اول جعه در که دریدن دیکوب آغزی طرفی آچق اولور تا که اوقک یلکیرینه هوا طوقنسون و فاسد اولسون دیوود دخی دیدی که شمشر و تیره دخی قرن و شمشر و تیری اولان کسنه به قارن درلر ججه اقران (کنانه مثله) کسای

و طلب علم ایچون بر کسنه به اطرافدن کلمه لر اول کسنه فلان بضرب الیه اجماع الابل دیرلر (منه)

دیدنی که کشت الشی سترته و صنته من الشمس کنانه دخی بومعنی ملاحظه سیله تیردانه وضع اولنقی ملاحظه اولنور جمعه کنان (وفضه مثله) جوهری دیدنی که وفضه اول تیرداند که دریدن یا پارلر اصلا غاجی اولمز جمعه و فاض (جفی تیردان بزرک) بیوک تیرکش (خصل: پیمان تیر) اوق آتمق خصوصه قول اند کوری خطر ورهن اوقه مخصوص دکلدن (رشق: یکدسته تیر) بردسته اوق

فصل فی السکاک والسکین

سکاک: کار دگر (بیجاق بیان کسند) سکین کار (بیجاق تذکیر و تانیثی جائزدر و سکینه دخی دیرلر فیروز آبادی سکین صانی سکان و سکا کینی در دیدنی جمعه سکا کین مطرزی دیدنی که لفظ سکین سک دن مأخوذ فعلین یا خود سکوندن مأخوذ فعل در وجه اوله نظر ایله بیجاقی به سکاک اطلاق نوع ماناسبیدن خالی دکلدن (شفره: کار دزرک) بیوک بیجاق جمعه سفار (خنجر دشنه) معروفدر جمعه خنجر (مبعض: شمشیر درخت بره) اغاج که سکا کین قلیچ که فارسیده دهره ترکید تحریف ایدوب طاحره درلر (سعیه برار بان کار د) بیجاقک پراز وانه سی که بیجاقک صابه کیرن موضعیله یوزی مابیننده ایکی طرفدن ایدرلر (قیعه بند کار د) بیجاقک باغی که بیجاقک صاپنک اوچنده کوشدن و دموردن دوکه کبی یاپدقلری نسته جمعه قبايع (سیلان دنبال کار د) بیجاقک صاپنه کیرن دموری بیجاقه مخصوص دکلدن (نصاب دسته کار د) بیجاق صابی (قرباب نیامده او) بیجاقک قینی و قلیچ قینه دخی دیرلر جمعه قرب

فصل فی بعض الات الحرب کالدبوس

(دبوس) معروفدر که چوماق تعبیر اولنور (جرز: کرز) بیوک چوماق قاموسده دموردن یا بلش عموددر دیدنی (مربزه) بانک تحفینی ایله (چوب دستی) دسته چوب که طویقه تعبیر اولنور و آنکله کسک قیرلر (ارزبه) بانک تشدیدنی ایله (مثله) هراوه عصای ستر (قالین عصا که دموری اولیه جوهری العصاء الضخمة دیدنی جمعی هراوی کلور و اوک قحیله هروته بالهراوه دیرلر عصای مزبوره ایله وورسه (وبیل مثله) موبل دخی بومعنا یه در (عصا) معروفدر که دکنک تعبیر اولنور جمعه عصی اصلی عصوی در (عکازه عصای با آهن) اوجی دمورلی صوبه بعض نسخهده عصای پاسبان ایله تفسیر اولندی جوهری عصا ذات زج دیدنی جمعی عکا کیز کلور جمعه عکا (منسأة) مهموز و غیر مهموز استعمال اولنور (مثله) نسأدن مأخوذ زجر و سوق معناسند نسأت البعیر دیرلر دودی سورسه (سوط تازیانه) قاججی جمعه سیاط و اسواط (عذبه دوال تازیانه) قاججی تاتمه سی جوهری دیدنی که عذبه اللسان طرفه والعذبه احدی عذبتی

والالفاظ سکاک صانع المسکین معنایه کتب معتبره در بوفدر مقتضای صیغه سکاک سکه یا بیجی یا خود ذره یا بیجی معنایه اولسه مناسب ملاحظه اولنور زرا سکاک طاردی دیرلر پس صانع سکین معنایه زره اولدینی مصلح حدید معنایه نظیر ایله اولاق کرک والله اعلم (منه)

السوط جمعه عذبات (علاقه: کوشه تازیانه) قاججینک قولی یعنی بارمق چکور دکوری موضع بعض نسخهده دوال انکشت ایله تفسیر اولندی جمعه علایق (مخفقه: دره دوالین) قایشدن یاپدقلری طوره که اورمزلر و بوکرلر خفق برشی عرضنده وورمه دیرلر بعض نسخهده دره محاسب ایله تفسیر اولندی (دره مثله) جمعه درر

فصل فی الزراد والدرع والمغفر وماناسبه

(زراد: زره گر) زره یا بیجی کسند (زرر) زاورانک قحیه لریله زره تحریف ایدوب زرخ درلر و زرد رانک سکونی ایله زرخک حلقه لریک بری برینه کیرمسته و زرد رانک قحیله درع مزبوره یعنی حلقه لری بری برینه کیرمش زرخه دیرلر (حلقه) معروفدر جمعه حلق (درع: زره) زرخ جمعه دروع و ادرع (دلاص: مثله) مفرد وجهی دلاصدر درع دلاص ادرع دلاص دیرلر (سابقه: زره تمام) بوتون بدنی استیعاب ایدن زرخ جمعه سوابغ (مفاضه: زره فراخ) واسع زرخ (زغفه: مثله) ماذیه زره نرم و فراخ (بدنه: ذره کوتاه) قیصه زرخ که بوتون بدنی احاطه ایتیمه نیم تنه دخی دیرلر سابقه مقابلی در جمعه بدن (ذایل: زره دامن دراز) اتکی اوزون زرخ ذوذیل معناسند (جوشن: زره آهنین) دموردن اولان زرخ جمعه جواشن (خقتان) معروفدر قرا کند دخی دیرلر برنوع زرخدر (تحفاف برکستوان) جنک کونده آت کیدرلر و چوقال و کچیم تعبیر ایدرلر جمعه تحافیف (بیضه: خود) زرخ کلاهی اشق تعبیر اولنور جمعه بیض بانک قحیله و بانک کسریله بیض ابیضک جمیدر که سیف معناسند در اصلنده بیض ایدی یا صحیح اولسون ایچون بانک ضمه سین کسره به تبدیل ایتدیلر (مغفر مثله) جمعه مغافر (منطقه: کربند) قوشاق انتطق الرجل دیرلر لبس المنطق معناسند و منطق اول نسته در که آتی قوشانور لهرنه اولورسد اولسون و فی المثل من یطلهن ابید بتطقی به قوند اشلری چوق اولان کسند آنلرایله قوت تحصیل ایدر دیه جک مقامده ضرب اولنور جمعه مناطق (منطق: نطق مثله) صحاح و قاموسده و صراحده نسوان لباسندندر دیو واقع اولندی (همیان) معروفدر برنوع اجه کیسه سیدر که طولدیر و ب قوشاق کبی بیله باغلارلر فارسیده کری و ترکیده تحریف ایدوب کر دیرلر (ظیبه: کیسه چرمین) دریدن یاپدقلری کیسه و فی الاساس و فی الحدیث اتی بظیبه فیها خرزود دخی دیدنی که ظیبه اول طغارجقدر که آهودر یسندن یا پارلر و اوزرنده قیللری یولنمشدر

فصل فی التراس و فی الترس

تراس: سپر کر) قالقان یا پان کسند (ترس: سپر) قالقان جمعه (ترسه جنه مثله) جمعه جنن بعض نسخهده سپر بزرک ایله تفسیر اولندی (مجن و جغه) مثله جمعه جف (درقه سپر

قاموسده حلقه درع در دیدنی اساسده جمله سلاحه اطلاق اولنور دیدنی مطرزی دیدنی که حلقه درعک و غیرینک حلقه سیدر و زهری حدیثنده واقع اولان و علی حلت الابل الا الحلقه حلقه دن مراد سلاحدر بعضیلر مراد درع در دیدلر فقط (منه)

از پوست کاو (صغیر در بسندن یا بدقلری قلغان که ایچنده اغاجی و لمیه جمعه درق (یلبه جوشن) جمعه یلب

﴿ الباب العشرون فی البهائم من الابل و امثاله ﴾

بهیمه: چارپا) درت آیتلو حیوان جمعه بهایم (نعم: ستوران) درت آیتلو حیوانات جمعه انعام جمع جمعه اناعیم (بهر شتر) دوه جمعه بهران و اباعی (ابل: شتران) دوه سوروسی یانک کسریله و سکونی دخی لغت در اسم جمع و مؤنث در و کندی لفظندن مفردی یوقدر آدمین دن غیری اولان اسماء جوع که کندی لفظندن مفردی اولیه تأیثی واجب در و ابل و غم تصغیر اولند قدغه آخرینه تا الحاق ایدوب ایلده و غنیمه در لر و قس علی هذا جمعه آبال یعنی چوق دوه سوروسی تنیدسی ابلان در یعنی ایکی دوه سوروسی (ابل سدی: اشتران گذشته) کندو باشند چوبان سرگزین دوه لر (صرمد: کله شتران) دوه سوروسی که اوتوز مقداری دوه بی جامع اوله (ذود: از سه ناده) اول دوه سوروسی که عددی اوچدن اونه و ارنجه اوله اسم جمعه در جمعه اذواد مخفی اولیه که قلیل اولان نسته جمع صیغه سیله تغییر اولنسه کثیره دلالت ایدر و فی المثل الذود الی الذود ابل آزی آزه قارشد رسد لر چوق اولور دیه جک مقامده ضرب اولنور (اعیس: اشتر سید) اول ارکک دوه که بیاض اوله و اول کونه بیاض اوله که قیر منی به مائل اوله مؤنثی عیسادر جمعه عیس (جل: اشتر) ارکک دوه و درت یاشنه داخل اولد قجه جل دیمزلر ٧ ابن سکیت دیدی که اول ارکک دوه سوروسی که ایچارنده ناغه اولیه اکاجاله دیر لر و اول دوه سوروسی که صاحبی ایله و چوبانی ایله اوله آ که جامل دیر لر ج جال و اچال و جالات دخی دیر لر (جال: اشتران) دوه جی و صاحب جال دیر لر آت سوروسی صاحب خیاله و اشک سوروسی صاحبده چاره دید کیری کی (ناغه اشتر ماده) دیشی دوه که تحریف ایدوب مایه دوه دیر لر جمعه نوق و اول دیشی دوه که ارکک دوه خلقتنده اوله اکا ناغه جالیه دیر لر و ناغه نک جی نوق کلدیکندن معلوم اولور که ناغه نوقه تقدیرنده اوله بدنه لفظنک جی بدن و خشبه لفظنک جی خشب کلدیکی کی و فی المثل استنوق الجلل موردی بودر که طرفه بن العبد بعض ملوک مجلسنه داخل اولوب مسیب بن علس نام شاعری کوردی که بر جلی توصیف ایدوب شعر انشادی اثناسنده جل وصفندن ناغه وصفند عدول ایتدکه طرفه مثل مذ کوزی ایراد ایتدی و برکسنه بر حکایه بی غیر حکایه ایلله خلط ایلله آنک حقنده ضرب اولنور و کاهی ناغه نک جی نیاق کلور که اصلی نواق در (بق: پوست شتر بچه بکاه آکنده) ایچی صمان ایلله طولمش دوه یاوروسی که دوه نک یوروسی هلاک اولوب آنه سی سودینی ویرممکله اول یاورونک در سنی یوزوب

(صمان)

٧ کنیه سی ابو ابوب در جوع و عطش زیاده تحمل ایتدیکی و اسفار بعیده به صبری ایون و مادام که حسنده قوت اوله طور من و اگر اصلا حرکتی و لمزه طور در (منه)

جلد دخی بومنا به در و بر کوچه هلاک اولش کوچک در سنی یورویوب کندو کوچکی اونیق ملاحظه سیله در ایلله اکادخی جلده دیر لر (منه)

صمان ایلله طولدر لر آنه سی یاوروسی حیاته ظن ایدوب بو حیلله ایلله سودینی صاغلر لر برکسنه بغایت حیلله کار و زیاده مضر اولسد آنکده من اللو و اخذع من البودیر لر (بکر شتر جوان) کنج ارکک دوه مؤنثی بکره جمعه بکار ابو عبیده دیدی که دوه ده بکر انسانده کنج اوغلان و بکره کنج قیز و قلو ص جاریه و بیدر انسان جل رجل ناغه امرأه منزله سنده در (حوار: شتر بچه شیر خواره) اول دوه یاوروسی که آنه سین امر اولوب سوددن کسلمش اوله جی احوره و حوران کلور (فسیل: شتر بچه از شیر باز کرده) اول دوه یاوروسی که سوددن کسلمش اوله جمعه فصلان (ربع: شتر بچه بهاری) بهار وقتنده طوغن دوه یاوروسی که وقتیلله طوغشدر جمعه رباع (هبع: شتر بچه تابستانی) یای وقتنده طوغن دوه یاوروسی که وقتیلله طوغشدر برکسنه بی فقیر در دیه جک مقامده ماله ربع و لاهبع در لر جمعه هباع (ابن مخاض: شتر یکساله و بدوم در آمده) بر یاشین کچوب ایکنجی به کرمش ارکک دوه (بنت مخاض: ماده همچنین) بر یاشین کچوب ایکنجی به کرمش دیشی دوه لفظ مخاض اسم جمعه در ناغه دن حامل اولنره اطلاق اولنور کندو لفظندن مفردی یوقدر بلکه مفردی خلقة در و دوه یاوروسی یاشین کچوب ایکنجی به داخل اولد قدغه آنه سی حوامله ملحق اولمقله اسمین مذ کورین ایلله تسمیه اولندی لفظ ابن مخاض و ابن لبون بنات مخاض و بنات لبون اوزره جمعه نور لر ابن آوینک جی بنات آوی کلدیکی کی جمعه بنات مخاض عبارتی ایکی اسم ناظر در (ابن لبون: شتر دوساله و بسوم در آمده) ایکی یاشین کچمش و اوچنجی به کیرمش ارکک دوه (بنت لبون ماده همچنین) اول دیشی دوه که ایکی یاشین کچمش و اوچنجی به کیرمش جمعه بنات لبون عبارتی دخی اسمین مذ کورینه ناظر در ابو زید دیدی که لبون سودی اولان قیون و دوه در سودی آزا و لسون چوق اولسون دوه یاوروسی ایکی یاشین طولدروب اوچنه وارد قدغه آنه سی بردخی طوغروب سودلندیکی ایچون دوه یاوروسی بو اسمین مذ کورین ایلله تسمیه اولندی (حق: سه ساله و بیچارم در آمده) اوچ یاشین کچمش و در دنجی به کیرمش ارکک دوه (حقه: ماده همچنین) اول دیشی دوه که اوچ یاشین کچمش و در دنجی به کیرمش اوله دوه درت یاشنه بالغ اولد قدغه یوک کتوروب و انتفاع اولمقله صالح و مستحق اولدینی ایچون اسمین مذ کورین ایلله تسمیه اولندی جمعه حقاق عبارتی دخی اسمین مذ کورینه ناظر در (جذع: چار ساله و پنجم در آمده) دورت یاشین کچمش و بشنجی به کیرمش ارکک دوه جی جذعان و جذع کلور مؤنثی جذعه و جی جذعات و ایکی یاشنده قویونه و اوچ یاشنده آنه و صیغره و بش یاشنده دوه به اجذع در لر (ثنی پنج ساله و به ششم در آمده) بش یاشین کچمش و التنجی به کیرمش دیشی دوه و اصلنده ایکی

و فی المثل جاؤا علی بکره ایهم جماعتک جمله سی کلوب اصلا بری تخلف اتندی دیه جک یرده ضرب اولنور موردی بودر که عریدن بر کسنه نک اون عدد اوغلی و اوابدی شکار ایچون طشره کیتدی لر و دشمنلرینه مصادفه ایدوب بحار به ایتدی لر اعدا غالب اولوب مزبور لر قتل و باشلرینی بر توره نک ایچنه وضع ایدوب مزبور لرک بابا لریک بر کنج دیشی دوه سی آثار ایلله ایدی اول دوه نک بونه باغلا یوب دوه بی صالیور دیر لر دوه دخی بر کوئصکره بابا لریک قوه سته کلدی بابا لری مزبور توره بی کورد کده باشلری دوه قوشی یورطه سی ظن ایدوب واقع حال منکشف اولوب میان خلقتده شیوع اولوب بومثلی ایراد ایتدی لر کذا فی الکشکول من عینه (منه)

دفعه طوغور مش دوه په دیرلر وایکچی ولدینه ثنی دیرلر ونسوانده دخی استعمال اولنور (رباعی: شش ساله و بهتم در آمده) الی یاشین چکش ویدی به کیرمش ارکک دوه مؤثقی رباعیه در (سدیس: هفت ساله و بهتم در آمده) یدی یاشین چکش و سکزینه کیرمش دوه سدس دن مأخوذ در که رباعیه دن صکره اولان دیشی دوشور مک معناسنه که دوه سکز یاشنه کیرد که اول دیشی دوشورر و سدس لفظنک جمعی سدس کلور دالک سکونی ایله و سدیس لفظنک جمعی سدس کلور دالک ضمیمه (بازل: هشت ساله و بنهم در آمده) سکز یاشین چکش و طقوزینه کیرمش دوه بزول لفظنک دن مأخوذ در دوه نک آزودیشی تمک معناسنه که دوه طقوز یاشنه کیرد که بتر و کاهی سکز یاشنه ایکن دخی بتر و بازل لفظنک مذکر و مؤثقه اطلاق مساویدر و کاهی طقوز یاشنه بتن دیشنه دخی بازل درلر جمعه بزول و بزول و بازل دخی کلور (مخلف: نه ساله و بدهم در آمده) طقوز یاشین چکش و اوینه کیرمش دوه مذکر و مؤثقی مساویدر اگر چه ناقه مخلفه دیرلر لکن معنای مذکور ایله دکلدر زیر اخلفه اول دیشی دوه در که حامل ظن اولنوب صکره حامل اولمدینی معلوم اوله (عود: شتر پیر) یاشلی قوجه دوه که بازل و مخلف رتبه لری نی تجاوز ایش اوله و فی المثل ان جر جر العود فزده و قراخیل اولان کسنه دن الحاح ایدوب برنسته طلب ایله ویرمکن امتناع ایدر سهینه الحاح ایله دیه جک مقامده ضرب اولنور جمعه عوده (فحل: شتر کش) اول ارکک دوه که مجرد دولین آلق ایچون حفظ ایلیه لر و بزم دیار مزده بوغور تعبیر اولنور جمعه فحول (فنیق مثله) اساسده دیدی که فنیق اول فحل در که اهلی عننده مکرم اولوب یوک و ور میله و رکوب ایتیه لر فنیق دن مأخوذ در سمع عیش معناسنه (لقام: کفک شتر) دوه نک آغزندن چیقان کوپوک و آغزیک اطرافندن دیل تشه جک قدر موضعه ملغم درلر و فی الأساس رمی البعیر بلغامه و الی بدعلی ملاغده (طروقه: ماده بکشتی رسیده) اول دیشی دوه که فحلک ضرابنه صالح اوله و طوغور جق یاشه کیره (جران: کردن شتر) دوه نک بویی فرسده دخی استعمال اولنور (خلفه: شتر آستن) کبه دوه که جمعی خلف کلور (مخاض مثله) (عشراء آستن ده ماهه) اون آیلق کبه دوه که ابتداء جلندن اون آی چکش اوله و وضع ایدنجه بواسم ایله تسمیه اولنور جمعه عشار (قلوص: شتر ماده جوان) کنج دیشی دوه ابن سکت دیدی که اقلص البعیر دیرلر سنای یعنی اور کوجی ظاهر اولد جمعه قلص و قلايص و قلاص جوهری دیدی که قلاص قلص لفظنک جمعی در و عدویدن روایت ایتدی که قلوص اول دیشی دوه که ابتداء رکوبه صالح اوله ثنی رتبه سنه بالغ اولنجه بالغ اولد قده جل اطلاق اولنور (ناب: شتر ماده پیر) یاشلی دیشی دوه جمعه (نیب) اصلی نونک ضمیمه در اسداسد کی لکن

(یا صحیح)

میدانی دیدی که مخلف د نصکره دوه نک اسمی بو قدر بلکه بازل عام و بازل عامین دیرلر و علی هذا القیاس و مخلف عام و مخلف عامین و علی هذا القیاس عود رتبه سنه و ارنجه بووجه اوزره اطلاق اولنور مذکرینه عود و مؤثقه عود دیرلر (منه)

یا صحیح اولسون ایچون کسریه تبدیل اولندی و دوه پیر اولد قده ناب یعنی ناب دیدکری دیشی اوزانغله بواسم ایله تسمیه اولندی و ارکک دوه په پیر اولد قده ناب اطلاق ایتزلر و ناب صفت قیلندن اولغله تصغیرنده نیب دیرلر نیبیه دیمزلر زیر صفاک تصغیرینه تا الحاق اولنور و فی المثل لا فعل ذلک ما حنت النیب (ثلث مثله) جوهری دیدیکه ثلب اول یاشلی دوه در که پیر لکنندن دیشی قیر یله و قیر غنک قیللری دوکلش اوله مؤثقی ثلبه و جمعی ثلبه کلور (بدنه: شتر قربانی) مکده ذبح و قربان ایتک ایچون بسلدکری دوه بدنندن مأخوذ در سمن یعنی سموزک معناسنه و دالک ضمیمه بدن دخی بو معنایه در سموز رجه بادن و سموز خاتونه بدناء دیرلر و عاداتا قربان دوه سن بسلیوب سموز ایتدکری ایچون بواسم ایله تسمیه اولندی جمعه بدن (جلس: شتر بزرگ قوی) قوتلو بیوک دوه مذکر و مؤثقه اطلاق اولنور یقال جل جلس و ناقه جلس ای و شق مجسم (امون آنکه تلفزد) اول دوه که سورچه قوی اولغله راکی هر وجهه امین اولور (حرف شتر نزار) آریق دوه حرف جبهه تشبیه اولنشد در که طاعک ذروه سنده اینجه اولان موضعی در (نضو مثله) ابو عمر دیدی که ناقه وضع جل ایتد که ایکن اوج آیه دک لقوح اندن صکره لبون دیرلر جمعه لقاح (لقحه مثله) جمعه لقح و لقم دوه کبه اولغله القاح کبه ایتکه لقوح کبه دوه په ملقم دول دوه سنه ملقوحه کبه دوه نک قارنده اولان یا وریه دیرلر (راحله شتر برنشتنی) بنه جک دوه که بنیت دوه سی تعبیر اولنور مذکر و مؤثقه اطلاق اولنور و سمر و وروب یوک یوکتمکه صالح اولان دوه په دخی راحله و رحول دیرلر جمعه رواحل (مطیه مثله) مطادن مأخوذ در قصر ایله ظهر یعنی ارقه معناسنه جمعی امطاء در و مطیه مذکر و مؤثقه اطلاق اولنور جمعه مطایا مخفی اولمید که مطیه اصلنده مطیة در پس قیاس اولان جمعی مطاوی کلک کرک ایدی فعایل و زننده لکن ایکن همزه مجتمعه اولغله همزه ثانیه بی یایه تبدیل ایتدیلر زیر اما قبل مکسور در مطاوی اولد قد نصکره جمع و معتل ثقیل اولغله استتقال ایدوب یاه مقلوبه بی الفه قلب ایتدیلر مطاء اولدی همزه اولی بی ایکن الف مابیننده خفی در دیو یایه قلب ایتدیلر مطایا اولدی خطیئنه جعنده خطایا دیدکری کبی (قعود) اول دوه که ایکن یاشنه کیروب رکوبه صالح اوله اوزرنده او تور مق ممکن اولغله بواسم ایله تسمیه ایتدیلر ابو عبیده دیدی که قعود اول دوه در که چوبان آی هر خدمتی ایچون استعمال ایلیه تصغیری قعید کلور و فی المثل اتخذه قعید الحاجات برکسنه حقنده ضرب اولنور که هر کس آی هر خدمت ایچون اشاغی یوقار و قولند لر قعده دخی قعود معناسنه کلور (رحول مثله) حوله: شتر بارکش) یوک کتور مکه صالح دوه اوزرنده یوک اولسون اولسون دوه په مخصوص دکلدر (شمله دونده) یوکروک دیشی دوه یقال قد

مطرزی مقامات حریری شرحنده رکاب تصغیرنده دیدی که یوک یوکتمکه صالح دوه معناسنه جمع در لکن کندی لفظنک دن مفردی بو قدر بلکه مفردی راحله در و صاحب سای دخی بووجه اوزره بیان ایتدی (منه)

شمل شمله اذا اسرع (عیرانه: شتر یا پرو یا کوره دو) قوتلو دوه یا خوداشک سیاسی
کبی سکردن دوه معنای ثانی اعتباریله عیردن مأخوذ اولمق ملاحظه اولنور جار و حتی
واهی معنایه و فی المثل عیر و حده عجب صاحبی اولان کسسه ده ضرب اولنور (بختی
شتر خراسانی) خراسانی ارکک دوه که عربی و عجمیدن طوغش اوله بخت نصره منسوب
جمعه بختی بعضیلر دیدیلر که بختی یا ناک تشیدی ایله مفرد و تخفیفیله جمعدر (بختیه
خراسانی دیشی دوه

﴿ فصل فی اسامی اعضاء الابل کالمشفر و امثاله ﴾

(مشفر: لب شتر) دوه نك طوطاغی آنك طوطاغنه جفله دیرلر لکن مشفر الفرس
دیدکلری استعاره طریق ایله در و قالین طوطاغنه مطلقا مشفر دیرلر بعض نسخده لفتح شتر ایله
اولندی که لفتح قالین طوطاغ معنایه و لب مطلقا طوطاغدر و فی المثل ارکک بشره ما احار
مشفره ظاهرینی کوردکک کافیدر باطنندن سؤاله حاجت یوقدر دیه جک مقامده
مستملدر ان الجواد عینه فراره دخی بو مقامده صرب و انور یعنی ایا آنک صورتی ایا
اولدیفنه دلالت ایدر دیشنه بقمغه حاجت یوقدر جمعه اشفار (حیاء الناقة فرج شتر ماده)
دیشی دوه نك فرجی جوهری رحم ایله تفسیر ایتدی فیروز آبادی ظلف و سباعک دخی
فرجه دیرلر دیدی (قضیب: نر شتر) دوه ذکر ی سائر چارپاذا کرینه دخی دیرلر
(مقل: غلاف او) دوه ذکر نك غلافی تیل مثله و ذکر نك غلافی بیوک اولان دوه یه
ائیل دیرلر (کرکره: سینۀ او) دوه نك کوکسی جمعه کرا کر (ثقه: آنچه در خفتن
بزمین میرسد از شتر) دوه نك اول عضوی که چوک ایتد کده زمینه طوقور دیزلری و غیر
اعضای کبی ثمن دن مأخوذ در جلوس معنایه نافته دیرلر جالسته معنایه جمعه ثقات
(فرسن: سیل شتر) دوه نك طبائی که سائر دابه نك خافری منزله سنه در و استعاره
طریقیله قیونده دخی استعمال اولنور بعضیلر نون زانده در دیدی و فارسیده سول و سول
دخی دیرلر جمعه فراسن (منسم ناخن شتر) دوه نك دیر ناخی صرا حده سپل شتر ایله تفسیر
اولندی که فرسن معنایه در جمعه مناسم (خف: زنکله شتر) دوه ده اولان چتال
طرقاق که بته نق تعبیر اولنور جمعه اخفاف (بهره: پشک شتر) دوه نجسی که دوه قینی
تعبیر اولنور و قیون نجسده دخی دیرلر جمعه بعرو ابعاد دخی کلور (سنام: کوهان شتر)
دوه اور کوجی اور کوجی بیوک اولان دوه یه جل سنم و ناقة سنه دیرلر جمعه اسنۀ

﴿ فصل فی مهمات الابل کالمران و غیره ﴾

(مران بر سر شتر) دوه نك بوزنه چکور دکلری اغاج که بوروندورق دیرلر اساسده
کن اشم العرنین کان سد فی عربینه لا کالجل الانف فی عیرانه دید کدنصکره عرانی

(شو)

و بخت دخی کلور
و اول دوه که پدری
بختی و مادری عربی
اوله کاصرمعرائی
دیرلر یعنی آنک پدری
بختی و مادری عربی
(منه)

شو و جهله تفسیر ایتدی که و هو العود الذی یجعل فی و ترة الانف البختی (خشاش م) جمعه
اخشة (خزامة بر سر موین) قیلدن ایتدکلری بوروندورق که حلقه کبی نسنه در
دوه نك بورننه چکور و یولاری اکا طقار لر جمعه خزایم (زمام مهار) یولار جمعه از مة
(خطام مثله) جمعه خطم (بره بوروندورق) دوه نك بورننه طاق دکلری باقریاد مور یا برنج
حلقه جمعه بری (جرس درای) چاک که دوه نك بوینده یا سمرینه طقار لر و فی الحدیث
لا تصعب الملائكة رفقة فیها جرس جمعه اجر اس (نسع نوار) یصی طوقومده قولان جمعه انساع
و نسوع و ضین م) جمعی و ضن کلور (جبل رسن) ایپ جمعه جبال (جبال رسن فروش) ایپ
صایجی یا خود ایپ بو کیچی زیر بعض نسخده رسن تاب ایله تفسیر اولندی (شطن: رسن
دراز) اوزون ایپ کذا قاله الخلیل و مطلقا جبل معنایه دخی استعمال اولنور شرطنه
دیرلر بر حیوانی ایپ ایله باغله جمعه اشطان (رسن مثله) و فرسک بورنندن ایپ وضع
ایده جک موضعه مرسن دیرلر صکره استعمالی بر مرتبه شایع اولدی که انسانک بورننه
دخی مرسن اطلاق ایتدیلر و فعلت ذلك علی زعم مرسنه دیدی علی رغم انفه کبی جمعه
ارسان (مثلوث: رسن سه تو) اوچ قات ایپ یعنی اوچ قاتدن بوکلش (مربوع: رسن
چارتو) دورت قاتدن بوکلش ایپ (رمد: رسن پاره کهنه) اسکی ایپ پاره سی رفع الیه الشیء
برمه دیرلر برشی برکسنه یه کلیت ایله و برسه جاوا برمه دیرلر هیچ بر فرد قالمدی جمله
کلدی دیه جک مقامده اصلی بودر که برکسنه برکسنه بر دوه فروخت ایدوب تسلیم
ایتد کده دوه نك بوینده اولان چور وک ایپ دخی و یردی کویا بنم قطعاً علاقم قالمدی
جمله سنک ملککدر دیدی (ربقه: کردن بند) بو یون باغی جوهری دیدی که ربی اول
ایپ درکه بر قاج قولی اولور آنکله حیوان باغلر لر و اول قوللرک هر برینه عروه
و ربقه دیرلر صرا حده دیدی که اول ایپ ایله قوزی و اوغلاق باغلر لر جمعه ربی
(فریس: چنبر چوپین) اول اغاج حلقه که ایپک اوچنه باغلیوب آخر طرفنی اول
حلقه دن چکور لر (عقال: زانو بند) دوه نك دیزینی باغلا دکلری ایپ اصمعی دیدی که
دوه نك بالدرینی ذراعیله بوکوب زراعنک اورته سندن باغلا دکلری ایپه عقال دیرلر
(بطان: شکم بند) دوه نك قارنی آلتندن باغلا دکلری قولان جمعه بطن (تصدیر مثله)
جوهری کلامندن مستفاد اولان بودر که تصدیر اول قول کدر که دوه نك کوکسندن
چکرلر و کوکینک آلتندن چکدکلری قول که حقب دیرلر (صدارة مثله) (رحل: پالان شتر)
دوه صیرتنه و ورد کلری پالان جمعه حال (قنب پالان خرد) کوچک پالان که دوه نك
اور کوجی مقدار نجده اوله جمعه اقباب (کور پالان با ساز) اول دوه سمری که جمیع مهماتی
حاضر اولوب دوزنی یرنده اوله جمعه اکرار و کیران (قادمه: میش پالان) سمرک

هر برینک اسمی در و جی ربی و ربی و ارناق و برنای کلور و جبل مذکورک اسمی ربقه رفق و زننده

غدة البعير انسانده
طاعون منزله سنه
درکه دوه به مخصوص
مهلك مرشد در روایت
اولندی که عسیرین
الطفیلر - ول اکرم
حضورینه کلوب
نامز اسوز سوبلیوب
اول حضرتی تکدیر
ایتدی قبیله سنه عودت
انساننده بنو سلول بن
صمصه یه نزول ایتد کده
مرض معهوده مبتلا
اولدی پس ایکی
خصلت سیئه بی جامع
اولان نسنه ده ضرب
اولنور (منه)
ابن الانباری زاهرده
اخذ الشیء برمه
عبارتک بیسانده
دیدی که بو مقامده
رمد دن مراد اول
ایپ پاره سیدر که افی
قتل اولنه جق اسیرک
بوغازینه باغلاوب
موضع قتله کتور کده
اول ایپه پاشوب
کتور لر اول وقتده
اخذ برمه دیرلر ایدی
صکره غیری موضعده
دخی استعمال ایتدیلر
(منه)

وسید شریف مفتاحنده
الریقة جبل فی عری
دیدیکی جوهری
و فیروز آبادی و سائر
اهل لغت کلامنه
مخالق اولور زیرا
صروه اول قوللرک
(منه)

مقام قریب سیلہ شولہ ملا حظہ اول نور کہ مراد دودہ پلانک ظرفی اولہ کہ ایچی مولد قلمی جولدر (منہ) ۷ کنیہ سی ابوالاخطل در
ابوالخرون و ابو قوس و ابو حجب ابو مملون دخی دیرلر (۱۶۸) زعمری دیدی کہ جازم شمع و شمع عایط در ارباب

طرفی (آخره پس او) سمرک آرد طرفی (قند: چوب پالان) سمر اغاجی جمع قنود و اقاد
(حقیقہ باردان) بیوک هکبه صاحب مصر حد دیدی کہ حقیقہ هر چه بندند اندر پس پالان
یعنی هر نه دوه سمرینک آردینه باغلا یله لکن خاطر فتره خطور ایدر که ترکیده هکبه
حقیقہ دن محرف اوله بعض نسخده جامه دان شتر ایله تفسیر اولندی جمع حقایب
(حویه هوید) دوه سمرینک آردنده اولان اوزون هویت که هوید دن محرف در والله اعلم
بحقیقه الحال

فصل فی سائر الدواب کالغفل والحرار

(بغل: استر) زارکک قاطر جمع بغال (بغله استرماده) دیشی قاطر و سورسینه مبغولا دیرلر
(بغال: استربان) قاطر جی جوهری صاحب البغل ایله تفسیر ایتدی (مکاری کرا کش)
بر موضع دن بر موضع کرا چکی کسند (کرا) معروفدر که مکارینک آلدینی اجرت
در (جار: خر) اشک مذکر و مؤنثه اطلاق اولنور ۷ و کاهی مؤنثه جاره دیرلر جمع جر
و جیر و اجرة قال الشاعر * ان لنا حجرة عجافا * یا کلن کل لیلدا کافا (کسعه مثله) جوهری
الکسعة الحیر دیدی و جیر لغتده کسوم اشک معناسند در لکن میم زاندا و لغله جی کسعة
کلور (عیر: خر کوره) بیان اشکی جار و حشی معناسند و جار اهل یه دخی اطلاق اولنور
مؤنثی عیر در و فی المثل هو کجوف العیر بر موضعده خیر اولسه و بر کسند خیر مظنه سی اولسه
آنزده ضرب اولنور اخلی من جوف جار دیدکبری کی زیر ا حارک جوفنده انتفاع
اولنه جق شی یوقدر جمع اعیار و عیور دخی کلور (خل و فحوله کی) (فرا: خر کوره نر)
جار و حشینک ارکی جمع فراء و افراء (مسجل مثله) جمع مساحل (احقب مثل) (جده)
خط پشت خر کوره (جار و حشینک صرتنده اولان خط که سائر اعضاسنک رنکند
مخالف اوله جمع جدد (آنان ماده خر) دیشی اشک جمع آن و فی المثل کان جاراً فاستأن
بر کسند عیر زایکن حقیر اولدی دبه جک مقامده ضرب اولنور (بیدانه: کوره خر ماده)
جار و حشینک دیشی سی جی بیدانات (جش خر کره) ارکک اشک سیاسی جمع
ججاش ججشان دخی کلور (جش خر کوره ماده) دیشی اشک سیاسی و فی المثل ججش
و حده بر کسند همیشه کندور این پسنداسه و غیر یلرک رأیند اعتماد اتمسه آنک حقند
ضرب اولنور (تولب: کره کوره خر) جار و حشینک سیاسی جمع تولب کتب
معتبرده تولب جش مراد فی اولمق اوزره تصریح اولندی و دیشی اشکه ام تولب دیرلر

فصل فی مهمات الدواب کالغلف و غیره

(مغلف: آخور) دابه یه غلف و بره جک موضع که ترکیده دخی آخور دیرلر و همیشه

ایک جش قناعت ایله چوغی اولدیغی صورتده دبه جک برده ضرب اولنور (منه) (آخورده)

آخورده بسلنوب مرغی به کتمین دابه یه علوفه و علفد دیرلر جمع معالف (آری: میخ
آخور) دابه باغلمیچون آخوره قاقده قلمی قازیق جمع اواری (آخیه: گوشه آن رسن که
دوسر ش دغن کنند) اول اییک حلقه سی که ایکی باشن زمین دغن ایدرلر بزم دیار مرده اول
ایده طوله ایی تعبیر ایدرلر آری دخی آخیه معناسند استعمال اولنور و آخوره قاقده قلمی
حلقه یه دخی دیرلر جمع اوای (غلف) معروفدر که دابه یه اکل ایچون ویردکبری نسنده رنه
الورسده اولسون ج علوفه و اعلاف دخی کلور (نشوار: نشوار) دوه و صغیر و قیون کوشی
که قارندن آغزینه چیقاروب ساقز کی چکنرلر (روث سرکین) آت و قاطر و اشک نجسی
جمع ارواث (قضم: جوستور) دابه یه ویردکبری ارپه قضم دن مأخوذ در دیش او جیله
بر نسنده اکل ایتک معناسند و بوکون برشی اکل ایتدم دبه جک مقامده ماذقت قضیا
دیرلر و بر مشکل خصوصه رفق و تانی ایله وصول ممکن اولور دبه جک موضعده یبلغ
الخضم بالتضم درلر و خضم آغز طولوسی یملکن عبارتدر و اصل معنی بودر که کاهی
انسان آزیملکده دخی طویر یعنی دیش اطراف ایله اکل آغز طوایسی اکل مرتبه سنه بالغ
اولور (علیق مثله) علقه دن مأخوذ در سدر مق اوله جق مقداری اکل معناسند (مخلاة
توبره) که معروفدر جمع مخالی (علیق مثله) جمع معالق (اکاف: پالان خر) اشک سمری
یقال رأیتهم علی الهوان معکفة کأنهم جرمؤکفة جمع اکف (برزعة بشما کنند) عرب
سمری تعبیر اولنن پالان واکر آلتنه قود قلمی تکلی که ایچی یوک ایله طولمش اوله جمع
برازع (جل بار) یوک که دابه اوزرینه وضع ایدرلر (وقر مثله) جوهری دیدی که وقر
اکثریا قاطر و اشک یوکنده و وسق دوه یوکنده مستعملدر امرأة موقرة دیرلر جل
ثقیل ایله حامل اولسه جمع اوقار (عباء مثله) اساسده جل ثقیل معناسند در دیدی و یوکک
بردنکنه عباء و ایکی دنکنه عبا آن دیرلر (عدل تنک) یوکک بردنکی یعنی بر طرفی جمع
اعدال (علاوه سربار) یوک باشی یعنی یوک تمام اولدقد نصکره اوزرینه وضع ایتدکبری نسنده
یاخود بر طرفنه آصد قلمی نسنده سفوه و مطهره کی جی علاوی کلور اداوه و اداوی
کی و بدندند اولدجه انسانک باشنه دخی علاوه دیرلر یقال ضرب علاوه ای رأسه

فصل فی البقر و الجاموس

(ثور: کاو) اوکوز جمع ثیران (بقرة: ماده کاو) دیشی صیغر که اینک تعبیر اولنور جمع
بقرو بقرات جوهری دیدی که بقرا سم جنس در و بقرة تا ایله مذکر و مؤنثه اطلاق
اولنور تا الحاق اولندی جنس دن واحد اولدیغی افاده ایچوندر بقور دخی بقر معناسند
اهل عن بقریه باقوره دیرلر و صغیر سوروسته چوبانی ایله باقر دیرلر (بقار کابان)
صغیر چوبانی که صغیر تاج تعبیر اولنور (عجل: کوساله) ارکک بوزاغو مؤنثی بجله در

دمیری دیدی که صغیر
ایچ باغنی قرمز زرنج
ایله تجیر ایتسه لور خانه ده
اولان حشراتی طرد
ایدر واکراج یاغنی
بر کاسه یه سوروب
خانه نک وسطه قوسه لور
خانه ده اولان بر غوث
چله آند جمع اولورلر
و بوخوزنی سخی
ایدوب جای ریح
صاحبک طامانه
قائسه لور نافعه در بونس
دیدی صغیر نجسی
سکیده سورسه لور اول
ساعت دوشوردر
(منه)

شرف حضورنده لفظ
جاری ذکر ایتک سو
ادبدن اولغه کنایه
طریق ایله ذکر ایدوب
طویل الاذن دیرلر
و اول کسینه که انی
هر کس استخدام
ایدوب خدمات
خیمه ده قولانورلر
اکاجار الحواج دیرلر
قواد القرية و جل
السقایه و کلب الجماعه
دخی بو علقه ضرب
اولنور و اول کسینه که
معین انخاز ایتدی
کسند دن ضرر کور
عیر رکته امه دیرلر
یعنی انی ای یاغنی ایله
بیدی (منه)
اقصر من ظمی الجمار غایت
قصیر اولان نسنده
ضرب اولنور زیر ا حار
عطش برکوندن زیاده
نحمل ایدم مرشربین
میاندند اولان مدته
ظما دیرلر قصیر اولسون
طویل اولسون و اول
کسند که نک عمرندن
پیر اولغه آرمده
قالش اوله مایق من
عمره الاقدر ظمنا الحار
دیرلر اصبر من الحار
مثلی عامه ایراد
ایتدکبری شانه اهتمام
اولنیوب آریله قناعت
ایتدی ایچوندر
(منه)
و المثل الجحش لما
فانتک الاغاری یعنی عیر
صیدینه قادر اولنر

و بوزاغوسی اولان اینکه معجل دیر لر ذات معجل معناسنه (معجل مثله) ج عجاجیل (تبع نریکساله) بریاشنه کیرمش ارکک بوزاغو (تبعه ماده یکساله) بریاشنه کیرمش دیشی بوزاغو (جذع: نردوساله) ایکی یاشنده ارکک طانه (جذعه: ماده دوساله) ایکی یاشنده دیشی دوکه (ثنی سه ساله) اوج یاشنده طوسون (رباعی چهار ساله) درت یاشنده اوکوز (صالح شش ساله) الی یاشنده صغیر صالح دخی بو معنایه در معلوم اوله که سلوغ و صلوغ اول دیش در که صغیر آنی آلی یاشنه کر دکه دوشور و چتال طر ناقلی حیوانده اول دیش ذات خف اولان حیوانک بزولی منزله سنه در زیر سلوغدن و بزولدن صکره دیشلری اولمز و صغیر الی یاشنه کیردکه صالح سنه و صالح سنه یدی یاشنه کیردکه صالح سنتین و صالح سنتین دیر لر و علی هذ القیاس و مذکر و مؤنثه اطلاق اولنور (قرن شاخ کاو) اوکوزک بوینوزی فارسیده سرو کاو دخی دیر لر و اوکوزه مخصوص دکلدر هر بوینوز لو حیوانک بوینوزینه قرن دیر لر و بوینوزی اوزون اولان اوکوزه قرن و اینکه قرناء دیر لر جمعه قرون (ظلف ژنکله کاو) صغیرک طر ناخی که چاتال در ترکیده بقه نق تعیر اولنور و هر چتال طر ناقلی حیوانک طر ناغنه ظلف دیر لر و کاهی ظلف دیوب چتال طر ناقلو حیوانک کندونی مراد ایدر لر جمعه اظلاف (غیب پوست آویخته بر کلوی او) اوکوزک چکه سی آلتندن صارقان دری و خرو سده دخی استعمال اولنور (غیب مثله) (کراغ: باچاؤ) صغیرک پاچه سی و هر دابه نک طو بوغندن اشاغی به و انسانک دیزندن اشاغی به کراغ دیر لر و فی المثل اعطی العبد کراعا فطلب ذراعا و بر دکلری مقداره قناعت ایتیب زیاده طلب ایدن کسنده ضرب اولنور (خئی سرکین کاو) صغیر نجسی جمعه اخشا (جاموس: کاو میش) صوصغیری معرب در مرحوم جنت مکان کال پاشا زاده دقایق الحقایق نام تألیفنده دیدیکی عبارتیه نقل اولنور کاو میش کاو ایله میشدن مرکب اسمدر کاو اسم جنسدر و صوصغیری اول جنسندن بر نوعدر بوسیدن اکا کاو اطلاق صحیحدر و میشد مشابیهتی وارد اول سیدن بر نوع کاو در که من وجه اهلی در اوده بسلنور خدمتلر لر من وجه دشتی در نجه آیلر بیانلده کز رکسنه کوز تمز و میش لفظنک دخی عمومی وارد اهلی به و دشتی به اطلاق اولنور اول سیدن مذکور حیوانک میشه نسبتی جائز اولمشدر کاو میشک اصلی میش کاو در معنای ترکیبی کاوک میشی دیکدر یعنی اول جنسه بکزه بینی مضاف اوزرینه تقدیم اولنوب اسم اولمشدر انبی عبارتیه جمعه جوامیس

فصل فی الغنم والمعز

(شاة: کوسفند) قویون مذکر و مؤنثه اطلاق اولنور و لفظ شاة اصلنده شوهة

(در)

بعض ارباب نواع
دیدلر که صوصغیرینه
جاموس سیمیه
اولند و غنک و جهی
بودر که حضرت
موسی علیه السلام
در یاقلمدن عبور
ایتد کد نصر فرعون
لب در یابه قریب
اولد قده دریا کنارنده
براز جاموس کوروب
شده خوفدن موسی
عسکری ظن ایدوب
اصحابه جاموسی دیدی
صکره بعض تصرف ایله
صوصغیرینه جاموس
اطلاق ایتدیلر
(منه)

در و تصغیری شوهة کلور جمعه شاة و شیاه جوهری دیدی که اوجدن اونه وارنجده جهی شیاه کلور هاه ایله و اونی تجاوز ایتد کده جهی تایلله کلور و اگر قویون زیاده چوق اولور سد هذ شاة کثیره دیر لر و شاة لفظنک جهی شونی کلور تور و حشی به دخی و کچی به دخی شاة اطلاق اولنور (غنم: کوسفندان) قویونلر زیر غنم اسم جمع و مؤنث در فقط مذکره و فقط مؤنثه و مذکر و مؤنث مختلط اولان سوری به اطلاق اولنور لهذا خمس غنم دیوب عددی مؤنث و تصغیرنده غنیمه دیوب تازیاده ایدر لر زیرا ذوی العقولدن غیری اول اسم جنس که کندی لفظندن مفردی اولیه کا تأیید لازمدر جمعه اغنام (ضائن: میش نر) ارکک قویون جمعه ضائن را کب و رکب کبی ضائن دخی کلور همزه نک قحیله حارس و حرس کبی (ضائنه: میش ماده) دیشی قویون جهی ضوائن کلور (نجه مثله) جمعه نجاج و نجات دخی کلور (کبش کش میش) قوج که قیونده مستعملدر جمعه کباش (ماعز) ارکک کچی (معز مثله) اکثر نهمده بو وجهله واقع اولدی لکن جوهری دیدی که معز و معز و معیز و امعوز و معزی اسم جنسدر و معز لفظنک مفردی ماعز در جمعه معزی بلکه اسم جمعدر (ماعزه بز ماده) دیشی کچی جمعه موعز (عز مثله) جمعه اعز و عنوز (نیس کش بز) تکه که فارسی و ترکیده کچی ده مستعملدر و اول دیشی کچی که بوینوزلری اوزون اولسه تیساء دیر لر جمعه تیوس و اتیاس کلور (کراز نهاز) ارکک و کتب لغته دیدی که کراز اول قوجه دیر لر چوبان هکبه سن و تور به سین اکایو کلددر و جوهری دیدی که اول قوج بوینوز سز اولور زیر بوینوزی اولان قوج غیری قوج لر ایله سوسوشمکدن خالی اولمز و لفظ کراز کرزدن مأخوذدر هکبه و چووال معناسنه و بزیم دیار مزده اکثر یا چوبانلر هکبه سن ارکک اوزرینه وضع ایدر لر (قطع و جریعه رمه کوسفندان) قویون سوروسی و صغیر سوروسنه دخی دیر لر جوهری طائفة من البقر و الغنم دیو تفسیر ایتدی جمعه قطمان و اقاطیع دخی دیر لر علی غیر القیاس (لبون شیردار) سودلو قویون بعض نهمده دوشیدن واقع اولدی یعنی صانغال قویون (داجن دست آموز) اله او کرشم قویون که انسانه مألوف اولمفله خانه دن مرعی به کمتر راجن دخی بو معنایه در ابن السکیت دیدی که شاة داجن و راجن دیر لر خانه به مأنوس اولسه و قویونه مخصوص دکلدر اساسده دواجن البیوت مالف من کلب او شاة او طیر دیدی جمعه دواجن (سخله بره نوزاده) یکی طوغش کوچک قوزی که فارسیده شیر مست دخی دیر لر ابوزید دیدی که قویونندن و کچیدن طوغان قوزی و او غلاغنه طوغدینی ساعتده ارکک اولسون دیشی اولسون سخله دیر لر جمعه سخال و سخل دخی کلور (همه مثله) جوهری دیدی که همه قوزی در ارکک اولسون دیشی اولسون و سخله او غلاقدر و همه و سخله

و فی المثل اطعم من شاة
اشعب اشعب زیاده طماع
اولدینی مشهوردر
شدن طماع کسنه
وارمیدر دیو سوال
ایتدیلر دیدی که بنم
شاتم که برکون طام
اوزرینه چیقوب قوس
قزح کوروب و باغ
بوینه اولقی ملاحظه سیله
آتیارب طامدن دوشدی
و هلاک اولدی
(منه)
اصحاب تجربه دیدلر که
قیون نفموری کونده
سفاد ایتسه ایدن ولد
حاصل اولمز و شمال
هبوب ایدر ایکن
سفاد ایتسه اولادی
ارکک اولور جنوب
هبوب ایدر ایکن سفاد
ایتسه اولادی دیشی
اولور و دخی زرعی
قویون اکل ایلسینه
نابولور و کچی اکل
ایلسه اصلا نابوالبوب
خراب اولور و دخی
برکاسه ده عمل وضع
ایدوب اوزرینه بیاض
قورن دریمی وضع
و سترا تیه اول اول علی
قارنجه اکل انیمه
(منه)

مخلوط اولسه جله سینه بهام دیر لر فیروز آبادی کلامندن منفهم اولان بودر که بهمه قوزی و اوغلاغه اطلاق اولنه تہذیب صاحبک کلامی بوقوله موافقدر لکن ولدبقره دخی بهمه اطلاق اولنور دیور وایت ابتدی مطرزی دیدی که بهمه انه سندن طوغدوغی کبی قوزی به اطلاق اولنور لکن سنجله بهمدن مقدمدر بعض نسخده بهمه تفسیرنده بزرگتر از ان واقع اولدی یعنی بهمه سنجله دن بیو کدر و بومعنی مطرزی نیک مغربده سخل ماده سنده اولان کلامنه موافق اولور جعه بهام (نقده کوسفند خرد) اوافق قویون جوهری دیدی که نقد بر جنس قویوندر که ایاقلری قیصه و یوزلری چرکین و بحرینده حاصل اولور و اکثر نسخده نقلی ایله تفسیر اولندی که صاحب جمع آلی ایلق قوزی در دیدی ترکیده دخی مستعملدر جعه نقد و فی المثل صلت علی الاسد بملت علی النقد خوف اولنه جقدن خوف ایتوب خوف اولنمی جقدن خوف ایدن کسندده ضرب اولنور (جدی: بزغاله) اوغلاق جعه جداء و جدایاء اوغلاق اوج اولسه ثلاث اجدوا و جدن زیاده اولد قده جداد دیک کرک جدایاء دیک اولمز (عناق: بزغاله ماده) دیشی اوغلاق جعه عنوق اعنق دخی کلور (عتود: بزغاله) بچرا آمده (مرعی ده اوت سیوب بریاشنه کیرمش اوغلاق جعی اعتده و عدان کلور که اصلی عدان در (رخل) خانک کسر یله (بره ماده) دیشی قوزی جعه رخال رانک کسر و ضمیمه (حل: بره) قوزی جوهری ارکک قوزیدر دیدی جعه جلان (برق مثله) بره دن معربدر (خروف بره کیه خواره) اوت یمکه باشلامش قوزی اصمعی کتاب الفرس ده آلی یابندی آلیق طایه دخی حروف دیر لر دیدی (جذع دوساله) ایکی یاشنه کیرمش قویون که اوج تعمیر اولنور (شی سه ساله) اوج یاشنه کیرمش قویون (رباعی: چهار ساله) دورت یاشنه کیرمش قویون (سدیس پنج ساله) بش کیرمش قویون (سالف شش ساله) الی یاشنه کیرمش قویون

﴿ فصل فی اوصاف الغنم ﴾

(رقطا: کوسفند سیاه و سید) آلی قرالی قویون که الاجه تعمیر اولنور رقطه دن مأخوذدر سیاه رنگه بیاض نقطه لر قارشمق معناسنه (رأس: سید سر) باشی و یوزی سیاه و سائر اعضاسی بیاض اولان قویون (رخاء: سید سر) باشی آق و سائر اعضاسی سیاه اولان قویون (خوصاء یک چشم سیاه و دیگر سید) برکوزی آق و برکوزی سیاه اولان قویون (درعاء سیه کردن) بونی قره قویون و عند مرده موجود اولان کتب لغتده باشی سیاه و سائر اعضاسی بیاض اولان قویون دیو تصریح اولندی و هر آیدن لبائی بیضدن صکره اولان اوج کچیه در ع دیر لر اولی سیاه و باقیسی بیاض اولدینی ایچون (رخلاء: سیاه پشت) آرقه سی سیاه و سائر اعضاسی بیاض اولان قویون بعض

(نسخه)

نسخده سید پشت واقع اولدی جوهری دیدی که ارحل فرسده صیرقی بیاض اولنه و غنده صیرقی سیاه اولنه دیر لر و ابو الفوئدن شو وجهله روایت ابتدی که رخلاء اول شاة در که صیرقی بیاض و سائر اعضاسی سیاه اولنه کذلک صیرقی سیاه و سائر اعضاسی بیاض اولنه اطلاق اولنور دیدی و نسخه لرده اولان اختلاف قول مذکور دن ناشی اولق ملاحظه اولنور و دخی دیدی که فرسده فقط صیرقی بیاض اولنه دیر لر (جوزاء: سید میان) اورته سی بیاض اولان قیون (نبطاء: سید پهل) یانی آق قیون نبطه اصلنده آتک قولتوغی آلتند و قارند و اولان بیاضه اول آت انبطدیر لر (شکلاء: سید تهی کاه) بوش بوکری بیاض اولان قویون شا کله دن مأخوذدر بوش بوکور معناسند (حرجاء: پایها نایه کاه سید) ایاقلری بوش بوکرینه و ارنجه بیاض اولان قویون (عصماء سید دست) اوک ایاغی بیاض اولان قویون ایکسی یاخود بری بیاض اولسون (رجلاء یک پای سید) آردایاقلرینک بری بیاض اولان قویون (عقصاء سرو واپس پیچیده) بونوزی آردینه قویرمش قویون (قبلاء سرو پیش پیچیده) بونوزی اوکنه قویرمش قویون (نصباء راست سرو) بونوزی طوغری قویون (قصماء شکسته سرو) بونوزی قیرمش قویون (شرقاء: شکافته کوش بدرازی) قولاغی اوزونلغنه یارماش قویون (جذماء: شکافته کوش پهنایی) قولاغی عرضنه یارماش قویون (خرقاء سوراخ: کرده کوش) قولاغی دلنش قویون که مدور دلنش اوله (قصواء کناره کوش بریده) قولاغنک کناری کیش قویون (قرناء سرو دار) بونوزلو قویون (جاء بی سرو) بونوز سر قویون که قبق تعمیر اولنور مخفی اولمید که اول فصلدن بو محله کلنجه فعلاء وزنده اولان الفاظ جمله مؤنث وصفی اولمغه مراد دیشی قویوندر مذکردن تعمیر اولنق مراد اولنور سه افعل وزنی ایله اداء اولنق کرک مثلاً قرن بونوزلو ارکک قویون اجم بونوز سر ارکک قویوندر و علی هذا القیاس (ایله: دنبه) قویروق تنیه سنده الیان دیوب نالحاق ایتزلر کیش االی و نجه الیاء قویروقلو قوج و قویروقلو دیشی قویون معناسنددر (کیش الیان کیش بزرک دنبه) قویروغی یوک قوج (امیهه آله کوسفندان) قویوندرده حصبه و چچک کبی چیقان قبار جق

﴿ فصل فی الصوف والوبر والشعر ﴾

(صوف پشم کوسفند) قویونک یوک جعه اصواف (وبر: پشم شتر) دوه نک یوک ججه اوبار (شعر موی بز) کچی نک قیلی ججه اشعار (مرغزی پشم میان موی بز) کچی قلینک ارا سنده اولان اوافق یوک که تفتیک تعمیر اولنور (مرغراء) میمک کسر و قعی لقتدر (مثله) مشدد اولور سه مقصور و مخفف اولور سه مدود اولور و کاهی الف حذف

وفی المثل خرقاء و جدت
صوفاً برکنه قدرینی
بناوب مالک اولدینی
نسنه ضایع ایتسه
ضرب اولنور و دخی
اخذ فلان بصوفه ققاء
دیر لر برکنه برکنه ک
آردینه دوشوب کا
ادراک ایدم ملاحظه
سیله لکن ادراک ایلسه
بو کلامی تکلم ایدر لر
صوفه القفا بشدن
صارقان قیل معناسنه
(منه)

اولوب مرغ دیر لر (عهن پشم رنگین) بویالی بولک و مطلقا بولک دخی دیر لر بولک کن بر قطعه به عهنه دیر لر جعه عهنون (حزه پشم بریده و برهم پیچیده) قیر قد قد نصکره بری برینه صارلمش بولک یا یاغی تعبیر اولنور (جلمان: دوکارد شبان) چوبانک قویون و کچی قیر قدینی مقص که ایکی قطعه در هر بر قطعه سنه جلم در لر

فصل فی الخلف والضرع

(خلف: پستان شتر ماده) دیشی دوه نك ممسی جوهری ناقه نك ایکی اوکنده وایکی آردنده اولان مه لر نك اوجی در دیدی جعی اخلاف (ضرع: پستان کاوو کوسپند و شتر) صغیر و قویون و دوه نك ممسی وذات ظلف و خف اولان حیوانا نك ممسنه ضرع اطلاق اولنور جعه ضرع (طبی: پستان اسب و خرو دره) آت واشک و درنده یعنی سباعك ممسی اساسده دیدی که طبی ذات حافر و سباع خلف ذات خف ضرع ذات ظلف اولان حیوانا نکرده مستعملدر جعه اطباء و فی المثل بلغ الحزام الطبین موردی بود که ناقه حدندن زیاده یورو بوب زجت چکد کده بطنی خالی اولمغه صدر نه مساوی اولوب قولانی مدلری طرفنه کلور مضربی برکسنه عظیم زجت مبتلا اولوب امره شکل اولسه آنک حقنده ضرب اولنور بلغ السیل الزبی دخی بو مقامده ضرب اولنور صاحب وسط دیدی که زبی زبیه نك جمیدر که ارسلان کندی ایچون اتخاذا ایتدیکی موضع معناسنه و اول موضع مکان مرتفعده اولمغه کاسیل چقمز مکر زیاده یغور لر یاغوب سیل طاغیر باشنه حیقه میدانی دیدی که زبیه اول چقور در که ارسلان صید ایتسکچون مکان مرتفعده قازار لر بلغ الدماء الثفن دخی شرنه ایتنه بالغ اولدقدده بلغ السکین العظم بلغ منه الخنق دخی مقامده مستعملدر خنق بوغاز معناسنددر ترکیده دخی برکسنه زیاده برشیدن مضطرب اولسه شورمه چیقدی دیوب الی ایله بوغازین کوسر

فصل فی الحيوانات الوحشية والسباع

وحشی: چهار پای دشتی) بیابانده اولان دورت آیتلو جانور جعه وحش و وحوش جار وحشی و اضافله جار وحش دخی دیر لر (طبی: آهو) ارکک کیک جعه ظباء و فی المثل به داء ظی و فلان کسنه نك اصلادردی بو قدر دیه جک محله ضرب اولنور زیرا آهونک مرض موتندن غیری مرضی اولمز آهونک مرضی اولمیدینی کی آنک دخی بو قدر دیمک اولور (ظیه آهوی ماده) دیشی کیک جعه ضبیات (غزال آهو پیچه) آهو یا وروسی جوهری غزال لفظنی شادن ایله تفسیر ایتدی که شادن اول کیک یا وروسیدر که آنه سندن مستغنی اولوب بونوز لر ی ظاهر اوله جعه غزالان (خشف و رشا و شادن مثله)

(یعنی)

و فی المثل ضرع عهن
ماله ارمات رمت
اول لبن قیلدر که
صاعقه قد نصکره ماده
باقی قالدی یعنی اول کچی
بر کچیدر که اصلا معسنده
مود قالم ظاهر احسن
کورینوب ضمننده
بر فانه اولین کسنه
حقنده ضرب اولنور
(منه)

یعنی بواوج لفظ آهو پیچه معناسنددر لکن خشف آنه سندن طوغدوغی ساعت یا خود یورو مکده باشلا دینی وقتده کیک یا وروسنه اطلاق اولنور و برکسنه بر بلایه مبتلا اولوب شخص آخر که مرجه اول بلای آندن دفع ایلسد عرثنی نائبة فمطف علی فی کشفها عطف ام الغزال علی خشفها دیر لر (رشا) دخی بو معنایه در تقول عندی جاریه من النساء شبه شیء بالرشاء اساسده و هو الغزال اذا تحرك و مشی دیو تفسیر ایتدی شادن غزال مراد فیدرنه کم ذکر اولندی (ریم آهوی سید) آق کیک جعه ار آم (اغفر آهوی سرخ خاک نك) اول قرمنی رنکلو آهو که طوپراق رنکنه مائل اوله جوهری دیدی که اغفر اول آقدر که بیاضی شدید اولیه شاة عفراء اول شاة در که بیاضی قرمنی به مائل اولوب بونوی قیصه اوله و بوجه اوزره اولان آهو چندان سکرتمکه قادر دکلددر جعه عفر (مهة: کوزن ماده) دیشی صغین که کاودشتی دخی دیر لر جعه مه (شاة کاودشتی نر) ارکک صغین که عریده ثور و وحشی دیر لر جعه شیه (جؤ ذر پیچه کاودشتی) صغین یا وروسی جعه جاذر (صوارکله کاودشتی) یا بان صغیری سورسی (رب رب مثله) (ارنب خرکوش) طوشان عرب دیر لر که ان القبرة قطع من الارنب زیاده عجزندن کنایه در و ذلیل اولان برکسنه به ارنب دیر لر جعه ارانب (خزن خرکوش نر) ارکک طوشان جعه خزان (عکر شد خرکوش ماده) دیشی طوشان (خزب بچه خرکوش) طوشان یا وروسی (وعل بزکوهی) طاغ کچیسی جعه اوغال و وعل دخی کلور (ارویه ماده او) طاغ کچیسنک دیشیسی جعه اروی و اروی (ایل مثله) غفر پیچه بزکوهی (طاغ کچیسنک یا وروسی) سبع دده (یرتیمی جانور جعه سباع) اسد شیر (ارسلان جعه اسود و اساد) لیث مثله (جعه لیوٹ ضرغام و هزبر و غضنفر و حارث و دلهات و ضیف و حیدر و قسوره و هرثمه و اسام و هموس و هصور و رهیت و بیس و هزعل و درواس و ضیف و عنبس مثله) لبؤه شیر ماده (دیشی ارسلان) شبل پیچه شیر (ارسلان یا وروسی جعه اشپال) برثن پیچه شیر (ارسلان پیچه سی جعه برثن) (ذنب کورک) قورت دیدک لری جانور جعه ذئب (جمع و عس و عسال و لعین و سید مثله) جعه سیدان (سرخان مثله) جعه سراجین (سمع: پیچه کرک از کفتار) اول قورت یا وروسی که صیرتلان دیدک لری جانور دن حاصل اولمش اوله عرب زعنده بو وجهله تولد ایدن قورت یا وروسی که سیلان کبی موت طبیعی یوقدر و قوشدن سریعدر و صحر اقدده او توز اندازه مقداری یر صحرار (سلقه: کرک ماده) دیشی قورت (ثعلب روباه) تلکی جعه ثعالب (ثعلبان روباه نر) ارکک تلکی (ثرمله: روباه ماده) دیشی تلکی (تنقل پیچه روباه) تلکی یا وروسی (ضبع کفتار) صیرتلان جعه ضباع (ضبعان کفتار نر) ارکک

جوهری و غل لفظنی
اروی ایله تفسیر
ایتدیکندن منضم
اولور که اروی مذکری
اوله (منه)
و فی المثل فلان ذئب
بوسف اول کسنه حقنده
ضرب اولنور که اصلا
جری بوق ایکن
آخرک جری ایله منضم
اوله بقال لا ذئب
لذئب فی تلك الا کاذیب
جا حظ ابو علقمه دن
وایت ایتدی برادر لری
بوسنی دعون نام بر ذئب
اسکل ایتدی دیو کذب
ایتدی بریس بوسنی اکل
ایمین ذئب اسمی دعون
اولوب و سائر ذئبلر
دخی بوسنی اکل ایقامک
خصوصنده مساوی
اولدقلندن هر برینه
دعون اطلاق صحیح
اولور (منه)

صیرتلان (ذبحه كفتار ماده) دیشی صیرتلان که تویی چوق اوله مذکری ذبحدر
(فرغل بچه كفتار) صیرتلان یاوریسی (زرافه: شترکاوینک) زرافه دیدکلی جانور
که دوه کی بویی اوزون ایاقلری قیصه وقلان کی الاجه جانوردر (دب: خرس) ابو
جعه دبیه (دبسم بچه خرس) آبیوریسی وایویه وتلیکی یاوریسی که کوپکن حاصل
اولمش اوله کذلک قورت یاوریسی دخی دیسم دیرلر (فهد: پوز) پارس وفی المثل انوم
من الفهد جوق اویویان کسنه حقتده ضرب اولنور زیر پارس کثرت نومه مبتلادر
لهذا ارقد دخی دیرلر جعه فهد (فهد پوزبان) پارس تعلیم ایدن کسنه (نمر بک) (نمر بک)
قبلان نمره دن مأخوذ در آقی قره لی الاجه معناسنه جعه انور وانر وانار و نمر و نمر و نمر
دخی کلور (فیل بیل) معروفدر جعه فیول وفیله و فیال (فیل بیل بان) فیل تعلیم ایدن وضبط
ایدن کسنه (عیثوم بیل ماده) دیشی فیل فیروز آبادی مذکر ومؤنه اطلاق اولنور
دیدن (خرطوم) معروفدر (دغفل بچه بیل) فیل یاوریسی وقورت یاوریسی دخی دیرلر
(خنزیر خوک) طوموز جعه خنازیر (رت خوک: نر) ارکک طوموز (فرطوسه بیتی
خوک) طوموزک بورنی (خنوص: بچه خوک) طوموز یاوریسی جعه خناص
(قره کی) میون که فارسیده جدونه دخی دیرلر ج قدده وقرود (قشه کی ماده) دیشی
میون اساسده واقع اولان کلامندن منظم اولور که میون یاوریسی دیشیسنه اطلاق
اوله زیرا اکیس من قشه مثلی ذکر ایتد کد نصرکه وهی القریده دیو تفسیر ایتدی
کذلک ینته اساسده وصاحده اول قیز جفزه که چته سی کوجک اولوب همیشه حرکت
اوزره اوله اکادخی قشه دیرلر دیدکلی بومعنائی تأیید ایدر لکن قاموسده قرده به دخی
قشه دیرلر دیدکی مصنف تفسیرینه موافقد (رباح) رانک ضمی وبانک تشدید ایله
(کی نر) ارکک میون جوهری رباح دویه تحلب منها الکافور یعنی کدی کی بر حیواندر که
اندن کافور صاغلر دیدن فیروز آبادی دیدن بوکلام کذبدر لهذا بعض نسخده
دویه لفظی بلده لفظنه تبدیل ایتدیلر بودخی غلطدر زیر کافور اغاج صمیدر (کلب سگ)
کوپک جعه کلاب واکلب واکالب (کلاب سگبان) کوپک جی یعنی کوپک صاحبی
وصید ایچون کلب تعلیم ایدن کسنه به مکلب دیرلر وفی المثل الکلاب علی البقر ترفعها
وتنصبها یعنی کلابی بقر وحشی به ارسال ایله که نه حال واریسه کورسون برکسنه
صنعتله کندی حانه ترک ایله وفقید اوله هر نه حالی واریسه کندو بیلور دیه جک
مخلده ضرب اولنور (کلابزی مثله) جعه کلابزه (زینی حبه شکاری) صید ایچون
اولان کوجک کلب که زغر تغییر اولنور صراحده سگ چنی ایله تفسیر ایدوب بعده
خردانظیله بیان ایتدی وبعض نسخده سگ خرد واقع اولدی وبعضنده سگ حبه ایله

بعض کتبه سین ماده
ایله قش معناسنه در دیو
واقع اولدی (منه)

(تفسیر)

تفسیر اولندی کوجک اولغله حبه اطلاق اولنمق ملاحظه اولنور والافات فارسیده
حرف حاقلیل اولدیفندن غیری عندمزد، موجود اولان لغات فارسیده لفظ حبه
یوقدر (عربچ سگ شکاری) آوکوپکی مطلقا قاموسده کلب خنم یعنی بویوک کوپک
ایله تفسیر اولندی بعض نسخده سگ کوسپند یعنی قویون کوپکی ایله تفسیر اولندی
بومعنائی مؤیددر (جروسک بچه) کوپک انیسکی وهر جانورک یوریسنه دخی جرو دیرلر
جعه جراء مؤتی جرو در و جروک دخی تصغیردر وبرکسنه برنسته به اهتتام وانصب
نفس ایلسه القی علیه جروته دیرلر موردی اولدر که برصیاد صیدینک اوزرینه دیشی
کلبنی القا ایدوب لفظ مزبور مثل قلش (ساجور: کردن بندسک) کوپکک بویینه
باغلادقلری نسنه که حالته تغییر اولنور جوهری وفیروز آبادی کلبک بویینه کچور دکلری
اغا جدر دیدیلر واساسده دمور حلقه در که او جلی سیوری مستارلری اولوردیو
تفسیر ایتدی جعه سواجیر (ابن آوی شغال) چقال دیدکلی جانور جعه بنات آوی
صاحب قانون دیدن که بعض مذکرک جعنک آخینه تالحاق اولنور سر اداقت جامات
رمضانات شوالات بنات عرس بنات آوی کی جوهری دیدن که ابن محاض ابن لبون
ابن ماء دخی بوجه اوزره جعلنور و اخفش بنو عرس و بنو نعش دخی دیرلر دیدن
(ابن عرس راسو) کلنجک دیدکلی جانور (عناق الارض سیاه کوش) قره قواق
دیدکلی جانور که پارسه مشابهدر (ظربان شغاره) پورسوق میدانی فسی بینهم
الظربان مثلنده دیدیکه ظربان کوپک انیسکندن بویو جک بدر ایچلو جانوردر
چوق شرطه ایدر ودر یسنه قلیج تأثیر ایتد اکثریا کلرک بوواسنک آغزینده برینی وضع
ایدر ایچو سندن کلر مضطرب اولغله طشریه چقدقه أخذوا کل ایدر مفرق النعم
دخی دیرلر زیر حیوانات سوروسنک ایچنده شرطه ایدوب حیوانات مفرق اولورلر
برقومک مابینده تفرقه دوشده مثل مذکوری ضرب ایدرلر (سنور کربه) کدی جعه
سانیر (هر کربه نر) ارکک کدی جعه هرره (هره: کربه ماده) دیشی کدی جعه هرر
(ضیون کربه دشتی) بیان کدیی جوهری وقاموس صاحبی ارکک کدی دیو تفسیر
ایتدیلر ولفظ مذکور اسم موضوع اولغله ادغام ایله تصرف اولندی وجمی ضیاون
کلور (یتبوع بچه کربه) کدی یاوریسی جعه یتابع

باب الحادی والعشرین فی الدواب الصغار کالضب والحیة

(هامه جتبنده) متحرک اولوب مخوف اولان کوجک حیوان کلر ویلان مقوله سی
همیندن مأخوذ اولمق ملاحظه اولنور دبیب یعنی یورومک وسورومک معناسنه
جعه هوام (ضب سوسمار) کلر دیدکلی جانورک ارکی مؤتی ضبه در

(اقصی) (۲۳) (ل)

تفه دخی بومعنا به در
(منه)

ابن قتیبه سنور لفظانک
مؤتی سنوره در دیدن
قور بفه نک مؤتی
صفده اولدینی کی
اشی کال الدین دیمیری
دیدن که حنظل
وحنظله ضیون وضیونه
وقطه وقطه و جندع
وجندعه وهر وهره
لفظلر بدخی سنور
وسنوره به قیاس
اولنمق چندان مستبعد
دکلدر (منه)
وفی السامی الهامه عنده
وهی التي یثی علی
البطن کالحیه وغیرها
الشی (منه)

وکنند و یاورینی اکل اتمکله معروف اولمغه عقوقه مبتلا اولان کسینه عاق
من الضب دیو ضرب اولنور وصو ایچممکله مشهور اولمغه تأیید قصصه ایتدکده
لاافله حتی بر دالضب دیو مثل ایدر لر یعنی فلان نسندی اشله مم تا کله صوبه وارنجیه
جعه ضباب واضب دخی کلور کف و اکف کبی (حسل: بچه - و سمار) کلر
یاورینی و کلرک کینه سی ابو الحسل درابوزیدیدی که عورتدن چیقیدی ساعته
حسل دیرلر و حسلک اصلا دیشی دو شممکله ابدن کنایه ایدوب لا آتیک سن الحسل
دیو ابدان سکا کلم دیه جک مقامده ضرب ایدر لر جعه حسل (ورل: مانند سوسمار)
کلر مشابه بر جانور در که قورغی کلور قوروغندن اوزون اولور و سقنقور دینکری
بالقه ورل مائی دیرلر جعه ورلان (قنغذ خار پشت) کپی دینکری جانور قاموسده
شیم ایله تفسیر ایدوب و شیم لفظی ارکک کیری و ارکک کیرپنک اوزون تیکنلی
اولانته و دلله یعنی بیوک کیری به دیرلر دیدی و تمام اولان کسینه قنغذ الیل دیو
ضرب مثل ایدر لر (سلفات) سینک ضم و کسری و لامک قحی و حانک سکونی ایله
(سنگ پشت) قابلو باغه بر و بحری در فیروز آبادی دیدی که قانی و مراره سی
مصروعده و قانی سورنسلر و جع مفاصله نافعدر و برملکته طلوجوق دوشه قابو
باغدی یوزی یوقارو جویرسلر که الری و ایقلری هوا جانبنده اوله بأمرالله تعالی
اول ملکته طولو دشمن صاحب تقویم دیدی که مراره سی خنقه سورسلر
و مصروعک بورنک دلورکینه طاملسلر و قانی آغریان قولاغه طاملسلر نافعدر
جعه سلاحف (عضاء کرباسو) کرتن کلر دینکری جعه عضاء (سام ابرص کرسبه)
یشیل الاجه کلر که زهر لوکلر دروزغه دن بیوکدر جعه سوام ابرص هؤلاء السوام دیوب
ابرص لفظی ذکر اتمزل و دخی هؤلاء البرصه و الا بارص دیوب سام لفظی ذکر اتمزل
و تشیه سی سام ابرص (وزغه: بچه کرباسو) کرتن کلر یاورینی و اکثر کتبده سام ابرص
نوعندن باشی کوچک و قوروغی اوزون کلر در دیدی جعه وزغ (حرباء آفتاب پرستک)
عظادن بیوک برکلر در که آفتابه مقابل طورب آفتاب دور ایتدکده دور ایدر و آفتابک
حرارتیه کونا کونا کیرر و حرباء مذ کرینک اسمیدر و مؤنثک اسمی حرباء و کینه سی
ام جین در جعه حربای (عقرب کژدم) قوروغی اکری زهرلو معروف جانور در
تد کیری و تانی جازدره و ثقی عقربه در جعه عقارب (شؤله: دم عقرب) عقربک قوروغی
و عقربه شؤله دیرلر (زبانی سروی کژدم) عقربک بوینوزی (شباء نیش کژدم)
عقربک قوروغنده اولان نیشترکه آنکله صوقار (شوکه و ابره مثله) جعه زهر عقرب
عقربک زهری جوهری دیدی که اصلی جو یاچی در حرف علت حذف اولنوب تابی
تعویض ایتدیلر (تریق تریاک) معروف در داروی زهر و پاد زهر ایله دخی تفسیر اولندی

(فیروز)

جی فنافذ کلور
(منه)
دلدل اول بیوک
کری در که اوزرنده
اولان او قلمن آتدقه
هرتیه اصابت ایتسه
هلاک ایدر فارسیده
مفرد دیرلر شرفنامه ده
دیدی که شتی و چکاشه
ور و باه تری و رکاشه
ورکاشه و سنجول دخی
دیرلر ابو شکور بیت
چون رسن کرزیس
آمد سهم رفقا مرا
بفرماتم کو یازیس
اندازتیر (منه)

و بهمنیسلر نحوی دن مأخوذ در قیور یا قی معنایه در دیدی نحی اولمیه که قول مذکور فهم اولقی ملاحظه اولنور زیرا نحوی
تالوی معنایه اولدینی حیه به تشیه اتمکدن (۱۷۹) ناشیدر و حیه نک تصغیری حویه در که اصلی و او در دینکری

فیروز آبادی دیدی که تریق بردواء مرکب در که ماغنیس نام حکیم اختراع ایدوب
اندر و ماخس حکیم افیی آتی زیاده ایدوب اتمام ایتدی (حیدمار) سیلان موت طبیعی
اولمغه حیه تشیه اولندی جعه حیات (اصله مثله) جوهری اخبث حیات در دیدی
وفی الحدیث فی ذکر الدجال کان رأسه اصله (سلح الحیه پوست مار کشیده) سیلانک
چکلش در یسی که سیلان قادی تعبیر اولنور و ارکک قره سیلانده سالخ و دیشی سنه
اسوده دیرلر (افیی مارماده سپدر نک) بیاض رنگلور دیشی سیلان سالخ و دیشینه اسوده
دیرلر (افیی مارماده سپدر نک) بیاض رنگلور دیشی سیلان برکسته خیاسته شروع
ایتسه تقی فلان دیرلر جعه افی (افقوان: تراو) افی نک ارککی (اسود مار سیاه)
قراییلان جوهری دیدی که اسود اول بیوک سیلاندر که آنده سیاهلق اوله جعه
اسود جی افاعل و زننده کلدیکندن معلوم اولور که اسود اسم اوله صفة اولمیه
زیرا صفة اوله جی سود کلور ایدی فعل و زننده اسود سالخ دیرلر مار سیاه بیلده
بر کره قادی چیقار دینی ایچون اگر چه دیشینه اسوده دیرلر لکن سالخه ایله توصیف
ایدوب اسوده سالخه دیرلر (ارقم مار بیه) الاجه سیلان جعه اراقم (صل: مار کشنده
در حال) ایصر دخی ساعت هلاک ایدر اساسده دیدی که صل اول سیلاندر که بروجهله
افسون قبول ایتوب رقیه تأثیر ایتدکده اصلال (تین: اژدها) اساسده دیدی که تین
بر بیوک سیلاندر که عرب شویله زعم ایدر لر که بولوت آتی بر یوزندن هوا به قالدیروب
یأجوج و مأجوجک ساکن اولدقلری موضعه کوتورر و آنلر آتی اکل ایدر لر (ثعبان
مار کلان) بیوک اوزون سیلان جعه ثعابین (شیطان: مار سپید) آتی سیلان جن و انس
و دو ابدن هر خبث و طاعی اولانه شیطان لهذا سیلانک برنوع خبیثه عرب
شیطان دیرلر (خفاث: مار دمنده بی زهر) اول سیلاندر که اگر چه ایصرر و صورار
لکن زهری اولمغه تأثیر ایتدکده (شجاع: مار باریک) برنوع ایتدکده سیلاندر و عرب
زعم ایدر لر که برکسندک آجلفی ممتدا و اسه قارنده بریلان حادث اولور که اکاشجاع
و صفردیرلر جعه شجاع (اشجع مثله) عثمان: مار بچه) سیلان یاوروسی (سم) سینک
قح و ضمی لغت در (زهر) معروف در که آغو تعبیر اولنور جعه سموم و سموم دخی کلور
(فاره موش) صیچان تقول نزلت فی دار قلیله خیر الجیران کثیره شر الفیران جعه فار
(جرذ: موش ز) ارکک صیچان اکثر کتبده صیچاندن برنوع در دیو واقع اولدی جعه
جردان حضرت الله خانه کلک طعامی جوق ایتسون دیه جک محله اکثر الله جردان
بیتک دیو کنایه ایدر لر (درص: موش بچه) صیچان یاوروسی و فی المثل صل در یص نفقه
میدانی دیدی که درص صیچان و بیان صیچانی و کدی مثل جانورک یاوروسنه دیرلر (نفق)
فاره و صیچان دلور کیدر صاحب و سیط دیدی که برکسته برشی مراد ایدر لکن

و صواب اولان حیه
در زیر اصلنده حیه
در که ادغام اولنوب
حیه اولدی (منه)
صحیحین ده واقع اولدی که
عمیر و عایشه رسول
اگر مددن روایت
ایتدیلر که اقتلوا الحیات
وذی الطفتین و الابر
فانهم سابقه سلطان
الحالی و یلتسان البصر
نوی دیدی که طفتیان
اول ایکی بیاض خطر
در که بیلانک صیرتده
اولور و ایتدکده
الذنب برنوع سیلاندر
نصر بن شیل دیدی که
برنوع ازرق و مقطوع
الذنب سیلاندر که
حامل اولان خاتون
اکا نظرایتیه البته
اسقاط جنین ایدر مل
زهری دن روایت
ایتدی که حاله مزبوره
سیلانک سمینک شدتیدر
(منه)

مفردی فاره در مکان
فیو دیرلر هدی القار
معنایه کینه سی ام
الخراب و امراشددر
و فار تشیه سنک و جهنده
دیدیلر که سفینه نوح
ایلینی قطع ایتدی
ایچوندر یس فری
مأخوذ اولور قطع
معنایه حیوان فاره
فاره دن مضرب حیوان

یومدر یوغاری طار تشیه ده اوله ای شووجه اوزره حیه ایله اخراج ایدر که قوروغی شیشه ایچنه
قوروغی یالار و یورطه برنه ایتسه بروره یورطه قورچقلار بر فاره دخی قوروغندن آتی چکر
(منه)

طریق تحصیلند خطایدوب اول شینک طریقته هدایت بولمز آنک حقتده ضرب اولنور جمعه درصه (یربوع: موش دشتی) بیان صیجانی کینه سی ام ادراص در جمعه برابیع (زبابه: موش کثر) بیان صیجانندن برنوع صیجاندرکه صاغر اولور و عرب آنکله ضرب مثل ایدوب اسرق من زبابه دیرلر واکثر یا جاهلی آ که تشبیه ایدرلر تقول صموا عن الحق کأنهم زباب و صموا علی الخرص کأنهم ذباب جمعه زباب (خلد: موش کور) کوز سر صیجان که کوسته بک تعبیر اولور میدانی مجمعه دیدی که صیجان بر قاج نوعدر جردوفار که بقرو جاموس منزله سنده در یربوع زبابه خلد زبابه صاغر اولمغه زبابه صماء دیرلر و خلد کور اولور سجان القادر الحکیم

﴿ فصل فی حشرات الارض ﴾

(حشره: جنبنده خرد) کوچک متحرک اولان حیوان قرنجه وسائر بوجک کبی جوهری صفار دواب الارض ایله تفسیر ایتدی جمعه حشرات (نمله: مورچه) قرنجه سی چوق اولان موضعه ارض نمله دیرلر میمک کسر بله و قرنجه اوشن سنه یه منقول دیرلر جمعه نمل (ذره: مورچه خرد) اوافق قرنجه جمعه ذر (مازن: خایه مور) قرنجه مورطه سی و قرنجه یه بنت مازن دیرلر (قله سیش) بت که معروفدر جمعه قل (صواب رشک) بت سر که سی بتک تخمی منزله سنده در جمعه صئبان (برغوث: کیک) پوره جمعه براغیث (قراد: کنه) معروفدر وفی المثل اسمع من قراد میدانی دیدی که کنه دوه نک ایاغ نک صداسنی برکونک یولدن حس ایدوب اول جانبه توجدا ایدر ابو زیاد اعرابی دیدی که بادیه ده کاه اولور که خلق بر منزلدن غیری منزله نقل ایتدکه اولکی منزله اولان کنه لر دوه لر یاتدیقی مکانره پریشان اولورلر ویکرمی سنه مقداری اول منزله کسنه نزول اتمز مدة مذکوره دن صکره منزل منبوره نزول ایتد کلرنده معهود کنه لری حیاته بولورلر و دوه لر اول منزله کله دن حرکتد باشلارلر جمعه قردان (حله: کنه بزرک) بویوک کنه فیروز آبادی دیدی که حله اضداد دندر بویوک و کوچک کنه یه اطلاق اولور جمعه حلم (عنکبوت: تنده) اور بوجک که آغ اورر جمعه عناکب (سرفه: چوب خوزه) اغاج قوردی دیوچه درخت ایله دخی تفسیر اولندی معلوم اوله که علماء لغت سرفه نک تفسیر و توصیفند اختلاف ایتدیلر جوهری و مجدالدین کلاملرندن مستفاد اولان بودر که سرفه بر قورت در که اغاجک اینجه بو داقلرین لغابی ایله جمعی ایدوب کند و اینچون بر مربع خانه یاپوب اینجه کیر و هلاک اولور سرفه السرفه الشجر دیرلر آغاجک یپراغنی اکل ایلسه مصنف اساسده بعمل السرف بالنشب مایض السرف بالخشب دیدی میدانی اصنع من سرفه مثلنده دیدی که سرفه نک

(وصفنده)

نمل و نمل نمله متعانه
دخی کلور لهذا عام
اولان کینه یه نمل دیرلر
و قرنجه نک کینه سی
ایمشفولدر و انی نک
کینه سی ام توبه وام
مازن در و نمل تسمیه
اولندی کثرت حرکتی
ایچوندر (منه)
موش العضدین دخی
جمعه اطلاق اولور
(منه)
قاموسده دیدی که
لصوابه کفر ایه بیضة
القمل والبرغوث والجمع
صواب والصبان
(منه)
عنکبوت مذکر نک
کینه سی ابو حشمه
وابو قشم در دمیری
دیدی که عنکبوتک
سکریاغنی و آتی کوزی
وارد رعادنی صمید
ذباب در (منه)
مذکر و مؤنثه اطلاق
اولور و کاهی مذکر نک
عنکب دیرلر و مؤنثه
عنکبه دیرلر جی
عنکبوبات و عناکب
کلور (منه)

وصفنده اختلاف ایتدیلر یزیدی دیدی که سرفه بر قورت در که اغاجی دلوب اینچنده او یاپار ابو عمرو بن العلاء دیدی که سرفه یاربیم سرجک مقداری بر قورتدر که اغاجی دلوب اور بوجک آغی کبی اینجه اغاج بوداقلرین جمع ایدوب اغاجک اینچنده او یاپار و اول خانه نک بر حقیقه سنه چار گوشه قیوایدن و محمد بن حبیب دیدی که سرفه بر قورتدر که ایک قوردی کبی کندی اینچون ناووس یاربیم کور خانه کبران و اینچنده هلاک اولور بعضیلر دیدیلر که زمان سابقده خلق حیواناتدن بعض حیل و صنایع اخذ ایدرلر ایدی کور خالرا حداثی سرفه دن تعل ایتدیلر (ارضه مثله) سوسه دیوک جمعه) ائوابه دوشن کووه و تخل بته و میوه ده اولان قورده دخی دیرلر یقال العیال سوس المال فارسیده سپشه دخی دیرلر جمعه سوس (جارقبان: خرک زمین) براشچی کبی که ترکیده دوه جک دیدیلر بوجک که جکر که کبی اوزون ایاقلری و قنادلری اولور واشک قوردی دخی دیرلر جوهری دیدی که قبان فعالن وزنده غیر منصرفدر عند العرب معرفه اولدی اینچون اگر فعال وزنده اولمش اولسه منصرف اولور ایدی عرب رأیت قطعة من جرقبان دیرلر یعنی قبدن مأخوذدر قطع مناسبه قبدن مأخوذ دکلدر (دوده: کرم) قورت جمعه دود جمع جمعه دیدان (علق: دیوچه) سولوک فارسیده زالو و خون خواره دخی دیرلر (شبت صدیایه) چیان چل پایه دخی دیرلر ایاقلری چوق اولمغه بوا سملر ایله تسمیه اولندی جمعه شبتان (جعل: خبز دویک) طوکوز لان قوردی خبز دوسر کین کردان دخی دیرلر ارک کنه اطلاق اولور جمعه جملان (حنطه م) خنفسا خبز دویک ماده) دیشی طوکوز لان قوردی جوهری خنفسا در دیدی خنفس و خنفسه دخی بو معنایه در مجدالدین دیدی که دجله نک جانب غریب سنده برکوه بلند اوزرنده بر موضع وارد که ییلده اوچ کون مقداری اول موضعک در و دیوارینه بر مرتبه اوافق خنفسا مجتمع اولور که جله دیواروز قاق سیاه اولور و اوچ کوند نصکره اصلا بری کور غز اول موضع دیر الخنافس دیرلر (ذروح) حاء مملله و جیم ایله لغت در (باغوچه) فارسیده عروسک دخی دیرلر بانبول قوردی و باشمقی دخی دیرلر الاوجه قنادلی بوجکدر و سمومدندر و قودوز بوجه کی دخی دیرلر زیر اقدوز طاله ین کسنه یه بو طدر سده نافع در جمعه ذراریم (ذر حرح مثله) رالک قمع و ضم لری لغتدر (جراده ملح) چکر که جمعه جراده و لفظ جراده اسم جنسدر مذکر و مؤنثه اطلاق اولور جراده و جراده تمر و تمره و حمام و حمامه کبی در (جندب ملح تر) ارکک چکر که جمعه جنداب (زنبور منج بیابانی) صار و جه آری واشک آریسی که بال یاغز جمعه زنا ییر (نمله: منج انکین) بال آروسی جمعه نحل (دیر مثله) جوهری جاعت نحل ایله تفسیر ایتدی اصمعی مفردی یوقدر دیدی (یعسوب: امیر ایشان) آریلر کبی جمعه

پوشیده اولیه زنبور
یابان اروس و نحل بال
اروسی اولدی بفتنه
شرف الدولة بن منفذک
کلای تلیم ایدر (نظم)
و مفردین ترغاف مجلس
فتنهما لاداهما
الاقدام: هذا یجود
بما یجود بمکه: هذا
قیمة ذاک و ذاک یلام
(منه)

يعايب وقومك ريسته يعسوب القوم ديرلر (قله ملح ياده) يايا چكر كه صحرار اوچاز
 بعضي نهمده سيش كنند ايله تفسير اولندي يعني بغدادی بی جوهری دیدی که قل
 اول دویسه در که کنه جنسندندر لکن کنه دن کوچک در دوه آرقلد قده او شرو قله
 الزرع برغیری دویسه دن در چکر که کبی اوچر بویوک کنه خلقتده در جمعه قل
 (صرار الیل آنکه شب بانک کند) اول چکر که در که کیمجه وقتی چاغر فارسیده سنکم
 دیرلر که اوچاق چکر که سی تعبیر اولنور صره دن مأخوذ در فریاد معانسه و عربی ده
 جدجد دخی دیرلر چند بدن بیو کدر بعض عرب آ که صدی دیرلر (فراشه: پروانه)
 چراغ) چراغ کله بکی که معروف در فی المثل اطیش من فراشه خفیف الرأس و متحرک
 اولان کسنه حقنه ضرب اولنور جمعه فراش (ذباب: مکس) سینک و سینک دفع
 ایده چک سنک که مذهب دیرلر جمعه زبان (همجه: مکس کوسپند) اول اوافق سنکدر که
 قیون و صغیر و اشکک یوزلرینه و کوزلرینه او شرجه همج و احق کسنه یه دخی همج
 دیرلر بعضیلر امور معاشده اولان سوه تدبیر در دیدی (قعه: مکس شتر) اول سنکدر که
 حرارت شمس مشد اولد قده دوه نک و یکک یوزینه و کوزینه او شرجه قع (شداء
 مکس سک) ایت سینکی که ایت یاوسه سی تعبیر اولنور دوه یه دخی او شرجه شدی
 (نعره: خر مکس) اشک سنکی که کوزلری کوك و کند و شل بیوک سنکدر که قور و غنک
 اوچنده اولان نشتری ايله حیواناتی صوفار خصوصاً ذات حافر اولان دوا به اذیت
 ایدر فارسیده خرگز و ترکیده او یاز دیرلر و مزبور سنکه تشبیه ایدوب بغایت متحرک
 اولوب بر موضعه قرار اتمسه اول کسنه یه نعر دیرلر جمعه نعر (قرقس: مکس بیان) بیان
 سینکی قاموسده قرس و قرقس صفار البعوض دیو تفسیر ایدی (بعوضه: پشه خرد) کوچک
 سوری سنک که فارسیده موجک دخی دیرلر جمعه بعوض بقه پشه بزرک بیوک سوری
 سنک که جمعه بق فیروز آبادی کلامدن منظم اولان بودر که بعوضه و بقه مرادف
 اوله والله سبحانه اعلم

الباب الثاني والعشرون فی الطیر و انواعه

(طائر: پرند) اوچوچی قوش (طیر مثله) جمعه طيور جوهری دیدی که طائرک جمع
 طیر در صاحب و صاحب کبی و طیرک جی طيور و اطیار کلور فرخ و افراخ کبی و قطرب
 و ابو عبیده دیدیلر که طیر اسم جمعدر واحده دخی اطلاق اولنور (ابول: کله مرغان)
 قوش سوروسی جمعه ابابیل مفردی اولمین جوعدندر لکن بعضیلر مفردی ابول در
 و بعضیلر ابیل در دیرلر (ابالده مثله) فیروز آبادی دیدی که ابالده ابیل ابول ابال قوش و آت
 و دوه سوروسنه دیرلر (جارج: مرغ شکاری) آو اولیان قوش جرحدن مأخوذ در

(یاره ملق)

یاره ملق یا کسب الملك معانسه جمعه جوارح (بازی باز) طوغان دیدک لری آلیجی قوش
 جمعه بزات و بزبان (سباق البازی: دودوال باز) طوغانک ایکی ایاقلرینه طاقه قلری
 قایشلر که کنده تعبیر اولنور (صقر: چرخ) چاقیر و هر قوش که آنکله صید ایده لر آنلره
 صقر اطلاق اولنور شده ضرب معانسه اولان صقردن مأخوذ در جمعه صقور (اجدل
 مثله) جمعه اجادل (سودق و سودنق و سیدنق و سودانق مثله (زرق) زانک ضمی وراء
 مفتوحه نک تشدیدله (بازسپید) آق طوغان مصنف اساسده لایقاس الزرق بالازرق
 دیدکد نصکره بازی و شاهین میانده بر قوشدر و ازرق بازی در (عقاب آله) طوشنجیل
 که مردار خوار دخی دیرلر جمعه عقبان جوهری دیدی که عقاب لفظنک جمع قلی
 اعقب کلور زیر اعقاب مؤنثدر و افعل وزنی جمع مؤنثه مخصوص در جمع کثرتی عقبان
 کلور (خداریه: مثله) خداری اصلنده لیل مظلم و سحاب اسود معانسه اولمله سیاهلق
 مناسبتله عقابه خداریه تسمیه ایتدیلر و اول عقاب که دیر ناغی بغایت سیوری اوله کا عقاب
 عتبنه و عبقنقه و بعنقه دیرلر و مطلقاً عقابه بواسطه اطلاق اولنور (هیم پچه آله) طاوشنجیل
 یاوروسی (باشق: باشد) اتماجه معرب در جمعه بواشق (صرد: ورکاک) کوچوکن
 دیدک لری قوش که قنادندن یلپازه یا پارلر بیست بجای مشک نبیند هیچکده سرکین *
 بجای باز ندرند هیچکده ورکاک * و فارسیده ستوجه و شیر کنجشک دخی دیرلر جمعه صردان
 (خداءه غلیواج) حیلاق غلغاج وزغن دخی دیرلر جمعه خداه (یوی یوزاز ترکی) ترکی طغان
 که فارسیده تیهو و ترکیده دلوجه طوغان و قره کوز و کرکتر دخی دیرلر جمعه یابی
 (نسر کرکس) معروف در طاغتمق و قوپارمق معانسه اولان نسر دن مأخوذ در طیر
 مذکور لاشه بی قوپاروب اکل ایتدیکی ایچون بواسطه ایله تسمیه اولندی و مشهور
 اولان بودر که کرکسک سائر برنجی قوشلر کبی چنکالی یوقدر طاوق و قارغه کبی
 طر ناغی وارد در (قشم کرکس پیر) قوچه کرکس و مسن اولان کسنه یه دخی اطلاق
 اولنور قشمان ارکک بیوک کرکس معانسه در مونه ام القشع درلر جمعه قشاعم (مضر حی
 کرکس سید) آق کرکس که آق بابا تعبیر اولنور فیروز آبادی دیدی که مضر حی
 قاتلری اوزون اولان چقره و هر شینک بیاضنه دیرلر و قومک سیدنه و اوزون
 نسنه یه دخی اطلاق ایدرلر (ناهض: حوزه کرکس) کرکس یاور و سنک قاتلری
 کلوب اوچغه قریب اولانی و بوجه اوزره اولان هر قوش یاوروسنه دخی دیرلر

فصل فی الطيور الصغار والکبار

(بغا: مرغ خرد) اوافق قوشلر این السکیت دیدی که بغاث بر نوع بوز
 قوشدر قار نالین کوچک کرکی کبی اوچه مزوفی المثل ان البغا فی ارضنا یتنسر یعنی بزم

معانسه اوله که بازی
 لفظنه اوج ایت و ایدر
 افصح اولان بانک تخفیف
 در و بازو بازی و بازی
 تواندن مأخوذ در
 صحرای معانسه
 و کافیه سی بو الاشعب
 و ابو الهول و ابو
 لاق در و میری دیدیکه
 بازک یاوروسنه عطر یف
 دیو لرو زیاده شریف
 اولان نسنه ده بازیله
 مثل ضرب اولنور
 (منه)
 این حدکان عباد
 الکاتب رجه سنک
 آورنده دیدی که
 دنیا ده موجود اولان
 عقاب جله سی انی در
 آنکله جفس آخردن
 بر قوش سفاد ایدر
 به ضیلر آنکله تعاب
 سفاد یتدی دیدیلر
 (منه)

دیار منز نزول آیدن کسکه حقیر ایسه بزم جوار من سیله عزیز اولور یونس دیدی که بغاث
لفظی مفرد اعتبار ایدنلر جعنده بغاث دیرلر غزال و غزالان کبی و مذکرو مؤنثه بغاثه
دینلر جعنده بغاث دیرلر نعامه و نعام کبی فرادیدی که بغاث قوشلرک هرزه کاری
و شکاره قادر اولمینی درو لفظ بغاث ده اوج لغت وارد باده حرکات ثلاث اعتبار یله
(عصفور: کنجشک) ارکک سرچه پنچشک دخی دیرلر مؤنثی عصفوره در جعه
عصافیر (شرشور: کنجشک خرد) اوفاق سرچه (تفره: کنجشک پچه) وفی الحدیث یا ابا
عیر مافعل النغیر جعه نغیر و نقران (قبره: چکاوک) طور اغی قوشی که کینه سی ابو الملیح در جعه
قبر (جره: چکاوک سرخ سر) باشی قیر منی طور اغی قوشی سرخک دخی دیرلر جعه جر
(صفر دخول مانند چکاوک) اغاج قاقان که طور اغی کبی تاجی وارد درخت سنبه دخی دیرلر
والاجه سرچه و طور اغی قوشنه دخی دیرلر بعض نسخه ده ژوا یله تفسیر اولندی که
قیز قوشی تعبیر اولنور جعه صفارد (وصه: دار بزه) ایسکتی سرچه دن کوچک
برقوشدر فارسیده دال بزه دال وزه دخی دیرلر صاحب مجمع دار بزه ابابیلدن برنوعدر
دیدی جعه وضع (صعوه: سنکانه) یونت قوشی بعض نسخه ده سرچه دن کوچک باشی
قیر منی قوشدر دیو بیان اولندی جعه صعو (صفاریه: ذرد مرغ) انجیر قوشی و صارو
اصمه دخی تعبیر اولنور فارسیده زرد بیج دخی دیرلر (مکاء: شبان قریب) چوبان الدادن
قوشی (تنوط: کیو) کلیک قوشی و چکاوک قوشی دخی دیرلر بعض نسخه ده زردک ایلله
تفسیر ایتدی لکن صاحب مجمع زردک تصحیح ایدوب سرچه قدر قیر منی قوشدر
دیدی که چوالوق دیدکلری قوشدر (خفاش: شب پره) یارسه که کچه و قتی اوچار
خفش دن مأخوذ در کوزک کوچک اولمه سی وضع بصر معناسنه خلقة و کوزک
قیاغنده اولان فساده یا خود کچه کوروب کوندز کورمک یا خود بولوتلی کونده کورب
آچوق کونده کورمک معناسنه صاحب قاموس دیدی که اگر یارسه نک دماغی طباترک
آلته سورسلر شهوت جاعی تحریک ایدروا اگر یارسه بی یاقوب کولینی کوزه چکسلر
کوزه دوشن بیاضی ازاله ایدر وقائی مراهق اولمش اوغلانک قاصیغه سورسلر
اول موضعه تمکی منع ایدر و مراهه سی وضع جلده زجت چکن خاتونک فرجنه
سورسلر فی الحال وضع حل ایدر و العمد الله ویراسه عربیده و طواط دخی دیرلر
جعه خفافیش (خطاف: فراستوک) قارلانچ دیدکلری قوش که فارسیده پرستو
فرستو فرستوک دخی دیرلر مصنف اساسده دیدی که خطاف برقوشدر که
کند و سایه سی شکار ظن ایدوب اختطاف یعنی قایق ایستر صاحب قاموس دیدی که
خاطف ظله دخی دیرلر زیر سایه سی صوده کوروب قایق ایچون اقبال و سرعت ایدر

(صاحب)

فانده امام شافعی دیدی که
درت نسته باهی زیاده
ایدر اکل عصافیر
اکل اطریشیل کبی
اکل فشق اکل جوز
و درت نسته عقل
زیاده ایدر ترک فتول
کلام استعمال مواء
صلوات ابله همتین
اولوق و درت نسته
بدنه قوت ویرا اکل
لحم و شطیب و کثرت
غسل من غیر جماع
و کتبان بزی کیک
و درت نسته بدنی
ضعیف ایدر کثرت
جماع کثرت غم و اج
قارنه چوق مویچمک
و چوق اکتی اکل
اتمک و قزوینی دیدی که
بقراطدن منقولدر که
برکه ایاغی چوق
چوق کیک و طوز ایلله
عسل ایلله حده بصر
صاحبی اولور
(منه)
صاحب وسیله چولوق
قوشدر دیدی
(منه)
میث ضعی و مد
و نشدیدی ایلله درقال
الدین دمیری دیدی که
مکاء برقوشدر که سبزه
زارده نصوت ایدر
مکاء نسیم اولندوغی
مکائی یعنی صغیری چوق
ابتدیی اکثر یا اصوات
فلفل وزنی اوزره
کلور (منه)

صاحب تقویم دیدی که خطافک قانی خنای وزلی کوزده اولان آقه نافع در اکر
آشیانه سنک چامورینی ازوب وضع حل ایدر جک خاتونلره ایچورسلر سهولت ایلله
وضع حل ایدر و بو خصوصده بدلی صغیر ترسیدر جعه خطاطیف (زرزور: سار)
صغیر جق قوشی صاحب مجمع سار تفسیرنده دیدی که سیاه و سخن کوی برقوشدر
و چکر که قوشی آندن برنوع در جعه زراریر (سمامه: پرستوک کوهی) طاغ قارلانچیی
که ابابیل دیرلر فارسیده پالوانه دخی دیرلر (حصانه: مرغ آبی) اوردک (قاریه: سار سبز)
یشل صغیر جق که آری قوشی تعبیر اولنور ابو عبیده دیدی که قاریه اول قوشدر که ایاقلری
قبصه و بورنی اوزون و صیرتی یشلدر عرب آنکله تبرک ایدوب استخیانی اکاتشییه
ایدرلر (حمامه: کبوتر) کوکر جین عرب هر طوقی اولان قوشه حمامه دیرلر تاجنسندن
واحد اولد یغنه دلات ایچون زیاده قلوب تأیث ایچون اولمغله مذکرو مؤنثه اطلاق
اولنور جعه حمام (حمامه: کبوتر خانگی) اولرده مألوف اولان کوکر جین اموی
دیدی که اولرده یاورری چیقارن کوکر جنه حمام دیرلر اصمعی یمامه وحشی کوکر جندر
دیدی و مصنفک تفسیری کسائی کلامنه موافقد و فی المثل ابصر من زرقاء الیمامة حمامه
بر مملکت اسیدر که اصلنده جو دیرلر ایدی و زرقاء یمامه غایت حده بصر صاحبیه سی
بر جاریه در که کوزلری کوزک و اسمی یمامه ایدی که اوج کونک بولدن آتلی بی کورر ایدی
و اول مملکت بو جاریه نک اسمیله تسمیه ایتدی لر جعه یمام (هذیل: کبوتر نر) ارکک کوکر جین
و مطلقا کوکر جین صداسنه یا خاصه وحشی کوکر جین یاورر و سنه دخی دیرلر و حضرت
نوح زماننده وقت طوفانده عطشدن هلاک اولمش یا الیمی قوش صید ایدوب ضایع
اولمش کوکر جین یاورر و سنک اسیدر که حال بر کوکر جین یوقدر که الا آنک ایچون
فریاد ایدوب اغلامیه (عکرمه: کبوتر ماده) دیدی کوکر جین جعه عکارم (جوزل
کبوتر پچه) کوکر جین یاورر و سی و کیمیکت کسینه دخی جوزل جعه جوازل (قری)
معروفدر جعه قاری (ساق حر: قری نر) ارکک قری (ورشان: کبوتر دشتی) بیان
کوکر جینی و صاحب صراح حمامه و فاخته دن تولد ایدر برقوشدر دیدی (قفص قفس)
معروفدر جعه اقفاص (جدیلله مثله تمراد کابوک کبوتر و کبوتر خانه) کوکر جین کومسی
ویووه سی و سقف خانه یه آصدقلری سبت که ایچنده کوکر جین یور طلر جعه تمارید
(قبچه: کبک) ککلیک فارسیدن معربدر زیرا کلام عربده قاف و جیم برکله ده جع
اولمز و مذکرو مؤنثه اطلاق اولنور قبیح و قباح (جله مثله) ججه جمل و جملی (یعقوب
کبک نر) ارکک ککلیک ججه یعاقیب (سلک: بچه کبک نر) ککلیک یاورر و سنک ارککی
مؤنثی سلکته در (دراج: ترزو) سوکلون لکن مشهور اولان بودر که تراج دیدکلری

(۲۴) (اقصی) (ل)

اکثر نسخه ده جیم ایلله
و مصرحه ده خاه معجه ایلله
ایراد اولندی لکن
قاموده حرف حاء
مهمله ده الحاصیات
طیر دیدی (منه)

صاحب مجمع دیدی که
قره برمدیندر ظم
بودر که مصر اطر افنده
اوله طیر مذکور اول
مدینه یه منسوبدر
(منه)

قوشدر که سوکونه مشابه در و مذکر و مؤنثه اطلاق اولنور (نذروج: ترزو) سوکلون
 معربدر جمه تذارج (غریغری مثله) جوهری دجاجة بری یعنی بیان طاو و غیر دیدی
 (حیقطان) قافک ضمیمه (دراج: نر) ارکک تراج (قطاة: سفرو) باغی تلاق قوشی سنک
 خوارک دخی دیرلر جمه قطا و قطوات و قطیات دخی کلور و فی المثل ایس قطا کقطی
 یعنی اکبر اصغر کی دکلدر بیت ناقص و کامل ندیکسانند در دفع امور انکه از شمیری
 آیدنه حد خنجر است و ایضا فی المثل اصدق من قطاء زیرا قطانک بر صوتی وارد که تغییر
 ایتمز و صوتیه اسمی حکایه ایدر زیر اقطادیر لهذا عرب اکا صدوق تسمیه ایدرلر
 (جباری: چزر) طوی قوشی و اکثر یا قومده یا تدینی ایچون فارسیده خاک خسب دخی
 دیرلر و خرچال ایله دخی تفسیر اولندی لکن خرچال بر کوک قوشدر که اکثر یا صوده
 اولور قوغودیرلر جمه جبارات و جباریات (خر: چزر: نر) ارکک طوی جمه خربان
 (نهار: بچه: چزر) طوی قوشینک یا و روسی کروان یا و روسنه لیل دیدکری کی (نعامه
 شتر مرغ) دوه قوشی مذکر و مؤنثه اطلاق اولنور زیرا تا تأیث ایچون دکلدر حمامه
 و حمام کی در جمه نعام و نعایم و فی المثل خفت نعامتم پریشان اولان جماعت حقنده
 ضرب اولنور و دخی ظل نعامه دیوب طولدن کنایه ایدرلر (ظلم: شتر مرغ: نر) دوه
 قوشنک ارککی جمه ظلمان (هیق: مثله) هیقم دخی بومعنا به در میم زانده در (رأل: بچه
 شتر مرغ) دوه قوشی یا و روسنک ارککی مؤنثی رأل جمه رائل (اوزه: مرغ: آب) اوردک
 جمه اوز دخی اوزون کلور (بطه: قاز) معروفدر جمه بط (قلوک: مثله) (نحام) نونک ضمیمی
 و حانک تخفیفله (سرخ: اب) اکت دیدکری قوش (دبسی: موسیچه) آق قری و سیاه
 و قیرمنی میاننده اولان قوشه ادبس دیرلر صاحب مجمع موسیچه تفسیرنده قری کی
 بر قوشدر دیدی و صاحب جامع اوکه یکدر دیدی بوکلام صواب اولمق ملاحظه
 اولنور (کرکی: کلنک) طورنده دیدکری قوش فیروز آبادی دیدی که طورنده نك دماغ
 و مراره سنی زنبق یا غیله قارشدر و ب بور و نه سعوط ایتسه لر نیسانی غالب اولان کسنه نك
 نیسانی ازالده عجیب در بلکه بعده ابدای برشی فراموش ایتمز و مراره سنی چوکوندر
 صوبی ایله اوچ کون مقداری سعوط ایتسه لر البتة لقوه بی دفع ایدر و مراره سنی
 جرب و بر صه طلا ایتسه لر نافع در جمه کراکی (لقلق: م) معروفدر که لکک دیرلر (قمع
 مثله) (کروان: چوپنه) قوغو و بالتجیل جمه کروان علی غیر القیاس جوهری دیدی
 که کروان خباری و بعضیلر کرکی در دیدیلر (هدهد: پوپو) معروفدر فارسیده پویه و پویک
 و ترکیده تحریف ایدوب ایلک دیرلر بعضی نهمده بوشک ایله تفسیر اولندی سهوا و لمق
 ملاحظه اولنور زیرا بوشک کر به یعنی کدی معناسنه در جمه هدهد (هامه: جغد)

نعام جوهری قع
 و تشدید به جمع
 ایدوب فیروز آبادی
 تخطه ایدی (منه)

صاحب مجمع و حلیمی
 چوپنه اغاج قاقن دیو
 تفسیر ایدیلر (منه)

(بایقوش)

بایقوش جمه هام عرب شویله زعم ایدرلر که برکسنه مقتول اولوب قاتلندن انتقام آلمسه
 اول مقتولک روحی هامه اولوب سزارینک اوزرنده فریاد ایدوب اسقونی اسقونی دیر
 انتقامی آلدقدن صکره اوچوب کیدر (صدی: جغد: نر) ارکک بایقوش جمه اصداء (بومه)
 معروفدر که اوکودیدکری قوشدر بایقوشدن بیوکدر جمه بوم (فیاد: تراو) اوکونک
 ارککی جوهری دیدی که بوم و بومه بر قوشدر که مذکر و مؤنثه اطلاق اولنورلر
 صدی و فیاد مذکره مخصوصلر در (ضوع: مثله) جمه اضواء و ضیاع کلور (شقرق
 کاسکینه) آرو قوشی که تاجلی ویشلدر سبزک دخی دیرلر وزاغ کبود ایله تفسیر اولندی
 یعنی کوجکه فارغه (اخیل: کرابه) بویون بوران قوشی که سیاه بکلری وارد (سمانی
 و ریم) بلدر چین سمانه دخی دیرلر واحد و جمه اطلاق اولنور (سلوی: مثله) طاموس
 معروفدر جمه طاموس (فاخته) معروفدر که اوکیک تغییر اولنور جمه فواخت
 (بلبل: هزارستان) معروفدر جمه بلابل (عندلیب: تراو) بلبلک ارککی جمه عنادل
 زیرا رباعیدن زیاده اولنان کلمده قاعده بودر که رباعی به رد اولنوب جمع و تصغیر بنا
 اولنور الببل یعنی بدل دیرلر بلبل آواز ایدر معناسنه (کیت: مثله) تصغیر صیغه سیله استعمال
 اولنور کیت کی (هزار مثله) هزارستاندن معرب اولمق ملاحظه اولنور (بنفا) مخفف
 اولور سه عمدود مشدد اولور سه مقصور استعمال اولنور پس بنفا و بنفی دیرلر طوطی
 معروفدر (عتقاء: سمیرغ) موجود الاسم معدوم الجسم بر قوشدر برکسنه غیبت طویله
 ایله غائب اولسه طارت به العتقاء دیرلر (رخه: استخوان: خوار) لوری قوشی و قارتاله
 و قوزغونه دخی دیرلر فارسیده دال و داله و استخوان رند و مردار خوار دخی دیرلر
 جمه رخ (انوق: تراو) رخنه نك ارککی و فی المثل اعز من بیض الانوق زیرا انوق
 صاب طاعنلر قله لرنده آشیان ایدوب یغورطه سنی زیاده محافظه ایدر مع هذا احق
 اولمق اوزره مشهور و جوهری کلامندن منفهم اولور که رخنه و انوق مرادف اوله لر
 زیرا شاعرک ع و ذات اسمین و الالوان شتی قولنک بیاننده دیدی که ذات اسمین دیدیکنک
 سری بودر که اکا رخنه و انوق تسمیه اولنور (غراب: زاغ) فارغه فارسیده کلاغ
 دخی دیرلر جمه غربان و بر ملکک اوچوزلق اولسه هده ارض لایطیر غرابه ایدرلر
 غربان جمع کثرت در جمع قلی اغربه در (حاتم: زاغ: سیاه) سیاه فارغه که قوزغون
 تغییر اولنور حتم دن مأخوذ در بر شیشه قطع و جزم معناسنه عرب عندنده غراب
 مزبور افتراقه جازم اولدنیچون حاتم دیرلر (عذاف: مثله) (ابقع: کلاغ: پسه) الاچه فارغه
 و جاز فارغیه و سقسفانه شاملدر طیور و کلابده ایقعلق دوایده ابلقعلق منزله سنده در
 (مالک الحزین: بوتیمار) بالتجیل دیدکری قوش ابو الحزین دخی دیرلر بعض کتب

آجلیفک و پیرلکک
 کینه می ابو مالکدر
 (منه)

هامشده رسیده نظر فقیر اولدی که مالک الحزین بر قوشدر که همیشه دوزخ خوفندن
 نمکین در (عقق: عکه) سقسغان کلازه دخی دیرلر (شرشور: ستوربانک) یوند
 قوشی مرغ اسب دخی دیرلر بوندن اقدم بعض نسخهده واقع اولدینی اوزره کنجشک
 خردایله تفسیر اولنشدر (دجاجه) دالک قشقی افصح در (ماکیان) تاووق مذکر
 ومؤنثه اطلاق اولنور زیرا تاسی حمامه و بطه ده اولان تاکی مفرد و جمع مابینی فرق
 ایچوندر جمعه دجاج (فروج: جوزء او) تاووق یا وروسی که بلیج تعبیر اولنور (فرخ مثله)
 ج فراخ (دیک خروه) خروس که معروفدر یقال دیک و دیک یعنی سموز خروس
 جمعه دیکه (عفریه: تاج خروس) خروسک باشنده اولان ایسک خود خروس
 شاخ خروس چو یجه خروس خوچه خروس چاپک خروس دخی دیرلر
 (مقارنول مرغ) قوش بورنی نقردن مأخوذدر الثقاط یعنی دوشرمک معناسنه
 جمعه مناقیر (حوصله: علف دان مرغ) قوشک قورساغی فارسیده قوش قورساغنده
 استعمال اولنان اکثر یاسنکداندر (مخلب: چنکال مرغ) قوشک پنجه سی که انسانک
 طرناغی منزله سنه در اصلنده مخلب دیشسر اوراق معناسنه در خلب دن مأخوذدر قطع
 معناسنه جمعه مخالب (جناح: بال مرغ) قوشک قنادی جمعه اجنحه (قادمه پریشین او)
 قوش قنادینک اول طرفنده واقع اولان یلککری هر قنادده اون یلک در جمعه قوادم
 (خافیه: پریشین او) قوش قنادینک آرد طرفنده واقع اولان یلککری جمعه خوافی
 اصمبی دیدی که مقدم جناحده واقع اولان اون یلکدن ماعدا واقع اولان یلککری
 خوافی درو فی المثل لیس القوادم کاخوافی (ذبابی: دم او) قوشک قویروغی که خوافید نصکره
 درت یلککری و قوش قویروغنده ذبابی استعمالی ذنب استعمالندن چوقدر و فرس و بعیر
 بونک عکسنه در (بیضه: تخم مرغ) قوش عورطه سی و فی المثل اذل من بیضه البلد
 یعنی دوه قوشی عورطه سنندن زیاده ذلیلدر زیر انعامه عورطه سنی حمراده القاء ایدوب
 اهمال ایدر بر دخی رجوع ایتمز جمعه بیض (قیض: پوست بیرونی خایه) عورطه نک
 طشره ده اولان ظرفی که عورطه قبوغی تعبیر اولنور (غرق: پوست اندرونی خایه)
 عورطه نک ایچ یوزنه اولان رقیق ظرفی که عورطه زاری تعبیر اولنور (ماخ سپیده
 او) عورطه آقی (مح: زرده او) عورطه صاروسی

الباب الثالث والعشرون فی الالوان واصنائها

ابيض یقی: سخت سپید) زیاده آق اولان نسته فارسیده سپید سپیدی دخی دیرلر (ابيض
 ناصع مثله) ناصع خالص معناسنه در هر نه اولور سه اولسون اصمبی دیدی که هر ثوب که
 بیاضی یا صفرتی یا حرقی خالص اوله اکاناصع دیرلر (اسود اسفغ: سخت سیاه) زیاده قره

(اولان)

یعقوب قافک کسرله
 روایت ایتدی
 (منه)

اولان نسته جوهری دیدی که سفحه اول قاره در که قرمزی به مائل اوله و کوکر جینه
 سفعادیرلر بویونده سیاهلق اولدنیچون (اسود غریب مثله) غرایب سود کلامنده
 واقع اولان لفظ سود غرایبیدن بدل در و غرایب سودک توکیددی دکلدر زیرا الوانک
 توکیددی تقدیم اولنر (اسود یحه وم مثله) و فی الاساس اسود احم و محموم و فی الصحاح
 الحکم بالکسر شدید السواد والاحم الاسود (اسود حالک مثله) حالک الشی دیرلر
 سوادى شدید اولسه احلولک دخی دیرلر و حالک شده سواد دن عبارتدر و بر نسته غایتده
 سیاه اولسه اسود مثل حالک الغراب دیرلر مثل حالک الغراب دیسه لر غرایبک منقارینی
 مراد ایدرلر اسود حالک و حالک بر معنایه در حالک و حلکوک دخی بر معنایه در (اصفر فاقع
 سخت زرد) زیاده صاری اولان نسته فقوعدن مأخوذدر شدت صفرت معناسنه
 (اصفر ناصع مثله) اجرقانی سخت سرخ) زیاده قیرمزی اولان نسته (احضر ناخر: سخت
 سبز) زیاده یشیل اولان نسته (اکهب لامع: سخت کبود) زیاده کوک اولان نسته
 اصمبی دیدی که کهبه قهبه کبی بر لوندر ابو عمرو دیدی که خالص قرمزی اولیان رنگ
 در خاصه قرمزیده مستعملدر و قهبه بوزدید کلری رنگدر

الباب الرابع والعشرون فی الاشياء المتفرقة

(بابه: کونه) در لومثلا بر بایت ایکی بابه دیرلر بر در لویکی در لومعناسنه ج بایات و فی الاساس
 فلان من اهون باباته الکذب یعنی کذب آنک خیانتی انواعندن بر نوع سهلدر پس هذا
 من بابک دیرلر بوشی سکاسال اولان شیلردن دکلدر دیه جک محله ضرب اولنور (جنس
 مثله) بو مقامده مراد جنس منطقی دکلدر همان نوع کبی استعمال اولنور و اگر انسان حیوان
 جنسندن دیسه لر حیواندن بر ضرب معناسنه اولور جمعه اجناس (نوع مثله) جمعه انواع
 (صنف مثله) جمعه اصناف و صنوف (ضرب مثله) جمعه ضروب (طور مثله) جمعه اطوار
 الناس اطوار دیرلر طرز لری بری برینه مخالف معناسنه (خیف مثله) جمعه اخیاف طور
 و اطوار معناسنه موافقدر لهذا جوهری الناس اطوار کلامنی اخیاف شتی دیو تفسیر ایتدی
 و خیف لفظنک معناسنه تخالف مأخوذ اولمغله بر کوزی کوك و بر کوزی قره اولان
 آنه اخیف و الناس اخیاف دیرلر مختلفون معناسنه و لام اولان قرنداشلره اخیاف
 اطلاق اولدنی بی بابالری متخالف اولدنی ایچوندر و آقی صاریلی آلاجه چکر که یه خیفان
 و خیفانه دیرلر (فن مثله) جمعه فنون نوع و انواع کبی در واجناس کلامه افانین دیرلر
 اسالیب مختلفه معناسنه (طرز مثله) جمعه طروز و اطراز (لون مثله) جمعه الوان فلان متلون
 دیرلر بر حالت اوزره ثابت اولسه و هر وقتده بر نوع خلق اظهار ایلسه (اسم نام) آد
 بونده دورت لغت وارددر اسم سم سم جمعه اسماء واسامی (شیء چین) نسته جمعه

بقال شی: اصمت لاجوفله (منه) میدانی صافی الا ساهیده اصواتی شو وجهله بیان ایدی که نقل و ترکی لسانه ترجمه
 اولنور (فصل فی الاصوات) صحت حرم لغوه ازل (آواز) حرس (۱۹۰) حرس آله از صفت کرکر رز (نیا) محفی
 اشیاء غیر منصرف در خلیل دیدی که زیر اصلنده شیء ایدی فعلاء وزنده آخرنده ایکی
 همزه نك اجتماعنی استقال ایدوب همزه اولی بی اولنه نقل ایتدیلر اشیاء اولدی (هنه
 چیزك) برحقیر نسته جك جمعه هن وهنات (مصمت: چیزی بك رنك) بر در لونسنه
 واول آت که رنکنه غیری رنك قرشمیوب لون واحد اوزره اوله ا کامصمت دیرلر
 واکنده ودخی ایچی طولمش نسته اجوف مقابلی در (اجوف: میان تهی) ایچی بوش
 نسته مؤنثی جوفاء در یقال قنآه جوفاء صماء مقابلیدر (غفل: بی نشان) علامتسز که بلورسز
 تمیر اولنور ارض غفل دیرلر بریره که آنده عمارت علامتی اولمیه کسائی یغفور یاغین
 ارضه دیرلر دیدی واول حیوان که اوزرنده نشانی اولمیه اکادابه غفل دیرلر بریره که
 آنده عمارت علامتی اولمیه و تجربه امورا یمین کسنه به دخی غفل دیرلر جمعه اغفال مصنف
 اساسده دیدی که اول مصنف که آنده عشرو حزب مثللو علامات بت اولونممش اوله اکا
 مصنف غفل واول کتاب که مؤلفنک اسمی آنده بیان اولنمیه اکا کتاب غفل دیرلر
 (صیت آواز) معروفدر که سس تعبیر اولنور جوهری دیدی که صیت میان ناسده
 منتشر اولان ذکر جیلدر ذکر قبجه اطلاق اولنور ذهاب صیته فی الناس دیرلر برکسنه نك
 ذکر جیل میان خلقده مشهور اولسه اصلنده صوت در صادك کسر یله صوت مسومع
 ایله ذکر معلوم مابینی فرق ایچون صادی مکسور ایدوب وای یاه قلب ایدیلر (دخل)
 خانك قمع و سکونی لغدر (عیب) شیء مدخول دیرلر معیوب معناسنه دغل دخی بو معنایه در
 (شمار مثله) و عار معناسنه دخی کلور (عوار مثله) صاحب دیوان دیدی که عینک قعقی
 وضعی لغدر لکن قمع افصحدر و فی المثل بدل اعور محجود الخصال کسنه کیدوب مقامنه مذموم
 الافعال کسنه کله ضرب اولنور خلف اعور دخی دیرلر (غرض: مقصود) معروفدر
 و هدفه غرض اطلاق اولندی اصابت سهام ایچون مقصود اولدی ایچوندر جمعه اغراض
 (حاجه: نیاز) معروفدر جمعه حاجات و حوائج (مأربه مثله) و فی المثل مأربه لاحفاده
 سکا اکر ام ایتدی ایچون دکلدر بلکه سنك عندکده حاجتی واردر آنك ایچون اکر ام
 ایدر دبه جك مقامده ضرب اولنور میدانی دیدی که مأربه رانك ضم و قحیله حاجت
 معناسنه در حتی به حفاوة دیرلر برکسنه برکسنه نك شاننه اهتمام یا خود حال و خاطرن
 سؤال ایتمکده مبالغه ایتسه ودخی مأربه و خفاوة رفع ایله اولور سه فعلت هذا مأربه
 ای للمأربه لال الخفاوة تقدیرنده اولور جمعه مأرب (اربه مثله) جمعه ارب وار ب کلور (لبانه
 مثله) جمعه لبانات (و طر مثله) جمعه اطوار (بغیه مثله) جوهری دیدی که بغیه بانك کسر یله
 مقصود اولان نسنه در وضعی ایله نفس حاجت معناسنه در (شفعه) معروفدر که دار
 وارنده اولور (غایه سر انجام کار) ایشك عاقبتی و صوکی جمعه غایات (نهایه مثله) جمعه
 ظهور ایدن آواز که سکونندکده اولور (قمع) آنك بورنك دلو کرندن چیقان آواز (جمعه: تخم) (نهایت)

اولان آواز (همس)
 آواز که آهسته اوله
 (همس) اول آواز که
 استماع اولنور لکن
 کرکی کی معنای فهم
 اولنور (صیحه: صیاح
 . لعل جلیه) که
 زکیده شانه و چیقلدی
 تعبیر اولنور (صیت)
 آواز که ترجمه بیان
 اولندی (غوث .
 غیث) فریاده بشمک
 (استخواب) اول آواز که
 لب حلب اولندقدده
 استماع اولنور (هیب)
 دوه صوابجده که
 طولاً قلدن ظهور
 ایدن آواز (شخبز)
 آغزندن ظهور ایدن آواز
 نغز پورندن ظهور
 ایدن آواز (کزیر) اول آوا
 ز که بوغازینی بوغد قری
 کسنه دن ظهور ایدر که
 خیر لدی تعبیر اولنور
 (قرقره) باغر حفر دن
 ظهور ایدن آواز که
 قور لدی تعبیر اولنور
 (جشا) ککیر دکده
 اولان آواز (ضراط
 . حیاق: ردام) ضربه
 (خنج) دخی بو معنایه در
 واکر ضربه نك آوازی
 آهسته اولور سه اکا
 (فا) دیولر (صدا)
 طاغدن استماع اولان
 آواز که عکسی (فصل)
 (صهل) آت آوازی
 (ضم) آنك نفسندن
 ظهور ایدن آواز که

آت علف کور دکده ایتدی آواز (خطیبه) آنك نازندن استماع اولان آواز (وقیف) ذکر کربنک علافدن چیقان آواز
 (رعیق: رعاتی) آنك قشیدن چیقان (۱۹۱) آواز (شمع) قاطور آوازی (نهقی) حمار آوازی (حیل) حمارک نهقندن مقدم
 نهایت جوهری نهیه دخی غایه معناسنه در دیدی (حد مثله) جمعه حدود (قصاری مثله)
 قصرک ان تفعل کذا و قصرک بالضم والفتح ای غایتک و آخر امرک (مدی مثله) یقال قطعه
 ارض قدر مدی البصر یعنی کوزک ادر کی نهایت بوله جق قدر زمین (قصوی مثله)
 قصیادخی بو معنایه در (شأ و وامده مثله) یقال ما امدک ای منتهی عمرک جمعه امداد (مغبه و غبه
 وعاقبه مثله جمعه عواقب) عقبی مثله (اول: آغاز کار) ایشك اولی جمعه اوائل اول اصلنده
 اول در که همزه یی و اوه قلب ایدوب ادغام ایتدیلر جی اوالی دخی کلور قلب مکان ایله
 بعضیلر اصلی و وعل در دیدیلر و اوای یی همزه به تبدیل ایتدیلر (آخر پایان) صولک جمعه
 اواخر (آخر دیگر) ایکی شیتک اول بری مذکر در جمعه آخرون مؤنثی آخری و جی
 آخریات کلور (فاتحه: اول کار) ایشك ابتدائی (انقب مثله) و فی الصحاح انف کل شی اوله
 (خاتمه آخر کار) ایشك صوکی (ختم مثله) حال معروفدر جمعه احوال (حاله مثله) جمعه
 حالات (بال کار) ایش بعض نسخده مثله ایله اشارت اولندی یعنی حال معناسنه و فی الصحاح
 یقال ما بالک ای حالک (امر مثله) جمعه امور (شان مثله) جمعه شئون (خصله کار نیک) ایو
 ایش و مطلقاً کارده استعمال اولنور فضیلت اولسون رذیلت اولسون اساسده فیه
 خصله حسنه کلامی بو معنای تأیید ایدر و بو مقامده کار نیک ایله تفسیر اولندی فی فضیلتده
 استعمالی غالب اولدی یقینه بناء در جمعه خصال (خلة مثله) جمعه خلال (خله) قمع خاه ایله فقر
 و احتیاج معناسنه دخی کلور و ضم خالیه دو ستلق معناسنه در یقال اذا جاءت الخلة ذهب الخلة
 (خطب کار بزرگ و دشوار) بویوک ایش و مشکل ایش مرض و حاجته خطبان دیرلر
 لکن مصنفک اساسده هذا خطب یسیر و خطب جلیل قولندن منقهم اولور که مطلقاً ایش
 معناسنه اوله فیروز آبادی الخطب الشان والامر صغر او عظم دیو تصریح ایتدی پس
 تفسیر کتاب اغلب استمالاته بناء اولمق ملاحظه اولنور و اول جار که بوز و قیر مزنی به
 مائل اولسه اکا خطب دیرلر و اول کسنه که خطبه و کلامنده فصاحت صاحبی اولسه
 اکادخی اخطب دیرلر و دعوائ فصاحت ایدن کسنه به انت اخطب دیوب مستمع
 ذهنی معنای ثانی به تبادر ایدوب کلام مذکور دن نمون اولور و قائلک مرادی معنای اول
 اولغله آنك ایچون حاربت اثباتی در انت ایشك منه دیدک لری کی جمعه خطوط (خطه
 کار دشوار) مشکل ایش و مطلقاً امر و قصه معناسنه دخی کلور (ورطه مثله) هلاک
 معناسنه استعمالی شایعدر اصلنده اول چوقور موضعه دیرلر که یولی اولمیه وارطه
 دیرلر خادعه معناسنه یقال لا توارطه جارک فان الوراط یورث الاوراط (بأس و بؤس
 بأسامثله) امر بئس امر مشکل معناسنه برکسنه غنی ایکن فقیر اولسه بؤس بعد غناه
 دیرلر بایس فقیر معناسنه در (غمره مثله) جمعه غمرات و غمرات الموت شدانده و غمر غینک
 (صفیر) کرکس آوازی (هدیل) کبوتر آوازی (مجیع) قری آوازی (عققه) چاقیر آوازی (نهقی: نهیب) قارغه آوازی (اوقا) اوکی ۲

اولان آوازی (زنج)
 حمارک ایتدیلر ظهور ایدن
 آوازی (نهقی) جارک
 آخر آوازی (رغا .
 حنین: کشش . هدیو)
 دوه آوازی (کنیت)
 کنج دوه آوازی
 (خوار) اوکوز آوازی
 (ثغا) قویون آوازی
 (نواج) دیشی قویون
 آوازی (یغار) دیشی
 کچی آوازی (نهیب)
 تکه آوازی (هیب)
 سفاد وقتنده اولان
 تکه آوازی (نباح)
 کلب آوازی (بنج)
 دخی بو معنایه در
 (وقوفه) کلب خوف
 ایتدکده آوازی (هرر)
 کلبک اولوبوب صبرله
 سی که فارسیده زویه
 دیرلر (زیر: زار)
 ارسلان آوازی (خر
 خره) قیلان آوازی
 (عوا) قوردا آوازی
 (وعوعه) حیفال
 آوازی (قباع: خنجر
 آوازی (صباح) اندکو
 آوازی (هوا) کدی
 آوازی (ضفا) کدی
 و تلکو آوازی (ضحک)
 میون آوازی (ابعام .
 زیت) کیک آوازی
 (منغیب) طوشان
 آوازی (فصل: اومار)
 مطلقاً دوه قوشی
 آوازی (صرصر:)
 طوغان آوازی عققه
 صاقانان آوازی

کسر و ضمی جائز در غرضی کلور نوبه توب کبی (فلته: کارنا کاه) فجأة ظهور ایدن نسنه اکسین دیو تعبیر اول نور افلت فلان دیر لر فجأة هلاک اولسه (یأس: نومیدی) برشیدن ناامید اولمق (دیه: خون بها) قان بها که معروف در جمعه دیات (جمله مثله) و اول دیت و غرامت که بر کسنه آتی بوینه آلور و کفاله دخی دیر لر جمعه حالات (ارش دیت جراحات) یاره ایچون النان دیت جمعه اروش (مؤنه ریح کار) ایش زحقی که اامک تعبیر اول نور جمعه مؤن (عوراء: سخن بد) بر امسوز کله قبیحه معناسنه (عیناء سخن نیکو) ایو سوز کله حسنه معناسنه و فی الالاس ومن المستعار عجبت عن یوتر الیوراء علی العیاء ای الکلمة التبیحة علی الحسنه (ترهه سخن بی هوده) عبث و فائده سوز جمعه ترهات ترهات البسایس ترهات الصا صم دیوب باطل سوز مراد ایدر لر ترهه اصلنده اولو یولدن آیرلمش طار و انچه یوله دیر لر و بسایس بسبس لفظنک جچی در اوتسز صوصز موضع معناسنه صحاصم صحاصم لفظنک جچی در دوز بره معناسنه اضافت وصفه و جهلری اوزره روایت اولندی (احدونه: کارنو) یکی ایش که قدیم مقابلی اولور لکن افسانه معناسنه استعمالی شایع در و بر کسنه که ملوک اکثر اوقانده ندی و شب و روز مصاحبی اولوب همیشه آنکله سوز سولشه اول کسنه یه حدث الملك دیر لر و دخی نسوان ایله بو وجه اوزره محادثه ایدن کسنه یه حدث النساء دیر لر (برزخ درنک میان این جهان و آن جهان) اوجهان ایله بو جهان مابیننده اکلمک یعنی موت و حشر میاننده اولان وقت من مات فقد دخل البرزخ و عالم بین العالمین ایله دخی تعبیر ایدر لر محلنده تفصیل اولمشد و هرا یکی شینک مابیننده اولان محابه دخی برزخ دیر لر و مابینلرینه دخی اطلاق اولور (بون: دوری میان دو چیز) ایکی شینک مابیننده اولان اوز اقلق و فضل مزیت معناسنه کلور بینهمابون بعید دیر لر (بین مثله) و کتب لغته فراق و وصل معناسنه اضداد دندر بین بعید دیر لر لکن افصح اولان بون در و او ایله (خفف دوتو) ایکی قات یعنی بر شینک ایکی مثلی جمعه اضعاف (ثنی مثله) هر شیء که بعضی بعضی اوزرینه قات قات قوسه لر هر قاتنه ثنی دیر لر جمعه اثناء (قوه: نیرو و توی رسن) قوت و بر کلش اییک هر بر قاتی (طاقه توی رسن و توان) اییک قاتی و قدرت

الباب الخامس والعشرون المضمرة و بیان اقسامها الخمسة

مضمرة بش قسم در منفصل مرفوع متصل مرفوع منفصل منصوب متصل منصوب متصل مجرور منفصل مرفوع (هو او مرد) اول برجل (هما ایشان دو مرد) انلر ایکی رجل (هم ایشان همه مردان) انلر چوق رجللر (هی اوزن) اول بر خاتون (هما ایشان دوزن) انلر ایکی خاتون (هن ایشان همه زنان) انلر چوق خاتونلر (انت تو مرد) سن بر رجل

فولاق کورنک و قولاق چنکله مک تعبیر اولور (طین الطین و فولاق صدای) (منه) رجه الله تعالی علیه رجة واسعة (انما) ممنوم یوله که بوباده مذکور اولان الفاظ کیفیت استعمالی کتب بخوده مذکور اولفله بو ترجمه تفصیله تعرض اولندی (منه)

(انما: شما دو مرد) سز ایکی رجل (انتم: شما همه مردان) سز چوق رجللر (انت: تو زن) سن بر خاتون (انما: شما دوزن) سز ایکی خاتون (انتن: شما همه زنان) سز چوق خاتونلر (انا: من) بن (نحن: ما) بزم منفصل مرفوع غائبنده تنید صیغله کذلک مخاطبده تنید صیغله مذكر و مؤنث مساوی در و متکلم واحد صیغله مذكر و مؤنث مساوی و متکلم مع الفیر صیغله مذكر و مؤنث و تنید و جمع مساوی در قرینه ایله یا حس ایله متمیز اولور لر منفصل منصوب (ایاه: او مرد) اول بر رجلی (ایا هما: ایشان دو مرد) انلر ایکی رجلی (ایاهم: ایشان همه مرد) انلر چوق رجللری (ایاهما: اوزن را) اول بر خاتونی (ایا هما: ایشان دوزن را) انلر ایکی خاتونلری (ایاهن: ایشان همه زن را) انلر چوق خاتونلری (ایاک: تو مرد) سن بر رجلی (ایاکا: شما دو مرد) سز ایکی رجلی (ایاکم: شما همه مردان را) سز چوق رجللری (ایاکن: شما همه دوزن را) سن بر خاتونی (ایاکا: شما دوزن را) سز ایکی خاتونی (ایاکن: شما همه زن را) سز چوق خاتونلری (ایای: مرا) بنی (ایانا: مارا) بزی تذکیر و تأنث خصوصی منفصل مرفوع کبی در متصل مجرور (غلامه: غلام او مرد) اول بر رجلک غلامی (غلامها: غلام ایشان دو مرد) ایکی رجلک غلامی (غلامهم غلام ایشان همه مرد) اول چوق رجلک غلامی (غلامها: غلام اوزن) اول بر خاتونک غلامی (غلامها: غلام ایشان دوزن) اول ایکی خاتونک غلامی (غلامهن غلام ایشان همه زن) اول چوق خاتونک غلامی (غلامک: غلام تو مرد) سن بر رجلک غلامی (غلامکما: غلام شما دو مرد) سز ایکی رجلک غلامی (غلامکم: غلام شما همه مرد) سز چوق رجلک غلامی (غلامک: غلام تو زن) سن بر خاتونک غلامی (غلامکما: غلام شما دوزن) سز ایکی خاتونک غلامی (غلامکن: غلام شما همه زن) سز چوق خاتونک غلامی (غلامی: غلام من) بنم غلام (غلامنا: غلام ما) بزم غلامن متصل مرفوع (ضرب: بزد او مرد) اول بر رجل دو کدی (ضربا بزدند ایشان دو مرد) اول ایکی رجل دو کدیلر (ضربوا: بزدند ایشان همه مرد) اول چوق رجل دو کدیلر (ضربت: بزد اوزن) اول بر خاتون دو کدی (ضربتا بزدند ایشان دوزن) اول ایکی خاتون دو کدیلر (ضربن: بزدند ایشان همه زن) اول چوق خاتون دو کدیلر (ضربت: بزدی تو مرد) سن بر رجل دو کدک (ضربتما بزدید شما دو مرد) سز ایکی رجل دو کدیکز (ضربتم: بزدید شما همه مرد) سز چوق رجل دو کدیکز (ضربت: بزدی تو زن) سن بر خاتون دو کدک (ضربتما بزدید

فج یلان آوازی (کشیش ایستادن در پشت آوازی کلمه ایستادن آوازی که فارسید آواز ماده کاو تعبیر اولور و شرب علیان ایتد که و آمشدن ظهور ایدن آواز (تقیق) فوربسا آوازی کذلک طاقق آوازی (صیی) فیل کذلک غرق و غره و خنجر و قوش یار و آوازی (صبر) فلم و بو و تحت و طلق و صارو آوازی (هریز ایل اسد که اولار آوازی (هریم) رعد آوازی (خریر) و قیب (اصوصدای) (شیش طجره غلیان ایتد که آواز (زین) غارغان آوازی (شریف جنی ویری آوازی (خفیف) ریح هبوب ایتد که عاجیدن ظهور ایدن آواز کذلک قوش فنادینک آوازی (صریف) چرخ و عرب و دوونک دیشندن استماع و لادن آواز (جمع) دکرمان آوازی (قلقه) مفتاح و قفل صدای اقصیف زعد کذلک دریا صدای (راین) افوسدن ظهور ایدن آوازی خشمه و خشمه (کاغدن) و توب حیدرین ظهور ایدن آوازی (نوی) قولاق آوازی کیده قولاق کورنک و قولاق چنکله مک تعبیر اولور (طین الطین و فولاق صدای) (منه) رجه الله تعالی علیه رجة واسعة (انما) ممنوم یوله که بوباده مذکور اولان الفاظ کیفیت استعمالی کتب بخوده مذکور اولفله بو ترجمه تفصیله تعرض اولندی (منه)

شما دو زن) سزایکی خاتون دو کدیگر (ضربت: بزدید شما همه زن) سزچوق خاتون دو کدیگر (ضربت: بزدم من) بن دو کدم (ضربنا: بزدیم ما) بزدو کدک ﴿ متصل منصوب ﴾ ضربه: بزد مرد مرد را) بر رجل بر رجلی دو کدی (ضربهما: بزد مرد دو مرد را) بر رجل یکی رجلی دو کدی (ضربهم: بزد او مرد همه مردمان را) اول بر رجل چوق رجلی دو کدی (ضربها: بزد او مرد زن را) اول بر رجل بر خاتونی دو کدی (ضربها: بزد او مرد و زن را) اول بر رجل یکی خاتونی دو کدی (ضربهن: بزد او مرد همه زنان را) اول بر رجل چوق خاتونی دو کدی (ضربك: بزد او مرد تو مرد را) اول بر رجل سن رجلی دو کدی (ضربكما: بزد او مرد شما دو مرد را) اول بر رجل سزایکی رجلی دو کدی (ضربکم: بزد او مرد شما همه مردان را) اول بر رجل سز چوق رجلی دو کدی (ضربك: بزد او مرد تو زن را) اول بر رجل بر رجل سن خاتونی دو کدی (ضربكما: بزد او مرد شما دوزن را) اول بر رجل سزایکی خاتونی دو کدی (ضربكن: بزد او مرد شما همه زنان را) اول بر رجل سز چوق خاتونی دو کدی (ضربنی: بزد او مرد مرا) اول بر رجل بنی دو کدی (ضربنا: بزد او مرد ما را) اول بر رجل بزی دو کدی

﴿ فصل فی الظروف ﴾

قبل: پیش) اولك (بعد: پس) آرد (فوق: زیر) یوقارو (تحت: زیر) اشاغی (قدام: فرا پیش) اولك طرف (امام مثله) (دون: فروتر) آشاغیراق (وراء: پس و پیش) اولك و آرد که اضداد دندر (خلف: پس) آرد (قباله: برابر) قارشو (تجاه) اصلنده وجاه در (مثله) حذاء وازاء و تلقاء مثله (کیت کیت: ایذون ایذون) شویله شویله (ذیت ذیت مثله) (حیث: ججا) قانده یعنی نرده (حیثما: هر کجا) هر قانده (مهما: هر وقت کم چند) نجد (هنا: اینجا) بوراده (ههنا مثله: هناک) اوراده (هناک مثله: ههنا) مثله (قط: هرگز) البتة مثله ابدا همیشه سرمداه پیوسته) متصل هر زمان (لما چونکه وانکاء چونکه شویله اولدی واول وقتده) (لما ذا: از بهر چه) (نچون) قبله پیش او) آنک اوکنده (عند: نزد او) آنک یاننده (عندنا: نزد ما) بزم یانمزدده (عندی عشرون درهما فصاعدا: نزد من بیست درم و بیشتر) بنم یانمده یکر می وارد در درهم جهندن و دخی زیاده (لديه: نزد او مرد) اول رجلک یاننده (لدى: نزد من) رجل: نزد منی) بر رجلک یاننده (لديک: نزد تو) سنک یانکده (لدى: نزد من) بنم یانمده (لدينا: نزد ما) بزم یانمزدده (معد: با او) آنکده (معك: با تو) سنکده (معي: با من) بنم ایله (معنا: با ما) بزم ایله (نحوه: سوی او) آنک طرفنده (شطره مثله) (بين القوم میان مردمان) آدمرا ورته سنده (وسط القوم و خلال القوم و بین

لسان پہاوی در که
دری دایچین اینچین
دیولر (منه)

(اظهرهم)

اظهرهم و بین اظهر انهم مثله (حواله کردا کردا او مرد) اول رجلک اطر افنده (حواله وحوالیه مثله) (عنة: سوی راست) صاغ یاننده (یسرة: سوی چپ) صول یاننده

﴿ فصل فی اسماء الاشارات ﴾

(ذا: این مرد) شور رجل (ذان: این دو مرد) شوایکی رجل (اولاء: اینان همه مردان) شونلر چوق رجل (هؤلاء مثله) (تا: این زن) شو خاتون (ها تا مثله) (تان: این دوزن) شوایکی خاتون (هاتان مثله: ذه: این زن) شو خاتون (ذی و هذه و هذی مثله) (ذیا: این مردك) شو آدجوق (هذیا مثله) (تیا این زنك شو خاتون بجق هاتیا مثله) (ذاك آن مرد) اول رجل (ذلك مثله) (ذالك: آن دو مرد) شو ایکی رجل (ذالك مثله) (اولئك آن همه مردان) شو چوق رجل (تيك آن زن) شو خاتون (تلك و تالك مثله) (تالك آن دوزن) شول ایکی خاتون (تالك مثله) (اولك: آن همه زنان) شو چوق خاتونلر (ها انا ذا: اینکم من مرد) ایشته بنم رجل (هانحن: ذان: اینکم مادو مرد) ایشته بزم ایکی رجل (هانحن: اولاء: اینکم ماهمه مردان) ایشته بزم چوق رجل (ها انا تا: اینکم من زن) ایشته بنم خاتون (ها انا ذی مثله) (هانحن: تان: اینکم مادوزن) ایشته بزم ایکی خاتون (هانحن: اولاء: اینکم ماهمه زن) ایشته بزم چوق خاتون (هانت ذه: اینکی تو زن) ایشته سنسن خاتون (ها انا تا: اینکیت شما دوزن) ایشته سز سز ایکی خاتون (هانتن اولاء: اینکیت شما همه زن) ایشته سز سز چوق خاتون (هانت ذه: اینکی تو زن) ایشته سنسن خاتون (هانت ذا: اینکی تو مرد) ایشته سنسن رجل (ها انا تا: ذان: اینکیت شما دو مرد) ایشته سز سز ایکی رجل (ها انا تا: اولاء: اینکیت شما همه مردان) ایشته سز سز چوق رجل (ها هو ذا: اینکست وی مرد) ایشته بودر اول رجل (ها هما ذان: اینکند ایشان دو مرد) ایشته بونلر در ایکی رجل (ها هم اولاء: اینکند ایشان همه مردان) ایشته بونلر در اول چوق رجل (ها هی تا: اینکیت او زن) ایشته بودر اول خاتون (ها هن اولاء: اینکند ایشان همه زنان) ایشته بونلر در اول چوق خاتون

﴿ فصل فی الموصولات ﴾

(من: انکس که) اول کسنه که (ما: آن چیز که) اول نسنه که (الذی: آن مرد که) اول رجل که (الذان: آنان دو مرد که) اول ایکی رجل که (الذین: آنان همه مردان که) اول جوق رجل که (التي: آن زن که) اول خاتون که (اللتان: آنان دوزن که) اول ایکی خاتون که (اللاتی: آنان همه زن که) اول جوق خاتون که (اللات واللاتی واللاتی واللاتی مثله

﴿ فصل فی الاستفهام ﴾

من: کیت (کبر: ما: چیست) نه در (ای: چی: چیست) نه نه در (ایش: مثله)
(این: جا) نه نه در

فصل فی لفظ ذو

(ذو مال: یک مرد خداوند خواسته) مال صاحبی بر رجل (ذو مال: دو مرد خداوند خواسته) مال صاحبی یکی رجل (ذو مال: همد مرد خداوند خواسته) مال صاحبی چوق رجل (ذات مال: یک زن خداوند خواسته) مال صاحبی بر خاتون (ذو مال: دو زن خداوند خواسته) مال صاحبی چوق خاتون (ذات مال: همد زن خداوند خواسته) مال صاحبی چوق خاتون (اول مال: همد زن خداوند خواسته) مال صاحبی چوق خاتون (اولات مال: همد زن خداوند خواسته) مال صاحبی چوق خاتون

فصل فی ای

(ایها: کدام ازین دو مرد) شوایکی رجلدن هر قنقیسی (ایم: کدام ایشان همد مردان) شو چوق رجلدن هر قنقیسی (ایها: کدام ازین دوزن) شو ایکی خاتوندن هر قنقیسی (ایهن: کدام از اینان همد زنان) شو چوق خاتوندن هر قنقیسی (ای رجل: کدام مرد) قنقی رجل (ایه: امرأه: کدام زن) قنقی خاتون

فصل فی اسماء الافعال

(روید زیدا: مهلت ده زید را) زیده مهلت ویر (رویدک زیدا: مهلت ده تو مرد زید را) سن رجل زیده مهلت ویر (رویدکا زیدا: مهلت دهید شما دو مرد زید را) سز ایکی رجل زیده مهلت ویرک (رویدکم زیدا: مهلت دهید شما همد مردان زید را) سز چوق رجل زیده مهلت ویرک (رویدک زیدا: مهلت ده تو زن زید را) سن خاتون مهلت ویر زیده (رویدکا زیدا: مهلت دهید دو زن زید را) سز ایکی خاتون زیده مهلت ویرک (رویدکن زیدا: مهلت دهید شما همد زنان زید را) سز چوق خاتون زیده مهلت ویرک (مهلا: آهسته باش) مهلت ویر و عجله ایته امهل معنای مفرد و تنید و جعی برابر در (علی رسلک: بروش باش) عقلی اول و رقی و سهولت ایله معامله ایله (ایک: دور باش) اوزاق اول یعنی کند و نفسک ایله مشغول اولوب غیری کسند ده ایشک اولسون (ایک: غی: دور باش از من) بدن اوزاق اولوب کند و شغل ایله مشغول اول و بنده ایشک اولسون (علیک الامر: بر کار باش) ایش اوزر اول و شوایشد اهتمام و ملا زمت ایله (علیک بالامر: مثله) علی بکذا: بمن آر فلان چیز را (فلان نسندی بکاویر) بله زیدا: بکذا زید را (زیدی ترک ایله اترک معنای در (حی: بشتاب) عجله ایله کل و سرعت ایله فارسیده فراز آتی دیو

(تعبیر)

خواسته اصفند خواسته
لفظندن مشتق اسم
مفعولدر مطلوب معنای
مال حرکت مطاوی
اولفله ماله خواسته
اطلاق اولندی
(منه)

قال القیوی فی المصباح
تعبیر و تقول علی رسلک
بالکمرای علی هیئت
و قال فی القاموس
و علی هیئت بالکمر
و هو رسلک و فی النهایه
لابن الاثیر فی حدیث
صفیه فقال النبی صلی
الله علیه و سلم علی
رسلکما ای ایستاولا
تعبیرا بقال شیخی
و یعمل النبی علی هیئته
(منه)

تعبیر ایدر لر (حیله مثله) لفظ حیله ترکیب اولوب حی قیچ اوزرینه مینی قلوب اسرع لفظنه اسم قیلندی مفرد و جعی و مؤنثی مساویدر وقف اولند قده آخر نه الف الحاق ایدوب لامک قنقدنی بیان ایچون حیله ایدر لر حیله ترکیب اولوب حیله معنای استعمال اولنور حی علی الصلاة و حی علی الفلاح کبی که صلوة و فلاح دعوت ایچوندر سیویه دیدی که بعضی عرب حیله الصلاة و معنای نماز قریب اولوک دیمکدر هلموا الی الصلاة کبی و مؤذن حی علی الصلاة دیدی دیه جک مقامده قد حیل المؤمن دیر لر و کاهی آخریند کاف الحاق ایدوب حیله دیر لر و کاف محرد خطاب ایچوندر و اعرابدن محلی یوقدر ابو عبیده دیدی که ابو مهدیه اعرابی بر کسند بر کسندیه لغت فارسیه ایله ندا ایدوب زود دیدیکنی استماع ایدوب بزردن سؤال ایندی که اول کسندنک زود دیمکدن مرادی ندر دیو بز دیدک که عجل در اعرابی دیدی که حیلهک دیمک کرک ایندی یعنی هلم و تعال (هیئتک: بیایشتر) ایله روکل (هلم: بیا) کل (هلم زیدا: بیا و زیدا) زیدی کتور و احضار ایله لفظ هلم کاهی متعدی استعمال اولنور قال الله تعالی هلم شهداءکم و کاهی لازم استعمال اولنور تعال معنایه قال الله تعالی هلم الینا و بصریون عندنده هاء تنید ایله لم دن مرکبدر و کوفیون عندنده اصلی هلم ایدی همزه حذف اولندی و مجازیون عندنده کله واحد در (هیئات: چند مایه دور است) نه اصل اوزا قدر یعنی یک اوزاق اولدی بعد معنایه (شستان زید و عمر چه جدا یند زید و عمر) زید و عمر بری برندن یک آیری در لر (وشکان زود آ) تیز اول و سرعت ایله (سرعان مثله) صه: خاموش باش) سویلده و سکوت ایله (مد: ممکن) ایله (اید: سخن کوی) سوز سویلده (ایها: بس کن) سویلکدن فارغ اول فارسیده مان دخی دیر لر (ویها زود باش) تیز اول و بو کله تحریض مقامنده استعمال اولنور امام ترمذی شمائل النبی نام تألیفنده شریندن کما انشدته بیتا قال النبی علیه السلام لی هید حدیثی تحریج ایدوب بو عبید فقیر بر تقصیر اقوم الوسائل فی ترجمه الشمائل نامیه مسمی اولان ترجمه شو و جمله تحریج ایش ایدم که عبارت نه نقل اولنور لفظ هید هاء اولی و ثانیه نک کسر لر ی و مایندر نه یاء مثله تحیه نک سکونیه هاء اولی همزه دن مبدل در که اصلنده اید ایدی کلامک بقید سنی سویلده دید جک مقامده ذکر اولنور میرک دیدی که کله ایه اسم فعلدر زیرا امر معنایه در بر کسند بر کلامک یا خود بر ایشک زیاده لکنی مراد ایته کده تنوین سزاید دیر لر و اگر مایه نه ایصال ایسه لر تنوین ایله ایه حدیثا دیر لر بعضیلر دیدن لر که ایه یار جل در ایه مایندر نه معهود اولان سوزدن زیاده طلب ایدوب بو سوزدن زیاده دخی سویلده دیمکدر هات الحدیث قوه سنده اگر تنوین ایله ایه دیسه مطلقا سوزدن زیاده

طاب ایدوب سوز سویله دیمکدر مایتنرنده معهود کلام اولسون اولسون هات حدیثا
ماقوه سنده (مض میم وضادک کسره لویه (نخواهم) ایسته تم جوهری دیدی که مض لا
معناسنه در لکن کلیت ایله نفی دکلدر بلکه مض بر کلامدره مستعی اطماع ایدریقال ان فی
مض لطیعا (آمین: چنین باد) بویه اولسون یعنی دعا ایستدیکم نسند حیز قبولده واقع
اولسون ولفظ آمین موقع دعاده مدودا و مقصودا استعمال اولنور اجتماع سا کینی دفع
ایچون آخری قمع اوزره مبنی در این و کیف کبی (لما: درست خیز) تماما قالی که
برکسندک ایاغی سورجسه اکا دعا مقامنده اعالک دیرلر یعنی ضرر اصابت ایتمدیکی
حالده دوشدک یردن قالی (قد: بس) بتر معنای مذکورده استعمال اولندقه اسم اولور
قدی دیرلر بکا کفایت ایدر دیه جک مقامده وکاهی آخرینده نون و قایه الحاق ایدوب
قدنی دیرلر لکن شاذدر زیر انون و قایه فعلک آخرینده زیاده اولنغه مخصوصدر (قط مثله)
رأیة مرة واحدة فقط انجی بر کره کوردم وکاهی مضای ایدوب قطک هذا الشیء دیرلر
بوشی سکا کفایت ایدر معناسنه حسبک کبی قطی قطی دخی دیرلر آخرینده نون
وقایه الحاق اندکری آخرینده اولان سکونی محافظه ایچوندر (بجل مثله) اخفش دیدی که
بجل حسب معناسنه اولدقه همیشه آخری ساکن اولور بجلک دیرلر قطک کبی لکن
بجلی دیغزلر قطنی دیدکری کبی بلکه بجلی دیرلر زیر افعلدن غیری کله نك آخرینده نون و قایه
الحاق اولنقی سماعدر (حسب مثله) حسبک در هم دیرلر سکا بر در هم کفایت ایدر معناسنه
وشی حساب دیرلر کاف معناسنه و منه قوله تعالى عطاء حسابا (دونک: بکیر تو مرد) سن
رجل اخذایله خذ معناسنه در اصلنده ظرف ایدی صکره اسم فعل قلندی (هائ)
مقصودا و مدودا خذ معناسنه استعمال اولنور مثله وکاهی کاف خطاب ایله ذکر اولنوب
تصرف ایدرلر وکاهی کافدن مستغنی اولوب آخرینده اولان همزده تصرف ایدرلر
مصنّف صورتین مذکور تینی بیان ایدوب دیدی که (هائما: بکیرید شما دو مرد) سز
ایکی رجل اخذایلدک (هاؤم: بکیرید شما همه مردان) سز چوق رجل اخذایلدک (هائ
بکیر تو زن) سن خاتون اخذایله (هاؤما: بکیرید شما دوزن) سز ایکی خاتون اخذایلدک
(هاؤن: بکیرید شما همه زنان) سز چوق خاتون اخذایلدک (هاک: بکیر تو مرد سن رجل
اخذایله (هاکا: بکیرید شما دو مرد) سز ایکی رجل اخذایلدک (هاکم: بکیرید شما همه
مردان) سز چوق رجل اخذایلدک (هاک بکیر تو زن) سن خاتون اخذایله (هاکا بکیرید
شما دوزن) سز ایکی خاتون اخذایلدک (هاکن بکیرید شما همه زنان) أف کله کرا هست
کراهة و ضجرة وقتنده تکلم اولنور برکله در اخفش اف ماده سنده الی لغت حکایت
ایتدی اف اف اف اف اف (حس: کله درداست) الم کله سیدر یعنی ناکهانی

(برکسند)

برکسندیه وجع اصابت ایسه مثلا غافل ایکن برعضونه آتش حجر ایدوب یا قسده و الم
ویرسه اول وقتده اول کسند حس کله سنی سویلر (اخ: چنین ممکن) شویله ایلده مثلا
برکسنددن برنامعقول نسند ظهور ایتدکه آفی کریمه عد ایدوب نچون شویله ایتدک
صاقین بردخی ایتمه دیه جک مقامده تکلم اولنور (اوه و اوه و آه کله اندوه) غم وقتنده
و غندن شکایت وقتنده تکلم اولنور جوهری دیدی که شکایت وقتنده اوه من کذا دیرلر
وکاهی و اوسا کنیدی الفه تبدیل ایدوب آه دیرلر وکاهی و اوی مشدد و مکسور ایدوب
های تسکین ایدرلر و اوه دیرلر وکاهی و اونی تشدیدد نصکره های حذف ایدوب اودیرلر
وکاهی تطویل صوت ایچون مدو تشدیدد و قمع و اوو سکون هایلله اوه وکاهی تال الحاق
ایدوب مدایله و قصر ایلله آوه تاه اوتاه دیرلر (وی عجب) تعجب مقامنده استعمال اولنور
ویک و وی لزید کبی واکثریا کأن و کأن اوزرینه داخل اولور (واها: خوشا) برشیثک
طیب و حسننه تعجب مقامنده تکلم اولنور واهاله ما طیبه دیرلر نه عجب کوزل شیر
معناسنه (بخ: نیکانیکا) مدح و برشیثه رضامقامنده استعمال اولنور یعنی نه یک ابو
و مبالغه ایچون مکرر ذکر اولنور اگر مابعدنه وصل اولنور ایسه بخ بخ دیرلر خانک سکون
و تخفیف ایلله واکروصل اولنور ایسه بخ بخ دیرلر خانک کسر و تخفیف ایلله وکاهی تشدید
ایدوب بخ بخ دیرلر (احسنت لله: نکوی کردی خدانگاه دار تو باد) ایلک ایلدک الله سنک
حافظک اولسون (لله انت: خدانگاه دار تو باد) الله سنک حافظک اولسون (لله ابوک
خدانگاه وار پدر تو باد) الله سنک باباک حافظی اولسون (لیک: ایستاده ام فرمان
ترا) سنک فرمانک اجابت ایچون طور مشم بعض نسخه ده اینکم پیش تو و بعضنده
اجابت باد ترا پس از اجابت عبارت لریله تفسیر اولندی که تفسیر ثانی کتب لغتده و نخوده
تصویر اولنان معنایه مناسب در کالایخی (سعدیک: نیک بخجی خواهم ترا پس از یکدیگر)
سنک ایچون سعادت استرم بری بری آردنجه اسعدک اسعاده بعد اسعاده معناسنه
قریبدر بعض نسخه یاری دادن میخوایم ترا عبارت لریله تفسیر اولندی یعنی سکا معین اولوق
استرم تفصیلی کتب نخوده مسطور اولنغه بو مقدار اوزره اکتفا اولندی (لله درک
خدا خیر تو بسیار کناد) الله تعالی سکا چوق خیر ویرسون (لادر درک: نیکوی مباد ترا)
سکا ابولک اولسون یعنی خیره تائل اوله بد دعاء مقامنده مستعملدر (حنانیک: رحمت
باد ترا) سکا رحمت اولسون یعنی حضرت اللهک رحمتنه مظهر اوله سین حنان رحمت
حنان صاحب رحمت معناسنه در عرب حنانک یارب حنانیک دیرلر رحمت معناسنه (لک الله
نکاه دارد ترا خدا) حضرت الله سنی حفظ ایلسون (طوبی لک: خنکی باد ترا) سکا سعادت
اولسون (سمعا و طاعة: فرمان بردارم) امریکه امثال ایدرم یعنی هر نه فرمان ایدر سنک

الک البای بعد البای
والک البایین
تعبیری ایلله بیان ایتدیلر
(منه)

استماع ابتدایک ساعتده امتثال مبادرت ایدرم دیمکدر (جبا و کرامت: دوستی و کرامت
کنم ترا) سکا دوستلق و سپاسد ارق ایدرم احب جبا و اکرم کرامت تقدیرنده در
(بؤسالک: سختی باد ترا) سکا مشقت اولسون وزجته مبتلا اوله سن (خیهلک: نومیدی
باد ترا) سکا نامیدلک و محروم لق اولسون مرادیکه نائل اوله دیو بدعا مقابنده ذکر
اولنور (سحقالک: دوری باد ترا) سکا اوراقلق وجداللق اولسون سحق بعد معناسنه در
بعید اولان مکانه مکان سحیق دیرلر اسحقه الله دیرلر ابعده معناسنه سحق حانک ضمیمه
حسن باندن در (تعالک: هلاک باد ترا) سکا هلاک اولسون یعنی هلاک اوله سین تفس
اصلنده و شومک معناسنه در تعالقلان دیرلر حضرت الله اکا هلاک لازم قلسون معناسنه
(سقیالک: سیرابی باد ترا) سنک ایچون صودن قانع اولسون یعنی حضرت الله
سنی صودن اغنا ایتسون فی الحقیقه برکت ایله دعادر و وسعت و عیش ایله دعا
مقامنده دخی ذکر اولنور (هینا مرثالک: کوارنده باد ترا) طعام سکا سکیچی
اولسون ما کولات و مشروبات اکل و شراب اولندقدده اکل ایتد کلک طعام و شراب
سهولت ایله بوغاز کدن مرور ایدوب هضم اولسون و سکا زجت و یر مسون
دیو دعادر (اهلابک: آبادانی باد ترا) سکا معمورلق اولسون برکسنه بر جاعت
میاننه نزول ایدوب توطن مراد ایتد کده اکا مرجبا و اهلا دیو دعا ایدرلر
یعنی مقام واسعه نزول ایتدیک و معمور لغه کلدیک مأنوس اول و وحشتدن
خلاص اول کسائی دیدی که اهلت بالرجل دیرلر برکسنه برکسنه ایله انسیت
ایتد ابو زید دیدی که آهلاک الله فی الجنة دیرلر یعنی حضرت الله سنی جنته ادخال
و تزویج ایتسون (سهلابک: آسانی باد ترا) سکا آسانلق اولسون یعنی هر خصوص
سکا زجتسز اولسون (مرحبابک: فراخی باد ترا) سکا وسعت اولسون یعنی مکان
واسعه ساکن اول رحب رانک ضمیمه سعت و رحب رانک قحیمه واسع
معناسنه در (اجدک) جیمک کسرو قحیمی لغتدر (این حقیقت است از تو) بواش
سندن کر چکمیدر اصمعی دیدی که ابجد منک هذا معناسنه در بایی حذف ایدوب
نزع خافض ایله منصوب قلندی ابو عمر دیدی که اجدا منک معناسنه در پس
جدانک منصبی مصدریه اوزره اولور (الله الله: بترس از خدای) اللهم قورق
و قهرندن حذر اوزره اول (الاسد الاسد: بترس از شیر) ارسلانن صقین و حذر
ایله (الطریق الطریق: راه نگاه دار) یولی محافظه ایله و بصیرت اوزره روان
اول (سبحان الله: پاکست خدای) حضرت الله جمیع تقایصدن پاک و متزهد
(معاذ الله: پناه میگیرم بخدای) حضرت الله صغورم اعوذ بالله معاذ ایدی فعلی

۹ بعضی حواشی مطول ده
شوو وجه اوزره واقع
اولدی که لفظ سبحان
تسبیح علی و سبوح
مصدری در زنده
تزیها بلیغ معناسنه
وسع دن مأخوذ در
ذهب و بعد معناسنه
یعنی آتی تقایصدن تبعید
ابتدی زیر انزیه اولن
کسنه البینه تزیه
اولندی نسبتدن
تبعید اولور یا خود
فراغ معناسنه اولان
سج دن مأخوذ در کویا
تزیه اولسان کسنه
تزیه اولندی نسبتدن
فارغ قلنور چونکه
حضرت الهی تزیه
مخصوص بر لفظ مراد
ابتدیلر لفظ سبحانی
جمیع تقایصدن تزیه
بلیغ ایله تزیه دلالت
ایتسون ایچون اختیار
ایدوب حضرت الله
اضافتی لازم قیلوب
لغة فصیحه ده اضافندن
قطعی تجویز تقدیر
(منه)

حذف ایدوب مصدری مقامنه اقامت ایتدیلر معاذ الله معاذ وجه الله دخی بو
معنایه در معنی معناه مأنی مائات کبی (لعمری: سوکند میخورم بجان من) کندو
جانده آند ایچرم (لعمری: بجان تو) سنک چانکه آند ایچرم (لعمری: سوکند میخورم
بخدای) حضرت الله آند ایچرم اگرچه عمرو عرینک ضم و قحیمه بر معنایه در
لکن قسم وقتنده قحی اختیار ایتدیلر و اوزرینه لام ابتداء داخل اولدقدده ابتدائی
اوزره مرفوع و خبری محذوف اولور لعمری: قسمی تقدیرنده واکر لام داخل
اولمز ایسه مصدریه اوزرینه منصوب اولور عمر الله مافلت کذا دیرلر لعمری: الله
و عمر الله لفظلرینک معناسی حضرت اللهک بقاود و امانه قسم ایدرم دیمکدر (یعین
الله: سوکند بخدای) الله آند ایچرم ابو عیید دیدی که عرب یعین لفظنه قسم
ایدوب یعین الله لافعل کذا دیرلر و کاهی جمع دیدوب یعین دیرلر و قسم ایدوب
یعین الله دیرلر صکره استعمالی کثیر اولمغه تخفیف ایچون آخرندن نونی حذف
ایدوب ایم الله دیرلر ابن کیسان و ابن درستویه قوللری دخی بودر وانی الف قطعدر
لکن کثرة استعماله بناء کاهی الی اسقاط ایدرلر واکثر نحوین دیرلر که ایم الله
میمک و نونک ضمیمه قسم ایچون وضع اولنش لفظدر و همزه سی همزه وصلدر
و اسماده بولفظدن غیری اسمده همزه وصل مفتوحه یوقدر و کاهی اولنه لام
ابتداء ادخال ایدوب همزه بی اسقاط ایدرلر و یعین الله دیرلر یعین الله قسمی تقدیرنده
و کاهی آخرندن نونی حذف ایدوب ایم الله و کاهی یایی دخی حذف ایدوب ام الله
و کاهی فقط میمی ابقا ایدوب م الله ضمیمه و م الله کسریله و کاهی من الله میم و نونک
ضمه لرله و من الله قحیمه لرله و من الله کسره لرله دخی دیرلر (عمرک الله: زنده کافی
دهاد ترا خدای) حضرت الله سکا حیا و عمر و یرسون (ویحک وای بر تو) وای
سکا یعنی سکا یازق حیفا و لمش زیرا و یح کله شفقت و مرحتدر (ویلک ای بیچاره)
ای علاجه قابل اولین کسنه یازیق سکا جوهری دیدی که و یح کله رجت و یل کله
عذابدر بعضیلر دیدیلر که و یح و ویل بر معنایه در و یح لزیل و یل لزیل ابتدائی اوزره
مرفوعلر در و یح لزیل دیرلر و یلا لزیل کذلک که فعل مضمر ایله منصوب ایدرلر
الزمد الله و یح و ویلا تقدیرنده و یحک و یح زید دخی دیرلر اضافت ایله (ویسک مثله)
جوهری دیدی که ویب و یل کبی بر کله در ویسک و یب لک دیرلر و لام ایله ابتدائی
اوزره مرفوع اولمق منصوب اولمقندن و اضافت ایله منصوب اولمق مرفوع اولمقندن
اجوددر (ویسک مثله) (لکن: جز آنکه) آندن غیری که جانی القوم لکن عمر یعنی
عمرودن غیری قوم کلدیلر (رب: بسا) نیچه رب تال یلعنه القرآن یعنی نیچه قرآن

۹ میدانی هادیده دیدی که
عمرک الله لفظی مصدر
مقامنه قائم اولش
اسمدر که مراد تعمیددر
(منه)
عولک دخی و یسک
معناسنه در یقال عولک
و عول زید و عول لزیل
(منه)

تلاوت ایدر کندلر وارد که قرآن اکا لعت ایدر (ربما مثله) حاشا: مکر) جاءنی القوم حاشا زید قوم بکا کلدیلر مکر زید یعنی زید کلدی (خلا: جز) غیری جاءنی القوم خلا بکر بکردن غیری قوم کلدیلر (ماخلاق و ماعدا مثله) (لعل: امید است) امید در رجا ایدرم لعل الله یغفر ذنبی امید در که حضرت الله جرمی مغفرت ایده (لن: نی) یوق لن ینصر زید زید نصرت ایتمز البته (کی: تا) علة مقامنده مستعملدر اعد الله کی ادخل الجنة الله عبودیت ایدرم تا که جنته داخل اولام یعنی جنته داخل اولمق ایچون (لما: آنکه) اولوقت که (اولی: سزاوار تراست مر ترا) سکا زیاده لایقدر که تهدید و وعید مقامنده استعمال اولنور یعنی سنی هلاک ایده جک نسنه قریب اولدی (من اجلك: از برای تو) سندن اوتوری (من اجله: از برای او) آندن اوتوری (من اجلی: از برای من) بندن اوتوری (من جراك: از برای تو) سندن اوتوری جراك تخفیف ایله جراك مد ایله دخی لغتدر (وحده: تنها و مورد) یلکوز اورجل (وحدما: تنها ایشان دو مرد) یلکوز آنلر ایکی رجل (وحدهم: تنها ایشان همه مردان) یلکوز آنلر چوق رجل (وحدما: تنها اوزن) یلکوز اوخاتون (وحدما: تنها ایشان دوزن) یلکوز آنلر ایکی خاتونلر (وحدهن: تنها ایشان همه زنان) یلکوز آنلر چوق خاتون (وحدك: تنها تو مرد) یلکوز سن رجل (وحدك: تنها شما دو مرد) یلکوز سز ایکی رجل (وحدکم: تنها شما همه مردان) یلکوز سز چوق رجل (وحدك: تنها تو زن) یلکوز سن خاتون (وحدك: تنها شما دوزن) یلکوز سز ایکی خاتون (وحدكن: تنها شما همه زنان) یلکوز سز چوق خاتون (وحدی: تنها من) یلکوز بن (وحدنا: تنها ما) یلکوز بنز (حسبك: بس است ترا) سکا کفایت ایدر (اجعون: همه) جله (اکتعون وابتعون و ابصعون مثله) مؤنثلری کتبع بجمع کبی والفاظ مذکوره اجعون نك اتباعی اولمغله اجعون ایله ذکر اولنوب اجعون نك اوزرینه تقدیم اولنور (قاطبة مثله) جاء القوم قاطبة دیرلر جیما معنانه و قاطبة عموم افاده سی ایچون وضع اولنمش براسمدر (کافقو طر او عامه و جیما مثله) (کل القوم: همه مردان) جله رجللر (کلهم: همه ایشان) آنلرک جله سی (الرجل نفسه: یک مرد خودش) بر رجل کندوسی (الرجال انفسهم: دو مرد خودشان) ایکی رجلک کندولری (الرجال انفسهم: همه مردان خودشان) چوق رجلک کندولری (المرأة نفسها: یک زن خودش) بر خاتون کندوسی (المرأتان انفسهما: دوزن خودشان) ایکی خاتونک کندولری (النساء انفسهن: همه زنان خودشان) چوق خاتونک کندولری (هو

(بعینه)

الشرف قریب منك معنانه در اصعبی دیدی که اولی له قاریه مایله که ای نزل به واصلی اولیک الشرف ولفظ اولی بودند مأخوذ افعلد (منه)

موفق بفدای دیدی که قاطبة و كافة معرف باللام استعمال اولنور و این خالویه کتاب لیس ده دیدی که عامه بلکه اکثر خواص الكل والبعض دیوب الف و لام ادخال ایدرلر مع هذا انلر الف و لام داخل اولنور برامعرفه در هربری مضاف حکمنده در که اصعبی دیدی که این مقفع تألیفاتی مطالعه ایدم اصلاحن بولدم الابو قولنده العلم اکثر من ان يحاط بالکل منه فاحفظوا البعض (منه)

بعینه: اوست خود) او کندودر (درهمی بعینه: درم من است خود) بنم در هممک کندی در عینله بنم در هممدر دیو تعبیر اولنور (هو عین الرجل: اوست خودمرد) اورجلک کندودر (کلا الرجلین: ایشان هر دو مرد) اول ایکی رجلک ایکی بیله (کلاهما و کلّیهما مثله: کلنا المرأتین: ایشان هر دوزن) اول ایکی خاتونک ایکی بیله (کلّتاها و کلّتیها مثله) (لقتیه کفّة کفّة: پیش آمدم اورار و باروی) اکار است کلدیم یوز یوز که قارشو قارشویه تعبیر اولنور بوا یکی اسم اسم واحد اولوب مبنی قلندی خسة عشر کی لقیته کفاحا دخی بو معنایه در (هو جاری بیت بیت: او همسایه منست خانه بخانه) او بنم قومشدر قاپو قاپویه دیو تعبیر اولنور (بادی بدی: پیش از همه کارها) جله ایشلردن اول (جدا الرجل: چه دوست است آن مرد) نه ایو دوستدر اورجل حب اصلنده حب ایدی که فعل ماضی غیر متصرف و ذافاعلی در که اسماء اشارتدن بر اسم مبهمدر مجموعی اسم واحد منزله سنه تنزیل اولنوب محلا ابتدائیه اوزره مرفوع والرجل خبری در ذادن بدل دکلدر زیرا جیدا امرأة دیرلر کر بدل اولسه جیده امرأة دیرلر ایدی (لابد: چاره نیست) علاج یوقدر یعنی آیرلمز و لازمدر بد اقتراق معنانه اولمغله حرف نفی داخل اولدقده فراق منی و لزوم لازم اولور (لامحاله: هر آینه) البته یقال الموت آت لامحاله یعنی موت البته کلجیدر کلسون دیو علاج و حیلده ممکن دکلدر جوهری لابد ایله تفسیر ایدی (لاجرم: حقا و هر آینه) شبهه سز و البته فرادیدی لاجرم برکله در که اصلنده لابد معنانه ایدی و کثرت استعمالی بر درجه یه بالغ اولدی که قسم مقامنده استعمال ایدیلر و حقا منزله سنه اولدی لهذا قسمک جوابنه لام داخل اولدینی کبی لاجرم نك دخی جوابنه لام ادخال ایدیلر لاجرم لافعلن کذا دیدیلر حقا معنانه (لاسیما خاصة) یعنی خصوصاً که استثنا کله لرندن در اصلنده سی ایدی ماضی ایدوب سیمادیرلر و آند نصکره ذکر اولنان اسمده ایکی وجه جائزدر اولامای الادی معنانه اعتبار ایدوب بر مبتداء مقدر و مذکور اولان اسمی اول مبتداتک خبری اولمق اوزره مرفوع ایدرلر مثلاً جاءنی القوم لاسیما اخوك قولي و لاسی الادی هو اخوك قوه سنده اولور نایامذ کور اولان اسمی مجرور ایدرلر مازانده وسی اسم مذکوره مضاف اولمق اوزره زی راسی مثل معنانه در (مهم: چه خبر) نه خبر جوهری دیدی که مهم کله استفهامدر معنانه حال و شانک نجه در دیمکدر (کیف: چه گونه) نه شکل (أنی: از جا) نه رده دن (لا غیر: جز این نیست) بودر بوندن غیری دکلدر (غیر: جز) (سوی مثله) (تولک: چنین باید ترا) سنک حقک و سکا لایق اولان بودر و شویله در اصلی تناولدن در تناولک کذا قوه سنده در و مانولک ان تفعل کذا دیرلر یعنی شویله ایتک سکا لایق دکلدر (جاؤا فرادی) منون و غیر منون استعمال

اخذ ایله کلام مذکور تکلم ایدر صکره جیما معنانه استعمال اولندی (منه)

ولاحیه انک ذاهب لابد کی صاحب جامع دیدی که لاوعی عن ذلک الامر دیرلر لامحاله دونه و مالی عنه وعی دیرلر بد معنانه که لابد معنانه اولور (منه)

شریعی مقامه صفدیه شرحنده دیدی که نوال عظام معنانه در ابن الانباریدن نقل ایدی که نول و نوال منفعه و حظ معنانه در یقال ثلث الرجل اذا نفعت و نانی فلان ای نفعی ما کان نولک ان یفعل کذا دید کار نك معنانه سکا بوفعله منفعت یوق ایدی که نولک نصب ایله کان نك خبری وان تفعل جله سی کان نك اسمیدر (منه)

وفی الهادی مهم کله عناية یتفهم بها عن الامر والحال ومعناه ما لخير (منه) ابن الانباری زاهرده دیدی که اخذ برمه دیرلر برسته بی کاملا اخذ ایدوب اصلا برنده برشی ترک ایتقه قد اخذت الذاقة برمتها عبارتدن مأخوذ در که رمه چورک ایپ معنانه مثلاً برکنه برناقه اشترا ایدوب ناهنک بوغازنه باغلا دقلری ایی دخی

اولنور (بیامدنیکان یکان) برر برر کلدیلر (جاؤا باسرهم: همه کنان آمدند) چله سی
 کلدیلر اسار اصلنده اول قایشدر که آنکله برشی باغلالر و عرب اسیرلرین قایش ایله
 باغلدقلری ایچون اولاسیره اسیر اطلاق ایتدیلر مأسور معنائه صکره تعمیم ایدوب
 قایش ایله باغلو اولسون اولسون اسیردیلر پس کلام مذکور جاؤا برمتهم قیلندن اولور
 (جاؤا باخرة آمدند باز پس) صکره و کیر و کلدیلر (جاؤا باخرتهم آمدند باز پس ایشان)
 فلان کسنه لر دن صکره کلدیلر (جاؤا فوضی: آمدند آمیخته) قایش مورش کلدیلر
 اموالهم فوضی بنهم دیر لر مال لر نده مشترک لر در معنائه که اختلاطی مستلزم در فیفوضی
 دخی فوضی معنائه (جاؤا شتی: آمدند پراکنده) پراکنده و پریشان کلدیلر یقال
 امرشت ای متفرق (تری: دمام نفس بنفس) یعنی متوالیا بری بری آردنجه پی در پی
 عبارتی ایله تفسیر اولندی اصلی و تری ایدی و اوی تایه قلب ایتدیلر وجاه و تجاه کبی
 قال الله سبحانه ثم ارسلنا رسلنا تری ای واحدا بعد واحد میدانی هادی للشادی نام
 تألیفنده دیدی که لفظ تری و تیره دن مأخوذ در طریقه معنائه فیروز آبادی کلامی
 بو معنایه مناسبدر صاحب ایضاح و مصنف اساسه و ترابعدوتر و واحدا بعد واحد
 دیدکلی عبارت کتابه موافقد و دخی معلوم اوله که تری لفظنده ایکی لغت وارد
 الفی الف تأنیث اعتبار ایدنلر غیر منصرفدر دیوب آخرینه تنوین الحاق ایتدیلر و الف
 الحاق اعتبار ایدنلر منصرفدر دیو تنوین الحاق ایتدیلر لغة اولی اقصم واجوددر
 (ملیا: دیر) کچ وزمان طویل و برکسته ثوب جدید لابس اولسه اکادعا مقامنده ابلت
 جدید او تملت حیبادیر یعنی جدید اولان لباسی اسکیت و محبوبک ایله مده مدیده عیش
 و تمتع ایله و ملاک الله بحبک دیر لر که فارسیده بر خورداری دهاد خدای ترابدو تعیر
 اولنور و هادی للشادی ده ملیا لفظی یکجندی عبارتیه ترجمه ایتدی و دیدی که
 قام فلان فی موضع کذا ملیا من الدهر و مضی ملی من النهار ای ساعة تامه
 و دخی ملی لفظی موسر یعنی غنی معنائه کلور سه اصلی ملی درملو الرجل دیر لر صار
 موسرا معنائه و دخی ملاوة و ملاوة و ملاوة من الدهر دیر لر حین معنائه (زهاء
 مائة: نزدیک بصد) یوزه قریب که تخمین محلنده استعمال اولنور (مائة و نيف:
 صد و اند) یوز دن زیاده جه پوشیده اولمیه که نيف و نيف تخفیف و تشدید ایله
 زیاده معنائه در و اعداد دن بر عقد اوزرینه زیاده اولان عدده عقد آخره
 و ارنجه نيف دیر لر مثلاً عشرة و نيف دیر لر اونبردن یکرمیه و ارنجه و فارسیده
 اند لفظی عدد مجهول دن کنایه در و لفظ اندادات جمع اولدیفنک سری بودر مثلاً کرده
 اند دیر لر ایدن کسنه لر قاچ اولور سه که اوچدن الی غیر النهایه محتمل در زیر اجمعک مرتبه

(و غایق)

و غایق مجهولدر فیروز آبادی دیدی که نيف کیس کبی و تخفیفی دخی جائزدر که نيف
 اصلنده نیوف در زیاده معنائه و نيف تخفیف ایله فضل و احسانه و بردن اوچه
 و ارنجه اطلاق اولنور مخفی اولمیه که عامه کتب لغته قوم زهاء الف عبارتتی حزرهم
 و قدرهم عبارتیه تفسیر اولندی میدانی قراب الف عبارتتی نزدیک هزار ایله تفسیر
 ایتدی که فیروز آبادی کلامنه موافقدر حیث قال قراب الشیء بالكسر و قرابه و قرابته
 بضمهما ما قراب قدره انتهی (قاب قوسین: مقدار دوکان) ایکی یای مقداری قیب قوسین
 دخی بو معنایه در قاب و قیب قوسک قبضه سی ایله باشی میاننده اولان میدان در پس
 هر قوسده ایکی قاب اولور بعضیلر نظم کریمده واقع قاب قوسین عبارتنده قلب وارد
 دیدیلر که اصلنده قابی قوس در و التفصیل فی کتب التفاسیر (قیدرح: اندازه نيزه) بر
 مزراق بو یونجه قادر مح دخی بو معنایه در (قیس شبر: مقدار بدست) بر قایش مقداری
 قاس شبر دخی بو معنایه در (قدر راحة: اندازه کف دست) ال آیه سی مقداری (قید قلامه
 ظفر: مقدار بریده ناخن) طرناق کسینتی مقداری که قلامه طرناقک اوچندن کسوب
 آندقلریدر (مثقال ذرة: مقدار ذره) ذره مقداری که بغایت کوچک قرنجه مراد در
 عبارت مذکور ه نك معنایی محلنده بیان اولنمشد لر لهذا بو محله تفصیل اولنمدی (علی
 حدة: یکانه و جدا کانه) یالکوز و باشقه اصلنده و حدة در یقال و حدیحد حدة کما یقال
 و عید بعد عده (علی حیالة مثله) اللهم ای بارخدا (ای حضرت الله سبحانه (لاهم مثله) عبارة
 مذکوره نك اصل و اعلا لی محلنده بیان اولنمشد لر الحمد لله علی الآئه و الصلاة علی محمد
 و صحبه و آله

قدتم ترجمة قسم الاول من كتاب (مقدمة الادب) للعلامة الزمخشري وهو قسم الاسماء
 بعون من بيده الامور وهو عليم بذات الصدور وصلى الله على سيدنا ﴿ محمد ﴾
 وآله و صحبه اجمعين الى يوم الدين و حان ان نشرع في ترجمة القسم الثاني وهو
 قسم الافعال في القطعة الثانية اولها القسم الثاني في الافعال